

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ДОРОФЄЄВА ТЕТЯНА ІВАНІВНА

УДК 796.062(083.4)(477):352.07(043.5)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ
УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ
СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Подається на здобуття наукового ступеня доктора наук
з фізичного виховання та спорту

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Т. І. Дорофєєва

Львів - 2025

АНОТАЦІЯ

Дорофєєва Т. І. Теоретико-методологічні засади стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Львів, 2025.

Роботу присвячено розв'язанню важливої науково-прикладної проблеми, обґрунтуванню сучасних підходів до надання якісних фізкультурно-спортивних послуг в умовах сільських територіальних громад через адаптацію міжнародних стандартів до сфери фізичної культури і спорту. Способом розв'язання проблеми визначене наукове обґрунтування концепції стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в сільських громадах, розроблення теоретико-методологічних засад стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в сільських громадах, розроблення групи регіональних стандартів управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських громад, наукове обґрунтування алгоритму розвитку фізичної культури і спорту в сільських громадах.

Мета дослідження – обґрунтувати теоретико-методологічні засади стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад для оптимізації її розвитку та підвищення якості надання фізкультурно-спортивних послуг.

Наукова новизна отриманих результатів.

Уперше обґрунтовано концепцію стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, яка містить мету, основні етапи вдосконалення системи управління й напрямів реалізації стандартів у сфері фізичної культури та спорту (стандартизація управління сферою фізичної культури і спорту і стандартизація фахової

підготовки надавачів фізкультурно-спортивних послуг), урахуває об'єктивні передумови сучасності й особливості процесу управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, а також сприятливі можливості й загрози внутрішнього та зовнішнього середовища, містить механізми й засоби досягнення результатів (уведення чітких стандартів управління, розроблення алгоритму розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад), забезпечує прогнозовані ефекти й бажані результати, єдиний підхід до управління та підвищує його результативність.

Уперше визначено чинники розвитку сфери фізичної культури і спорту сільських територіальних громад: високий фізичний потенціал дітей і молоді для занять спортом; менший вибір зовнішніх відволікальних чинників і перспектива використання молоддю спортивних успіхів для навчання в закладах вищої освіти (ЗВО), спортивно-професійній кар'єрі тощо; надання фізкультурно-спортивних послуг у сільських територіальних громадах, які не мають на меті заробляти кошти. Можливості розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад полягають у розробленні і виконанні якісних програм розвитку сфери фізичної культури та спорту, створенні ДЮСШ (і їх відділень) у сільських територіальних громадах, здійсненні заходів регіональної влади на підтримку розвитку сфери фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах (обласних конкурсів, методичної допомоги тощо), упровадженні сучасних технологій управління розвитком фізичної культури і спорту.

Уперше з'ясовано обмеження, потенційні перешкоди швидкому зростанню чи розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, невідповідність якості послуг із фізичної культури і спорту та потреб сільського населення, зокрема осіб з обмеженими фізичними можливостями; брак організаційних структур у сільських територіальних громадах (ДЮСШ, їх відділень і спортивних клубів), необхідних для розвитку

дитячого спорту; низький рівень пропаганди спорту й освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей. Потенційно загрожують розвиткові сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад недостатні фінансові, матеріальні й кадрові передумови впровадження системи управління якістю послуг із фізичної культури і спорту, наявність інших, більш конкурентних послуг в об'єднаних територіальних громадах, а також небажання упроваджувати систему управління якістю послуг у сфері фізичної культури і спорту.

Уперше обґрунтовано освітні компоненти, фахові компетентності й програмні результати навчання для освітньо-професійної програми «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціалізації «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка».

Удосконалено дані (І. Булах, О. Шиманська, 2019; Н. Власова, 2019; А. Вітюк, 2020; Б. Заплотинський, 2020; А. Чопенко, 2020; M. Szczepaniak, 2020; А. Сергеев, 2021; О. Чокля, 2021; Г. П. Грибан, 2022) про можливості застосування міжнародних стандартів у системі управління якістю надання фізкультурно-спортивних послуг населенню сільських територіальних громад.

Набули подальшого розвитку дані (Ю. Костюк, 2013; І. Шевчук, 2014; D. Maslov, L. Nurgatina, 2014; I. Mehmeti, B. Halilaj, 2018; І. Чикаренко, Т. Маматова, О. Чикаренко, 2019; В. Приходько, 2020; О. Синьків, 2021) про мотивацію і ставлення дітей та дорослих до занять з фізичної культури і спорту, спортивні уподобання школярів.

Результати дисертаційної роботи впроваджено у практику закладів вищої освіти, в практику роботи ГО ВФСТ «Колос» восьми сільських

територіальних громад. Крім цього отримані дані можуть бути використані в діяльності місцевих органів управління від рівня областей до територіальних громад, як суб'єктів розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Дисертація складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, 7 розділів, висновків, списку використаних джерел (521 найменувань, з них 60 іноземною мовою) та 22 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 665 сторінок, з них 389 основного тексту. Робота містить 60 рисунків і 23 таблиці.

Аналіз сучасного стану фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах показав, що їх розвиток стримує негативна спадщина радянських часів, об'єктивні труднощі періоду незалежності України та низький рівень організаційно-управлінської діяльності. В умовах сільських територіальних громад виявлено відсутність науково-обґрунтованих підходів до розвитку фізичної культури і спорту на місцевому рівні, а також недостатню підготовленість фахівців громад до впровадження сучасних підходів і технологій у цій сфері, несприятливі демографічні та соціально-економічні чинники, неблагополучний стан здоров'я, проблеми залучення дітей, молоді, населення старшого віку до фізкультурно-оздоровчих занять, недостатнє забезпечення населення спортивними спорудами.

Одним із важливих напрямів удосконалення системи управління сферою фізичної культури і спорту в Україні є впровадження європейського досвіду, який враховує соціальну, економічну, культурну та організаційну функції спорту. Європейські моделі управління характеризуються змішаним фінансуванням зі значною участю держави, підтримкою дитячо-юнацького спорту та оздоровчого руху з місцевих бюджетів.

Сучасний стан фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах характеризується позитивними та негативними аспектами. Зокрема, більшість учнів старших класів (50,0%-70,2%) і дорослих (66,1%-85,7%) позитивно оцінюють уроки фізкультури, а молодь виявляє активний інтерес

до спортивних заходів (50,7%): віддає перевагу активній участі у спортивних заходах, таких як спортивні ігри (82,3%), відвідуванню змагань (69,6%), заняттям в спортивних секціях (68,8%) і участі у змаганнях (62,8%), на відміну від пасивного споглядання. Основними перешкодами для поширення занять фізичною культурою і спортом на думку дорослих і дітей, є відсутність відповідних умов для занять спортом (44,4% та 49,0% відповідно), а також недостатнє фінансування (19,6% та 19,0%).

Експерти сфери ФКіС стверджують, що найбільше негативно впливає на розвиток ФКіС в сільських територіальних громадах є недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту. Суттєво погіршує ситуацію недостатність бюджетного фінансування масового спорту, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій. Експерти допускають, що слабка спортивна інфраструктура не здатна ані заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом, ані задовольнити потреби населення різного віку, у тому числі потреби осіб з обмеженими фізичними можливостями. Проте низька ступінь узгодженості думок експертів ($W < 0,38$) щодо шляхів подальшого розвитку фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах свідчить про необхідність проведення подальших наукових пошуків.

Встановлено, що впровадження міжнародних стандартів серії ISO 9000 суттєво підвищує якість управління фізкультурно-спортивними послугами, особливо в сільських територіальних громадах. Такий досвід уже довів свою ефективність. Необхідність адаптації міжнародних стандартів до специфіки сфери фізичної культури і спорту вимагає наукового обґрунтування та розробки структур управління, відповідно до очікувань споживачів послуг.

Розроблено проєкт освітньо-професійної програми (ОПП) «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Інструктор-методист з

організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». Обґрунтовано та розроблено освітні компоненти, фахові компетентності та програмні результати навчання за ОПП. Доведено, що освітня програма створює основу для підготовки висококласних фахівців, здатних ефективно застосовувати регіональні стандарти управління в умовах сільських територіальних громад 63,2%, встановлена своєчасність і важливість розроблення ОПП (65,8%).

Розроблено регіональні стандарти управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, серед яких «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада», «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» та «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». Ці стандарти враховують специфіку розвитку спорту в сільських районах та забезпечують територіальним громадам можливість значно підвищити якість фізкультурно-спортивних послуг завдяки вдосконаленню управлінської діяльності, покращенню кадрового, матеріально-технічного та організаційного забезпечення.

Експертні оцінки підтверджують необхідність підтримки та впровадження цих стандартів державними та громадськими організаціями (92,1%), що забезпечить їх ефективне застосування на практиці (65,8%), підвищить якість фізкультурно-спортивних послуг сільському населенню (73,7%). Розробка групи стандартів здатна пришвидшити вирішення вкрай важливої соціальної проблеми розвитку фізкультури і спорту в умовах територіальних громад (76,3%); використання групи стандартів дасть суттєво більший ефект для покращення якості фізкультурно-спортивних послуг, аніж вдосконалення нині існуючих послуг (63,2%).

Доведено, що регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада»» ефективний для керівників громад до потреби розвитку фізичної культури і спорту (47,4%), що сприятиме

підвищенню якості управлінської діяльності, його зміст і структура є вдалим (52,6%).

Обґрунтований і розроблений регіональний стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг в умовах сільських територіальних громад» враховує майже всі потреби споживачів фізкультурно-спортивних послуг, поліпшує умови занять, підвищує якість фізкультурних заходів, покращує спортивну інфраструктуру та фінансування, тощо (47,4%), а також підвищує ефективність вдосконалення управлінських процесів у сільських територіальних громадах (47,4%), його зміст і структура є вдалим (50,0%).

Обґрунтований і розроблений регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» є критично важливим (63,2%), оскільки формує компетентності фахівців у сфері фізичної культури і спорту, професійні вміння і навички, необхідні в сучасних реаліях роботи інструкторів. Результати підтверджують, що зміст і структура стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури» є вдалим (63,2%), актуальною та невід'ємною стратегічною частиною сучасної європейської моделі стандартизації управління у сфері фізичної культури в умовах сільських територіальних громад.

Розроблений алгоритм розвитку фізичної культури і спорту з використанням стандарту управління якістю фізкультурно-спортивних послуг забезпечує системний підхід до моніторингу ресурсних витрат, проектного управління та прийняття рішень. Це дозволяє значно підвищити ефективність управління фізичною культурою і спортом, поліпшити якість послуг та адаптувати до потреб громади, зокрема, шляхом вдосконалення матеріально-технічної бази, та поліпшення співпраці з інструкторами та населенням.

Науково обґрунтовано, що застосування розробленої групи стандартів у сфері фізичної культури і спорту є доцільним у 63,2% випадків, може сприяти

покращенню якості надання фізкультурно-спортивних послуг в умовах сільських територіальних громад (63,2%). Проте важливою також є якість практики їх впровадження (89,5%). Підтверджено, що ретельна підготовка комплексної роботи безпосередньо перед впровадженням стандартів управління є необхідною на 89,5%. Ця підготовка повинна включати обов'язкову підтримку в реалізації стандартів з боку державних, місцевих і громадських організацій (92,1%), а також вивчення і поширення позитивного досвіду найкращих практик (переможців конкурсу «Найкраща спортивна громада») на всі територіальні громади України (92,1% та 73,7% відповідно).

Ключові слова: теоретико-методологічні засади, стандартизація, система управління фізичною культурою і спортом, концепція, сільські територіальні громади, регіональні стандарти, якість фізкультурно-спортивних послуг.

ABSTRACT

Dorofeeva T. I. Theoretical and methodological principles of standardization of management of the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities. – Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Sciences in Physical Education and Sports in the specialty 24.00.02 – Physical Culture, Physical Education of Different Population Groups. – Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Lviv, 2025 .

The work is devoted to solving an important scientific and applied problem, substantiating modern approaches to providing high-quality physical culture and sports services in rural territorial communities through the adaptation of international standards to the sphere of physical culture and sports. The method of solving the problem is determined by the scientific substantiation of the concept of standardization of management of the sphere of physical culture and sports in rural communities, the development of theoretical and methodological principles of standardization of management of the sphere of physical culture and sports in rural

communities, the development of a group of regional standards for management of the sphere of physical culture and sports in rural communities, the scientific substantiation of the algorithm for the development of physical culture and sports in rural communities.

The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological principles of standardizing the management of the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities to optimize its development and improve the quality of providing physical culture and sports services.

Scientific novelty of the results obtained.

For the first time, the concept of standardization of management of the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities has been substantiated, which contains the goal, main stages of improving the management system and directions of implementing standards in the sphere of physical culture and sports (standardization of management of the sphere of physical culture and sports and standardization of professional training of providers of physical culture and sports services), takes into account the objective prerequisites of modernity and the peculiarities of the process of managing the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities, as well as favorable opportunities and threats of the internal and external environment, contains mechanisms and means of achieving results (introduction of clear management standards, development of an algorithm for the development of the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities), provides predicted effects and desired results, a unified approach to management and increases its effectiveness.

For the first time, the factors for the development of the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities have been identified: high physical potential of children and youth for sports; a smaller selection of external distractions and the prospect of youth using sports successes for studying in higher education institutions (HEIs), sports and professional careers, etc.; provision of physical

culture and sports services in rural territorial communities that are not aimed at earning money. The possibilities for the development of the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities consist in the development and implementation of high-quality programs for the development of the sphere of physical culture and sports, the creation of youth sports schools (and their branches) in rural territorial communities, the implementation of measures by regional authorities to support the development of the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities (regional competitions, methodological assistance, etc.), the introduction of modern technologies for managing the development of physical culture and sports.

For the first time , limitations and potential obstacles to the rapid growth or development of the sphere of physical culture and sports in rural communities have been identified, including the mismatch between the quality of physical culture and sports services and the needs of the rural population, in particular people with disabilities; the lack of organizational structures in rural communities (children's sports schools, their branches and sports clubs) necessary for the development of children's sports; the low level of sports promotion and education of the population regarding the need to make their own efforts to maintain health, as well as the responsible attitude of parents to raising children. Potential threats to the development of the sphere of physical culture and sports in rural communities include insufficient financial, material and personnel prerequisites for the implementation of a quality management system for physical culture and sports services, the availability of other, more competitive services in united territorial communities, as well as the reluctance to implement a quality management system for services in the sphere of physical culture and sports.

For the first time , educational components, professional competencies and program learning outcomes for the educational and professional program "Organization of Physical Culture and Sports Work of Territorial Communities" for applicants of the second (master's) level of higher education in the specialization

"Instructor-methodologist in the organization of physical culture and sports work of territorial communities" specialty 017 "Physical Culture and Sports" field of knowledge 01 "Education / Pedagogy" have been substantiated.

has been improved (I. Bulakh, O. Shymanska, 2019; N. Vlasova, 2019; A. Vityuk, 2020; B. Zaplotynskyi, 2020; A. Chopenko, 2020; M. Szczepaniak, 2020; A. Sergeev, 2021; O. Choklya, 2021; G. P. Hryban, 2022) on the possibilities of applying international standards in the quality management system for the provision of physical education and sports services to the population of rural territorial communities.

on **the motivation and attitude** of children and adults to physical education and sports, and sports preferences of schoolchildren, have been further developed (Yu. Kostyuk, 2013; I. Shevchuk, 2014; D. Maslov, L. Nurgatina, 2014; I. Mehmeti, B. Halilaj, 2018; I. Chykarenko, T. Mamatova, O. Chykarenko, 2019; V. Prykhodko, 2020; O. Synkiv, 2021).

The results of the dissertation work have been implemented in the practice of higher education institutions, in the practice of the NGO VFST "Kolos" in eight rural territorial communities. In addition, the data obtained can be used in the activities of local government bodies from the level of regions to territorial communities, as subjects of the development of the sphere of physical culture and sports in the conditions of rural territorial communities.

The dissertation consists of an abstract, a list of symbols, an introduction, 7 chapters, conclusions, a list of sources used (521 titles, of which 60 are in a foreign language) and 22 appendices. The total volume of the dissertation is 665 pages, of which 389 are the main text. The work contains 60 figures and 23 tables.

Analysis of the current state of physical culture and sports in rural territorial communities showed that their development is hindered by the negative legacy of the Soviet era, objective difficulties of the period of independence of Ukraine and the low level of organizational and managerial activity. In the conditions of rural territorial communities, the lack of scientifically based approaches to the

development of physical culture and sports at the local level was revealed, as well as insufficient preparation of community specialists to implement modern approaches and technologies in this area, unfavorable demographic and socio-economic factors, poor health, problems of involving children, youth, and the elderly in physical education and health activities, and insufficient provision of the population with sports facilities.

One of the important areas of improving the management system of the sphere of physical culture and sports in Ukraine is the implementation of European experience, which takes into account the social, economic, cultural and organizational functions of sports. European management models are characterized by mixed financing with significant state participation, support for children and youth sports and health-improving movements from local budgets.

The current state of physical education and sports in rural communities is characterized by positive and negative aspects. In particular, the majority of high school students (50.0%-70.2%) and adults (66.1%-85.7%) positively evaluate physical education lessons, and young people show an active interest in sports activities (50.7%): they prefer active participation in sports activities, such as sports games (82.3%), attending competitions (69.6%), classes in sports sections (68.8%) and participation in competitions (62.8%), as opposed to passive contemplation. The main obstacles to the spread of physical education and sports, according to adults and children, are the lack of appropriate conditions for sports (44.4% and 49.0%, respectively), as well as insufficient funding (19.6% and 19.0%).

Experts in the field of physical culture and sports claim that the most negative impact on the development of physical culture and sports in rural communities is the ineffective, unconnected and non-complementary activities of government bodies in the "center - region - community" system, which does not direct and does not encourage community leaders to pay attention to sports. The situation is significantly worsened by the lack of budget funding for mass sports, the inability to attract funds from other sources, and the small amount of investment. Experts admit that a weak

sports infrastructure is unable to encourage children and youth to actively engage in sports, nor to meet the needs of the population of different ages, including the needs of people with disabilities. However, the low degree of consistency of experts' opinions ($W < 0.38$) regarding the ways of further development of physical culture and sports in rural communities indicates the need for further scientific research.

It has been established that the implementation of international standards of the ISO 9000 series significantly improves the quality of management of physical culture and sports services, especially in rural communities. Such experience has already proven its effectiveness. The need to adapt international standards to the specifics of the sphere of physical culture and sports requires scientific substantiation and development of management structures in accordance with the expectations of service consumers.

A draft educational and professional program (EPP) "Organization of physical culture and sports work of territorial communities" has been developed for applicants of the second (master's) level of higher education in the specialization "Instructor-methodologist in the organization of physical culture and sports work of territorial communities" of specialty 017 "Physical culture and sports". The educational components, professional competencies and program learning outcomes for the EPP have been substantiated and developed. It has been proven that the educational program creates the basis for training high-quality specialists capable of effectively applying regional management standards in the conditions of rural territorial communities 63.2%, the timeliness and importance of developing the EPP (65.8%) have been established.

Regional standards for managing the sphere of physical culture and sports in rural territorial communities have been developed, including the "Regional Annual Competition "Best Sports Community", "Quality Management System for Physical Culture and Sports Services of a Territorial Community" and "Advanced Training of Physical Culture Instructors of Village and Settlement Councils, United Territorial Communities". These standards take into account the specifics of sports development

in rural areas and provide territorial communities with the opportunity to significantly improve the quality of physical culture and sports services by improving management activities, personnel, material and technical and organizational support.

Expert assessments confirm the need to support and implement these standards by state and public organizations (92.1%), which will ensure their effective application in practice (65.8%), improve the quality of physical education and sports services to the rural population (73.7%). The development of a group of standards can accelerate the solution of the extremely important social problem of the development of physical education and sports in the conditions of territorial communities (76.3%); the use of a group of standards will have a significantly greater effect on improving the quality of physical education and sports services than improving existing services (63.2%).

It is proven that the regional standard "Regional Annual Competition "Best Sports Community"" is effective for community leaders in meeting the needs of developing physical culture and sports (47.4%), which will contribute to improving the quality of management activities, its content and structure are successful (52.6%).

The substantiated and developed regional standard "Quality Management System for Physical Culture and Sports Services in Rural Territorial Communities" takes into account almost all the needs of consumers of physical culture and sports services, improves training conditions, increases the quality of physical culture events, improves sports infrastructure and financing, etc. (47.4%), and also increases the efficiency of improving management processes in rural territorial communities (47.4%), its content and structure are successful (50.0%).

The substantiated and developed regional standard "Advanced training of physical education instructors of village and settlement councils, united territorial communities" is critically important (63.2%), as it forms the competencies of specialists in the field of physical education and sports, professional skills and abilities necessary in the modern realities of the work of instructors. The results

confirm that the content and structure of the standard "Advanced training of physical education instructors" are successful (63.2%), relevant and an integral strategic part of the modern European model of standardization of management in the field of physical education in rural territorial communities.

The developed algorithm for the development of physical culture and sports using the quality management standard for physical culture and sports services provides a systematic approach to monitoring resource costs, project management and decision-making. This allows significantly increasing the efficiency of physical culture and sports management, improving the quality of services and adapting to the needs of the community, in particular, by improving the material and technical base, and improving cooperation with instructors and the population.

It is scientifically substantiated that the application of the developed group of standards in the field of physical culture and sports is appropriate in 63.2% of cases, can contribute to improving the quality of providing physical culture and sports services in rural territorial communities (63.2%). However, the quality of their implementation practice is also important (89.5%). It is confirmed that thorough preparation of comprehensive work immediately before the implementation of management standards is necessary for 89.5%. This preparation should include mandatory support in the implementation of standards from state, local and public organizations (92.1%), as well as the study and dissemination of positive experience of best practices (winners of the "Best Sports Community" competition) to all territorial communities of Ukraine (92.1% and 73.7%, respectively).

Keywords: theoretical and methodological principles, standardization, physical culture and sports management system, concept, rural territorial communities, regional standards, quality of physical culture and sports services.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких відображено основні наукові результати дисертації

Категорія А

1. Dorofieieva T. An attempt to determine the focus of the strategy of development of physical culture and sport in rural areas of Ukraine by expert evaluation. *Viref Revista De Educación Física*. 2022;11;3:87–103. *Періодичне наукове видання Колумбії, проіндексоване в наукометричній базі даних Web of Science, (Q4).*

<https://revistas.udea.edu.co/index.php/viref/article/view/348518>

2. Dorofieieva T. Comparative analysis of sports development and management between rural communities in Ukraine and Europe. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*. 2022;10;3:476–83. *Періодичне наукове видання США, проіндексоване в наукометричній базі даних Scopus, (Q4).*

DOI: 10.13189/saj.2022.100315

https://www.hrpub.org/journals/article_info.php?aid=12237

3. Dorofieieva T. Public sports management in the United States of America and Ukraine: a trial at analysis. *Viref Revista de Educación Física*. 2024;12;4:83–101. *Періодичне наукове видання Колумбії, проіндексоване в наукометричній базі даних Web of Science, (Q4).* Disponível em: <https://revistas.udea.edu.co/index.php/viref/article/view/353208>.

Категорія Б

4. Леонова Ю, Дорофєєва Т. Сучасні проблеми менеджменту у спортивній сфері. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2019;6К:39–43. *Фахове видання України, проіндексоване в наукометричній базі даних, Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, формування структури дослідження, їхньому опрацюванні та написанні висновків, співавторстві – участь в аналізі та інтерпретації отриманих даних.*

DOI:<https://doi.org/10.15391/snsv.2019-6.028>.

<https://doaj.org/article/62c7b1ff8ef14f4d86dc62ea8925ee56>

<https://journals.uran.ua/index.php/1991-0177/article/view/203754>

5. Dorofieieva T, Prikhodko V. Importance of decentralization for the further development of sports in Ukraine. *Slobozhanskyi herald of science and sport*. 2020;8;5:17–33. *Фахове видання України, проіндексоване в наукометричній базі даних, Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Особистий внесок здобувача полягає у виявленні важливості децентралізації для подальшого розвитку спорту в Україні, проведено аналіз науково-методичної літератури, оброблено результати дослідження та формулюванні висновки, співавторові – участь в інтерпретації отриманих даних.*

http://journals.uran.ua/sport_herald/article/view/217700/pdf_273

6. Дорофєєва ТІ. Приклад стандарту «Обласне положення про кращу спортивну громаду». В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2020;7(127)20, с. 73–9. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7\(127\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7(127).13).

7. Приходько ВВ, Дорофєєва ТІ. Обґрунтування наукової розробки теми розвитку спорту в умовах об'єднаних територіальних громад. В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Житомир; 2020;10(29), с. 197–203. *Фахове видання України. Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні наукової розробки теми розвитку спорту в умовах об'єднаних територіальних громад, накопиченні та структуризації наукового матеріалу, формулюванні висновків, співавтора – у наданні допомоги щодо узагальнення даних та оформленні публікації.*

DOI: [doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10\(29\)-197](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10(29)-197).

<http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/32152>

8. Dorofieieva T. Expert assessment of the need to improve the management of physical culture and sports at the local level. *Slobozhanskyi herald of science and*

sport. 2021;9;6:33–43. *Фахове видання України, проіндексоване в наукометричній базі даних, Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).*

DOI: 10.15391/sns.v.2021-6.003

http://journals.uran.ua/sport_herald/article/view/252512

9. Дорофеєва ТІ. Проблема розроблення та застосування стандартів розвитку фізичної культури і спорту. In: New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries. Research matters. Collective monograph. Riga; 2021;1, p. 290–6.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-032-2-18>

<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/103>

10. Dorofieieva TI. Relationship between the quality of physical culture and sports services and the state of the service provider. In: Theoretical-methodological and scientific aspects of physical education. Collective monograph. Riga; 2021, p. 57–78.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-089-6-4>

<http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/142>

11. Дорофеєва ТІ, Приходько ВВ. Перспективи діяльності громадської організації ВФСТ «Колос» з розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2021;1:39–52. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus. Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, здійсненні дослідження та формулюванні висновків, внесок співавтора – в узагальненні отриманих даних.*

DOI: 10.32540/2071-1476-2021-1-03

<http://infiz.dp.ua/misc-documents/2021-01/2021-01-04.pdf>

12. Дорофеєва ТІ. Застосування стандартів державними і громадськими організаціями в умовах публічного управління розвитком фізичної культури і спорту. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-

педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;2(130) 21, с. 54–9. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI: 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.2(130).12

<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/34048>

13. Дорофєєва ТІ. Застосування вимог міжнародних стандартів і впорядкованих стандартами практик до управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;5(136)2021, с. 47–53. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI: 10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).11

<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/417>

14. Дорофєєва ТІ. Регіональний стандарт підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;6 (137) 21, с. 53–60. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI: 10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).13

<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/456>

15. Дорофєєва Т. Ризики та процедури впровадження системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг у громадах. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві. 2021;1(53):12–8. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus*

DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2021-01-12-18>

<https://sport.vnu.edu.ua/index.php/sport/article/view/2280>

16. Дорофєєва ТІ. Особливості уявлень респондентів різних територіальних громад про мотиви участі школярів в уроках фізичної культури. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;10 (141)21, с. 48–55. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.*

DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10\(141\).12](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10(141).12)

<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/563>

17. Дорофєєва ТІ. Проблема і зміст професійної освіти інструкторів з фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2021;3:60–6. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021.3.60-66>

<http://tmfvs-journal.uni-sport.edu.ua/issue/view/15155>

18. Дорофєєва ТІ. Про особливість проведення оцінювання групи стандартів управління розвитком спорту в територіальних громадах. В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Житомир; 2021;12 (31), с. 103–9. *Фахове видання України.*

DOI: <http://eprints.zu.edu.ua/33554>

[https://doi.org/10.31652/2071-5285-2021-12\(31\)-103-109](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2021-12(31)-103-109)

19. Дорофєєва ТІ. Розвиток фізичної культури і спорту в умовах громад з використанням стандарту управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук.

пр. Київ;2022;3(148), с. 40–5. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

[https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3\(148\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3(148).10)

<https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/37107>

20. Дорофєєва ТІ. Особливості спрямованості учнів на заняття фізичною культурою і спортом. Фізичне виховання та спорт. 2022;2:13–9. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

<https://doi.org/10.26661/2663-5925-2022-2-02>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

21. Дорофєєва ТІ. Особливості організаційного становлення осередків сільського спорту в Україні. В: Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи. Зб. тез XX Міжнар. наук.-практ. конф.; 17–18 грудня 2020 р. Харків: ХДАФК; 2020, с. 143–4.

22. Дорофєєва ТІ. Наукове обґрунтування змісту обласного стандарту «Положення про кращу спортивну громаду». В: Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія. Зб. ст. XIII Міжнар. наук. конф.; 26–27 листопада 2020 р. Харків;Торунь; 2020, с. 47–50.

<http://sportsscience.org/index.php/vuz/issue/download/113/91>

23. Дорофєєва ТІ. Вимоги до системи контролю якості надання населенню фізкультурно-спортивних послуг. In: Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives. Scientia. Collection of scientific papers with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference; march 12. Vilnius: European Scientific Platform; 2021;3, p. 86–96.

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/issue/download/12.03.2021/472>

24. Дорофєєва ТІ. Проблема якості антропоцентричних фізкультурно-спортивних послуг населенню України. In: Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation. Scientia. Collection of

scientific papers with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference; february 12. Pisa: NGO European Scientific Platform; 2021;1, p. 52–5.

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/9044>

25. Дорофєєва ТІ, Приходько ВВ. Обґрунтування змісту стандарту розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах України. In: Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique. ЛОГОΣ. Collection de papiers scientifique avec de la I conference scientifiques et pratique international; février 5. Vinnitsya; Paris. 2021;6, p. С. 88–93. Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, формування структури дослідження, їхньому опрацюванні та написанні висновків, співавторці – участь в аналізі та інтерпретації отриманих даних

<https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v6.27>

26. Дорофєєва ТІ. Проблема залучення молоді громад до занять спортом з урахуванням наявних переваг особи. В: Ярмолюк ОВ, редактор. Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф.; 12–13 травня 2021 р. Київ: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка; 2021, с. 47–52

DOI: 10.28925/2664-2069.2021.1

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41712/1/H_hydum_Y_Tsykoza_FZFVS.pdf

27. Дорофєєва ТІ. Стандартизація системи управління фізичною культурою і спортом в умовах територіальних громад. В: Наука, освіта, технології та суспільство: проблеми та перспективи. Тези доп. міжнар. наук.-практ. конф.; 6 жовтня 2021 р. Полтава; 2021;1, с. 37–8.

http://www.economics.in.ua/2021/10/1_19.html

28. Дорофєєва ТІ. Оцінка перспектив використання міжнародних стандартів ISO серії 9000 до вдосконалення управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні. В: Традиції та новації у підготовці фахівців з

фізичної культури та фізичної реабілітації. Тези доп. міжнар. наук.-практ. конф.; 12 листопада 2021 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського; 2021, с. 35–9.

29. Дорофєєва ТІ. Проблема використання стандартів до покращення якості управління розвитком фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад. В: Наумик ВВ, редактор. Спорт та фізичне виховання у закладах вищої освіти. Сучасність та майбутнє. Тези доп. Всеукр. інтернет-конф.; 12–14 жовтня 2021 р. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка»; 2021, с. 29–33.

https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2021/conf/3.1/Zbirnyk_tez_StaFVuZVO-2021.pdf

30. Дорофєєва ТІ. Освітньо-професійна програма підготовки інструкторів-методистів з фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад. Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія. В: Зб. ст. XIV Міжнар. наук. конф., присвяч. пам'яті професора В'ячеслава Зайцева; 2 грудня 2021 р. Харків; 2021, с. 46–50.

https://www.researchgate.net/publication/369547693_Tehnologii_zberezenn_a_zdorov'a_reabilitacia_i_fizicna_terapia

31. Дорофєєва ТІ. Особливості уявлень мотивів відвідування уроків фізичної культури школярами різних громад. В: Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи. Тези доп. XXII Міжнар. наук.-практ. конф.; 6–7 грудня 2022 р. Харків: ХДАФК; 2022, с. 21–3.

https://reposit.unisport.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4062/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_%20%D0%A5%D0%94%D0%90%D0%A4%D0%9A_%202022%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=1

32. Дорофєєва ТІ. Регіональний стандарт як тригер до створення і вдосконалення в громадах системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. Львів: ЛДУФК імені Івана Боберського; 2023;27;4, с. 136–7.

<https://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/msnu/article/view/1559/1519>

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

33. Дорофєєва ТІ, винахідник; власник. Регіональний стандарт системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади». Свідоцтво України про реєстрацію авторського права на твір № 109755. 2021 Листоп. 23.

34. Дорофєєва ТІ, винахідник; власник. Управління функціонуванням та розвитком фізичної культури і спорту в умовах регіональної структури територіальних громад. Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада». Свідоцтво України про реєстрацію авторського права на твір № 109775. 2021 Листоп. 24.

35. Дорофєєва ТІ. Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту: посібник. Харків: ХДАФК; 2021. 100 с.

36. Дорофєєва ТІ, Ашанін ВС. Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад: посібник. Харків: ХДАФК; 2021. 183 с. Дисертантом обґрунтуванні проблеми управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад, накопиченні і структуризації наукового матеріалу та сформульовано висновки.

37. Дорофєєва ТІ, Приходько ВВ. Значення децентралізації для подальшого розвитку спорту в умовах України. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2020;5(79):12–9. Фахове видання України. Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, їхньому опрацюванні та написанні висновків, співавтору – участь в аналізі та інтерпретації отриманих даних.

<https://doi.org/10.15391/snsv.2020-5.002>

38. Dorofieieva T. Implementation of an innovative management system for talent recruitment within the domain of physical culture and sports services in Ukraine. Financial and credit activity problems of theory and practice. 2022;6;41:458–68. Фахове видання України, проіндексоване в наукометричній базі даних Web of Science, (Q3).

DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v6i41.251474>

<https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3629>

39. Dorofieieva T. Problem of service quality as a criterion for the activity of physical culture and sports organizations. Грааль науки. 2021;1:460–4. Фахове видання України.

DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.098>

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/article/view/9181/8929>

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	32
ВСТУП.....	33
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	48
1.1. Розвиток спорту на сільських територіях за роки незалежності України у світлі демографічних і соціально-економічних чинників...	48
1.2. Особливості управління сферою фізичної культури і спорту на місцевому рівні і в сільській місцевості в країнах Європи.....	62
1.3. Проблемні аспекти і досвід управління сферою фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади.....	81
1.4. Вимоги до якості фізкультурно-спортивних послуг.....	97
Висновки до першого розділу.....	114
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ Й ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	116
2.1. Методи дослідження.....	117
2.1.1. Теоретичні методи дослідження.....	117
2.1.2. Методи дослідження емпіричного рівня.....	120
2.1.2.1. Метод опитування.....	120
2.1.2.2. Метод SWOT-аналізу.....	121
2.1.2.3. Організаційно-педагогічне проєктування.....	123
2.1.2.4. Метод експертного оцінювання	124
2.1.2.4.1. Перша вибірка експертів наукового дослідження.....	124
2.1.2.4.2. Друга вибірка експертів наукового дослідження.....	128
2.1.2.5. Методи математичної статистики.....	132
2.2. Організація дослідження.....	134
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	139

3.1. Ставлення мешканців сільських територіальних громад до фізичної культури і спорту.....	139
3.2. Порівняльний аналіз ставлення батьків і дітей до фізичної культури і спорту.....	154
3.3. Фактори впливу на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах.....	175
3.4. Фактори успішного розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.....	194
Висновки до третього розділу.....	232
РОЗДІЛ 4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ Й ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ЙОГО ВИМОГ УКРАЇНСЬКИМИ УСТАНОВАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	236
4.1. Нормативно-правове забезпечення стандартизації управління розвитком сфери фізичної культури і спорту.....	236
4.2. Особливості нормативно-правового забезпечення щодо якості надання фізкультурно-спортивних послуг органами місцевого самоврядування.....	241
4.3. Застосування існуючих стандартів державними і громадськими організаціями в умовах публічного управління розвитком сфери фізичної культури і спорту.....	250
4.4. Використання вимог міжнародних стандартів і впорядкованих стандартами практик до системи управління якістю надання фізкультурно-спортивних послуг населенню територіальної громади.	260
4.5. Стратегічне планування розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах громад: передумови та потреби подальшого розвитку	281
Висновки до четвертого розділу.....	293

РОЗДІЛ 5. ОБГРУНТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ	
УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В	295
УМОВАХ СІЛЬСКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	
5.1. Теоретико-методологічні засади стандартизації управління	
сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських	296
територіальних громад.....	
5.1.1. Обґрунтування розробки регіонального стандарту	
«Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна	298
громада"».....	
5.1.2. Обґрунтування розробки регіонального стандарту «Система	
управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної	304
громади».....	
5.1.3. Обґрунтування розробки регіонального стандарту	
«Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і	307
селищних рад, об'єднаних територіальних громад».....	
5.2. Концепція стандартизації управління сферою фізичної культури	
і спорту в умовах сільських територіальних громад.....	323
5.2.1. Теоретичні основи концепції стандартизації управління	
сферою фізичної культури і спорту.....	323
5.2.2. Об'єктивні передумови розвитку сфери фізичної культури і	
спорту в умовах сільських територіальних громад.....	331
5.2.3. Напрями стандартизації управління сферою фізичної	
культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.....	333
5.3. Методологічні основи концепції стандартизації управління	
сферою фізичної культури і спорту.....	333
5.3.1. Регіональні стандарти управління сферою фізичної культури	
і спорту, як засоби досягнення результатів стандартизації.....	334
5.3.1.1. Регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс	
"Найкраща спортивна громада"», як стимул та умова створення і	

вдосконалення в громадах системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг.....	334
5.3.1.2. Регіональний стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади».....	339
5.3.1.3. Регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад».....	355
5.3.1.4. Освітньо-професійна програма «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.....	359
5.3.2. Алгоритм розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.....	363
Висновки до п'ятого розділу.....	367
РОЗДІЛ 6. ПРОГНОСТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	370
6.1. Перспективи удосконалення системи управління розвитком фізичної культури і спорту.....	373
6.2. Можливості використання міжнародних стандартів для вдосконалення управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.....	378
6.3. Затребуваність розробки регіональних стандартів управління в сфері фізичної культури і спорту	382

6.4. Прогностична ефективність впровадження регіональних стандартів управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад..... 391

Висновки до шостого розділу..... 400

РОЗДІЛ 7. АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ..... 402

ВИСНОВКИ..... 420

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ..... 427

ПОКЛИКАННЯ..... 434

ДОДАТКИ..... 488

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення	Тлумачення
ГО ВФСТ «Колос»	Громадське об'єднання Всеукраїнське фізкультурно-спортивне товариство «Колос» агропромислового комплексу України
ДСТ	Добровільне спортивне товариство
ДЮСШ	Дитячо-юнацька спортивна школа
ЄС	Європейський Союз
ЗМІ	Засоби масової інформації
Мінмолодьспорт (України)	Міністерство молоді та спорту України
ОВВ	Орган (органи) виконавчої влади
ОМС	Орган місцевого самоврядування
ОПП	Освітньо-професійна програма
ОТГ	Об'єднана територіальна громада
СДЮШОР	Спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву
СУЯ	Система управління якістю
ТГ	Територіальна громада
ФКіС	Фізична культура і спорт
ФСП	Фізкультурно-спортивні послуги

ВСТУП

Актуальність теми. У результаті послідовного впровадження політики децентралізації центральної влади в Україні станом на 2021 р. були утворені 1469 територіальних громад (розпорядження КМУ від 12.06.2020 №№ 707-р – 730-р) [47]. Тож первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень стала територіальна громада з населенням села, селища й міста (Закон України «Про місцеве самоврядування»). [2; 199; 443]. Сільська територія – це багатофункціональне соціально-просторове утворення, що функціонує як єдність людського, природного й економічного потенціалів із притаманними йому характеристиками: природний простір переважає над забудовами, традиційний сільський уклад життя й перероблення ресурсів на товар чи послугу для задоволення власних потреб і розвитку території [411].

Загалом понад 56% населення усіх країн – членів Європейського Союзу нині проживають на сільській території, яка охоплює 91% всієї території Європейського союзу (ЄС). Тому розвиток сільських територій був і залишається пріоритетом економічної політики цього поважного об'єднання [129, с. 33], де населення громад складає в межах 31,1% і вступити до якого прагне Україна, [378; 451]. Хоча офіційне визначення площі сільських територій в Україні відсутнє, орієнтовні оцінки різних джерел їх обсягу на рівні близько 80% від усього простору [84, с. 57].

Серед низки наукових проблем, пов'язаних з організацією діяльності утворених сільських територіальних громад, чільне місце посідають питання покращення системи управління фізичною культурою і спортом [431; 447].

Тема розвитку фізичної культури і спорту на місцевому рівні, у тому числі на сільських територіях України, вже привертала увагу дослідників. Фахівці (М. М. Кость [177], М. Лозовик [201], С. Нікітенко [245]) вивчали історичні витоки та організаційні основи спортивного руху серед сільського населення.

Автори (О. Гладир, А. Мицик [67], Н. М. Куліш [190], І. П. Куроченко [191; 192], О. П. Пшеничников, В. О. Опікун [351]), звертались до теми фізичної культури і спорту в громадах в умовах децентралізації влади.

Науковці (В. Н. Зуєв, І. М. Попова [148], А. Я. Палюх [255], В. Пасічник [259], А. В. Троцько [408], W. Andreff [465]) вивчали особливості розвитку фізичної культури і спорту на місцевому рівні в Європі, включаючи розвиток спорту у гмінах Республіки Польща [487; 502; 503; 514].

Дослідники (М. А. Журба [142], О. О. Кузьменко [189], В. І. Лукашук [205], О. А. Моргунов [231; 232], Л. В. Романенко [360], І. Я. Ткачук, Л. С. Ібрагімова, С. Ю. Чубатенко [414], І. Чикаренко, Т. Маматова, О. Чикаренко [445]) досліджували особливості адміністративно-спортивного права, програми розвитку фізкультури і спорту, економічні та регіональні аспекти публічного адміністрування у т. ч. сферою фізичної культури і спорту.

Автори (Т. В. Імас [152], В. Г. Кононович [173], Є. Приступа, О. Жданова, Л. Чеховська [274], І. Рибчич [356], О. В. Саранчук, Т. Г. Діброва [369], І. О. Талан, О. М. Колумбет [406], В. Г. Федоренко [432], Л. Чеховська [444]) зосередились на проблемах надавання населенню фізкультурно-спортивних послуг.

Науковці (Я. Галан [59], В. А. Динник, Т. А. Начетова, Н. А. Удовикова [137], П. І. Євстратов [139], Ю. С. Костюк [178], В. І. Лозова [205], Н. Є. Пангелова, В. Ю. Рубан [256], І. П. Пасічник [260], Ю. В. Суббота [397], Г. С. Сенаторова, Л. Г. Тельнова, І. С. Дриль, М. О. Гладков, І. М. Гладкова [371]) розглядали та порівнювали особливості фізичного розвитку та функціонального стану дітей і молоді із сільської місцевості та міст.

Дослідниця (В. С. Криштанович [186]) розглядала педагогічні стандарти формування професійної компетентності менеджерів спорту. Фахівці (А. Карась [160], Н. Москаленко, А. Яковенко, Т. Сидорчук, О. Марченко [235], Н. А. Орленко, В. Ф. Панченко, В. В. Коротя [251], Л. П. Пуховська [349; 350], Л. Я. Чеховська [444], Z. Vass, Z. Boronyai, T. Csanyi [520]) зосереджувались

на розгляді теми ролі стандартів і рамкового підходу до фізичного виховання. Крім того, науковець (П. І. Навка [236; 237]) звертався до потреби інновацій у спорті. Увагу автора привернули загальні підходи до вдосконалення управління із застосуванням міжнародних стандартів серії ISO 9000 [363; 490]. Адже, у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2021 - 2022 роки щодо реалізації першого етапу Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» окремим завданням визначено розроблення державних стандартів у сфері фізичної культури і спорту [307].

Доцільність дослідження теоретико-методологічних засад стандартизації системи управління сферою фізичною культурою і спортом в сільських громадах визначає потреба подолання таких наявних суперечностей:

- між пришвидшенням процесів децентралізації влади й потребою одночасного поліпшення якості різноманітних послуг, які надають на місцевому рівні, та суттєвим відставанням сільських територіальних громад у питаннях поліпшення якості фізкультурно-спортивних послуг для їх населення;

- між дедалі активнішим упровадженням міжнародних стандартів серії ISO 9000 під час удосконалення практики надавання населенню сільських громад широкого спектру послуг і потребою наукового обґрунтування, розроблення й використання стандартів для сфери фізичної культури і спорту як способу вдосконалення управління фізкультурно-спортивними послугами в сільських об'єднаних територіальних громадах;

- між потребою обґрунтування особливостей змісту та процедури розроблення стандартів управління сферою фізкультури і спорту та відсутністю придатного для цього наукового доробку;

- між потребою визначення стандартів управління сферою фізичної культури і спорту в сільських громадах та відсутністю обґрунтованого переліку стандартів, які мають бути введені до неї;

- між потребою використання стандартів у сфері управління фізичною культурою і спортом у сільських територіальних громадах та відсутністю визначених умов їх успішного поширення у сфері фізичної культури й спорту;

- між потребою мобілізації наявних і різноманітних ресурсів розвитку фізичної культури і спорту на регіональному рівні, зокрема сільських територіальних громад, та нерозробленістю дієвих механізмів їх залучення;

- між потребою привертання уваги керівних органів та активу регіонів і громад до теми вдосконалення фізкультурно-спортивних послуг та невідпрацьованістю дієвих механізмів створення потрібних для цього умов;

- між потребою якісної організаційно-управлінської діяльності фахівців фізичної культури і спорту громад на основі встановлених стандартів і недосконалістю розуміння про розв'язання цього питання в практичній площині.

- між потребою вдосконалення якості надання фізкультурно-спортивних послуг населенню сільських громад і недостатньою обґрунтованістю сучасних підходів до розв'язання цієї проблеми.

Розв'язання цих суперечностей сприятиме здобуттю нових знань на відповідних рівнях:

- методологічному, що містить виявлення й аналіз педагогічних, соціальних і управлінських принципів, концепцій, положень, теорій, парадигм і механізмів розвитку спорту на місцевому рівні в умовах громад;

- теоретичному, що передбачає наукове обґрунтування уведення до сфери фізичної культури й спорту вже відомих термінів і знань відповідно до обраної теми дослідження, а саме стандартизації управління сферою фізичної культури та спорту в умовах сільських територіальних громад;

- технологічному, що передбачає розроблення групи стандартів управління сферою фізичної культури й спорту в регіонах і територіальних громадах, а також створення на цій основі механізму їх ефективної взаємодії та взаємодоповнення за схемою регіон – територіальна громада.

Поліпшення наявних практик організаційної діяльності, форм і способів роботи фахівців фізичної культури і спорту не дасть змоги суттєво підвищити показники стану цієї сфери і якості фізкультурно-спортивних послуг. Визначена гіпотеза дослідження полягала в припущенні, що застосування науково обґрунтованої концепції стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту сприятиме удосконаленню системи управління у сфері фізичної культури і спорту сільських територіальних громад, підвищенню якості фізкультурно-спортивних послуг, залученню населення до занять спортом.

Імовірно, позитивний ефект упровадження групи стандартів можливий у разі забезпечення високого рівня погодженої організаційно-управлінської роботи в усіх ланках системи спорту в регіоні, на що раніше не звертали достатньої уваги. Водночас розроблення окремих стандартів – це малодієвий захід, а особливо коли суб'єкти управління фізичною культурою і спортом в областях і громадах не мають або не дотримуються стандартів.

Дослідження присвячено розв'язанню важливої науково-прикладної проблеми обґрунтування сучасних підходів до надання якісних фізкультурно-спортивних послуг в умовах сільських територіальних громад завдяки адаптації міжнародних стандартів до сфери фізичної культури і спорту. Способом розв'язання проблеми визначено наукове обґрунтування концепції стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в сільських громадах, розроблення теоретико-методологічних засад стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в сільських громадах, розроблення групи регіональних стандартів управління сферою фізичної

культури і спорту в умовах сільських громад, наукове обґрунтування алгоритму розвитку фізичної культури і спорту в сільських громадах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016–2020 рр. плану науково-дослідних робіт Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (номер державної реєстрації 0116U003013), та до цієї самої теми на 2021–2025 рр. плану НДР Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (номер державної реєстрації 0121U108330). Роль автора у виконанні вказаної теми НДР полягала в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад; розробленні та обґрунтуванні концепції стандартизації управління й розробленні алгоритму розвитку фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад; у розробленні групи регіональних стандартів управління; обґрунтуванні окремих освітніх компонентів, фахових компетентностей й програмних результатів навчання освітньо-професійної програми «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» зі спеціалізації «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» та науковому підтвердженні потреби впровадження в практику роботи закладів вищої освіти.

Мета дослідження – обґрунтувати теоретико-методологічні засади стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад для оптимізації її розвитку та підвищення якості надання фізкультурно-спортивних послуг.

Завдання дослідження:

1. Вивчити європейський досвід управління сферою фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах.
2. Дослідити стан фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах України та визначити напрями їх розвитку.
3. Охарактеризувати нормативно-правове забезпечення якості надання фізкультурно-спортивних послуг, можливості впровадження міжнародних стандартів ISO серії 9000.
4. Обґрунтувати освітні компоненти, фахові компетентності й програмні результати навчання, потрібні для провадження професійної діяльності фахівця сфери фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах.
5. Обґрунтувати й розробити регіональні стандарти управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.
6. Розробити концепцію стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад і перевірити її ефективність.

Об’єкт дослідження: управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Предмет дослідження: стандартизація управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Методологія досліджень. В основі методології досліджень був діалектичний метод, а саме такий метод вивчення дійсності, установлення закономірностей і тенденцій розвитку об’єкта, який визначає зміну дійсності за основними законами діалектики. Це також науковий метод пізнання як сукупність основних способів отримання нових знань і методів розв’язання визначених задач. Це й системний підхід, що передбачає вивчення об’єкта як цілісної множини елементів у сукупності відносин і взаємозв’язків між ними.

Методологія проведених досліджень ґрунтувалася на визначенні наукової проблеми, об’єкта і предмета досліджень, емпіричних і теоретичних

завдань, обраних напрямів і методів дослідження. Провідними методологічними положеннями, що дають змогу розв'язати визначену наукову проблему на рівні сучасних вимог теорії і методики фізичного виховання, були такі:

- наукове розроблення теоретичних і методичних основ фізичного виховання на основі теоретичного й експериментального обґрунтування підходів до вдосконалення процесу фізичного виховання населення. Зокрема, вивчення досвіду країн Європи щодо поліпшення процесу управління фізичним вихованням населення, українського досвіду організації та здійснення процесу фізичного виховання різних груп населення;

- визначення магістрального напрямку дослідження, коли окреслені часткові завдання сприяють розвитку наукового знання відносно спільної методологічної ідеї. Загальний напрям виконаних досліджень визначений обґрунтуванням тих основних положень, які становлять основу знань про поліпшення управління процесом надавання й підвищення якості фізкультурно-спортивних послуг населенню сільських об'єднаних територіальних громад різного віку в сучасних умовах в Україні;

- відповідність визначеної проблематики головних аспектів процесу наукового пізнання (визначення продуктивного підходу, мети, завдань і методів), їх взаємному зв'язку й підпорядкованості головній ідеї дослідження.

Методологічне й теоретичне підґрунтя розв'язання вказаних вище суперечностей міститься в наявних наукових працях, зокрема з методології наукового дослідження (О. В. Зеленюк, О. В. Колесников, О. Романовський); соціального і стратегічного управління (І. Ансофф, Т. В. Маматова, Л. В. Прудіус, Ю. П. Шаров); відновлення та розвитку сільських територій (О. А. Дузяк, С. І. Урба); педагогіки (Г. Б. Беленька, В. Г. Кремень, О. Е. Коваленко, М. М. Левківський, О. В. Вознюк, О. М. Микитюк); фундаментальних основ фізичної культури і спорту (В. М. Андросюк, О. В. Борисова, Ю. А. Бріскін, В. М. Костюкевич, Т. Ю. Круцевич, М. С.

Солопчук, Г. В. Басарабчук, Д. М. Солопчук, А. В. Заїкін, Є. Н. Приступа, В. О. Сутула, Ю. О. Тимошенко); управління і права в сфері фізичної культури і спорту (В. А. Базенко, С. М. Балабан, Г. Ю. Бордюгова, Н. Ф. Власова, І. Л. Гасюк, Г. Я. Гольдштейн, М. А. Журба, Ю. П. Мічуда, В. В. Приходько, Л. В. Романенко); теоретико-методологічних засад спорту для всіх (М. В. Дутчак, О. А. Моргунов); підготовки фахівців фізичної культури і спорту (О. Ю. Ажиппо, М. В. Данилевич, Л. Я. Чеховська).

Для розв'язання визначених завдань дисертаційної роботи використано комплекс **методів дослідження**. Огляд літературних джерел виконано для узагальнення досліджень у відповідній сфері й виявлення останніх сучасних тенденцій. Застосовані методи теоретичного дослідження (аналіз і синтез, індукція, порівняння, метод аналогій, абстрагування) дали змогу розкрити стан, передумови, європейський досвід й сучасні тенденції розвитку фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, визначити напрями його розвитку. Це допомогло змогу окреслити перспективи використання положень міжнародних стандартів у вдосконаленні управління сферою фізичної культури й спорту на місцевому рівні. Методи теоретичного дослідження застосовували для обґрунтування й побудови концепції стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад та формулювання теоретико-методологічних засад стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Методи емпіричного дослідження. Опитування мешканців сільських територіальних громад проведено для визначення ставлення до фізичної культури і спорту, бажаної кількості уроків фізичної культури на тиждень, мотивів і перешкод регулярним заняттям фізичною культурою та спортом, пріоритетів у заняттях різними видами занять; опитування експертів – для з'ясування впливу на сферу фізичної культури і спорту в сільських

територіальних громадах. SWOT-аналіз провели для встановлення напрямів успішного розвитку сфери фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах і розроблення способів удосконалення управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад. Організаційно-педагогічне проєктування використане для створення регіональних стандартів управління сферою фізичної культури і спорту. Експертне оцінювання дало змогу перевірити значущість, зміст і якість групи створених регіональних стандартів управління сферою фізичної культури і спорту. Методи математичної статистики (показники описової статистики: середнє арифметичне, мода, коефіцієнт конкордації Кендалла, коефіцієнт рангової кореляції Спірмена) були застосовано для обробки отриманих результатів під час різних етапів виконання дисертаційного дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів.

Уперше обґрунтовано концепцію стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, яка містить мету, основні етапи вдосконалення системи управління й напрямів реалізації стандартів у сфері фізичної культури та спорту (стандартизація управління сферою фізичної культури і спорту і стандартизація фахової підготовки надавачів фізкультурно-спортивних послуг), урахує об'єктивні передумови сучасності й особливості процесу управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, а також сприятливі можливості й загрози внутрішнього та зовнішнього середовища, містить механізми й засоби досягнення результатів (уведення чітких стандартів управління, розроблення алгоритму розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад), забезпечує прогнозовані ефекти й бажані результати, єдиний підхід до управління та підвищує його результативність.

Уперше визначено чинники розвитку сфери фізичної культури і спорту сільських територіальних громад: високий фізичний потенціал дітей і молоді

для занять спортом; менший вибір зовнішніх відволікальних чинників і перспектива використання молоддю спортивних успіхів для навчання в закладах вищої освіти (ЗВО), спортивно-професійній кар'єрі тощо; надання фізкультурно-спортивних послуг у сільських територіальних громадах, які не мають на меті заробляти кошти. Можливості розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад полягають у розробленні і виконанні якісних програм розвитку сфери фізичної культури та спорту, створенні ДЮСШ (і їх відділень) у сільських територіальних громадах, здійсненні заходів регіональної влади на підтримку розвитку сфери фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах (обласних конкурсів, методичної допомоги тощо), упровадженні сучасних технологій управління розвитком фізичної культури і спорту.

Уперше з'ясовано обмеження, потенційні перешкоди швидкому зростанню чи розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, невідповідність якості послуг із фізичної культури і спорту та потреб сільського населення, зокрема осіб з обмеженими фізичними можливостями; брак організаційних структур у сільських територіальних громадах (ДЮСШ, їх відділень і спортивних клубів), необхідних для розвитку дитячого спорту; низький рівень пропаганди спорту й освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей. Потенційно загрожують розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад недостатні фінансові, матеріальні й кадрові передумови впровадження системи управління якістю послуг із фізичної культури і спорту, наявність інших, більш конкурентних послуг в об'єднаних територіальних громадах, а також небажання упроваджувати систему управління якістю послуг у сфері фізичної культури і спорту.

Уперше обґрунтовано освітні компоненти, фахові компетентності й програмні результати навчання для освітньо-професійної програми

«Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціалізації «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка».

Удосконалено дані (І. Булах, О. Шиманська, 2019; Н. Власова, 2019; А. Вітюк, 2020; Б. Заплотинський, 2020; А. Чопенко, 2020; M. Szczepaniak, 2020; А. Сергеев, 2021; О. Чокля, 2021; Г. П. Грибан, 2022) про можливості застосування міжнародних стандартів у системі управління якістю надання фізкультурно-спортивних послуг населенню сільських територіальних громад.

Набули подальшого розвитку дані (Ю. Костюк, 2013; І. Шевчук, 2014; D. Maslov, L. Nurgatina, 2014; I. Mehmeti, B. Halilaj, 2018; І. Чикаренко, Т. Маматова, О. Чикаренко, 2019; В. Приходько, 2020; О. Синьків, 2021) про мотивацію і ставлення дітей та дорослих до занять з фізичної культури і спорту, спортивні уподобання школярів.

Практична значущість роботи полягає у поліпшенні управління сферою фізичної культури і спорту в областях і сільських територіальних громадах, пришвидшенні переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужному фінансуванні його розвитку, поліпшенні масовості в заняттях, підвищенню змагальних результатів різних видів спорту завдяки впровадженню розроблених регіональних стандартів управління сферою фізичної культури і спорту: «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"», «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг в умовах сільських територіальних громад» та «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад»; забезпеченні основ для практичного вдосконалення сфери фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади й поліпшення публічного управління на місцевому рівні

завдяки розробленню концепції та теоретико-методологічних засад стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в сільських громадах та алгоритму розвитку фізичної культури і спорту в сільських громадах; підвищення рівня управлінських компетентностей фахівців спорту, які працюють у сільській місцевості за допомогою впровадження розроблених практичних рекомендацій для територіальних організацій Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства (ВФСТ) «Колос» агропромислового комплексу (АПК) України; підвищенні рівня управлінських компетентностей здобувачів освіти спеціальностей 014 «Середня освіта (фізична культура)» та 017 «Фізична культура і спорт» з організації спортивно-масової роботи в умовах регіонів й сільських територіальних громад.

Результати дисертаційної роботи впроваджено у практику трьох закладів вищої освіти (Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Харківської державної академії фізичної культури), у практику роботи обласних фізкультурно-спортивних товариств «Колос» восьми сільських територіальних громад (Дніпропетровської, Закарпатської, Тернопільської, Запорізької, Івано-Франківської, Полтавської, Сумської і Харківської областей), що підтверджено наявними актами й довідками про впровадження.

Надалі результати дисертаційного дослідження можна використати в діяльності місцевих органів управління від рівня областей до територіальних громад як суб'єктів розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Особистий внесок здобувача полягає в розробленні підходу до наукової та практичної проблеми, безпосередній організації та проведенні теоретичних й емпіричних досліджень; обґрунтуванні й розробленні освітніх компонентів, фахових компетентностей й програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Організація фізкультурно-спортивної

роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціалізації «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»; у науковому обґрунтуванні й розробленні групи регіональних стандартів управління розвитком фізичної культури і спорту в умовах громад; визначенні їх змісту.

Важливим аспектом роботи є наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад і концепції стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в сільських громадах та відповідного алгоритму її розвитку. Здобувач також організував і провів експертне дослідження якості розроблених стандартів.

Наукові результати, подані в дисертації, отримано одноосібно. В опублікованих разом із співавторами наукових працях здобувачеві належить обґрунтування й визначення наукової та практичної проблеми, розроблення плану дослідження, оброблення й інтерпретація здобутих емпіричних результатів дослідження, формулювання висновків роботи.

Кандидатську дисертацію на тему «Оцінка та корекція спеціальної підготовленості юних лижниць-гонщиць на етапах річного циклу» зі спеціальності 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт» захищено 2008 року в Харківській державній академії фізичної культури. Матеріали кандидатської роботи в тексті докторської дисертації використано не було.

Апробація результатів досліджень. Основні положення й результати проведених досліджень оприлюднено на Міжнародній науково-практичній конференції «Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія» (Харків – Торунь, 2020); Міжнародній науковій та теоретичній конференції «Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives» (Vilnius, 2021); I Міжнародній науково-практичній конференції «Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique» (Vinnitsya-Paris, 2021); I міжнародній науковій та теоретичній конференції «Theoretical and practical

scientific achievements: research and results of their implementation» (Pisa, 2021); Міжнародній науковій конференції «New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries : research matters (Riga, 2021); Міжнародній науково-практичній конференції «Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики» (Київ, 2021); Міжнародній науково-практичній конференції «Наука, освіта, технології та суспільство: проблеми та перспективи» (Полтава, 2021); Міжнародній науковій конференції «Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія» (Харків, 2021); Міжнародній науково-практичній конференції «Традиції та новації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації» (Київ, 2021); Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми і перспективи» (Харків, 2020, 2021). Також результати проведених досліджень апробовано на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Спорт та фізичне виховання у закладах вищої освіти» (Запоріжжя, 2021), Міжнародній науковій конференції «Молода спортивна наука України» (Львів, 2023). (Додаток А1).

Публікації. З теми дисертації опубліковано 39 друкованих праць, серед яких 20 містять основні наукові результати дисертації (3 публікації в закордонних періодичних виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз Scopus й Web of Science), та 17 статей у фахових наукових виданнях України, 12 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 7 додатково відображають наукові результати дисертаційного дослідження, зокрема 2 розділи монографії; посібники; 2 свідоцтва про реєстрацію авторського права на літературний твір наукового характеру. (Додаток А).

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, 7 розділів, висновків, посилань (список посилань містить 521 найменування, з яких 60 – латиницею). Роботу ілюстровано 23 таблицями, 60 рисунками й 25 додатками. Загальний обсяг дисертації становить 665 сторінок, із них 389 – основного тексту.

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ Й СПОРТУ В УМОВАХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1.1. Розвиток спорту на сільських територіях за роки незалежності України у світлі демографічних і соціально-економічних чинників

Згідно сучасних уявлень, сільська територія це визначена у просторі, історично сформована площа країни, з визначеними адміністративно-територіальними межами, наявними в ній природними та людськими ресурсами, з притаманною лише їй виробничо-господарською системою, переважно, аграрною та соціальною інфраструктурою [1; 29; 83; 155; 411].

Розвиток фізичної культури і спорту на селі за роки незалежності України відбувався в умовах, що стримували їх подальший поступ [156; 437]. Наростання несприятливих демографічних тенденцій наприкінці 1970-х рр. спричинило те, що в 1980 р. коефіцієнт природного приросту сільського населення, сумарно сільських і міських мешканців п'яти областей, а саме Вінницької, Полтавської, Сумської, Черкаської і Чернігівської був від'ємним. У 1985 р. до них додалась ще й Кіровоградська, а природний приріст фактично в усіх регіонах знижувався. У 1990 р. природний приріст став від'ємним майже в половині областей, а його сумарне значення становило лише 0,6 %. Такі негативні тенденції завершилися переходом на природне скорочення (депопуляцію) населення, що відбулося вже у 1991 р. (коефіцієнт природного приросту став - 0,8 ‰), і зберігався досить тривалий час [85].

В Україні у 1990-ті-2000-ні рр. існував не ефективний підхід до охорони здоров'я на селі, наслідком чого стало погіршення громадського здоров'я. Крім того, ставлення сільських мешканців до власного здоров'я характеризувалось байдужістю і нехтуванням турботою про нього [150]. Рівень захворюваності сільських мешканців залишався нижчим ніж у городян на 30-32% і становив 926 випадків на 1000 осіб. Але, якщо врахувати, що середній показник

смертності був вищим на 63,5%, тоді ці цифри слід розглядати як свідчення пізнього виявлення захворювань, неякісної профілактики і незадовільного стану медичного обслуговування. Із кожних 1000 мешканців сільських районів здоровими були 218,9 людини, функціональні зміни в організмі мали 406,6, а хронічну патологію – 375,5 осіб. Найбільш поширеними були хвороби системи кровообігу, нервової системи, органів відчуття та дихання, психічні розлади. Первинна інвалідизація була 42,8 осіб на 10 тис. населення [238, с. 47].

Неблагополучним був стан здоров'я сільських дітей і підлітків. З них до першої групи здоров'я належали 26,5% осіб, до другої – 44,6%, до третьої – 26,5%, до четвертої – 3,3%. Для осіб, які входять у першу групу, навчальна, трудова і спортивна діяльність організовується без обмежень. Ті, хто входять до другої, вимагають пильної уваги лікарів. Третя група – діти, хворі на хронічні захворювання в стані компенсації, із збереженими функціональними можливостями. Це діти, які мають хронічні захворювання або з вродженою патологією в стадії компенсації, не важко протікають загострення хронічного захворювання, без вираженого порушення загального стану і самопочуття (хворі в стані компенсації). Четверта група - діти, хворі в стані субкомпенсації, з хронічними захворюваннями, вродженими вадами розвитку в стані субкомпенсації, з порушеннями загального стану і самопочуття після загострення, затяжною реконвалесценцією після гострих захворювань [73].

Серед дітей, які вступали до перших класів сільських шкіл, лише 54% були фізично зрілими. Захворюваність сільських підлітків перебувала на рівні 900-1200 відхилень у стані здоров'я на 1000. Близько 50% дітей віком до 15 років внаслідок відсутності потрібних умов залишалися неоздоровленими. У 1992 р. із 11900 сільських шкіл тільки 197 змогли налагодити постійний нагляд за здоров'ям і фізичним розвитком учнів, дозуванням фізичних, розумових навантажень, дотриманням соціально-гігієнічних норм [238, с. 48].

За даними обстежень сіл, які раз на 5 років проводить Держкомстат України, за станом на 1.01.2005 р. частка дітей віком до 18 років в структурі

всього постійного сільського населення становила 20,8%, а в селах населенням від 50 до 100 чол. - 16,1%. Натомість в усіх селах частка осіб віком 60 років і старше становила 24,5%, в поселеннях людністю до 100 чол. ця частка перевищувала 38% [385, с. 23]. Якщо впродовж 1996-2000 рр. не було народжених у 10,7% сільських населених пунктів країни, то впродовж 2001-2004 рр. вже у 12,5% [385, с. 32]. Значно зросла кількість населених пунктів, в яких немає дітей віком до 5 років, – з 2,5 тис. на початок 1991 р. до 3,0 тис. на початок 2005 р., що складало 10,7% від загальної кількості сільських населених пунктів. Станом на 01.01.2005 р. у 6,5 тис. населених пунктів не було дітей у віці до 6 років, у 2,2 тис. - дітей у віці 7-14 років, у 5,5 тис. - дітей віком 15 років, у 3,9 тис. - дітей у віці 16-17 років, у 1,6 тис. - молоді у віці 18-27 років, у 1,7 тис. - молоді у віці 28-38 років [385, с. 4].

Через скорочення сільськогосподарського виробництва кількість працівників сільськогосподарських підприємств протягом 1991-2001 рр. зменшилася майже вдвічі. Масове безробіття спровокувало від'їзд молоді у міста і за кордон. Тоді як протягом тижня сукупний робочий час у селян був перебільшений на чверть, а вільного часу було в 1,4 рази менше порівняно з містами, що не сприяло фізичному та духовному розвитку [450, сс. 10-11].

Нерівність у доступності вищої освіти характеризує ймовірність вступу до закладу вищої освіти (ЗВО) з огляду на різну спроможність сімей [367]. Такій нерівності сприяла й система середньої освіти в селах, яка потребувала реорганізації і вдосконалення, оскільки мережа відповідних закладів була часто примітна мало-комплектними школами, слабкою матеріально-технічною базою і гострою нестачею кадрів. Досить низька якість навчання у сільській місцевості зумовлювала нижчий рівень знань випускників сільських шкіл і менші шанси їх вступу до ЗВО, ніж жителів великих міст. Можливості сільських жителів щодо участі у навчанні та успішного закінчення ЗВО зменшуються внаслідок віддаленості проживання від дому і потреби у значних коштах для проживання, оскільки розміри студентських стипендій в Україні

не могли і не можуть дотепер задовольнити життєдіяльність молодшої людини. Саме тому, як показали результати Всеукраїнського перепису населення 2001 р., освітній склад міського і сільського населення України істотно відрізняються. Якщо на тисячу міського населення припадало 166 осіб з повною вищою освітою, то серед сільського лише їх було 54 [196, сс. 149-150].

Дослідник М. М. Кость написав роботу, присвячену стану ФКіС на селі. Він відмічає, що в перші роки незалежності відбувались складні соціально-економічні перетворення у сфері фізичної культури і спорту. Спостерігались не лише демографічні зміни, але суттєво погіршувалося матеріально-технічне, фінансове, науково-методичне забезпечення фізкультурно-спортивного руху в сільській місцевості. Виникали гострі протиріччя між фізкультурно-спортивними структурами, які створювались і діяли в умовах соціалістичного господарювання, та новими потребами періоду переходу України до ринкових відносин. Як наслідок, фізкультурно-спортивний рух серед сільського населення України об'єктивно перебував у кризовому стані і потребував організаційного реформування згідно нових соціально-економічних реалій. Але спроби організаційного реформування спирались лише на емпіричний досвід і здоровий глузд. Фактично не використовувався науковий підхід до організації фізкультурно-спортивної роботи серед населення сіл [177, с. 3].

Серед іншого М.М.Кость виконав системний аналіз організації фізкультурно-спортивної роботи в сільській місцевості на початку 1990-х рр. Він виявив три основні підсистеми, а саме «Спорт», «Фізичне виховання» і «Масова фізична культура». І хоча вони взаємозалежні і взаємопов'язані, доведено, провідною для інших виступає підсистема «Спорт». У підсистемі була чітка структура, напрацьована методика підготовки спортсменів, що складалась зі спортивних секцій, ДЮСШ, СДЮШОР, спортивних клубів, збірних команд районів і областей. Відтак, підсистема «Спорт» мала вихід до всієї системи спорту в Україні. Відтак, ця підсистема на селі формує також вимоги до підсистем «Фізичне виховання» і «Масова фізична культура».

«Фізичне виховання» регламентується завданнями навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти та позашкільних закладах і відрізняється кращим методичним, кадровим та матеріальним забезпеченням. У «Масовій фізичній культурі» були помітні організаційні проблеми: скорочувалась кількість колективів фізичної культури, спостерігався низький рівень взаємодії між колективами фізичної культури та районною ланкою товариства «Колос». М.М.Кость для встановлення взаємозв'язку і ступеню взаємозалежності між кількісно-якісними показниками та виявленими факторами, які впливають на розвиток фізкультурно-спортивного руху серед сільського населення, провів факторний аналіз взаємозалежності показників розвитку і функціонування підсистеми «Спорт». Він засвідчив її цілісність ($R = 0,797$), складний ступінчатий взаємозв'язок між рівнями майстерності сільських спортсменів, якістю роботи працівників, фінансовим та кадровим забезпеченням. Ця підсистема не потребувала на той час принципового реформування її структури на сільських територіях. Основним фактором покращення продуктивності було вдосконалення матеріально-технічного, фінансового чинників і науково-методичного забезпечення [177, с. 5-6].

Аналіз «ваги» факторів, що впливають на розвиток та функціонування підсистеми «Спорт», показав, що визначальним фактором був показник кількості тренерів, які працюють в ДЮСШ, СДЮШОР та збірних командах ФСТ «Колос» – 32,6%. Потім фінансування спортивних організацій – 26,4%, третьою виявилась наявність капітальних спортивних споруд – 20,7%. Усі названі показники в сукупності склали 79,7%. Інші виділені для оцінки сімнадцять факторів склали 20,3% в підсистемі «Спорт» [177, с. 6].

При проведенні факторного аналізу підсистеми «Масова фізична культура» виявлена група факторів, що істотно впливають на розвиток та функціонування підсистеми. Між загальною кількістю тих, хто регулярно займається фізичною культурою і спортом, та кількістю інструкторів з

фізичної культури в первинних колективах фізичної культури було виявлено жорсткий кореляційний зв'язок ($R = 0,755$). Отже, скорочення штату таких працівників було однією з основних причин зменшення осіб, які регулярно займаються фізичною культурою і спортом в сільській місцевості. Аналіз «ваги» факторів, що впливають на розвиток та функціонування підсистеми «Масова фізична культура», дозволив зарахувати до провідних факторів чотири показники. Найбільш вагомий показник кількості інструкторів з фізичної культури в колективах фізичної культури – 36,3%, тож беремо цей факт до уваги в наших подальших наукових розробках. Другою за «вагою» була чисельність сільського населення – 15,2%, на такому ж рівні впливу був і фактор фінансування – 15,0%. Четвертим за впливом на кількість тих, хто регулярно займаються фізичною культурою і спортом, визначено кількість капітальних спортивних споруд, – 10,6% (усі ці показники в сумі склали 77,1%). Інші дванадцять факторів склали в цій підсистемі 22,9% (177, с. 7-8).

Зауважимо, що усі чотири показники є притаманними для сфери ФКіС також новостворених об'єднаних територіальних громад в сучасній Україні.

У обґрунтованій М. М. Костем моделі змін в системі фізичної культури і спорту в сільській місцевості наприкінці 1990-х рр. запропоноване наступне.

1. Утворення об'єднаного органу управління. Комітет з фізичної культури і спорту райдержадміністрації, кооперативно-профспілковий фізкультурно-спортивний клуб «Колос», методичний відділ з фізичної культури і допризовної підготовки відділу освіти мають об'єднатись.

2. Має бути вирішене питання уведення до штату сільських рад району посади інструктора-організатора фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи (за рахунок коштів місцевого бюджету, а також громадських коштів).

3. Повинні бути створені при сільських радах колективи фізичної культури або фізкультурно-спортивні клуби.

4. Потрібно забезпечити комплексне фінансування: за кошти районного бюджету - фізкультурних керівників, тренерів і проведення фізкультурно-

спортивних заходів; за кошти сільрад інструкторів-організаторів фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи, а також проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів; за внески юридичних осіб і допомоги спонсорів - реконструкція спортивної бази та придбання інвентарю.

5. Необхідне збільшення різноманітних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів серед сільського населення (фестивалів, матчевих зустрічей, культурно-спортивних свят типу «Козацькі забави», спортивні ігри, змагання із залученням дітей «Тато, мама, я – спортивна сім'я» тощо).

6. Потрібна просвітницька та агітаційно-пропагандистська робота з питань здорового способу життя, самостійних тренувань тощо [177, сс. 9-10].

Погоджуючись з думкою щодо удосконалення управління фізичною і спортом на селі, зробимо деякі зауваження. Створення об'єднаного органу управління, яким його уявляв автор наприкінці 1990-х рр., було неможливим через різну функціональну підпорядкованість і різні джерела фінансування вказаних структур. Подібне стало можливим на рівні громад лише значно пізніше, внаслідок адміністративно-територіальної реформи, що активно розпочалась у 2015 р., із утворенням об'єднаних територіальних громад.

Хоча М. М. Кость обмежився рекомендаціями і не використав можливості їх обґрунтування у організаційно-педагогічному експерименті. А В.В. Приходько пише: «Свою доцільність у ході наукового пошуку у сфері фізичної культури і спорту довів і вперше застосований в умовах конкретного спорткомітету метод організаційно-управлінського педагогічного експерименту, як спосіб отримання нового теоретичного знання і визначення шляхів вдосконалення процесу фізичного виховання населення» [275, с. 161].

Крім того, для оцінювання наукових розробок і пропозицій досвідчених практиків у педагогіці використовуються експертні оцінки [71; 75; 200].

Розкритий М. М. Кость стан ФКіС на селі притаманний і в цілому існуючій на тепер ситуації. Дослідження стану здоров'я дітей (як у сільській місцевості, так і у містах), свідчать що ця ситуація наближається до критичної

[256]. Зростає загальна захворюваність, ураження окремих органів і систем; погіршуються дані фізичного і нервово-психічного розвитку; з'являються захворювання, не характерні для дітей (гіпертонія, остеопороз, онкологічні захворювання тощо). За існуючими даними, абсолютно здорових учнів початкових класів усього лише 5%, а за період навчання кількість здорових дітей знижується в 4-5 разів [260]. Такий стан справ вимагає значної і повсюдної уваги до зміцнення здоров'я і покращення фізичного стану дітей. В сучасних умовах ефективним і доступним засобом профілактики, підвищення розумової й фізичної працездатності і дозвілля є уроки з «Фізичної культури».

Науковці Н. Є. Пангелова та В. Ю. Рубан слушно зазначають, що фізичне виховання в сільській школі має свої специфічні особливості у порівнянні з міською школою, що обумовлює доцільність застосування соціально-педагогічного підходу до проблеми оптимізації функціонування цілісної системи фізичного виховання та оздоровлення школярів у сільському соціумі [256, с. 57]. Він заснований на положенні, що здоров'я дитини, розвиток її організму багато у чому залежить від середовища в якому вона проживає [37].

Хоча середовище мешкання дітей на селі все ж потрібно розглядати як більш сприятливе. Результати дослідження фізичного стану та рухової активності сільських школярів 7-10 років свідчать, що показники фізичного розвитку (довжина і маса тіла, обвід грудної клітки) обстеженого контингенту були у межах вікових норм. Показники фізичного розвитку хлопців дещо вищі у порівнянні з дівчатами, але ці відмінності не достовірні. Отримані авторами результати свідчать про наявність певних відмінностей у показниках фізичного розвитку порівняно з дітьми, які проживають у містах [256, с. 61].

Зіставляючи показники індексів фізичного розвитку груп дітей з даними інших авторів, наприклад В. І. Антонік із співавтор. [10], можна відмітити загальне у показниках індексу Кетле і життєвого індексу. Що стосується силового індексу, важливо зауважити, що середньоарифметичні значення

хлопців і дівчат 7-10-річного віку сільських шкіл перевищують показники молодших школярів міст на 8-10% [234].

Середньостатистичні значення показників функціонування серцево-судинної системи (ЧСС дійсного і відносного спокою, різниці між ними, АТ систолічного і діастолічного) обстежуваних школярів відповідали віковим нормам. Середні показники ЖЄЛ, проб Штанге і Генча згідно низького рівня. Дослідження фізичної працездатності дозволило зробити висновок, що тут маємо рівень вище середнього у хлопців і дівчат 8-річного віку, середній рівень у хлопців і дівчат 9-10 років і низький рівень у 7-річних дітей [234].

Більшість показників фізичної підготовленості дітей, які мешкають в сільській місцевості, згідно Державної системи тестів України на загал відповідають низькому і нижче середнього рівням розвитку [82].

Визначення стану здоров'я учнів початкових класів Н. Є. Пангеловою та В. Ю. Рубан проводилось за методикою експрес-оцінки Г. Л. Апанасенка. Результати свідчать, що рівень соматичного здоров'я дітей не є задовільним. Більшість входять до групи ризику (середній рівень і нижче). Рівень рухової активності дітей початкових класів сільських шкіл є недостатнім, хоча час, який витрачають на повсякденну рухову активність середнього рівня є більшим, ніж у міських школярів. Хоча відомо, що суттєві адаптаційні зрушення в організмі викликають інтенсивні фізичні навантаження [256, с. 61].

Автори дослідження «Антропометрична характеристика школярів 7-18 років міської і сільської місцевості» проводили вивчення фізичного розвитку дітей і підлітків генералізуючим методом (як поперечні спостереження) за уніфікованою антропометричною методикою з використанням стандартного інструментарію [137]. Було проведене обстеження 2677 дівчат - учениць середніх шкіл міста Харкова (1546 осіб) і Харківської області (1131 особа) у віці від 7 до 18 років. Трамбування результатів антропометрії проводилася з використанням вікових центильних таблиць.

Фізіометричні дані свідчать, що дитяче населення сільської місцевості має менші значення довжини тіла, що пов'язують з впливом факторів також навколишнього середовища і соціально-економічних умов [137, с. 52].

Середньостатистичні величини маси тіла (МТ) в цей же віковий період (7-17 років) зросли в місті з $(20,9 \pm 0,64)$ кг до $(56,5 \pm 0,59)$ кг, а в сільській місцевості з $(23,6 \pm 0,90)$ кг до $(55,8 \pm 0,71)$ кг. При порівняльній оцінці однакових вікових груп відзначається перевага показника маси тіла у сільських дівчат у віці 7 і 15 років ($p < 0,05$). Середньорічні прирости маси тіла свідчать, що максимальна прибавка у вазі обстежених дівчат в місті припала на 11 і 13 років, а в сільській місцевості на 12 і 14 років [137, с. 52].

Нормативні показники індексу маси тіла (ІМТ) наростали з віком, як у дівчат сільської місцевості, так і міських. Значне збільшення фізіологічних значень ІМТ у сільських школярів відбувалося, починаючи з 14-річного віку, пік його збільшення припадав на 16 річний вік (81,1%) і дещо знижувався до 17 років. У місті так само приріст числа дівчат з фізіологічними параметрами фізичного розвитку відзначався у віці 14 років, він достовірно збільшувався до 15 років і в подальшому залишався на тому ж рівні [137, с. 52].

Кількість дівчат з надмірною масою тіла в сільській місцевості з віком плавно знижувалась: з 17,6% в 7-9 років до 7,9% в 17-18 років. У місті при переході з вікової групи 7-9 років в групу 10-12 років відбувалося значне збільшення підлітків з надмірною масою тіла (від 7,3% до 14,7%; $p < 0,02$), потім відзначалося плавне зниження (до 5,1% в 17-18 років). У віці 7-9 років у 4,7% сільських і 2,4% міських школярів відмічалося ожиріння. У 10-12 років питома вага таких дівчат наростала (6,6% і 4,8% відповідно), а потім до 17-18 річного віку достовірно знижувалася [137, с. 52-53].

І. П. Пасічник, яка досліджувала вплив нутритивного забезпечення та харчової поведінки на фізичний розвиток школярів у міській і сільській місцевостях встановила, що дефіцит маси тіла є більш характерним для міських учнів початкової школи (11,76%; $p < 0,05$). Тенденція до затримки

росту частіше спостерігається, наприклад, у школярів м. Львова (3,33%) порівняно з учнями районів області (1,9%; $p > 0,05$). У загальній популяції школярів худорлявість в середньому була ознакою кожної двадцятої дитини (5,13%; 95% ДІ: 2,81-9,18%). Надмірна маса тіла більш притаманна дітям із сільської місцевості (33,33%), ніж міським школярам (16,67%; $p < 0,05$). Загальна поширеність ожиріння становила 10,26% (95% ДІ: 6,74-15,31%). Достовірної різниці частоти ожиріння серед учнів міста і району області автором не було виявлено (13,33% проти 7,62%, $p > 0,05$) [260].

Подібні результати отримані рядом інших дослідників, чий праці були проаналізовані, що лише підтверджує вказані вище тенденції Я. Галан, П. І. Євстратов, Ю. С. Костюк, В. І. Лозова, Г.С. Сенаторова із співавт. Ю. В. Суббота [59, 139, 178, 203, 371, 397] та ін.

Помітний внесок на початку 2000 рр. у поширення руху «Спорту для всіх» незалежно від проживання внесли дослідження М. В. Дутчака [132; 134]. М. В. Дутчак поділяє позицію Ю. О. Тимошенка, що в умовах тоталітарного суспільства характерним є підпорядкування спорту інтересам держави. В СРСР людина сприймалася як «гвинтик» машини у «будівництві комунізму». Пріоритетним був основний принцип дегуманізації: людина - засіб, а не мета системи [134, с. 13]. Тож для сучасного українського суспільства надважливе значення має зняття авторитарних обмежень на шляху впровадження в діяльність різних груп населення рухової активності на основі гуманізації цього процесу, орієнтування процесу на інтереси конкретної людини з урахуванням її потреб, можливостей, нахилів, мотивів та цінностей [134, с. 2].

Саме тому гострою виступає потреба у подоланні функціонального розподілу ролей у ході залучення населення до рухової активності, що впроваджувалося через авторитарний підхід. Відносини між інструктором, тренером, менеджером та особами, які залучаються до занять, мають перейти до неформальної комунікації особистостей. Відносини на засадах партнерства повинні замінити все ще домінуючі менторські стосунки [134, с. 14].

Хоча автори приділяли увагу проблемам вдосконалення державного управління В. А. Базенко, І. Л. Гасюк, М. Лозовик, В. Приходько, Ю. Тимошенко та інші [15, 60, 201, 276, 412], але поза увагою залишалась тема ролі добровільних спортивних товариств (ДСТ) у реформі галузі ФКіС, що має відбуватись.

Зауважимо, що у 1987 р. колишні спортивні товариства профспілок «Авангард», «Зеніт», «Буревісник», «Колос», «Локомотив» і «Спартак» об'єдналися у Всесоюзне добровільне фізкультурно-спортивне товариство профспілок (ВДФСТП). Через декілька років від нього від'єднався «Колос», що створило передумови для якісної зміни діяльності товариства. У 1991 р. ВДФСТП реорганізовано в спортивне товариство профспілок «Україна».

Науковець С. Нікітенко зазначає, що створені в незалежній Україні Добровільні спортивні товариства (ДСТ) «Україна», «Колос», а також «Динамо», ЦСКА і «Гарт», мали гарну структуру управління, дитячо-юнацькі спортивні школи, накопичили значний досвід, утримували суттєву матеріально-технічну базу і достатньо кваліфіковані кадри. Держава надає ДСТ фінансову та інші види підтримки.

Вони є масовими громадськими організаціями, які не тільки зосереджені на підготовці спортсменів, але й мають спрямовувати свою діяльність на масовий спорт [245, сс. 91-92]. Тож нагальною потребою є обґрунтування рекомендацій діяльності ВФСТ «Колос» в сучасних умовах.

У 2008 р. на сільських територіях працювали 17,5 тис. штатних фізкультурних кадрів, з яких 14 тис. у сільських закладах освіти, більше 1200 тренерів зі спорту і більше 800 інструкторів з фізичної культури. Причому за 2004-2008 рр. кількість інструкторів збільшилась втричі. Крім цього, у 270 дитячо-юнацьких спортивних школах займались 77 тисяч сільських дітей та юнацтва. З 10 тисяч спортивних клубів різної організаційно-правової форми, які існували в Україні, більше тисячі припадало на сільську місцевість [206].

Але з огляду на те, що на 2008 р. більше як в 28,5 тисяч селах України мешкали 15 млн. населення, інфраструктуру сфери ФКіС на селі не можна вважати достатньою. Адже всіма видами роботи було охоплено лише 9,5% сільського населення. До занять спортом, в переважній більшості нерегулярних, був залучений лише кожен сотий мешканець села.

Непокоїв також низький рівень охоплення сільських дітей заняттями в ДЮСШ. Цей показник складав тільки 5,4% від загальної чисельності сільської учнівської молоді, що було вдвічі менше в середньому по країні. Одна неповно комплектна спортивна школа припадала на 280 сіл і селищ. Лише у 590 селах (це 2%) були відділення або навчальні групи ДЮСШ.

На селі працювали лише 7,3% від усіх тренерів-викладачів країни. Саме тому в середньому по Україні на 83 учня сільської спортивної школи припадав лише тренер-викладач. Для порівняння, в містах України на одного тренера припадали 39 вихованців ДЮСШ, що свідчить про можливість більш результативної роботи міських спортивних педагогів [206].

На початок 2000-х рр. на 10281 сільську раду в Україні припадали лише 810 фахівців, що організовують роботу за місцем проживання, що складає менше ніж 10% від потреби. На 12 сільських рад припадав лише один інструктор фізичної культури, а один тренер зі спорту – на 42 села і селища.

Загалом на селі працювали 3,5% від чисельності спеціалістів фізичного виховання у дошкільних закладах освіти і 0,7% педагогів-організаторів фізкультурно-оздоровчої роботи за місцем проживання. На 1409 спортивних клубів різної форми власності, що працювали в сільській місцевості, були 24 штатних працівники, що складало лише 1,7% від мінімальної потреби та 2,2% від загальної чисельності фахівців цієї категорії в Україні.

Спостерігався, також, низький рівень фахової підготовки працівників фізкультури і спорту в сільській місцевості. Серед спеціалістів дошкільних закладів освіти вищу фізкультурну освіту мали лише 13,1% (середній показник в Україні – 49,1%), а тренерів-викладачів з вищою освітою на селі

57,8% (середній показник в Україні – 69,8%). Лише 49,1 % інструкторів-методистів у сільській місцевості мали спеціальну фахову підготовку [206].

Витрати на фізичну культуру і спорт в сільській місцевості складали лише 5% від загального фінансування цієї сфери. З державного бюджету виділялося лише до 2% видаткової частини, а з місцевого – не більше 5%. Позабюджетне фінансування сільського руху складало лише 4% від річного обсягу позабюджетного фінансування сфери ФКіС.

Недостатньо уваги розвитку ФКіС на селі приділяли громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості. Практично, на селі не існувало зареєстрованих в установленому порядку осередків федерацій (асоціацій, організацій, спілок, об'єднань тощо) з видів спорту. Функції спортивно-масової роботи в сільській місцевості були покладені на фізкультурно-спортивне товариство «Колос», яке, маючи 237 місцевих (обласних і районних) рад, мало забезпечити організацію та проведення фізкультурно-спортивних заходів. Але його роботу ефективною назвати важко, спостерігалось дублювання функцій структурами «Колосу», державними органами з питань ФКіС, а також освіти, що призводило до не ефективного використання бюджетних коштів [206].

Отже, після здобуття державної незалежності, на тлі як несприятливих демографічних, соціально-економічних передумов, так і затримки з науковим опрацюванням назрілих організаційних змін одночасно не відбулось якісне обґрунтування і безпосереднє створення організаційно-управлінського державно-громадського механізму розвитку ФКіС у сільських територіях. Умови перехідного періоду від адміністративної до ринкової моделі господарювання в сільській місцевості та відсутність державної політики і стабільності у підходах до розвитку сільських територій, об'єктивно стримували розвиток сільського спорту. А ті підходи, які пропонувались, зводились за суттю до «покращення роботи» відповідно до вже існуючих практик, які у повній мірі повторювали вже наявний досвід.

1.2. Особливості управління сферою фізичної культури і спорту в сільській місцевості в країнах Європи

Інтерес дослідників до розвитку спорту в країнах Європи обумовлюється існуючими негативними тенденціями в Україні, що має найкоротший термін здорового життя населення. Експерти проаналізували показники тривалості здорового життя громадян 204 країн світу протягом 1950-2019 рр. і дійшли висновку, що європейською країною з найнижчою тривалістю життя в доброму здоров'ї, а саме 61,7 роки, і є Україна. Тоді як середня тривалість повноцінного здорового життя в усьому світі досягає приблизно 63,5 років.

Одночасно, в Польщі цей показник становить 68,0 років, Чехії - 68,5, Великобританії - 68,9, Німеччині - 69,5, Італії - 71,0, Франції - 71,2, а в Іспанії - 71,3 роки. З країн Азії найдовше зберігають здоров'я громадяни Сінгапуру - до 73,9 років, а в Японії середня тривалість життя становила 81,25 роки для чоловіків і 87,32 для жінок [56].

Особливості залучення населення до фізкультурно-оздоровчих занять і спорту в країнах Європи розглянуті в ряді наукових досліджень. Розкриті структурні характеристики спортивних організацій, які мають забезпечувати створення сприятливих умов занять населення різного віку [463]. Важливим вважаємо встановлення особливостей формування здоров'язберігаючих та фізичних компетентностей студентів у процесі освіти [484], здатності молоді самостійно і компетентно організовувати власну рухову активність [479].

Науковцями розглядався також вплив програм домашнього фітнесу на антропологічні характеристики фізично активної, а також фізично неактивної молоді [481], вплив соціальної підтримки батьків на рівень фізичної активності дітей та підлітків, роль матері у залученні дитини до занять спортом [496], способи підвищення мотивації молоді до фізичної активності [499], тенденції залучення до занять, антропометричні характеристики та рівень фізичної підготовленості дітей, молоді і дорослих [482; 497; 504; 511].

Увагу дослідників привертала регіональні особливості та інші фактори фізичної активності населення [491; 494; 500; 506]. Крім того, досліджувались особливості фінансування спорту з позабюджетних джерел [509], вплив анімаційних програм та роль аніматорів [505], що дозволило висвітлити як здобутки, так і нагальні потреби поширення спорту в країнах Європи.

Європа постає історичним і культурним центром виникнення і поширення спорту. Історичне лідерство дає Європейському союзу підстави вважатись лідером у формуванні концепцій і стандартів управління спортом, а наявні успіхи потребують вивчення вже опрацьованих тут підходів.

Загальні напрямки розвитку спорту визначені у Міжнародній хартії фізичного виховання, фізичної активності та спорту (проголошена Генеральною конференцією ООН, Париж, 1978 р.) [226], Спортивній Хартії Європи (Греція 1992 р.) [386], Європейському маніфесті «Молоді люди та спорт» (Лісабон, 1995 р.) [138] та ін.

Розроблена інститутами ЄС і поширена у Білій книзі успішна модель розвитку спорту відіграє важливу роль в поглибленні регіональних інтеграційних процесів, просуванні європейської моделі за межі регіону і в перетворенні її на драйвер становлення глобальної системи управління спортом. Біла книга спорту була оприлюднена 11 липня 2007 р. і стала першою комплексною ретельною підготовленою ініціативою Єврокомісії по формуванню спільної позиції щодо спорту в європейському регіоні [486].

У Білій книзі спорту ЄС визначаються базові положення про спорт як нову область спільної політики, формуються основні напрямки розвитку європейського спортивного руху, позначаються конкретні інструменти реалізації виробленої політики на практиці. Це стосується основ організації спорту, системи управління та специфіки регулювання спорту [148, с. 52]. важливо, що законодавці виходять з того, що спорт є різновидом економічної діяльності, яка підпадає під дію європейської системи економічного права.

Незважаючи на такий загальний підхід, визнається і специфіка спорту. Згідно Білій книзі 2007 р. ця специфіка проявляється в наступних аспектах:

- у проведенні змагань як для чоловіків, так і жінок, обмеження кількості учасників, забезпечення непередбачуваності результату спортивних подій і збереженні конкурентного балансу між командами, які приймають участь;

- у незалежності і високій автономності спортивних структур, у різноманітності спортивних організацій, у пірамідальному принципі змагань від аматорських до професійних, у механізмі формування організацій за національною ознакою і наявності однієї федерації з виду спорту [512, с. 210].

Домінуючим напрямком в управлінні сферою спорту є розвиток «європейського виміру» (European dimension in sport). Завдання просувати цей підхід стоїть в Лісабонському договорі (ст. 165) й у всіх основних документах, опублікованих після прийняття нового договору про функціонування ЄС. Європейський вимір передбачає необхідність враховувати і розвивати соціальну, економічну, культурну та організаційну функції спорту [148, с. 54].

Для європейської моделі притаманне змішане фінансування, а участь держави має значну частину. Тут присутній «спортивно-комерційний» підхід до розвитку професійного спорту, головним же в європейських країнах є спортивне суперництво, а не заробляння грошей, тоді як це домінує в моделі США. Хоча загальною ознакою для обох цих моделей є підтримка дитячо-юнацького спорту і оздоровчого руху з місцевих бюджетів.

У ЄС найбільш активними учасниками регулярних занять спортом є особи від 18 до 60 років (майже кожен другий), а серед літніх людей - кожен четвертий. Результати порівняльного дослідження щодо місць і об'єктів масових спортивних практик дозволяють зробити наступні узагальнення. У країнах ЄС домінують заняття на природі/в парках, активність при переміщенні з дому на роботу і назад, клуби і фітнес-центри. Тоді як перевага у використанні для занять спортивних залів навчальних закладів властива європейським країнам з колишнього соціалістичного табору.

На першому місці у європейців група «здоров'язберігаючих» мотивів: зміцнення здоров'я (61%), релаксація (39%), насолода і задоволення (31%), контроль ваги тіла (24%) і нейтралізація ефектів старіння (15%). На другому мотиви фізичної гармонії: підтримання фізичної форми (41%), стрункість тіла (24%) і забезпечення кондицій (24%). На третьому місці соціальні мотиви: спілкування з друзями (22%), підвищення соціального статусу і самооцінки (10%), пошук нових знайомих, краща інтеграція у соціум, знайомство з людьми інших культур (10%) і змагальність (6%).

Щодо стандартів, як орієнтирів вимог до об'єкта стандартизації в області організації масового спорту на регіональному і муніципальному рівнях, вони мають два напрямки. Перший - оцінка наявності і повноти стандартів на регіональному та муніципальному рівні та їх порівняння з міжнародними практиками. Другий - оцінка стандартів на відповідність заявленим цілям якості та поінформованість про наявність таких стандартів.

Приміром, необхідно відзначити, що вже сформовані своєрідні міжнародні стандарти фізичної активності, які слід вважати радше нормами, які рекомендовані ВООЗ. До них належать наступні: дорослим (18-64 років) варто практикувати фізичну активність помірної інтенсивності не менше 150 хвилин в тиждень або високої інтенсивності не менше 75 хвилин, що накопичуються протягом відносно коротких занять; дорослим додатково рекомендовано не менше 2-х днів на тиждень виконувати фізичні вправи на розвиток м'язів. Для людей 65 років і старше норми за обсягом витраченого на фізичну активність і вправи часу точно такі ж, з урахуванням адекватності фізичного стану. Особам з обмеженими можливостями рекомендовано не менше 3-х днів на тиждень займатися вправами на рівновагу. Дітям і підліткам займатися фізичною активністю помірної та високої інтенсивності не менше 60 хвилин на день (можна багаторазово по 10 хвилин) [287].

Це, також, індекс людського розвитку (ІЛР) розроблений економістом Махбубом уль-Хаком (Mahbub ul-Haq) в 1990 р., що використовується ООН як

альтернативний показник суспільного прогресу, на противагу суто економічним оцінкам. Адже суспільний розвиток слід оцінювати також за досягненнями в області здоров'я і освіти, які піддаються вимірюванню.

ІЛР - це сукупний показник рівня розвитку людини в країні, тому іноді його використовують як синонім таких понять як «якість життя» або «рівень життя». ІЛР вимірює досягнення з точки зору стану здоров'я, отримання освіти і фактичного доходу громадян, за трьома основними напрямками. А саме: здоров'я і довголіття, вимірювані показником очікуваної тривалості життя при народженні; доступ до освіти, вимірюваний рівнем грамотності дорослого населення і сукупним валовим коефіцієнтом охоплення освітою; гідний рівень життя, вимірюваний величиною валового внутрішнього продукту на душу населення в доларах США за паритетом купівельної спроможності. Ці три виміри стандартизуються у вигляді числових значень від 0 до 1, середнє геометричне яких і є сукупний показник ІЛР в діапазоні від 0 до 1. За ІЛР країни класифікують: країни з дуже високим рівнем ІЛР, країни з високим рівнем, країни із середнім рівнем і країни з низьким рівнем.

З числа держав колишнього СРСР в групі країн з високим рівнем ІЛР знаходяться Казахстан (70 місце), Азербайджан (76), Грузія (79), Україна (83) і Вірменія (87). При цьому з держав колишнього СРСР тільки країни Балтії змогли увійти до першої групи держав з дуже високим рівнем людського розвитку: Естонія займає 33 місце, Литва - 35, а Латвія – 48.

Європейське регіональне бюро ВООЗ наголошує, створення умов, що сприяють фізично активному способу життя, є завданням суспільства, а заохочення фізичної активності має трактуватися як потреба. Приміром, роль органів місцевої влади полягає у будівництві і модернізації спортивних споруд з урахуванням потреб населення, організації різних видів активності та спорту всіх груп населення, у фінансуванні занять [14, с. 126].

Так, у Німеччині реалізується концепція територіального управління масовим спортом, де управління ним відповідно до Конституції і федеральної

структури країни є завданням кожної з Земель. Але у Німеччині немає єдиної структури управління спортом на рівні Земель. У Землях Баден-Вюртенберг, Мекленбург-Передня Померанія, Нижня Саксонія, Північний Рейн-Вестфалія, Саксонія, і Саксонія-Анхальт за розвиток спорту відповідають міністерства у справах культури. У Баварії, Бранденбург, Гессен, Шлезвіг-Гольштейн - міністерства у справах освіти, науки і мистецтва, з питань освіти і спорту, у справах жінок, праці і соціального порядку та ін. В Тюрінгії це Міністерство з соціальних питань і охорони здоров'я, в Рейланд-Пфальце Міністерство внутрішніх справ, а в Землях Бремен і Гамбург сенатори з внутрішніх справ тощо [387].

Загальне управління фізичною культурою і спортом, а також питаннями масового спорту здійснюється урядами земель ФРН спільно з федеральним урядом, національними спортивними організаціями, містами, общинами і комунами. Залежно від регіональної специфіки, попиту населення на послуги ФКіС, організація масового спорту в Землях різна, але незалежно від цього існують єдині пріоритети: фізична культура і спорт у школах, підготовка викладачів фізичного виховання; студентський спорт; фізкультура і спорт для всіх, перш за все молоді, жінок, літніх та інвалідів; будівництво, модернізація і утримання спортивних споруд; сприяння спорту вищих досягнень; допомога спортивним клубам і командам [189, с. 38].

Землі Німеччини відповідають за спорт на місцевому рівні («Спорт для всіх», шкільний і університетський спорт), за підтримку спортивних установ та інфраструктури. Крім того, одна з основних задач Земель це забезпечення рівних умов для занять спортом в різних населених пунктах.

Аналіз фінансового забезпечення розвитку ФКіС у ФРН свідчить, що кошти на діяльність перш за все надходять від платників податків з федерального і Земельного бюджетів. Крім того, кошти надходять від лотерейних товариств і організацій. У різних Землях це відбувається по-різному. Так, в Землі Баден-Вюртемберг ці кошти відраховуються через

держбюджет повністю, а в Баварії, Рейнланд-Пфальце, Шлезвіг-Гольштейні частково. У Гессені та Північному Рейні-Вестфалії лотерейні організації частину коштів переводять спортивним спілкам безпосередньо [15, с. 132].

Будівництво і реконструкція спортивних споруд - одна із значних статей витрат Земель і муніципалітетів, тож на ці цілі витрачаються мільярди марок. Велике місце в діяльності Земель займає сприяння спортивним організаціям, але допомога надається тільки тоді, коли власних коштів для вирішення поставлених завдань у цих організацій не вистачає. Ці субсидії використовують для оплати адміністративних витрат, спортивного інвентарю та обладнання, виїзду на змагання, проведення навчально-тренувальної роботи та організації змагань. Муніципальні органи влади в округах, містах і громадах вважають себе помічниками в роботі спортклубів. Громади і міста безкоштовно надають муніципальні спортивні споруди в розпорядження клубів, незважаючи на значні витрати з їх утримання [15, сс. 132-133].

Заслуговує на увагу розвиток ФКіС в Баден-Вюртемберзі (Земля, що характеризується як найбільш інноваційний регіон Європейського Союзу), де понад 3,7 млн. мешканців займаються в 11400 спортивних клубах (загальна кількість населення 10,7 млн. осіб). Значною є роль уряду у сприянні професійному і аматорському спорту. Фінансування на ці цілі передбачено в розмірі близько 70 млн. доларів на рік, що свідчить про надійне фінансування розвитку ФКіС. У 2016 р. значну увагу було приділено професійним фізкультурно-спортивним кадрам, які вперше з 1960 р. отримали збільшення заробітної плати. А 17 мільйонів євро на рік мало бути направлено на будівництво нових муніципальних спортивних споруд [253].

У країні існує 11 різних програм підтримки спорту, які відрізняються історичними, фінансовими і територіальними особливостями. Ці програми вирішують у федеральних Землях наступні завдання: сприяння будівництву спортивних споруд; розвитку спорту в школах і вишах; сприянню спортивним

організаціям, спортивним клубам і командам; допомозі особливим групам (інвалідам, ув'язненим, іноземцям і т. д.) [15, с.133].

Концепція розвитку спорту Франції також має виражену регіональну специфіку. В країні 22 регіони, 90 департаментів і 36 тисяч територіальних громад (комун). У містах діють муніципальні спортивні асоціації, яких в середині 1990-х рр. було близько 700. У більшості є Будинки спорту або спортивно-оздоровчі центри. Роботу асоціацій координують відділи спорту.

Спортивні бюджети муніципалітетів різняться і залежать не тільки від традицій, наявності професійних та інших команд, спортивних споруд, а й від ставлення їх керівництва до спорту. У середньому в провінціях Франції на спорт витрачається 10,33 франка на одну людину, при цьому у бюджетах провінцій частка витрат на спорт від 1,65 до 6,93%. Тоді як бюджет Міністерства спорту Франції складає 0,18% від державного бюджету [189].

Велике значення в розвитку ФКіС у Франції відіграють громади, які мають назву комуни. Як правило, переважна більшість з них витрачає на потреби спорту 5% комунального бюджету. Згідно з даними анкетування серед 400 комун більшість віддають перевагу розвитку «Спорту для всіх», забезпеченню фізичного виховання в закладах освіти і превентивним заходам. Отже, практично кожний громадянин має доступ до спортивних занять. А кожна комуна має власний спортивний зал, у якому клуби і асоціації з видів спорту організовують заняття населення.

Комуни займаються спортом в школах, спортивно-оздоровчих клубах, центрах, будівництвом та утриманням спортивних споруд, організацією спортивних заходів. Відповідні департаменти координують спортивний рух. В їх структурі є різні комітети і федерації, які займаються організацією як «Спорту для всіх», так і спорту вищих досягнень, включаючи професійний спорт, і, звичайно, будівництвом спортивних споруд. Від розміру комуни залежить наявність в ній служби спорту. Близько 90% громад, з населенням більше 5000 чол., мають спортивні служби. Згідно даних Національної

федерації муніципальних спортивних служб, на одну людину, яка працює в службі спорту, припадає приблизно 1000 мешканців [15, с. 127].

Отже, будівництво спортивних споруд є прерогативою територіальних громад, адже у Франції більше 90% спортивної власності належить комунам. Як правило, вона управляється і фінансується безпосередньо комунами.

У комунах існує дві форми фінансування спортивних споруд: за рахунок платників податків і за рахунок користувачів. Якусь з форм обирає сама комуна. Але, як правило, превалює змішане фінансування [15, с. 128].

Наступне важливе. Закони, що визначають компетенції територіальних громад (кодекс для комун, закони про децентралізацію 1982-1983 рр.), не мають пунктів про ФКіС. Закон про спорт (1984-1992 рр.) не ставить перед територіями, включаючи громади, завдання в сфері спорту і лише схвалює їхню участь. Посередництво територіальних громад є скоріше політичним вибором муніципальної ради. Тобто обрані на місцях органи управління самі вирішують мати або не мати спортивний орган в своїй структурі [15, с. 129].

Отже, очевидно, що місцеві органи влади Німеччини та Франції, як представників Старого Світу, приймають активну участь у розвитку ФКіС. Тож без їхньої допомоги важко уявити майбутнє цієї сфери в країнах Європи. Однак, нашу увагу привертають також успіхи колишніх соціалістичних країн Східної Європи, які лише нещодавно розпочали відхід від соціалістичного способу урядування і впроваджують децентралізацію. І, перед за все, це досвід Польщі у частині фізичного виховання і створення достатньої для розвитку фізкультури і спорту матеріально-технічної бази.

Зауважимо, що ще більш виражене регіональне забарвлення ніж у Німеччині і Франції спостерігаємо концептуальний підхід, впроваджуваний у Польщі. Це покликано потребою швидко надолужити суттєве відставання у розвитку ФКіС цієї колишньої соціалістичної країни, яке накопичувалось десятиліттями. Саме тому були започатковані організаційно та фінансово

потужні державні проекти для ліквідації відставання як у питаннях створення спортивної бази, так і в заняттях населення спортом.

Адміністративний устрій Польщі трьох рівневий: країна поділена на воєводства (пол. Województwo), воєводства на повіти (пол. Powiat), повіти на гміни (пол. Gmina) - комуни. Станом на 2019 р. у Польщі було 16 воєводств, 379 повітів (65 міських і 314 сільських), а також 2479 гмін (306 міських, 602 сільсько-міських і 1571 сільська) [3]. Принцип субсидіарності, широко застосовуваний і в Польщі, як основа організації сучасної держави і, серед іншого, ідеї і практики самоврядування. Цей принцип означає, що влада в суспільстві будується по вертикалі знизу вгору, а отже завдання, які можуть бути виконані організаційними одиницями нижчого рівня, не можуть покладатися на органи вищого рівня. Делегування завдань і обов'язків на більш високий рівень може відбутися тільки тоді, коли їхній масштаб перевищує можливості та компетенції органів нижчого рівня [35, с. 16].

Гміна виступає у Польщі основною одиницею місцевого самоврядування (ст. 164 Конституції). Гміна охоплює деяку територію, а також населення, яке проживає на ній. Жителі утворюють самоврядування громади. Гміна має статус юридичної особи і виконує публічні завдання від свого імені і під свою відповідальність. У гміні можуть бути сформовані допоміжні організаційні одиниці, наприклад солетство (пол. Sołectwo - сільська рада) в сільській та сільсько-міській гміні або оседле (пол. Osiedle - міський район) та джіелніца (пол. Dzielnica - міський мікрорайон) в місті.

Устрій гміни визначається її статутом, при цьому міста мають статус гміни. Орган самоврядування гміни виконує публічні завдання, котрі служать задоволенню потреб місцевих громад і виконуються нею як власні (ст. 166 Конституції), включаючи фізкультуру і спорт. Ця ж функція закріплена і за повітами. Орган самоуправління виконує і делеговані завдання, пов'язані з потребами держави. Одиницям місцевого самоврядування надається можливість участі в публічних доходах відповідно до поставлених перед ними

завдань, а доходами гмін є власні надходження, а також субсидії і цільові дотації з державного бюджету (ст. 167 Конституції) [35, сс. 18-19].

Органи місцевого самоврядування Польщі надають населенню різні ФСП. А саме просування спорту, фінансування спортивних заходів, підтримка спортивних клубів, фінансування участі дітей і молоді в спортивних заняттях, пропаганда фізичної культури і здоров'я [35, с. 72]. З бюджету гміни можна виділяти гроші, призначення яких визначають сільські жителі, а їх рішення буде остаточним. Виділені кошти складають Солецький фонд, а отже сільським жителям забезпечена можливість спільного рішення як щодо долі навколишнього середовища, так і якості їх життя [35, с. 85].

Звертаючись до сучасних практик спорту, зауважимо наступне. Загалом у Європейському Союзі (ЄС) витрати на відпочинок та спорт залишаються стабільними у відсотках до загальної суми за останні декілька років. Цей показник складає 0,7% від загальних державних витрат (від 0,2% у Хорватії до 2,5% в Угорщині). І хоча державні видатки на ці цілі досягли в ЄС середнього рівня у 92 євро на душу населення, при цьому вони становили від 13 євро на душу населення в Хорватії і до 256 євро в Швеції [319].

Підкреслимо, що у нашому дослідженні найбільш важливими з поміж усіх країн ЄС є відомості про спорт на місцевому рівні саме в Польщі. Адже адміністративно-територіальна реформа в Україні була започаткована і використовує у вирішенні різноманітних проблем досвід саме Польщі.

З 16 провінцій Польщі найбільше воєводство (Мазовецьке) налічує 5,4 мільйони жителів та 35,6 тис. км² площі, а Опольське має 0,99 мільйони населення та 9,4 тис. км². Як видно провінції - це дуже різні територіальні та населені одиниці адміністративного поділу країни, тож вони мають і різні умови для розвитку спорту [380]. Хоча допоки науковцями не виявлено тісної кореляції між достатком домогосподарств та загальним розвитком спорту у різних воєводствах Польщі. А отже існують інші, не встановлені виконаними дослідженнями чинники, що впливають на рівень активності у заняттях

спортом [62]. Хоча, приміром, вже відомо, що особи до 18 років беруть участь переважно в заходах, що їх проводять спортивні клуби. Дорослі ж більше усвідомлюють значення фізичної активності для здоров'я та добробуту, тож вони є більш організованими і самостійними у заняттях ФКіС [14].

На жаль, Польща є далеко не кращим прикладом щодо рівня фізичної активності серед європейців – лише 28% осіб, які займаються спортом. Тоді як цей показник становить в Європейському Союзі в середньому 41%. При цьому Польща ілюструє в останні роки навіть погіршення досягнутого рівня [492]. Тож вишукують ініціативи, спрямовані на зміну ситуації і в нинішній Польщі. Вважається, важливим є створення умов для відпочинку і спорту, тож необхідно активізовувати інвестиції в спортивну інфраструктуру [492].

Звідси потрібна підтримка проєктів для розвитку інфраструктури. Адже дослідження свідчать, що спортивні проєкти можуть допомагати в розвитку громади [11]. З переходом державної політики у бік приватного сектору у виконанні програм молодіжного спорту, державно-приватне партнерство стає все більш важливим [483]. Але при цьому відбір партнерів для підтримки спорту має бути суворим і повинен враховувати широкий спектр факторів, що не зашкодять іміджу самого спонсора протягом короткого або тривалого періоду часу [466]. Це особливо важливо, адже в польській правовій системі відсутні нормативні акти, які б регулювали питання фінансування спорту, приміром, державними казначейськими компаніями [478]. Серед інших Сілезьке воєводство є безсумнівним лідером на ринку спорту та відпочинку у державно-приватному партнерстві і тут вже накопичений важливий досвід. Воєводство започаткувало найбільшу кількість угод щодо розвитку спорту та ініціює ці передові практики іншим органам місцевої влади Польщі [469].

Звертається увага також на важливість місцевих спортивних успіхів команд для брендингу громад. Так, назва клубу зі спідвею «Унія Лешно» завжди фігурувала поряд з назвою міста Лешно, де знаходиться його штаб-квартира. Потенційні витрати, які повинно було б понести місто, якщо воно

хотіло б з'являтися так часто в засобах масової інформації, перевищували б ті, які місто платить клубу зі спідвею. А це приблизно 300-400 тис. євро на рік. Тож, це є приклад не лише створення умов, у тому числі організаційних, для сприяння розвитку спорту. Але найбільший соціальний ефект у суттєво іншому, отже подібне спонсорство сприяє розвитку муніципалітету [493].

Узагальнюючи, не можна сказати, що у Польщі розроблені, апробовані і поширені універсальні підходи до активізації спорту на місцевому рівні. Але окремі успіхи і перемоги мають бути взяті науковцями і практиками до уваги.

Так, у 1997 р. в Польщі розроблена «Національна програма здоров'я», де увагу приділено покращенню стану здоров'я, рухової підготовленості, збільшенню фізичної активності населення країни всіх вікових груп. Програма орієнтує керівників освіти та педагогічні колективи на залучення не менше 50% учнів до систематичних зайнять фізкультурою і спортом у позаурочні години. Однак однією з проблем, яка заважала розгортанню спортивно-масової роботи у загальноосвітніх школах на початку 2000-х рр. був слабкий стан матеріальної бази. Серед сільських основних шкіл лише 30% мали спортивні зали, а 85% з них спортивні майданчики [259, с. 123].

Відповідно Концепції освіти з кожної з навчальних дисциплін був визначений мінімум знань, умінь та навичок, якими повинні опанувати учні. Відтак, Міністерство народної освіти Польщі визначило базовий мінімум також з дисципліни «Фізичне виховання», до якого можна додавати частину навчального матеріалу (шкільний компонент), який опрацьовує вже сам вчитель при складанні ним так званої «авторської частини програми».

У зв'язку з тим, що не всі вчителі мають достатній педагогічний досвід, а також відповідну підготовленість для самостійного складання авторської програми, Міністерство народної освіти щороку пропонує 6-8 програм педагогів-новаторів з різних регіонів Польщі. Вони видаються значним накладом і доступні кожному вчителю, тому він може обрати будь-яку з них. Вчитель фізичного виховання має також можливість застосувати власну

технологію навчальної діяльності при проведенні уроків. Однак, при розробці цієї своєї програми вчитель має враховувати інтерес учнів, відносно запропонованих фізичних вправ і певних видів спорту, матеріальну базу, географічно-кліматичні умови, в яких функціонує школа та ін.

Нова концепція фізичного виховання школярів передбачає реалізацію тих завдань, які пов'язані з формуванням в учнів рухових вмінь та навичок, а також повідомлення їм певних валеологічних знань, які є підставою для запровадження засобів фізичної культури у повсякденний побут людини, турботу про збереження та зміцнення свого здоров'я [23]. Вчитель фізичного виховання повинен так побудувати взаємодію з учнями, щоб вони мали можливість опанувати тими знаннями, вміннями та навичками, які їм будуть потрібні у подальшому. Від вчителя очікують не тільки успішну реалізацію освітніх, виховних та оздоровчих завдань з дисципліни «Фізичне виховання», але й те, що він буде суспільно активною людиною, яка вміє встановлювати ділові контакти з місцевими спортивними та фізкультурно-оздоровчими організаціями, брати активну участь у важливих спортивних подіях даного регіону, активно залучати до участі в них учнів своєї школи [259, с. 124].

У зв'язку зі скрутною ситуацією з матеріальною базою спорту було започатковано національний проєкт «Аніматор – мій спортивний майданчик ORLIK 2012» з метою допомоги органам місцевого самоврядування () у забезпеченні систематичних спортивно-оздоровчих заходів на передбачених до будівництва об'єктах «Моє Воisko ORLIK 2012», а також ініціювання місцевих програм під назвою «Відбір до молодіжного спорту» [488].

Проєкт «Моє Воisko ORLIK 2012» фінансується коштами Державного фонду розвитку фізичної культури, виділених на виконання завдань в галузі розвитку спорту для дітей та підлітків, розподіл та витрати яких визначені в Положенні Міністра спорту від 10 липня 2006 р. про спів фінансування завдань Фонду розвитку фізичної культури. Фонд управляється Міністром спорту і туризму, який відповідає за стан фізкультури і спорту. Фінансові ресурси

Фонду на розвиток фізичної культури надходять від субсидій на ставки в азартних іграх відповідно до Закону від 29 липня 1992 р. [508].

Тож, саме Міністерство спорту та туризму координувало виконання урядової програми «Moje Boisko ORLIK 2012», яка була оголошена 23 листопада 2007 р. У грудні 2007 р. Міністерство підготувало типовий проєкт комплексу спортивних майданчиків із соціальними приміщеннями, а також документацію, необхідну для здійснення інвестиційного процесу [488].

Органи Польщі, що беруть участь у впровадженні вказаного проєкту: Міністерство спорту та туризму; Головна рада шкільної спортивної асоціації та провінційні осередки шкільної спортивної асоціації (у 16 воєводствах) як співорганізатори та координатори виконання завдань за проєктом; підрозділи місцевого самоврядування (старости, гміни), відповідальні за функціонування об'єктів за програмою «Moje Boisko ORLIK 2012» [508].

Під час роботи над запуском проєкту програми «Moje Boisko ORLIK 2012» Міністерство спорту та туризму провело ретельні консультації щодо предметної оцінки типового проєкту комплексу спортивних майданчиків та споруд, технології, запропонованої архітекторами, використаної для інвестицій, та можливостей підрядників. Серед них: Польська асоціація з розвитку інфраструктури спорту та відпочинку IAKS Polska та IAKS International (Комітет зі стандартів DIN, «штучна трава»); Управління державних закупівель; Будівельний науково-дослідний інститут; Асоціація польських виробників та підрядників спортивних поверхонь; Міністерство інфраструктури. Міністерство спорту та туризму також провело консультації з потенційними галузевими виробниками, дистриб'юторами, імпортерами матеріалів, обладнання, приладів та типових об'єктів.

Важливо, що водночас з початку реалізації проєкт охоплювався програмою «Антикорупційний щит» та моніторингом спецслужб (Агентства внутрішньої безпеки та Центрального антикорупційного бюро) [488].

У квітні 2008 р. відбулася офіційна презентація проєкту в маршальських і воєводських управліннях, підрозділах місцевого самоврядування. Відбулись зустрічі у Варшаві, Кракові, Познані та Вроцлаві з представниками місцевих урядових підрозділів, які подали заявки на участь у проєкті. Підрозділи місцевого самоврядування, отримавши проєкт (колективна відомість витрат, специфікація умов контракту – SIWZ), мали адаптувати проєкт до місцевих умов та оголосити тендери відповідно до Закону про державні закупівлі. У квітні ж 2008 р. Міністерство спорту та туризму провело чергову зустріч з представниками маршальських та воєводських управлінь, щоб делегувати їм завдання, пов'язані з моніторингом усього інвестиційного процесу.

Міністерство провело також багато тренінгів для підрозділів місцевого самоврядування – бенефіціарів програми, спрямованих на мінімізацію ризиків у ході реалізації програми (щодо процедур державних закупівель і підготовки технічних специфікацій). Як результат у 2008 р. побудовано 566 «Орликів» у всіх воєводствах: від 6 у Підкарпатському до 70 у Поморському [488].

Після підведення підсумків 2008 р. Міністерство спорту та туризму внесло деякі зміни до програми «Moje Boisko ORLIK 2012». Вони спрямовані на протидію порушенням, які можуть виникнути в процесі тендеру, що проводиться органами місцевого самоврядування. Після введення цих змін вже існував відносно невеликий ризик помилкового вибору підрядника. Таке рішення суттєво обмежувало шкідливий вплив потенційних підрядників на документацію та тендерні умови, запропоновані органами місцевого самоврядування на основі стандартного технічного завдання. Вже у 2008 р. 600 гмін подали заявки на участь у програмі, а в 2009 р. - понад 700 [488].

Відтак, програма «Moje Boisko ORLIK 2012» була одним з найбільших інфраструктурних та соціальних проєктів, реалізованих після 1989 р. Станом на 2010 р. побудовано близько 1800 об'єктів, а отже запланована кількість «Орликів» досягнута у 2010 р. Програма реалізувалась у період підвищеної дисципліни державних фінансів, що додатково доводить її важливість для

місцевого самоврядування і громад. Слід підкреслити, що кошти державного бюджету були правильно сплановані, тож жодна заявка на спів фінансування будівництва «Орлика» не була відхилена Міністром спорту та туризму. Крім того, через посилений інтерес до зимових видів спорту після успіхів польських спортсменів на зимових Олімпійських іграх у Ванкувері-2010 була запущена додаткова пілотна програма з будівництва ковзанок «Бялий Орлик» [501, с. 5].

Одночасно з процесом будівництва інфраструктури Міністерство спорту та туризму запустило проекти, що підтримують програму «Мій дитячий майданчик–Orlik’2012»: придбання обладнання для суб’єктів господарювання «Орліком», фінансування навчальних програм та спів фінансування разом із підрозділами місцевого самоврядування винагороди особам, відповідальним за організацію і проведення спортивних заходів на цих об’єктах. Крім того, була організована найбільша за кількістю учасників та команд спортивна подія 2009 р., а саме турнір «Орлік» на кубок прем’єр-міністра Польщі з футболу.

Тож будівництво «Орліків» впливає на бажану поведінку місцевих громад. Активізуються не тільки молодь і діти, але й дорослі, які бажають отримати доступ до сучасних спортивних споруд. Крім того, «Орлікі» стають місцем зустрічей та подій для місцевої громади і сприяють покращенню неспортивної інфраструктури і розвитку сфери послуг. Відтак, програма «Мій майданчик-Орлік’2012» стала хорошим інструментом для створення позитивних громадянських настроїв і стимулює місцевий розвиток [501, с. 5].

Міністерство спорту та туризму реалізує проєкт «Аніматор – мій спортивний майданчик ORLIK 2012» на базі всіх завершених спортивних споруд, побудованих за інвестиційною програмою «Moje Boisko ORLIK 2012». Проєкт полягає також у фінансовому внеску Міністерства спорту та туризму на покриття витрат на працевлаштування аніматорів – фахівців, які займаються організацією та проведенням спортивно-оздоровчих заходів, на об’єктах, створених в рамках програми «Moje Boisko ORLIK 2012». Підрозділ

місцевого самоврядування може подати до кожної введеної в експлуатацію установи «Моје Воisko ORLIK 2012» особу, яка має відповідну кваліфікацію для організації спортивно-оздоровчих заходів: інструктора, тренера, вчителя.

Після укладення відповідної угоди, фінансові ресурси станом на 2009 р. в розмірі до 1000 злотих на місяць - 1-а частина зарплати аніматора, який бере участь у проєкті, протягом максимум 9 місяців на рік (наприклад, у період березня-листопада). Орган місцевого самоврядування, який подає запит, повинен додати декларацію, в якій зазначено, що кандидатам в аніматори, які подаються до проєкту, буде гарантований розмір винагороди (2-а частина зарплати), еквівалентний розміру субсидії, запропонованої Міністерством спорту та туризму з Фонду розвитку фізичної культури.

На підставі договору, укладеного з шкільною спортивною асоціацією, кожен аніматор повинен буде виконати, відповідно до тривалості контракту, якнайменше 80 годин занять щомісяця, що становитиме мінімум 50% від загальної кількості годин занять, котрі проводяться в даному закладі. Хід діяльності, що здійснюється в межах коштів, наданих Міністерством спорту та туризму, повинен бути задокументований відповідними записами в Журналі діяльності. Остаточний детальний обсяг обов'язків кожного аніматора на даному об'єкті визначається власником об'єкта, тобто місцевим керівництвом або призначеним підрозділом для управління об'єктом [508].

У 2013–2017 рр. муніципалітети в цілому якісно утримували об'єкти, побудовані за програмою «Моје Воisko ORLIK 2012». Стан покриття об'єктів, що перевіряються, крім одного, дозволяв їх використовувати. На думку Вищої аудиторської служби (НІК), проблема полягала лише у пристосуванні санітарно-гардеробних приміщень до потреб інвалідів (20% об'єктів не відповідали цим вимогам). Більше того, половина перевірених комун не проводили обов'язкових періодичних перевірок побудованих об'єктів, що свідчить про обмежений контроль за їх технічним станом. Також результати проведених опитувань на основі відповідей з 1686 комун і повітів вказують на

те, що 11,3% закладів не мали належних засобів для інвалідів, а 20% місцевих органів влади не проводили обов'язкових періодичних випробувань об'єктів. Міністр спорту та туризму, незважаючи на те, що мав потрібні повноваження, не здійснював контроль виконання місцевими органами влади їх зобов'язань.

НІК позитивно оцінює зайнятість у перевірених комунах належним чином підготовлених аніматорів, а також надання безкоштовного та необмеженого доступу до споруд, побудованих за програмою «Moje Boisko ORLIK 2012». Кошти для працевлаштування аніматорів надходили від двох загальнодержавних проєктів «Аніматор» - «Moje Boisko ORLIK 2012» та «Локальний аніматор спорту», операторами яких у 2013–2016 рр. були Правління шкільної спортивної асоціації і Фонд розвитку фізичної культури.

На думку Вищої аудиторської служби, нагляд Міністра за виконанням завдань був неефективним. Хоча НІК позитивно оцінив подальше посилення нагляду за Фондом Міністром спорту та туризму у період 2017-2018 рр. [501].

Завдяки вказаній програмі передбачалось профінансувати у 2020 р. 222 інвестиції на загальну, рекордну для Польщі суму 314043700 злотих. В результаті, 378 спортивних споруд по всій країні мали бути побудовані, відремонтовані, перебудовані або модернізовані. «Ми усвідомлюємо, що сучасні спортивні споруди є надзвичайно важливими для того, щоб кожен громадянин будь-якого віку мав можливість займатися спортом та фізичною активністю. Це основа здорового суспільства. Тому ми робимо особливий наголос на розвитку спортивної інфраструктури як у змагальному вимірі, тобто, підтримки професійних спортсменів, так і загальному, а саме турботі про всіх громадян», - підкреслив віце-прем'єр-міністр Пьотр Глінський [507].

Види інвестиційних завдань були розділені на три групи: шкільні приміщення, модернізація спортивних клубних закладів та інші загальнодоступні приміщення. «Міністерство спорту підтримує розвиток безпечної та сучасної спортивної інфраструктури. Завдяки інвестиціям у загальнодоступні заклади, ми підтримуємо розвиток спортивних талантів та

активізуємо суспільство. Ось чому ми робимо акцент на таких інвестиційних програмах, як програма Sportowa Polska, що має особливе значення для спорту, або програма будівництва покрівельних покриттів футбольних полів. Незважаючи на обставини, спричинені епідемією COVID-19, оголошення, набір та врегулювання інфраструктурних програм пройшли безперебійно», додає державний секретар Анна Крупка. Наводячи пряму мову державних службовців, чітко показуємо ті пріоритети і поточні завдання, як їх визначає і вирішує керівництво і апарат Міністерства спорту та туризму Польщі [507].

У 2020 р. 62 інвестиції спів фінансувались на загальну суму 741,1 млн. злотих. У попередніх чотирьох рішеннях було інвестовано 160 інвестицій на суму 239,9 млн. злотих. Загальний обсяг субсидій Програми «Спорт Польща» у 2020 р. був рекордним і становив 314,0 млн. злотих, тоді як середній розмір субсидій за двома попередніми виданнями Програми (2018 і 2019 рр.) становив приблизно 271,5 млн. злотих. В рамках рішень 2020 р. було профінансовано 223 інвестиції. Наведені дані свідчать, що на даний час розвиток спортивної інфраструктури є одним з головних пріоритетів Міністерства спорту.

Зазначимо, крім створення можливості занять, сучасні спортивні споруди сприяють і розвитку талантів. Тому за п'ять років (2016-2020 рр.) уряд виділив загалом майже 2,7 млрд. злотих на розвиток інфраструктури – будівництво, їх модернізацію та оновлення. Це дозволило побудувати, реконструювати або оновити 6000 спортивних споруд по всій Польщі [507].

1.3. Проблемні аспекти і досвід управління сферою фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади

Комплексний вплив державного регулювання в частині забезпечення розвитку аграрного сектора економіки та формування системи забезпечення економічної безпеки держави реалізується в державній аграрній політиці, а саме комплексу правових, організаційних, економічних і соціальних заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування аграрного сектора

національної економіки, а також розв'язання нагальних проблем населення сіл та забезпечення сталого розвитку сільських територій [430, с. 421].

Мета реформи децентралізації влади полягає у формуванні ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища громадян, а також надання високоякісних, доступних та різноманітних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави і громад. Реформа передбачає відповідальність місцевого самоврядування перед жителями за ефективність роботи, а перед державою за її законність [2; 151].

Вказана реформа є одним з найбільш важливих чинників розвитку галузі ФКіС і забезпечення фінансовими коштами [258]. Оскільки розпорядником державного бюджету України, що спрямовуються на підтримку спорту, є Міністерство молоді та спорту України, розглянемо обсяги його фінансування у період 2014–2018 рр., активної фази реалізації політики децентралізації.

Зауважимо, що згідно даних Ради Європи, уряди країн виділяють на розвиток спорту від 2% (Німеччина), 5% (Великобританія), 8% (Швейцарія) до 46% (Португалія) і 65% (Угорщина) від суми державного бюджету. Іншу частину фінансують місцеві бюджети (від 35 до 98%). Причому, їхні кошти використовують головню на розвиток масового і дитячого спорту.

Між тим, в Україні можливості органів місцевої влади, і це є суттєвим не доопрацюванням в умовах децентралізації, використані слабо. Так, згідно виголошеної перспективи, Міністерству молоді та спорту України, на 2020-2024 рр. роки, планується майже 3-х кратне збільшення державних витрат на фізкультуру і спорт. Якщо у 2017-2020 рр. вони склали 25,3 млрд. грн., то згідно розрахунку мали зрости до 69,25 млрд. грн. у період 2020-2024 [518].

Загальні витрати вказаного проєкту складаються з трьох напрямків: 1) Державний бюджет – 42%; 2) Місцеві бюджети – 54%; 3) Інші джерела – 4%. Планується, що витрати державного бюджету зростуть в середньому на 5 млрд. грн. на рік з 8,7 млрд. до 28,8 млрд. грн. Видатки місцевих бюджетів на

24 млрд. грн з 13,6 до 37,6 млрд. грн. Інші джерела фінансування залишаються без змін – 2,8 млрд. грн. Але при цьому, були відсутні проекти/підпрограми Мінмолодьспорту, спрямовані на реалізацію стратегічної мети збільшення кількості осіб, які займаються спортом, до 30% за період до 2028 року.

Як видно, гарантоване зростання витрат на розвиток ФКіС забезпечене лише видатками державного бюджету. Збільшення фінансування спорту на місцевому рівні знаходиться в компетенції їхніх бюджетів, а отже зростання таких витрат в масштабах України ще потрібно зуміти забезпечити [261; 518].

Загальний обсяг коштів на діяльність апарату Міністерства молоді та спорту України постійно зростає, хоча «Дорожньою картою реформ у сфері фізичної культури та спорту» [88] передбачена мінімізація адміністративних витрат держави через оптимізацію функцій Міністерства. Як бачимо, витрати на підтримку розвитку фізкультури і спорту в сільській місцевості в структурі державних витрат Мінмолодьспортом України не передбачені, окрім ВФСТ «Колос», тож вони мають бути покладені на місцеві органи влади [414, с. 114].

Державою визначені заходи фінансової підтримки через Міністерство молоді та спорту України, а також напрями використання бюджетних коштів на організаційне і матеріально-технічне забезпечення діяльності центральних рад всеукраїнських фізкультурно-спортивних товариств «Колос», «Україна» і «Спартак», центральних шкіл вищої спортивної майстерності цих товариств, Національного олімпійського комітету та Спортивного комітету України.

Мінмолодьспортом на фінансову підтримку вказаних спортивних товариств та організацій бюджетною програмою було передбачено у 2017 р. 46548 тис. грн, 2018 р. - 55289,4 тис. грн; 2019 р. - 57117,6 тис. грн. [145, с. 8].

Паспортом бюджетної програми для ЦШВСМ ВФСТ «Колос» на 2017-2018 рр. і перше півріччя 2019 р. затверджені показники якості: «кількість мешканців сільської місцевості, залучених до занять фізичною культурою та спортом, чоловік», «кількість мешканців сільської місцевості, залучених до участі у фінальних частинах масових заходів та змагань, чоловік», джерелом

інформації про які є «статистична звітність, форма 2-ФК» та «протоколи змагань» відповідно. За звітами ГО ВФСТ «Колос» про виконання паспорта бюджетної програми у 2017-2018 рр. показник «кількість мешканців сільської місцевості, залучених до занять фізичною культурою та спортом, чол.» підвищувався, зокрема у 2017 р. 27348 чол., а у 2018 р. 28715 чол. Однак ці показники не збігаються з даними форми звітності 2-ФК, зокрема за 2017 р. фактичний показник становив 39696 осіб, у 2018 р. зменшився до 29671 осіб.

Таким чином, протягом 2017–2018 рр. кількість мешканців сільської місцевості, залучених до занять ФКіС, не збільшувалася (як наведено у звітах про виконання паспортів бюджетних програм), але зменшувалася (дані форм № 2-ФК). Крім того, відповідно до звітів про виконання паспорта бюджетної програми показник «кількість мешканців сільської місцевості, залучених до участі у фінальних частинах масових заходів та змагань, чол.» ГО ВФСТ «Колос» протягом 2017–2018 рр. збільшувався і становив у 2017 р. 10150 осіб, а у 2018 р. 11100 осіб, водночас фактична кількість учасників змагань майже у два рази менша, зокрема у 2017 р. – 5382 особи, у 2018 р. – 6471 особа [145].

У 2017 р. 44,8% (141 особа) з числа міського населення були залучені ГО ВФСТ «Колос» до спортивних тренувань, у 2018 р. – 20,8% (197 осіб), за перше півріччя 2019 р. – 38,6% (68 осіб). Частка учнів-спортсменів з міст, залучених ЦШВСМ ВФСТ «Колос», у 2017 р. становила 86% (110 осіб), у 2018 р. 87,2% (95 осіб), за перше півріччя 2019 р. 80,4% (82 особи). Витрачання ГО ВФСТ «Колос» та ЦШВСМ ВФСТ «Колос» коштів бюджетної програми у розмірі 1316,9 тис. грн. не на підготовку спортсменів з числа населення сіл, згідно до вимог частини першої статті 119 Бюджетного кодексу України, розглядалось як нецільове використання бюджетних коштів [145].

Як було показано, заплановані обсяги потреб на утримання вказаних вище громадських спортивних організацій свідчать про відсутність бачення Мінмолодьспортом України пріоритетів у напрямках їх фінансування за

рахунок бюджетних коштів, у комплексному управлінні та реалізації цієї важливої бюджетної програми, це також нехтування увагою до спорту на селі.

Адже відомо, невеликі сільські поселення мають і менший фінансовий потенціал для саморозвитку, ніж населені пункти більшої людності внаслідок незначної концентрації економічного капіталу. Дослідженнями підтверджено пряму залежність між фінансовою спроможністю та людністю поселення [254, с. 3], що у сучасних реаліях виступало беззаперечним аргументом на користь адміністративно-територіальної реформи та потреби в об'єднанні громад.

Ще до середини 2010 рр. сільська місцевість мала слабкі можливості для активізації відтворювальних процесів та формування економічного підґрунтя збереження людського капіталу. Фінансова децентралізація це новий етап в економічному, демографічному розвитку сільської місцевості, що триває в умовах все ще обмеженості фінансових ресурсів новоутворених громад, їхньої дотаційності, неефективного використання здобутих фінансових можливостей через слабку компетентність керівництва, незнання особливостей бюджетної реформи і залучення позабюджетних коштів. Фінансова децентралізація лише відкрила нові можливості для сільських поселень, проте ефективність їх використання залежить від місцевої влади та зусиль громад [40, с. 44]. Заохочення та спрямування громад на питанні використання фінансової децентралізації у розвитку спорту в громадах, може суттєво прискорити розвиток ФКіС і підвищити якість відповідних послуг.

Розглядаючи перспективи поступу фізкультури і спорту в об'єднаних територіальних громадах в умовах децентралізації, виходимо з визначеного перспективного варіанту розв'язання існуючих в галузі проблем. У Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку ФКіС на період до 2020 року» було сформульовано, що оптимальний варіант, у тій частині що торкається власне громад, передбачає поєднання зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства для проведення

реформи у сфері ФКиС. Це визначається потребою приведення вітчизняної практики у відповідність до європейських вимог і стандартів - основи європейської моделі реформування відносин між органами державної влади та громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості, підвищення рівня публічності і прозорості, що сприятиме створенню умов для занять ФКиС [298].

Однак, у дослідженнях науковців тема стандартів управління сферою фізкультури і спорту в умовах громад, до сих пір не розглядалась (В. А. Базенко, В. В. Приходько [15, 278]. та ін. Тему стандартів оминули і в змісті проєкту постанови Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Шляхи розвитку фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади» [336]. Не привернута увага до потреби створення стандартів управління сферою спорту в громадах також у спеціальному Рішенні Колегії Міністерства молоді та спорту України «Про розвиток фізичної культури та спорту в сільських і селищних територіальних громадах в умовах децентралізації влади» від 27 березня 2017 р. [337]. Це можна пояснити не лише бажанням керівних органів розв'язувати нові проблеми у вже відомі і слабо ефективні способи, але й відсутністю наукових досліджень, які б актуалізували потребу використання стандартів.

За період, що минув, центральна рада ГО ВФСТ «Колос», метою якого є сприяння організації та проведенню фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи серед широких верств сільського населення України, а також всебічне сприяння постійному підвищенню рівня фізичного здоров'я своїх членів [390], здійснила ряд традиційних кроків, спрямованих на активізацію і підтримку спорту в територіальних громадах. Так, у листопаді 2018 р. у місті Берегове Закарпатської області відбулися Всеукраїнські спортивні змагання серед команд сільських і селищних об'єднаних територіальних громад, які були організовані, профінансовані та проведені громадською організацією ВФСТ «Колос». У вересні 2019 р. у смт. Ворохта Івано-Франківської області

пройшли наступні Всеукраїнські спортивні змагання серед сільських, селищних об'єднаних територіальних громад тощо. Змагання проходили під патронатом Мінмолодьспорту України, Національний олімпійський комітет України України, Асоціації об'єднаних територіальних громад і громадської організації ВФСТ «Колос» [54].

Хоча вже відбувались спроби активізувати розвиток спорту в громадах. Так, наприкінці 2018 р. за участі ГО ВФСТ «Колос» у Вінницькій області було презентовано проєкт «Програма фізичного оздоровлення населення в громадах: досвід країн Вишеградської четвірки» [416]. Проєкт планувалося реалізувати у 2019-2020 рр. за підтримки Міжнародного Вишеградського Фонду в рамках програми грантів для накопичення досвіду кращих ОТГ.

Аплікантом проєкту виступила Вінницька ТО ВФСТ «Колос» (англ. Applicant – заявник, претендент, здобувач, прохач). Сутність апліканта: йому потрібні кошти на втілення проєкту, він подає заявку на їх отримання на конкурсній основі і стає одним з ряду таких же претендентів на грант. Він і є розпорядником гранту, як ініціатор проєкту. Вишеградський Фонд надав відповідне спів фінансування на реалізацію вказаного проєкту. Партнери в країнах Вишеградської четвірки: місто і гміна Моравіца (Польща), Інститут стабільності та розвитку – ISD (Чехія), Фундація «Майстерня сільського розвитку» (Угорщина) та Асоціація «FEMAN» (Словаччина) [50].

Для запуску механізму реалізації проєкту відібрали експертів, які склали методичні рекомендації представникам двадцяти громад області щодо потрібних дій, а також провели з ними тренінг. Після цього кожна з громад працювала над розробкою власної програми оздоровлення населення в ОТГ. Потім мали обрати шість пілотних громад, куди мали навідатись експерти та організатори для остаточного опрацювання і започаткування їхніх програм.

Передбачалось, також, що досвід роботи громад над створенням програм фізичного оздоровлення буде представлено у відповідному методичному посібнику, який за підтримки ГО ВФСТ «Колос» надрукують

для поширення здобутого у такий спосіб нового досвіду в громадах всієї України. Передбачалось, також, що завершенням проєкту стане проведення Міжнародної конференції «Програма фізичного оздоровлення населення в громадах: досвід країн Вишеградської четвірки для України», де будуть представлені розроблена методологія, практичні аспекти і досвід в сфері підготовки та реалізації програм фізичного оздоровлення населення в ОТГ, реалізації спортивних заходів та розвитку масового спорту в громадах, будуть висвітлені досвід та кращі практики країн Вишеградської четвірки.

Однак сподівання, що досвід буде узагальнено, а методичний посібник, який так і не було підготовлено, здатен кардинально покращити ситуацію з розвитком спорту в громадах викликають великі сумніви. Автори ініціативи «Вінницького експерименту», як це видно, відповідально підійшли до його організації та проведення. Урахувалась потреба якісно підготувати інновацію і це цілком виправдані дії організаторів проєкту, які слід вважати необхідним підвищенням фахової кваліфікації виконавців. Адже готуючи тих, від кого очікують апробацію інновацій з розвитку спорту в ОТГ, створюють сприятливі передумови, що якісно нові програми громад будуть успішно використані.

Однак, організаторами не були передбачені такі аспекти поширення результатів, на жаль, так і незавершеного «Вінницького експерименту»:

- не були визначені способи фіксації, відслідковування і рефлексії прикладів успіхів і помилок при розробці програм розвитку спорту в ОТГ;
- не відслідковувався і не узагальнювався досвід громад-учасниць натурного експерименту при виконанні програм, особливо у ході подолання ускладнень, що виникали в кожній з громад, та форс-мажорних ситуацій;
- не був напрацьований дієвий механізм поширення накопичених у такий спосіб нових знань та набутого фахівців громад на усі області України;
- не відпрацьовані по справжньому дієві способи заохочення керівництва та активу громад до розвитку ФКіС тощо.

Хоча зазначимо, що за рахунок власної ініціативи поступово формується перший досвід розвитку ФКиС в умовах розпочатої адміністративно-територіальної реформи, де ініціаторами виступають органи місцевого самоврядування. Це, наприклад, Веселівська громада Запорізької області і Широківська ОТГ, де енергійно зростає спортивна база [246]. Це й Баштанська ОТГ Миколаївської області [372], громада Асканії-Новій Херсонської області, [12], Семенівська ОГТ на Чернігівщині [153] та ін.

У Веселівській громаді Запорізької області, стрімко зростала спортивна база, - тільки у 2017 р. тут побудували два футбольних майданчики. У планах будівництво універсального спорткомплексу, частину якого взимку можна перетворювати на хокейне поле. Громада має досвід співпраці з Державним фондом регіонального розвитку тож спільними зусиллями кошти знайдуться, адже спорт розглядали тут як спосіб об'єднати створену громаду [246].

Працювали над будівництвом сучасного футбольного майданчику і в Широківській ОТГ. Займатися на ньому вже є кому – тут існує жіноча команда з міні-футболу «Амазонка». Проте планують, що такі поля будуть при кожній з 6 шкіл ОТГ, бо вважають, що розвивати потрібно насамперед масовий спорт. Серед планів відкриття басейну при школі і гуртка авіа моделювання. А щодо аматорського веслувального спорту та розвитку вело інфраструктури, ці заходи розглядають не лише як способи популяризації спорту, а й як туристичну складову, що може поповнювати бюджет, надавати нові робочі місця, сприяти розвитку малого підприємництва і само зайнятості населення. Вело інфраструктура передбачає створення доріжок через місцеві кургани та ліси, а також обладнаної автостоянки, де будуть облаштовані кав'ярні [246].

Планувалось, що на десяти плавальних доріжках 25-метрового басейну Баштанської ОТГ Миколаївської області, що зводиться, будуть проводитися змагання. Будувався «жабник» для дітей, де можна буде відпрацьовувати навички плавання, вигріб проти штучної течії. Басейн буде затребуваний, адже після об'єднання це велика громада з населенням 22 тисячі жителів, серед яких

понад 2,5 тисячі дітей. Вартість будівництва басейну майже 64 мільйони гривень. Однак планувалось, левову частку цих грошей дадуть за допомогою народних депутатів донори і державні структури, які стимулюють розвиток спорту і економічний розвиток громад. З бюджету ОТГ на його будівництво виділили 4,5 млн. грн., а ще 9 млн. вже залучили з інших джерел. У планах і стимулювання активного розвитку туризму, який стане особливістю громади.

За розрахунками, утримання басейну обійдеться громаді приблизно в 100 тис. грн. на рік. Панелі сонячних батарей, встановлені на стінах будівлі басейну і поруч, повинні виробляти електроенергію, яка буде продаватися за «зеленим» тарифом. Цих грошей має вистачити на утримання спортивної споруди. До об'єднання в одну громаду про такі проекти і думати не можна було. Але коли бюджет громади досягає 150 млн. грн., 60% з яких власні кошти, це стає можливим. Крім басейну, хотіли побудувати спорткомплекс вартістю 100 млн. грн., готель для VIP-гостей і гуртожиток сімейного типу для спортсменів. А на околиці Баштанки звести легкоатлетичний центр: вісім доріжок, окремі місця для метання списа, молота і стрибків в довжину. Вже реконструювали елінг на місцевому ставку. Запросили тренера з веслування на байдарках і каное, виділили кошти і купили йому в Баштанці будинок [246].

ОТГ, створена в Асканії-Новій, що в Херсонській області, з перших днів свого заснування поставила виховання здорової особистості одним з головних завдань. Саме цей напрям було визнано пріоритетним мешканцями громади в стратегії її розвитку не випадково – серед факторів ризику, з якими боротися можна тільки активним способом життя, не тільки куріння та зловживання спиртним, а й надмірна вага. Більшість дітей фізично ослаблені, з хронічними захворюваннями. Тож визріла необхідність кардинальної протидії: рішенням селищної ради було створено ДЮСШ «Академія футболу Асканія-Нова», працювали секція спортивних танців та 2 секції з футболу по 4 групи, секція з боксу на 2 групи. У школі займались понад 180 вихованців. Працювали два тренери з легкої атлетики, у тому числі в різних населених пунктах ОТГ.

Школа орієнтована на дітей віком від 5 до 18 років. За результатами навчання вихованці мали отримувати сертифікат, що надасть бажаючим можливість побудувати подальшу кар'єру фахівців спорту. Діяв спортивний клуб, у якому діти та дорослі займалися за інтересами, клуб відвідували понад 120 осіб [12].

За спів фінансування влади, фермерів, підприємців і небайдужих активістів збудований футбольний стадіон «Асканія Арена» за всіма вимогами для гри команди другої ліги. Відновлені стадіони в селищах Питомник та Молочне. Популяризація здорового способу життя і спорту в громаді проходила систематично через різноманітні заходи, чемпіонати району та області, обласні кубки серед ОТГ з футболу для дорослих та дітей, на яких досягались вагомі спортивні результати. Спартакіади, футбольні матчі ставали невід'ємною частиною будь-яких свят у громаді. Йшло встановлення дитячих майданчиків у кожному населеному пункті. Планувалось збудувати басейн для оздоровчих процедур. Місцеве самоврядування бажало чути думку молоді, тож створено дорадчий орган селищної ради, а саме молодіжна рада.

Одним з пріоритетів роботи Семенівської ОТГ Чернігівської області із населенням майже 12 тисяч осіб став розвиток спорту. І не заради високих досягнень, а заради здоров'я і збільшення тривалості життя населення – аби відірвати від шкідливого, прищеплювати дітям здоровий спосіб життя [153].

До 2017 р. Семенівка майже не мала спортивної інфраструктури. Був стадіон ФСК «Колос», який міська рада підтримувала. Нині ж у Семенівці збудовано спортмайданчик зі штучним покриттям, велось будівництво мультифункціональної арени для 4-х видів спорту. Поява об'єкта є наслідком участі громади у державній програмі будівництва багатофункціональних спортивних майданчиків. Половину потрібної суми виділяв місцевий бюджет.

У Семенівці працює потужна дитячо-юнацька спортивна школа, де розвиваються футбол, волейбол, кілька видів боротьби тощо. З місцевого бюджету фінансується ДЮСШ, окрім того, на її розвиток влада залучає спонсорські кошти. Це, перш за все, фермери, з ними домовились, що 1 гривню

з 1 гектара землі вони щороку віддають на потреби ДЮСШ (цим шляхом йшли при створенні міжколгоспного спортивного клубу «Колос» Нікопольського району на Дніпропетровщині за часів СРСР, що підкреслює потребу вивчення і застосування досвіду розвитку спорту в сільській місцевості). Завдяки цьому, доплачують тренерам громади. Для розвитку спорту щорічно акумулюють до 500 тис. грн. Разом за останні 2 роки у спорт було вкладено 10 млн. грн.

Підвищення уваги в громаді до розвитку спорту дає результати. У започаткованому легкоатлетичному пробігу беруть участь все більше людей. Волейбольні команди спортивної школи представляють Чернігівщину на чемпіонатах України серед школярів. Кілька талановитих хлопців із Семенівської громади вже грають у відомих футбольних командах України.

У найближчих планах громади – ремонт і перепрофілювання міського кінотеатру під спортивний зал. Таке рішення прийнято через дорожнечу відновлення колишнього спортзалу. З метою відновити і використовувати будівлю кінотеатру за новим призначенням у громаді розробили проєкт її реконструкції загальною вартістю 7 млн. грн. і подали на розгляд Державного фонду регіонального розвитку. Проєктом передбачено створення тут залів для фітнесу, боксу, інших єдиноборств, а також розміщення тренажерів.

Одночасно зазначимо, що у регіональній стратегії Дніпропетровської області, яка вважається однією з провідних щодо розвитку ФКіС, під назвою «Здоровий спосіб життя в громадах» зазначено, що тільки 68% учнівської молоді тут віднесені до основної медичної групи, а до спеціальної медичної належать 6,1% учнів загальноосвітніх навчальних закладів, у т. ч. 3,6% учнів професійно-технічних навчальних закладів. Причому 1,4% учнів за станом здоров'я взагалі звільнені від відвідування занять з «Фізичної культури» [351].

Таким чином видно, що зусилля у напрямку розвитку спорту в сільській місцевості докладаються як з боку центральної ради ГО ВФСТ «Колос», так і за рахунок ініціативи кращих громад. Але ця робота поки що виглядає точковою, вона не заміняє відсутність системних, комплексних дій, які були б

трансформовані у перспективні і поточні плани громад, а також контроль за їх виконанням. Це відбувається через те, що відсутні підходи, які б були забезпечені через наукове обґрунтування дій з використанням сучасних інструментів як на центральному, так і на місцевому, виконавському рівнях.

Серед іншого важливого актуальною вважаємо, наприклад, практику поширення фандрейзингової діяльності громад на розвиток спорту. Фандре́йзинг - збір коштів (англ. Fundraising) процес залучення грошових коштів та інших ресурсів (людських, матеріальних, інформаційних тощо, які організація не може забезпечити самостійно, але які необхідні для реалізації певного проєкту або для своєї діяльності в цілому), адже вона безпосередньо зорієнтована на пошук джерел забезпечення саме неприбуткових програм і проєктів, за допомогою яких вирішуються важливі соціальні проблеми [15].

Таким чином, джерела і обсяги фінансування ФКіС в громадах можна розділити на такі: 1) власні кошти ініціатора заходів; 2) кошти партнерів-донорів, меценатів, спонсорів та інвесторів (власне фандрейзинг). Така практика поширена, приміром, у гмінах Польщі.

Щодо необхідності використання громадськості, а саме мешканців громади самим ставити до порядку денного питання покращення умов життя, включаючи розвиток ФКіС, зазначимо наступне.

Згідно зі ст. 13 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», громада може проводити громадські слухання, зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції місцевого значення, які належать до відання місцевого самоврядування [331]. У випадку, приміром, коли керівництво ОТГ не ініціює заходи з розвитку спорту для всіх, не використовує наявні у громаді кошти на оздоровлення громадян, не звертається до Міністерства розвитку громад та територій України, різних фондів, інших грантодавців за підтримкою відповідної підготовленої програми і проєкту щодо фінансової підтримки з

будівництва або реконструкції наявних спортивних споруд тощо, то представники громадськості, які піклуються про здоров'я населення, мають за Законом право застосовувати свою ініціативу слухань щодо питань спорту.

Для ефективного розвитку ФКиС на рівні місцевого самоврядування необхідно активно застосовувати також ряд наступних механізмів участі громади в управлінні нею. Одним з найбільш простих та популярних механізмів участі громади в розвитку ФКиС на рівні місцевого самоврядування є звернення громадян. Практичну реалізацію громадянами своїх конституційних прав регулює Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р. [328]. Коли проблеми розвитку ФКиС, що стали актуальними для частини мешканців, але не хвилюють місцеву владу, ці свої потреби громадяни можуть вирішити, використавши механізм, який в Законі названо як «загальні збори громадян». Отож, ще одним із способів домогтися розгляду питання, яке зачіпає інтереси територіальної громади в питаннях розвитку ФКиС, є підготовлені місцеві ініціативи.

Місцева ініціатива оформляється у формі проєкту рішення місцевої ради. При цьому Законом передбачено, що дієздатні особи (віком від 18 років), зареєстровані в громаді, мають право ініціювати розгляд питань в порядку місцевої ініціативи. Ці особи утворюють ініціативну групу, створювати таку групу варто на загальних зборах громадян, надавши їй повноваження збирати підписи, готувати всі документи щодо ініціативи, а потім зареєструвати її у відповідному органі місцевого самоврядування (секретаріаті місцевої ради).

Дві останні пропозиції активізації розвитку ФКиС пояснимо так: саме у цей спосіб (пошук ресурсів з різних джерел, окрім власного бюджету, а також залучення представників громади до актуалізації і просування спортивних проєктів) діють у гмінах Польщі. Власне у вказаний спосіб і був на місцевому рівні суттєво покращений стан матеріальної бази спорту в цій країні.

Уряд України працював над реформою децентралізації, затверджені відповідні перспективні плани всіх областей, які покривають 100% території,

окрім тимчасово окупованого Криму. Це реформа базового рівня, коли територію мають покрити спроможні громади. Вони мають стати сучасними і відповідати потребам людей (маються на увазі різні комфортні сервіси та послуги). Після виборчого процесу з 2021 р. громади отримали можливість діяти потужно. Щоб громади могли функціонувати, зазначив Прем'єр-міністр України, потрібно перейти до наступного етапу реформи – субрегіонального рівня, формування оптимізованих районів з сильними ОТГ.

Відтак, нам було потрібно науково обґрунтувати у вигляді практичних рекомендацій, ГО ВФСТ, на прикладі «Колосу» потім реалізувати програму сильних, системних дій, які сприятимуть розвитку ФКіС в ОТГ. Очевидно, що таких кроків, як то щорічні Всеукраїнські спортивні змагання серед команд сільських і селищних ОТГ, точкового проєкту «Програма фізичного оздоровлення населення в громадах: досвід країн Вишеградської четвірки», недостатньо. Вони не замінюють програму, яка б охоплювала усі рівні ГО «Колос», і трансформована у відповідні перспективні і поточні плани дій і контроль за їх виконанням, а також регіональні стандарти управління.

На жаль, фахівці громад не підготовлені до дій в нових умовах, що очевидно негативно відіб'ється і на впровадженні розроблених стандартів управління сферою ФКіС [292; 327; 334].

Автор виходив з того, що стан ФКіС в кожній з ОТГ суттєво різний і знаходиться ближче до одного з двох умовних полюсів. На одному - лише нормативно забезпечене фізичне виховання дітей та юнацтва в закладах дошкільної і шкільної освіти, а на іншому – окрім фізичного виховання у закладах освіти, створені умови і організоване залучення населення до «Спорту для всіх». Вже були забезпечені організаційні умови і налагоджена систематична підготовка талановитої молоді як перспективного спортивного резерву тощо. Тож у кожній з цих видів громад повинен бути свій горизонт планування фізкультури і спорту, який можна охарактеризувати як середній, високий і дуже високий рівень функціонування та розвитку [227].

До прикладу, проведене дослідження на рівні громад Дніпропетровщини свідчить про вкрай слабку професійну готовність як керівництва, так і фахівців використовувати сучасні підходи до розв'язання наявних проблем, а отже про гостру потребу формування у них відповідних додаткових професійних компетентностей. Так, результати опитування за моделлю проєктної зрілості органів місцевого врядування станом на 2018 р. свідчать про наступне.

Виявлено, що 66% об'єднаних територіальних громад не мають жодного підготовленого фахівця, а 76% ОТГ не мають жодного сертифікованого фахівця. У 72% громад є непорозуміння при обговоренні проєктів із-за різного тлумачення персоналом термінології. 48% ОТГ не мають досвіду підготовки проєктів на конкурс Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), а 46% з них досвіду підготовки проєктів на гранти фондів міжнародної технічної допомоги (МТД). У 64% об'єднаних територіальних громад жодного разу не перемогли в обласних конкурсах, 52% ОТГ жодного разу не перемогли на конкурсах різних фондів. Загалом 68% об'єднаних територіальних громад не мають інвестора жодного проєкту, у 66% в структурі об'єднаних територіальних громад не передбачено проєктного менеджера. Населення 40% об'єднаних територіальних громад вважають, що функції проєктного управління слабо регламентовано. Для підтримки проєктної діяльності третина використовують лише матеріали ДФРР, у 67% громад не здійснюють аналіз корисного досвіду [270, сс. 161-162].

Таким чином, хоча частково вже встановлені підходи розвитку спорту в ОТГ в умовах децентралізації, приміром, виконана наукова розробка, присвячена визначенню ознак середнього, високого та дуже високого рівнів розвитку спорту в громадах [277], не розв'язаною залишається проблема наукового обґрунтування стандартів управління якістю розвитком спорту в системі регіону, включаючи громади. Сучасного підходу потребує також покращення компетентності інструкторів громад з ФКиС.

1.4. Вимоги до якості фізкультурно-спортивних послуг

Основними завданнями управління сферою ФКіС є реалізація державної політики з питань надання ФСП населенню. Фізична культура і спорт за останній період стали однією з важливих сфер діяльності, а окремі досягнення в цій галузі стали основою багатьох соціальних і науково-технологічних перетворень у суспільстві. Місце ФКіС в житті суспільства багато в чому визначається тією значною роллю, що відіграють у суспільному розвитку фізичне здоров'я, відповідні компетентності людей, їх фізична дієздатність, уміння та навички, можливості розвитку своїх професійних і особистісних якостей [356, с. 191].

Доведено, що в сучасних умовах має відбуватись посилення публічного управління для надання якісних ФСП. Для цього мають здійснюватися зміни в цілях, механізмі, апараті управління, поєднанні державного та ринкового механізмів регулювання [271]. Отже, організаційно-правовий механізм управління сферою ФСП має розглядатися як сукупність організаційних та правових норм, а також методів впливу, які застосовує влада (тобто держава, громадські організації і місцева влада).

Визнано, що особливе значення в новій системі управління фізичною культурою і спортом в сучасній Україні повинна отримати більш тісна взаємодія між органами охорони здоров'я, освіти, праці, оборони, внутрішніх справ та інших зацікавлених центральних і місцевих органів влади. Це також зростаюча відповідальність громадських фізкультурних організацій за надавання ними послуг і формування здорового способу життя [356, с. 192].

Послуга (англ. service) — це дія, результат якої споживається в процесі її виконання. Послуги являють собою діяльність індивіда на користь іншої особи: цілеспрямована діяльність, результати якої мають прояв у корисному ефекті [456]. Особливістю послуги є збіг у часі та в просторі процесів виробництва, реалізації і споживання її споживчої вартості. Послугою також

називають діяльність з надання певного матеріального чи нематеріального блага іншій особі, що здійснюється для задоволення її особистих потреб.

Невіддільність послуг — одна з основних характеристик послуг, яка полягає в тому, що вони одночасно надаються і споживаються. Їх не можна відділити від джерела, їх не можна зберігати в подальшому для продажу або відстроченого використання, в цьому й полягає їх плинність/недовговічність. Непостійність якості послуг полягає також в тому, що їхня якість може дуже сильно змінюватися залежно від того, хто, коли, де і як їх надає [269].

Фізкультурно-спортивні послуги - організація і проведення суб'єктами сфери ФКіС фізкультурно-оздоровчої діяльності та/або фізкультурно-спортивної реабілітації неповносправних осіб, або ж підготовка спортсменів до змагань з тих видів спорту, які визнані в Україні [343, ст. 1].

Фізкультурно-спортивні організації є важливим суб'єктом ринкових відносин в сфері ФКіС, а продукт їхньої діяльності і є фізкультурно-спортивні послуги. Соціально-культурна послуга, до числа яких відносяться ФСП, це послуга по задоволенню духовних, інтелектуальних потреб і підтримці життєдіяльності споживача. Соціально-культурна послуга забезпечує підтримання і відновлення здоров'я, духовний і фізичний розвиток особи, підвищення професійної майстерності. В цілому ж до соціально-культурних, окрім фізкультурно-спортивних, відносять послуги культури, туризму і освіти.

Можна виділити наступні групи видів ФСП: організовані форми занять у вигляді визначених занять, спортивних та оздоровчих секцій, спортивних команд і клубів; розробка методик, методичних комплексів фізкультурно-оздоровчих занять, програм фізичного виховання і систем підготовки спортсменів; затребувані спортивні видовища.

Прийнято виділяти такі загальні риси для більшої частини послуг: невідчутність послуг - до того як послуга не буде придбана, її неможливо побачити, відчутти, «помацати»; відсутність володіння - для більшої частини послуг придбання її не має на увазі права власності на цю послугу;

невіддільність від джерела - ФСП, як і інші послуги, одночасно надаються і споживаються - це означає, що її не можна відокремити від джерела. Другою формою невіддільності від джерела є невіддільність покупця ФСП від процесу надання. Спільне споживання видовищних ФСП - третя форма невіддільності від джерела. Більшість видів видовищних ФСП надаються для великої групи глядачів, а не для окремих вболівальників. Мінливість якості послуги полягає в тому, що якість може сильно змінюватися в залежності від часу і місця її надання, від того, хто і як її надає. Процес підвищення якості послуг включає три етапи: перший - підбір персоналу і його навчання; другий - стандартизація процесу надання послуг, ліквідація вузьких місць і покращення умов в роботі з клієнтами; третій - контроль ступеня задоволеності клієнтів. Нemoжливiсть зберегти послугу, її недовговічність полягає в тому, що послугу не можна утримувати з метою подальшого продажу або використання [282].

Постійно підтримувати себе в хорошій спортивній формі і стежити за станом здоров'я - це в наш час не лише корисно, але й модно. То ж з кожним днем різноманітні ФСП набувають у громадян міста і села все більшої популярності. Здійснюють надання послуг різні суб'єкти - від державних шкіл і закладів вищої освіти до спорткомплексів у приватному володінні.

Зрозуміло, що розглянути всі існуючі види ФСП просто неможливо, оскільки число їх збільшується щодня. Серед найпопулярніших і поширених послуг, які пропонуються споживачам, можна виділити такі: фізкультурно-спортивні послуги тренажерних залів, послуги спеціалізованих фітнес-центрів, послуги секцій з різних видів єдиноборств, послуги спортивних басейнів, послуги секцій з йоги, танцювальної аеробіки, боксу та ін. Надання спортивних послуг ведеться з навчання видам спорту. Зауважимо, що різні види спортивних послуг призначені також різним категоріям їх споживачів.

Кабінет Міністрів України для впорядкування цієї широкої групи послуг, затвердив Перелік платних послуг, які можуть надаватися закладами ФКіС, що утримуються за рахунок бюджетних коштів.

1. Організація і проведення фізкультурно-спортивних та спортивно-видовищних заходів, реалізація абонементів на їх відвідування.
2. Проведення групових та індивідуальних занять з ФКіС згідно з абонеменами та квитками.
3. Надання спортивних споруд для спортивно-видовищних заходів, занять з фізкультури і спорту, організації спортивно-оздоровчих таборів.
4. Реалізація абонементів на відвідування саун, плавальних басейнів, льодових ковзанок тощо.
5. Організація і проведення групових та індивідуальних занять з ФКіС з учнями та студентами понад обов'язкову норму, встановлену навчальними планами.
6. Проведення індивідуальних та додаткових занять з ФКіС.
7. Організація і проведення навчання та підвищення кваліфікації фахівців з питань ФКіС.
8. Проведення семінарів з питань ФКіС.
9. Надання консультацій з питань занять з ФКіС.
10. Розроблення групових та індивідуальних фізкультурно-спортивних програм, комплексу фізичних вправ.
11. Надання учасникам та відвідувачам фізкультурно-спортивних заходів готелів, гуртожитків та пристосованих для проживання приміщень.
12. Проведення монтажу та демонтажу некапітальних спортивних споруд, обладнання, спортивних майданчиків тощо.
13. Надання послуг з прокату спортивного спорядження, обладнання та інвентарю.
14. Проведення ремонту та технічного обслуговування спеціалізованих транспортних засобів, спортивного спорядження, обладнання та інвентарю.
15. Надання послуг з автомобільного перевезення спортивних команд, спортивного спорядження, обладнання та інвентарю [305].

Вперше Ю. П. Мічудою визначено об'єктивні закономірності сучасного етапу функціонування та розвитку сфери ФКіС, які обумовлені ринковими факторами і проявляються у перетворенні ФСП на товар, у всеохоплюючому характері товарно-грошових відносин у сфері спорту, у набутті економічної діяльності у сфері ФКіС форми підприємництва, бізнесу, а також у набутті сферою фізкультури і спорту ознак відкритої соціально-економічної підсистеми, у модифікації та диференціації видів спорту згідно вимог ринкового середовища [228, с. 5].

Порівняно з іншими галузями економіки, у сфері ФКіС ринкові відносини розвиваються у досить жорстких межах. Одна з об'єктивних причин це специфіка ФСП. Такі їх властивості, як невідчутність, неможливість зберігання, несталість якості і обов'язковість регулярного споживання істотно ускладнюють формування ринкового попиту.

Класифікацію ФСП, за Ю. П. Мічудою, подано у таблиці (табл. 1.1). Науковець відзначає, що підприємництво у сфері ФКіС відрізняється від інших різновидів бізнесу. Процес виробництва значного обсягу ФСП - це цілеспрямований вплив виробника (тут, інструктора, тренера) на предмет праці - психофізіологічний та емоційний стан споживача (фізкультурника, спортсмена), що втілюється у рівні здоров'я чи спортивної форми. Цілком зрозуміло, що ця обставина зумовлює високу відповідальність виробника ФСП і підприємця за її якість [87]. Адже неправильна методика оздоровчих занять чи тренування безпосередньо загрожує здоров'ю споживачів ФСП.

Зазначалось, що фізична культура і спорт належать до соціальної сфери народного господарства, що зумовлює існуючі тут модифікації щодо реалізації загально-економічних принципів здійснення підприємництва у цій сфері. Тут надзвичайно високою є ціна ризику в підприємницькій діяльності. Але на відміну від матеріального виробництва, де підприємницький ризик можна розглядати як органічний компонент господарської діяльності, у сфері ФКіС він не має бути обов'язковим чинником підприємництва [228, с. 14].

Класифікація фізкультурно-спортивних послуг [228, с. 37]

Критерій	Вид ФСП
Зміст потреби, що задовольняється споживанням послуги	Фізкультурно-виховна Фізкультурно-оздоровча Спортивно-оздоровча Спортивно-видовищна Спортивно-тренувальна Фізкультурно-реабілітаційна
Соціальна значущість потреби, що задовольняється споживанням послуги	Послуга, що задовольняє першочергові життєві потреби Послуга, споживання якої не викликане першочерговою життєвою необхідністю
Регулярність споживання	Послуга, яка є ефективною лише у разі її регулярного споживання Послуга, яка не потребує регулярного споживання
Форма існування	Послуга, що існує як реальний процес фізкультурно-спортивної діяльності («жива» послуга) Послуга, що існує у формі електронної версії (телерепортаж, відеозапис, відеокопія тощо)
Спосіб компенсації за споживання послуги	Безплатна Платна

Зазначалось, що фізична культура і спорт належать до соціальної сфери народного господарства, що зумовлює існуючі тут модифікації щодо реалізації загально-економічних принципів здійснення підприємництва у цій сфері. Тут надзвичайно високою є ціна ризику в підприємницькій діяльності. Але на відміну від матеріального виробництва, де підприємницький ризик можна розглядати як органічний компонент господарської діяльності, у сфері ФКіС він не має бути обов'язковим чинником підприємництва [228, с. 14].

Між тим, як зазначають Н. А. Орленко, В. Ф. Панченко і В. В. Коротя, відсутність в нормованого у правовому полі підходу до організації і проведення фізичного виховання та спортивно-масової роботи з молоддю, неврахування сучасного матеріально-технічного стану власної спортивної бази закладів вищої освіти на фоні відсутності сталої мотивації підлітків до занять спортом створили передумови для надання цій категорії населення ФСП низької якості [251].

При цьому нормативно-правими документами не передбачені чіткі та науково обґрунтовані показники якості надання ФСП, що інколи може призвести до різкого зниження рівня організації фізкультурно-оздоровчої роботи як у ЗВО, так і у виробничих колективах, за місцем проживання, внаслідок чого буде відбуватись скорочення мережі закладів, що надають послуги на безоплатній основі, та незворотні процеси руйнування форм організації фізкультурно-оздоровчої роботи і, навіть, поступова ліквідація національної системи фізичного виховання [251, с. 109].

Автори О. М. Колумбет та І. О. Талан зосередились на дослідженні критеріїв та компонентів змісту фізкультурно-спортивних послуг [172, 406]. Вони відзначають, класифікація фізкультурно-спортивних послуг має бути простою і зрозумілою, а критерії повинні відображати найбільш істотні компоненти соціально-економічного змісту послуги. Тож віднесення фізкультурно-спортивної послуги до певного виду має здійснюватися в інтересах аналізу особливостей, а також закономірностей функціонування та розвитку підсистем системи ринкових відносин у сфері ФКіС.

Так, одним із важливих критеріїв класифікації фізкультурно-спортивних послуг є соціальна значущість потреб, які задовольняються в результаті споживання певної послуги. Згідно з цим критерієм, фізкультурно-спортивні послуги поділяються на два види. По-перше, послуги, що забезпечують задоволення першочергових життєвих потреб людини. По-друге, послуги, споживання яких не викликане першочерговою життєвою необхідністю.

За регулярністю їх споживання ФСП поділяються на послуги, які приносять ефект внаслідок їх регулярного споживання, а також послуги, які не потребують регулярного споживання.

Є ще один критерій класифікації фізкультурно-спортивних послуг, на який звертали увагу автори: це спосіб компенсації за користування послугами. Сучасним економічним системам притаманні два таких способи: безплатне і

платне користування послугами. Відповідно й самі фізкультурно-спортивні послуги поділяються на безоплатні і платні [228; 366; 391; 440].

Віднесення фізкультурно-спортивних послуг до безплатних чи платних зумовлене соціальною значущістю потреби, яку вони задовольняють. Послуги, що задовольняють першочергові життєві потреби (фізкультурно-виховна та фізкультурно-оздоровча послуги) споживаються особою, як правило, безплатно або на пільгових умовах. Це дає можливість забезпечити їх споживання найширшими верствами населення. Решта послуг, які задовольняють не першочергові потреби людини (спортивно-видовищна та спортивно-тренувальна послуги), є в нашій країні платними [406, с. 408].

Зазначається, сума критеріїв має бути певним чином упорядкована. Методологічно доцільним є ранжування критеріїв відповідно до міри соціально-економічної значущості послуг з урахуванням визначальних особливостей їхньої товарної форми. Виходячи з цього, сукупність критеріїв, за якими класифікуються ФСП, має поділятися на два рівні. Перший рівень - це головний (визначальний) критерій. Таким критерієм є зміст потреби, що задовольняється споживанням певної ФСП. Другий рівень складають решта критеріїв, які носять допоміжний характер і розкривають суттєві параметри ФСП, віднесених до видів, визначених за допомогою головного критерію. Серед них: соціальна значущість потреби, що задовольняється споживанням послуги; регулярність споживання ФСП; форма існування ФСП; спосіб компенсації за споживання ФСП [406, с. 403].

Роль і значення громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування («Колос», «Україна» і «Спартак») у надаванні ФСП полягає в тому, що вони складова частина фізкультурно-спортивного руху в Україні. Ці організації виконують оздоровчу, культурну та освітню функції. Вони не є конкурентами державним, бюджетним або комунальним органам управління ФКіС, але стабільними та ефективними співучасниками діяльності вказаних органів. Оскільки саме вони несуть відповідальність перед державою,

органами місцевого самоврядування та центральними органами державної виконавчої влади за розвиток ФКіС. Сприяють реалізації цих завдань організаційно-методично і матеріально, залучаючи кошти з не заборонених законодавством України джерел. Громадські організації є своєрідним «буфером» між державними органами управління ФКіС, органами державної влади і місцевого самоврядування, а також масою любителів спорту, спортсменів високого класу і тренерів. Це склалось завдяки системній співпраці та підтримці з боку органів державної влади та місцевого самоврядування [192, с. 487].

Враховуючи, що фінансова підтримка громадських спортивних організацій з боку профспілок після розпаду СРСР суттєво зменшилась, а та фінансова підтримка, що надається органами влади і органами місцевого самоврядування (ОМС), недостатня, реалізувати свої плани повною мірою їм складно, тому додатково мають залучатись кошти партнерів, спонсорів, благодійників. Усі громадські спортивні організації працюють автономно, мають власну структуру, яка дозволяє їм виконувати функції на підставі своїх статутів, затверджених відповідним найвищим органом (конференцією, асамблеєю) та зареєстрованих в органах юстиції [192, с. 487-488].

З огляду на подане, фізична культура - типова сфера соціально-культурних послуг. Під соціально-культурними послугами у сфері ФКіС автор розуміє організовані форми занять фізичною культурою і спортом з різними цілями, а також діяльність щодо їх забезпечення (утримання мережі фізкультурно-спортивних споруд і організацію обслуговування їх відвідувачів під час занять, організацію та забезпечення змагань і видовищних заходів, професійну підготовку кадрів, проведення наукових досліджень, торгівлю, прокат і ремонт спортивного устаткування, послуги спортивного страхування тощо) [353, с. 199-200].

Крім того, ФСП багатофакторні, тому конкуренція між спортивними організаціями за клієнта може вестися на підґрунті залучення більш

кваліфікованих кадрів, вдосконалювання освітньо-виховного процесу, застосування різноманітних, цікавих і нестандартних вправ, використання можливостей ігрового й змагального методів тощо.

Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння розвитку фізичної культури і спорту». За цим законом орган місцевого самоврядування (ОМС) отримали право надавати в оренду комунальне майно без проведення аукціону: державним та комунальним спортивним клубам, ДЮСШ, школам вищої спортивної майстерності, центрам олімпійської підготовки, центрам студентського спорту закладів вищої освіти, фізкультурно-оздоровчим закладам, центрам фізичного здоров'я населення, центрам ФКіС осіб з інвалідністю, а також базам олімпійської, параолімпійської та дефолімпійської підготовки; неприбутковим громадським об'єднанням фізкультурно-спортивної спрямованості, утвореним спортивним клубам (крім тих, що займаються професійним спортом).

Установи та організації сфери ФКіС при наданні платних послуг повинні керуватися Переліком платних послуг, які можуть надаватися закладами ФКіС, що утримуються за рахунок бюджетних коштів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2009 р. № 356 (далі - Перелік № 356) [305]. Відповідно до п. 3 Переліку № 356 заклади ФКіС можуть надавати спортивні споруди для проведення занять з ФКіС. Крім того, одним із видів платних послуг, який відповідно до п. 13 Переліку № 356 можуть надавати заклади ФКіС, є надання послуг прокату спортивного спорядження, обладнання та інвентарю.

Види господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню, визначені ст. 9 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. № 222-VIII чинний, поточна редакція Редакція від 29.06.2024, підстава - 2804-IX. Що стосується фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, то нажаль, відсутнє ліцензування організації та проведення

спортивних занять професіоналів та любителів спорту, а також діяльність з підготовки спортсменів до змагань з різних видів спорту, визнаних в Україні [330]. Це актуалізує проблему нашого наукового дослідження.

На виконання Державної програми розвитку ФКиС на 2007-2011 рр., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2006 року № 1594, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту наказом від 31 березня 2008 року № 1280 «Про моніторинг залучення населення до спорту для всіх» запровадило проведення моніторингу основних показників рухової активності різних вікових груп та соціальних верств населення, стимулюючих і стримуючих факторів [130]. Даний моніторинг це, мабуть, одне з небагатьох досліджень щодо стану ФСП.

Відповідно до даного наказу Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» визначив, що опитування та оцінювання у 2008 р. проводитиме компанія Research & Branding Group. Фахівцями цієї компанії у квітні-травні 2008 р. було проведено збір емпіричної інформації методом стандартизованого інтерв'ю респондентів за місцем їх проживання. Для опитування була використана вибірка, загальний обсяг якої склав 1207 осіб віком від 16 до 74 років. Вибіркова сукупність репрезентувала населення України за статтю, віком і територією проживання (місто або село). Використаний обсяг вибіркової сукупності забезпечував очікувану граничну похибку для вибірки в цілому (D) у $\pm 2,5\%$ при рівні довірчої вірогідності $P=0,954$ (95,4%). Цільову аудиторію експертів склали представники засобів масової інформації, органів виконавчої влади, спортивних організацій і т. п. Загальний обсяг експертної групи становив 100 осіб, які проживали в м. Києві та Київській області (12 осіб) і в 24-х обласних центрах країни (по 3-5 осіб у кожному). Автором [130, с. 36] проводився аналіз та інтерпретація отриманої інформації в ході опитування та експертного оцінювання.

Результати проведеного опитування свідчать, що протягом 2007 р. більшість населення України (56% опитаних) жодного разу не

використовувала свій вільний час для занять спортом. У той же час, приблизно четверо з десяти дорослих жителів (42%) хоча б один раз займалися спортом для всіх. У процесі статистичного аналізу було виявлено, що частота згадок про заняття спортом протягом останнього року певною мірою залежить від таких характеристик населення, як вік, місце проживання і рід діяльності. Загалом вони зводяться до наступних основних тенденцій:

- чоловіча частина населення в цілому дещо частіше, ніж жіноча, у 2007 р. використовувала вільний час для занять спортом (відповідно, 51% і 34%);
- зі збільшенням віку у жителів країни спостерігалось зниження активності занять спортом на дозвіллі: частіше всього про спортивно-активне проведення часу протягом останнього року згадували наймолодші жителі України (16-24 років), а найрідше найстарші (65-74 роки);
- в цілому по країні спостерігалась слабо виражена тенденція до того, що із зростанням рівня освіти збільшується рівень залучення осіб до занять;
- серед груп населення з різним сімейним станом про свої заняття спортом протягом року частіше всього згадують особи, які не перебувають у шлюбі, а найрідше - особи, які втратили подружжя (вдівці і вдовиці), що, мабуть, значною мірою пояснюється віковими характеристиками цих груп (наприклад, середній вік осіб, які не перебувають у шлюбі, складає 28 років, осіб у шлюбі - 45 років, розлучених - 43 роки, овдовілих - 62 роки);
- серед груп населення, диференційованих за видами трудової діяльності, на свої заняття спортом частіше за інших вказували опитані учні та студенти, військовослужбовці та працівники правоохоронних органів, а також керівники підприємств і організацій, найбільш рідко пенсіонери.

Опитані мешканці України, які за останні 12 місяців хоча б раз займалися спортом для всіх, використовували для цього понад 40 видів спорту. Більшість з таких респондентів займались декількома видами спорту. Статева приналежність єдина з соціально-демографічних характеристик, що значущо впливала на популярність видів спорту, які використовуються для занять

широких верств населення. Чоловіки частіше, ніж жінки, під час занять віддавали перевагу футболу, важкій атлетиці і боксу. Жінки надавали перевагу гімнастичним вправам, заняттям фітнесом, легкою атлетикою і плаванням.

Переважна більшість населення країни, яка займалася спортом для всіх, вважала за краще проводити такі заняття самотійно, а не в рамках будь-яких організаційних структур. Істотно рідше вони займалися спортом у складі неформальних груп, і ще рідше у складі спортивних клубів, секцій і т. п. При цьому помітною є загальна тенденція до високої популярності серед населення організаційних форм занять спортом, що пов'язані з мінімальними витратами на оплату ФСП [130, сс. 36-37].

Отже, вказане дослідження надало важливі дані щодо участі населення України у заняттях спортом для всіх. Однак, поза увагою залишилась оцінка населенням якості ФСП. А відповідь на існуюче питання, перевага надається самотійним заняттям тому, що фізкультурно-спортивні організації надають послуги низької якості, чи ще з якихось причин, поки залишається відкритою.

Може саме тому впродовж останніх перед дослідженням 12 місяців витрати населення України, пов'язані з оплатою тих чи інших аспектів занять спортом, найчастіше спрямовувалися на придбання спортивного взуття і одягу. Опитування показало, що спортивний одяг і взуття купували 33,1%, спортивний інвентар та обладнання 10,0% опитаних, тоді як ФСП лише 7,4% [130, сс. 39-40]. Одночасно, 75% опитаних серед причин, що заважають їхнім заняттям, назвали дефіцит власних коштів для відвідування спортивних клубів, фітнес-центрів та на придбання необхідного одягу та інвентарю, а 77% вказали на високу вартість послуг в спортивних центрах. Але знову існує питання, мова йде високу вартість послуг як таку, чи про вартість у контексті оцінки отримуваної якості цих послуг [130, с. 41].

Перелік пропонованих у цьому дослідженні причин, пов'язаних із ускладненнями щодо залучення населення до занять спортом для всіх, не

містив питання щодо власне впливу якості, де експертам пропонувались оцінки причин, як «велике», «помірне» і «мале та ніяке» значення [130, с. 41].

Це питання має бути з'ясоване, саме тому: «Основою державного регулювання є організаційний механізм, який найбільше потребує створення структурних підрозділів із питань масового спорту органів виконавчої влади на всіх рівнях, розмежування повноважень центрального та місцевих органів виконавчої влади у сфері спорту, удосконалення шляхів взаємодії ОМС із суб'єктами діяльності, пов'язаними з наданням ФСП, створенням спортивних центрів» [377, с. 65].

Відомий науковець І. Л. Гасюк, який вивчав фактори впливу на розвиток ФКіС на прикладі Хмельницької області, виділив такі групи основних факторів: економіко-демографічні, фінансово-результативні, ресурсно-мотиваційні та кадрово-результативні. Але у свої дослідженнях він також оминув тему оцінки якості та впливу ФСП як суттєвого фактору розвитку ФКіС [66].

Автори О. В. Саранчук і Т. Г. Діброва вважають, що послуги в силу своєї природи не мають гарантованих стандартів якості. Або ж інакше, - послугам властивий високий ступінь невизначеності, відповідно самі споживачі послуг можуть оцінити їх лише після надання, а виробникам, за цих умов, складно здійснювати просування послуг. Головними особливостями послуг як спеціального виду товару є їх невідчутність, невіддільність виробництва і споживання, нездатність до зберігання й висока ступінь мінливості [369, с. 3].

У той же час М. Дутчак і Д. Малкова зазначають, що проблема якості фітнес-послуг як сукупності їх властивостей і характеристик для задоволення відповідних потреб клієнтів, вже була предметом ряду наукових досліджень. Так, досліджувалась оцінка якості діяльності фітнес-центрів у місті Салоніки (Греція). Встановлено, що лише один із десяти незадоволених клієнтів повідомляє про це адміністрації центру, але кожний з цих десяти інформує про своє невдоволення рівнем обслуговування як мінімум сімох знайомих. Отже,

першочерговим завданням клубу, який надає фітнес-послуги, є утримання та задоволення всіх своїх клієнтів, а вже потім – залучення нових. Окрім цього, грецькі вчені довели, що рівень освіти та характер професійної зайнятості клієнтів не впливають на відвідування ними фітнес-центрів. Проте було встановлено, що саме частота занять клієнта у фітнес-центрі і є основним критерієм оцінки якості отриманих тут послуг. У свою чергу, частота занять клієнта обумовлюється кваліфікацією фітнес-тренерів, відповідальністю персоналу, ввічливістю та швидкістю надавання послуг [136, с. 38].

У ході іншого дослідження дійшли висновку про необхідність оцінювання якості послуг у сфері спорту як зовнішньо, так і внутрішньо. Перший підхід базується на об'єктивних і кількісних показниках, що фіксуються незалежними інституціями. А внутрішнє оцінювання якості послуг має відображати ступінь задоволеності клієнтів. Особливо підкреслена перспективність подальших наукових досліджень, спрямованих на пошук шляхів оцінювання якості фітнес-послуг саме їх споживачами [136, с. 38].

Обґрунтовано модель якості фітнес-послуг, що включає дві частини «Політику якості» та «Структуру і зміст» [439]. Перша диференціюється на шість блоків, зокрема п'ятий з них має назву «Контроль і оцінка якості». Вказаний блок містить лише узагальнені рекомендації для практики: 1) контроль діяльності департаментів і самоконтроль персоналу фітнес-центру; 2) отримання інформації від споживачів про якість послуг, отримання прямої оцінки рівня задоволеності клієнта за допомогою різних інструментів та побічної оцінки задоволеності споживачів (відгуки у засобах масової інформації, соціальних мережах, товариствах споживачів тощо); 3) реєстрація контролю (оцінки) якості послуг. Друга частина має вісім блоків і завершальним з-поміж них є «Підготовка звітів з якості», де акумулюються такі напрями: результати внутрішнього контролю процесу виробництва послуги у відповідності до завдань контролю; оцінка послуг клієнтів клубу; відгуки про послуги з джерел зовнішнього середовища.

Науковці М. Дутчак і Д. Малкова узагальнюють подане вище, наголошуючи, що на сучасному етапі розвитку науки накопичено певні знання щодо якості фітнес-послуг та її оцінювання: 1) якість фітнес-послуг – це важлива її характеристика, що передбачає досягнення визначених параметрів для забезпечення оздоровчо-рекреаційного ефекту; 2) оцінювання якості цих послуг передбачає функціонування відповідних внутрішньої та зовнішньої систем; 3) визначення рівня відповідності ключових характеристик фітнес-послуг до встановлених стандартів і критеріїв здійснюється з урахуванням національних особливостей розвитку фітнес-індустрії. Як видно, для запровадження системи оцінювання якості послуг в Україні з оздоровчої рухової активності (на матеріалі фітнес-послуг) необхідним є проведення спеціального дослідження. Це обумовлено наявністю протиріччя між запитами вітчизняної практики щодо проведення оцінки якості фітнес-послуг і відсутністю науково обґрунтованих організаційно-управлінських умов, що враховували б особливості етапу розвитку фітнес-індустрії [136, с. 39].

Як випливає з поданого, вирішальну роль у процесі формування попиту на послуги мають стандарти обслуговування клієнтів, під якими потрібно розуміти спеціально створений комплекс обов'язкових для виконання правил обслуговування, покликаних гарантувати встановлений і достатній рівень якості всіх технологічних і торговельних операцій [227].

Автори зазначають, що згідно з Державним соціальним стандартом встановлюються вимоги до кількісних показників необхідного забезпечення потреб населення в умовах для занять ФКіС та отриманні ФСП. Але загалом доведено, що рівень забезпеченості найбільш масовими фізкультурно-спортивними спорудами складає: площинними спорудами – близько 70%, плавальними басейнами – 20%, спортивними залами – 40% [398]. Відтак, на жаль, Україна поступається за кількістю фізкультурно-спортивних залів провідним країнам у 2–3 рази, басейнів – у 30 разів. Забезпеченість площами

басейнів в Україні становить лише 14% від встановлених нормативних [176]. А 80% існуючих спортивних споруд не відповідають нормам сьогодення [398].

Але ці дані мало про що свідчать. Приміром, хоча у м. Львові ніби то вже створені гарні умови для змістовного і активного дозвілля населення (функціонують 78 фітнес-клубів, 16 басейнів, 64 спортивні клуби, 6 тенісних кортів, 10 стадіонів), а споживачами їх послуг є лише 6,8% містян [274, с. 82].

Як було показано, дані про організацію, зміст та якість фізкультурно-спортивних послуг, що надаються населенню України, носять не повний, але фрагментарний характер. Приміром, майже відсутні наукові дослідження, які були б спрямовані на дослідження власне якості фізкультурно-спортивних послуг населенню за віком і статтю. Немає досліджень, які б пов'язували рівень послуг з якістю здійснюваної організаційно-управлінської діяльності.

Зауважимо, під соціальною ефективністю фізкультури і спорту мається на увазі альтернатива шкідливим звичкам, що є фактором збільшення терміну життя. По-друге, вони є фактором підготовки якісних трудових ресурсів. По-третє, ця діяльність сприяє зниженню злочинності [131].

Під економічною ефективністю мається на увазі ефективність у вигляді отримання прибутку від утримання спортивних споруд і надання ФСП. Надання ФСП є сферою підприємницької діяльності, яка забезпечує зайнятість людей у цій сфері та з іншої сторони поповнює місцевий бюджет за рахунок сплати податків. У підвищенні економічної ефективності спорт виступає як фактор впливу на продуктивність праці та якість робочої сили, яка залежить від життєвої позиції, творчої ініціативи, фізичних та інтелектуальних можливостей працівників. У результаті занять спортом, особливо в дитинстві, особа стає цілеспрямованою, дисциплінованою та досягає більших результатів у процесі праці. Також знижується загальна кількість невиходів на роботу, йде зниження кількості лікарняних, що має позитивний вплив на прибуток підприємств та валового внутрішнього продукту [130; 172; 236]. Під

іміджевою ефективністю ФКіС мається на увазі підвищення іміджу держави у світі [237, с. 151].

Отже, науковцями і керівниками сфери ФКіС зроблено недостатньо для розвитку як масового, так і результативного спорту в сільській місцевості і, насамперед, в новостворених ОТГ. Вкрай обмежене коло наукових досліджень на рівні дисертаційних робіт за цим напрямком [15; 18; 19; 52; 64; 177], які до того ж не закінчилися пропозиціями щодо розвитку спорту в умовах громад. Такий стан справ визначається тією обставиною, що серед авторів робіт є, приміром, юристи і соціологи, але мало фахівців ФКіС. Можна констатувати, що не вивчені, не описані і не узагальнені навіть ті зразки досвіду, який вже був накопичений в окремих громадах в останні роки.

Відтак, відносно простий шлях, який міг би бути застосований, а саме підготовка узагальнюючих методичних рекомендацій для керівників громад і фахівців спорту, які працюють в ОТГ, нездійснений. Він неможливий через те, що майже відсутні джерела теоретично и практично обґрунтованих рекомендацій розвитку спорту на рівні ОМС [50; 61; 63; 65; 67; 233; 278].

Висновки до першого розділу

Встановлено, що демографічні проблеми обмежують розвиток фізичної культури і спорту. Наприкінці 20 століття в Україні спостерігалася депопуляція, що розпочалася зі сільських територій і згодом поширилася на міські. Це створило несприятливі умови для розвитку фізичної культури і спорту, оскільки скорочення населення позначилося на рівні активності та зацікавленості в спорті. У 1990-2000 роках держава використовувала колективний підхід до охорони здоров'я сільського населення, що призвело до суттєвого погіршення стану громадського здоров'я. Особливо це стосувалося фізичної культури, де відзначалася низька зацікавленість і активність з боку населення. Здоров'я сільських дітей та підлітків характеризувалося значними проблемами: більшість з них мали функціональні зміни або хронічні

захворювання, що негативно впливало на їхню фізичну активність і спортивну підготовку.

Існують структурні проблеми фізичної культури і спорту. Виділені підсистеми «Спорт», «Фізичне виховання» та «Масова фізична культура» тісно пов'язані між собою, але головною є підсистема «Спорт», яка формує вимоги до інших сфер. Проте, недостатній рівень кадрового забезпечення та якісної підготовки фахівців у сільській місцевості значно гальмує розвиток спорту. Сільська місцевість відчуває серйозний кадровий дефіцит у сфері фізичної культури і спорту. Лише незначна частка педагогів і тренерів мають необхідну освіту, що також впливало на якість фізкультурно-спортивної діяльності.

Низка соціально-економічних і демографічних проблем у сільських громадах України, що обмежують розвиток фізичної культури і спорту, вимагають не лише нових підходів, але й модернізації управлінських процесів. Рівень фізичної культури і спорту в громадах значно варіюється, залежачи від наявності інфраструктури, активності місцевої влади та зацікавленості громади. Якість фізкультурно-спортивних послуг залишається недостатньо високою, і це стає причиною низького рівня залучення населення до занять спортом, навіть у містах, де існує відповідна інфраструктура.

Європейський досвід став прикладом для України, показуючи, що важливі зміни можливі за умов належного управління та інвестицій в інфраструктуру, що може сприяти збереженню людського капіталу на селі.

Доведено, що існуюча система управління фізичною культурою і спортом в сільських громадах потребує кардинальних змін, включаючи створення нових стандартів якості для управління спортом на регіональному рівні.

Представлені у розділі результати досліджень опубліковані в наступних публікаціях автора [101; 109; 116; 117; 118; 120; 279; 280; 470; 471; 473; 477].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ Й ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Достовірність результатів проведеного дослідження була забезпечена коректним використанням і застосуванням комплексу обраних і надійних методів наукового пізнання, що взаємодоповнюють один одного. Планування дослідної роботи відбувалося відповідно до особливостей об'єкта, предмета, мети та завдань дисертаційної роботи. Передовсім була сформована відповідна темі роботи методологічна основа, авторка дотримувалась вимог залучення лише достовірних фактологічних матеріалів, а також потреби якісної обробки та узагальнення зібраних впродовж дослідження різноманітних наукових даних.

Питання розробки і використання стандартів якості управління ФСП виникло як актуальна наукова проблема лише в останній час. Тому методологія дисертаційної роботи, яка стала основою аналізу перспектив застосування міжнародних стандартів ISO серії 9000 і подальших наукових розробок згідно мети і завдань дослідження, слугувала обґрунтуванню перспектив застосування стандартів до практики управління розвитком спорту в умовах громад. ISO (скорочення від International Organization for Standardization – Міжнародна організація по стандартизації) – світова Федерація національних органів по стандартизації. З 2004 р. Україна також входить до Міжнародної організації по стандартизації. Основним завданням ISO, створеної у 1946 р., є підтримка розробки міжнародних стандартів, тестування та сертифікації, що спрямовані на розвиток міжнародної торгівлі якісними продуктами та послугами [155; 446].

Національна система стандартизації України вміщує різноманітні стандарти, в яких встановлені вимоги до конкретних об'єктів стандартизації. Так, стандарт ДСТУ ISO 9000:2001 розроблено для сприяння будь яким організаціям у впровадженні та забезпеченні функціонування ефективних систем управління якістю (СУЯ). ДСТУ ISO 9000:2001 описує основні

положення СУЯ стандартів ISO серії 9000, і визначає термінологію для СУЯ, сферу застосування, а також принципи управління якістю [127].

Відтак, методологія дослідження ґрунтувалася на положеннях сучасної науки і практики управління, досягненнях науки про фізичну культуру і спорт.

2.1. Методи дослідження

2.1.1. Теоретичні методи дослідження. Огляд літературних джерел виступав відправною точкою наукового дослідження. Його виконано для узагальнення досліджень у відповідній області і виявлення останніх, існуючих тенденцій [57; 157; 453]. Аналіз літератури передбачав критичне ставлення до прочитаного, оцінювання і узагальнення, постановку основних перспектив у дослідженні.

У роботі використано підхід, при якому дослідник спочатку розробляє теоретичну або концептуальну основу, а потім перевіряє її, використовуючи зібрані дані. Він отримав назву дедуктивного методу організації дослідження.

Основними способами отримання даних були *аналіз наукової та методичної літератури*, а також інформаційних ресурсів з мережі Інтернет. У процесі вивчення джерел головна увага приділялась дослідженню змісту тих з них, які допомагали глибоко розкрити визначену тему дослідження. Це дозволило як встановити ступінь наукової розробки обраної напрями, так і сформулювати об'єкт і предмет дослідження, його мету і завдання.

Аналіз наукової та методичної літератури застосовувався також для виявлення основних підходів до вирішення проблем розвитку ФКіС в громадах, ступеню її розробки і подальшого практичного розв'язання. Аналіз дозволив як виконати обґрунтування актуальності обраної теми дослідження, так і визначити гіпотезу, а також адекватні методи дослідження [221; 477].

Опрацювання літератури дало можливість вивчити стан розвитку ФКіС в країнах Європи на місцевому рівні, на сільських територіях і в об'єднаних територіальних громадах сіл України. Загалом, аналіз вітчизняної та

зарубіжної літератури дав можливість зібрати і впорядкувати важливі відомості про розвиток спорту на місцевому рівні.

Було виконано аналіз законодавчих і нормативно-правових документів, в яких відображені питання діяльності суб'єктів управління сферою спорту в Україні. Це дозволило окреслити суть державної політики розвитку сфери ФКіС на місцевому рівні, дати загальну характеристику об'єкту дослідження, визначити особливості діяльності органів державного управління та ОМС, включаючи територіальні громади, з розвитку спорту і застосування стандартів управління у сфері спорту України.

Проаналізовані офіційні документи, що регламентують діяльність органів управління сферою ФКіС на загальнонаціональному та місцевому рівнях, а також ОМС. Аналізувалися наступні види документів: Закони України та Постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, постанови, розпорядження та інші документи Кабінету Міністрів України, Міністерства молоді та спорту України, як центрального органу виконавчої влади у сфері ФКіС, а також документи інших галузевих органів влади і спортивних товариств, обласних, міських та інших причетних органів управління ФКіС. Усього було опрацьовано 521 джерело наукової і методичної літератури, які включені до списку використаної літератури, з них 60 латиницею.

У процесі роботи з таким великим масивом джерел були використані історичний та логічний методи. Історичний метод це розгляд об'єктивного процесу зміни об'єкта, його реальної історії з усіма її особливостями. Це певний спосіб відтворення в мисленні науковця історичного процесу в його хронологічній послідовності та конкретності. Логічний метод – це спосіб, за допомогою якого мислення науковця відтворює історичний процес в його уявній формі. В системі понять і за участі логічного методу відображаються основні етапи історичного розвитку об'єкта, його якісні зміни, акцентується увага на основних тенденціях процесу історичного розвитку об'єкта [218].

Історичний метод застосовано також для вивчення окремих історичних явищ, за допомогою яких можна простежити різницю між попереднім та існуючим станом спорту на селі. За допомогою цього методу було описано становлення ФКіС на селі в Україні за роки незалежності. Із застосуванням методу єдності історичного й логічного підходів досліджено розвиток ФКіС в сільській місцевості України, а також стан фізичного виховання і спорту в країнах Європейського Союзу.

Методи аналізу і синтезу є одними з основних застосовуваних методів наукового осмислення і пізнання. Аналіз і синтез взаємно обумовлюють одне одного і застосовуються у єдності [267, с. 318]. Комплексний аналіз застосовано до розвитку ФКіС на місцевому рівні, а також особливостей становлення практики надавання ФСП. У свою чергу, синтез, який доповнює аналіз, дозволив виявити спільні риси досліджуваних явищ, дав можливість визначити вагомі чинники, які впливають на процес розвитку як окремих складових ФСП в практиці місцевого самоврядування, так і розвитку ФКіС в сільських ТГ України. Застосований також компаративний аналіз до вивчення інноваційного середовища у ході розгляду існуючих практик в країнах Європейського Союзу щодо розвитку ФКіС на місцевому рівні [166]. Критичний аналіз стану і перспектив наукового дослідження з актуальних проблем на основі системного підходу дозволив виявити неповноту предмета пізнання, сприяв зосередженню основної уваги на необхідному аспекті дослідження [193, сс. 5, 7].

Індукція – метод пізнання, що ґрунтується на формально-логічному умозаклученні, який дає можливість зробити загальний висновок на основі окремих фактів. Це рух від умовно часткового, окремого до загального.

Порівняння – метод пізнання дійсності, покликаний встановити спільні й відмінні ознаки процесів, явищ та об'єктів [252]. Його використано під час дослідження зарубіжного та вітчизняного досвіду і стану розвитку ФКіС.

Метод аналогій – метод пізнання, що дає змогу встановити ступінь еквівалентності (відповідності, схожості) між системами, що розглядають, за

деякими ознаками. Метод аналогії застосовано при порівнянні особливостей розвитку спорту в країнах Європейського Союзу та України.

Абстрагування – метод наукового пізнання, що полягає в мисленому виділенні найбільш суттєвих, істотних рис, відносин, сторін явища. За його допомогою формується уявний, ідеальний образ досліджуваної реальності.

Методами теоретичного дослідження (аналізу і синтезу, індукції, порівняння, аналогій і абстрагування) розкрито стан, передумови, європейський досвід та сучасні тенденції розвитку фізичної культури і спорту в сільських ТГ, визначено напрямки подальшого розвитку цієї сфери. Їх застосування дало можливість окреслити перспективи впровадження міжнародних стандартів для вдосконалення управління ФКіС на місцевому рівні, обґрунтувати необхідність підвищення управлінських органів у сфері ФКіС (включаючи місцеві органи влади та інструкторів фізичної культури) та підкреслити важливість підготовки інструкторів-методистів для фізкультурно-оздоровчої роботи в громадах. Методами теоретичного дослідження було обґрунтовано концепцію стандартизації управління цією сферою та сформульовано її теоретико-методологічні засади. За результатами проведеного дослідження із використанням методів теоретичного рівня було виявлено відсутність цілісного наукового обґрунтування теми вдосконалення стандартизації управління сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад України. Виявлено протиріччя між потребою вдосконалення якості надання ФСП населенню сільських громад і слабкою обґрунтованістю сучасних підходів до розв’язання цієї проблеми.

2.1.2. Методи дослідження емпіричного рівня.

2.1.2.1. Метод опитування.

Охоплена кількість громад, а саме 8 громад з трьох областей України, була визначена як достатня для того, аби перевірити одну з додаткових гіпотез дослідження. А саме, припущення про потребу вивчення уявлень учнів старших класів закладів загальної середньої освіти, які навчаються на території сільських територіальних громад, а також дорослих мешканців про

ставлення до ФКіС, бажаної кількості уроків ФК на тиждень, мотиви та перешкоди регулярним заняттям ФКіС, пріоритети у заняттях різними видами ФКіС, що має бути враховане при визначенні стратегії і програм розвитку сфери ФКіС, а також планів надавання ФСП. Припускалось, що такі уявлення щодо наявних перепон і ускладнень, а також існуючих переваг мешканців у заняттях тими чи іншими видами фізичної активності і спорту в різних громадах є суттєво відмінними.

Розподіл усіх учасників дослідження приведений на рис. 2.1.

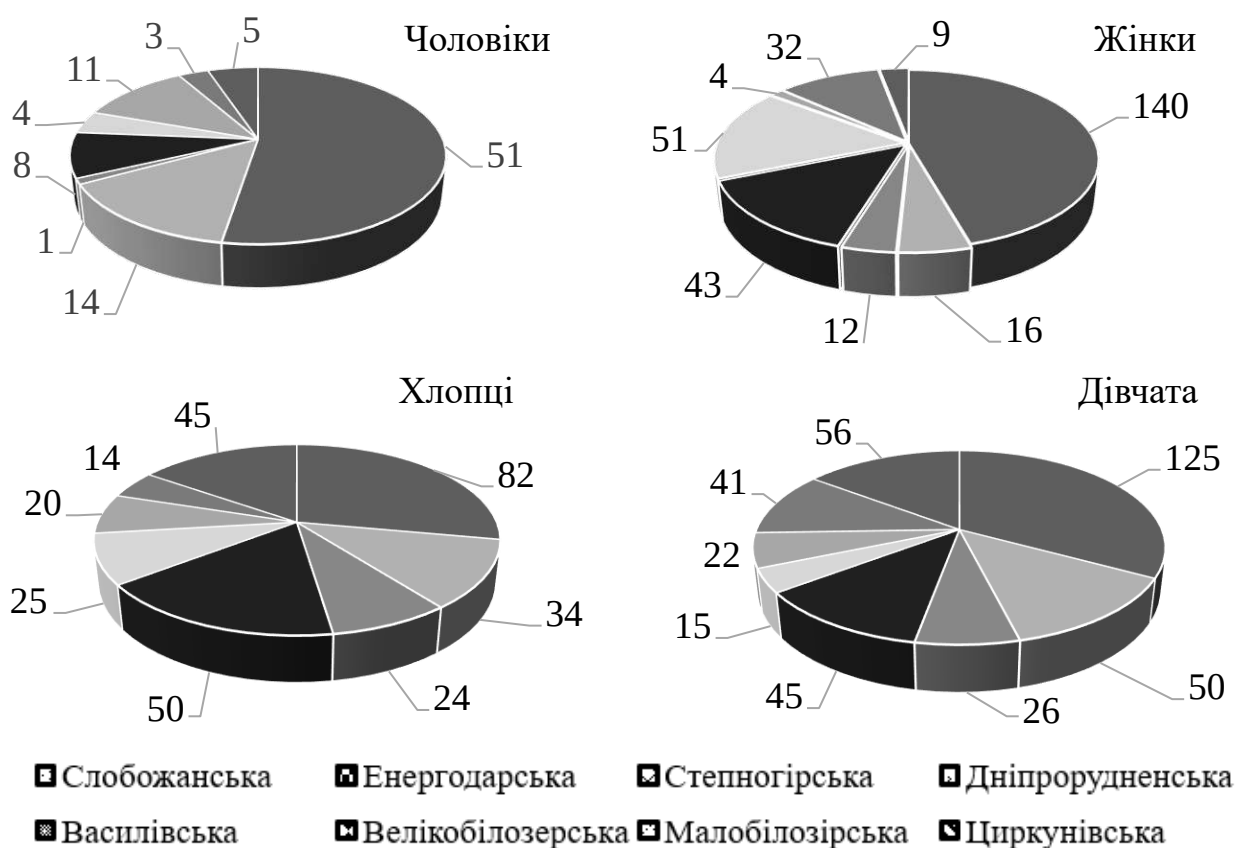

Рис. 2.1. Розподіл учасників дослідження по громадам

2.1.2.2. Метод SWOT-аналізу. Для дослідження факторів середовища для успішного розвитку сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад застосовано методику SWOT-аналізу [53; 149; 223; 267]. SWOT-аналіз – це процедура узагальнення даних, яка корисна при стратегічному плануванні [267]. Метод SWOT-аналізу, як один з предикативних і оптимізаційних

методів застосовується, окрім стратегічного планування, також і в діагностиці сучасного поточного стану справ у фізкультурно-спортивній організації.

Метод SWOT-аналізу (SWOT analysis – англ.) – метод передбачуваної аналітики, що полягає у виявленні та синергетичному оцінюванні внутрішнього і зовнішнього середовища онтології суб'єкта (фізичної особи або організації) через артикулювання і дослідницьке співвідношення двох ключових пар критеріїв (факторів):

1.1) сильних сторін, детермінантів і потенціалів сили та переваг (англ. – «strengths»);

1.2) слабких сторін і детермінантів слабкості та невідповідності положення (англ. – «weaknesses»), розглянутих як ті, що піддаються контролю і перетворенню в онтології сполучення;

2.1) існуючих, очікуваних та ймовірно виникаючих у майбутньому сприятливих потенційних можливостей (англ. – «opportunities»);

2.2) загроз (англ. – «threats»), позиціонованих як неконтрольовані (чи складно контрольовані фактори), але які підлягають обліку [266, с. 139].

Фахівцям, а саме (n=21) досвідченим спеціалістам з ФКіС обласної територіальної організації ФСТ «Колос» було запропоновано проставити значення коефіцієнта впливу 14 чинників на діяльність сфери ФКіС сільських ТГ, керуючись такими оцінками і правилами: ніяк не впливає на діяльність сфери ФКіС – оцінка 0; створює нові можливості або в разі їх реалізації діяльність фізкультурно-спортивної організації може бути припинена – оцінка 1. Проміжні випадки впливу: слабкий 0,1 - 0,3; середній 0,4 - 0,6; сильний 0,7 - 0,9.

Спосіб оцінювання після експертизи полягав у розрахунку коефіцієнта відхилення суджень i-го експерта

$$K_i - d_i / d_m, \quad (2.1.)$$

де d_i - відстань оцінки i-го експерта від результуючої оцінки,

d_j - максимальна відстань від результуючої оцінки

На заключному етапі SWOT-аналізу були відібрані 10 кращих фахівців-експертів за рівнем їх компетентності, результати яких збігалися.

Так як в оцінці факторів SWOT взяв участь не один, а група експертів, тобто для кожного фактору було отримано масив чисельних оцінок, був використаний кореляційний аналіз факторів. Значні кореляції між масивами оцінок вказують на лінійні зв'язки між відповідними факторами. Таким чином, отриману матрицю кореляцій можна інтерпретувати як матрицю взаємодії факторів SWOT, що в подальшому було використано в завданні пошуку і обґрунтуванні стратегій розвитку об'єкта дослідження, а саме сфери ФКіС громад (Додаток Д).

Таким чином SWOT-аналіз став одним з інструментів дослідження напрямів розвитку сфери ФКіС в об'єднаних територіальних громадах. Метод оцінки сильних і слабких сторін громад, а також зовнішніх можливостей і загроз дав загальну картину розвитку ФКіС на місцевому рівні дозволив запропонувати шляхи удосконалення управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад.

2.1.2.3. Організаційно-педагогічне проєктування. Організаційно-педагогічне проєктування спрямовується на різні суспільні інститути, соціальні процеси, соціальні технології, різні організації, види діяльності, програми, плани та прогнози [72]. У найбільш загальному вигляді проєктування являє собою процедуру конструювання локалізованих за місцем, часом, ресурсами дій, що спрямовані на досягнення соціально значущої мети [194]. Мета організаційно-педагогічного проєктування це суттєве перетворення існуючого соціального об'єкта, пов'язане з прагненням надати йому бажані риси і властивості. Результатом проєктувальної діяльності є педагогічний проєкт, під яким треба розуміти таку модель інноваційної системи, яка орієнтована на масове її використання. Основними ознаками

бажаного педагогічного проєкту є його актуальність, реалістичність і системність [10].

Зазначається, що: «Організаційно-педагогічне проєктування ...потрібно розглядати як створення нової системи або ж її радикальне перетворення разом зі структурними і процесуальними характеристиками діяльності, спрямованої на вирішення різноманітних проблем у педагогічному процесі» [74]. Тож, на організаційно-педагогічному рівні центральним об'єктом проєктування являються потрібні для розвитку сфери ФКіС умови [7].

Беручи до уваги положення Закону України «Про стандартизацію» [340] та ДСТУ 1.1:2001 «Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Терміни та визначення основних понять», результатом організаційно-педагогічного проєктування стало авторське визначення терміну «стандарт управління фізичною культурою і спортом в умовах територіальних громад». Також організаційно-педагогічне проєктування використане для створення регіональних стандартів управління сферою ФКіС.

2.1.2.4. Метод експертного оцінювання. Законодавчо закріплено, що обов'язковій науковій і науково-технічній експертизі підлягають у тому числі інноваційні програми та проєкти державного значення, щодо яких необхідно провести науково обґрунтований аналіз і дати висновок про доцільність їх прийняття, впровадження, подальшого використання тощо [42, 68; 362, 454]. Переваги даного методу полягають у достатньо високій об'єктивності одержаних даних. Адже до складу залучених експертів включають фахівців, які глибоко і всебічно ознайомлені з проблемами розвитку ФКіС. Для участі у двох експертних оцінюваннях, які різняться за значенням та спрямуванням, були запрошені дві групи фахівців у сфері фізичної культури та спорту.

2.1.2.4.1. Перша вибірка експертів наукового дослідження. Перша вибірка експертів включала 21 фахівця Дніпровської територіальної організації ФСТ «Колос», які належать до найбільш кваліфікованих спеціалістів (Додаток Ж). Згідно зі «Статутом товариства», вони входили до

складу ради керівництва управління молоді та спорту Дніпровської обласної державної адміністрації. Учасники цієї вибірки займали посади голів районних організацій ФСТ «Колос» та інструкторів з ФКіС територіальних громад, що входять до штату Дніпровської територіальної громади.

Отримані результати експертного опитування дозволили визначити перспективні шляхи підвищення якості ФСП населенню, зацікавлення жителів сільських громад у заняттях ФКіС, а також виявити інші гострі проблеми у сфері фізичної культури та спорту в умовах сільських ОТГ. Передбачалось визначення впливу заздалегідь виділених факторів на стан розвитку фізичної культури та спорту в сільських громадах, а також найбільш актуальні та перспективні підходи до подальшої модернізації ФКіС в умовах сільської місцевості регіону.

На рис. 2.2. представлений розподіл експертів ГО ФСТ «Колос» Дніпровської територіальної громади, що брали участь у дослідженні. У вибірці залучених експертів брали участь 21 особа віком від 32 до 72 років, серед яких 14 чоловіків та 7 жінок. На рис. 2.2 відображено співвідношення чоловіків та жінок у вибірці, яке складає пропорцію 2:1.

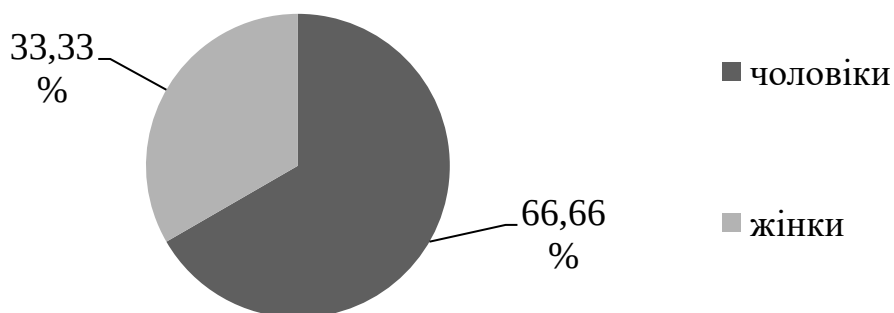

Рис. 2.2. Розподіл експертів районних ГО ФСТ «Колос» Дніпровської територіальної громади, що брали участь у дослідженні

Щодо вікових характеристик опитаних, вибірка складалася з 2 учасників віком 31-40 років, 5 учасників віком 41-50 років, 9 учасників віком 51-60 років, 3 учасників віком 61-70 років та 2 учасників віком 71-80 років. Слід зазначити, що 66% вибірки становлять представники вікової групи від 41 до 60 років (рис.

2.3), що свідчить про значний практичний досвід фахівців, всі з яких мають вищу освіту.

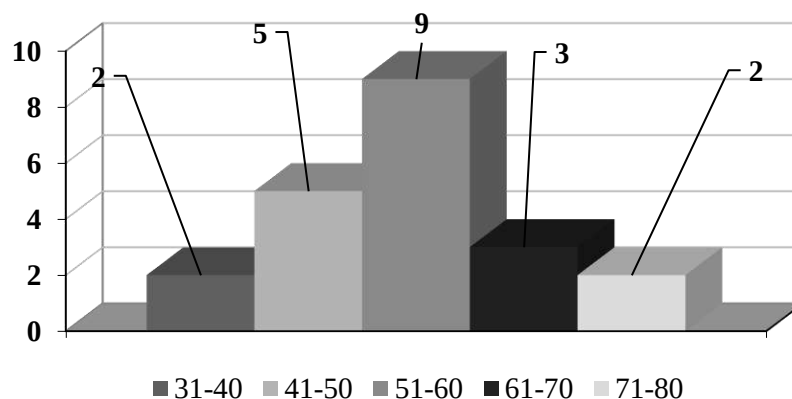

Рис. 2.3. Розподіл експертів (голів та інструкторів ФКиС) районних ГО ВФСТ «Колос» Дніпровської ТГ, що приймали участь у дослідженні за віком

Зазначимо, що вибірка демонструвала всі ознаки гетерогенності за віковими та статевими характеристиками.

До основи змісту анкети були покладені фактори, вказані у згаданому джерелі [116, сс. 3, 5], а саме 12 з 14 факторів, з яких 2 додала до анкети авторка дослідження. Залученим до опитування експертам було запропоновано п'ять питань анкети і проаналізувати ступінь важливості 14 обраних факторів, які в різній мірі впливають на розвиток фізичної культури та спорту в сільських територіальних громадах. Експертам запропонували умовно проранжувати ці фактори, виходячи з позиції, ніби вони мали б можливість впливати на покращення сфери ФКиС в таких громадах. Перелік факторів, що підлягали ранжуванню, наведено в таблиці 2.1 (Додаток 3).

Таким чином визначали найбільш важливі фактори, на які можна було б здійснювати суттєвий вплив у майбутньому.

Експертам пропонувалося проранжувати фактори від 1 до 14 у першій колонці таблиці, де показник 1 відповідав найважливішому та найвпливовішому фактору, а показник 2 – менш значущому, і так далі. Анкета-опитувальник, запропонована фахівцям, подана у (Додатку Ж).

Таблиця 2.1

Запропоновані для ранжування фактори, що впливають на розвиток сфери фізичної культури і спорту в територіальних громадах

ранг	Фактори	Код факто-ру
	Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників.	01
	Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів.	02
	Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя.	03
	Недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту.	04
	Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями.	05
	Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в сільських ТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій.	06
	Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти достатньої кількості молодих спеціалістів.	07
	Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу.	08
	Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей.	09
	Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями.	10
	Низький рівень фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту на селі.	11
	Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту.	12
	Слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом.	13
	Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту.	14

Дані питань 2,3,4,5 стосувалися факторів, представлених в таблиці 2.1.

2. Проаналізувати і позначити в балах ступінь впливу вказаних факторів, які впливають на стан розвитку ФКіС в сільських ТГ на даний час.

3. Шановні колеги, уявіть, що зараз Ви живете в Україні у 2010 році. Оцініть, будь ласка, ступінь впливу в балах вказаних нижче факторів, які впливали в той час на розвиток ФКіС в сільській місцевості.

4. Шановні колеги, уявіть, що Ви живете в Україні у 2030 році. Оцініть, будь ласка, в балах ступінь впливу факторів, які впливатимуть в той час на розвиток ФКіС в сільській місцевості.

5. Шановні колеги, уявіть, сталося щось, що дозволяє саме Вам здійснювати безпосередній вплив на процеси, які відбуваються в українському суспільстві. Які з перерахованих нижче факторів, що суттєво впливають на розвиток фізкультури і спорту в сільських ТГ і про який ви знаєте, є таким, що докладаючи навіть максимум зусиль, ви не змогли їх покращити. Виберіть не більш 5. Проранжуйте фактори від 1 до 5, якщо 1 найбільш не змінний фактор, з 2 - трохи менш не змінний фактор та так далі. Варіанти відповідей на них наведені у (Додаток Ж та Додаток И).

2.1.2.4.2. Друга вибірка експертів наукового дослідження. Друга вибірка експертів складалася з 41 науково-педагогічного працівника закладів вищої освіти України. Було отримано 38 належним чином оформлених анкет, 1 анкета визнана зіпсованою, а ще 2 анкети були отримані із запізненням щодо термінів виконання робіт і тому не були використані.

Метою проведення експертного оцінювання у наших дослідженнях було встановлення якості змісту, значущості та можливості застосування розробленої групи регіональних стандартів управління розвитком фізичної культури і спорту в територіальних громадах.

Дані, зображені на рис. 2.4, демонструють розподіл респондентів за віковими групами. Як видно з рис. 2.4, основну частину опитаних складали експерти віком від 51 до 60 років, які становлять 36,8% від загальної кількості. Респонденти віком від 41 до 50 років складають 34,2% вибірки. Експерти віком

від 60 років і більше становлять 21,1%, а найменший відсоток – 2,6% – це науково-педагогічні працівники віком від 31 до 40 років, подана у (Додатку О і П).

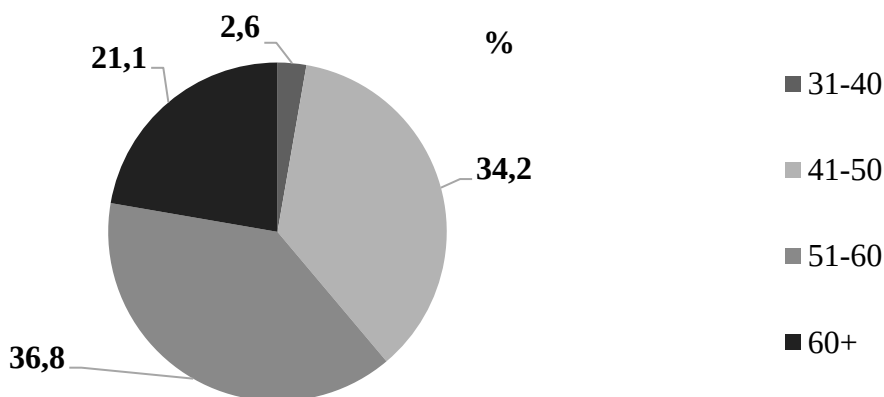

Рис. 2.4. Розподіл контингенту експертів за віковими групами

Дані, представлені на рис. 2.5, демонструють розподіл експертів, які взяли участь в опитуванні, за гендерними групами. Важливою умовою забезпечення високої якості експертної групи та надійності отриманих результатів дослідження було дотримання гендерної рівності серед науковців-учасників опитування. Як видно з рис. 2.5, половину експертів становлять чоловіки - 54,3%, тоді як респонденти жіночої статі складають 45,7%.

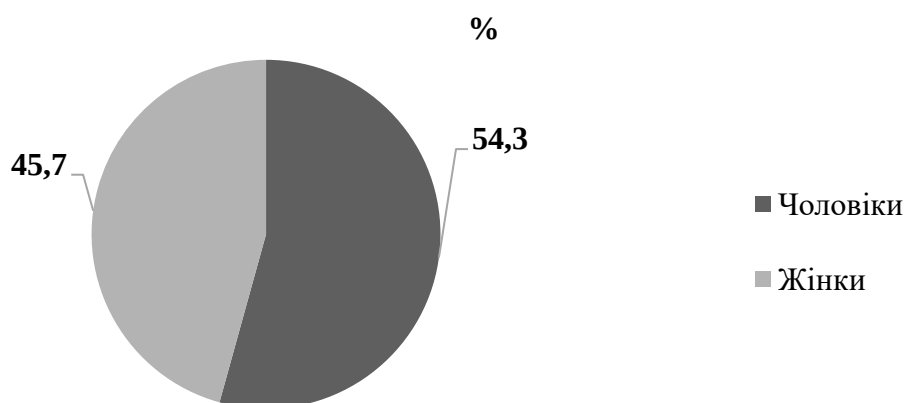

Рис. 2.5. Розподіл контингенту експертів за гендерними ознаками

Як видно з рис. 2.6, основна складова експертів, які прийняли участь в опитуванні, це ті чий стаж складає 25-30 років, а саме від 30 років і більше – по 31,6%. Помітно менша частка - 10,5% опитаних мають стаж від 21 до 25 років. 7,9% експертів мають стаж науково-педагогічної діяльності від 16 до 20 років. І 2,6% працівників мають стаж від 11 до 15 років. Звідси більшість мають значний стаж науково-педагогічної діяльності і обсяг фахових знань.

Дані, що зображені на рис. 2.6, відображають складову науково-педагогічних працівників, які прийняли участь в опитуванні, за їх науково-педагогічним стажем.

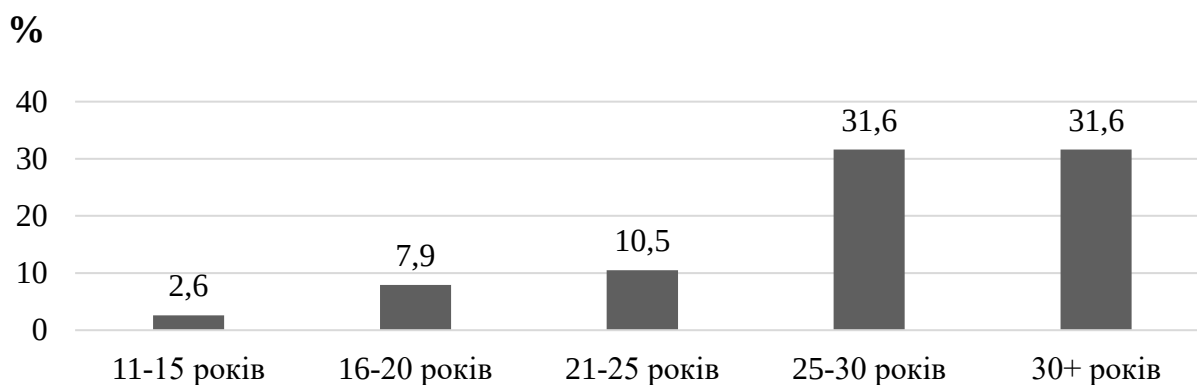

Рис. 2.6. Розподіл контингенту експертів за науково-педагогічним стажем

Для перевірки якості змісту та значущості укладених авторкою (в складі робочої групи) регіональних стандартів управління сферою ФКіС в умовах регіону, у дослідженні була застосована *експертне опитування*. До участі в експертному оцінюванні залучені найбільш кваліфіковані спеціалісти – провідні науковці країни, які є активними і відомими представниками наукової спільноти України і мали можливість глибоко ознайомитися з результатами пропонованих до оцінювання розробок і висловити свою професійну думку (шляхом особистої фахової оцінки).

Метод експертних оцінок є методом наукового дослідження, що дозволяє отримати об'єктивну оцінку на основі сукупності індивідуальних

думок експертів. Здійснення експертного оцінювання в Україні регламентується Законом України «Про наукову і науково-технічну експертизу» [332]. Вважається, що для експертного опитування достатньо приблизно 10 провідних фахівців [457]. Однак нами було залучено 38 експертів, що визначило високий ступінь достовірності їх оцінок.

Експертам була запропонована розроблена нами анкета (Додаток О). Алгоритм опрацювання мети та завдань експертної оцінки відбувався, шляхом організації статистичного дослідження. Враховуючи специфіку дослідження було обрано індивідуальний метод проведення експертного опитування шляхом листування здобувачки з експертами (Додаток Л). Перевага цієї експертизи - оперативність отримання інформації для подальшого прийняття рішень.

Був застосований об'єктивний спосіб оцінювання компетентності експерта, який дає можливість використання документального методу, і передбачає підбір експертів, виходячи з їх професійних характеристик. Залучені експерти мали науковий ступінь доктора наук, вчене звання професора і значний стаж роботи у сфері ФКіС, займали високі посади у закладах вищої освіти. Враховані якісні риси експертів: креативність, евристичність, інтуїція, всеобізнаність і незалежність. При організації опитування залучених експертів, які погодились дати оцінку підготовленим стандартам, дотримувалися наступних правил:

- їх оцінки складалися в заздалегідь підготовлену схему, тож цей підхід дозволив експертам зробити узагальнення і виділити найбільш суттєве;
- обробка експертних оцінок здійснювалася не тільки в кількісному узагальненні, був застосований також подальший якісний аналіз відповідей.

Експерт, який погодився висловити свою думку і відповісти на питання анкети щодо якості і значення виконаних наукових розробок для покращення управління сферою ФКіС в сільських ТГ, давав оцінку незалежно від інших, а потім оцінки за допомогою статистичних методів були об'єднані у загальну.

В опитуванні прийняли участь 38 експертів із закладів вищої освіти (Додаток П):

Розподіл експертів за науковим званням та ступенем:

Доктори наук з фізичного виховання та спорту, професори - 19;

Доктори наук з фізичного виховання та спорту, доценти - 4;

Доктори педагогічних наук, професори - 10;

Доктори педагогічних наук, доценти - 1;

Доктори біологічних наук, професори - 2;

Кандидати біологічних наук, професори - 1;

Кандидати педагогічних наук, професори - 1.

2.1.2.5. Методи математичної статистики. Отриманий за підсумками досліджень цифровий матеріал було оброблено шляхом математико-статистичного аналізу стандартними методами математичної статистики [79; 216 та ін.] з використанням програмного забезпечення «Microsoft» - «Excel», «Statistica 6.0».

Формула для розрахунку підсумкових матриць SWOT-аналізу мала такий вигляд:

$$A_{ij} = A_i \times P_j \times K_j \times a_{ij} \quad (2.2.)$$

$$A_{ij} = A_i \times P_j \times K_j \times a_{ij} \quad A_{\{ij\}} = A_i \times P_j \times K_j \times a_{\{ij\}}$$

де: A_{ij} $A_{\{ij\}}$ – це елемент підсумкової матриці для і-тої сили або слабкості та j-тої можливості або загрози,

A_i A_i – це ваговий коефіцієнт для і-тої сили або слабкості,

P_j P_j – це ймовірність або важливість j-тої можливості або загрози,

K_j K_j – це корегуючий коефіцієнт для j-тої можливості або загрози,

a_{ij} $a_{\{ij\}}$ – це оцінка взаємодії між і-тою силою або слабкістю та j-тою можливістю або загрозою

Ця формула дозволяє кількісно оцінити значення елементів матриці SWOT, що сприяє більш точному аналізу стратегічних позицій та потенціалу організації.

Для встановлення ступеню узгодженості думок експертів використано коефіцієнт конкордації (згоди), показники якого дозволяють робити висновки про ступінь узгодженості думок експертів і, як наслідок, достовірності отриманих оцінок.

Коефіцієнт конкордації М. Кендалла, обчислювали за такою формулою:

$$W = \frac{12S}{m^2(n^3 - n)}, \quad (2.3.)$$

де S – сума квадратів відхилень їх середньої величини:

$$S = \sum_{i=1}^n ((\sum_{j=1}^m i_j) - \bar{X})^2 \quad (2.4)$$

де m – кількість експертів;

n – кількість об'єктів експертизи.

$\bar{X}$ – середня оцінка, яку виставили m експерти по всіх n об'єктах експертизи, яка визначається за такою формулою:

$$\bar{X} = \frac{m(n+1)}{2} \quad (2.5)$$

Коефіцієнт конкордації М. Кендалла може приймати значення в межах від нуля до одиниці. При повній узгодженості думок експертів коефіцієнт конкордації дорівнює 1, при повній розбіжності (незгоді) – 0. Частішою є часткова узгодженість думок експертів. Висновок про якість проведеної експертизи робиться так: коли $W \geq W_{\text{гр.}}$ – експертиза відбулася, а думки

експертів є узгодженими, коли $W \leq W_{\text{гр}}$. – робиться висновок про те, що експертиза не відбулася, тобто оцінки експертів неузгоджені.

Для додаткового аналізу узгодженості думок експертів було використано *метод рангової кореляції* по Спірмену, що дозволив отримати чотири кореляційні матриці для категорій «S», «W», «O», «T» факторів.

Отримані результати представлені у вигляді кореляційних матриць (Додаток И).

При використанні коефіцієнтів рангової кореляції умовно оцінювали тісноту зв'язку між ознаками, рахуючи значення коефіцієнтів: 0,3 і менше - показниками слабкої тісноти зв'язку; значення більше 0,5, але менше 0,7 - показниками помірної тісноти зв'язку, а значення 0,7 і більш - показниками високої тісноти зв'язку.

Розраховували коефіцієнт рангової кореляції Спірмена (ρ) за формулою (2.6):

$$\rho = 1 - 6 \frac{\sum d^2}{n^3 - n} \quad (2.6)$$

Для обробки і презентації результатів експертного дослідження була використана програма IBM SPSS Statistics for Windows 22.0. [86; 257].

2.2. Організація дослідження

Дисертаційну роботу виконано в Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського. Дослідження згідно до попередньо визначених етапів було організовано і проведено в період 2018-2024 рр. (рис. 2.7).

На *першому, аналітичному етапі (2018 р.)* було визначено наукову проблему, сформовано методологічний апарат; на підставі аналізу наукової літератури проведено аналіз стану, передумов, європейський досвід розвитку ФКіС в умовах сільських ТГ. В результаті – уточнено основні поняття

досліджуваної проблеми, вивчено історичні та соціальні передумови розвитку ФКіС в сільських громадах, проаналізовано відомості про розвиток ФКіС на місцевому рівні в країнах Європейського Союзу; розкриті значення децентралізації для подальшого розвитку фізичної культури спорту в умовах регіону; виконане обґрунтування потреби наукової розробки теми розвитку ФКіС в сільських територіальних громадах із використанням стандартизації управління сферою.

Рис. 2.7. Основний зміст етапів наукового дослідження

На *другому, концептуальному етапі (2019-2020 р.)* досліджено стан ФКіС у сільських територіальних громадах, визначено напрями їхнього розвитку. Для цього за авторською анкетною опитано мешканців восьми громад громад Дніпровської, Запорізької і Харківської областей загальною чисельністю 1089 осіб: 415 дорослих, 674 дитини – учні старших класів закладів загальної середньої освіти для більш повного розуміння стану даного питання та виявлення перспектив у наданні більш якісних ФСП населенню, встановлення проблем у заняттях ФКіС, а також наявних переваг у мешканців громад щодо бажаних видів їхньої фізичної активності. Опитано експертів. Фахівці (n=21) – досвідчені спеціалісти з ФКіС обласної територіальної організації фізкультурно-спортивного товариства «Колос» – проранжували 14 чинників впливу на діяльність сфери ФКіС сільських територіальних громад, які дозволили встановити перспективні підходи до подальшого розвитку ФКіС в об'єднаних територіальних громадах. Проведено SWOT-аналіз для виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз чинників внутрішнього і зовнішнього середовища на розвиток сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад. Визначено можливість використання міжнародних стандартів ISO серії 9000 при розробці регіональних стандартів управління розвитком ФКіС в сільських ТГ. Вивчені і залучені поняття, принципи та словник термінів для систем управління якістю, які містяться в стандартах ISO серії 9000. Обґрунтовано та розроблено поняття «стандарти управління розвитком ФКіС». На підставі результатів проведених досліджень обґрунтовано теоретико-методологічні засади стандартизації управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад.

На *третьому, проєктувальному етапі (2020-2021 р.)* виконане наукове обґрунтування змісту регіональних стандартів, спрямованих на розв'язання наукової і практичної проблеми розвитку ФКіС в умовах сільських територіальних громад (ТГ).

У спосіб організаційно-педагогічного проєктування розроблені регіональні стандарти: «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна

громада"», «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг в умовах сільських територіальних громад», а також стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». Зміст проєктів регіональних стандартів управління представлений у Додатках К, Л, М.

Розроблення стандартів відбувалося під керівництвом доктора наук з державного управління, професорка кафедри менеджменту та управління проєктами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України Т.В. Маматової, професора, члена національного технічного комітету зі стандартизації ТК 189 «Системи управління якістю».

Обґрунтовано освітні компоненти, фахові компетентності та програмні результати навчання для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціалізації «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», укладено концепцію стандартизації управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад.

На *четвертому етапі (2021-2022 рр.)* на підставі отриманих наукових результатів обґрунтовано концепцію стандартизації управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад.

Проведено експертну перевірку ефективності концепції стандартизації управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад. Для цього застосовано експертне оцінювання у формі опитування висококваліфікованих фахівців. Експертами стали 38 провідних науковців України: доктори наук, професори, які працюють у закладах вищої освіти, причому, більша частина з яких – у спеціалізованих ЗВО фізкультурного профілю й на факультетах фізичного виховання міст України.

На *п'ятому, узагальнюючому етапі (2022-2024 рр.)* узагальнено отримані наукові й практичні результати виконаного дослідження, сформульовано основні висновки, структурно і стилістично оформлено текст

дисертації. Підготовлено та опубліковано останні статті, які презентують увесь обсяг змісту дисертаційного дослідження.

Підготовлено розділи монографій та двох свідоцтв інтелектуальної власності на представлений літературний твір в яких висвітлено результати теоретичного пошуку і зміст дослідно-експериментальної роботи. Здійснено впровадження результатів в освітній процес здобувачів вищої освіти зі спеціальності 017 «Фізична культура та спорт» трьох спеціалізованих закладів вищої освіти України, а також у практичну діяльність територіальних організацій ВФСТ «Колос» 8 областей України.

Значна увага надана розробці низки рекомендації щодо подальшого вдосконалення управління розвитком ФКіС для центральної ради і ГО ВФСТ таких як Громадське об'єднання Всеукраїнське фізкультурно-спортивне товариство «Колос» агропромислового комплексу України.

Апробація основних результатів дослідження шляхом їх оприлюднення у передбачених формах (публікаціях і доповідях на наукових конференціях) відбувалися на всіх вказаних етапах виконання дисертаційної роботи.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Зміст розділу присвячений вирішенню наступних завдань дослідження:

- дослідити думки учнів старших класів закладів загальної середньої освіти, а також дорослих про стан ФКіС в сільських територіальних громадах, визначити їхні переваги у подальших заняттях;
- дослідити перспективи використання знань і досвіду фахівців ВФСТ «Колос», працюючих в сільських громадах, для вибору перспективних шляхів подальшого розвитку ФКіС на місцевому рівні.

Повний перелік даних проведених досліджень подано у додатку (Додаток Д).

3.1. Ставлення мешканців сільських територіальних громад до фізичної культури і спорту

Особливості ставлення респондентів до звичних (традиційних) уроків фізичної культури в закладів загальної середньої освіти вивчалось за допомогою запропонованих питань анкети:

- для дорослих – питання «з Вашої точки зору, ставлення Вашої дитини (онука/и) до традиційних уроків фізичної культури» вимагало від респондента вибору відповіді з таких альтернатив: «позитивне», «скоріше позитивне, ніж негативне», «скоріш негативне, ніж позитивне», «негативне»;
- для учнів – «яке Ваше відношення до уроків з фізичної культури»: «позитивне», «скоріше позитивне, ніж негативне», «скоріше негативне, ніж позитивне», «негативне».

Дослідження особливостей уявлень респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у ОТГ подане на рис. 3.1-3.8.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Слобожанській ОТГ подане на рис. 3.1.

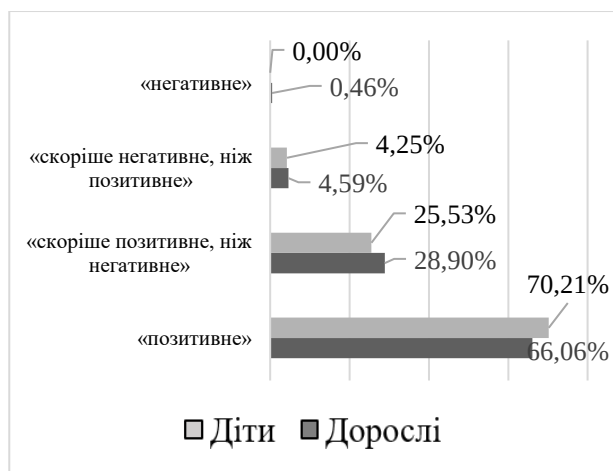

Рис. 3.1. Ставлення мешканців Слобожанської до уроків фізичної культури

Рис. 3.2. Ставлення мешканців Енергодарської громади до уроків фізичної культури

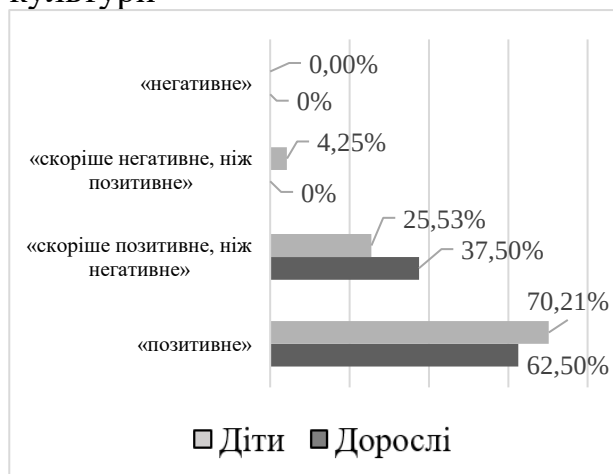

Рис. 3.3. Ставлення мешканців Степногірської громади до уроків фізичної культури

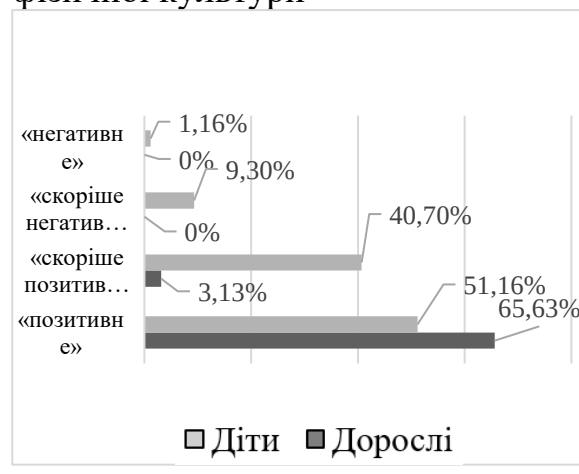

Рис. 3.4. Ставлення мешканців Дніпрорудненської громади до уроків фізичної культури

Аналіз даних, які приведені на рис. 3.1. дає можливість узагальнити, що у переважної більшості респондентів Слобожанської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Енергодарській ОТГ подане на рис. 3.2. Аналіз даних, які приведені на рис. 3.2. дає можливість узагальнити: у всіх дорослих і переважної більшості учнів Енергодарської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Степногірській ОТГ подане на рис. 3.3. Аналіз даних, які приведені на рис. 3.3. дає можливість узагальнити: у всіх дорослих і переважної більшості учнів Степногірської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів Дніпрорудненської ОТГ до уроків фізичної культури у подане на рис. 3.4. Аналіз даних, які приведені на рис. 3.4. дає можливість узагальнити: у всіх дорослих і переважної більшості учнів Дніпрорудненської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Василівській ОТГ подане на рис. 3.5. Аналіз даних, які приведені на рис. 3.5. дає можливість висказати наступне: у всіх дорослих і переважної більшості учнів Василівської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Великобілозерській ОТГ подане на рис. 3.6. Аналіз даних, які приведені на рис. 3.6. дає можливість висказати наступне: у всіх дорослих і переважної більшості учнів Великобілозерської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Малобілозерській ОТГ на рис. 3.7. Аналіз даних, які приведені на рис. 3.7. дає можливість висказати наступну думку: у переважної більшості респондентів Малобілозерської ОТГ сформоване «позитивне» ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Циркунівській ОТГ подані на рис. 3.8. Аналіз даних, які приведені на рис. 3.8. дає можливість висказати наступне: у переважної більшості респондентів Циркунівській ОТГ сформоване «позитивне» ставлення до уроків фізичної культури.

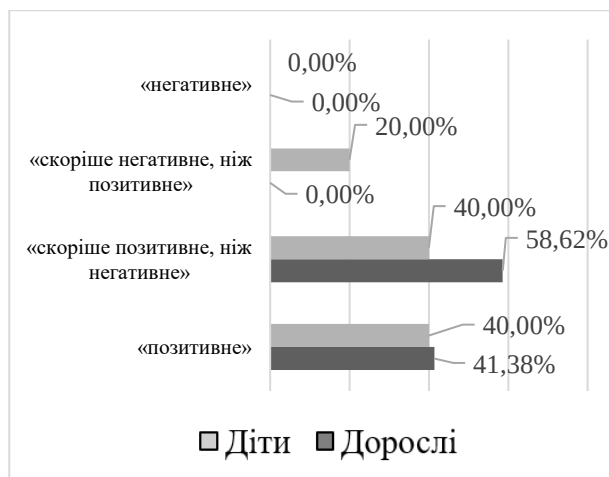

Рис. 3.5. Ставлення мешканців Васи́лівської громади до уроків фізичної культури

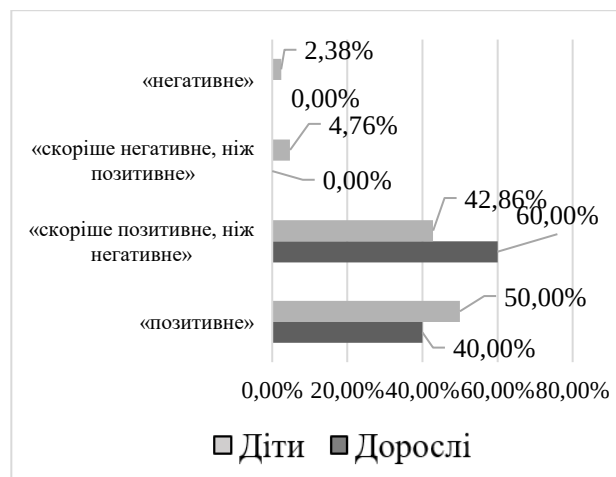

Рис. 3.6. Ставлення мешканців Великобі́лозерської громади до уроків фізичної культури

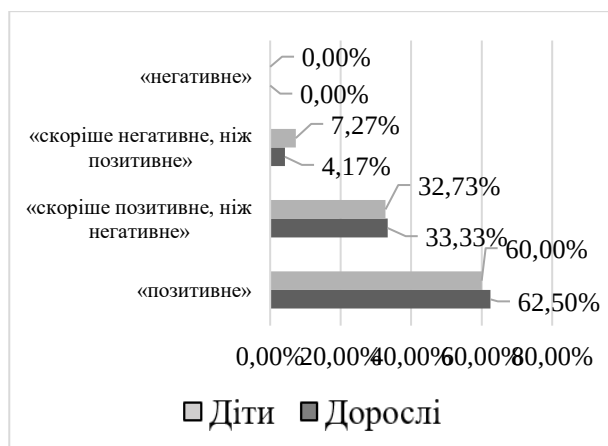

Рис. 3.7. Ставлення мешканців Малобі́лозерської громади до уроків фізичної культури

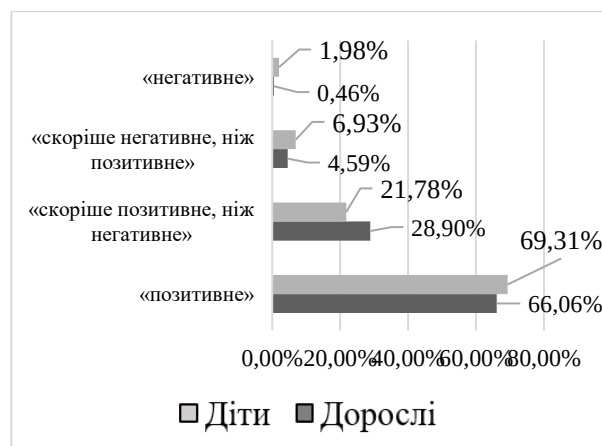

Рис. 3.8. Ставлення мешканців Ци́ркунівської громади до уроків фізичної культури

Дослідження ставлення респондентів до впливу різноманітних факторів на участь в заняттях фізичною культурою і спортом у поза навчальний час проводилося за допомогою відповідей на питання: «На Вашу участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливають» і далі на вибір: «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі», «виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів», «немає відповідних умов для занять фізкультурою та спортом, перш за все відсутність належної спортивної бази (стадіон, басейн, сучасні спортивний зал, спортивний майданчик та ін.), які були б розташовані недалеко», «немає

ДЮСШ або спортивного клубу у нашому населеному пункті», «не маю інтересу до занять», «не знаю».

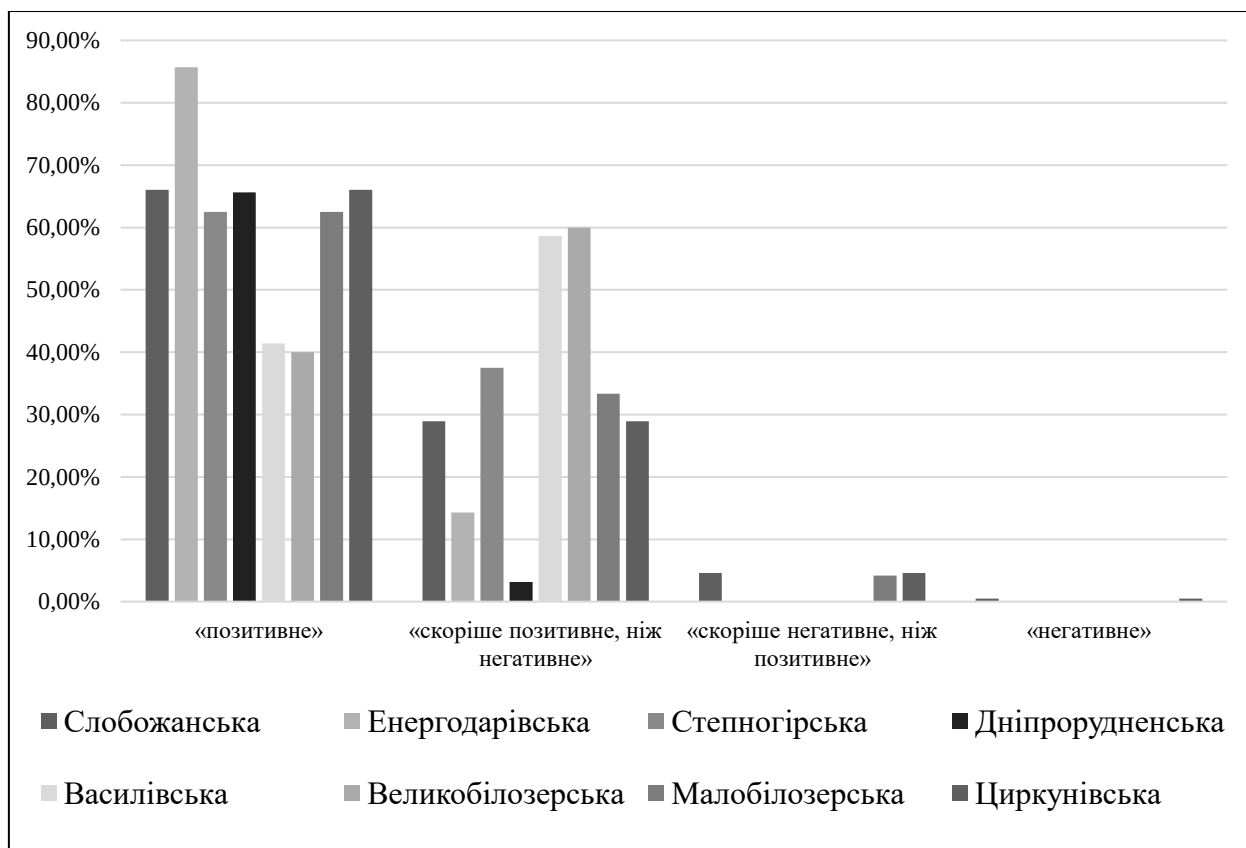

Рис. 3.9. Ставлення дорослого населення до уроків фізичної культури різних громад

На рис. 3.9., та рис. 3.10. представлено узагальнені дані респондентів, дорослих та учнів різних територіальних громад, стосовно відповідей з таких альтернатив: «позитивне», «скоріше позитивне, ніж негативне», «скоріше негативне, ніж позитивне», «негативне», що наочно демонструє їх відношення до звичних (традиційних) уроків фізичної культури в закладів загальної середньої освіти.

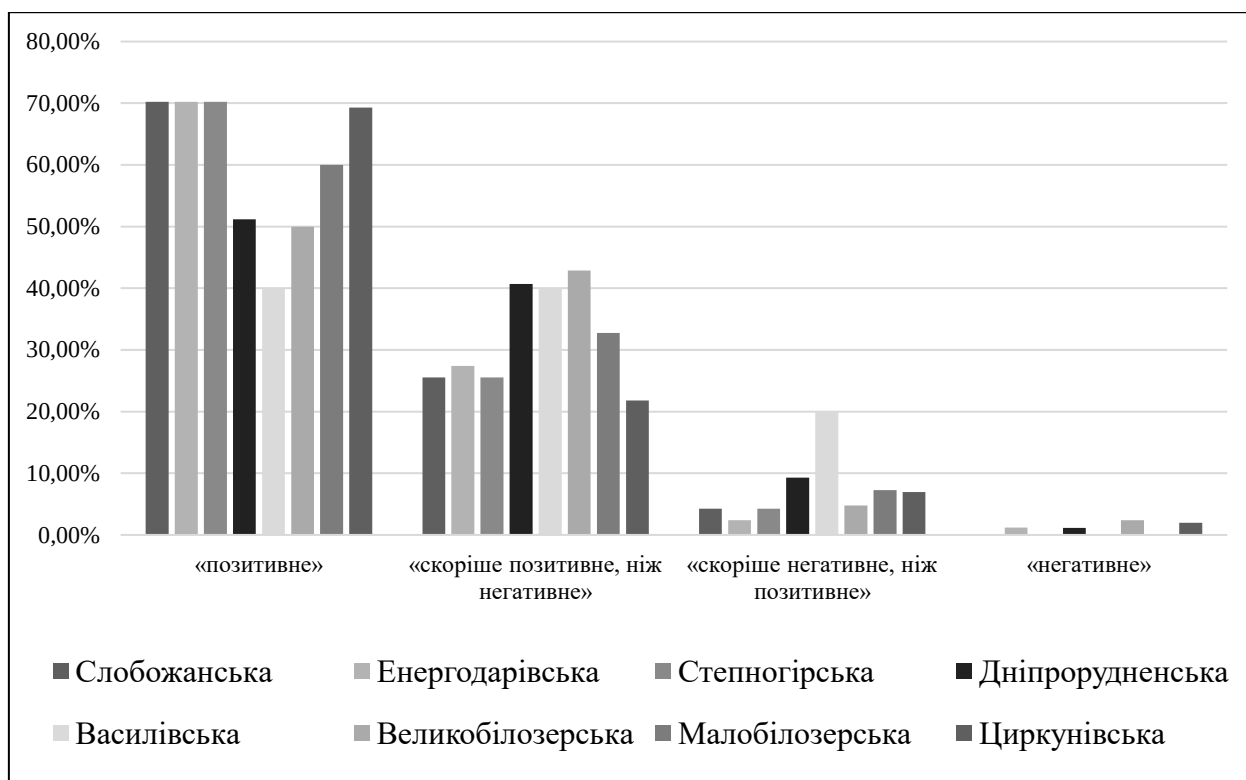

Рис. 3.10. Ставлення учнів до уроків фізичної культури в різних територіальних громадах

Результати дослідження ставлення учнів 8 територіальних громад до впливу різноманітних факторів на участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час подані в табл. 3.1. та на рис. 3.11.

Таблиця 3.1

Вплив різноманітних факторів на участь в заняттях фізкультурою і спортом у позанавчальний час, уявлення учнів

Територіальні громади	Фактори					
	Відсутність часу	Домашні завдання	Відсутність умов	Відсутність ДЮСШ	Відсутність інтересу	Не знаю
Слобожанська	39,61%	13,53%	16,43%	4,35%	12,08%	13,04%
Енергодарівська	39,29%	28,57%	2,38%	2,38%	4,76%	26,19%
Степногірська	25,00%	10,41%	33,33%	16,67%	4,17%	10,00%
Дніпрорудненська	47,87%	18,09%	10,64%	3,19%	3,19%	14,89%
Василівська	40,00%	22,50%	17,50%	0,00%	2,50%	17,50%
Великобілозерська	45,24%	21,43%	2,38%	4,76%	14,29%	7,14%
Малобілозерська	30,91%	18,18%	9,09%	16,36%	3,64%	20,00%
Циркунівська	27,72%	27,72%	9,90%	7,92%	2,97%	23,76%
Середнє значення	36,96%	20,05%	12,71%	6,95%	5,95%	16,57%

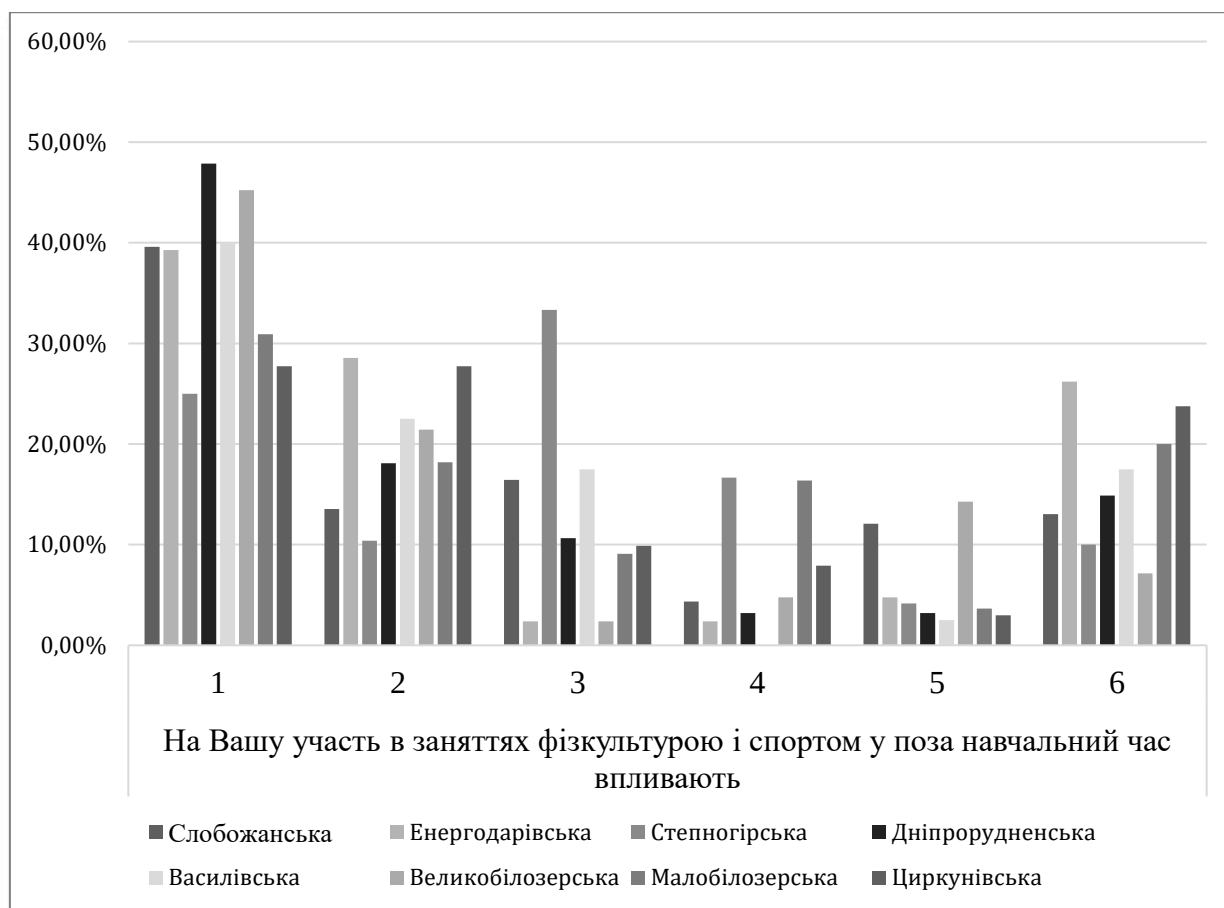

Рис. 3.11. Фактори, що негативно впливають на участь в заняттях фізкультурою і спортом у позанавчальний час

Примітки: 1. Обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі;
 2. Виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів;
 3. Немає відповідних умов для занять фізкультурою та спортом, перш за все відсутність належної спортивної бази (стадіон, басейн, сучасні спортивний зал, спортивний майданчик та ін.), які були б розташовані недалеко;
 4. Немає ДЮСШ або спортивного клубу у нашому населеному пункті;
 5. Не маю інтересу до занять;
 6. Не знаю

Аналіз даних, які приведені у табл. 3.1 і рис. 3.11., дає можливість стверджувати таке: найбільш часто учні, відповідаючи на питання: «На Вашу участь в заняттях фізкультурою і спортом у позанавчальний час впливають», вибирають відповідь «Обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі» (36,9%), «Виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів» (20,05%); «Немає відповідних умов для занять фізкультурою та спортом, перш за все відсутність належної спортивної бази, які були б розташовані недалеко»

(12,7%); «Немає ДЮСШ або спортивного клубу у нашому населеному пункті» (7%); «Не маю інтересу до занять» (6%); «Не знаю» (16,6%).

Результати дослідження ставлення дорослих респондентів з приводу необхідності існування тих чи інших спортивних секцій в сільських ТГ представлені в табл. 3.2., та на рис. 3.12. Для якісного наочного сприйняття результатів опитування дорослих респондентів всіх восьми громад, які приймали участь у дослідженні. Були представлені листкові діаграми, які чітко демонструють отримані нами результати відповідей респондентів з приводу бажаності існування тих чи інших спортивних секцій на території сільських територіальних громадах де вони мешкають.

У якості бажаних видів спорту, до яких дорослі віддали б своїх дітей, респонденти вибирали також види спорту такі як «художня гімнастика» (7,5%), «спортивна гімнастика» (11,2%) та різноманітні «танці» (13,4%), але вони не увійшли в перелік запропонованих видів спорту анкети і не увійшли в основну вибірку даних представлених в таблиці 3.2. Дані по всім запропонованим респондентам видам спорту і спортивної активності представлені у додатках до основних таблиць і рисунків.

Аналіз даних, які приведені у таблиці 3.2 та на рис. 3.12., дає можливість зробити наступні висновки: до першої четвірки бажань респондентів, в яку б спортивну секцію дорослі віддали дитину, за рейтингом входять: «плавання» (50%); «волейбол» (40%); «футбол» (33,8%); і «настільний теніс» (23,4%); до другої четвірки бажань респондентів за рейтингом входять: «легка атлетика» (22,9%); «баскетбол» (18,5%); «туризм» (18,3%), бокс і боротьба розділили місце з результатом (13,6%); «веслування на байдарці» (4%) і «гандбол» (5%).

Таблиця 3.2

Види спорту, популярні в сільських територіальних громадах

Загальний ранг		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		12
Види спорту		плавання	волейбол	футбол	настільний теніс	легка атлетика	туризм	баскетбол	східні єдиноборства	бокс	боротьба	веслування на байдарці		гандбол
Громади	X	50	40	33,8	23,4	22,9	18,3	18,5	12,8	13,6	13,6	4		5
Слобожанська	%	61,0	26,7	27,8	27,8	21,9	20,8	22,9	16,5	13,9	10,2	4,3		2,7
	R	1	4	2,5	2,5	6	7	5	8	9	10	11		12
Енергодарівська	%	60,0	50,0	30,0	6,7	30,0	16,7	36,7	20,0	13,3	6,7	0,0		3,3
	R	1	2	4,5	9	4,5	7	3	6	8	10	12		11
Степногірська	%	38,5	46,2	61,5	15,4	30,8	7,7	30,8	7,7	15,4	23,1	7,7		0,0
	R	3	2	1	7,5	4,5	10	4,5	10	7,5	6	10		12
Дніпрорудненська	%	59,0	44,3	18,0	21,3	19,7	21,3	11,9	6,6	6,6	11,5	4,9		1,6
	R	1	2	6	3,5	5	3,5	7,5	9,5	9,5	7,5	11		12
Василівська	%	50,9	30,9	14,6	23,6	34,6	29,1	16,7	14,6	5,5	14,6	12,7		0,0
	R	1	3	8	5	2	4	6	8	11	8	10		12
Великобілозерська	%	56,6	56,6	68,8	31,3	18,8	25,0	0,00	18,8	0,00	0,00	0,00		0,00
	R	2,5	2,5	1	4	6,5	5	10	6,5	10	10	10		10
Малобілозерська	%	45,7	37,1	42,9	25,7	20,0	17,1	11,4	11,4	11,4	14,3	2,9		2,9
	R	1	3	2	4	5	6	9	9	9	7	11,5		11,5
Циркунівська	%	28,6	28,6	7,1	35,7	7,1	7,1	35,7	7,1	42,9	21,4	0,00		28,6
	R	5	5	9,5	2,5	9,5	9,5	2,5	9,5	1	7	12		5

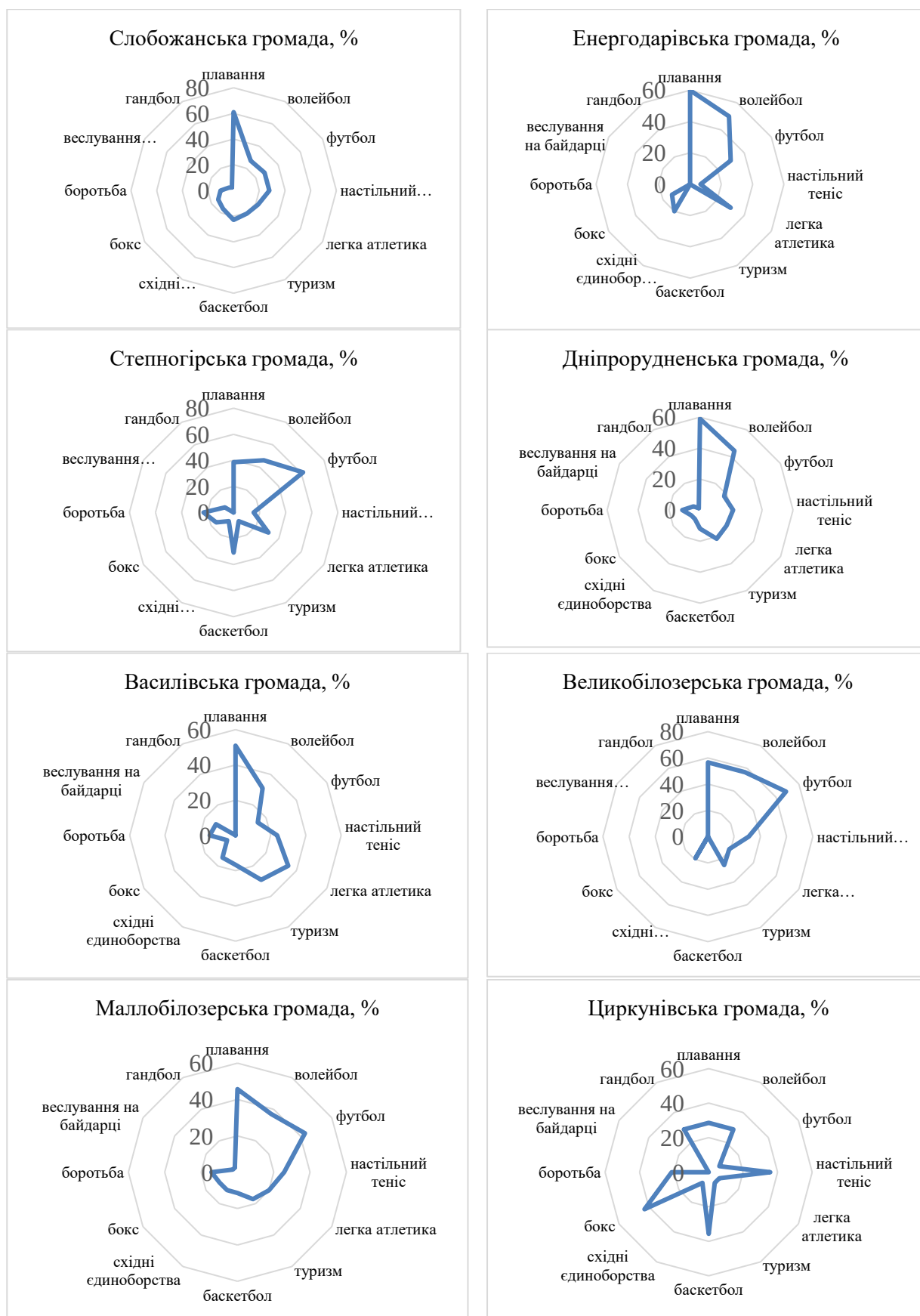

Рис. 3.12. Затребувані спортивні секції в сільських територіальних громадах

Таблиця 3.3

Фактори, які заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді на думку дорослих.

Загальний ранг відповідей на питання	Що на вашу думку найбільше заважає поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді у Вашій ОТГ	Середнє значення	Територіальні громади															
			Слобожанська		Енергодарівська		Степногірська		Дніпрорудненська		Василівська		Великобілозерська		Малобілозерська		Циркунівська	
			%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R
1	немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом	49	42,8	1	31,0	2	76,9	1	42,4	1	44,4	1	53,3	1	51,4	1	50,0	1
2	недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток фізичної культури і спорту	19,6	8,6	4	34,5	1	7,7	3	28,8	2	18,5	2	33,3	2	11,4	2,5	14,3	3
3	немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді	13,1	17,2	2	27,6	3	0,07	6	8,5	4	14,8	4	6,7	3,5	8,6	5	21,4	2
4	не знаю	4,2	15,6	3	6,97	4	0,07	6	0,04	6,5	5,6	5	0,0	6	0,0	7	7,1	4,5
5	існуюча слабка організація фізкультурно-спортивної роботи в громаді	6	5,4	5	0,04	6	7,7	3	3,4	5	16,7	3	6,7	3,5	8,6	5	0,0	6,5
6	нестаток кваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту	4	3,8	7	0,0	6	7,7	3	0,0	6,5	1,9	6,5	0,0	6	11,4	2,5	7,1	4,5
7	відсутність відповідних спортивних структур (ДЮСШ, спортивних клубів)	3,4	4,8	6	0,0	6	0,0	6	11,9	3	1,9	6,5	0,0	6	8,6	5	0,0	6,5

Аналіз даних, які приведені у табл. 3.3. та рис. 3.13., дає можливість сформулювати наступні висновки.

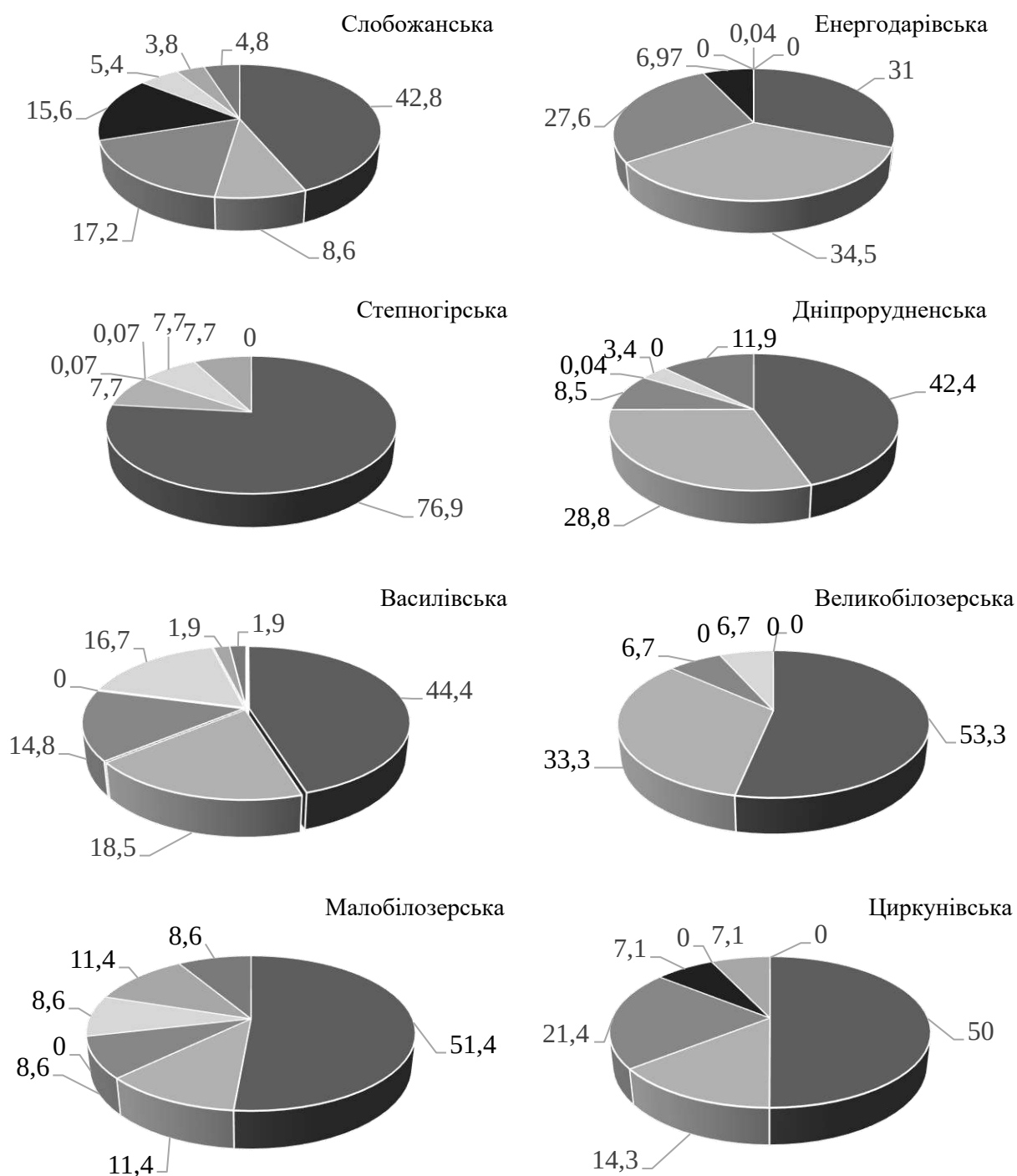

Рис. 3.13. Фактори, які заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді представлені у %

Примітки:

- немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом
- недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток фізичної культури і спорту
- немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді
- не знаю
- існуюча слабка організація фізкультурно-спортивної роботи в громаді
- нестаток кваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту
- відсутність відповідних спортивних структур (ДЮСШ, спортивних клубів)

Провідною відповіддю на питання «Що на вашу думку найбільше заважає поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді у Вашій ОТГ» респонденти усіх громад зазвичай вибирають: «немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом» (49%); на другому місці «недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток ФКіС» (19,6%); на третьому - «немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді» (13,1%); на четвертому - «слабка організація фізкультурно-спортивної роботи в громаді» (6%); на п'ятому - «не знаю» (4,2%); на шостому - «нестаток кваліфікованих фахівців ФКіС» (4%); на сьомому - «відсутність відповідних спортивних структур (ДЮСШ, спортивних клубів» (3,4%).

Аналіз даних, які приведені у табл. 3.4 та на рис. 3.14., дозволяють оцінити спрямування і рівень вподобань респондентів при чіткій візуалізації отриманих наукових результатів ліпівкової діаграми та дає можливість висловити наступне: переважними видами діяльності, які пов'язані для респондентів з фізичною культурою і спортом є активні, не споглядальні види участі: «грати в спортивні ігри» (83,1%), «відвідувати спортивні змагання» (68,8%), «займатися в спортивній секції» (66,7%), «брати участь у спортивних змаганнях» (64,1%).

Варіант переглядати блоги видатних спортсменів, отримувати іншу інформацію про їх діяльність з Інтернету отримав (45,7%); отримувати новинні повідомлення про спорт і спортсменів (38,5%); читати спортивні журнали, книги про спорт, про видатних спортсменів (23,5%)

Таблиця 3.4

Захоплення учнів під час дозвілля

Загальний ранг	Чи подобається Вам?	Середнє значення %	Територіальні громади															
			Слобожанська		Енергодарівська		Степногірська		Дніпрорудненська		Василівська		Великобілозерська		Малобілозерська		Циркунівська	
			%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R
1	грати в спортивні ігри	83,1	78,7	1	89,3	1	88	1	85,3	1	72,5	1	78,6	1	89,1	1	83,2	1
2	відвідувати спортивні змагання	68,8	68,1	2	66,7	4	68	3	73,7	2,5	50	3	71,4	2	78,2	2	74,3	3
3	займатися в будь-якій спортивній секції	66,7	67,6	3	77,4	2	74	2	73,7	2,5	35	5,5	64,3	3,5	69,1	4	72,3	4
4	брати особисту участь у спортивних змаганнях	64,1	53,1	4	70,2	3	60	4	69,5	4	55	2	64,3	3,5	72,7	3	68,3	6
5	дивитися спортивні телепередачі	47,2	41,1	5	45,2	6	44	5	45,3	5	35	5	50,0	5	43,6	5,5	73,3	5
6	переглядати блоги видатних спортсменів, отримувати іншу інформацію про їх діяльність з Інтернету	45,7	38,2	6	47,6	5	38	6	44,2	6	38	4	40,5	6	41,8	7	77,2	2
7	отримувати новинні повідомлення про спорт і спортсменів	38,5	37,7	7	38,1	7	26	7	37,9	7	27,5	6	33,3	7	43,6	5,5	63,8	7
8	читати спортивні журнали, книги про спорт, про видатних спортсменів	23,45	20,8	8	28,6	8	14	8	17,9	8	14	7	23,8	8	20,0	8	48,5	8

Таким чином, бажання більшості мешканців сільських територіальних громад у повній мірі спрямовано на активну участь у спортивному житті своєї територіальної громади, і безпосередній індивідуальній фізичній активності, аніж до пасивного сприйняття спортивної діяльності у якості глядача у своїй територіальній громаді, намагаючись повсякчасно підтримувати здоровий і фізично активний спосіб життя поєднуючи його з навчанням, роботою, трудовою діяльністю і активним відпочинком. Зафіксовані наступні характерні особливості уявлень респондентів, які мешкають у Слобожанській об'єднаній територіальній громаді.

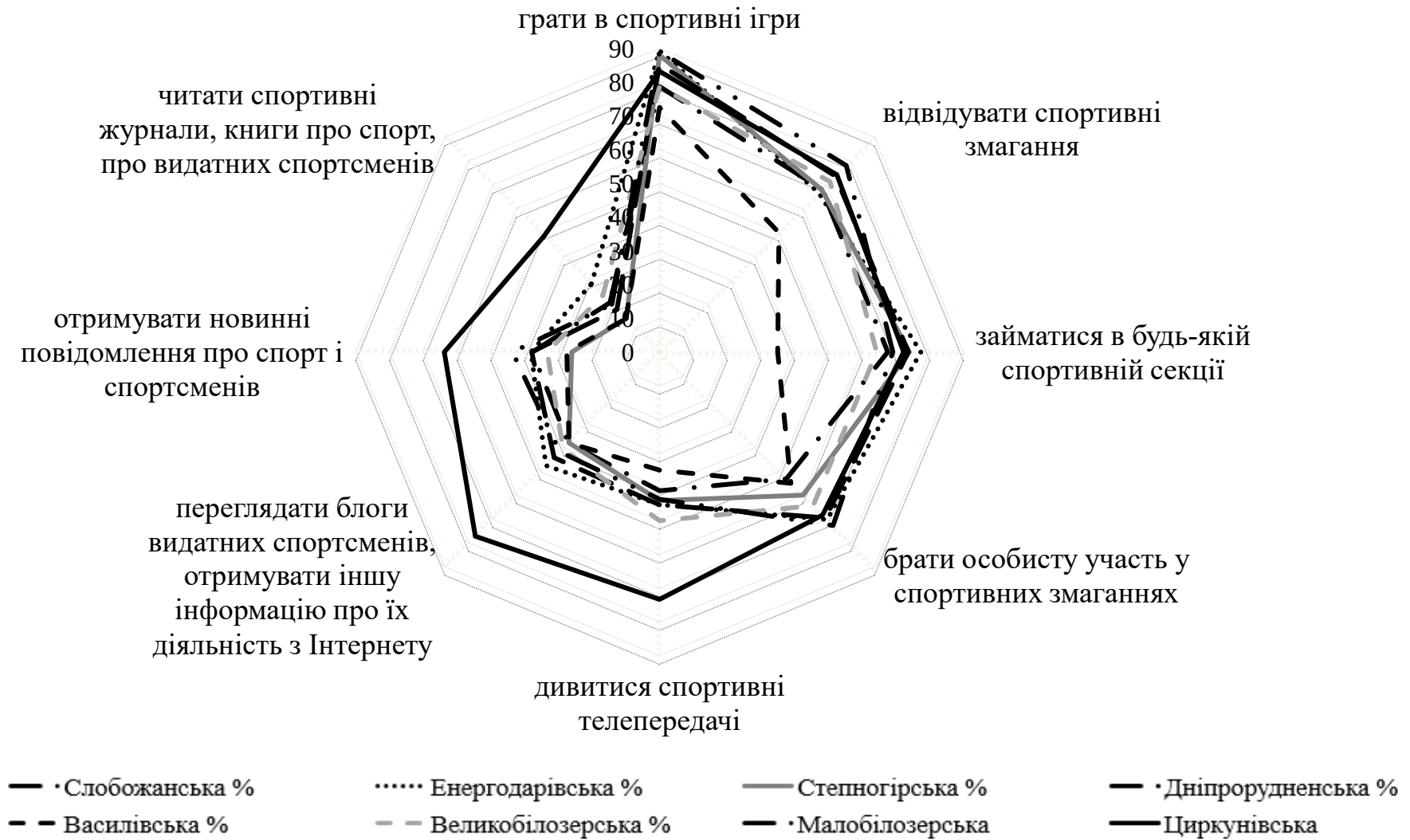

Рис. 3.14. Спрямованості захоплень дітей

Більшість респондентів (як діти 70,21%, так і дорослі 66,06%) сформували власне позитивне ставлення до уроків фізичної культури.

Діти виділяють в якості першорангових мотивів занять ФКіС наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень». Дорослі вважають, що мотивами, які заохочують учнів до уроків фізичної культури, є наступні: «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції».

3.2. Порівняльний аналіз ставлення батьків і дітей до фізичної культури і спорту

У цьому підрозділі зосередимось на фіксації характерного ставлення респондентів, які були встановлені за підсумками дослідження, відповідно до кожної з громад, мешканці яких приймали участь в опитуванні.

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставлення дорослих та дітей до мотивів, які заохочують дітей до уроків фізичної культури, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показчик 0,69, що свідчить про позитивний зв'язок середньої сили між уявленнями дорослих та дітей.

Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути збільшена, приблизно однакова серед дітей (43,41%) і серед дорослих (43,56%) та не перевищує точки другого квартилю. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути зменшена порівняно мала в обох групах (12,20% - учні, 6,75 – дорослі). Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути залишена без змін, суттєво різняться для представників груп, які досліджуються (44,39% - дітей, 61,96% - дорослих).

«Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути обов'язковими»: так вважають 32,68% дітей і 62,43% дорослих. «Додаткові заняття фізичної культурою у позаурочний час повинні бути необов'язковими»: так вважають 67,32% дітей та 37,02% дорослих. Учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізкультурою, вправи на тренажерах, спортивні ігри, плавання і атлетична гімнастика. Дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою є наступні: спортивні ігри, плавання, лікувальна фізкультура, вправи на тренажерах. Обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей про види діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показчик 0,43, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей середньої сили.

Звертаємо увагу на розбіжності у відповідях дітей і дорослих тут і далі на наступне питання. На їхню думку ОТГ забезпечене «спортивною залою» - вважають 85,99% дітей і 70,90% дорослих. ОТГ забезпечене «тренажерною залою» - вважають 15,46% дітей і 39,15% дорослих. ОТГ забезпечене «фізкультурним майданчиком» - вважають 59,90% дітей і 81,48% дорослих. ОТГ забезпечене «футбольним полем» - так вважають 77,29% дітей і 64,55% дорослих. Це свідчить про їхню різну поінформованість з вказаних питань. До першої трійки видів спорту, які бажають включити до змісту занять учні, входять волейбол (43,96%), баскетбол (39,61%), плавання (33,33%). Кількість тих, хто нічого не змінював би в уроках фізичної культури 2,90%.

Аналізуючи ставлення батьків і дітей мешканців Слобожанської ОТГ до фізичної культури і спорту встановлено:

- тих, хто вважають, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів», серед дітей 36,10%, серед дорослих 71,74%;

- тих, хто вважають, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні», серед дітей 22,93%, серед дорослих 9,24%;
- тих, хто вважають, що «ніяк не впливає», серед дітей 25,85%, серед дорослих 9,24%;
- тих, хто вважають, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись», серед дітей 6,34%, серед дорослих 5,43%;
- тих, хто відповідають «не знаю» серед дітей 8,78%, дорослих 4,35%.

Більшість з числа опитаних респондентів серед дітей вважають, що «на участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливають обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі» (39,61%). Більшість дорослих респондентів вважають, що охочіше записали б дитину в секцію з такого виду спорту: плавання (61,0%), футбол і настільний теніс (по 27,8%), волейбол (26,7%). Дорослі респонденти вважають, що фактором, який найбільше заважає поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді, є такий: «немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом» (42,8%). У якості загальних видів діяльності, які пов'язані з фізкультурою і спортом, учні громади переважно вказують на те, що їм подобається «грати в спортивні ігри» (78,7%), «відвідувати спортивні змагання» (68,1%), займатися в будь-якій спортивній секції (67,6%), «брати особисту участь у спортивних змаганнях» (53,1%). Таким чином, в настроях респондентів переважає спрямованість на активну залученість до фізкультури і спорту.

Для Енергодарської територіальної громади характерними є наступні ставлення респондентів. Більшість респондентів, як учні 70,24%, так і дорослі 85,71%, сформували позитивне ставлення до уроків фізкультури. Учні виділяють в якості першорангових мотивів, які формують участь в уроках фізкультури, такі: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість

відпочити після розумових навантажень». Дорослі вважають, що мотивами, які притаманні участі дітей в уроках фізичної культури, є наступні: «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості, дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість відпочити після розумових навантажень». Обчислювання кореляційного зв'язку щодо уроків фізкультури між уявленнями дорослих та дітей за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена, дає показчик 0,77, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей громади. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою має бути збільшена серед дітей 44,05%, а серед дорослих 30,00%. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути зменшена порівняно мала в обох групах (5,95% - дітей і 3,33% дорослих).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути залишена без змін, суттєво різніться в Енергодарській громаді у представників обох груп (51,19% - учні, 66,67% - дорослі). Що «даткові заняття фізичної культурою у позаурочний час повинні бути обов'язковими» також вважають 18,92% дітей і 62,96% дорослих. «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути необов'язковими» вважають 82,43% дітей і 37,04% дорослих. Учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою: вправи на тренажерах, спортивні ігри, атлетична гімнастика, лікувальна фізкультура. Дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою: спортивні ігри, вправи на тренажерах, лікувальна фізкультура, аеробіка.

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до видів діяльності, які повинні бути включені до обов'язкового змісту занять фізичною культурою, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r

Спірмена дає показчик 0,71, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей середньої сили.

Вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залом» 96,43% дітей і 100,00% дорослих. Вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залом» 51,19% дітей і 65,52% дорослих. Вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 84,52% дітей і 93,10% дорослих. Вважають, що ОТГ забезпечено «футбольним полем» 67,86% дітей і 62,07% дорослих. До першої трійки видів спорту, які бажають за можливістю включити до змісту занять учні з нашої вибірки, входять: волейбол (66,67%), баскетбол (45,24%), легка атлетика (89,36%). Кількість тих, хто нічого не змінював би в уроках з фізичної культури - 0%.

Аналізуючи ставлення батьків і дітей мешканців Енергодарської ТГ до фізичної культури і спорту встановлено:

- тих, хто вважають, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед дітей 54,76%, серед дорослих 86,21%;

- тих, хто вважають, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед дітей 26,19%, серед дорослих 13,79%;

- тих, хто вважають, що участь у заняттях «ніяк не впливає» на розумову працездатність серед дітей 14,29%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто вважають, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед дітей 2,38%, серед дорослих 0%;

- тих, хто відповіли «не знаю» серед дітей 7,14%, а дорослих 0%.

Учні вважають, що найбільше на участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі» (39,29%). Дорослі респонденти вважають, що факторами, які найбільше заважають поширенню занять фізкультурою і спортом серед дітей і молоді, є: «немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом»

(31,0%), «недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток фізкультури і спорту» (34,5%), «немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді» (27,6%). Дорослі вважають, що в першу чергу записали б дітей до секції плавання (60%), волейболу (50%), футболу (30%). У якості загальних видів діяльності, які пов'язані з фізкультурою і спортом, учні переважно вказують на те, що їм подобається «грати в спортивні ігри» (89,39%), «відвідувати спортивні змагання» (66,7%), займатися в будь-якій спортивній секції (77,4%), «брати особисту участь у спортивних змаганнях» (70,2%). Таким чином, в настроях респондентів переважає спрямованість на активну залученість до фізкультури і спорту.

Для опитаних респондентів Степногірської ОТГ характерні наступні ставлення щодо поставлених в анкеті питань. Більшість респондентів, як учні (70,21%), так і дорослі (62,50%) сформували позитивне ставлення до уроків фізичної культури. Учні виділяють в якості першорангових мотивів, які формують їхню участь в звичних уроках фізкультури, такі: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», а також «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості». Дорослі вважають, що мотивами, які формують участь дітей в уроках фізичної культури, є наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість покращити самопочуття», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості».

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих і дітей про позитивне ставлення до уроків фізичної культури за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,93, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей.

Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути збільшена, помітно різна - серед дітей 18,36%, а серед

дорослих 30,77%. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути зменшена, суттєво менша в обох групах (16,33% - учні, 15,38% – дорослі). Кількість респондентів, які вважають, що кількість звичних занять фізкультурою повинна бути залишена без змін, дещо різниться для представників груп, які досліджуються: 65,30% для дітей і 53,85% дорослих.

«Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути обов'язковими», так вважають 46,93% дітей і 63,64% дорослих. «Додаткові заняття фізичної культурою у позаурочний час повинні бути необов'язковими», так вважають 53,06% дітей та 36,36% дорослих. Учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до обов'язкового змісту занять фізичною культурою, спортивні ігри, вправи на тренажерах, плавання і туризм. Дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які обов'язково повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою, є наступні: спортивні ігри, вправи на тренажерах, лікувальна фізкультура, аеробіка, атлетична гімнастика.

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей про види діяльності, які повинні бути включені до обов'язкового змісту занять фізичною культурою, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,38, що свідчить все ж про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей середньої сили.

Усього 62,00% дітей та 18,18% дорослих вважають, що їхня ОТГ забезпечена «спортивною залом». 64,00% дітей та 45,45% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «тренажерною залом». 52,00% дітей та 63,64% дорослих вважають, що забезпечено «фізкультурним майданчиком». 66,00% дітей та 100,00% дорослих вважають, що їхня ОТГ забезпечена «футбольним полем». До першої трійки видів спорту, які бажають за можливістю включити до змісту звичних занять, учні з запропонованої вибірки називають волейбол (56,00%), футбол (40%), плавання (38,00%), баскетбол (36,00%). Кількість тих, хто нічого не змінював би в уроках з фізичної культури незначна (2%).

Аналізуючи ставлення батьків і дітей мешканців Степногірської ТГ до фізичної культури і спорту встановлено:

- тих, хто вважають, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів», серед дітей 39,58%, серед дорослих 100,00%;
- тих, хто вважають, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні», серед дітей 18,75%, серед дорослих 0%;
- тих, хто вважають, що «ніяк не впливає» серед дітей 27,08%, серед дорослих 0%;
- тих, хто вважають, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед дітей 8,33%, серед дорослих таких немає - 0%;
- тих, хто відповів «не знаю», серед дітей 6,25%, серед дорослих 0%.

Загалом 33,33% дітей вважають, що на їх участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час переважно впливає відсутність «відповідних умов для занять фізкультурою та спортом, перш за все відсутність належної спортивної бази (стадіон, басейн, сучасні спортивний зал, спортивний майданчик та ін.), які були б розташовані недалеко». 25,00% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі». Дорослі респонденти вважають, що факторами, які найбільше заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді, є: «немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом» (76,9%), «недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток ФКиС» (7,7%), «немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді» (0,07%). Дорослі вважають, що в першу чергу записали б дітей у секції плавання (38,5%), волейболу (46,2%) і футболу (61,5%). У якості загальних видів діяльності, які пов'язані з фізичною культурою і спортом, учні переважно вказують на те, що їм подобається «грати в спортивні ігри» (88,0%), «займатися в будь-якій

спортивній секції» (74,0%), «відвідувати спортивні змагання» (68,0%), «брати особисту участь у спортивних змаганнях» (60,0%). Таким чином, в настроях респондентів переважає спрямованість на активну взаємодію із фізкультурою та спортом.

Характерним ставленням респондентів Дніпрорудненської територіальної громади є наступні. Більшість респондентів, як учні (51,16%), так і дорослі (65,63%) сформуvalи позитивне ставлення до уроків фізичної культури. Учні виділяють в якості першорангових мотивів, які формують участь у звичних уроках фізкультури, є такі: «дають можливість відпочити після розумових навантажень» - 69,47%, «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції» - 65%, «дозволяють покращити своє здоров'я» - 43,15%, «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості» - 42,10%.

Дорослі вважають, що мотивами участі дітей в уроках фізкультури, є такі: «дозволяють покращити своє здоров'я» - 67,65%, «дають можливість відпочити після розумових навантажень» - 52,94%, «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості» - 52,94%, «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції» - 47,06%.

Обчислення кореляційного зв'язку за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена, між уявленнями дорослих та дітей щодо мотивів, які формують участь в уроках фізкультури, дає показник 0,77, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей.

Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути збільшена, серед дітей 30,85%, а серед дорослих 15,25%, тобто суттєво відмінна на користь бажаючих змін дітей. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути зменшена, порівняно близька в обох групах (20,21% - учні, 18,64% - дорослі). Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути залишена без змін, суттєво різняться для представників груп, які досліджуються (48,93% - учні, 66,10% - дорослі).

«Додаткові заняття фізичної культурою у позаурочний час повинні бути обов'язковими»: так вважають 21,27% дітей та 41,38% дорослих. «Додаткові заняття фізичної культурою у позаурочний час повинні бути необов'язковими»: переконані 78,72% дітей та 58,62% дорослих. Учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою: спортивні ігри, вправи на тренажерах, плавання, лікувальну фізкультуру. Дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту звичних занять фізкультурою є наступні: лікувальна фізкультура, спортивні ігри, вправи на тренажерах і плавання.

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до видів діяльності, які повинні бути включені до обов'язкового змісту занять фізичною культурою, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дорівнює 0,68, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей середньої сили.

Усього 97,89% дітей та 81,97% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «спортивною залом». 8,42% дітей та 60,66% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «тренажерною залом». 70,52% дітей та 77,05% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «фізкультурним майданчиком». 80,00% дітей та 90,16% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «футбольним полем». До першої трійки видів спорту, які бажають за можливістю включити до змісту занять учні нашої вибірки, входять волейбол (61,05%), плавання (32,63%) і легка атлетика (31,58%). Кількість тих, хто нічого не змінював би в уроках з фізичної культури, незначна (2,11%).

Аналізуючи ставлення батьків і дітей мешканців Дніпрорудненської ТГ до фізичної культури і спорту встановлено:

- тих, хто вважають, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів», серед дітей 32,98%, серед дорослих 73,77%;

- тих, хто вважають, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні», серед дітей 30,85%, дорослих 16,39%;

- тих, хто вважають, що регулярне виконання фізичних вправ «ніяк не впливає» на навчання, серед дітей 24,47%, серед дорослих 4,92%;

- тих, хто вважають, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись», серед дітей 8,51%, серед дорослих 0%;

- тих, хто відповів «не знаю» серед дітей 2,13%, серед дорослих 4,92%.

Загалом 47,87% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі». Ще 18,09% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає «виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів». Дорослі вважають, що факторами, які найбільше заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді, є: відсутність відповідних умов для занять фізкультурою і спортом (42,4%), а також, недостатні кошти, що їх виділяє громада на розвиток ФКіС (28,8%).

У якості загальних видів діяльності, які пов'язані з фізичною культурою і спортом, учні переважно вказують на те, що їм подобається «грати в спортивні ігри» (83,1%), займатися в будь-якій спортивній секції (66,7%), «відвідувати спортивні змагання» (68,8%), «брати особисту участь у спортивних змаганнях» (60,1%). Таким чином, в настроях респондентів переважає спрямованість на активну взаємодію з фізкультурою та спортом.

Дорослі вважають, що в першу чергу, записали б дітей у секції плавання (59,0%), волейболу (44,3%), настільного тенісу (21,3%) і туризму (21,3%). Характерними уявленнями респондентів з Василівської ОТГ є наступні. Значна частина, як учні (40,00%), так і дорослі (41,38%) сформували «позитивне» ставлення до уроків фізкультури, а «скоріше позитивне, ніж негативне» ставлення до уроків наступне - 40,00% та 58,62% відповідно. Учні виділяють в якості першорангових мотивів, які формують участь в уроках

фізкультури, такі: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я». Дорослі вважають, що мотивами, які заохочують участь дітей до відвідування уроків фізкультури, є наступні: «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції».

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до мотивів, які формують участь дітей в уроках фізкультури, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дорівнює 0,75, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей.

Кількість тих, хто вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути збільшена, різна: серед дітей 47,50%, а серед дорослих 18,18%. Число тих, хто вважають, що кількість занять фізичною культурою має бути зменшена, відносно мала в обох групах: 15,00% учні і 3,64% дорослі. Число респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути залишена без змін, суттєво різниться для представників різних груп: 37,5% - для дітей і 78,18% - для дорослих. «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути обов'язковими»: так вважають 7,5% дітей і 25,00% дорослих. «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути необов'язковими»: так вважають 92,50% дітей і 75,00% дорослих. Учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою: вправи на тренажерах, спортивні ігри, плавання і атлетична гімнастика. Дорослі вважають, що мають бути включені до змісту занять фізичною культурою спортивні ігри, лікувальна фізкультура, вправи на тренажерах і плавання.

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до видів діяльності, які повинні бути включені до обов'язкового змісту занять

фізичною культурою, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дорівнює 0,5, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей середньої сили.

Усього 97,50% дітей та 87,04% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «спортивною залом». 60,00% дітей та 44,44% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «тренажерною залом». 87,50% дітей та 83,33% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «фізкультурним майданчиком». 85,00% дітей та 92,59% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «футбольним полем». До першої трійки видів спорту, які бажають за можливістю включити до змісту занять учні, входять волейбол (72,50%), плавання (50,00%), настільний теніс (32,50%). Кількість тих, хто нічого не змінював би - 0%.

Аналізуючи ставлення батьків і дітей мешканців Василівської ТГ до фізичної культури і спорту встановлено:

- тих, хто вважають, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів», серед дітей 32,50%, серед дорослих 72,73%;

- тих, хто вважають, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед дітей 27,50%, серед дорослих 18,18%;

- тих, хто вважають, що регулярне виконання фізичних вправ «ніяк не впливає», серед дітей 32,50%, серед дорослих 0%;

- тих, хто вважають, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись», серед дітей 0%, серед дорослих 7,27%;

- тих, хто відповіли «не знаю» серед дітей 7,50%, дорослих - 1,82%.

Загалом 40,00% учнів вважають, що на їхню участь в заняттях фізичною культурою і спортом у поза навчальний час впливає «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі». Ще 22,50% учнів вважають, що на їхню участь в заняттях фізичною культурою і спортом у поза навчальний час впливає «виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів». Дорослі

вважають, що факторами, які найбільше заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді, є такі: «немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом» - 44,4%, «недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток ФКіС» - 18,5%, «немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді» - 14,8%. У якості загальних видів діяльності, які пов'язані із спортом та фізичною культурою учні переважно вказують на те, що їм подобається «грати в спортивні ігри» (72,5%), займатися в будь-якій спортивній секції (74,0%), «брати особисту участь у спортивних змаганнях» (55,0%), «відвідувати спортивні змагання» (50,0%), переглядати блоги видатних спортсменів, отримувати іншу інформацію про їх діяльність з Інтернету (38,0%). Отже, в настроях переважає спрямованість на активну участь в заняттях ФКіС. Дорослі вважають, що в першу чергу записали б дітей у секції плавання (50,9%), легкої атлетики (34,6%), волейболу (30,9%) і туризму (29,1%).

Встановлені характерні особливості ставлення респондентів з Великобілозерської ОТГ. Вони є такими. Значна кількість учні (50,00%), і дорослих (40,00%) сформували позитивне ставлення до уроків фізичної культури, а «скоріше позитивне, ніж негативне» ставлення відповідно у 42,86% та 60,00%. Учні виділяють в якості першорангових мотивів, які формують участь в уроках фізкультури, такі: «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень». Дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в уроках фізкультури, є наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень»;

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей щодо мотивів, які формують участь дітей в уроках фізкультури, за допомогою

коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена обчислювалися за формулою (2.6) дає показник 0,85, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей.

Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою має бути збільшена: серед дітей 23,81%, серед дорослих - 50,00%. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути зменшена, порівняно мала в групі дітей 9,52% і 0% у дорослих. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути залишена без змін, суттєво різняться для представників груп, які досліджуються: 66,67% учні, 50,00% - дорослі. «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути обов'язковими»: так вважають 26,19% дітей та 12,50% дорослих. «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути необов'язковими»: так вважають 73,81% дітей та 87,50% дорослих. Учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які обов'язково повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою: спортивні ігри, вправи на тренажерах, туризм і плавання. Дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізкультурною, є наступні: спортивні ігри, аеробіка, вправи на тренажерах лікувальна фізкультура та атлетична гімнастика.

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до видів діяльності, які обов'язково повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,17, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей слабкої сили.

Усього 97,62% дітей та 68,75% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «спортивною залюю». 0% дітей та 6,25% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «тренажерною залюю». 95,24% дітей та 93,75% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «фізкультурним майданчиком». 97,62% дітей та 100,00% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «футбольним полем». До

першої трійки видів спорту, які бажають за можливістю включити до змісту занять учні з нашої вибірки, входять: волейбол (56,00%), футбол (40%) і настільний теніс (38,10%). Кількість тих, хто нічого не змінював бо їх все влаштовує у традиційних уроках з фізичної культури дорівнює 0%.

Аналізуючи ставлення батьків і дітей мешканців Великобілозерської ТГ до фізичної культури і спорту встановлено:

- тих, хто вважають, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів», серед дітей 42,86%, серед дорослих 50,00%;

- тих, хто вважають, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні», серед дітей 23,81%, серед дорослих 43,75%;

- тих, хто вважають, що заняття фізичною культурою «ніяк не впливають» на успіхи в навчанні, серед дітей 21,43%, серед дорослих 6,25%;

- тих, хто вважають, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись», серед дітей 0%, серед дорослих також 0%;

- тих, хто відповіли «не знаю»: серед дітей 7,14%, дорослих 0%.

Загалом 45,24% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізичною культурою і спортом у поза навчальний час впливає «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі», 21,43% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає «виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів», 14,29% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізичною культурою і спортом у поза навчальний час впливає відсутність «інтересу до занять». Дорослі вважають, що факторами, які найбільше заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді, є такі: «немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом» - 53,3%, «недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток ФКиС» - 33,3%. У якості загальних видів діяльності, які пов'язані з фізичною культурою і спортом, учні переважно вказують на те, що

їм подобається «грати в спортивні ігри» (78,6%), займатися в будь-якій спортивній секції (74,0%), «брати особисту участь у спортивних змаганнях» (64,3%), «відвідувати спортивні змагання» (64,3%). Таким чином, в настроях респондентів громади переважає спрямованість на активну взаємодію з фізкультурою і спортом. Дорослі вважають, що в першу чергу записали б дітей у секції футболу (68,8%), плавання (56,6%), волейболу (56,6%) і настільного тенісу (31,3%).

Встановлено ставлення респондентів Малобілозерської ОТГ.

Більшість респондентів, як учні (60,00%), так і дорослі (62,50%) сформували позитивне ставлення до уроків фізичної культури.

Учні виділяють в якості першорангових мотивів, які формують участь в уроках фізкультури, такі: «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість відпочити після розумових навантажень». Дорослі вважають, що мотивами, які формують участь дітей в уроках фізкультури, є наступні: «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дозволяють покращити своє здоров'я».

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до мотивів участі дітей в уроках фізкультури, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показчик 0,63, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей середньої сили.

Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізкультурою повинна бути збільшена, серед дітей - 43,64%, а серед дорослих - 20,00%. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізичною культурою повинна бути зменшена, така: 5,45% - учні, 2,86% - дорослі. Кількість респондентів, які вважають, що кількість звичних занять фізкультурою повинна бути залишена без змін, різняться для представників

груп, які досліджуються (50,91% - для дітей, 77,14% - для дорослих). «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути обов'язковими»: так вважають 56,36% дітей і 26,67% дорослих. «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути необов'язковими»: так вважають 43,64% дітей і 73,33% дорослих. Учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які обов'язково повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою: спортивні ігри, вправи на тренажерах, плавання і туризм. Дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які обов'язково повинні бути включені до змісту занять фізкультурою, спортивні ігри, лікувальна фізична культура, вправи на тренажерах, туризм та аеробіка.

Обчислення кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до видів діяльності, які обов'язково повинні бути включені до змісту занять фізичною культурою, відбувалося за формулою (2.1.) коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена та дає показник 0,29, що свідчить про позитивний зв'язок середньої сили.

Усього 90,91% дітей та 81,25% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «спортивною залюю». 16,36% дітей та 25,00% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «тренажерною залюю». 56,36% дітей та 53,13% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «фізкультурним майданчиком». 70,91% дітей та 87,50% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «футбольним полем». До першої трійки видів спорту, які бажають включити до змісту занять учні з нашої вибірки, входять волейбол (78%), настільний теніс (45%), плавання (31,00%). Кількість тих, хто нічого не змінював би, незначна - 2%.

Аналізуючи ставлення батьків і дітей мешканців Малобілозерської ТГ до фізичної культури і спорту встановлено:

- тих, хто вважають, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів», серед дітей 60,00%, серед дорослих 77,14%;

- тих, хто вважають, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні», серед дітей 9,09%, серед дорослих 17,14%;

- тих, хто вважають, що регулярне виконання фізичних вправ «ніяк не впливає», серед дітей 7,27%, серед дорослих 5,71%;

- тих, хто вважають, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись», серед дітей 3,64%, серед дорослих 0%;

- тих, хто відповів «не знаю»: серед дітей 16,36%, дорослих 0%.

Загалом 30,91% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізичною культурою і спортом у поза навчальний час впливає «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі». 18,18% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає «виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів». 16,36% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає відсутність «ДЮСШ або спортивного клубу у нашому населеному пункті» і ще 20,00% відповіли «не знаю». Дорослі респонденти вважають, що фактором, який найбільш заважає поширенню занять фізкультурою і спортом серед дітей та молоді, є наступний: «немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом» - 51,4%. У якості загальних видів діяльності, які пов'язані з фізичною культурою і спортом, учні переважно вказують на те, що їм подобається «грати в спортивні ігри» (89,1%), «відвідувати спортивні змагання» (78,2%), «брати особисту участь у спортивних змаганнях» (72,7%), займатися в будь-якій спортивній секції (69,1%). Таким чином, в настроях респондентів переважає спрямованість на активну взаємодію з фізкультурою і спортом. Дорослі вважають, що в першу чергу записали б дітей у секції плавання (45,7%), футболу (42,9%) і волейболу (37,1%).

Встановлено ставлення респондентів Циркунівської громади.

Більшість респондентів 69,31% учнів закладів загальної середньої освіти, так і дорослі мешканці 66,06% сформували позитивне ставлення до уроків

фізичної культури. Учні виділяють в якості першорангових мотивів, які формують їхню участь в уроках фізкультури, такі: «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість покращити самопочуття», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції». Дорослі вважають, що мотивами, які формують участь дітей в уроках фізичної культури, є наступні: «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість покращити самопочуття», «дають можливість отримати нові знання», а також «дають можливість покращити розумову працездатність».

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до мотивів, які формують участь дітей в уроках фізкультури, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,2, що свідчить про наявність слабого позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та дітей.

Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізкультурою повинна бути збільшена: серед дітей - 39,60%, а серед дорослих - 50,00%. Кількість респондентів, які вважають, що кількість занять фізкультурою має бути зменшена, порівняно мала: учні 7,92%, дорослі 0%. Кількість респондентів, які вважають, що кількість звичних занять фізичною культурою має бути залишена без змін, слабо різняться у представників груп, які досліджуються: 52,48% дітей, 50,00% дорослих. «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути обов'язковими»: так вважають 30,69% дітей і 78,57% дорослих. «Додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути необов'язковими: так вважають 69,31% дітей і 21,43% дорослих. Учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту звичних занять фізкультурою, спортивні ігри, плавання, аеробіка, вправи на тренажерах і лікувальна фізкультура. Дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту занять фізкультурою, є наступні: спортивні ігри, аеробіка, плавання, лікувальна фізкультура та атлетична гімнастика.

Обчислювання кореляційного зв'язку між ставленням дорослих та дітей до видів діяльності, які мають бути включені до змісту звичних занять, за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена, дає показчик 0,6, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями середньої сили.

Усього 83,17% дітей та 78,57% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «спортивною залом». 16,83% дітей та 35,71% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «тренажерною залом». 32,67% дітей та 57,14% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «фізкультурним майданчиком». 36,63% дітей та 50,00% дорослих вважають, що ОТГ забезпечено «футбольним полем». До першої трійки видів спорту, які бажають за можливістю включити до змісту занять учні з нашої вибірки, входять: волейбол і плавання (по 29,70%), футбол (26,73%). Кількість тих, хто нічого не змінював би, незначна (9,90%).

Аналізуючи ставлення батьків і дітей мешканців Циркунівської ТГ до фізичної культури і спорту встановлено:

- тих, хто вважають, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів», серед дітей 32,67%, серед дорослих 85,71%;

- тих, хто вважають, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні», серед дітей 18,18%, серед дорослих 7,14%;

- тих, хто вважають, що регулярне виконання фізичних вправ «ніяк не впливає», серед дітей 21,78%, серед дорослих 0%;

- тих, хто вважають, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись», серед дітей 5,94%, серед дорослих 7,14%;

- тих, хто відповіли «не знаю», серед дітей 20,79%, а дорослих 0%.

Усього 27,72% дітей вважають, що на їх участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі». 27,72% дітей вважають, що на їхню участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливає «виконання значного

обсягу домашніх завдань з різних предметів», а 23,76% відповіли «не знаю». Дорослі респонденти вважають, що факторами, які найбільш заважають поширенню занять фізкультурою і спортом серед дітей та молоді громади, є такі: «немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом» (50,0%), «немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді» (21,4%), «недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток ФКіС» (14,3%). У якості загальних видів діяльності, які пов'язані з фізичною культурою і спортом, учні переважно вказують на те, що їм подобається «грати в спортивні ігри» (83,2%), «переглядати блоги видатних спортсменів, отримувати іншу інформацію про їх діяльність з Інтернету» (77,2%), «відвідувати спортивні змагання» (74,3%), займатися в будь-якій спортивній секції (72,3%). Таким чином, в настроях респондентів переважає спрямованість на активну взаємодію з фізкультурою і спортом. Дорослі вважають, що в першу чергу записали б дітей до секцій настільного тенісу (35,7%), плавання (28,6%) і волейболу (28,6%).

Отже, у ході організованого дослідження встановлені різні мотиваційні пріоритети, переваги в руховій активності та наявні ускладнення в заняттях дітей шкіл восьми територіальних громад трьох областей України, як головних споживачів ФСП в сільській місцевості. Таким чином доведена потреба опитування мешканців сільських територіальних громад для вибору актуальних напрямків подальшого розвитку сфери ФКіС на місцевому рівні.

3.3. Фактори впливу на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах

Дослідження, описані у даному підрозділі, передбачали перевірку однієї з робочих гіпотез, щодо вивчення професійного ставлення досвідчених фахівців сфери ФКіС до розвитку сфери ФКіС в умовах сільських об'єднаних територіальних громад методом «Експертного опитування», що дозволить визначити перспективні шляхи і підходи. До участі в дослідженні за авторською анкетою (Додаток Ж), була залучена група фахівців Дніпровської

територіальної організації ФСТ «Колос» в кількості 21 особи з числа найбільш кваліфікованих спеціалістів сфери ФКіС.

Вважається, що до причин, що негативно впливають на спосіб життя сільського населення, стан здоров'я та розвиток ФКіС, на думку керівників управління молоді та спорту Дніпровської обласної державної адміністрації належать виділені і описані ними численні фактори [351, с. 3, 5]. Можна вважати, що зазначені ускладнення притаманні кожній з областей України, вони окреслюють найбільш гострі проблеми ФКіС в умовах громад. Тому їх і було обрано для оцінювання фахівцями ГО ВФСТ «Колос».

Вбачалась перспектива визначити у такий спосіб вплив заздалегідь виділених факторів на стан розвитку ФКіС в сільських громадах, а також найбільш актуальні і перспективні підходи до подальшої модернізації ФКіС в умовах сільської місцевості регіону.

Посилаючись на потребу модернізації розвитку спорту, виходимо з того, що модернізованими вважаються суспільства, розвиток яких у загальних рисах спирається на науку, техніку, індустрію і демократію і науково-технічний прогрес в цих галузях [409].

До основи змісту анкети експертів були покладені фактори, вказані у згаданому джерелі [116, с. 3, 5], а саме 12 з 14 факторів, тобто лише 2 були додані до анкети авторкою дослідження. Експертам було запропоновано: «Проаналізувати ступінь важливості обраних 14 факторів, що в різній мірі впливають на розвиток фізичної культури та спорту в сільських територіальних громадах». Запропонована фахівцям анкета-опитувальник з переліком запропонованих для ранжування факторів, що впливають на розвиток сфери ФКіС в сільських ТГ подані у табл. 2.1 другого розділу дисертації та у Додатку Ж (табл. 1).

Таким чином, виділивши найбільш важливі фактори, на які можна було б суттєво по впливати в подальшому. Експертам пропонувалось проранжувати фактори від 1 до 14 у першій колонці таблиці, коли показник

1 пов'язаний з найбільш важливим і впливовим на розвиток ФКіС фактором, показник 2 менш значимий фактор і так далі.

На рис. 3.15. Розподіл запропонованих експертам факторів за «модами рангів» представлені результати аналізу відповідей учасників дослідження по першому питанню. Словосполучення «Мода рангів оцінювання судження» можна перефразувати наступним чином: «Частота вибору суджень за рівнем значимості». Оскільки під модою (у точних науках) мається на увазі частота того чи іншого показника. Ранг - це присвоєння певному показнику його значимість, тобто, показники ранжуються за значимістю (від більш суттєвого до менш значного).

Проранжовані експертні дані мод рангів оцінювання першого судження приведені на рис. 3.15. За даними анкетного опитування можна зробити аналіз і узагальнення, ранжуючи запропоновані фактори за модами рангів заносячи їх у таблиці і малюючи відповідні діаграми рис. 3.15.

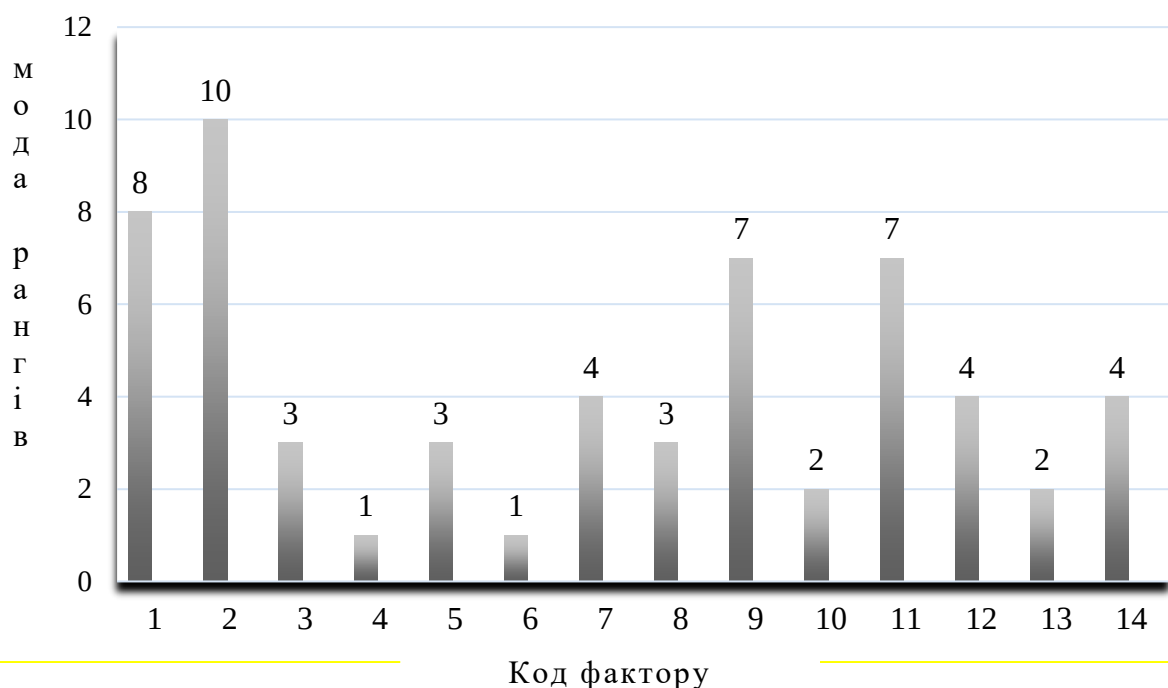

Рис. 3.15. Ступінь важливості факторів, що впливають на розвиток фізичної культури та спорту в сільських територіальних громадах (фактори представлені в табл. 2.1)

Найбільш часто експерти присвоювали: при оцінюванні значимості фактору № 01 (у таблиці 2.2. другого розділу дисертації та у Додатку Ж, таблиця 1.) - ранг значимості 8, при оцінюванні значимості фактору № 02 - ранг значимості 10, при оцінюванні значимості фактору № 03 - ранг значимості 3, при оцінюванні значимості фактору № 04 - ранг значимості 1, при оцінюванні значимості фактору № 05 - ранг значимості 3, при оцінюванні значимості фактору № 06 - ранг значимості 1, при оцінюванні значимості фактору № 07 - ранг значимості 4, при оцінюванні значимості фактору № 08 - ранг значимості 3, при оцінюванні значимості фактору № 09 - ранг значимості 7, при оцінюванні значимості фактору № 10 - ранг значимості 2, при оцінюванні значимості фактору № 11 - ранг значимості 7, при оцінюванні значимості фактору № 12 - ранг значимості 4, при оцінюванні значимості фактору № 13 - ранг значимості 2, при оцінюванні значимості фактору № 14 - ранг значимості 8.

Отже, перше місце за модою рангів зайняв фактор 04 (Недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту) та 06 (недостатність бюджетного фінансування масового спорту в сільських ТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малі інвестиції). Друге - поділили 10 фактор (слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями) та 13 фактор (слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом), на третьому місці – фактор 03 (несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізкультури і спорту, як чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя) та фактор 05 (невідповідність якості

послуг з оздоровчої фізкультури і масового спорту потребам населення, включаючи осіб з обмеженими можливостями).

Наявність у першій трійці мод рангів п'яти факторів свідчить про ймовірні розбіжності думок учасників дослідження щодо того, які фактори є найбільш важливими. Тож припущення, тут і далі, що опитування експертів дозволить звужити, сконцентрувати увагу на щільній групі найбільш важливих факторів, які є визначальними, найбільш впливовими серед усіх інших, у відповіді на перше та наступні питання анкети виправдались вкрай слабо. Перевірка даної гіпотези за коефіцієнтом конкордації Кендала ($W=0.22$) дає можливість зробити висновки: між учасниками дослідження (фахівцями ФКіС) є слабка ступінь узгодженості думок відносно суджень експертів по 1 фактору (Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників).

Наступні питання і варіанти відповідей на них подані у (табл. 2.2. другого розділу дисертаційного дослідження та у Додатку Ж, табл. 2.). Зверталися з проханням: «Проаналізувати і позначити в балах ступінь впливу вказаних факторів, які впливають на стан розвитку ФКіС в сільських ТГ на даний час». Аналіз даних, які приведені у таблиці 3.16, дає можливість висказати наступні думки.

Найбільш часто фахівці зазначали: при оцінюванні значимості фактору № 01 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 02 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактору № 03 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактору № 04 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 05 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 06 - ранг значимості 5, при оцінюванні фактору № 07 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактору № 08 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактору № 09 - ранг значимості 3, при оцінюванні відповіді № 10 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 11 - ранг значимості 5, при оцінюванні фактору № 12 - ранг значимості 2, при оцінюванні відповіді № 13 - ранг значимості 5, при оцінюванні фактору № 14 - ранг значимості 4.

На Рис. 3.16. представлений розподіл запропонованих експертам факторів за їх значенням відповідно другого питання анкети (Додаток Ж, табл. 2.).

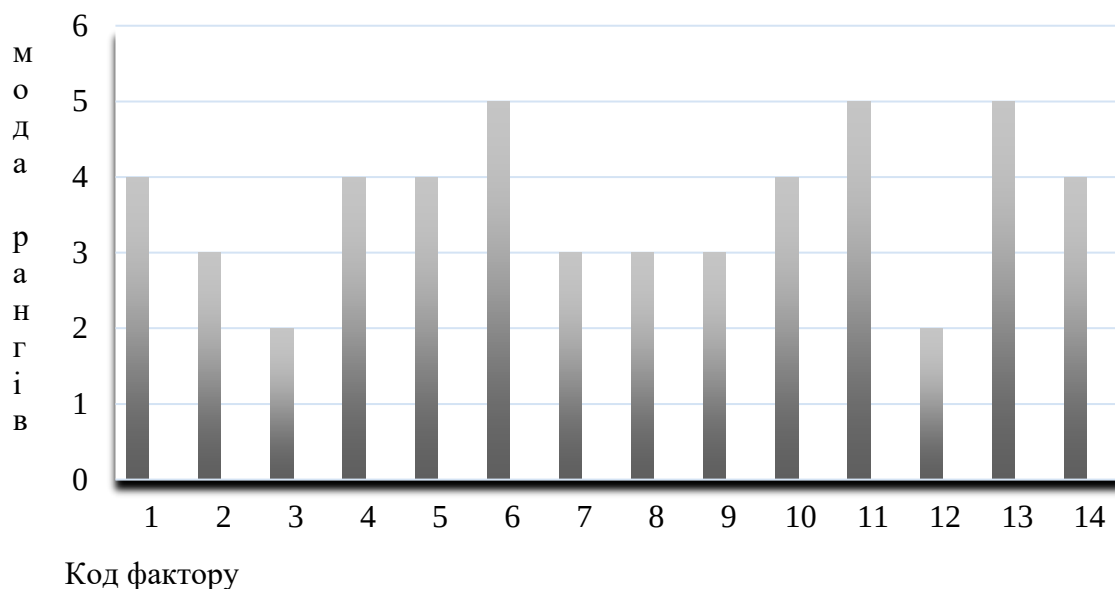

Рис. 3.16. Ступінь впливу факторів на даний час (фактори - ті ж, що і в рис.3.15)

Перше місце за модою рангів зайняли запропоновані для оцінювання фактори 03 (несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами ФКиС, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя) та фактор 12 (відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту), друге поділили фактор 02 (погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів), фактор 07 (недостатня кількість висококваліфікованих фахівців ФКиС на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти достатньої кількості молодих

спеціалістів), фактор 08 (недостатня кількість осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу), і фактор 09 (низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей).

Наявність у першій трійці факторів значення мод рангів 6 (недостатність бюджетного фінансування масового спорту в сільських ТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій) відмінних суджень свідчить також про ймовірні розбіжності думок учасників дослідження у тому, які запропоновані в анкеті судження є найбільш важливими. Перевірка даної гіпотези за коефіцієнтом конкордації Кендала ($W=0.38$) дає можливість сформулювати наступні висновки: між експертами першої групи що прийняли участь у дослідженні (представниками ГО ВФСТ «Колос» Дніпровської області) існує слабка ступінь узгодженості думок відносно двох факторів (погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів.). Хоча, відмічений фактор (відсутності своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту у покращенні стану фізкультури і спорту), як важливий, вказує на недостатню фахову підготовку спеціалістів до роботи в сучасних умовах, а також на потребу підвищення рівня їхньої компетентності.

Результати аналізу відповідей (табл. 2.2. другого розділу та представлені у Додатку Ж, табл. 2.) по третьому питанню: «Шановні колеги, уявіть, що зараз Ви живете в Україні у 2010 році. Оцініть, будь ласка, ступінь впливу в балах вказаних нижче факторів, які впливали в той час на розвиток ФКіС в сільській місцевості». Результати відповідей експертів по цьому питанню представлені на Рис. 3.17. Розподіл запропонованих експертам факторів за їх значенням відповідно третього питання анкети.

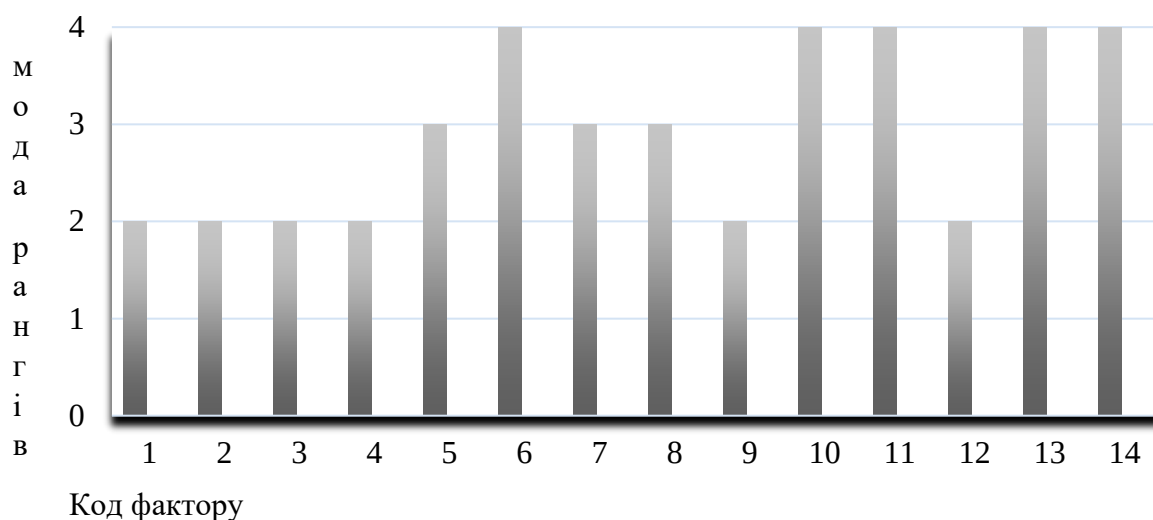

Рис. 3.17. Ступінь впливу факторів на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах в Україні в 2010 році
(фактори - ті ж, що і в рис.3.15)

Аналіз даних представлених на рис. 3.17., дозволяє зробити узагальнення. Частіше експерти присвоювали при оцінюванні фактору № 01 ранг значимості 2, при оцінюванні фактору № 02 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактору № 03 - ранг значимості 2, при оцінюванні відповіді № 04 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактору № 05 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактору № 06 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактору № 07 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактору № 08 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактору № 09 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактору № 10 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 11 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 12 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактору № 13 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 14 - ранг значимості 4.

Перше місце за модою рангів зайняли фактори 01, 02, 03, 04, 09 і 12, друге поділили 05, 07 і 08. Наявність у першій трійки мод рангів 9 фактору свідчить про ймовірні розбіжності думок фахівців щодо того, які фактору є найбільш важливі, навіть за наявності у них розуміння стану справ у фізичній культурі і спорті в сільській місцевості, яке вони мають станом на 2020 р.

Перевірка за коефіцієнтом конкордації Кендала ($W=0.2$) дозволяє узагальнити: між учасниками дослідження (фахівцями) існує слабка ступінь узгодженості суджень щодо значимості факторів відносно запропонованого питання.

Результати аналізу відповідей експертів по четвертому питанню анкети представлені у (табл. 2.2., та Додатку Ж, табл. 2.): «Шановні колеги, уявіть, що Ви живете в Україні у 2030 році. Оцініть, будь ласка, в балах ступінь впливу факторів, які впливатимуть в той час на розвиток ФКіС в сільській місцевості» представлені на рис. 3.18. Розподіл запропонованих експертам факторів за їх значенням по модам рангів відповідно до четвертого питання анкети.

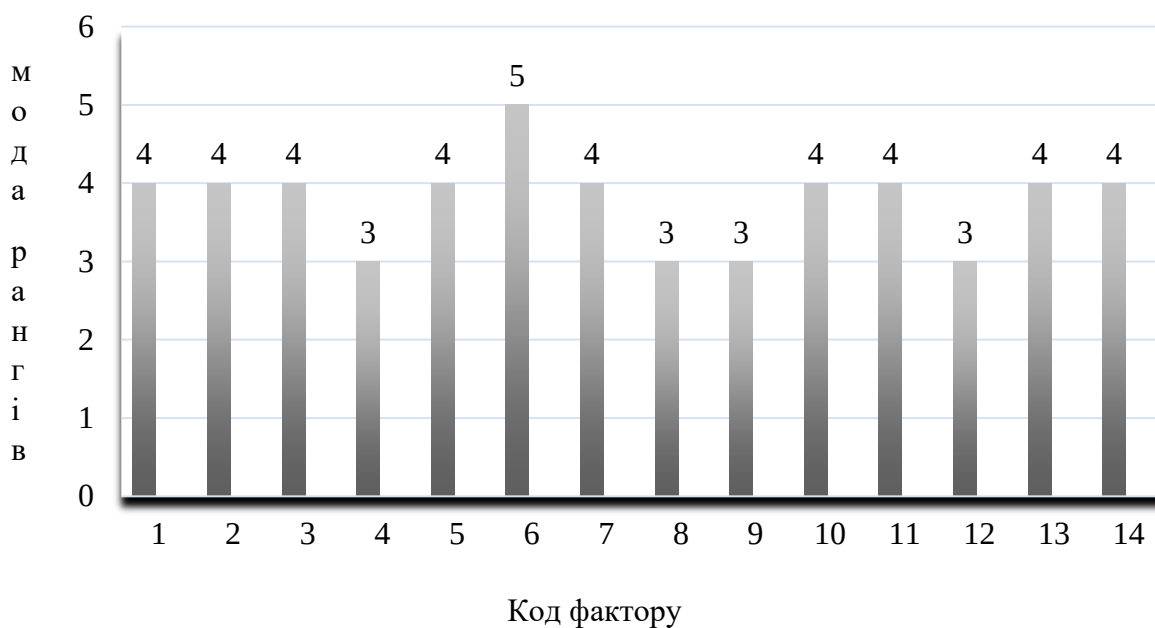

Рис. 3.18. Ступінь впливу факторів на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах в Україні у 2030 році
(фактори - ті ж, що і в рис.3.15)

Аналіз даних, приведених на рис. 3.18. дозволяє узагальнити. Найбільш часто експерти присвоювали при оцінюванні фактору № 01 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 02 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 03 - ранг значимості 4, при оцінюванні відповіді № 04 - ранг значимості 3,

при оцінюванні фактору № 05 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 06 - ранг значимості 5, при оцінюванні фактору № 07 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 08 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактору № 09 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактору № 10 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 11 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 12 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактору № 13 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактору № 14 - ранг значимості 4.

За результатами експертного опитування перше місце за модою рангів поділили фактори 08, 09, 12, друге місце поділили фактори 01,02,03,05, 07, 10,11,12,14.

Наявність у першій трійці мод рангів дванадцяти факторів свідчить про ймовірні суттєві розбіжності думок учасників дослідження про те, які судження є найбільш важливими. Перевірка даної гіпотези за коефіцієнтом конкордації Кендала ($W=0.27$) дає можливість сформулювати наступний висновок: між експертами першої групи що прийняли участь у дослідженні (представниками ГО ВФСТ «Колос» Дніпровської області) існує слабка ступінь узгодженості думок відносно суджень по запропонованому четвертому питанню.

Далі на рис. 3.19. наведені результати аналізу відповідей опитаних фахівців по п'ятому питанню анкети у (табл. 2.2., та Додатку Ж, табл. 2.): «Шановні колеги, уявіть, сталось щось, що дозволяє саме Вам здійснювати безпосередній вплив на процеси, які відбуваються в українському суспільстві. Які з перерахованих нижче факторів, що суттєво впливають на розвиток фізкультури і спорту в сільських ТГ і про який ви знаєте, є таким, що докладаючи навіть максимум зусиль, ви не змогли їх покращити. Виберіть не більш 5. Проранжуйте фактори від 1 до 5, якщо 1 найбільш не змінний фактор, 2 - трохи менш не змінний фактор і так далі».

Аналіз даних представлених на рис. 3.19. дає можливість висказати наступні узагальнення.

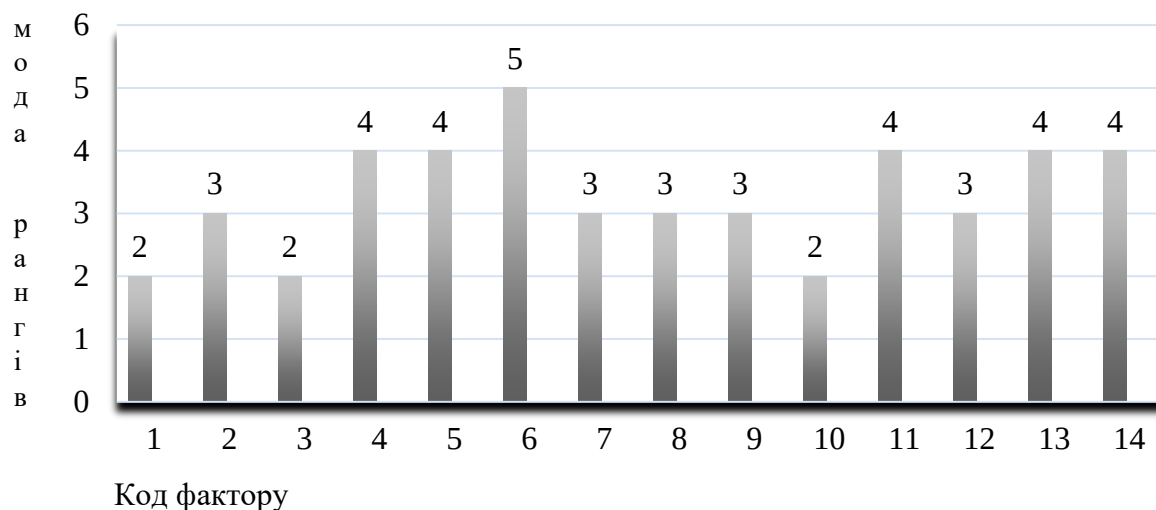

Рис. 3.19. Фактори впливу на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах, що найважче піддаються змінам (фактори – ті ж, що і в рис.3.15)

Найбільш часто експерти присвоювали при оцінюванні фактора № 01 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактора № 02 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактора № 03 - ранг значимості 2, при оцінюванні відповіді № 04 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактора № 05 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактора № 06 - ранг значимості 5, при оцінюванні фактора № 07 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактора № 08 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактора № 09 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактора № 10 - ранг значимості 2, при оцінюванні фактора № 11 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактора № 12 - ранг значимості 3, при оцінюванні фактора № 13 - ранг значимості 4, при оцінюванні фактора № 14 - ранг значимості 4.

Перше місце за модою рангів поділили фактори 01, 03 і 10, друге поділили фактори 02,07,08,09 і 12.

На рис. 3.20. представлений порівняльний аналіз розподілу запропонованих експертам факторів наданих у (табл. 2.2., та Додатку Ж, табл. 2.), відповідно суджень респондентів за чотирма запропонованими питаннями анкетного опитувальника № 2, 3, 4, 5. Аналіз даних суджень експертів за

питаннями анкети № 2, 3, 4, 5. представлених на рис. 3.20. та представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок опитуваних, розрахованих за формулою (2.1) дає можливість сформулювати наступні узагальнення.

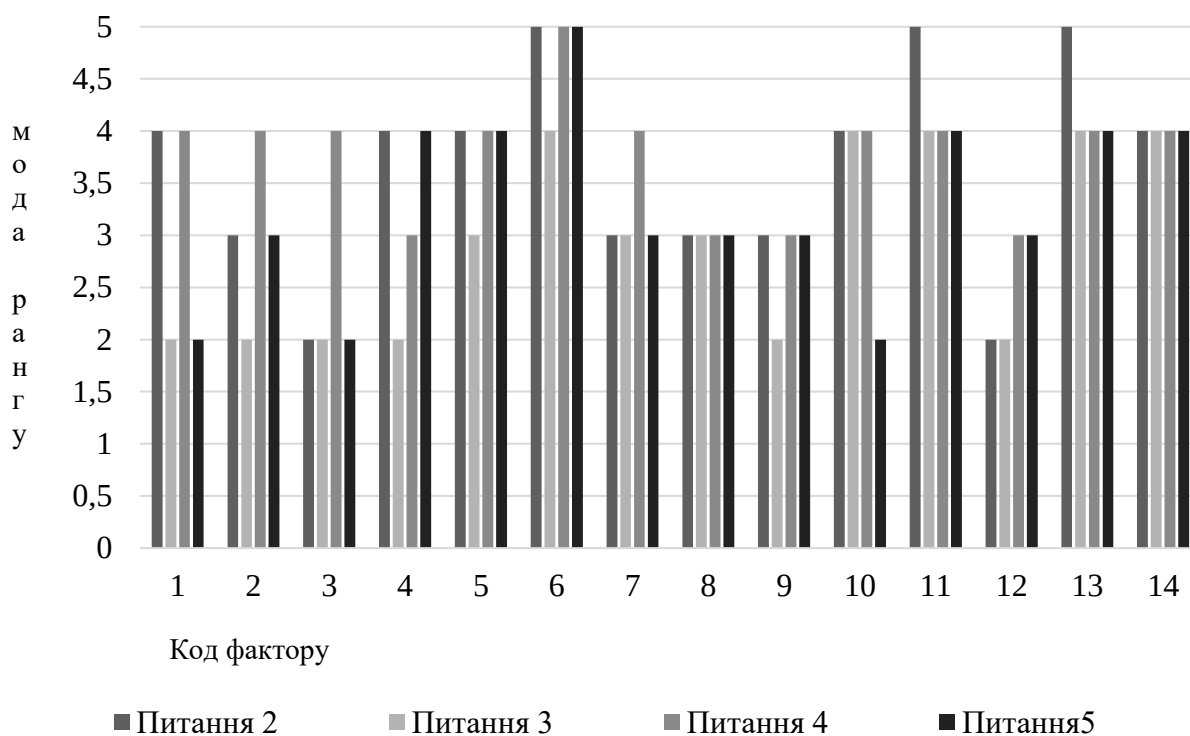

Рис. 3.20. Порівняльний аналіз мод рангів факторів відповідно відповідей експертів на групу питань № 2, 3, 4, 5

Примітка: Питання 2. Ступінь впливу факторів, на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах у даний час

Питання 3. Ступінь впливу факторів на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах в Україні в 2010 році

Питання 4. Ступінь впливу факторів на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах в Україні у 2030 році

Питання 5. Фактори впливу на сферу фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах, що найважче піддаються змінам

Оцінюючи 01 фактор «відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників» у відповіді на 2 питання найбільш часто експертами використовувався ранг 4, при оцінці фактору 01 у відповіді на 3 питання найбільш частіше використовувався ранг

2, при оцінці фактору 01 у відповіді на 4 і 5 питання найчастіше використовувався 4 ранг.

Приписування частіше 2 рангу фактору 01 при відповіді на 3 питання в порівнянні з меншими значеннями рангів при відповідях на 2 та 4 питання, можливо, свідчить про більшу значимість цього фактору за думкою деяких фахівців в теперішній час, ніж в минулому та майбутньому.

Таким чином, можна констатувати, що судження про вплив фактору «Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників» на розвиток ФКіС в свідомості фахівців на теперішній час має більше значення в порівнянні з їх уявленнями про вплив цього фактору у майбутньому чи минулому.

При оцінці фактору 02 «Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів» у відповіді на 2 питання фахівцями частіше використовувався ранг 3, при оцінці фактору 02 у відповіді на 3 питання більш часто використовувався ранг 2, при оцінці судження 02 у відповіді на 4 і 5 питання частіше використовувався ранг 4.

Приписування частіше 2 рангу фактору 02 при відповіді на 3 питання в порівнянні з меншими значеннями рангів при відповідях на 2 та 4 питання, можливо, свідчить про більшу значимість цього фактору на думку частини фахівців в теперішній час, аніж в минулому та майбутньому.

При оцінці фактору 03 «Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами ФКіС, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя» у відповіді на 2 питання більш часто фахівцями використовувався ранг 2, при оцінці фактору 03 у відповіді на 3 питання

найбільш часто використовувався ранг 2, при оцінці фактору 03 у відповіді на 4 і 5 питання частіше використовувався ранг 4.

Приписування частіше 2 рангу фактору 03 при відповіді на 3 питання в порівнянні з рівним значенням при відповіді на 2 та менше значення рангу при відповіді на 4 питання, можливо, свідчить про більшу значимість фактору за думкою деяких фахівців в теперішній час і в минулому, ніж у майбутньому.

При оцінці фактору 04 «Недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту» у відповіді на 2 питання частіше використовувався ранг 4, при оцінці судження 04 у відповіді на 3 питання найбільш часто використовувався ранг 2, при оцінці фактору 04 у відповіді на 4 питання найбільш часто використовувався ранг 3.

Приписування частіше 2 рангу фактору 04 при відповіді на 3 питання в порівнянні з меншими значеннями рангів при відповідях на 2 та 4 питання, можливо, свідчить про більшу значимість цього фактору за думкою деяких фахівців в теперішній час, ніж в минулому та майбутньому.

При оцінці фактора 05 «Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями» у відповіді на 2 питання найбільш часто фахівцями використовувався ранг 4, при оцінці фактора 05 у відповіді на 3 питання більш часто використовувався ранг 3, при оцінці фактора 05 у відповіді на 4 і 5 питання частіше використовувався ранг 4.

Приписування частіше 3 рангу фактору 05 при відповіді на 3 питання в порівнянні з меншими значеннями рангів при відповідях на 2 та 4 питання, можливо, свідчить про більшу значимість цього фактору за думкою деяких фахівців в теперішній час, ніж в минулому та майбутньому.

При оцінці фактора 06 «Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в сільських ТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій» у відповіді на 2 питання більш часто

використовувався ранг 5, при оцінці фактора 06 у відповіді на 3 питання найбільш часто використовували ранг 4, при оцінці фактора 06 у відповіді на 4 питання найбільш часто використовувався ранг 5.

Більш низькі значення рангів при оцінці фактора 06 в порівнянні з іншими судженнями при відповідях на питання 2, 3 і 4, можливо, свідчать про меншу значимість фактору, на думку експертів, який описується судженням 06.

При оцінці фактора 07 «Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти достатньої кількості молодих спеціалістів» у відповіді на 2 питання найбільш часто використовувався ранг 3, при оцінці фактора 07 у відповіді на 3 питання найбільш часто використовувався ранг 3, оцінці фактора 07 у відповіді на 4 питання частіше використовувався ранг 4.

Більш високі значення рангів при оцінці фактора 07 при відповіді на питання 02 та 03 в порівнянні з відповідями на питання 04, можливо, свідчать про важливість (за думкою фахівців) фактору, який описується даним судженням, у минулому та в теперішній час у порівнянні з майбутнім.

При оцінці фактора 08 «Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу» у відповіді на 2 питання найбільш часто використовувався ранг 3, при оцінці фактора 08 у відповіді на 3 питання найбільш часто ранг 3, при оцінці фактора 08 у відповіді на 4 питання найбільш часто використовувався ранг 3.

Рівні значення рангів факторів оцінювання за питаннями 2, 3 і 4, можливо, свідчить (на думку експертів) про однакову важливість фактору, який описується даним судженням, у майбутньому, теперішній час і минулому.

При оцінці фактора 09 «Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до

виховання дітей» у відповіді на 2 питання найбільш часто використовувався ранг 3, при оцінці судження 09 у відповіді на 3 питання частіше ранг 2, при оцінці фактора 09 у відповіді на 4 питання найбільш часто - ранг 3.

Приписування частіше 2 рангу фактора 09 при відповіді на 3 питання в порівнянні з меншими значеннями рангів при відповідях на 2 та 4 питання, можливо, свідчить про більшу значимість цього фактору за думкою деяких фахівців в теперішній час, аніж в минулому та майбутньому.

При оцінці фактора 10 «Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями» у відповіді на 2 питання найбільш часто використовувався ранг 4, при оцінці фактора 10 у відповіді на 3 питання частіше ранг 4, при оцінці судження 10 у відповіді на 4 питання частіше використовувався ранг 4.

Рівні значення рангів факторів оцінювання за питаннями 2, 3 і 4, можливо, свідчать (за думкою фахівців) про однакову важливість фактору, який описується цим судженням, у майбутньому, в теперішній час, в минулому.

Низькі значення рангів по цьому фактору, можливо, свідчать також про його ймовірно малу значимість за думкою фахівців.

При оцінці фактора 11 «Низький рівень фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту на селі» у відповіді на 2 питання найбільш часто фахівцями використовувався ранг 5, при оцінці фактора 11 у відповіді на 3 питання найбільш часто використовувався ранг 4, при оцінці фактора 11 у відповіді на 4 питання частіше використовувався ранг 4. Низькі значення рангів по цьому фактору, можливо, свідчать про його ймовірну малу значимість на думку фахівців.

При оцінці фактора 12 «Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту» у відповіді на 2 питання найбільш часто експертами використовувався ранг 2, при оцінці фактора 12 у відповіді на 3 питання

найбільш часто використовувався ранг 2, при оцінці фактора 12 у відповіді на 4 питання частіше використовувався ранг 3.

Приписування частіше 2 рангу фактора 12 при відповіді на 3 питання в порівнянні з рівним значенням при відповіді на 2 та менше значення рангу при відповіді на 4 питання, можливо, свідчить про більшу значимість цього фактору за думкою фахівців в теперішній час і в минулому, ніж у майбутньому.

При оцінці фактора 13 «Слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом» у відповіді на 2 питання найбільш часто фахівцями використовувався ранг 5, при оцінці фактора 13 у відповіді на 3 питання найбільш часто використовувався ранг 5, при оцінці фактора 13 у відповіді на 4 питання частіше використовувався ранг 4.

Низькі значення рангів по цьому фактору, можливо, свідчать про його меншу значущість в порівнянні із іншими факторами за думкою фахівців.

При оцінці фактора 14 «Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту» у відповіді на 2 питання найбільш часто фахівцями використовувався ранг 4, при оцінці фактора 14 у відповіді на 3 питання найбільш часто ранг 4, при оцінці фактора 14 у відповіді на 4 питання частіше ранг 4.

Рівні значення рангів факторів оцінювання за питаннями 2, 3 і 4, можливо, свідчать (за думкою фахівців) про однакову важливість фактору, що описується даним судженням, у майбутньому, в теперішній час і в минулому. Низькі значення рангів по цьому фактору, можливо, свідчать про його ймовірну малу значимість за думкою експертів.

Нарешті, узагальнюючий аналіз даних, приведених на Рис. 3.20, дає можливість сформулювати наступні припущення. У порівнянні з майбутнім та минулим на теперішній час найбільш впливовими на стан розвитку ФКіС в сільських ТГ на думку фахівців є фактори: 01 «Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних

заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників», 02 «Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів», 03 «Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя», 04 «Недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту», 09 «Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей» і 12 «Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту».

Деякі фактори мають за оцінками фахівців однаковий вплив на стан розвитку фізичної культури і спорту в сільських ТГ у минулому, майбутньому та в теперішній час (описуються категоріями 08 «Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу», 10 «Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями» і 14 «Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту»).

Деякі фактори мають за оцінками фахівців однаковий вплив на стан розвитку ФКіС в у минулому та теперішній час (описуються категоріями 03 «Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення

здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя», 12 «Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту»).

Деякі фактори оцінюються фахівцями як менш впливові на стан розвитку фізичної культури і спорту в сільських ТГ (описуються категоріями 06 «Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в сільських ТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій», 11 «Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу», 13 «Слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до занять активних спортом»).

Порівняльний аналіз результатів дослідження узгодженості думок фахівців відносно суджень питань № 2, 3, 4, 5 за допомогою коефіцієнту конкордації Кендала представлений на рис. 3.21. та представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою (2.3)

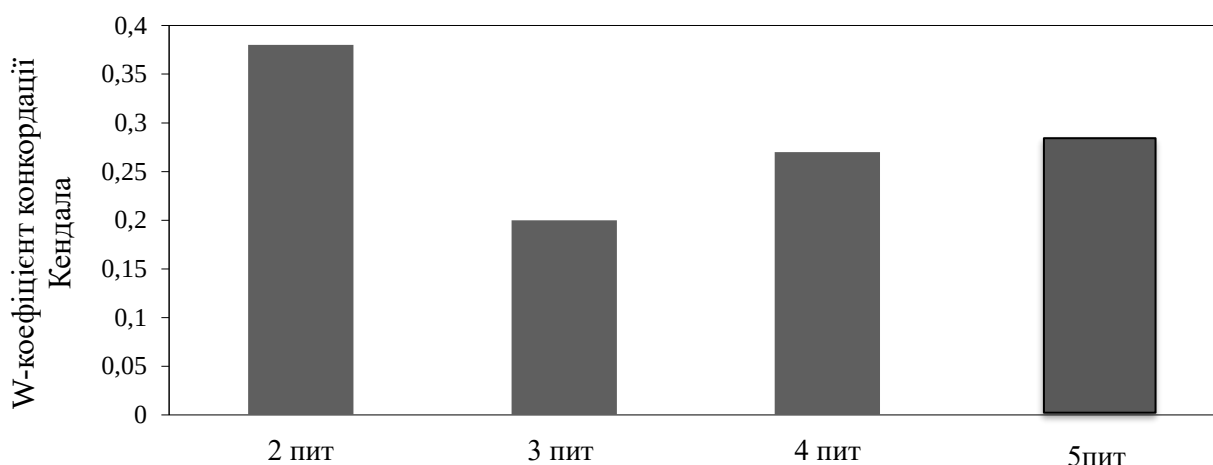

Рис. 3.21. Ступінь узгодженості думок експертів
(питання представлені на рис. 3.20)

Аналіз даних, приведених на рис. 3.21., дозволяє узагальнити дані. Коефіцієнти конкордації Кендала (які характеризують ступінь узгодження думок експертів по чотирнадцяти факторам відносно питань 2, 3, 4 і 5) мають однаково низький рівень, що свідчить про існуванні слабого ступеню узгодженості думок експертів за даними питаннями анкетного опитування представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою (2.3).

Коефіцієнт конкордації Кендала, який характеризує ступінь узгодженості думки фахівців відносно 2 питання, більший ніж коефіцієнти конкордації Кендала за питаннями 3, 4 і 5. Це, можливо, свідчить про більшу ступінь узгодженості думок фахівців про фактори, які впливають на стан розвитку ФКіС в сільських ТГ у теперішній час в порівнянні зі ступенем узгодженості експертів щодо факторів, які впливали чи впливатимуть на стан розвитку фізичної культури і спорту в сільських ТГ в минулому та майбутньому.

Низька ступінь узгодженості думок експертів щодо шляхів подальшого розвитку фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах свідчить про складність для вирішення порушених питань і відсутність єдиного бачення шляхів вирішення у фахівців. Це підтверджує необхідність проведення подальших ґрунтовних наукових пошуків.

3.4. Фактори успішного розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад

У останні десятиліття відбувається інтеграція сфери ФКіС до ринкового середовища, утворюються нові форми власності та форми господарювання, що активно впливає на поведінку всіх учасників фізкультурно-спортивної діяльності [6; 16; 27]. Національна система ринкових відносин сфери ФКіС містить три головні підсистеми: 1) ринкові відносини, що притаманні фізичному вихованню; 2) ринкові відносини, що притаманні оздоровчій фізичній культурі та масовому спорту; 3) ринкові відносини, що притаманні

спорту вищих досягнень. А функціонування та розвиток сфери усе більше залежить від зовнішнього економічного середовища [227; 228; 348].

Задля розробки та впровадження в систему управління якістю ФСП сфери ФКіС в умовах сільських ТГ був проведений SWOT-аналіз. До оцінки ступеню впливу встановлених нами у процесі SWOT-аналізу різноманітних об'єктивних і суб'єктивних факторів на стан і рівень ФСП в умовах сільських ТГ, як вказано, були залучені 21 спеціаліст з числа тих фахівців фізичної культури і спорту, які обрані і входять до складу ради Дніпровської територіальної організації ФСТ «Колос».

SWOT-аналіз допомагає узагальнити ситуацію щодо надання якісних ФСП, відслідкувати шанси та загрози через визначення слабких і сильних сторін діяльності фізкультурно-спортивної організації та конкурентів. SWOT-аналіз є основним інструментом управління та планування діяльністю в перспективі визначення сильних та слабких сторін, різноманітних сприятливих можливостей та загроз, встановлення зв'язків між ними через побудову матриць SWOT-аналізу. Підсумкові матриці SWOT аналізу представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою (2.6.)

Методологічною основою дослідження є системно-інформаційний аналіз об'єкту як багатовимірної системи взаємопов'язаних кількісних та якісних інформаційних ознак, його мікро- та макросередовища (тобто, внутрішнього та зовнішнього середовища) сфери ФКіС сільських ТГ.

У результаті проведеного аналізу сильних і слабких сторін, сприятливих можливостей та загроз у системі управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад можна зробити необхідні висновки, про напрями роботи і залучення необхідних засобів, методів, форм і умов роботи та необхідних ресурсів для вчасного реагування на виконаний прогноз впливу окремих факторів ,редагуванням процесу управління шляхом застосування доступних можливостей по запобіганню небезпек, зміцненню сильних сторін,

їх використанню та підсиленню більш слабких і недостатньо розвинених факторів впливу [168; 219].

До таблиць SWOT-аналізу були включені лише ті із запропонованих експертам фактори впливу, які отримали у ході оцінки хоча б один голос підтримки. На другому етапі аналізу проведено ранжування виявлених чинників внутрішнього і зовнішнього середовища, оцінку узгодженості думок експертів за коефіцієнтом конкордації Кендала та рангової кореляції Спірмена.

На заключному етапі за методикою Г. Я. Гольдштейна [58] була складена матриця SWOT-аналізу для опитування експертів та обчислення впливу відповідних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища для реалізації сприятливих можливостей зовнішнього середовища та усунення або зменшення впливу виявлених загроз. Для найбільш об'єктивної оцінки на цьому етапі з числа фахівців, які приймали участь у нашому науковому дослідженні була сформована група експертів з 10 фахівців, визначених за самооцінкою рівня компетентності (Додаток Е), у яких коефіцієнт компетентності виявилися більше за середній показник. Підсумкові матриці SWOT аналізу представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою 2.7.

У результаті проведеного наукового дослідження, були встановлені необхідні шляхи по удосконаленню, модернізації та індивідуалізації процесу управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Визначені стратегічні плани поліпшення вже сформованих і визначених факторів «сильних сторін», розвитку, підтримки та вдосконаленню з врахуванням функціональних, фізіологічних, фізичних, морально-вольових, психологічних і соціально-економічних «можливостей», та їх професійне застосування в процесі фізичного виховання і надання якісних ФСП населенню сільської територіальної громади.

Встановлені можливі небезпеки та загрози в процесі роботи в сфері ФКіС в умовах сільських територіальних громад, їх ранжування і шляхи усунення та взаємозаміни більш сильними показниками, вчасне коректування шляхів їх усунення та запобігання.

Враховуючи отримані за допомогою SWOT-аналізу дані, досвід адміністрації громади, керівників громадських організацій та інструкторів ФКіС територіальних громад збільшується можливість компетентної розробки та вчасного коректування робочих програм, планів, складання положень про змагання та графіки проведення спортивно-масових заходів на території громади з урахуванням можливостей і стратегічних планів роботи голів, адміністрації, інструкторів конкретної територіальної громади включаючи бажання і можливості її населення. [168; 219; 521].

На першому етапі аналізу результатів опитування експертів було виявлено наступну структуру чотирьох інтегральних SWOT факторів.

На другому етапі аналізу проведено ранжування виявлених чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, оцінювання узгодженості думок експертів за коефіцієнтом конкордації Кендала та рангової кореляції Спірмена. Ранжування проводилася за п'ятибальною шкалою в діапазоні адитивних оцінок к від n до $n \times m$. Результати подані в таблицях: 3.5, 3.6, 3.7, 3.8.

Результати ранжування факторів «сильних сторін» внутрішнього середовища (табл. 3.5) свідчать, що найбільшу вагу отримав фактор S2 Сприятливі екологічні умови, які посилюють оздоровчий ефект занять (38,0%). Також високу оцінку мають обидва фактори S6 Менший вибір «спокус» і перспектива використання спортивних успіхів для навчання у ЗВО, спортивно-професійній кар'єрі тощо (23,8%) і S1 Більш високий, на загал, фізичний потенціал дітей та молоді для занять спортом (23,8%). Дещо неочікувано, третє за вагою місце розділили між собою три фактори: S3 Підтримка батьками занять фізичною культурою і спортом дітьми та молоддю» (4,8%).

Таблиця 3.5

Експертне ранжування факторів сильних сторін «S» внутрішнього середовища

(S)	Сильні сторони (S)	Фахівці m=10													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	S	Ранг	(S) - X	((S) - X) ²
														50	
S1	Більш високий, на загал, фізичний потенціал дітей та молоді для занять спортом (23,8%).	2	1	1	1	2	2	1	3	2	1	16	2	-19	361
S2	Сприятливі екологічні умови, що посилюють оздоровчий ефект занять (38,0%).	1	2	2	2	1	1	2	1	1	2	15	1	-20	400
S3	Підтримка батьками занять ФКіС дітьми та молоддю (4,8%)	3	4	4	3	4	4	3	2	3	5	35	3	0	0
S4	Доступ до Інтернету для пошуку прийнятних зразків розвитку ФКС в громадах (4,8%).	4	3	3	4	5	3	4	4	4	3	37	4	9	81
S5	Надання ФКіС послуг у ОТГ не має на меті заробляння коштів (4,8%).	6	5	5	5	3	6	5	6	5	6	52	5	17	289
S6	Менший вибір «спокус» і перспектива використання спортивних успіхів для навчання у ЗВО, спортивно-професійній кар'єрі тощо (23,8%).	5	6	6	6	6	5	6	5	6	5	56	6	21	441
Коеф. конкордації Кендала W=0.89										x=35	m=10	n=6	21000	210	1572

S4 Доступ до Інтернету для пошуку прийнятних зразків розвитку фізичної культури і спорту в громадах (4,8%), S5 Надання ФКіС послуг у сільських ТГ не має на меті заробляння коштів (4,8%).

Це можна пояснити декількома причинами. По-перше, це пояснюється надаванням батьками все більш значної уваги руховій активності засобами фізичної культури і спорту, у тому числі для покращення і збереження здоров'я дітей. По-друге – урахуванням можливостей фізичної культури і спорту як суттєвого чинника соціалізації дитини. По-третє – новою вже дійсно існуючою можливістю у батьків фінансово підтримати заняття дитини. По-четверте – бажанням як звичайних мешканців, так і керівництва та активу громад ознайомитись з наявним новим зарубіжним та вітчизняним досвідом і оцінкою можливості його використання в новостворених об'єднаних територіальних громадах.

Хоча поступово сфера фізичної культури і спорту в нашій країні все більше набуває рис, притаманних ринковому середовищу, в сільських громадах вони не виражені, а переважає надавання ФСП без намагання заробляння грошей.

Результати ранжирування факторів «слабких сторін» внутрішнього середовища представлені в таблиці 3.6. дали наступні результати. Перше місце з поміж інших посів W1 Недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», що не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту (23,8%). Очевидно, цей фактор має бути взятий у дослідженні до уваги, адже важливим є його урахування у процесі розробки нами підходів до подальшого вдосконалення системи управління фізичною культурою і спортом в умовах територіальних громад. На другому місці знаходиться група факторів, їх зазвичай називають вирішальними: W4, W5, W10.

Таблиця 3.6

Експертне ранжування факторів слабких сторін «W» внутрішнього середовища

	Слабкі сторони	Фахівці m=10													
(W)	(W)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	S	Ранг	(S) - X	((S) - X)2
														50	
W1	Недієва, невзаємопов’язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», що не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту (23,8%)	2	1	1	1	2	3	1	3	2	1	17	1	-56	3364
W2	Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій (4,8%).	1	2	2	3	1	4	2	1	1	2	19	2	19	3136
W3	Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також для забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу (4,8%).	7	5	5	2	8	1	4	5	9	5	56	6	9	361
W4	Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями (9,4%).	6	4	10	11	3	9	5	4	6	8	66	7	39	81
W5	Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного і соціального благополуччя, поліпшення здоров’я і подовження тривалості життя (9,4%).	3	6	4	3	4	4	3	2	3	4	36	3,5	39	1521
W6	Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти великої кількості молодих фахівців (4,8%).	9	14	11	12	10	14	10	14	10	11	36	3,5	40	1521

Продовження Таблиці 3.6

W7	Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану ФКіС (4,8%).	8	10	9	13	13	11	14	12	11	10	115	14	32	1600
W8	Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів (4,8%).	5	3	3	4	5	3	4	6	4	6	43	5	35	1024
W9	Велика зайнятість у часі і великий обсяг фізичної праці членів сім'ї у домогосподарстві (4,8%).	10	11	7	10	14	13	8	10	13	14	110	13	4	1225
W10	Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності і зміцнення здоров'я працівників (9,4%).	11	12	6	7	7	12	6	7	8	3	79	9	34	16
W11	Слабка, не сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом (4,8%).	4	13	13	13	12	10	9	11	12	12	109	12	31	1156
W12	Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей (4,8%).	13	9	14	5	11	7	7	13	14	13	106	11	11	961
W13	Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями (4,8%).	14	8	12	9	6	5	11	9	5	7	86	10	3	121
W14	Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту (4,8%).	6	7	5	8	9	8	5	8	7	9	72	8	2730	9
	Коеф. конкордації Кендала $W=0.71$									x=75	m=10	n=14	273000	2730	16096

W4 Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності, відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями (9,4%); W5 Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного і соціального благополуччя, поліпшення здоров'я і подовження тривалості життя (9,4%); W10 Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності і зміцнення здоров'я працівників (9,4%).

Третє місце між собою поділили всі інші фактори: W2 Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в сільських ТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій (4,8%); W3 Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також для забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу (4,8%); W6 Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти великої кількості молодих фахівців (4,8%); W7 Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану ФКиС (4,8%); W8 Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів (4,8%); W9 Велика зайнятість у часі і великий обсяг фізичної праці членів сім'ї у домогосподарстві (4,8%); W11 Слабка, не сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом (4,8%); W12 Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей (4,8%); W13 Невідповідність якості послуг з оздоровчої

фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями (4,8%); W14 Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту (4,8%).

Зрозуміло, що як налаштованість до занять ФКіС населення, так і наявність освічених фахівців, робота в сім'ї з сім'єю і за її межами є надійною і важливою основою розвитку сфери ФКіС в умовах сільських ТГ України.

Щодо факторів сприятливих можливостей зовнішнього середовища представлених в таблиці 3.7 можна зауважити таке.

Перше місце поділили фактори: O7 Поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в сільських ТГ (52,4%); O5 Заохочення керівництва сільських ТГ до фінансування ФКіС (52,4%); O6 Комплектація штатів сільських ТГ інструкторами з фізичної культури (52,4%); O11 Визначення об'єктів будівництва спортивних споруд з урахуванням побажань мешканців сільських ТГ (52,4%). І це очевидно, адже своєчасна і якісна законодавча і нормотворча робота, зміст якої спрямований на створення сприятливих передумов розвитку ФКіС є важливою для громад. Крім того очевидно, ці фактори є такими, від реалізації яких у повній мірі залежить подальший розвиток фізичної культури і спорту в умовах громад.

Друге місце теж розділили наступні фактори: O9 Розробка та реалізація планів розвитку спортивної бази з різних джерел фінансування (47,6%); O10 Залучення коштів від фандрейзингової діяльності на розвиток ФКіС (47,6%); O17 Інструктування фахівців сільських ТГ щодо застосування нормативних актів (47,6%), що можна пояснити незначною кількістю діючих нормативних актів, які дійсно спрямовують і визначають зміст діяльності з розвитку фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Третє місце займає фактор O4 Здійснення акцій регіональної влади на підтримку розвитку ФКіС в сільських ТГ (обласні конкурси, методична допомога тощо) (33,2%).

Таблиця 3.7

Експертне ранжування факторів сприятливих можливостей «О» зовнішнього середовища

(О)	Можливості (О)	Фахівці m=10										S	Ранг	(S) -X	((S) X)2
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			90	
O1	Розробка і виконання якісних середньострокових програм розвитку ФКіС (4,8%).	12	6	12	14	13	13	10	13	11	11	115	12	25	625
O2	Створення ДЮСШ (та їх відділень) в ОТГ (4,8%).	15	14	15	15	16	15	4	17	15	17	143	15	53	2809
O3	Розробка і впровадження СУЯ ФСП (23,8%).	2	4	3	1	4	4	3	5	5	4	35	2	-55	3025
O4	Здійснення акцій регіональної влади на підтримку розвитку ФКіС в ОТГ (обласні конкурси, методична допомога тощо) (33,2%).	16	17	16	16	11	17	15	11	16	15	150	16	60	3600
O5	Заохочення керівництва ОТГ до фінансування ФКіС (52,4%).	3	3	2	3	2	12	2	2	1	13	43	3,5	-47	2209
O6	Комплектація штатів ОТГ інструкторами з фізичної культури (52,4%).	1	2	1	2	1	3	1	1	2	1	43	3,5	-47	2209
O7	Поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в ОТГ (52,4%).	4	5	4	6	3	2	6	3	3	9	15	1	-75	5625
O8	Заохочення випускників шкіл до навчання у спеціалізованих ЗВО і наступної роботи в ОТГ (23,8%).	8	9	9	8	10	8	8	7	8	7	82	8	-8	64
O9	Розробка та реалізація планів розвитку спортивної бази з різних джерел фінансування (47,6%).	10	11	10	9	8	10	12	9	10	8	97	10	7	49

Продовження Таблиці 3.7

O10	Залучення коштів від фандрейзингової діяльності на розвиток ФКіС (47,6%).	14	16	14	12	14	11	14	15	14	3	127	13	37	1369
O11	Визначення об'єктів будівництва спортивних споруд з урахуванням побажань мешканців ОТГ (52,4%)	6	1	8	5	9	9	7	8	6	5	64	6,5	-26	676
O12	Якісне підвищення кваліфікації фахівців (9,6%%)	5	7	5	4	5	6	5	6	7	2	52	5	-38	1444
O13	Забезпечення фахівців необхідною методичною підтримкою (14,3%)	13	8	13	13	15	14	13	14	12	14	129	14	39	1521
O14	Покращення взаємодії в системі «центр - регіони – ОТГ» (19,0%).	7	6	6	7	6	1	17	4	4	6	64	6,5	-26	676
O15	Впровадження сучасних технологій управління розвитком ФКіС (9,6%).	9	10	7	10	7	5	9	10	9	10	86	9	-4	16
O16	Пропонування населенню бажаних ФКіС послуг (4,8%%).	11	12	11	11	12	7	11	12	13	12	112	11	22	484
O17	Інструктування фахівців ОТГ щодо застосування нормативних актів (47,6%%).	12	13	17	17	17	16	16	16	17	16	157	17	67	4489
	Коеф. конкордації Кендала $W=0.757$									$x=90$	$m=10$	$n=17$	489600	4896	30890

Наступними за важливістю факторами сприятливих можливостей зовнішнього середовища стали: О3 Розробка і впровадження СУЯ ФСП (23,8%); О8 Заохочення випускників шкіл до навчання у спеціалізованих ЗВО і наступної роботи в сільських ТГ (23,8%).

П'яте місце у фактору О14 Покращення взаємодії в системі «центр - регіони – сільські ТГ (19,0%).

Шосте місце зайняв фактор О13 Забезпечення фахівців необхідною методичною підтримкою (14,3%).

Лише сьоме місце посіли такі фактори як: О12 Якісне підвищення кваліфікації фахівців (9,6%); О15 Впровадження сучасних технологій управління розвитком ФКіС (9,6%). Маються на увазі можливості спеціалізованих ЗВО (факультетів фізичного виховання).

Несподівано лише восьме останнє місце поділили між собою фактори: О1 Розробка і виконання якісних середньострокових програм розвитку ФКіС (4,8%); О2 Створення ДЮСШ та їх відділень в ОТГ (4,8%); О16 Пропонування населенню бажаних ФКіС послуг (4,8%). Можна пояснити це тим, що експерти не відносять його до групи найбільш гострих і першочергових. За всієї важливості цей фактор видається експертам не пріоритетним, адже вони не спостерігають подібні ініціативи, а отже не знають їхньої ваги.

Щодо експертного ранжування факторів загроз зовнішнього середовища представлених в таблиці 3.8., відмітимо наступне. Найбільш загрозливим експертами визначено фактор Т1 Невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФКіС послуг, супутніх поїздок на змагання тощо (19,0%).

Друга за негативністю загроза власне у факторів: Т3 Слабка ініціатива керівництва ОТГ з розвитку ФКіС (14,2%).

Загроза Т4 Інші, такі що є більш конкурентними послуги в сільських ТГ має друге місце за експертним оцінюванням (14,2%), адже вони очевидно можуть переважувати привабливість занять фізичною культурою і спортом і виступати у якості конкурента ФКіС та Т6 Несприятливі фінансові та матеріально-технічні умови занять (14,2%).

Таблиця 3.8

Експертне ранжування факторів загроз «Т» зовнішнього середовища

	Загрози	Фахівці m=10										S	Ранг	(S) -X	((S) - X) ²
(Т)	(Т)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			50	
T1	Невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФКіС послуг, супутніх поїздок на змагання тощо (19,0%).	6	5	6	5	5	5	5	5	6	5	53	6	3	0
T2	Недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКіС (9,6%).	5	6	5	4	3	4	2	3	5	2	39	4	-11	121
T3	Слабка ініціатива керівництва ОТГ з розвитку ФКС (14,2%).	2	2	1	2	2	3	4	2	3	3	24	2	-26	676
T4	Інші, такі що є більш конкурентними послуги в ОТГ (14,2%).	3	3	3	3	3	1	3	4	1	6	30	3	-20	400
T5	Небажання (затримка) з впровадженням СУЯ ФКП, а звідси їх низька якість (9,6%).	4	4	4	5	4	5	6	5	4	4	45	5	-5	25
T6	Несприятливі фінансові та матеріально-технічні умови занять ФКіС (14,2%).	1	1	2	1	8	2	1	1	2	1	20	1	-30	900
T7	Високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості (9,6%).	8	8	7	8	1	8	7	7	6	8	68	7	18	324
T8	Слабкий фізкультурно-спортивний актив ОТГ (4,8%).	7	7	8	9	9	8	9	8	8	7	80	8,5	30	900
T9	Ризики корупційних дій у контексті ФКіС послуг (4,8%).	9	9	9	8	7	9	8	9	9	9	80	8,5	30	900
	Коеф. конкордації Кендала W=0.707									x=50	m=10	n=9	72000	720	4246

Це потрібно розуміти як відсутність у експертів усвідомлення наявності достатньої підтримки на рівні як законодавчої і нормативної бази, так і зусиль дещо сторонніх відносно територіальних громад організацій центрального і обласного рівня, які повинні підтримувати розвиток ФКС.

Третє місце поділили наступні фактори загроз: T2 Недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження системи управління якістю послуг з ФКіС (9,6%); T5 Небажання (затримка) з впровадженням системи управління якістю ФСП, а звідси їх низька якість (9,6%); T7 Високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості (9,6%).

Четверте останнє місце посіли фактори: T8 Слабкий фізкультурно-спортивний актив ОТГ (4,8%); T9 Ризики корупційних дій у контексті ФСП (4,8%).

Проведене ранжирування сильних «S» і слабких «W» сторін внутрішнього середовища, сприятливих можливостей «O» та загроз «T» зовнішнього середовища виявило ступінь узгодженості думок експертів за коефіцієнтом конкордації Кендала (W) в діапазоні 0,71 – 0,89. Отримання значення коефіцієнта конкордації здійснювалося автоматизовано в момент введення останньої оцінки експерта в комп'ютер.

Для додаткового аналізу узгодженості думок експертів нами було залучено метод рангової кореляції по Спірмену, за допомогою якого отримано 4 кореляційних матриці розміром: $m \times m = 100$ для кожної категорій: «S», «W», «O», «T» факторів. Отримані результати кореляційного зв'язку показників сильних і слабких сторін, можливостей і загроз представлені у вигляді кореляційних матриць представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою 2.2 та у (Додатку II).

Представлений матеріал наукового дослідження відображає ступінь погодженості думок між експертами щодо впливу пропонованих до оцінки факторів внутрішнього середовища, та відображає близькість/відмінність між оцінками експертів щодо факторів сильних сторін «S» внутрішнього середовища за величиною парної рангової кореляції. Це підтверджує наявність

значного ступеню погодженості в групі експертів щодо оцінюваних факторів слабких сторін W внутрішнього середовища.

Таблиця 3.9. є матрицею експертних оцінок, яка наочно відображає наявність двох груп факторів (квадрантів) Підсумкові матриці аналізу представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою 2.4, а саме сильних сторін і сприятливих зовнішніх можливостей. З поданих у таблиці 3.9 даних зрозуміло, що експертами була оцінена ймовірність появи можливостей, коефіцієнту їх впливу на об'єкт управління, якою є сфера ФКіС територіальної громади. Дана також оцінка інтенсивності сильних сторін впливу в балах на діяльності громад з питань розвитку ФКіС.

До числа найбільш сприятливих можливостей «О» експертами віднесені: «Комплектація штатів сільських ТГ інструкторами з фізичної культури» імовірність появи можливостей і загроз (P_j) і «Коефіцієнт впливу (K_j), що дорівнюють 0,9.

До числа факторів імовірності появи можливостей і загроз коефіцієнт впливу (P_j) яких складає більше ніж 0,5, експертами віднесені: поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в сільських ТГ - коефіцієнт впливу ($K_j=0,9$), створення ДЮСШ (та їх відділень) в сільських ТГ - коефіцієнт впливу ($K_j=0,9$) і здійснення акцій регіональної влади на підтримку розвитку ФКіС в сільських ТГ (обласні конкурси, методична допомога тощо) - коефіцієнт впливу ($K_j=0,5$). Експертне оцінювання впливу вказаних факторів по 0,8; розробка і впровадження СУЯ ФСП - коефіцієнт впливу ($K_j=0,8$), впровадження сучасних технологій управління розвитком ФКіС - коефіцієнт впливу ($K_j=0,6$) і надавання фахівцям необхідної методичної підтримки - коефіцієнт впливу ($K_j=0,6$).

Таблиця 3.9

Узагальнена матриця оцінок фахівців по квадранту SO

	Інтенсивність (Ai)	Сприятливі можливості (O)																
		O1. Поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в ОТГ	O2. Розробка і впровадження СУЯ фізкультурно-спортивних послуг	O3. Заохочення керівництва ОТГ до фінансування ФКС	O4. Комплектація штатів ОТГ інструкторами з фізичної культури	O5. Якісне підвищення кваліфікації фахівців	O6. Визначення об'єктів будівництва спортивних споруд з урахуванням побажань	O7. Покращення взаємодії в системі «центр – регіони – ОТГ»	O8. Заохочення випускників шкіл до навчання у спеціалізованих ЗВО і наступної роботи в	O9. Впровадження сучасних технологій управління розвитком ФКіС	O10. Розробка та реалізація планів розвитку спортивної бази з різних джерел фінансування	O11. Пропонування населенню бажаних ФКіС послуг	O12. Розробка і виконання якісних середньострокових програм розвитку ФКіС	O13. Залучення коштів від фандрейзингової діяльності на розвиток ФКіС	O14. Забезпечення фахівців необхідною методичною підтримкою	O15. Створення ДЮСШ (та їх відділень) в ОТГ	O16. Здійснення акцій регіональної влади на підтримку розвитку ФКіС в ОТГ (обласні конкурси, методична допомога тощо)	O17. Інструкування фахівців ОТГ щодо застосування цих нормативних актів
Імовірність появи можливостей і загроз (Pj)		0,8	0,7	0,6	0,9	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	0,4
Коефіцієнт впливу (Kj)		0,9	0,8	0,9	0,9	0,8	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,7	0,5	0,6	0,6	0,9	0,5	0,4
Сильні сторони (S)																		
S 1. Сприятливі екологічні умови, що посилюють оздоровчий ефект занять	4	5	5	4	4	4	3	4	4	4	3	4	4	3	4	4	3	3
S 2. Більш високий, на загал, фізичний потенціал дітей та молоді для занять спортом	5	4	5	4	5	4	4	3	4	3	4	4	5	4	3	4	3	4
S 3. Підтримка батьками занять ФКіС дітьми та молоддю	5	4	5	3	2	4	3	4	5	4	3	4	4	3	2	4	4	3
S 4. Доступ до Інтернету для пошуку прийнятних зразків розвитку ФКіС в громадах	5	4	4	4	3	3	3	4	3	4	4	3	4	4	3	4	4	3
S 5. Надання ФКС послуг у ОТГ не має на меті заробляння коштів	4	4	5	4	3	4	4	5	4	3	4	3	4	2	3	4	4	3
S 6. Менший вибір «спокус» і перспектива використання спортивних успіхів для навчання у ЗВО, спортивно-професійній кар'єрі тощо	4	4	5	4	3	4	4	4	5	4	3	4	4	3	4	3	4	3

Експертне оцінювання вказаних факторів по 0,7- заохочення керівництва сільських ТГ до фінансування ФКіС коефіцієнт впливу ($K_j=0,9$), якісне підвищення кваліфікації фахівців фізичної культури і спорту ($K_j=0,8$), заохочення випускників шкіл до навчання у спеціалізованих ЗВО і наступної роботи в сільських ТГ ($K_j=0,6$), а також розробка та реалізація планів розвитку спортивної бази з різних джерел фінансування і залучення коштів від фандрейзингової діяльності на розвиток фізкультури і спорту – оцінка цих факторів по 0,6.

Табл. 3.10 є матрицею експертних оцінок, яка наочно відображає дві групи факторів (квадрантів), а саме сильних сторін і загроз. З поданих даних зрозуміло, що експертами оцінена ймовірність появи загроз, коефіцієнт їх впливу на об'єкт управління, якою є сфера фізичної культури і спорту територіальної громади. Дана також оцінка інтенсивності загроз впливу в балах на діяльність громад у питаннях розвитку ФКіС.

До найбільш суттєвого фактору експертами віднесено підтримку батьками занять ФКіС дітьми та молоддю, а інтенсивність впливу (A_i) – 5. Усі інші оцінювані фактори мали інтенсивність впливу (A_i) – 4.

З точки зору ймовірності появи можливостей і загроз (P_j) оцінювані фактори тримали наступні значення коефіцієнту впливу: несприятливі фінансові та матеріально-технічні умови занять фізичною культурою і спортом, а також небажання (або затримка) з впровадженням системи управління якістю ФСП, а звідси їх низька якість ($K_j=0,8$); слабка ініціатива керівництва сільських ТГ з розвитку ФКіС та інші, такі що є більш конкурентними послуги в сільських ТГ - коефіцієнт впливу ($K_j=0,7$); недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКіС - коефіцієнт впливу ($K_j=0,6$); невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФСП, супутніх поїздок на змагання тощо - коефіцієнт впливу ($K_j=0,5$).

Таблиця 3.10

Узагальнена матриця оцінок фахівців по квадранту ST

	Інтенсивність (Ai)	Загроза (T)								
		T1. Неприятливі фінансові та матеріально-технічні умови занять ФКіС	T2. Слабка ініціатива керівництва ОТГ з розвитку ФКіС	T3. Інші, такі що є більш конкурентними послуги в ОТГ	T4. Недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКіС	T5. Небажання (затримка) з впровадженням СУЯ ФКіС послуг, а звідси їх низька якість	T6. Невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФКіС послуг, супутніх поїздок на змагання тощо	T7. Високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості	T8. Слабкий фізкультурно-спортивний актив ОТГ	T9. Ризики корупційних дій у контексті ФКіС послуг
Імовірність появи можливостей і загроз (Pj)		0,8	0,7	0,7	0,6	0,8	0,5	0,3	0,4	0,3
Коефіцієнт впливу (Kj)		0,8	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,3	0,5	0,2
Сильні сторони (S)										
S 1. Сприятливі екологічні умови, що посилюють оздоровчий ефект занять	4	3	4	4	3	4	3	4	4	2
S 2. Більш високий, на загал, фізичний потенціал дітей та молоді для занять спортом	4	5	4	4	3	3	3	4	4	3
S 3. Підтримка батьками занять ФКіС дітьми та молоддю	5	4	3	4	3	3	4	3	3	4
S 4. Доступ до Інтернету для пошуку прийнятних зразків розвитку ФКіС в громадах	4	4	3	4	5	3	2	2	3	3
S 5. Надання ФКіС послуг у ОТГ не має на меті заробляння коштів	4	5	4	4	3	4	1	2	2	1
S 6. Менший вибір «спокус» і перспектива використання спортивних успіхів для навчання у ЗВО, спортивно-професійній кар'єрі тощо	4	4	3	3	3	2	3	1	2	2

Нарешті, ряд факторів за ймовірністю появи можливостей і загроз (P_j), які отримали коефіцієнт впливу (K_j) менше 0,5: слабкий фізкультурно-спортивний актив сільських ТГ ($K_j=0,4$); високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості, а також ризики корупційних дій у контексті ФСП (K_j обох вказаних факторів по 0,3).

Таблиця 3.11. є матрицею експертних оцінок, яка наочно відображає ймовірність появи сприятливих можливостей, коефіцієнт їх впливу на об'єкт управління, яким є сфера ФКіС територіальної громади. Подана також оцінка ролі впливу слабких сторін на діяльність громад у питаннях розвитку ФКіС.

Щодо ймовірності появи можливостей і загроз (P_j) відмітимо наступне: найбільш високу оцінку (0,9) отримав фактор комплектація штатів територіальних громад інструкторами з фізичної культури; - також високі оцінки (ймовірність появи можливостей і загроз (P_j) дорівнює 0,8) отримали поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в сільських ТГ, створення ДЮСШ (та їх відділень) в сільських ТГ, а також здійснення акцій регіональної влади на підтримку розвитку ФКіС в сільських ТГ (обласні конкурси, методична допомога тощо); фактори, ймовірність появи можливостей і загроз (P_j) дорівнює 0,7 це розробка і впровадження СУЯ ФСП, впровадження сучасних технологій управління розвитком ФКіС і забезпечення фахівців необхідною методичною підтримкою; по 0,6 отримали фактори заохочення керівництва сільських ТГ до фінансування ФКіС, якісне підвищення кваліфікації фахівців, заохочення випускників шкіл до навчання у спеціалізованих ЗВО і наступної роботи в сільських ТГ, розробка та реалізація планів розвитку спортивної бази з різних джерел фінансування, а також залучення коштів від фандрейзингової діяльності на розвиток ФКіС; по 0,5 отримали фактори визначення об'єктів будівництва спортивних споруд з урахуванням побажань мешканців сільських ТГ, покращення взаємодії в системі «центр - регіони – сільські ТГ», пропонування населенню бажаних ФСП, а також розробка і виконання якісних середньострокових програм розвитку ФКіС.

Таблиця 3.11

Узагальнена матриця оцінок фахівців по квадранту «WO»

	Інтенсивність (Ai)	Сприятливі можливості (O)																
		O1. Поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов	O2. Розробка і впровадження СУЯ фізкультурно-спортивних послуг	O3. Заохочення керівництва ОТГ до фінансування ФКіС	O4. Комплектація штатів ОТГ інструкторами з фізичної культури	O5. Якісне підвищення кваліфікації фахівців	O6. Визначення об'єктів будівництва спортивних споруд з урахуванням побажань	O7. Покращення взаємодії в системі «центр - регіони - ОТГ»	O8. Заохочення випускників шкіл до навчання у спеціалізованих ЗВО і наступної	O9. Впровадження сучасних технологій управління розвитком ФКіС	O10. Розробка та реалізація планів розвитку спортивної бази з різних джерел	O11. Пропонування населенню бажаних ФКіС послуг	O12. Розробка і виконання якісних середньострокових програм розвитку ФКіС	O13. Залучення коштів від фандрейзингової діяльності на розвиток ФКС	O14. Забезпечення фахівців необхідного методичною підтримкою	O15. Створення ДЮСШ (та їх відділень) в ОТГ	O16. Здійснення акцій регіональної влади на підтримку розвитку ФКіС в ОТГ (обласні)	O17. Інструктування фахівців ОТГ щодо застосування цих нормативних актів
Імовірність появи можливостей і загроз (Pj)		0,8	0,7	0,6	0,9	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	0,4
Коефіцієнт впливу (Kj)		0,9	0,8	0,9	0,9	0,8	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,7	0,5	0,6	0,6	0,9	0,5	0,4
Слабкі сторони (W)																		
W 1. Недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», що не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту	- 4	5	4	4	5	4	4	4	4	5	4	3	3	3	4	3	3	3
W2. Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій	- 3	5	5	4	5	4	4	4	3	4	3	4	4	3	3	4	4	3
W 3. Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту	- 3	4	4	4	4	5	4	4	4	5	4	3	4	3	2	3	4	4
W 4. Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних	- 3	4	4	4	5	4	4	4	5	4	4	4	4	5	4	4	4	5

потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями (9,4%).																		
W 5. Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих результатів	-2	3	5	4	5	4	4	3	4	4	3	4	4	4	3	3	2	3
W 6. Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також для підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу	-3	4	5	4	5	4	5	4	3	4	3	5	3	4	4	4	4	3
W 7. Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями	-4	4	5	4	5	3	3	4	3	3	4	5	5	4	4	3	2	2
W 8. Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів)	-4	5	5	4	4	5	5	4	4	4	5	4	5	4	3	4	4	3
W 9. Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності і зміцнення здоров'я працівників	-4	4	4	4	5	5	3	5	4	4	5	5	4	3	2	5	3	2
W 10. Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями	-3	4	4	3	4	4	3	4	3	5	4	4	5	4	3	3	2	3
W 11. Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей	-4	5	5	4	4	5	5	4	4	4	5	4	5	4	3	4	4	3
W 12. Не сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати до активних занять спортом	-3	4	5	4	5	5	4	3	4	5	5	4	5	5	3	4	3	4
W 13. Велика зайнятість у часі і великий обсяг фізичної праці членів сім'ї у домогосподарстві	-5	4	3	4	4	5	4	3	4	4	5	3	4	4	3	1	2	4
W 14. Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану ФКіС	-2	4	4	3	4	5	3	3	4	5	4	4	4	5	3	2	1	4

Таблиця 3.12

Матриця оцінок фахівців по квадранту WT

	Інтенсивність (Ai)	Загроза (Т)								
		Т1. Несприятливі фінансові та матеріально-технічні умови занять ФКіС	Т2. Слабка ініціатива керівництва ОТГ з розвитку ФКіС	Т3. Інші, такі що є більш конкурентними послуги в ОТГ	Т4. Недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКС	Т5. Небажання (затримка) з впровадженням СУЯ ФКіС послуг, а звідси їх низька якість	Т6. Невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФКіС послуг, супутніх поїздки на змагання тощо	Т7. Високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості	Т8. Слабкий фізкультурно-спортивний актив ОТГ	Т9. Ризики корупційних дій у контексті ФКіС послуг
Імовірність появи можливостей і загроз (Pj)		0,8	0,7	0,7	0,6	0,8	0,5	0,3	0,4	0,3
Коефіцієнт впливу (Kj)		0,8	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,3	0,5	0,2
Слабкі сторони (W)										
W 1. Недієва, невзаємопов'язана і невзасмодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», що не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту	-4	3	4	4	4	3	1	1	4	3
W2. Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій	-3	4	2	3	4	2	1	3	2	2

Продовж. табл. 3.12.

W 3. Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного і соціального благополуччя, поліпшення здоров'я і подовження тривалості життя	-3	4	3	4	2	4	3	1	2	3
W 4. Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти великої кількості молодих фахівців	-4	3	4	2	2	1	3	3	4	2
W 5. Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів	-2	2	2	2	1	4	3	3	4	3
W 6. Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також для забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу	-3	3	4	2	4	2	1	3	2	1
W 7. Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями	-4	2	2	3	3	2	2	4	4	1
W 8. Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту	-4	2	4	4	3	3	2	3	2	1
W 9. Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності і зміцнення здоров'я працівників	-4	4	3	4	2	2	4	3	3	1
W 10. Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями	-3	1	2	3	4	3	4	2	2	2
W 11. Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей	-4	4	3	1	4	3	4	4	3	1
W 12. Слабка, не сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом	-3	2	3	4	3	2	4	3	1	1
W 13. Велика зайнятість у часі і великий обсяг фізичної праці членів сім'ї у домогосподарстві	-5	2	4	3	2	3	3	4	2	2
W 14. Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану ФКіС	-2	3	4	4	2	3	4	3	2	1

у 0,4 був оцінений експертами фактор щодо інструктування фахівців сільських ТГ щодо застосування діючих нормативних актів.

Щодо експертних оцінок по квадранту «WT» представлених в таблиці 3.12., зауважимо наступне.

За ймовірністю появи можливостей і загроз (P_j) експертами були дані наступні оцінки: ймовірність появи можливостей і загроз (P_j) щодо факторів, які отримали оцінку 0,8, це несприятливі фінансові та матеріально-технічні умови занять ФКіС та небажання (затримка) з впровадженням системи управління якістю ФСП, а звідси їхня низька якість.

Факторами, які отримали оцінку 0,7, стали слабка ініціатива керівництва територіальних громад з розвитку ФКіС та інші, такі що є більш конкурентними послуги в ОТГ; фактором, який отримав оцінку 0,6, став недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження системи управління якістю послуг з поширення фізичної культури і спорту; фактором, який отримав оцінку 0,5, стало невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФСП, супутніх поїздок на змагання тощо; фактором, який отримав оцінку 0,4, став слабкий фізкультурно-спортивний актив ОТГ; факторами, які отримали оцінку 0,3, стали високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості, а також ризики корупційних дій у контексті ФСП Підсумкові матриці кореляційного аналізу представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою (2.2.).

Таким чином, найбільший ризик негативного впливу мають фактори, що отримали оцінку 0,7, 0,6 і 0,5 (стали слабка ініціатива керівництва територіальних громад з розвитку ФКіС та інші, такі що є більш конкурентними послуги в сільських ТГ; недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з поширення фізичної культури і спорту; невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФСП, супутніх поїздок на змагання тощо), усі інші несуть меншу потенційну загрозу.

Щодо відмічених експертами слабких сторін (W) найбільшу оцінку, а саме – 5, отримав фактор велика зайнятість у часі і великий обсяг фізичної праці членів сім'ї у домогосподарстві.

Підсумкові матриці SWOT аналізу представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розраховані за формулою 2.2.

За оцінками кожного експерта розраховується узагальнена оцінка рівня конкретної сприятливої можливості, загрози, сильних та слабких сторін.

Підсумкові матриці містять суму зважених експертних оцінок, що представлені у таблицях 3.9., 3.10, 3.11., 3.12.

Підсумкова матриця SWOT-аналізу взаємодії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (по квадранту SO) для впровадження системи управління якістю щодо фізичної культури і спорту в сільських ТГ містить пов'язану оцінку групи наступних факторів Таблиця 3.13. Підсумкові матриці SWOT аналізу представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою 2.2.

Поданий у таблиці 3.19. матеріал експертного оцінювання містить відомості про взаємодію сильних сторін внутрішнього середовища «S» із сприятливими можливостями зовнішнього середовища «О». Підсумкові матриці SWOT аналізу представляють в клітинах сукупність кількісних оцінок експертів, розрахованих за формулою 2.4.

З поміж інших сприятливих можливостей виділяються наступні фактори: О1. Поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в сільських територіальних громадах (сумарна оцінка фактору експертами 80,64); О15. Створення ДЮСШ (та їх відділень) в умовах сільських територіальних громад (сумарна оцінка 76,68); О4 Комплектація штату громади управлінцями і інструкторами підготовленими відповідно сучасних вимог до розвитку сфери ФКіС в умовах сільських ТГ (сумарна оцінка 72,90); О2 Розробка і впровадження СУЯ ФСП (сумарна оцінка 72,80).

Продовження табл. 3.13

S 1. Сприятливі екологічні умови, що посилюють оздоровчий ефект занять	4	14,4	11,2	8,64	12,96	7,68	3,6	5,6	5,76	6,72	3,6	5,6	4,0	4,32	6,72	11,52	4,8	1,92	119,04
S 2. Більш високий, на загал, фізичний потенціал дітей та молоді для занять спортом	5	14,4	14,0	10,8	20,25	9,6	6,0	5,25	7,2	6,3	4,5	4,5	9,0	7,2	6,3	14,4	6,0	3,2	148,90
S 3. Підтримка батьками занять ФКіС дітьми та молоддю	5	14,4	14,0	8,1	8,1	9,6	4,5	7,0	7,2	8,4	4,5	7,0	5,0	7,2	7,2	16,2	8,0	2,4	138,80
S 4. Доступ до Інтернету для пошуку прийнятних зразків розвитку ФКС в громадах	5	14,4	11,2	10,8	12,15	7,2	4,5	7,0	5,4	8,4	6,0	5,25	4,5	7,2	6,3	14,4	8,0	2,4	135,10
S 5. Надання ФКіС послуг у ОТГ не має на меті заробляння коштів	4	11,52	11,2	8,96	9,72	7,68	4,8	7,0	7,0	5,04	4,8	4,2	4,0	2,88	5,4	11,52	6,4	1,92	114,04
S 6. Менший вибір «спокус» і перспектива використання спортивних успіхів для навчання у ЗВО, спортивно-професійній кар'єрі, тощо	4	11,52	11,2	8,64	9,72	7,68	4,8	5,6	7,2	5,76	3,6	5,6	4,0	4,32	6,72	8,64	6,4	1,92	113,32
		80,64	72,80	55,94	72,90	49,44	28,20	37,45	39,76	40,62	27,00	32,15	30,50	33,12	38,64	76,68	39,60	13,76	

О3 Заохочення керівництва сільських ТГ до збільшення фінансування сфери фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах (сумарна оцінка 55,94); О5 Якісне підвищення кваліфікації фахівців (сумарна оцінка 49,44); О9 Впровадження сучасних технологій управління розвитком ФКіС (сумарна оцінка 40,62). Найменшу підтримку експертів отримав фактор сприятливих можливостей О17 Інструктування фахівців сільських територіальних громад, щодо застосування відповідних нормативних актів (сумарна оцінка 13,76).

Взаємодію зовнішніх сприятливих можливостей з внутрішніми сильними сторонами експерти оцінили наступними інтегральними балами у послідовності за зменшенням їх впливу: S2. Більш високий, на загал, фізичний потенціал дітей та молоді для занять спортом - 148,90; S3. Підтримка батьками занять ФКіС дітьми та молоддю - 138,80; S4. Доступ до Інтернету для пошуку прийнятних зразків розвитку ФКіС в громадах - 135,10; S1 Сприятливі екологічні умови, що посилюють оздоровчий ефект занять - 119,04; S5. Надання ФСП у сільських ТГ не має на меті заробляння коштів 114,04; S6. Менший вибір «спокус» і перспектива використання спортивних успіхів для навчання у ЗВО, спортивно-професійній кар'єрі, тощо 113,32.

Поданий у таблиці 3.14. матеріал містить відомості про взаємодію факторів сильних сторін внутрішнього і загроз зовнішнього середовища.

Отримані наступні оцінки: S3. Підтримка батьками занять ФКіС дітьми та молоддю (сумарна оцінка 58,38), S2. Більш високий, на загал, фізичний потенціал дітей та молоді для занять спортом (сумарна оцінка фактору експертами 47,96), S5. надання ФСП в умовах сільських територіальних громад не має на меті заробляння коштів (сумарна оцінка фактору експертами - 45,64), S1. Сприятливі екологічні умови, що посилюють оздоровчий ефект занять (сумарна оцінка фактору експертами 44,84).

Таблиця 3.14

Підсумкова матриця SWOT-аналізу взаємодії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (по квадранту ST) для впровадження системи управління якістю послуг в системі фізичної культури і спорту ОТГ

	Інтенсивність (A _i)	Загроза (T)									Усього
		T1. Неприятливі фінансові та матеріально-технічні умови занять ФКіС	T2. Слабка ініціатива керівництва ОТГ з розвитку ФКіС	T3. Інші, такі що є більш конкурентними послуги в ОТГ	T4. Недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКіС	T5. Небажання (затримка) з впровадженням СУЯ ФКіС послуг, а звідси їх низька якість	T6. Невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФКіС послуг, супутніх поїздки на змагання тощо	T7. Високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької	T8. Слабкий фізкультурно-спортивний актив ОТГ	T9. Ризики корупційних дій у контексті ФКіС послуг	
Імовірність появи можливостей і загроз (P _j)		0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,5	0,3	0,4	0,3	
Коефіцієнт впливу (K _j)		0,6	0,7	0,6	0,8	0,7	0,7	0,3	0,5	0,2	
Сильні сторони (S)											
S 1. Сприятливі екологічні умови, що посилюють оздоровчий ефект занять	4	4,32	7,84	6,72	7,68	8,96	4,2	1,44	3,2	0,48	44,84
S 2. Більш високий, на загал, фізичний потенціал дітей та молоді для занять спортом	4	4,32	7,84	6,72	12,8	6,72	4,2	1,44	3,2	0,72	47,96
S 3. Підтримка батьками занять ФКіС дітьми та молоддю	5	5,4	9,83	8,4	12,8	8,4	7,0	1,35	4,0	1,2	58,38
S 4. Доступ до Інтернету для пошуку прийнятних зразків розвитку ФКіС в громадах	4	7,2	5,88	6,72	10,24	6,72	2,8	0,72	2,4	0,72	43,40
S 5. Надання ФКіС послуг у ОТГ не має на меті заробляння коштів	4	4,32	7,84	6,72	12,8	8,6	2,8	0,72	1,6	0,24	45,64
S 6. Менший вибір «спокус» і перспектива використання спортивних успіхів для навчання у ЗВО,	4	4,32	5,88	5,04	10,24	4,48	4,2	0,36	1,6	0,48	36,60
Усього		29,88	45,11	40,32	66,56	43,88	25,20	6,03	16,00	3,84	—

Також S4. Доступ до Інтернету для пошуку прийнятних зразків розвитку ФКіС в громадах (43,40), що можна пояснити поки що слабкою доступністю мережі Інтернету у невеликих за розміром сільських поселеннях, а також сподіванням знайти актуальні для розвитку ФКіС в умовах громад відомості.

Найменшу оцінку (36,60), отримав фактор S6 менший вибір «спокус» і перспектива використання спортивних успіхів для навчання у ЗВО, спортивно-професійній кар'єрі тощо.

Серед найбільших загроз розвитку сфери ФКіС експерти виділили наступні фактори ризику:

- недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКіС (сумарна оцінка фактору експертами - 66,56);
- слабка ініціатива керівництва сільських ТГ з розвитку фізичної культури і спорту (сумарна оцінка фактору експертами - 45,11);
- небажання (затримка) з впровадженням системи управління якістю ФСП, а звідси їх низька якість(оцінка фактору експертами - 43,88);
- інші, такі що є більш конкурентними послуги в сільських ТГ (40,32);

Саме дані таблиці 3.15. варто використовувати для розробки стратегічних напрямків розвитку сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад. Але потрібно виділити саме ті з факторів, які можливо використати в безпосередній діяльності також конкретної громади.

Поданий у табл. 3.15. матеріал містить відомості про взаємодію слабких сторін внутрішнього середовища зі сприятливими можливостями зовнішнього середовища. З поміж іншого виділяються фактори: О4 Комплектація штатів сільських ТГ інструкторами з фізичної культури (сумарна оцінка 181,79), О1 Поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в сільських ТГ (сумарна оцінка фактору експертами 151,60), О2 Розробка і впровадження СУЯ ФСП (117,60), О15 Створення ДЮСШ (та їх відділень) в сільських ТГ (106,56), О5 Якісне підвищення кваліфікації фахівців (104,16).

Таблиця 3.15

Підсумкова матриця SWOT-аналізу взаємодії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (по квадранту WO) для впровадження СУЯ в системі фізичної культури і спорту ОТГ

	Інтенсивність (Ai)	Сприятливі можливості (O)																	Усього
		О1. Поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в ОТГ	О2. Розробка і впровадження СУЯ фізкультурно-спортивних послуг	О3. Заохочення керівництва ОТГ до фінансування ФКіС	О4. Комплектація штатів ОТГ інструкторами з фізичної культури	О5. Якісне підвищення кваліфікації фахівців	О6. Визначення об'єктів будівництва спортивних споруд з урахуванням побажань	О7. Покращення взаємодії в системі «центр - регіони - ОТГ»	О8. Заохочення випускників шкіл до навчання у спеціалізованих ЗВО і наступної роботи в ОТГ	О9. Впровадження сучасних технологій управління розвитком ФКіС	О10. Розробка та реалізація планів розвитку спортивної бази з різних джерел фінансування	О11. Пропонування населенню бажаних ФКіС послуг	О12. Розробка і виконання якісних середньострокових програм розвитку ФКіС	О13. Залучення коштів від фандрейзингової діяльності на розвиток ФКіС	О14. Забезпечення фахівців необхідною методичною підтримкою	О15. Створення ДЮСШ (та їх відділень) в ОТГ	О16. Здійснення акцій регіональної влади на підтримку розвитку ФКіС в ОТГ (обласні конкурси, методична допомога тощо)	О17. Інструментування фахівців ОТГ щодо застосування цих нормативних актів	
Імовірність появи можливостей і загроз (Pj)		0,8	0,7	0,6	0,9	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	0,4	
Коефіцієнт впливу (Kj)		0,9	0,8	0,9	0,9	0,8	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,7	0,5	0,6	0,6	0,9	0,5	0,4	
Слабкі сторони (W)																			
W 1. Недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», що не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту	-4	14,4	8,96	8,64	20,25	7,68	4,8	5,6	5,76	8,4	4,8	4,2	3,0	4,32	6,72	8,64	4,8	1,92	122,89

Продовження. табл. 3.15.

W2. Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій	-3	10,8	8,4	6,48	12,15	5,76	3,6	4,2	3,24	6,3	2,7	3,0	3,0	3,24	3,78	8,64	0,4	1,44	87,13
W 3. Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного і соціального благополуччя, поліпшення здоров'я і подовження тривалості життя	-3	8,64	6,72	6,48	9,72	7,2	3,6	4,2	4,32	6,3	3,6	3,15	3,0	3,24	2,52	6,48	4,8	1,92	85,89
W 4. Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти великої кількості молодих фахівців	-4	14,4	8,96	6,48	16,2	9,6	4,8	5,6	7,2	8,4	4,8	4,8	4,0	3,6	5,04	5,76	3,2	1,28	114,12
W 5. Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів	-2	5,76	5,6	4,32	8,1	3,84	2,4	2,1	2,88	3,36	1,8	2,8	2,0	2,88	2,52	4,32	1,6	0,96	57,24

Продовж. табл. 3.15.

W 6. Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також для забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу	-3	8,64	8,4	8,1	12,5	5,76	4,5	4,2	3,24	5,04	2,7	5,25	2,25	4,32	5,04	8,64	4,8	1,44	94,82
W 7. Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями	-4	11,52	11,2	8,64	16,2	5,76	3,6	5,6	4,32	5,04	4,8	7,0	5,0	5,76	6,72	5,04	3,2	1,28	110,68
W 8. Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту	-4	14,4	11,2	8,64	12,96	9,6	6,0	7,0	5,76	6,72	6,0	5,6	5,0	5,76	5,04	11,52	6,4	1,92	129,52
W9. Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності і зміцнення здоров'я працівників	-4	11,2	8,96	8,64	16,2	9,6	3,6	7,0	5,76	6,72	6,0	7,0	4,0	5,76	3,36	14,4	4,8	1,28	124,28
W 10. Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями	-3	8,64	6,72	4,86	9,72	5,76	2,7	4,2	3,24	6,3	3,6	4,2	3,75	4,32	3,78	6,48	2,4	1,44	82,11

Продовж. табл. 3.15.

W11. Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей	-4	14,4	11,2	8,64	12,96	9,6	6,0	5,6	5,76	6,72	6,0	5,6	5,0	5,76	5,04	11,52	6,4	1,92	128,12
W 12. Слабка, не сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом	-3	8,64	8,4	6,48	12,15	7,2	3,6	3,15	4,32	6,3	4,5	4,2	5,0	5,4	3,78	8,64	3,6	1,44	96,80
W13. Велика зайнятість у часі і великий обсяг фізичної праці членів сім'ї у домогосподарстві	-5	14,4	8,4	10,8	16,2	12,0	6,0	5,25	7,2	8,4	4,5	5,25	5,0	7,2	6,3	3,6	4,0	3,2	127,70
W14. Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану ФКіС	-2	5,76	4,48	3,24	6,48	4,8	1,8	2,1	2,88	4,2	2,4	2,8	2,0	3,6	2,52	2,88	0,8	1,28	54,02
		151,60	117,60	100,44	181,79	104,16	57,00	65,80	65,88	88,20	58,20	64,85	52,00	65,16	62,16	106,56	51,20	22,72	(—)

Реалізація саме таких сприятливих факторів приведе до зменшення кількості слабких сторін внутрішнього середовища і сприятиме створенню умов розвитку ФКіС в умовах громад.

Крім того, дані таблиці показують, що за оцінкою експертів фактор О1 Поява законодавчих та нормативних актів, що сприятимуть створенню умов розвитку ФКіС в сільських ТГ, як відмічається, є найбільш впливовою сприятливою можливістю. Це також фактори О15. Створення ДЮСШ (та їх відділень) в сільських ТГ, О4 Комплектація штатів сільських ТГ інструкторами з фізичної культури, О2.

Розробка і впровадження СУЯ ФСП, О10 Розробка та реалізація планів розвитку спортивної бази з різних джерел фінансування, а також Об Визначення об'єктів будівництва спортивних споруд з урахуванням побажань мешканців сільських ТГ. Ще раз відмічено як проблемне питання О17 Інструктування фахівців сільських ТГ щодо застосування діючих нормативних актів, яке на думку експертів слабо впливає на розвиток системи управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад. З поміж іншого виділяються фактори: Т4 Недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКіС (сумарна оцінка фактору експертами 88,96), Т2 Слабка ініціатива керівництва сільських ТГ з розвитку ФКіС (сумарна оцінка 75,46), Т5 Небажання (затримка) з впровадженням СУЯ ФСП, а звідси їх низька якість (сумарна оцінка 69,44), Т7 Високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості (сумарна оцінка 65,55), Т3 Інші, такі що є більш конкурентними послуги в сільських ТГ (сумарна оцінка 61,78).

З поміж іншого (Табл. 3.16) виділяються фактори: Т4 Недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКіС (сумарна оцінка фактору експертами 88,96), Т2 Слабка ініціатива керівництва сільських ТГ з розвитку ФКіС (сумарна оцінка 75,46), Т5 Небажання (затримка) з впровадженням СУЯ ФСП, а звідси їх низька якість (сумарна оцінка 69,44).

Таблиця 3.16

Підсумкова матриця SWOT-аналізу взаємодії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (по квадранту WT) для впровадження СУЯ в системі фізичної культури і спорту ОТГ

	Інтенсивність (Ai)	Загроза (T)									Усього
		T1. Неприятливі фінансові та матеріально-технічні умови занять ФКіС	T2. Слабка ініціатива керівництва ОТГ з розвитку ФКіС	T3. Інші, такі що є більш конкурентними послуги в ОТГ	T4. Недостатні фінансові, матеріальні та кадрові передумови впровадження СУЯ з ФКіС	T5. Небажання (затримка) з впровадженням СУЯ ФКіС послуг, а звідси їх низька якість	T6. Невиконання зобов'язань з надання безоплатності ФКіС послуг, супутніх поїздки на змагання тощо	T7. Високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості	T8. Слабкий фізкультурно-спортивний актив ОТГ	T9. Ризики корупційних дій у контексті ФКіС послуг	
Імовірність появи можливостей і загроз (Pj)		0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,5	0,3	0,4	0,3	
Коефіцієнт впливу (Kj)		0,6	0,7	0,6	0,8	0,7	0,7	0,3	0,5	0,2	
Слабкі сторони (W)											
W 1. Недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», що не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту	-4	4,32	7,84	6,72	10,24	6,72	4,2	0,36	3,2	0,72	44,32
W2. Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій	-3	4,32	2,94	3,78	7,68	3,36	1,05	0,3	1,2	0,36	24,99
W 3. Несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного і соціального благополуччя, поліпшення здоров'я і подовження тривалості життя	-3	4,32	4,41	5,04	3,84	6,72	3,15	0,27	1,2	0,54	29,49

Продовження табл. 3.16

W 4. Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти великої кількості молодих фахівців	-4	4,32	7,84	3,36	5,12	2,24	4,2	1,08	3,2	0,48	31,84
W 5. Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів	-2	1,44	1,96	1,68	1,28	4,48	2,1	0,54	1,6	0,36	15,44
W 6. Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також для забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу	-3	3,24	5,88	2,52	7,68	3,36	1,05	0,81	1,2	0,18	25,92
W 7. Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями	-4	2,88	3,92	5,04	7,68	4,48	2,8	1,44	3,2	0,24	31,68
W 8. Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту	-4	2,88	7,84	6,72	7,68	6,72	2,8	1,08	1,6	0,24	37,56
W9. Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності і зміцнення здоров'я працівників	-4	5,76	5,88	6,72	5,12	4,48	5,6	1,08	2,4	0,24	37,28
W 10. Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями	-3	1,08	2,94	3,78	7,68	5,04	4,2	0,54	1,2	0,36	80,28
W11. Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей	-4	5,76	5,88	1,68	10,24	6,72	5,6	1,44	2,4	0,24	63,72
W 12. Слабка, не сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом	-3	1,8	4,41	5,04	5,76	3,36	4,2	0,81	0,6	0,08	26,06
W13. Велика зайнятість у часі і великий обсяг фізичної праці членів сім'ї у домогосподарстві	-5	3,6	9,8	6,34	6,4	8,4	5,25	1,8	2,0	1,2	44,79
W14. Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану ФКіС	-2	2,16	3,92	3,36	2,56	3,36	2,8	0,54	0,8	0,12	19,62
Усього		47,88	75,46	61,78	88,96	69,44	49,00	65,55	25,80	29,12	(—)

Т7 Високі ризики отримання травм на спортивних об'єктах низької якості (сумарна оцінка 65,55), Т3. Інші, такі що є більш конкурентними послуги в сільських ТГ (сумарна оцінка 61,78).

Саме на об'єктивні дані таблиць 3.13., 3.14., 3.15., і 3.16. під назвою підсумкова матриця SWOT - аналізу взаємодії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (по квадранту SO), (по квадранту ST), (по квадранту WO) та (по квадранту WT) для впровадження СУЯ в системі фізичної культури і спорту сільських ТГ варто використовувати при розробці стратегічних планів і напрямків розвитку сфери ФКіС в умовах сільських ТГ. Але потрібно виділяти саме ті з факторів, які можна використати в безпосередній діяльності конкретної сільської територіальної громади.

Висновки до третього розділу

1. Більшість мешканців сільських ТГ: діти (50,0%-70,2%) і дорослі (66,1%-85,7%) позитивно ставляться до уроків фізкультури, не бажають зменшувати кількість уроків фізичної культури на тиждень (51,19% та 66,67% відповідно), а молодь виявляє більший інтерес до спортивних заходів: активної участі у спортивних іграх (83,1%), занять в спортивних секціях (66,7%) і участь у змаганнях (64,1%), аніж формам пасивного споглядання. Популярними видами спорту серед дітей є плавання (56,2%), волейбол (34,5%), футбол (28,1%), танці (13,4%), гімнастика (11,2%) і художня гімнастика (7,5%). Основними перешкодами для поширення занять фізичною культурою і спортом на думку дорослих і дітей є відсутність відповідних умов для занять спортом (44,4% та 49,0% відповідно), а також недостатнє фінансування (19,6% та 19,0%). Факторами, що обмежують участь учнів у фізкультурно-спортивних заходах, є обмеженість часу через навчання (36,9%) і виконання домашніх завдань (20,5%).

Виявлено необхідність дослідження поглядів учнів сільських громад і дорослих мешканців на труднощі та переваги занять фізичною активністю. Ці

уявлення слід враховувати при формуванні стратегій розвитку фізичної культури і спорту у сільських громадах, а також планів надання фізкультурно-спортивних послуг. Зауважено, що сприйняття перешкод і переваг варіюється залежно від громади, і це має бути враховане керівниками, адміністрацією та інструкторами ФКіС при управлінні та розробці програм розвитку фізичної культури в сільських громадах України.

2. Експерти сфери ФКіС стверджують, що найбільше негативно впливає на розвиток ФКіС в сільських ТГ недієва, невзаємопов'язана і невзаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон – громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту. Також суттєво погіршує ситуацію недостатність бюджетного фінансування масового спорту в сільських ТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій. Цим факторам вони відводять перші рейтингові місця. Вони допускають, що слабка спортивна інфраструктура на селі не здатна ані заохочувати дітей та юнацтво до активних занять спортом, ані задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі потреби осіб з обмеженими фізичними можливостями. Вони вважають, що на даний час на рівень розвитку ФКіС в сільських ТГ найбільше негативно впливає несформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами ФКіС, що, на їхню думку, важко піддається корегуванню; також погіршує стан сфери ФКіС відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад. Проте низька ступінь узгодженості думок експертів ($W < 0,38$) щодо шляхів подальшого розвитку фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах свідчить про необхідність проведення подальших наукових пошуків.

3. Встановлено, що однією з важливих переваг сільських громад, порівняно з міськими, є вищий фізичний потенціал дітей та молоді. Це дає можливість залучати молодь до спортивних занять, що сприяє підвищенню

рівня їх фізичної підготовленості та здоров'я. Експерти оцінюють цей фактор як один з ключових для перспективи розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад. Ще однією перевагою є менший вибір зовнішніх відволікаючих факторів ("спокус"), таких як комерційні розваги, що дає змогу юним спортсменам зосередитись на досягненні спортивних цілей. Перспектива використання спортивних досягнень для вступу до закладів вищої освіти або для розвитку спортивно-професійної кар'єри є стимулом для молоді. До того ж, послуги у сфері фізичної культури і спорту в громадах зазвичай не мають на меті отримання прибутку, що робить їх доступними для всіх.

Серед перспектив розвитку сільських територіальних громад виокремлено розроблення і впровадження якісних програм у сфері фізичної культури і спорту. Також важливим кроком є створення ДЮСШ та їхніх відділень у громадах, що дозволить залучати молодь до регулярних занять спортом. Додатково регіональні ініціативи на підтримку розвитку фізичної культури та спорту, такі як конкурси та методична допомога, сприятимуть популяризації спорту в сільських ТГ. Впровадження сучасних технологій управління у сфері фізичної культури і спорту також відкриває нові можливості для покращення якості та ефективності фізкультурно-спортивних послуг.

Одним із ключових обмежень є невідповідність якості послуг з фізичної культури і спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями. Відсутність необхідних організаційних структур на селі, таких як спортивні клуби або дитячо-юнацькі спортивні школи, є ще однією суттєвою перешкодою для розвитку дитячого спорту. Недостатня пропаганда здорового способу життя і низький рівень обізнаності населення щодо важливості спорту також впливають на рівень зацікавленості у заняттях фізкультурою. Серед загроз найбільш вагомими є недостатні фінансування та кадрові ресурси для впровадження системи

управління якістю послуг у сфері фізичної культури і спорту, а також конкуренція з іншими видами послуг на територіях громад. Небажання впроваджувати системи управління якістю також негативно впливає на розвиток сфери.

Ці фактори демонструють, що для успішного розвитку фізичної культури і спорту на сільських територіях необхідно не тільки враховувати сильні сторони та можливості, але й працювати над усуненням слабких місць та загроз.

Представлені у розділі результати досліджень опубліковані в наступних публікаціях автора [90; 99; 101; 103; 107; 108; 110; 116; 472].

РОЗДІЛ 4

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ Й ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ЙОГО ВИМОГ УКРАЇНСЬКИМИ УСТАНОВАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ

У розділі подано інформацію про особливості нормативно-правового забезпечення стандартизації якості надання фізкультурно-спортивних послуг і дотримання наявних вимог відповідними установами й організаціями.

4.1. Нормативно-правове забезпечення стандартизації управління розвитком сфери фізичної культури і спорту

Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів в Україні було затверджено у 2002 р. [81]. У вступній частині наказу про його введення зазначено, що класифікатор розроблено для забезпечення визначених Конституцією України соціальних прав та державних соціальних гарантій щодо достатнього життєвого рівня для кожного громадянина, законодавчого встановлення найважливіших державних соціальних стандартів і нормативів, диференційованого за соціально-демографічними ознаками підходу до визначення нормативів, наукового обґрунтування норм споживання, гласності та громадського контролю при їх визначенні та застосуванні. Зазначено, що об'єктами класифікації є державні соціальні стандарти у тому числі у сфері обслуговування закладами ФКіС. Вказано, що держава гарантує громадянам країни право на фізичне виховання і фізичний розвиток, на що спрямовані державні соціальні норми і нормативи у цій сфері [81].

Основною метою розробки Єдиних вимог (стандарту) до якості надавання ФСП (далі - Стандарт) визначене суттєве підвищення рівня обслуговування та забезпечення потреби населення у відповідних послугах, що дозволить покращити задоволеність відвідувачів спортивних організацій

та споруд. Мета Стандарту - гарантувати відвідувачу, незалежно від того, з ким він спілкується, отримання обслуговування високої якості [140]. Крім того, Стандарт є також основним інструментом адаптації нових співробітників на всіх рівнях колективу спортивних організацій.

Основними пріоритетами у сфері управління закладами ФКіС є:

- створення сприятливих умов і достатньої забезпеченості населення закладами та послугами фізичної культури і спорту;
- забезпечення доступності послуг, які надаються населенню організаціями фізкультурно-спортивного спрямування (зкладами фізичної культури і спорту) незалежно від їхньої організаційно-правової форми і форми власності, а також дитячо-юнацькими спортивними школами;
- забезпечення діапазону безоплатних послуг у сфері фізичної культури і спорту для задоволення індивідуальних потреб кожної людини [81].

Державні соціальні норми і нормативи, а насправді саме їм приділялась до останнього часу увага у діяльності закладів сфери ФКіС, це мінімальні показники необхідного матеріально-технічного, фінансового, кадрового та іншого необхідного забезпечення [240; 297]. Вони були встановлені для задоволення прав громадян України в безоплатних і платних ФСП незалежно від походження, соціального і майнового стану, статі, освіти, роду і характеру занять, місця проживання та інших можливих обставин. Особлива увага приділена дітям різного віку і здібностей, в тому числі дітям-сиротам дітям, позбавлених батьківського піклування, дітям, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, дітям з багатодітних та малозабезпечених сімей, а також дітям-інвалідам.

Зазначається, що при визначенні рівня соціальних норм і нормативів в коштах, за основу має братись певний рівень, але не нижче прожиткового мінімуму. Державні соціальні норми і нормативи у сфері обслуговування закладами фізичної культури і спорту повинні систематично переглядатись по мірі покращення соціально-економічного стану держави. Їх числові значення

і розміри визначає центральний орган виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту з урахуванням особливостей застосування ФСП [81].

Кабінетом Міністрів України прийнята низка постанов, в яких визначені норми та нормативи для сфери ФКіС. У тому числі «Про затвердження норм витрат на проведення спортивних заходів державного та міжнародного рівня» [303], «Порядку надання та оплати відпусток для підготовки та участі у всеукраїнських і міжнародних спортивних змаганнях» [314], «Порядку створення штатних спортивних команд резервного спорту» [320], «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» [294], «Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» [316], «Порядку надання закладу освіти статусу закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання» [313], «Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу» [308] тощо.

Крім того, частина наказів Мінмолодьспорту, фактично, започатковують у довільній формі низку важливих стандартів, які є радше вимогами до роботи відповідних організацій. Так, спільним наказом Міністерства молоді та спорту України і Міністерства охорони здоров'я України затверджене «Положення про медичне забезпечення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, закладів фізичної культури і спорту» [309]. Це також наказ Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Порядку проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів)» [315]. Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Порядку забезпечення вихованців, спортсменів, учнів (студентів) та тренерів (тренерів-викладачів, вчителів зі спорту) закладів ФКіС спортивним одягом, спортивним спеціальним взуттям, спортивним інвентарем індивідуального користування та встановлення строків їх використання» [312]. Цей наказ Мінмолодьспорту про «Положення щодо надання категорій спортивним школам» [310] та інші подібні.

На основі норм і нормативів у сфері обслуговування закладами ФКіС проводяться розрахунки витрат коштів при формуванні бюджету галузі і місцевих бюджетів, щорічний моніторинг рівня галузевих стандартів в коштах, на базі яких визначають рівні гарантій держави у сфері ФКіС тощо.

Поступово розробляються та впроваджуються професійні стандарти для посадових осіб у сфері ФКіС, які вже суттєво покращені щодо відомих кваліфікаційних характеристик, затверджених Міністерством праці та соціальної політики [285; 293; 303]. Одночасно втратив чинність наказ Державного комітету України з питань ФКіС «Про затвердження «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 85 «Спортивна діяльність» від 17.10.2002, № 2264 [299].

Розроблено «Професійний стандарт «Персональний фітнес-тренер» [344]. У ньому зазначено, що для встановлення контролю якості в сфері надання фітнес-послуг, а також переймаючи зарубіжний досвід і підтримуючи процес євроінтеграції, Національним університетом фізичного виховання і спорту України та аналітично-консалтинговою установою FitnessConnectUa було ініційовано розробку і впровадження професійного стандарту для персональних тренерів з оздоровчого фітнесу. Необхідність розробки в стандарту «Персональний фітнес-тренер» обумовлена відсутністю єдиного стандартизованого підходу щодо визначення переліку трудових функцій, компетенцій, необхідного обсягу знань, умінь та практичних навичок [344].

Професійний стандарт «Персональний фітнес-тренер» є основним документом, в якому зазначено трудові функції, необхідний рівень знань, умінь та навичок, вимоги до професійних компетентностей фахівця. Отже, імплементація положень розробленого стандарту дасть можливість для формування єдиних стандартів та критеріїв оцінювання компетентностей персонального фітнес-тренера. Професійний стандарт розроблено для контролю якості у сфері надання фітнес послуг, що в свою чергу, сприятиме

залученню населення до оздоровчої рухової активності [344]. Розроблена група інших стандартів для впорядкування надавання фітнес-послуг [444].

Не дивлячись на широку міжнародну практику розробки і використання стандартів для покращення управління різноманітними організаціями в «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року» не передбачені заходи з підготовки стандартів управління якістю ФСП, існують лише посилення на наявні міжнародні стандарти [395].

Так і в Законі України «Про фізичну культуру і спорт» з останніми змінами у тезаурусі понять відсутній термін «стандарт» відносно управління якістю надавання ФСП державними і громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості [343]. Це ж торкається Указу Президента України «Питання розвитку національної системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни», хоча в ньому передбачене «запровадження менеджменту та контролю якості у сфері фізкультурно-спортивної реабілітації» [262], та інших законодавчих актів. Лише у ст. 14 «Державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами фізичної культури та спорту» Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» є теза про створення відповідних стандартів [291].

Хоча проблема розробки стандартів управління у сфері ФКіС вже поставлена до порядку денного. Так, у наказі Мінмолодьспорту «Про затвердження Плану діяльності Міністерства молоді та спорту України з підготовки проектів регуляторних актів у сфері господарської діяльності на 2018 рік» [306] зазначена підготовка проєкту регуляторного акту «Про затвердження державного стандарту із забезпечення рухової активності населення», який так і не з'явився і власне розробка регіональних стандартів управління якістю ФСП в ньому не передбачалась.

Окрім того, Міністерство молоді та спорту України видало наказ «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері ФКіС». Але зміст

наказу показує, що йдеться про встановлення відповідних норм: «Соціальні норми і нормативи у сфері ФКіС – сукупність показників обов’язкового забезпечення потреб у закладах ФКіС та отримання ФСП» [295]. Ніякого іншого змісту в сутність явища стандартів управління ФКіС не вкладалось.

4.2 Особливості нормативно-правового забезпечення щодо якості надання фізкультурно-спортивних послуг органами місцевого самоврядування

Створення і застосування стандартів надання ФСП на місцевому рівні в даний час має виходити зі змісту затвердженої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр. Адже у її «Загальній частині» вказано, що ця Стратегія є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини тощо. Зазначено, що до сих пір не відбулася конвертація нових можливостей розвитку територіальних громад та регіонів у кращу якість життя незалежно від місця проживання. Саме тому, розроблення та реалізація регіональної політики має торкатись усіх рівнів (центрального, регіонального і місцевого) із залученням причетних неурядових організацій [41; 143; 345; 413].

Відмічено, що децентралізація влади та формування спроможних територіальних громад вимагають якісного кадрового оновлення ОМС. Адже крім нових податкових надходжень, регіони та територіальні громади отримали доступ до потужних державних інвестиційних ресурсів (Державного фонду регіонального розвитку, субвенцій на соціально-економічний розвиток територій, розбудову інфраструктури територіальних громад тощо), що вимагає від посадовців ОМС нових навичок, знань і кардинально вищої кваліфікації у сфері довгострокового планування та проєктування регіонального і місцевого розвитку. Ефективним стало б також залучення до

процесу планування та створення проєктів інших зацікавлених інституцій регіонального розвитку, які можуть стати ефективними партнерами місцевих органів щодо забезпечення регіонального та місцевого розвитку [296]. Очевидно, що останнє в повній мірі торкається громадських організацій різної спрямованості, включаючи ФКіС.

Очевидно, що масштабність цих завдань потребує якісно іншого рівня управлінської діяльності як органів державної влади, органів місцевої влади, так і громадських спортивних організацій, таких як фізкультурно-спортивне товариство «Колос», на рівнях «центр – регіони - громади». Зауважимо, саме до цього привертали увагу опитані фахівці ВФСТ «Колос». Але це може бути забезпечене лише через розробку і дотримання низки стандартів управлінської діяльності на всіх цих різних рівнях, що сприятиме створенню дійсно дієвого механізму погодженої, взаємодоповнюючої діяльності відповідних структур.

Відзначається, у теперішній час існує об'єктивна необхідність глибоких перетворень у сфері ФКіС, причому на всіх рівнях управління, покращення якості ФСП [186; 205].

Робочою групою, утвореною наказом Мінмолодьспорту України від 10 червня 2016 р., № 2320, під час вивчення стану справ щодо проблем розвитку ФКіС в територіальних громадах в умовах децентралізації влади встановлено наступне. Усі суб'єкти фізкультури і спорту, які діють в Україні відповідно до вимог статей 9-25 розділу II Закону України «Про фізичну культуру і спорт», мають надавати ФСП відповідно договорів і нести відповідальність за їх якість. Однак, в ході аналізу стану надання ФСП, визначених в наказі Мінмолодьспорту від 28 березня 2013 р., № 1 «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 5 квітня 2013 р. за № 559/23091 [295], доведено, що показники якості лише встановлюють відсоток (норматив) населення, охопленого масовими спортивними заходами та фізкультурно-оздоровчими заняттями за місцем проживання і в місцях масового відпочинку, кількість

спортивних і фізкультурно-оздоровчих заходів і кількість осіб, які отримали безоплатні послуги з ФКіС.

Отже, як видно, цими існуючими показниками визначені тільки кількісні показники соціальних стандартів і мінімальних гарантій щодо забезпечення потреб людини в матеріальних та духовних благах. Вони дійсно необхідні для формування фінансових ресурсів, що спрямовуються на їх реалізацію. Між тим, ці зазначені показники надання ФСП не містять оціночної спрямованості, несуть в собі лише недосконалий норматив наповнюваності закладів фізкультури і спорту та заходів, що проводять. Не дозволяють в правовому полі захистити населення та створити споживачам послуг умови їх соціального і правового захисту у сфері фізкультури і спорту. Наголошуємо, відсутність поки що вимог до показників якості фізкультурно-спортивних послуг унеможливорює підтримання конкурентного середовища при виробленні і наданні ФСП, нівелює орієнтири на сучасні міжнародні стандарти у сфері фізкультури і спорту [251, с. 110].

Міністерство молоді та спорту України у 2016-2017 рр. спільно з зацікавленими установами, недержавними організаціями підготувало три варіанти проєктів Державного соціального стандарту у сфері ФКіС. У проєкті Державного соціального стандарту від 21.03.2017 р. зроблена спроба встановити перелік показників якості ФСП, що надаються закладами ФКіС, привернуто увагу до професійних компетентностей у надавачів ФСП, запроваджений механізм оцінки повноти, якості та ефективності надавання ФСП.

Однак, на думку фахівців, зміст показників якості ФСП наповнено конкретними вимогами лише щодо забезпечення безпеки життя споживачів цих послуг, вони містять конкретні вимоги до надавачів ФСП в частині наявності у них встановлених нормативно-правовими актами компетентностей. «При цьому вимоги деяких окремих показників якості ФСП взагалі є нікчемними у правовому полі та не можуть бути використані для

захисту в судовому порядку прав споживачів ФСП, наданих як на платній, так і безоплатній основах» [251, с. 111].

Державна політика України щодо управління якістю ґрунтується на наступних принципах всеохоплюючого управління якістю: орієнтація на споживача; провідна роль керівництва організацій у вирішенні питань якості; залучення працівників підприємств та організацій до процесів управління якістю; процесний підхід до управління ресурсами і діяльністю підприємств та організацій; системний підхід до управління діяльністю підприємств та організацій; постійне навчання працівників; впровадження інновацій та вдосконалення виробничих процесів; прийняття рішень з урахуванням конкретних фактів; розвиток партнерських стосунків з постачальниками [329].

Total Quality Management (TQM) це філософія загального управління якістю, що успішно стартувала багато років тому в Японії і США. Її головна ідея полягає в тому, що ефективне управління підприємством (організацією) можливе лише за умови, якщо організація працюватиме не тільки над якістю продукції, але і над якістю роботи в цілому, включаючи роботу персоналу. Це все передбачає постійне удосконалення трьох складових: 1) якості продукції, 2) якості організації процесів і 3) рівня кваліфікації персоналу, що дозволяє досягти швидшого і ефективного розвитку. Якість визначається категоріями: мірою реалізації вимог клієнтів, зростанням фінансових показників організації і підвищенням задоволеності працівників своєю роботою [516].

Основою системи управління якістю є процесний підхід та ризик-орієнтоване мислення. Процесний підхід передбачає, що служба надавання послуг має розглядатися з точки зору споживача, має перетворювати вимоги споживача в конкретні вимоги до цих послуг. Розуміння цього та керування взаємопов'язаними процесами як системою сприяє результативності та ефективності державних органів у виконанні поставлених перед ними завдань та досягненні запланованих результатів. Цей підхід дає змогу державним

органам та органам місцевої влади контролювати взаємозв'язки та взаємозалежності процесів системи для підвищення їх загальної дієвості.

Для цього необхідно з урахуванням вимог ДСТУ ISO 9001:2015 [124] ідентифікувати ключові процеси, які впливають на якість (послуг); визначати взаємозв'язок та взаємодію між ключовими процесами; описувати процеси через систему показників процесів; визначати ресурси для здійснення процесів та відповідальних за них; мати методики вимірювання показників процесів; здійснювати моніторинг за показниками процесів; розглядати ризики та можливості; аналізувати встановлені невідповідності у процесах; здійснювати коригувальні та запобіжні заходи; проводити постійне удосконалення процесів; реєструвати результати моніторингу та удосконалення процесів.

Для формування системи управління якістю у першу чергу, необхідно дотримуватись вимог стандарту ДСТУ ISO 9001:2015 до кожного з визначених принципів управління якістю [124]. З урахуванням вимог цього стандарту зазначимо процеси управління якістю, які є типовими і впроваджені в управлінні фізкультурно-спортивними організаціями, включаючи і сільські територіальні громади.

Зокрема, це лідерство (розділ 5). Відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001:2015 [124] найвище керівництво повинне демонструвати своє лідерство та свої зобов'язання щодо системи управління якістю; орієнтації на замовника; формування політики та цілей у сфері якості; інформування про політику у сфері якості; визначення функцій, обов'язків та повноважень щодо системи управління якістю (СУЯ). Тому серед процесів системи управління якістю відповідно до цього розділу має бути передбачено процес «Забезпечення створення і функціонування СУЯ та інформування споживачів» (5.2).

Планування (розділ 6) [124]. Планування як важливий етап в системі управління якістю передбачає розгляд дій стосовно ризиків і можливостей; встановлення цілей у сфері якості та планування дій для їх досягнення та планування змін. Тому для планування СУЯ необхідно визначити такі процеси

як: «Управління ризиками» (6.1); «Стратегічний аналіз та планування» (6.2); «Управління результативністю» (6.2.2); «Управління змінами» (6.3).

Підтримання системи управління (розділ 7) [124]. Цей розділ передбачає, що відповідний орган має визначити ресурси для розроблення, запровадження, підтримування та постійного поліпшування СУЯ, а також забезпечити їх наявність. Це стосується людських ресурсів, інфраструктури, середовища для функціонування процесів, ресурсів для моніторингу та вимірювання, компетентності, обізнаності та поінформованості персоналу, задокументованої інформації, її створювання, актуалізування та контролю. Тому серед процесів СУЯ мають бути визначені: «Управління персоналом» (7.1.2); «Управління інфраструктурою» (7.1.3); «Інформаційне та комунікативне забезпечення» (7.1.4); «Управління фінансовими ресурсами» (7.1.5); «Управління знаннями» (7.1.6); «Управління документацією» (7.5).

Виробництво (розділ 8) [124]. Потрібно планувати, запроваджувати та контролювати процеси, потрібні для задоволення вимог з надання продукції та послуг. Це передбачає здійснення інформаційного зв'язку із замовниками, визначення вимог до продукції та послуг, аналізування вимог щодо продукції і послуг та внесення відповідних змін, проєктування та розроблення продукції і послуг відповідної якості та контроль, а також управління/покращення невідповідної продукції. Процесами системи управління якістю до цього розділу мають бути визначені такі як: «Процеси надання послуг» (8.1., 8.2.); «Процеси забезпечення надання послуг»; «Закупівля послуг у постачальників» (8.4.3); «Управління невідповідною продукцією» (8.7).

Оцінювання дієвості (9) [124]. Передбачає моніторинг, вимірювання, аналізування та оцінювання задоволеності замовників та аналізування системи управління. Це процеси «Моніторинг, вимірювання, аналізування, оцінювання діяльності» (9.1); «Задоволеність замовників і споживачів» (9.1.2).

Поліпшування (10) [124]. Організація має визначати та вибирати можливості для поліпшування, здійснювати коригувальні та запобіжні дії, у

разі виявлення проблем. Доцільно визначати: «Усунення невідповідностей та здійснення запобіжних і коригувальних дій» (10.2); «Постійне поліпшування діяльності» (10.3); «Міжнародне співробітництво» (10.3) [124]

У рамках вдосконалення системи соціальних стандартів і нормативів, механізму фінансового забезпечення надання населенню послуг відповідно до визначених Кабінетом Міністрів України напрямів реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади, Міністерством соціальної політики України з 4 травня 2016 р. було розпочато процес внесення змін до Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні гарантії» (реєстраційний номер законопроекту № 4575). Так, в проєкті змін до цього Закону уточняється зміст терміну «державні соціальні гарантії», вносяться зміни до назв та переліків соціальних стандартів і нормативів в окремих сферах їх застосування, в тому числі й обслуговування закладами культури та фізкультури і спорту, а також показники якості надання ФСП [251, с. 111].

Зауважимо, що формування «неконкретизованих показників» якості ФСП в останньому проєкті Державному соціальному стандарті від 21.03.2017 р. вже побудовано з наближенням до сутності міжнародних стандартів управління якістю. Аналіз проєкту в частині формування показників якості ФСП, свідчить, що він найбільше подібний за змістом до стандартів ISO 9001:2001 – Системи управління якістю [230].

В основу міжнародної системи управління якістю покладено тенденції нового публічного менеджменту, ринково-орієнтованої публічної адміністрації, підприємницького урядування. Міжнародний стандарт СУЯ передбачає впровадження стандарту в діяльність підприємств, надання їх керівництву впевненості в тому, що підприємство і працівники його здатні стабільно та в повному обсязі задовольняти вимоги споживачів [251, с. 111].

Натомість, Державні соціальні стандарти України усе ще існують як тотожні нормативам, але це не одне й теж. Тлумачення соціальних стандартів та гарантій, які містять законодавчі та нормативні документи, недостатньо

повно розкривають сутність понять, не відображають їх характерних властивостей. Соціальні норми і нормативи визначено як показники необхідного споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг та забезпечення освітніми, медичними, житлово-комунальними послугами та обслуговування закладами освіти, культури та ФКіС тощо [51; 202].

Науковець Г. С. Лопушняк [202, с. 492] довів наявність існуючої плутанини у використанні за суттю не тотожних понять «стандарт» і «норматив», тож зазначена проблематика потребує детального опрацювання. Адже у ст. 1 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» соціальні стандарти визначено як встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначені рівні основних державних соціальних гарантій [202].

Проте така фіксація не розкриває повною мірою змісту поняття «соціальні стандарти». Із цього закону не є зрозумілим, що ще відносити до стандартів, оскільки всі показники, які згадуються в ньому, віднесено або до державних соціальних нормативів, або до державних соціальних гарантій. Визначаючи сфери застосування державних соціальних стандартів, у цьому законі державні соціальні стандарти згадуються тільки для сфери доходів. Але у класифікаторі соціальних стандартів і нормативів про державні соціальні стандарти згадується й для здійснення соціальної роботи з дітьми, молоддю та різними категоріями сімей. Хоча конкретно, що у цій сфері відносити саме до стандартів, а що до нормативів класифікатором не визначено [202, с. 492].

Так, розроблено Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів [81], однак у більшості випадків усі вони ототожнюються з нормативом. Так, наприклад, державний стандарт наповнюваності груп у дошкільних навчальних закладах загального типу – це норматив наповнюваності груп у дошкільних навчальних закладах загального типу.

«Тобто іде ототожнення цих понять, хоча за своєю сутністю, на нашу думку, вони не є тотожними, оскільки стандарт - це взірець, якого всі прагнуть досягнути, а норматив - це те що відповідно до чинного законодавства кожен зобов'язаний дотримуватись» [202, сс. 492-493].

Підставою для існуючого натеper ототожнення державних соціальних стандартів та нормативів стали положення Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», якими визначено, що державні соціальні стандарти - це соціальні норми і нормативи [202, с. 493].

Натомість, стандарт у широкому розумінні, і ми поділяємо цей підхід, це взірець, еталон, модель, які використовують як початкові для порівняння з подібними об'єктами. Стандарти можуть бути розроблені як на матеріальні предмети, так і на правила, вимоги в різних галузях [13, с. 1144]. Отже, стандарт - те, до чого потрібно прагнути, а норма - те, що потрібно виконувати.

Рівень розвитку ФКіС визначається організаційною злагодженістю управлінського механізму, який скеровує розвиток галузі завдяки взаємодії і чіткому розмежуванню повноважень державних органів влади та громадських організацій, реалізації дієвої програми дій щодо провадження державної політики з її розвитку, визначення місця та ролі громадських організацій у цих процесах. Сучасна система управління сферою ФСП має ґрунтуватися на концепції, що включає поєднання організаційної структури, економічних методів, інформаційні системи, а також підготовку кваліфікованих кадрів.

Форми, методи і напрями надання ФСП, механізми досягнення результатів, управлінські технології - предмет компетенції регіональних структур управління фізкультурою і спортом. Але успішне функціонування сфери ФКіС на регіональному рівні вимагає активного використання принципово нових форм і методів управління, адекватних суті ринкових соціально-економічних структур [173].

Державне управління в тому вигляді, який воно має сьогодні в Україні, може розглядатися виключно як державне адміністрування, а це управлінська

практика, усе ще притаманна рівня минулого століття. На думку С. Циганенка [442], можливості його використання вичерпані, тож відбудеться перехід до сучасної моделі керування державою - публічного менеджменту, в якому і виявляється домінування орієнтації на суспільні потреби та ефективність, а не на існуючі інструкції і положення. Завдання ефективності вводиться, зокрема, в рамках концепції нового державного (публічного) менеджменту (англ. - new public management), яка почала активно формуватися ще у середині 1990-х рр.

Характеристики, які притаманні публічному менеджменту: приділення уваги досягненню результатів і персональній відповідальності керівників; присутність сильної інтенції до відмови від класичної бюрократії, орієнтація на створення більш гнучких організаційних структур; чітке визначення організаційних і персональних цілей, установлення вимірюваних індикаторів якості та ефективності; орієнтація на використання деяких ринкових методів у практиці органів влади, публічних організацій у цілому; наявність тенденції до зменшення ступеню і сфери впливу органів влади через приватизацію, широке використання зовнішніх підрядників, проведення тендерів тощо.

Публічний менеджмент, порушуючи питання ефективності та результативності в задоволенні суспільних потреб, не тільки змінює сам публічний сектор, органи влади але й їхню роль. І, як свідчить закордонний досвід, упровадження зазначених вище принципів дає змогу значно підвищити ефективність управління, яка в цьому контексті розглядається не як просте співвідношення між результатами і затратами, а як досягнення соціально значимих результатів при суспільно виправданих витратах [442, сс. 42-43].

4.3. Застосування існуючих стандартів державними і громадськими організаціями в умовах публічного управління розвитком сфери фізичної культури і спорту

Як показано, практика розробки та застосування в Україні стандартів розвитку сфери ФКіС зводилась, фактично, до визначення норм поширення відповідних послуг. Але проведення дослідження явища стандартів

передбачає встановлення тих суб'єктів публічного управління (адміністрації), які потребують застосування також стандартів серії ISO 9000. З огляду на свою специфіку публічне адміністрування сферою ФКіС здійснюється застосуванням прямих (адміністративно-директивних) та непрямих (фінансово-економічних) методів [18, сс. 121-122]. Перша група методів, до яких відноситься вживання сучасних стандартів, і є головною рушійною силою, завдяки якій досягається бажаний результат.

Після проголошення державної незалежності, Україна обрала шлях розбудови демократичної, правової і соціальної держави, велику роль в якій відіграє громадянське суспільство та його представники, які утворюють і вдосконалюють діяльність різноманітних громадських організацій. До них відносяться спортивні товариства, що поширюють свою діяльність на всю територію країни: ГО ВФСТ «Колос», ГО ВФСТ «Україна» та інші. У своїй діяльності ГО ВФСТ «Колос», так як й інші товариства, співпрацює з державними, громадськими організаціями та ОМС.

Відмітимо, виконавчий апарат ВФСТ «Колос», який інколи називають центральною радою товариства, взаємодіє перед за все з Міністерством молоді та спорту України, з іншими міністерствами, а також з Асоціацією об'єднаних територіальних громад (України), з боку яких отримує різноманітну, у тому числі фінансову підтримку (перед за все від Мінмолодьспорту України).

Територіальні (обласні) організації ГО ВФСТ «Колосу» взаємодіють з обласними радами, асоціаціями об'єднаних територіальних громад, а також управліннями молоді та спорту обласних державних адміністрацій, які надають відповідну допомогу. Районні організації «Колосу» взаємодіють і отримують підтримку від районних рад, сприяють фізкультурно-спортивній роботі в громадах, де й залучається до занять населення, які у свою чергу допомагають «Колосу».

Світовий досвід свідчить, що без активної регуляторної ролі держави не буває якісної, соціально-орієнтованої системи фізичного виховання і спорту,

що й демонструє діяльність ВФСТ «Колос», яка допоки, це показано вище, не забезпечує надання якісних ФСП сільському населенню. Тож, як гостра потреба постає тема дієвості системи адміністрування галузі ФКіС на селі, яка має бути побудована на основі розвитку одночасно владно-суспільних відносин, взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства і впровадження сучасних методів управління [17; 232; 360; 442].

Але існує ускладнення в тому, що вітчизняне законодавство не повною мірою вирішує потреби реалізації завдань і функцій публічної влади у галузі ФКіС і поки що не відповідає міжнародним нормам і уявленням про стандарти. Хоча вирішення існуючих проблем покладається на уповноважені органи, головне завдання яких - забезпечення успішного функціонування галузі на основі пріоритетів державної політики в цій сфері, але діяльність органів публічного управління фізичною культурою і спортом не відповідає вимогам часу і не є ефективною. Це стосується як структури системи цих органів, так і змісту їхньої діяльності, застосовуваних форм і методів роботи, організації і координації міжгалузевих зв'язків [142, с. 1].

Існування широкого кола суб'єктів публічного управління в галузі ФКіС, як це видно на прикладі товариства «Колос», потребує належного функціонального забезпечення їхньої діяльності, що відповідає специфічній ролі носія сервісно-упорядковуючих повноважень. І, головне, через забезпечення належної взаємодії усіх суб'єктів публічного управління при надаванні ФСП [142, с. 8].

До системи суб'єктів публічного управління сферою ФКіС відносяться:

- а) органи виконавчої влади. Основне місце у цій групі суб'єктів належить галузевому центральному органу виконавчої влади – Міністерству молоді та спорту України; б) ОМС, що реалізують численні управлінські повноваження у галузі фізкультури і спорту, обсяг яких у ході децентралізації невпинно зростає; в) установи і організації та окремі фізичні особи, що реалізують делеговані повноваження; в) фізичні особи, які не є фахівцями органів

публічної влади, але у ряді випадків наділяються владними повноваженнями (це, наприклад, громадські тренери і спортивні судді). До групи громадських суб'єктів управління фізичною культурою і спортом належать громадські формування, а також фізичні особи: члени журі, інспектори змагань та ін. [142, сс. 10, 13].

Автор І. Л. Гасюк констатує, що з точки зору зовнішньо спрямованого публічного управління фізичною культурою і спортом, суб'єкти вищого рівня визначають стратегію і тактику розвитку вказаних сфер відповідно до національних інтересів та державної політики [63, с. 8]. С. М. Балабан стверджує, що подальший розвиток фізкультурно-спортивного руху прямо залежить саме від формування ефективної системи публічного управління, що надаватиме громадянам якісні публічні послуги на рівні, який відповідає європейським стандартам. Яка забезпечить оптимальне використання коштів і буде здатна вчасно та адекватно реагувати на соціально-економічні, зовнішньо-політичні та інші виклики. Відтак, публічне адміністрування сферою ФКіС визначено як регламентовану законами та іншими правовими актами діяльність публічної адміністрації, а також інших суб'єктів, наділених делегованими владними повноваженнями, спрямовану на реалізацію спортивного законодавства, дотримання його норм учасниками фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності та приведення сфери ФКіС до міжнародних стандартів [18, сс. 4, 9].

Між тим, попри вагому соціальну значущість, сфера ФКіС так і не стала пріоритетною галуззю державно-суспільних (публічних) інтересів, хоча й має чітко виражений публічний характер, оскільки спрямована на реалізацію кожним громадянином права займатися фізичною культурою і спортом для гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя, отримувати належні ФСП, першочергове значення в наданні яких належить публічній адміністрації. Адже розвиток фізкультури і спорту залежить у подальшому цілковито від якості публічного адміністрування, яке

скеровує поступальний розвиток галузі завдяки взаємодії і чіткому розмежуванню повноважень державних органів влади, проведенню чіткої програми дій щодо провадження державної політики з її розвитку, визначення місця та ролі громадських інституцій у цих процесах [70].

Публічне адміністрування тут розуміється, по-перше, як цілісний державний апарат (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал тощо), який фінансується з державного бюджету і відповідає за управління та координацію роботи виконавчої гілки влади і його взаємодію з іншими зацікавленими сторонами в державі, суспільстві та зовнішньому середовищі. По-друге, як управління і реалізація усього комплексу державних заходів, що пов'язані з виконанням законів, постанов і рішень уряду, пов'язаних з наданням публічних послуг [36].

Важливою ознакою сфери ФКіС, як об'єкта публічного адміністрування, є суб'єкти відповідних відносин: органи адміністрування (Кабінет Міністрів України, Міністерство молоді та спорту України, його органи в областях і м. Києві, місцеві державні адміністрації, ОМС та їхні виконавчі органи), інші суб'єкти фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності (спортивні клуби; ДЮСШ; спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю; школи вищої спортивної майстерності; центри олімпійської підготовки; фізкультурно-оздоровчі заклади; центри фізичного здоров'я населення; центри фізичної культури та спорту інвалідів; колективи фізичної культури; фізкультурно-спортивні товариства; спортивні федерації тощо) [232; 360].

Результатом вказаних супутніх чинників існуючої кризи фізкультурно-спортивного руху є: невідповідність діючого «спортивного» законодавства сучасним вимогам; невідповідність інфраструктури фізкультурно-оздоровчої діяльності у виробничій, навчально-виховній і соціально-побутовій сфері потребам громадян; недосконалість системи централізованої підготовки національних збірних команд, низький рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення дитячо-юнацького і резервного спорту; недостатнє

наукове забезпечення ФКіС, недостатнє фінансування наукових досліджень (менш як 0,5% видатків державного бюджету на цю сферу); недостатнє пропагування здорового способу життя, занять дитячо-юнацьким і резервним спортом тощо. З державного бюджету на сферу ФКіС виділяється приблизно 0,6%, а з місцевих бюджетів 2% їх видаткової частини, слабким є залучення позабюджетних коштів, малим є обсяг інвестицій. Це й розбалансованість у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, низька заробітна плата, недостатня кількість інструкторів з фізкультурно-оздоровчої роботи (у розрахунку на 600 українців 1 працівник фізичної культури) [70, с. 239–241].

Автор С. М. Балабан узагальнює, що характерними ознаками сфери ФКіС, як об'єкта публічного адміністрування, є такі:

- 1) публічний характер, що зумовлений метою ФКіС, а саме формування, збереження та зміцнення здоров'я громадян, підвищення працездатності і збільшення тривалості активного життя, профілактики захворювань, сприяння досягненню фізичної і духовної досконалості людини, утвердженню міжнародного спортивного авторитету;
- 2) невід'ємний зв'язок з галузями (освітою, культурою та ін.), що складають окремий напрям публічного адміністрування соціально-культурною сферою держави;
- 3) наявність у межах галузі адміністративного права окремої підгалузі, а саме адміністративно-спортивного права;
- 4) регулювання фізкультурно-спортивних відносин як нормами адміністративного, так і трудового, цивільного, фінансового права;
- 5) різноманітні суб'єкти відносин, якими є органи адміністрування та інші суб'єкти фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності;
- 6) безпосередня орієнтація на світові і європейські стандарти розвитку фізкультурно-спортивного руху;

7) взаємозв'язок суб'єктів фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності з великою кількістю державних органів, які здійснюють види контролю їх функціонування (санітарний, екологічний та ін.) [18, сс. 26-27].

Публічне адміністрування сферою ФКіС, за визначенням С. М. Балабана, це розгалужена сукупність органів публічної адміністрації (органів державної влади та місцевого самоврядування), самоврядних організацій і органів громадського самоврядування, які усі разом здійснюють на постійній основі цілеспрямований вплив на відповідну сукупність правовідносин, що виникають у зв'язку з реалізацією кожним громадянином права на заняття фізичною культурою і спортом [18, с. 89].

Виходячи з результатів проведеного дослідження явища «публічне адміністрування» щодо розвитку ФКіС на місцевому рівні, вважаємо за потрібне визначити зміст його суб'єктів як такий, до складу якого входять всі раніше вказані державні та громадські організації та особи, статутна діяльність яких поширюється на розвиток ФКіС в громадах. Таким чином, на діяльність як органів державної влади, місцевого самоврядування, так і громадські організації поширюється Стандарт ISO 9001:2015, прийнятий в Україні як ДСТУ ДСТУ ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT)» [123]. Він визначає вимоги до системи управління якістю, що можуть використовувати для внутрішнього застосування будь які організації, а також сертифікації та для контрактних цілей. Орієнтує організації на досягнення результативності системи управління якістю при надаванні послуг замовнику.

У 2014 р. Міжнародна організація по стандартизації ISO приступила до перегляду четвертої версії стандарту ISO 9001:2015. У порівнянні з першими версіями змінилася назва стандарту – «Менеджмент для досягнення стійкого успіху організації. Підхід на основі управління якістю» (перші називалися «Настанови щодо поліпшення діяльності») [128]. Основна частина стандарту починається з розділу, де даються вказівки, як здійснювати менеджмент

організації, спрямованої на стійкий успіх (раніше в розділі йшлося про те, як побудувати систему менеджменту якості). Містяться настанови щодо таких питань, як: розробка та розгортання стратегії; фінансові ресурси; знання, інформація і технології; природні ресурси; самооцінка і бенчмаркінг; інновації, висновки з уроків і т. д. В іншій частині стандарту, незважаючи на зміни в змісті і структурі в порівнянні з попередньою версією, загальний підхід на основі процесної моделі і на використанні циклу PDCA зберігся [143].

Стрижнем стандарту ISO 9001:2015 є ефективна модель досконалості EFQM (далі – Модель) для оцінки організацій. В основі Моделі знаходиться логіка RADAR, що є по суті розширеним циклом PDCA (англ. «Plan-Do-Check-Act» - планування-дія-перевірка-коригування), а саме: планування результатів; розробка підходів для досягнення результатів; застосування підходів; оцінка і перегляд наслідків реалізації підходів на основі спостережень і аналізу досягнутих результатів; впровадження покращень. Таким чином, за рахунок вказаних дій і отримання сертифікату системи менеджменту якості рівень досконалості організації істотно зростає.

Нарешті, зауважимо, що організація обирає собі самостійно кількісні або якісні критерії, які важливі саме для цієї організації для виміру здатності реалізації своєї стратегії і моніторингу ступеня досягнення сталого успіху.

На даний час в практиці стандартизації системи управління сферою ФКіС вже з'явився Стандарт вищої освіти: другий (магістерський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 017 Фізична культура і спорт, який затверджено та введено в дію 14.04.2021 р. Міністерством освіти і науки України № 6. Стандарт. № 516. при погодженні Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Метою стандарту стала підготовка фахівців, здатних розв'язувати задачі і практичні проблеми інноваційного та/або наукового характеру у сфері ФКіС. Стандарт вищої освіти містить вимоги до освітніх програм підготовки магістрів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт стосовно: обсягу

навчального матеріалу; рівня освіти осіб, та результатів їх навчання; перелік обов'язкових компетентностей випускника; нормативного змісту підготовки, сформульованого у термінах результатів навчання; форми атестації здобувачів вищої освіти та вимог до створення міждисциплінарних освітньо-наукових програм.

На думку розробників стандарту наведений перелік компетентностей і результатів навчання не є вичерпним. Але все одно підчас формування освітніх програм пропонують, при необхідності, зазначати додаткові вимоги до компетентностей і результатів навчання закладам вищої освіти. Запропоновані стандартом вищої освіти компетентності мають наступний вигляд:

1. Загальні компетентності (8): здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність розробляти проекти та управляти ними; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети та здатність працювати в міжнародному контексті.

2. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (10): здатність до критичного осмислення проблем у сфері ФКіС, оригінального мислення та проведення досліджень; здатність розробляти та реалізовувати інноваційні проєкти у сфері ФКіС; здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти; здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері фізичної культури та спорту, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів; здатність розв'язувати проблеми у сфері фізичної культури та спорту у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності; здатність до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної

професіоналізації у сфері ФКіС; здатність планувати, організовувати та здійснювати самостійні наукові дослідження з проблем ФКіС; здатність впроваджувати у практичну діяльність результати наукових досліджень, спрямованих на вирішення прикладних завдань у сфері ФКіС; усвідомлювати принципи професійної та академічної етики і необхідність їх дотримання та додатково для освітньо-наукової програми (здатність здійснювати захист прав інтелектуальної власності та комерціалізувати результати досліджень та інноваційної діяльності у сфері ФКіС).

Все це стосується підготовки фахівця який зможе працювати відповідно застарілим нормативним вимогам та категоріям на території міст, але ніяк не зможе опанувати цю відповідальну і трудомістку роботу інструктора фізичної культури сільських і селищних рад об'єднаних територіальних громад, які під впливом децентралізації ще не достатньо обізнані і компетентні до новостворених умов роботи і життя на території села і сільської територіальної громади, де розвиток ФКіС достатньо відстає від вимог і реалій сьогодення, особливо в сьогodнішній Україні, де бракує сучасної науково-методичної літератури, висококваліфікованих управлінців і наставників-інструкторів сфери ФКіС, новітнього обладнання безпечних умов роботи, гідного фінансування сфери та відсутність бажання самих жителів замінити трудову працю на городі, що корме всю родину і приносить дохід на фізкультурно-спортивні заходи, які вимагають суттєвих часових, фізичних так і фінансових затрат. На даний час є затребуваність професійної підготовки інструкторів ФКіС для сільських територіальних громад, здатних не тільки до сучасного прогресивного бачення ситуації, але й вже збагаченого необхідними особливими знаннями і досвідом в контексті (сучасне життя сільської територіальної громади, населення, можливості, умови та перспективи), вміннями і навичками в застосуванні новітніх підходів технологій і розроблених стандартів управління сферою ФКіС в умовах сільських ТГ, знаннями в сфері інших споріднених дисциплін таких як: сучасна соціологія,

педагогіка, психологія, теорія та методика фізичного виховання і основи спортивної підготовки, організатор масової ФК та інших. Це дозволить пришвидшити розвиток сфери ФКіС на всій території сучасної України, показуючи приклад і ділитися збагаченим професійним досвідом з країнами Європейського союзу.

4.4. Використання вимог міжнародних стандартів і впорядкованих стандартами практик до системи управління якістю надання фізкультурно-спортивних послуг населенню територіальної громади

Під управлінням розвитком ФКіС на обласному рівні маємо на увазі системну діяльність усіх причетних органів/суб'єктів управління за схемою «регіон - громада» щодо прийняття управлінських рішень і реалізації заходів на основі прогнозування і залучення тих соціально-економічних ресурсів, які забезпечують навертання населення різного віку до систематичних занять ФКіС, сприяють поступу і розвитку резервного спорту.

Діяльність усіх країн світу у питаннях освіти, фізичного розвитку, дозвілля і спорту підпорядкована в «Міжнародній Хартії фізичного виховання і спорту», затвердженій Генеральною конференцією Організації об'єднаних націй [225] та наступними подібними документами. У відповідності до змісту дослідження підкреслимо, що Стаття 1 Хартії має назву «Заняття фізичним вихованням і спортом – основне право кожної людини». Тобто в рівній мірі це торкається як населення міст, так і сільських громад. І далі, у пункті 3.1 визначено, що програми фізичного виховання і спорту повинні розроблятися відповідно до потреб та особливостей учасників, організаційних, культурних, соціально-економічних та кліматичних умов країни. Причому, пріоритет має надаватися тим групам, які знаходяться в несприятливому становищі. А у пункті 5.3 зазначено, що до планів міського будівництва і сільського благоустрою мають бути включені довгострокові потреби в спорудах,

обладнанні та інвентарі для фізичного виховання і спорту з урахуванням можливостей, що надаються природним навколишнім середовищем.

Зауважимо, що оновлений документ зараз має назву «Міжнародна хартія фізичного виховання, рухової активності і спорту» і був затверджений Генеральною конференцією ЮНЕСКО у 1978 р., у 1991 р. до нього внесені зміни і доповнення, а у 2015 р. прийнято нову редакцію і назву [226].

За способом досягнення цілей органу виконавчої влади виділяють: процесно-орієнтовану систему управління, в якій цілі органу виконавчої влади досягаються переважно через виконання стандартизованих процесів (в рамках поточної діяльності). І проєктно-орієнтовану систему управління, в якій цілі органу виконавчої влади досягаються через реалізацію проєктів [48, с. 6].

Позиція Європейського Союзу щодо ролі, яку відіграють фізична культура і спорт у процесі подальшого розвитку інтеграційного об'єднання, виражається у визначенні та закріпленні в Білій книзі по спорту його основних функцій [148, с. 53]. Для виконання цих функцій суб'єкти відносин сфери ФКіС повинні мати свої чіткі завдання, а також відповідні компетенції і повноваження. На їх розподіл між різними суб'єктами сфер, співробітництво, координацію, роль у визначенні та реалізації державної політики у сферах фізичної культури та спорту впливає та модель управління, що реалізується в конкретній державі, тим самим визначаючи принципи, мету, завдання та функції, форми і методи публічного адміністрування сферою [232, с. 10].

Розвиток «європейського виміру» (European dimension in sport) включає просування європейських практик управління за межі ЄС, в першу чергу, через Раду Європи [148, с. 53]. У публічному адмініструванні щодо цієї позиції відбувається складний процес інтеграції до вимог ЄС, де існує певний набір критеріїв щодо адміністративних процедур, яких повинні дотримуватись органи публічної влади, щоб відповідати цінностям демократичного суспільства. Ці критерії формують сутність європейського адміністративного

простору, чії принципи повинні виконуватися й можуть бути взяті за основу відповідної моделі управління, близької до тієї, що існує в ЄС [180, с. 14].

Існуючі вкрай низькі показники залучення населення різного віку до занять фізичною культурою і спортом в Україні свідчать про те, що розроблені стандарти впровадження (насправді, норми) не дотримуються. Приміром, станом на 2018 р. за даними Міністерства молоді та спорту України до занять ФКіС були залучені 14,2% населення. Тоді як за дослідженням, проведеним згідно Проекту ГОБ, тобто комплексного гендерного підходу у бюджетній політиці та бюджетному процесі на державному і місцевому рівнях, питома вага осіб, які займались власне спортом, у загальній кількості населення Чернівецької області в 2017 р. склала 2%. Причому, в Кіровоградській області в 2015 р. жінки складали 26,1 % від загальної кількості осіб, які займаються спортом, а в Чернівецькій області в 2017 р. - 25,1 %. Ще менший відсоток жінок займалися спортом і взяли участь у спортивно-масових заходах у Дніпропетровській області ВФСТ «Колос» у 2016-2017 рр., а саме 16,6 %. Це притаманне співвідношенню хлопців і дівчат, які займаються в ДЮСШ: в Кіровоградській області відповідно 73,1% і 26,9%, а в Харківській кількість хлопців у ДЮСШ у 2,9 рази перевищувала кількість дівчат [288, сс. 6, 7].

Відтак, О. В. Савчук наголошує на необхідності сучасного розвитку механізму адміністративно-правового регулювання, котрий повинен відображати новітні тенденції, які притаманні європейському суспільству, де в пріоритеті є забезпечення прав і свобод (інтересів) людини (громадянина) [364, с. 184]. Одним із найбільш важливих завдань реформування публічного адміністрування у сфері фізкультури і спорту України вважається приведення нашої системи у відповідність до міжнародних стандартів [364, с. 182].

Зазначалось, що встановлюючи стандарти, керівні структури ЄС не фіксуються на стандартах організаційно-управлінської діяльності, як умовах дотримання встановлених європейських стандартів. Адже у кожній країні, і в Україні як асоційованому члені ЄС також, потрібно обґрунтувати і встановити

власні стандарти якісної організаційно-управлінської діяльності, дотримання яких забезпечуватиме досягнення загальних стандартів Європейського Союзу.

Стандарт ДСТУ ISO 9000-2001 відповідає міжнародному стандарту ISO 9000:2000 Quality management systems – Fundamentals and vocabulary (Системи управління якістю. Основні положення та словник) [125]. Цей державний стандарт описує основні положення систем управління якістю, які є предметом стандартів серії ISO 9000, і визначає відповідні терміни. Дію цього стандарту поширюють у тому числі: на організації, що прагнуть досягнути переваги завдяки впровадженню системи управління якістю; усі сторони, зацікавлені в єдиному розумінні термінології, яку використовують у сфері управління якістю (постачальників, замовників, регламентуючі органи); усі сторони, внутрішні чи зовнішні стосовно організації, які здійснюють оцінювання або аудит системи управління якістю на відповідність вимогам ISO 9001 (аудиторів, органи з сертифікації); осіб, внутрішніх чи зовнішніх стосовно організації, які провадять консультування або підготовку з питань системи управління якістю; розробників відповідних стандартів [127].

Підхід, що базується на застосуванні систем управління якістю, спонукає організації аналізувати вимоги замовників, визначати процеси, які сприяють отриманню якісної продукції/послуг, прийнятних для замовника, і забезпечувати постійний контроль цих процесів. Система управління якістю може бути основою для постійного поліпшення, яке дозволяє збільшити ймовірність підвищення задоволеності замовника та інших зацікавлених сторін. Вона дає організації та її замовникам упевненість у спроможності поставляти продукцію/послуги, які постійно відповідають існуючим вимогам.

Підхід до розроблення та впровадження системи управління якістю передбачає декілька етапів, а саме:

- а) визначення потреб і очікувань замовників, інших зацікавлених сторін;
- б) установлення політики та цілей організації у сфері якості;

в) визначення процесів та відповідальності, необхідних для досягнення цілей у сфері якості;

г) визначення та постачання ресурсів, необхідних для досягнення цілей у сфері якості;

д) установа методів, які дають змогу вимірювати результативність та ефективність кожного процесу;

е) використання результатів цих вимірювань для визначення результативності та ефективності кожного процесу;

ж) визначення засобів, які дають змогу запобігати невідповідностям і усувати їхні причини;

й) запровадження та застосування процесу постійного поліпшення системи управління якістю. Цей підхід також можна застосовувати для підтримування та поліпшення вже створеної системи управління якістю.

Організація, яка приймає описаний вище підхід, отримує впевненість у можливостях своїх процесів та в якості своєї продукції/послуг, створюючи основу для постійного їх поліпшення. Це може сприяти більшій задоволеності замовників та інших зацікавлених сторін, а також успіху організації [127].

Політику і цілі у сфері якості встановлюють як головний напрям для організації. Разом вони визначають бажані результати і допомагають організації використовувати свої ресурси для досягнення цих результатів. Політика у сфері якості забезпечує основу для встановлення та перегляду цілей у сфері якості. Необхідно, щоб цілі у сфері якості були узгоджені з політикою у сфері якості і зобов'язаннями щодо постійного поліпшення і щоб їхні результати були вимірні. Досягнення цілей у сфері якості може позитивно впливати на якість продукції, результативність роботи та фінансові показники і, тим самим, на задоволеність та впевненість зацікавлених сторін.

Як видно система управління якістю – це частина ефективної системи управління організацією, яка спрямована на досягнення результатів згідно до цілей у сфері якості для задоволення потреб, очікувань або вимог зацікавлених

сторін. Цілі в сфері якості доповнюють інші цілі організації, наприклад ті, що пов'язані з її розвитком, фінансуванням, рентабельністю, навколишнім середовищем і охороною праці та безпекою. Різноманітні складові частини системи управління якістю можуть бути інтегровані разом із системою управління якістю в єдину систему управління, яка використовує спільні елементи. Це може спростити планування, розподіл ресурсів, визначення додаткових цілей та оцінювання загальної результативності діяльності організації. Порядок оцінювання системи управління організацією може здійснюватися згідно з власними вимогами даної організації.

У Настанові Держспоживстандарту України щодо застосування ДСТУ ISO 9001:2015 «Системи управління якістю». Вимоги в органах виконавчої влади [241] визначено, що в роботі центрального органу виконавчої влади (ЦОВВ), тут Міністерства молоді та спорту України, можна виділити:

- управлінські процеси (перетворюють інформацію про очікування споживачів в діяльність ЦОВВ, нормативні рішення, в управлінські процеси) – наприклад, планування, моніторинг діяльності та удосконалення;
- процеси управління ресурсами (перетворюють потребу в ресурсах у наявні ресурси) – наприклад, управління персоналом, інформаційними та фінансовими ресурсами, інфраструктурою;
- процеси надання послуг (безпосередньо створюють послуги для споживачів) – наприклад, через виконання актів і доручень Кабінету Міністрів України, розроблення проєктів нормативних актів, відповіді на запити та звернення;
- процеси забезпечення надання послуг – наприклад, вивчення очікувань споживачів, інформування споживачів, консультацій з громадськістю, запровадження нових послуг тощо [241, с. 51].

Впровадження систем якості на всіх рівнях системи державного управління відбувається згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2006 р. № 614 «Про затвердження Програми запровадження системи

управління якістю в органах виконавчої влади» [323]. У ній зазначається, що система управління якістю, створена відповідно до міжнародних стандартів ISO серії 9000, спрямована на забезпечення високої якості продукції, процесів, робіт та послуг. Підкреслено, за функціональним призначенням міжнародні стандарти ISO серії 9000 є універсальними. Адаптовані, вони застосовуються на всіх етапах виробництва і надавання послуг підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та виду їх діяльності.

Виданий наказ Голоів держслужби України та Держ спожив стандарту України від 31 липня 2006 р. № 273/221, в якому йдеться про створення спільної робочої групи та затвердження Плану заходів щодо виконання Програми запровадження СУЯ в органах виконавчої влади на 2006 р. [342]. З метою забезпечення реалізації у 2007 р. заходів Програми був виданий Спільний наказ Голоів держслужби України та Держ спожив стандарту України від 4 квітня 2007 р. № 107/77 про внесення змін до спільного наказу від 31.07.2006 р. №273/221. У наказах були затверджені загальні рекомендації щодо розроблення та впровадження в органах виконавчої влади системи управління якістю відповідно до стандарту ISO 9001:2015 [248, с. 76].

Відтак, побудова СУЯ повинна розглядатися як пріоритетний проєкт, спрямований на всебічне поліпшення діяльності органів виконавчої влади (ОВВ), який започаткований його вищим керівництвом. Зазначено, мова тут не про якусь додаткову систему управління якістю, а про ту систему управління, яка має бути зручним робочим інструментом, за допомогою якого керівництво управляє діяльністю.

Основними складовими побудови СУЯ в ОВВ є такі: організаційне забезпечення побудови СУЯ та розподіл відповідальності; визначення споживачів і послуг ОВВ; перший етап розроблення, обстеження і визначення структури СУЯ; поліпшування системи планування та аналізу діяльності ОВВ; навчання та мотивація персоналу при побудові СУЯ; розроблення документації СУЯ; впровадження СУЯ; подальше поліпшування СУЯ [342].

На початку побудови системи управління якістю за стандартом ДСТУ ISO 9001:2015 необхідно визначати етапи розроблення та скласти чіткий календарний графік з визначенням відповідальності; вказати відповідального за відстеження виконання цього графіку (це, як правило, уповноважений представник керівництва ОБВ) та механізм такого відстеження й актуалізації. Важливо, щоб у обговоренні графіку могли взяти участь усі вищі керівники ОБВ, щоб вони усвідомлено взяли на себе відповідальність за його виконання. У ході виконання робіт графік повинен періодично уточнюватися (наприклад, щомісяця), при цьому детальніше плануються роботи на найближчий період і уточнюються терміни виконання робіт на подальших етапах [241, с. 4].

Більш детально система управління якістю як інструмент вдосконалення діяльності ОМС, включаючи досвід використання в Україні, описана у спеціальних матеріалах [144; 195; 264; 373; 441; 449].

У Стандарті «Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT), ДСТУ ISO 9001:2015» вказано, що запровадження СУЯ має бути стратегічним рішенням для організації [123]. Зазначено, що на розроблення та запровадження системи управління якістю в організації одночасно впливають: середовище організації, зміни в цьому середовищі, а також ризики, пов'язані з цим середовищем; зміна потреб організації; конкретні цілі організації; продукція/послуги, які постачають; застосовувані процеси; розмір і структура організації. Одночасно, цей стандарт у жодному разі не передбачає однаковості структури систем управління якістю чи однаковості документації.

Відповідно до вказаних постанов, настанов та рекомендацій вже були розроблені СУЯ в межах окремих галузей надання соціальних послуг населенню. Так, у медичній галузі стандартизовані: умови надання медичної допомоги, безпека медичних втручання (шляхом проведення акредитації закладів охорони здоров'я); підготовка медичних кадрів (через запровадження сертифікації спеціалістів і ліцензування медичної практики); медичні технології (шляхом створення галузевої бази медичних стандартів) тощо [217].

Серед іншого 7 січня 2014 р. набув чинності наказ МОЗ України «Про внесення змін до наказу МОЗ України від 14 березня 2011 року № 142 «Про вдосконалення акредитації закладів охорони здоров'я» від 20.12.2013 № 1116, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 13 січня 2014 р. за № 31/24808 [287]. Вперше в системі охорони здоров'я було встановлено норму щодо залежності присвоєної закладам охорони здоров'я, які надають вторинну та третинну медичну допомогу, акредитаційної категорії від наявності сертифіката відповідності системи управління якістю, впровадженої у закладі, вимогам Національного стандарту ДСТУ ISO серії 9000.

Зазначимо що стандарти ISO серії 9001:2015 орієнтовані на TQM – найбільш ефективна концепція управління якістю, яка поєднує у своїх восьми принципах як гуманітарні, так і організаційно-технічні вимоги [30; 31]. Тотальне управління якістю (TQM) – це концепція, що передбачає всебічне та добре скоординоване використання систем і методів управління якістю у всіх сферах діяльності від досліджень і розробок до подальшого обслуговування за участі керівництва та службовців усіх рівнів при раціональному використанні технічних можливостей організації (табл. 4.1).

Загальне управління якістю — це підхід до управління організацією, який об'єднує ресурси, методи управління і технічні засоби в науково обґрунтовану систему, метою якої є постійне поліпшення діяльності і результатів цієї діяльності. Концепція TQM охоплює підрозділи організації, всі види діяльності і направлена на використання матеріальних, технічних і людських ресурсів для найбільш ефективного задоволення потреб клієнтів, суспільства і співробітників організації [516]. TQM може бути використана в організації будь-якого профілю діяльності, і, як показує міжнародний досвід, сприяє підвищенню будь-де якості результатів трудової діяльності [438].

Авторами доведена важливість впровадження стандартів управління на основі якості та організаційної досконалості в різних сферах. Так, показано,

що розвиток та функціонування в Україні системи управління якістю в органі державної влади надає такі важливі можливості вдосконалення і розвитку:

- покращити якість послуг, які надаються населенню та іншим категоріям споживачів, забезпечити їх стабільно високий рівень;
- підвищити ефективність використання бюджетних коштів;
- збільшити прозорість діяльності та рішень, що приймаються, як для населення, так і для вищих органів державної влади;
- збільшити мотивацію та задоволеність персоналу за рахунок кращої організації його роботи;
- підвищити керованість роботи, можливість управління нею та її удосконалення;
- швидше адаптувати нових працівників, оскільки людина починає діяти за відомою інструкцією, яка гармонізована з іншими процесами в органі влади;
- застосувати механізми суспільного контролю в обсязі і формі, які передбачені і не конфліктують з процесом вироблення рішення [383, с. 4].

Крім того, розробка стандартів розвитку ФКіС має спиратись на положення, сформульовані в теорії стратегічного менеджменту. Вони визначають людський потенціал як основу організації, орієнтують організацію виробництва (товарів і послуг) на потреби і бажання споживачів, здійснюють пристосування організації до зовнішнього середовища, результатом чого є досягнення перспективних цілей організації. При цьому зауважимо, що універсального, на всі випадки життя підходу до розробки стратегії не існує, але наукові дослідження в цьому напрямку і накопичений досвід вказують можливі напрямки розробки стратегій [69].

За результатами наукового дослідження та опираючись на думку висококваліфікованих науковців сфери ФКіС прослідковується необхідність у створенні і впровадженні в практику регіональних стандартів управління ФКіС для якісного розвитку сфери в сільських територіальних громадах.

Експерти 97,4% вважають, що рівень управління суттєво визначає стан розвитку ФКіС, а також якість фізкультурно-спортивних послуг в умовах громад. Також фахівці визначають 97,4% перспективною пропозицію використання міжнародних стандартів серії ISO 9000 для вдосконалення управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні та вважають доцільним створення системи управління якістю ФСП.

На думку експертів 97,3% використання кращих міжнародних, зокрема європейських, практик сприятиме створенню системи управління якістю ФСП, також 92,2% фахівців підтримують думку, що міжнародні стандарти серії ISO 9000 можуть бути використані для створення такої системи. При цьому 92,1% експертів зазначають, що без наукової адаптації міжнародних стандартів ISO 9000 для сфери ФКіС їх застосування є неможливим. На думку 97,4% експертів група стандартів є більш ефективною системою, що може позитивно вплинути на стан практики.

Майже всі експерти 97,4%: згодні, що ефект від розробленої групи регіональних стандартів залежить як від їхньої якості, так і від якості їх впровадження.

Більшість експертів 94,8% дотримуються думки, що застосування регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада»» приверне увагу керівників громад до потреби розвитку ФКіС. Ще 86,8% підтримують твердження, що стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» може покращити спортивну базу і фінансування ФКіС. Тоді як 94,8% експертів вважають, що регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» є важливим для розвитку сфери ФКіС в сільських ТГ.

Адміністративно-територіальна реформа була започаткована в Україні у 2015 р. Ця адміністративна реформа забезпечується комплексними змінами до

законодавства для передачі значних повноважень та бюджетів від державних органів до ОМС, у т. ч. громадам.

Реакцією на вказані зміни стало затвердження нової редакції статуту Громадської організації «Всеукраїнське фізкультурно-спортивне товариство «Колос» агропромислового комплексу України на позачерговому з'їзді цього товариства 27 жовтня 2017 р. У Загальних положеннях Статуту вказано, що ГО ВФСТ «Колос» об'єднує працівників агропромислового комплексу України членів агроформувань всіх типів; фермерів, власників майнових та земельних паїв, працівників харчової, переробної промисловості; інших суміжних галузей сфери обслуговування сільського населення усіх форм власності, а також підприємств, організацій та прихильників ФКіС.

Мета діяльності ВФСТ «Колос» визначена в його Статуті, як сприяння організації і проведенню фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи серед широких верств населення України і, перш за все, сільського, всебічне сприяння постійному підвищенню рівня фізичного здоров'я своїх членів, а також задоволення і захист їхніх інтересів. Між тим, на даний час не створена та комплексна програма, яка має забезпечити цілеспрямованість і енергійність зусиль з розвитку ФКіС на центральному і на місцевому рівнях.

Проведене дослідження дає підстави для формулювання практичних рекомендацій для управлінців і інструкторів сфери ФКіС працюючих в ОТГ та громадським організаціям фізкультурно-спортивних товариств таких як ВФСТ «Колос» працюючих в ОТГ. Дотримання яких суттєво покращить стан ФКіС і якість надавання ФСП в умовах сільських територіальних громад.

Саме громадським організаціям ВФСТ потрібно визначитись зі своєю програмою щодо ряду сильних, системних дій, які сприятимуть розвитку фізкультури і спорту в громадах. Акції на кшталт щорічних Всеукраїнських спортивних змагань серед команд сільських і селищних громад таку програму не замінюють. Вони не вирішують потребу в системній, комплексній стратегії

ВФСТ «Колос», яка надалі має бути трансформована у відповідні програми і поточні плани дій усіх структур товариства і контроль за їхнім виконанням.

Обґрунтовані нами рекомендації містять два блоки дій ГО ВФСТ України:

Перший блок – це диференціація громад щодо стану і перспектив розвитку ОТГ відповідно до наявного у них рівня розвитку ФКіС. Пропонований підхід надає важливу можливість цілком об’єктивно диференціювати усі територіальні громади і відрізнити їх за пропонованими маркерами для оцінювання стану ФКіС. Знаючи існуючий стан в громаді і перспективу зміни ситуації, органи обласної влади, разом з керівництвом громад, розумітимуть їх середньострокову зону найближчого розвитку.

Для виконання цієї процедури виходимо з розуміння, що стан ФКіС в кожній з територіальних громад суттєво різний і знаходиться ближче до одного з двох умовних полюсів. На одному існує лише нормативно забезпечене фізичне виховання дітей та юнацтва в закладах дошкільної і шкільної освіти, а на іншому окрім фізичного виховання у закладах освіти, вже створені умови та організоване залучення населення до «Спорту для всіх», створені організаційні умови і налагоджена систематична підготовка талановитої молоді як перспективного спортивного резерву тощо. Тож у кожній з цих видів громад повинен бути свій горизонт планування розвитку, який можна охарактеризувати як середній, високий і дуже високий рівень функціонування та розвитку.

Відтак, керівництву ГО ВФСТ потрібно увести до його повсякденної практики облік провідних громад. Для цього за поданнями від територіальних організацій товариства започаткувати облік саме тих громад, які відповідають маркерам дуже високого рівня розвитку фізкультури і спорту.

Пропонуються наступні маркери для поточного і цілком об’єктивного оцінювання стану ФКіС в ТГ. Середньому рівню функціонування та розвитку ФКіС притаманна наявність окремої програми розвитку ФКіС на

середньостроковий період (від двох до п'яти років). Програма, яка враховує ситуацію в територіальній громаді, цілком придатна для тієї частини громад, де розвиток ФКіС ще не отримав достатнього імпульсу. Між тим, для цих громад створення такої програми буде засобом початку дій, спрямованих на покращення стану ФКіС. Нетривалий термін дії програми для ситуації, в якій знаходяться подібні громади, видається оптимальним, адже саме за цей період в сільській місцевості реалізуються більш-менш масштабні проєкти.

Крім того, на цьому рівні потрібне відпрацювання зусиль по збільшенню фінансування заходів ФКіС. Варто починати залучати кошти спонсорів, у тому числі можливості фермерів. Приміром, домовитись, що 1 грн. з 1 гектара орної землі ті щороку надають на потреби сільського спорту.

Якщо стан ФКіС не відповідає вказаним мінімальним маркерам, таку ОТГ немає підстав відносити до початкового рівня, який має назву середній.

Високий рівень функціонування та розвитку ФКіС в громаді відзначає наявність якісно підготовленої програми розвитку ФКіС. Зазвичай виконання такої програми передбачає залучення коштів обласного бюджету у межах видатків, передбачених за відповідними статтями бюджету.

Отже, програму високого рівня функціонування та розвитку ФКіС в громаді має відзначати також включення до її змісту заздалегідь вирішених питань залучення додаткових джерел фінансування, включаючи надавачів грантів тощо. Це, бажано, проводити за участю спеціально створених Центрів з фандрейзингової діяльності на рівні громад, у тому числі для залучення можливостей Державного фонду регіонального розвитку та з інших джерел.

Фандрейзингова діяльність - це процес залучення додаткових грошових коштів та інших ресурсів (людських, матеріальних, інформаційних тощо), які організація не може забезпечити самостійно. Але які є необхідними для реалізації певного проєкту або діяльності в цілому), адже вона безпосередньо орієнтована на пошук джерел забезпечення неприбуткових програм і проєктів, за допомогою яких вирішують важливі соціальні проблеми. Фандрейзинг

може приймати форми пожертвувань, внесків спонсорів, які приходять від приватного та державного бізнесу, проведення цільових благодійних заходів по збору коштів, гранти, що розподіляються зарубіжними і українськими фондами, фінансування з бюджетів місцевих рад і профільних управлінь адміністрацій, пожертви приватних осіб, доходи від членських внесків тощо.

Для цього Міністерством молоді та спорту України був напрацьований орієнтовний каталог потенційних донорів, робота яких може бути направлена на підтримку ініціатив з фізкультурно-спортивного розвитку в громадах.

Дуже високий рівень функціонування та розвитку ФКіС в громадах відзначає наявність не лише якісно підготовленої програми розвитку ФКіС на середньостроковий період, ефективної фандрейзингової діяльності, яка вже дала зримі результати залучення додаткових грошових коштів на реалізацію проєктів, але також ряд інших маркерів. Серед них:

- сформульована, поширена і сприйнята значною частиною громади політика в частині потреби розвитку ФКіС серед жителів сільської місцевості різного віку;

- наявність кістяка громадського активу, який проявляє зацікавленість у розвитку ФКіС шляхом дієвої участі в різних аспектах фізкультурно-спортивного життя, а також штатних фахівців ФКіС, окрім посад учителів фізичної культури шкіл;

- налагоджені практики співробітництва зі спеціалізованими закладами освіти для направлення на навчання випускників шкіл, які бажають стати фахівцями ФКіС, проходження тренерської/педагогічної практик студентами цих закладів на території даних громад тощо;

- участь як спортивних активістів, так і фахівців фізкультури і спорту в різних формах підвищення кваліфікації (курси, семінари, тренінги), а також у відповідних конкурсах (на звання кращого учителя фізичної культури тощо);

- наявність достатньої і сучасної бази для занять фізичною культурою і спортом різних верств населення, включаючи спортивне знаряддя (тренажери,

облаштування для занять воркаутом - так званою, «вуличною гімнастикою», необхідна спортивна і туристична форма, взуття та інвентар тощо);

- наявність власного спортивного клубу (або ДЮСШ), діяльність яких спрямована на залучення до занять спортом обдарованих дітей і молоді;

- в цілому високий стан розвитку різних складових системи занять фізичною культурою і спортом, а саме: постановки фізичного виховання в дитячих садках, закладах загальної середньої освіти, інших типах закладів освіти (за їх наявності), «Спорту для всіх» (включаючи можливість систематичних занять для осіб середнього і старшого віку), а також підготовки спортивного резерву для збірних команд областей і України;

- налагоджена система медичного контролю за особами різного віку, які займаються фізичною культурою і спортом, а також надання їм потрібної медичної допомоги у випадку спортивних травм;

- налагоджене співробітництво у питаннях обміну досвідом і взаємної допомоги між спортивними організаціями як в Україні, так і за кордоном;

- проведення на спортивній базі цих територіальних громад районних, обласних і навіть всеукраїнських змагань;

- участь якісно підготовлених представників від громад різних вікових груп, які регулярно займаються фізичною культурою і спортом, в обласних, всеукраїнських і, навіть, міжнародних змаганнях.

Дуже високому рівню розвитку ФКіС має бути також притаманне:

- напрацювання власних зразків інноваційного характеру нового для об'єднаних територіальних громад України досвіду розвитку ФКіС в сільській місцевості;

- залучення до цього складного процесу провідних фахівців (науковців і досвідчених практиків), не виключаючи закордонних, що забезпечить високий рівень реалізованих в даній громаді ініціатив;

- використання здобутків у розвитку ФКиС для брендингу своєї територіальної громади, що в свою чергу сприятиме подальшому розвитку громади та популяризації її успіхів;

- готовність до надання можливості (або навіть запрошення) для проведення наукових досліджень з вивчення соціально-економічного ефекту внаслідок активного розвитку ФКиС для доказовості і підтвердження важливості цієї діяльності в сільській місцевості України;

- готовність до узагальнення і поширення накопиченого в громаді досвіду в практику інших територіальних громад, у тому числі шляхом організації і проведення семінарів для фахівців ФКиС.

Отже, проведена диференціація громад за рівнем розвитку ФКиС поділить усі 1469 територіальних громад на кращі і гірші, що привертатиме увагу як до досвіду перших, так і потребуватиме зусиль до відстаючих. З цієї, на жаль, неминучої процедури треба і починати рух уперед.

Згодом може постати питання про сертифікацію громад з дуже високим рівнем розвитку ФКиС для можливості їхньої участі у відповідних Всеукраїнських конкурсах на кращу спортивну громаду, для проведення на базі цих громад Всеукраїнських і міжнародних спортивних, освітніх та інших заходів, спрямованих на розвиток спорту тощо.

Другий блок програми містить низку конкретних дій, здатних суттєво пришвидшувати розвиток спорту. Адже, виходячи із вказаної в Статуті мети, президії та керівництву товариства ФСТ «Колос» потрібно передбачити, у якості концептуальних і сильних дій публічні акції, які дійсно сприятимуть розвитку ФКиС в сільських ТГ.

1. Невідкладно започаткувати потужні публічні організаційно-стимулюючі Всеукраїнські заходи, спрямовані на суттєву активізацію розвитку ФКиС в об'єднаних територіальних громадах.

- 1.1. Для заохочення процесу створення сучасних умов розвитку спорту в громадах, разом з Асоціацією об'єднаних територіальних громад України,

розробити Положення та започаткувати Всеукраїнський конкурс на кращу постановку роботи в громадах з розвитку ФКіС, умови якого не лише б зацікавили керівництво громад приймати в ньому участь, але й спонукали всебічно сприяти розвитку ФКіС в сільській місцевості. Важливою умовою подання матеріалів для участі у визначенні переможців Всеукраїнського конкурсу має бути підготовлений і започаткований в цій громаді новий проєкт спортивної бази. Громади-переможниці конкурсу з дуже високим рівнем розвитку мають отримувати суттєву цільову грошову допомогу на створення в них сучасних умов розвитку спорту відповідно вказаного підготовленого проєкту. Підведення результатів щорічного конкурсу, досягнуті успіхи і плани переможців із вдосконалення бази занять ФКіС мають висвітлюватись у засобах масової інформації (ЗМІ), зверненнями ГО ВФСТ «Колос» і Асоціації об'єднаних територіальних громад до Державного фонду регіонального розвитку щодо підтримки цих проєктів.

1.2. Подібний конкурс, за дієвої підтримки обласної ради та обласної державної адміністрації, має перед цим проводитись територіальними (обласними) організаціями ВФСТ «Колос» з використанням розробленого стандарту «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"» в частині стимулювання в громадах як фізкультурно-оздоровчої, так і спортивної роботи серед дітей, молоді та дорослого населення. Переможці обласного конкурсу, рівень розвитку спорту в яких відповідає критерію «високий» і «дуже високий», відзначаються як кращі і рекомендуються до участі у вказаному вище Всеукраїнському конкурсі. Ті ж громади, в яких ФКіС активно розвиваються на високому і середньому рівні, згідно до положень конкурсу і для подальшого розвитку ФКіС шляхом вдосконалення спортивної бази, повинні отримати у якості заохочення фінансову підтримку розвитку ФКіС за рахунок можливостей бюджету конкретної обласної ради.

1.3. Сприяти вдосконаленню організації та проведенню фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів серед жителів сільських об'єднаних

територіальних громад, приділяючи увагу перед за все організації систематичних фізкультурно-спортивних занять мешканців територіальних громад. Підтримувати участь саме тих осіб, які систематично займаються спортом, у територіальних і всеукраїнських змаганнях ГО «ВФСТ «Колос».

1.4. Сприяти застосовуванню в областях також розробленого регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» для активізації цієї діяльності на місцевому рівні. Сприяти використанню в умовах областей регіонального стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад».

2. Сприяти реалізації можливостей залучення громадськості до управління місцевими громадами, законодавчо наданими політикою децентралізації, в частині розвитку ФКіС.

2.1. Через навчання представників територіальних організацій ГО ВФСТ «Колос» і надання їм довідкових матеріалів, заохочувати до використання такого механізму місцевої ініціативи як звернення та загальні збори громадян.

2.2. Спрямовувати обласні ради в частині проведення конкурсів проєктів та програм громадських організацій спортивного спрямування. У положенні про конкурс визначати принципи надання пріоритетів при визнанні кращих з проєктів для їх спів фінансування з бюджету області, форму договору між громадою і обласною радою (Асоціацією територіальних громад) щодо реалізації проєкту, про звітність громад і контроль за виконанням проєктів.

2.3. Заохочувати до створення в громадах громадських рад, наприклад, Спортивних асоціацій, як постійно діючого механізму впливу громадськості на вироблення політики органів місцевої влади щодо подальшого розвитку ФКіС на селі.

3. Сприяти використанню додаткового фінансування розвитку ФКіС в громадах за рахунок фандрейзингу, краудсорсингу (отримання необхідних послуг, ідей або контенту шляхом прохань про сприяння, звернених до

великих груп людей, у т. ч. онлайнного співтовариства), аутсорсингу (зазвичай передають функції сторонньої професійної підтримки безперебійної роботи окремих систем або інфраструктури на основі тривалого контракту) тощо.

3.1. Поширювати до територіальних організацій ВФСТ «Колос» і територіальних громад та пропагувати підготовлений Міністерством молоді та спорту України каталог донорів, додавати до нього рекомендованих ГО «Колос» надавачів грантів. Залучати їх при підготовці ОМС якісних проєктів, що потребують фінансової підтримки.

3.2. Заохочувати керівництво ОМС до створення з числа активістів ФКіС Центрів фандрейзингової діяльності як постійно діючого механізму пошуку додаткових фінансів. Адже грантодавці значну увагу приділяють підтримці саме проєктів від громадських організацій, а не державних структур, для отримання ними позабюджетних коштів.

3.3. Створити при центральній раді ГО ВФСТ «Колос» експертно-консультативну групу для допомоги у залученні фінансових коштів на розвиток спорту в громадах; для надання членами групи керівництву громад методичної та інших видів підтримки у підготовці проєктів розвитку ФКіС.

4. Систематично виявляти об'єднані територіальні громади, в яких накопичений важливий власний доробок з розвитку ФКіС з урахуванням його регіональних особливостей.

4.1. Забезпечувати глибоке фахове вивчення і докладне описання кращих практик існуючого досвіду розвитку ФКіС в сільській місцевості в умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні. Це ж торкається досвіду використання групи вже розроблених регіональних стандартів управління сферою ФКіС в умовах сільських ТГ.

4.2. Щорічно проводити науково-практичні конференції, заслуховувати доповіді науковців і фахівців громад, присвячені кращим зразкам існуючого

вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку ФКіС серед різних верств населення в об'єднаних територіальних громадах.

4.3. Видавати і поширювати на паперових та електронних носіях збірки матеріалів науково-практичних конференцій, а також щорічно згідно плану готувати практичні посібники з якісним методичним описанням передового досвіду кращих громад щодо розвитку ФКіС на селі в сучасних умовах.

5. Систематично поширювати серед керівників територіальних громад знання про сучасні можливості покращення фінансового забезпечення розвитку ФКіС.

5.1. Обрати прийнятну форму, можливо, через підготовлений проєкт і отримання під нього гранту від благодійного фонду та започаткувати просвітницьку роботу у формі онлайн-семінарів для якісної практичної підготовки керівництва громад, а також керівників територіальних організацій ВФСТ «Колос» щодо опанування новими, вже існуючими можливостями залучення різноманітних ресурсів для розвитку ФКіС в сільській місцевості.

5.2. З урахуванням особливостей вимог різноманітних грантодавців готувати і поширювати в громадах рекомендації щодо якісної підготовки ними заявок на фінансову підтримку актуальних спортивних проєктів.

5.3. Узагальнювати і поширювати у паперовому та електронному вигляді досвід залучення та використання можливостей благодійних фондів, офіційних сайтів донорських організацій та грантових програм для створення сучасної матеріально-спортивної бази в сільській місцевості (табл.4.1).

Таблиця 4.1

Сутнісна схема загального управління якістю (TQM) [31]

Total Quality Management		
Total	Quality	Management
Споживачі Суспільство Члени організації Всі процеси та підрозділи	Якість керівництва Якість процесів Якість продукції Якість послуг	Політика і стратегія в галузі якості Здатність до комплексного вирішення задач

Концепція стандартизації управління сферою фізичної культури та спорту в умовах сільських територіальних громад містить пріоритетні функціональні галузі управління, які включають сукупність систематизованих показників оцінки досягнення цільових показників на етапах виконання та контролю управління сферою ФКіС, та застосуванню алгоритму пришвидшення розвитку ФКіС в умовах сільських територіальних громад з використанням регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг в умовах громад» дозволяє проводити моніторинг ресурсних витрат, забезпечує єдиний підхід до проектного управління, а також відкритість, обґрунтованість та своєчасність прийнятих рішень командою проекту, що не передбачено у існуючій (застарілій) моделі управління сферою ФКіС в сільських територіальних громадах. Це дозволить підвищити результативність управління програмами та проектами у державних соціальних організаціях за рахунок розвитку теоретичних положень та методичного інструментарію системи управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громада.

Подані результати наукової розробки опубліковані в статті автора [117].

4.5. Стратегічне планування розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах громад: передумови та потреби подальшого розвитку

Реформування управління державного та територіального урядування відбувається для надання реальної можливості людині отримати максимальну кількість послуг від органів влади на кожному рівні управління [80; 214; 289; 355]. Саме людина та задоволення її потреб мають опинитися в центрі уваги ОМС, які для ефективною реалізації покладених на них функцій отримали необхідні повноваження, а отже мають нести всю повноту відповідальності за втілення їх у життя [340; 370]. В ході реформування мають відбуватись приведення українського законодавства у відповідність до Європейської

Хартії про місцеве самоврядування, що була ратифікована Верховною Радою України, а також вдосконалення практики надавання відповідних послуг населенню громад. В Хартії зазначено, що саме ОМС забезпечують ефективно і близьке до громадянина управління та безпосередню участь людини у державних справах, що є одним з головних демократичних принципів.

Стратегічний план дає визначення чіткого напрямку подальшого розвитку, дає розуміння, в якому напрямку потрібно рухатися. За допомогою стратегічного плану ОМС може краще зрозуміти свої сильні сторони та можливості, слабкі сторони та проблеми, ресурси та виклики. Стратегічний план дає змогу ухвалювати ефективні управлінські рішення. Стратегічний план допомагає ефективніше управляти своїми інвестиціями та ресурсами, планувати бюджет і розподіляти кошти [394, с. 7].

Люди, які беруть участь у розробленні стратегічного плану, розділяють між собою відповідальність за його виконання. Це забезпечує ефективне залучення людських ресурсів. Стратегічне планування зменшує вірогідність виникнення конфліктів у вирішенні важливих питань. Стратегічне планування дає змогу втілювати бачення на практиці, перетворювати стратегічні цілі на операційні, залучати громадян, управляти «тут і зараз», дотримуватися курсу, виявляти гнучкість, регулярно переглядати, адаптувати та коригувати дії. Визначення стратегічних цілей допомагає людям зосередитися на важливих справах та питаннях і приділяти менше уваги незначним проєктам та ініціативам. Такий план нагадує про сфери та завдання, що потребують уваги в певний період часу. Стратегічний план може слугувати підґрунтям для формування проєктних пропозицій про залучення додаткових коштів за рахунок спонсорських, благодійних внесків і міжнародної технічної допомоги. Процес розроблення плану із залученням усіх зацікавлених сторін дає можливість досягти взаємодії та покращити партнерські стосунки [394, с. 8].

Стратегічний план спрямований у майбутнє і всі елементи допомагають його досягти. Він є середньостроковим (3 - 5 років). Документ стратегічного плану може бути коротким за обсягом, але зрозумілим для всіх [394, с. 16].

Отже, характерними рисами стратегічного планування є: спрямованість на середньострокову і довгострокову перспективу; орієнтація на досягнення визначальних для даної системи цілей; органічний взаємозв'язок поставлених цілей з обсягом і структурою потрібних для їх досягнення ресурсів (як наявних, так і тих, в яких виникне потреба); взяття до уваги впливу різноманітних факторів, що визначають стан об'єкта планування.

За подібністю до сектора охорони здоров'я, до якого вже були раніше застосовані основні положення щодо стратегічного планування в громадах, можна визначити особливості стратегічного планування також сфери ФКіС. Відповідно, стратегічне планування в сфері ФКіС громад можна розглядати в таких варіантах: як один зі стратегічних напрямів у комплексній стратегії розвитку ОТГ; як стратегію розвитку сфери ФКіС в ОТГ; як стратегічний план розвитку комунального некомерційного підприємства – надавача населенню ФСП [394, с. 10]. При цьому комунальне некомерційне підприємство (ДЮСШ, відділення ДЮСШ тощо), яке надає ФСП населенню, це суб'єкт господарювання, який здійснює свою діяльність без мети одержання прибутку [394, с. 11].

«Методологія розроблення стратегічних планів для всіх трьох рівнів буде подібною, відрізняючись тільки кількістю зацікавлених осіб, залучених до процесу стратегічного планування. Під час розроблення стратегічного плану у вигляді напряму загальної стратегії або окремої стратегії громади лідерство буде за представниками ОМС, які залучають до обговорень (відповідних) фахівців та населення. Коли стратегічний план розробляється для закладу (власне, надавача ФСП - авт.), більш активна роль належить керівництву закладу, функція якого - сформувати робочу групу з розроблення стратегії і забезпечити залучення до обговорень усіх зацікавлених осіб,

включно з населенням і представниками ОМС. Якщо громада не має можливості розробити стратегічні плани на всіх трьох рівнях, а керівництво закладу, який надає... послуги, має бажання розвивати установу та покращувати якість послуг, простіше почати зі стратегії розвитку закладу. Коли ОМС розуміють важливість здоров'я населення, вважають це питання пріоритетним і ефективно співпрацюють із керівництвом закладів, розміщених на території громади, час взятися за розроблення (окремої – авт.) стратегії» [394, с. 22].

Відмічалось, що структура і сфера діяльності публічного управління є унікальними для будь-якої країни, їхня архітектура та практика організації є національною компетенцією, а органи державної влади мають самі адаптуватись до динамічних і часто руйнівних змін в суспільстві. Це означає, потрібно обрати на рівні регіону, розробити та обґрунтувати такі дієві важелі впливу (в Україні) обласної ради, які заохотять керівництво громад до розвитку ФКіС в ОТГ. Відповідний стандарт, по-перше, має показати щирі зацікавленість керівництва і депутатів у покращенні якості ФСП, що надаються мешканцям громад. По-друге, надати чіткі орієнтири керівництву, фахівцям ФКіС, а також активу громад відносно того, до чого саме потрібно докладати зусилля, аби створити надійні передумови подальшого розвитку ФКіС. По-третє, такий стандарт, що обґрунтовується, має стати тим визначальним і мобілізуючим документом, впровадження якого дієво впливатиме на розвиток спорту в регіоні і громадах, а також надаватиме обдарованій молоді перспективу вдосконалення у спорті.

Ціль першої наукової розробки полягає в обґрунтуванні вимог до змісту показників стандарту обласного положення про кращу спортивну громаду в частині як фізкультурно-оздоровчої, так і спортивної роботи серед дітей та молоді. В уведенні до змісту критеріїв стандарту саме тих, які є основними (виробничими) з точки зору результатів діяльності у сфері фізичної культури і спорту), і допоміжними, що створюють умови розвитку фізкультури і спорту.

З огляду на доведену потребу покращення стану фізичного розвитку молоді села позитивним є той факт, що в останні роки в умовах децентралізації влади, що стає все більш динамічною, обласні ради областей вже почали організовувати конкурси на кращу спортивну громаду, привертаючи увагу до потреби вдосконалення стану фізичного виховання і спорту в умовах ОТГ. Так, постановою Житомирської обласної ради у 2018 р. було започатковано обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада Житомирщини» [333; 335]. Відзначаючи важливість вказаної ініціативи, зазначимо, що вивчення змісту показників Положення про вказаний конкурс, свідчить про гостру потребу вдосконалення подібних регламентів, розробки і використання в усіх регіонах окремого стандарту обласного положення про кращу спортивну громаду, яке б підсилювало управлінський вплив на розвиток фізкультури і спорту в ОТГ.

Адже обсяг показників конкурсу, включених до положення «Краща спортивна громада Житомирщини» видається обмеженим: кількість жителів у населеному пункті (ОТГ) – довідкова інформація; всього виділено коштів на розвиток ФКіС, у т. ч. бюджетних і позабюджетних (тис. грн.), у т. ч. на 1 жителя (грн.); впорядкування спортивних споруд, стадіонів, майданчиків, у т. ч. збудовані і реконструйовані (кількість); здобуті призові місця в офіційних командних та індивідуальних змаганнях, у т. ч. міжнародних, всеукраїнських та обласного рівня (кількість); проведення офіційних спортивно-масових заходів на території громади (кількість) [333].

Очевидною тут є слабкою увага розробників показників як до критеріїв, застосування яких має сприяти створенню необхідних умов розвитку ФКіС, так і до показників розвитку власне фізкультури і спорту.

У 2018 р. за звання кращої спортивної громади Житомирщини змагалися 15 ОТГ та 4 сільські ради. Конкурсна комісія, опрацювавши матеріали та провівши у листопаді виїзд у 5 громад-учасниць, які були відібрані в якості претендентів, обрали переможців конкурсу з кращих [49; 352].

Не дивлячись на відносно прості показники конкурсу «Краща спортивна громада Житомирщини», у наступному 2019 р. лише 13 сільських, селищних та міських рад подали заявки на участь в ньому. Ми це тлумачимо, як загалом низький рівень розвитку сфери ФКіС у переважній більшості громад області. Але сама ідея такого конкурсу, як тригера змін на краще, є вкрай важливою.

Методологічною основою інновації, що обґрунтовується, є підходи до стратегічного планування регіонального розвитку і окремих областей. Вони мають розробляти стратегічний план розвитку на засадах смарт-спеціалізації, а з 2015 р. вимоги щодо смарт-спеціалізації були затверджені постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» [318] та «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» [319].

Смарт-спеціалізація (від англ. Smart Specialisation Strategy) – концепція та політика інноваційного регіонального розвитку Євросоюзу, яка сприяє економічному зростанню в регіонах через краще розкриття його потенціалу. Смарт спеціалізація базується на партнерстві між представниками бізнесу, влади, науково-технічних установ та громадськості. Особливість цієї політики полягає в тому, що влада спонукає та стимулює підприємців, науку і розробників краще співпрацювати з підприємствами для розкриття головних напрямів та/чи секторів спеціалізації регіону. Різноманітні кластери (сфери діяльності) є важливими в цій концепції і як головні «блоки» для будівництва такої спеціалізації, а також як засоби впровадження цієї стратегії [380].

Окрім залучення фінансових можливостей областей, надходить суттєва допомога від держави. З огляду на соціальну значущість і потребу підтримки громад [11] уряд вишукує можливість фінансової допомоги у реалізації

спортивних проєктів. Так, у 2019 р. було реалізовано 42 проєкти будівництва, реконструкції та капітального ремонту в сфері ФКіС в рамках субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад [417].

Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про затвердження Порядку та умов надання у 2021 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток спортивної інфраструктури» в обсязі 500 млн. грн. [322]. Субвенція спрямовувалась на виконання нових та завершення розпочатих у попередніх періодах робіт з будівництва та реконструкції об'єктів спортивної інфраструктури (багатофункціональні спортивні комплекси, спортивні зали для ігрових видів спорту, спортивні басейни, льодові арени, стадіони, палаци спорту), призначені для проведення всеукраїнських та міжнародних змагань, навчально-тренувальних зборів для національних збірних команд з не менш ніж п'яти олімпійських видів спорту.

До переліку об'єктів обов'язково повинні були додаватися розрахунки вартості робіт за їх видами, строком виконання та обсягами спів фінансування.

Розподіл субвенції між місцевими бюджетами має затверджуватись Кабінетом Міністрів України за погодженням із Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету. Розпорядники субвенції за місцевими бюджетами визначаються рішеннями місцевих рад про відповідні бюджети [268; 458].

Відомо, що хоча фінансова децентралізація в Україні супроводжується перерозподілом фінансових ресурсів на користь місцевих бюджетів, усе ще залишається один з головних недоліків, а саме фінансова неспроможність ОТГ. Між розміром та чисельністю жителів територіальних громад та рівнем їх спроможності забезпечувати надання послуг існує пряма залежність. І це суттєво впливає на можливості «слабких» ОМС забезпечувати ефективну реалізацію своїх повноважень. Адже великим територіальним громадам об'єктивно легше забезпечити надання соціальних послуг високої якості, ніж в громадах з невеликою кількістю жителів. У зв'язку з цим виникає

необхідність, щоб ОТГ співпрацювали, об'єднували кошти і зусилля з сусідніми громадами, які в цьому зацікавлені [11; 29].

У частині 3 ст. 142 Конституції України вказано, територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах свої об'єкти комунальної власності і кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього органи і служби [174]. Тож, важливим аспектом підтримки розвитку ФСП в ОТГ є також співробітництво громад. При цьому територіальні громади надають перевагу різноманітним формам співробітництва, встановленим відповідним законом, зберігаючи свою ідентичність та самостійність у правовому аспекті. Про практичну значущість Закону «Про співробітництво територіальних громад» [338] з різних питань свідчать дані реєстру договорів про співробітництво ОТГ, розміщеного на сайті Міністерства розвитку громад та територій України.

Предмети цих договорів стосуються реалізації спільних проектів щодо посилення соціального захисту громадян, реконструкції дошкільних закладів тощо, але поки вкрай рідко зачіпають спільний розвиток фізкультури і спорту.

Саме ОМС наділені повноваженнями розробляти програми соціально-економічного розвитку та місцеві цільові програми. Так, згідно із п. 22 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування відноситься до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад [331]. А підготовка цих програм розвитку належить вже до повноважень виконавчих органів відповідних рад (стаття 27 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») [331].

Програма економічного і соціального розвитку, це документ, в якому визначаються мета, цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку, засоби та шляхи їх досягнення, формується комплексна система напрямків та

заходів ОМС, яка спрямована на ефективне розв'язання проблем економічного і соціального розвитку громади. Разом з програмою соціально-економічного розвитку розробляються місцеві цільові програми, до числа яких відносяться також програми розвитку ФКіС, які є їхніми складовими.

Загальні вимоги до складання та затвердження програм соціально-економічного розвитку, які і окреслюють стратегію розвитку громад, визначені Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [290].

Можливість фінансування відповідних видів місцевих цільових програм передбачена ст. 91 Бюджетного кодексу [42]. Зокрема, це місцеві програми соціального захисту населення, місцеві програми розвитку житлово-комунального господарства та благоустрою, місцеві програми розвитку ФКіС тощо. Органи місцевого самоврядування можуть приймати також інші програми, необхідні для соціального та економічного розвитку їхньої місцевості, а також для розв'язання потреб певної галузі.

Програма з ФКіС не повинна мати аналогічних, вже існуючих програм, а її заходи не мають дублювати заходи інших місцевих цільових програм. При затвердженні програми важливо передбачати гендерно-чутливі індикатори - якісні та кількісні показники, що дозволяють врахувати реальне положення та потреби різних груп населення (жінок, чоловіків, дівчат, юнаків, осіб з інвалідністю тощо) у різних сферах життєдіяльності на місцевому рівні. Саме ці питання і має вирішувати відповідно організоване опитування громадян.

Таким чином, в основу методології стратегічної діяльності органів державного управління в області покладено концепцію сталого розвитку [445], яка передбачає дотримання балансу економічних, соціальних та екологічних факторів розвитку, що мають доповнювати один одного у сфері ФКіС.

Визначено теоретико-методологічні засади стандартизації управління, що підкреслюють необхідність розкриття змісту та використання нормативно-правової бази, обґрунтування регіональних стандартів управління та

визначення проблем розвитку фізичної культури і спорту в сільських громадах в умовах децентралізації, передбачаючи спрямованість діяльності на активізацію суб'єктів області, громад та інструкторів фізичної культури сільських територіальних громад.

В умовах сучасних викликів і змін та процесу децентралізації, об'єднані територіальні громади зіштовхуються з необхідністю стандартизації управління сфери ФКіС. За результатами проведеного наукового дослідження розроблена і обґрунтована концепція стандартизації управління сферою фізичної культури та спорту в умовах сільських територіальних громад, які включають в себе стратегічні особливості застосування розроблених і запропонованих до впровадження регіональних стандартів управління, необхідні інструменти системного підходу до управління, що відповідають сучасним вимогам і викликам сьогодення.

Метою стала активізація розвитку ФКіС в умовах сільських територіальних громад шляхом стандартизації управлінських процесів, що забезпечить підвищення якості і ефективності надання населенню громад ФСП. Для якісного впровадження концепції необхідно дотримуватися низки підходів.

Актуальність управлінських підходів. Сучасні виклики в сфері ФКіС в ОТГ, такі як недостатність ресурсів, обмежений доступ до інфраструктури та кадрові проблеми, вимагають нових підходів до управління.

Забезпечення систематизації процесів управління, для підвищення ефективності використання ресурсів і покращення якості наданих послуг. Врахування основ управління сфери ФКіС. Включення ключових аспектів управління: планування - розробка стратегії і планів дій для розвитку ФКіС з урахуванням потреб громади; організацію - формування організаційної структури та визначення ресурсів для реалізації планів; контроль - моніторинг і оцінка виконання планів та досягнення цілей, комунікацію - забезпечення ефективного обміну інформацією між усіма учасниками процесу; управління

змiнами - реагування на змiни у середовищі та корегування управлінських стратегій; лiдерство - мотивування та керiвництво командою для досягнення спiльних цiлей, оцiнку та полiпшення - аналіз результатiв i впровадження заходiв для пiдвищення ефективностi.

Це дозволяє забезпечити всебiчний пiдхiд до управлiння, який охоплює всi етапи i аспекти функцiонування сфери ФКiС. Вiдповiдностi етапам вдосконалення системи управлiння. Передбачає чотири основнi етапи вдосконалення: гностичний - аналіз iснуючих проблем i потреб громади в сферi ФКiС, проєктувальний - розробка проєктiв для вирiшення виявлених проблем, конструктивний - створення i впровадження нових систем i процесiв управлiння i організаційний - оцiнка ефективностi i організація подальшого розвитку системи. Це забезпечує покрокову реалiзацію змiн i вдосконалень, що дозволяє оперативно реагувати на проблеми та виклики.

Взаємозв'язок i взаємодія напрямкiв розвитку сфери ФКiС: удосконалення розвитку сфери ФКiС в ОТГ спрямоване на застосування новiтнiх пiдходiв до організації i надання якiсних ФСП та забезпечення сучасних стандартiв i методик; пiдвищення якостi компетентностей управлiнцiв сфери ФКiС за допомогою пiдвищення квалiфiкації фахiвцiв i впровадження нових рiгiональних стандартiв управлiння.

Об'єктивнi передумови сучасностi. Процеси i iнструменти Для успiшного впровадження необхідно враховувати сучаснi виклики та реалiзацію державної полiтики, що формують тригери для змiн у громадах. Сюди входять пiдтримка розвитку ФКiС, заохочення та престиж, реакція громад на потребу змiн, а також визначення компетентностей i конкурентностi.

Концепція передбачає: врахування специфіки громади - оцiнка природних, соціально-економічних та демографічних умов; внутрiшнє середовище рiгiону включає: використання форми занять, що враховують побажання мешканцiв громади; матерiальну базу громади - рiвень

фінансування, стан спортивних споруд, наявний спортивний інвентар; раціональність фінансування - планування і контроль витрат; підготовка спортивних майданчиків - забезпечення відповідності інфраструктури сучасним вимогам; контроль якості - моніторинг та оцінка якості ФСП; вдосконалення планування і матеріально-технічної бази - оптимізація ресурсів та інфраструктури; формування компетентних кадрів - підбір і навчання фахівців ФКіС; використання методичних інструментів проектного управління, що забезпечує надійний фундамент для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз інформації і прийняття управлінських рішень для покращення якості ФСП.

Організаційне забезпечення розвитку ФКіС: регіональні стандарти управління якістю ФСП в умовах громад: «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"», «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади», «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». Особливості запиту на ФСП у мешканців громади. Потенційними споживачами є мешканці сільських територіальних громад, для яких важливо враховувати переваги і проблеми, що впливають на надання ФСП. Зовнішнє середовище, включаючи природні та кліматичні умови, рівень соціально-економічного розвитку та демографічні особливості регіону, має велике значення для адаптації послуг до потреб громади.

Алгоритм розвитку сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад: аналіз потреб громади виявляючи основні потреби та проблеми мешканців, розробка чіткого плану розвитку сфери ФКіС з урахуванням специфіки громади; впровадження проектів: реалізація запланованих ініціатив, створення спортивних майданчиків, забезпечення матеріальної бази; моніторинг і оцінка яка включає постійний контроль за виконанням планів, аналіз результатів і коригування дій, оцінка якості виконання заходів для

підвищення якості наданих послуг, проведення конкурсу «Найкраща спортивна громада».

Кінцевий результат упровадження концепції стандартизації управління сферою фізичної культури та спорту в умовах сільських територіальних громад: забезпечення високої якості та обсягу ФСП для мешканців громади; оцінка ефективності через конкурс «Найкраща спортивна громада», що стимулює досягнення високих стандартів управління.

Впровадження цієї концепції та алгоритму дозволить не тільки забезпечити високий рівень управління сферою ФКіС в сільських територіальних громадах, але і сприятиме створенню сприятливого середовища для розвитку фізичної культури та спорту, задоволення потреб мешканців і підвищення загального рівня здоров'я населення.

На даний час розроблена «Концепція стандартизації управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад» є необхідним інструментом для ефективного управління і розвитку ФКіС в ОТГ та практичний орієнтир для ефективного управління сферою ФКіС в умовах об'єднаних територіальних громад, забезпечуючи цілісність і системність підходів.

Висновки до четвертого розділу

Децентралізація влади відкрила нові можливості для розвитку фізкультурно-спортивної сфери на місцевому рівні, зокрема відповідальність за організацію цієї сфери покладена на керівників органів місцевого самоврядування та комунальних закладів спорту.

Впровадження міжнародних стандартів серії ISO 9000 може підвищити якість надання фізкультурно-спортивних послуг в сільських територіальних громадах. Такий досвід уже довів свою ефективність у зарубіжних країнах, так і у вітчизняних органах публічного управління і закладах освіти. Необхідність адаптації міжнародних стандартів до специфіки сфери ФКіС вимагає

наукового обґрунтування та розробки структур управління, відповідно до очікувань споживачів послуг.

Підвищення якості фізкультурно-спортивних послуг через стандартизацію допоможе покращити як управлінську діяльність, так і самі послуги, залучаючи більше жителів до активного і здорового способу життя в територіальних громадах. Конкурси на кращу спортивну громаду вже ініційовані в окремих регіонах, але потребують стандартизації і наукового підходу для підвищення їхньої ефективності, що сприятиме розвитку спорту на місцях. Розробка та впровадження регіональних стандартів управління фізкультурно-спортивною сферою дозволить забезпечити системність підходів до надання послуг, адаптуючи їх до особливостей сільських територіальних громад і фізичних можливостей мешканців.

Публічне управління фізкультурно-спортивними послугами має спиратися на впровадження стандартів якості та дотримання нормативів, що покращить ефективність діяльності суб'єктів на місцевому рівні. Недостатня чіткість у законодавстві щодо понять "стандарт" і "норматив" у сфері фізичної культури вимагає вдосконалення, щоб стандарти могли стати базою для покращення управління та підвищення якості послуг.

Представлені у розділі результати досліджень опубліковані в наступних публікаціях автора [105; 108; 112; 113; 114; 474; 476].

РОЗДІЛ 5

ОБГРУНТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ СІЛЬСКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Попередні етапи дослідження дозволили нам сформулювати теоретико-методологічні засади управління сферою ФКіС.

Теоретико-методологічні засади слугували основою для створення концепції, яка втілює ці принципи в реальні механізми управління в умовах сільських територіальних громад. Розроблена нами концепція ґрунтується на цих засадах, її метою є застосування цих теоретичних знань на практиці.

Теоретико-методологічні засади слугували базовою основою для створення стандартів в управлінні сферою ФКіС; вони визначили принципи, методи, підходи та інструменти, тобто наукове обґрунтування положень, які були застосовані нами для створення стандартів в управлінні сферою ФКіС.

У цьому розділі розв'язувались наступні завдання дослідження:

- обґрунтування теоретико-методологічних засад стандартизації системи управління сферою ФКіС в умовах сільських ТГ;
- розробка алгоритму послідовного впровадження групи регіональних стандартів управління сферою ФКіС з участю штатних інструкторів по фізичній культурі і тренерів ДЮСШ спортивних секцій які проводять свої заняття на території громади;
- обґрунтування особливостей змісту і розробка групи регіональних стандартів управління ФКіС в сільських громадах за рахунок впровадження вказаних стандартів;
- обґрунтування і розробка фахових компетентностей та програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціалізації «Інструктор-методист з

організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка», які передбачають опанування здобувачами діяльністю із застосуванням розроблених регіональних стандартів.

5.1. Теоретико-методологічні засади стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад

Процеси децентралізації владних повноважень відкрили багато нових можливостей для громад щодо поліпшення якості ФСП. Але на ОМС і фахівців спорту покладено й більше відповідальності за роботу з покращення стану сфери ФКіС у громадах. Адже здоров'я мешканців громад залежить як від якості та доступності медичних послуг, так і від інших супутніх факторів. Здорові люди чи ні, визначається значною мірою умовами, оточенням та індивідуальним способом життя особи.

Поширеним визначенням явища управління, орієнтованого на результат, тут покращення здоров'я мешканців громад, є дефініція Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Управління орієнтоване на результат - це «управлінський цикл, у рамках якого визначаються цільові значення в сфері ефективності і результативності; керівники мають можливості для їх досягнення; здійснюється оцінка та забезпечується звітність про досягнуті результати, а потім ця інформація використовується для прийняття рішень щодо фінансування, структури, функціонування програм, а також для прийняття рішень щодо заохочення і притягнення до відповідальності».

Згідно міжнародних стандартів систем управління якістю ISO серії 9000, процесом як таким, є сукупність взаємопов'язаних і/або взаємодіючих видів діяльності, що використовують внески у формі матеріалів, ресурсів та вимог, для отримання запланованого результату. Процесний підхід і має

забезпечувати найкращий шлях створення цінності для споживача послуг [34; 35]. Орієнтованість на клієнта і процесний підхід виступають основними принципами управління якістю ФСП. При цьому, викликом для їх успішного впровадження є зміна управлінської парадигми регіону від функціональної до процесної. Функціональне управління порушує ланцюг створення цінностей для споживача, доповнюючи його адміністративною діяльністю, яка рухається вгору-вниз за вертикаллю і не створює додаткові цінності.

Перевагами процесного підходу є: можливість уявного виділення процесу забезпечення надання ФСП з їх функціонального середовища. Опис процесу в режимі не «як є на тепер», але оптимізація виділеного процесу відповідно до орієнтованої на результат моделі «як повинно бути».

Усунення надлишкової вертикальної взаємодії в рамках процесу і автоматизація процесу (за потреби та з урахуванням існуючих можливостей). Наголошуємо, перехід до процесного підходу не означає проведення одноразових змін. Натомість, їх впровадження має відбуватись поетапно, з урахуванням специфіки процесів, починаючи з відносно автономних, орієнтованих на внутрішнього споживача (управління персоналом, планування, бухгалтерський облік).

Сфера ФКіС має важливе значення для здоров'я і соціального благополуччя населення, особливо в сільських територіальних громадах, де ФСП можуть суттєво вплинути на якість життя. В умовах обмежених ресурсів і специфічних потреб сільських громад стандартизація управління ФКіС стає ключовим інструментом для забезпечення якості послуг та ефективного використання ресурсів. Обґрунтовані нами на попередніх етапах досліджень теоретико-методологічні засади стандартизації управління сферою ФКіС дозволять підвищити якість надання ФСП населенню сільських територіальних громад застосовуючи регіональні стандарти управління сферою ФКіС представлені у вигляді схеми на рис. 5.1.

5.1.1. Обґрунтування розробки регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"». У першому розділі роботи відмічалось, що після здобуття державної незалежності в Україні існував не ефективний, багато в чому радянський підхід до охорони та підтримання здоров'я сільського населення, наслідком чого стало погіршення громадського здоров'я та наближення його до стану соціальної катастрофи. А ставлення мешканців сіл до власного здоров'я було примітне байдужістю і нехтуванням зусиллями його підтримання [150]. На жаль, за роки незалежності ця несприятлива тенденція не була подолана. Саме тому, реакцією органів державної влади країни на існуючу неспроможність вирішити численні соціально-економічні проблеми стало започаткування адміністративно-територіальної реформи та створення територіальних громад. Вони охопили на своїх територіях 5-7 і навіть більше населених пунктів з кількістю мешканців до декількох десятків тисяч. Громадам були надані повноваження розпоряджатись значною кількістю та обсягами податків, які йшли до державного бюджету, що створює сприятливі передумови для змін.

У «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» вказано, що у 2019 р. кількість осіб, які були залучені до фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності становила в цілому по Україні 14,7% від загальної чисельності населення (у 2018 р. - 14,3%, у 2017 - 13,7%) [395].

У той же час, охоплення населення спортом в Європейському Союзі становить в середньому 41%. Хоча яскраво виражена зональна диференціація: від 70% охоплення (Швеція) до 11% (Болгарія). До умовної першої зони - від 40 до 70% охоплення - увійшли країни «старого світу» Європи, за винятком Португалії (28%) та Італії (30%). До другої групи увійшли нові члени Євросоюзу, де спортом охоплено від 30% до 40% населення - це Угорщина, Литва, Естонія, Латвія, Хорватія, Словенія, Греція, Кіпр і Чехія. Тут же розташувалася Італія. До групи тих, хто на даний час відстають, потрапили Польща (28%), Португалія (28%), Румунія (21%) і Мальта (19%) [486].

Очевидно, що рівень розвитку ФКіС в будь-якій країні знаходиться в прямій залежності від організаційної злагодженості існуючого управлінського механізму, який має скеровувати розвиток цієї галузі. Це забезпечується через взаємодію і чітке розмежування повноважень державних органів влади та громадських організацій. Через реалізацію дієвої програми дій щодо провадження державної політики з її розвитку, визначення місця та ролі громадських організацій і місцевих громад у розвитку спорту.

Тенденції розвитку галузі в сьогоденній Україні свідчать, по-перше, про потребу активізації зусиль громад у розвитку спорту. По-друге, потребу створення регіональних управлінських стандартів для сфери ФКіС, що сприятиме її покращенню до рівня провідних країн. По-третє, сучасна система управління сферою ФСП на рівні громад повинна ґрунтуватися на концепції, що включає оптимальне поєднання сучасної організаційної структури, ефективних адміністративних та економічних методів регулювання, якісної інформаційної системи поширення результатів наукових досліджень, а також підготовку висококваліфікованих кадрів.

Потрібні науково обґрунтовані і сильні тригери як на регіональному, так і на місцевому рівнях, які б суттєво змінили ситуацію з залученням населення, яке зосереджено в громадах, до занять ФКіС. У маркетингу тригер - причина, що спонукає здійснювати бажані для управління поведінкою конверсійні дії. Він впливає на емоції людини і підштовхує до потрібних управлінським рішенням.

Саме ефект тригера застосований у нашому дослідженні для створення такої сприятливої ситуації в умовах областей, де все більше відчувається позитивний ефект децентралізації. Тригер має спонукати керівництво громад звернути увагу на існуючу соціальну проблему аби докладати зусилля до розвитку ФКіС [45; 435; 436]. Адже їх стан залежний від заінтересованості керівництва виділяти потрібні кошти й створювати організаційні передумови.

Відмітимо, що вже глибоко досліджені особливості державної спортивної політики та її зв'язок з охороною здоров'я в країнах Європи [514].

Було доведено, що заохочення до участі у спортивних заходах є важливим питанням державної політики для будь-якої країни, хоча в кожній з них застосовуються власні інструменти [498; 514; 517]. Важливою є активізація розвитку спорту на місцевому рівні, перед за все, в колишніх соціалістичних країнах, які раніше за Україну розпочали реформи органів місцевої влади.

Вище було показано, що у Польщі, як важливого прикладу місцевого самоврядування, який Україна зазвичай бере до уваги, тригером змін в гмінах, подібних нашим територіальним громадам, став проект будівництва «Moje Boisko ORLIK 2012» [488; 501; 519]. Саме на цих спортивних об'єктах усі заходи безпосередньо організують і проводять так звані аніматори, які виконують функції, подібні до діяльності інструкторів в наших ОТГ [507; 508].

Крім того, у Республіці Польща цілком підтримують поважне ставлення і сучасні підходи до поширення масового і результативного спорту [465; 468]. Включаючи забезпечення його розвитку на місцевому рівні [485; 495; 519].

Перед за все тут поставлене питання врегулювання правових аспектів підтримки спорту з різних джерел [478]. Також застосування на практиці національної системи адміністративного законодавства через опанування здобувачами вищої освіти змісту відповідних навчальних дисциплін [517].

Це, одночасно, й підтримка спорту як елемента політики корпоративної соціальної відповідальності установ [466]. Очевидно, має враховуватись також вплив економічних умов на фізичну активність регіональних громад, і це показано на прикладі гмін Польщі. Адже, окрім можливостей громад, на участь у заняттях спортом впливають і зміни у способі життя населення [503]. Причому, автор припускає, що в майбутньому чим багатшим буде регіон, тим активніше в ньому розвиватиметься ФКіС [502]. Це ж торкається стану і перспектив фінансової підтримки спортивних клубів [493]. Подібні підходи у Польщі докладно були розкриті також в дослідженнях інших авторів [492].

Між тим, Польща є не найкращим прикладом рівня фізичної активності серед європейських країн, адже має тенденції до погіршення нині існуючого

рівня [469]. Для покращення ситуації тут застосовують різні дії та ініціативи, спрямовані на її зміну. Приміром, серед цих заходів прагнуть активізувати інвестиції в спортивну інфраструктуру. Основними умовами для збільшення фізичної активності поляків і, як наслідок, загального поліпшення здоров'я населення країни є освіта, а також забезпечення спортивної інфраструктури в потрібній кількості та якості через будівництво нових об'єктів, а також модернізацію вже існуючих споруд та їх обладнання.

Відзначається, також, що особливе значення в колишніх радянських республіках починає все більше відігравати державно-приватне партнерство у підтримці спорту на рівні місцевого самоврядування [483]. Проаналізована програма ревіталізації на рівні громади (ревіталізація характеризує процеси відновлення, оживлення, відтворення), що включає рішення діагностованих місцевих проблем щодо ФКіС. Автор зазначає, описаний підхід є прикладом підходу не «зверху вниз», тобто від органів центральної влади, але «знизу вгору» [487]. Для цього необхідне не лише стратегічне планування, але особливо реалізація проєктів ревіталізації шляхом підтримки тих, які спрямовані на розвиток інфраструктури. Дослідження показало, що нові спортивні проєкти можуть суттєво допомагати в розвитку громади в цілому.

За прикладом також інших європейських країн, метою децентралізації влади в Україні є наближення якісних послуг до мешканців села, селища чи міста і цей процес розпочався у 2014 р. У 2020 р. він набув подальшого розвитку, а більшість малочисельних рад із невеликою кількістю населення шляхом їх об'єднання утворили цілком спроможні територіальні громади.

Були внесені зміни до Бюджетного кодексу України, за якими обласним радам і громадам передано повноваження та підтверджено значний фінансовий ресурс у вигляді частки загальнодержавних податків і трансфертів для їх здійснення. Так, у матеріалі «Забезпечення виконання бюджетів до кінця бюджетного періоду та підготовка проєкту бюджету на 2021 рік» знаходимо: з 1 січня 2021 р. структура джерел доходів обласних бюджетів

залишається незмінною, а 1469 бюджетів громад перейдуть на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, податок на доходи фізичних осіб у розмірі 60% буде зараховуватись до бюджетів територіальних громад (Додаток К).

В науковому дослідженні ми зіштовхнулись з двома поняттями які не можна ототожнювати, бо вони відрізняються, стандарт управління проведення конкурсу «Краща спортивна громада» і положення проведення конкурсу «Краща спортивна громада», які в своєму практичному застосуванні доповнюють один одного, але треба розрізняти їх відповідно принципів застосування.

Беручи до уваги положення Закону України «Про стандартизацію» [340] та ДСТУ 1.1:2001 «Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Терміни та визначення основних понять», результатом організаційно-педагогічного проєктування стало авторське визначення терміну *«стандарт управління фізичною культурою і спортом в умовах територіальних громад»* – це взірць комплексу необхідних дій зі створення сприятливих умов розвитку ФКіС через залучення різних джерел фінансування, дотримання правил доброчесності, надійного кадрового забезпечення, створення сучасної матеріально-технічної бази, високого рівня організаційно-методичної роботи фахівців з урахуванням вимог як діючих стандартів якості, так і професійних стандартів, що разом забезпечують сталий розвиток фізичної культури спорту в територіальних громадах і покращення якості ФСП населенню.

Стандарт управління - це систематизоване правило або набір рекомендацій, які визначають основи та критерії управління певними процесами або діяльністю. Регіональні стандарти управління забезпечують загальні принципи і методології для організації, контролю і оцінки діяльності. У контексті обласного щорічного конкурсу "Найкраща спортивна громада" стандарт управління може містити загальні принципи та процедури, що

забезпечують якість та ефективність проведення конкурсу. Це може включати визначення цілей конкурсу, процесів оцінювання, вимог до учасників та критеріїв оцінки.

Положення конкурсу - це документ, що визначає конкретні правила, умови участі та процедури для організації і проведення конкурсу. Положення містить деталі щодо формату конкурсу, процедур подачі заявок, критеріїв оцінки, термінів проведення, а також прав і обов'язків учасників. Положення конкурсу "Найкраща спортивна громада" є специфічним документом, що детально описує, як саме має відбуватися конкурс, що потрібно для участі, і які вимоги ставляться до учасників.

Принципова різниця та рівень узагальнення. Стандарт система управління має загальний і стратегічний характер. Він визначає основи і принципи управління конкурсом, але може не включати всі деталі процедур і специфічних правил.

Положення конкурсу має детальний і специфічний характер. Воно містить конкретні правила і процедури, які забезпечують проведення конкурсу відповідно до встановлених регіональних стандартів.

Функціональне призначення:

Стандарт система управління служить як орієнтир для розробки і впровадження процедур та практик, що забезпечують ефективність і якість конкурсу. Це загальна структура, яка допомагає встановити рамки і забезпечити відповідність процесу конкурсного оцінювання певним стандартам.

Положення конкурсу регулює конкретні аспекти проведення конкурсу. Включає деталі, які необхідні для того, щоб учасники знали, як правильно брати участь і як буде проходити оцінювання.

Зміст і структура стандарту система управління може охоплювати широкий спектр аспектів управління, включаючи загальні принципи,

політики, і процедури, які не завжди специфічні до одного конкретного конкурсу.

Положення конкурсу має специфічний зміст, що стосується лише цього конкурсу, включаючи деталі, які важливі для участі та проведення саме цього заходу.

Таким чином, принципова різниця між стандартом управління і Положенням конкурсу "Найкраща спортивна громада" полягає в рівні узагальнення і специфікації. Стандарт управління визначає загальні принципи і процедури для управління конкурсом, в той час як Положення конкурсу містить детальні правила і умови, які регулюють конкретний процес проведення конкурсу.

Застосування в якості стимулу регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"» попередньо науково доведено автором [96; 104]. Виконано й наукове обґрунтування потреби виписування положення про цей конкурс з використанням міжнародних стандартів якості ISO [91; 92; 108; 113; 114]. Визначені вимоги до системи контролю за якістю надавання населенню ФСП [89; 110].

5.1.2. Обґрунтування регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади». Згідно з діючим Законом України «Про фізичну культуру і спорт» [343] найбільш узагальненими показниками стану розвитку сфери ФКіС є дані про рівень фізичного здоров'я різних груп населення, залучення громадян до занять масовим спортом і залучення інвалідів до занять фізкультурно-спортивною реабілітацією. Це також залучення дітей та молоді, у тому числі дітей та молоді з інвалідністю, до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах і досягнення спортсменів на змаганнях відповідних рівнів. Ці бажані показники мають бути результатом надавання якісних ФСП населенню різних вікових і соціальних груп, що свідчить також про високу результативність функціонування сфери.

Це й ряд інших показників в громадах, які в значній мірі відображують наявні умови для занять спортом: забезпеченість кадрами сфери ФКіС, фінансове та матеріально-технічне забезпечення сфери ФКіС, а також створення умов для доступу інвалідів до спортивних споруд.

В Україні процес підвищення якості різноманітних послуг населенню започатковано постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми запровадження системи управління якістю в органах місцевої влади» [323], прийнятою у 2006 р. В ній зазначено, що система управління якістю має створюватись згідно міжнародних стандартів ISO серії 9000.

У ст. 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [331], яка має назву «Повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту» визначено, що до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить управління закладами фізкультури і спорту, оздоровчими закладами, які належать територіальним громадам або передані їм, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Це також створення умов для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання населення та в місцях масового відпочинку, організація медичного обслуговування та харчування у закладах фізкультури і спорту, оздоровчих закладах, які належать територіальним громадам або передані їм. Сприяння творчим спілкам, асоціаціям, іншим громадським та неприбутковим організаціям, які діють у сфері охорони здоров'я та ФКіС. Створення умов для занять ФКіС за місцем проживання та в місцях масового відпочинку, вирішення питань про надання неповнолітнім, учням, студентам, пенсіонерам та особам з інвалідністю права на безкоштовне і пільгове користування об'єктами фізкультури і спорту, а також визначення порядку компенсації їм вартості послуг, наданих безкоштовно або на пільгових умовах.

У нашому дослідженні розглядаємо сільську територію як територіальну одиницю самоуправління, що діє в рамках закону, засновану на власному досвіді, специфіці господарювання, яка об'єднує громаду з метою

управління життям, вирішення спільними зусиллями проблем і сприяння розвитку даної території. Виходячи з поданого очевидно, що мають бути створені у якості взірця, еталону такі стандарти, дотримання яких сприятиме покращенню якості ФСП в умовах сільських громад.

Станом на 2021 р. адміністративно-територіальний устрій [47] мав наступну структуру громад і сільського населення (табл. 5.1).

Реформування системи управління державного та територіального устрою передбачало створення територіальних громад з метою надання реальної можливості для людини отримати максимальну кількість послуг від органів влади на кожному рівні управління. Саме людина та задоволення її потреб повинні опинитися в центрі уваги місцевої влади, у т. ч. громади, яка для ефективної реалізації покладених на неї функцій отримує всі необхідні повноваження і має нести повноту відповідальності за втілення їх в життя.

У зв'язку з цим, нами було виконане обґрунтування потреби наукової розробки теми вдосконалення розвитку спорту в умовах територіальних громад [97; 105; 280; 472]. На відміну від практики планування розвитку спорту в громадах самими лише фахівцями спорту, доведено, має братись до уваги бачення проблем і побажань мешканців, як споживачів ФСП [106; 107].

Показана необхідність застосування стандартів державними і громадськими організаціями в умовах публічного управління розвитком спорту на місцевому рівні [92; 279].

Проведене обґрунтування застосування стандартів на системи управління якістю ФСП та змісту стандарту розвитку спорту в громадах України і вимог до системи контролю за якістю надавання населенню ФСП [89; 93; 113; 116].

Таблиця 5.1

Характеристика адміністративно-територіального устрою України
(райони, населення сіл, громади) [дані 47]

Регіон, область	Число районів	Сільське населення	Кількість громад		
			Міських	Селищних	Сільських
АР Крим	14	765,336	-	-	-
Вінницька	6	954,866	18	22	23
Волинська	4	530,503	11	18	25
Дніпропетровська	7	609,688	20	25	41
Донецька	8	480,19	43	14	9
Житомирська	4	616,614	12	22	32
Закарпатська	6	794,185	11	18	35
Запорізька	5	473,982	14	17	36
Івано-Франківська	6	820,003	15	23	24
Київська	7	779,505	20	25	41
Кіровоградська	4	450,532	12	16	21
Луганська	8	356,737	20	12	5
Львівська	7	1071,98	39	16	18
Миколаївська	4	427,887	9	14	29
Одеська	7	850,997	19	25	47
Полтавська	4	676,954	16	20	24
Рівненська	4	627,371	11	13	40
Сумська	5	458,843	15	15	21
Тернопільська	3	658,109	18	16	21
Харківська	7	629,412	17	26	13
Херсонська	5	470,398	9	17	23
Хмельницька	3	703,218	13	22	25
Черкаська	4	651,054	16	10	40
Чернівецька	3	550,765	11	7	34
Чернігівська	5	519,529	16	24	17

Ці наші різноманітні дослідження та їх результати і стали підґрунтям для розробки власне змісту стандарту управління ФСП в умовах громад.

5.1.3. Обґрунтування регіонального стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». У період з 1992 по 2009 рр. спостерігалось різке зменшення інструкторів з фізичної культури сільських і селищних рад, а саме майже в 20 разів. Внаслідок цього явища, якщо у 1992 р.

нараховувалось 15256 фізкультурних працівників на селі, то в 2009 р. їхня кількість становила лише 787 осіб. Станом на 01.01.2021 р. кількість інструкторів ще зменшилась: усього 735 осіб, з них 58 жінок і лише 255 мали спеціальну вищу освіту з фізичної культури [419].

Скорочення фахівців в підсистемі «Масовий спорт серед сільського населення» зумовлене зміною державного політичного курсу щодо сільського господарства, що означало перехід до ринкових механізмів господарювання. Це й зменшення державного фінансування соціальної сфери села, неефективне застосування і використання адміністративного ресурсу певної території. А також неспроможність, а подекуди і явне небажання нових власників, які тут з'явилися, вкладати кошти у розвиток соціальної інфраструктури села, в соціальну сферу, у т. ч. у розвиток ФКіС [419, с. 93].

Станом на 2019 р. заняття з понад 66000 осіб, які були залучені до різних видів спорту на селі., проводили також інші фахівці у т. ч. 664 штатних тренера. До фізкультурно-оздоровчої роботи у громадах були залучені 426468 осіб, які займалися у поза навчальний час. Щодо забезпечення сільського спорту фахівцями, то 46 закладів вищої освіти (ЗВО) можуть проводити підготовку і підвищення кваліфікації цієї категорії кадрів. Загалом підвищення кваліфікації спроможні організовувати ті ЗВО, які мають право на здійснення освітньої діяльності на першому рівні вищої освіти з підвищення кваліфікації фахівців за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт [286].

У Класифікаторі професій України ДК 003:2010 відповідна посада має професійну назву виду роботи «Інструктор з фізкультури» під вихідними даними: код КП 3475, док ЗКПП ТР 22831, випуск ДКХП 85. Є також кваліфікація «Методист з фізичної культури» освітнього рівня магістр [166].

При цьому, у інформаційному довіднику «Україна спортивна - 2020», де подані відомості, включені до Табл. 5.2, відсутній коментар щодо розбігу в кількості інструкторів фізичної культури по областях, відсутність спеціальної освіти у 150 інструкторів Хмельницької області тощо. Не розкриті причини як

різної кількості інструкторів по областях, так і факторів, що призводять до зменшення кількості інструкторів на наступний рік.

Таблиця 5.2

Інструктори з фізкультури сільських та селищних рад, об'єднаних територіальних громад сіл, селищ, міст [дані 419]

№ з/п	Назва областей	Загальна кількість		З них мають спеціальну вищу освіту з ФКіС			
		2019	2020	2019	%	2020	%
1	Вінницька	39	34	24	61,54	22	64,71
2	Волинська	4	5	0	0,00	0	0,00
3	Дніпропетровська	20	13	6	30,00	5	38,46
4	Донецька	14	16	11	78,57	11	68,75
5	Житомирська	10	0	5	50,00	0	0,00
6	Закарпатська	1	1	1	100,00	1	100,00
7	Запорізька	11	14	9	81,82	10	71,43
8	Івано-Франківська	21	16	11	52,38	7	43,75
9	Київська	41	41	31	75,61	31	75,61
10	Кіровоградська	61	60	9	14,75	8	13,33
11	Луганська	3	1	0	0,00	0	0,00
12	Львівська	0	0	0	0,00	0	0,00
13	Миколаївська	13	13	9	69,23	9	69,23
14	Одеська	120	108	65	54,17	71	65,74
15	Полтавська	59	47	12	20,34	7	14,89
16	Рівненська	18	14	3	16,67	1	7,14
17	Сумська	21	18	5	23,81	3	16,67
18	Тернопільська	0	0	0	0,00	0	0,00
19	Харківська	39	38	15	38,46	17	44,74
20	Херсонська	81	81	30	37,04	25	30,86
21	Хмельницька	150	150	0	0,00	0	0,00
22	Черкаська	31	38	9	29,03	21	55,26
23	Чернівецька	25	26	5	20,00	5	19,23
24	Чернігівська	1	1	1	100,00	1	100,00
25	Київ	0	0	0	0,00	0	0,00
Всього		783	735	261	33,33	255	34,69

Між тим, динамічність суспільних процесів, вимагає в системі безперервної фізкультурної освіти (це підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації) одночасно її здатності до системно-функціонального оновлення та саморозвитку галузі [419, с. 92].

Управлінська діяльність ОМС у сфері ФКіС і фахівців може бути умовно поділена на її види: управлінсько-організаційну, управлінсько-фінансову і управлінсько-контрольну [406]. Усіма цими видами діяльності має опанувати як фахівець, котрий отримав освіту – випускник спеціалізованого ЗВО, так і спеціаліст, який вже працює в громаді, а саме Інструктор з фізкультури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад [419].

Фізкультурно-спортивні організації є суб'єктами ринкових відносин у галузі ФКіС, а продуктом їх діяльності є надавані населенню ФСП. Безпосередніми організаторами та надавачами послуг є у тому числі нині працюючі інструктори фізичної культури сільських та селищних рад, об'єднаних територіальних громад (далі - інструктори). Усі вони є суб'єктами соціальної відповідальності щодо задоволення потреби у ФСП в контексті сталого розвитку територій Їх споживачами є особи різного віку і статі, які організовано займаються, глядачі спортивних видовищ і ті, хто займаються самостійно [406].

З огляду на широке коло обов'язків, інструктор, а фактично, організатор повинен мати різноманітні компетентності, зміст яких суттєво розширений після утворення 1469 ОТГ, що охоплюють території, на яких мешкають тисячі і навіть десятки тисяч жителів. Це актуалізує потребу в обґрунтуванні та розробці стандарту, який має визначати вимоги до підвищення кваліфікації працюючих інструкторів фізичної культури сільських, селищних рад та ОТГ. А також освіти фахівців спеціалізації «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Існує об'єктивна потреба заснування системи підвищення кваліфікації і стажування вже працюючих в громадах інструкторів фізичної культури. Адже

з 735 фахівців на кінець 2020 р. лише 261 мали спеціальну вищу освіту, а наприклад, у Хмельницькій області усі 150 інструкторів, які діяли в громадах, взагалі не мали такої освіти [419]. При цьому кількість таких фахівців у новостворених громадах може зростати. Тож потрібне створення відповідного Стандарту підвищення кваліфікації «Інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» [101; 112]. Вже відпрацьований і виправданий підхід, який дозволяє привести існуючий умовно названий практично «не ідеальний об'єкт» - тут зміст знань, вмінь і компетентностей інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, ОТГ до бажаного рівня [281].

Такий потрібний рівень, на нашу думку, має бути зорієнтований на зміст фахових компетентностей та програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 Фізична культура і спорт, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, визначених нами (розглянемо далі). Додавання і використання Стандарту підвищення кваліфікації інструкторів змістовно доповнює групу потрібних регіональних стандартів і є важливою умовою покращення ФСП (Додаток Н).

У розробці Стандарту підвищення кваліфікації «Інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» використали схему проєктування, напрацьовану у сучасній методології, яка застосовується незалежно від природи об'єкта проєктування використовується формула впровадження проєктування [275].

При цьому, під практично ідеальним об'єктом, тобто Стандарт підвищення кваліфікації «Інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» маємо на увазі знання і уявлення про існуючі знання, вміння та компетентності інструкторів фізичної

культури, які вони повинні мати згідно наказу Мінмолодьспорту України «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників» [299].

Виходимо з того, що організаційно-педагогічне проєктування вирішує свої практичні задачі, доповнюючи не ідеальну ситуацію якимось новим об'єктом, раніше у цій системі відсутнім. Принциповим являється те, що його не можна знайти чи побачити у, його потрібно створити вперше. Діяльність по створенню ґрунтується на припущенні про необхідність існування об'єкту. І це припущення має бути прийняте, як робоче, у ході здійснення. Конкретність у розумінні досягається через аналіз та, у процесі якого й розкриваються конструктивні ознаки об'єкту, який передбачається спроектувати і використовувати.

Щодо визначеної його структури, то у вступній частині підготовленого стандарту зазначено, що він визначає загальні вимоги до планування, організації підвищення кваліфікації та стажування нині працюючих «Інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» в умовах області, за наявності спеціалізованого ЗВО або ж факультету вишу, які готують фахівців за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт (Додаток И). У процесі створення стандарту були застосовані і враховані положення наступних нормативних актів:

- Закону України «Про вищу освіту» [283];
- Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.10.2011, № 1341 [302];
- Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 26.04.2015, № 266 [304];
- Професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» [324];

- Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [388; 389].

Крім того, взятий до уваги і використаний досвід підготовки внутрішнього стандарту підвищення кваліфікації викладачів Державного ЗВО «Національний гірничий університет», м. Дніпро [263].

Отже, відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:

- післядипломну освіту здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ;
- педагогічні працівники, і це поширюється на категорію інструкторів, підвищують кваліфікацію та проходять стажування в Україні і за кордоном.

Територіальна громада, забезпечує підвищення кваліфікації та стажування фахівців-інструкторів фізичної культури не рідше одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати. У разі навчання з відривом від основного місця роботи слухачі мають право на гарантії і компенсації, передбачені законодавством України. Результати підвищення кваліфікації та проходження стажування враховуються під час проведення атестації працівників та під час укладення трудового договору. Посади інструкторів, які підвищують кваліфікацію або проходять стажування з відривом від виробництва, у цей час можуть замінювати інші особи на умовах строкового трудового договору (контракту).

Підвищення кваліфікації та стажування проводиться на підставі договорів, що укладають між громадою та закладом вищої освіти-виконавцем.

Фінансування витрат на післядипломну освіту здійснюється за рахунок коштів бюджету громади, інших джерел, не заборонених законодавством України, і за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

«Стандарт організації підвищення кваліфікації та стажування «Інструкторів фізичної культури» сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» [112] поширюється на усі громади області,

застосовується у діяльності ЗВО і територіальної організації ФСТ «Колос». (Додаток Л).

Терміни та їх визначення. Післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її знань, умінь і навичок на основі здобутої раніше вищої освіти (спеціальності) та практичного досвіду.

Підвищення кваліфікації, як складова післядипломної освіти, це підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набування нових знань і вмінь у межах професійної діяльності у сфері ФКіС.

Слухач це особа, яка отримує додаткові чи окремі освітні послуги, у тому числі за програмами післядипломної освіти.

Стажування (складова післядипломної освіти) – набуття досвіду виконання завдань та обов'язків професійної діяльності або галузі знань, що входять до діяльності інструктора фізичної культури громади.

Мета підвищення кваліфікації (стажуванням) фахівців - забезпечення рівня професійної кваліфікації інструкторів, який необхідний і достатній для інформаційно-методичного забезпечення усіх видів діяльності, близьких за змістом до зразка освітньо-професійної програми «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка» [99]. Це також приведення у відповідність усієї професійної діяльності інструктора згідно ОПП для забезпечення якості ФСП, що надаються мешканцям громади різного віку і статі.

Реалізація кадрової політики за критеріями професійного розвитку діючих інструкторів фізичної культури забезпечується через набування ними:

- компетентності у дорученій сфері професійної діяльності;
- сучасної світоглядної та гуманітарної (культурної та етико-моральної) компетентності фахівців;
- через участь у дослідженнях з прикладної тематики, які сприяють вдосконаленню якості ФСП, що надаються;
- здатності до універсального, творчого, соціально-відповідального мислення та загальносистемного уявлення про необхідність впровадження результатів досліджень в контексті світових соціокультурних процесів;
- використання новітніх навчально-інформаційних технологій для забезпечення високої якості фізкультурно-спортивних та оздоровчих послуг;
- знання інструкторами іноземних мов та їх використання у практиці забезпечення високої якості ФСП та ін.;
- опанування наявним національним надбанням та кращим закордонним досвідом надавання населенню ФСП;
- обмін інноваційним досвідом надавання ФСП громадам України та країн європейського освітнього простору;
- здатності до комунікації, автономності і відповідальності;
- спроможність до роботи в умовах інституціональної відкритості до комунікації з суміжними фахівцями і колегами сфери ФКіС;
- професійну поведінку, що базується на науковому світогляді, критичному та незалежному мисленні, культурній відкритості та толерантності, розвиненому почутті власної гідності;
- спроможність відтворювати високий ступінь психологічної комфортності та успішності у професійній діяльності в сфері ФКіС;
- активного опору можливим корупційним проявам;
- здатність до патріотичної і моральної успішної професійної та життєвої самореалізації.

Завдання підвищення кваліфікації, вирішення яких має забезпечувати заклад вищої освіти-виконавець у плідній взаємодії зі слухачем/інструктором:

- забезпечення необхідного рівня комунікації через доказове, зрозуміле і недвозначне донесення висновків з навчального матеріалу, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до інструкторів ФКіС;

- забезпечення необхідного рівня автономності та відповідальності інструктора через прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах; усвідомлення відповідальності за свій професійний та педагогічний розвиток; спроможність оцінювати шляхи стратегічного розвитку сільських ТГ; здатність до навчання та освіти особи, які значною мірою є автономними та самостійними;

- забезпечення потрібних фахових компетентностей через: використання законів суспільних і природничих наук про людину; оперування відповідними термінами і поняттями; застосування ІТ у вирішенні фахових завдань.

Визначення результатів навчання (компетентностей) за спеціалізацією «Інструктор фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» забезпечується з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій. А саме, завдяки формуванню системи професійних умінь, що дозволяють реалізувати встановлені повноваження фахівця, відбір знань, необхідних і достатніх для їх успішної реалізації в сучасних умовах.

Види, форми, строки та зміст підвищення кваліфікації і стажування. Навчання інструкторів фізичної культури здійснюється за такими видами:

- довгострокове підвищення кваліфікації та стажування;
- короткострокове підвищення кваліфікації та стажування (семінари, практикуми, семінари-наради, семінари-тренінги, вебінари, «круглі столи»).

Навчання здійснюється відповідно до підготовленого і затвердженого керівником громади-замовника плану за денною, вечірньою, заочною та дистанційною формами навчання. Форми навчання можуть поєднуватись.

Форми навчання встановлюються ЗВО-виконавцями в залежності від складності навчальних планів і програм, їх мети та змісту, а також з безпосереднім урахуванням потреб на освітні послуги від громад-замовників.

Періодичність довгострокового підвищення кваліфікації та стажування установлюється громадами-замовниками залежно від потреби, але не рідше ніж один раз на п'ять років. Періодичність короткострокового підвищення кваліфікації також установлюється громадою-замовником.

Навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації та стажування спрямовується на оволодіння, оновлення та поглиблення інструкторами спеціальних фахових, науково-методичних, педагогічних, соціально-гуманітарних, психологічних, правових, економічних та управлінських компетентностей, у тому числі шляхом вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду надавання ФСП, що сприяє якісному виконанню посадових обов'язків, розширенню компетентностей.

Навчання за програмами короткострокового підвищення кваліфікації та стажування передбачає комплексне вивчення актуальних наукових проблем сфери ФКіС, відповідних нормативно-правових актів, вітчизняного та зарубіжного досвіду, підвищення професійної культури тощо. Ці навчальні програми спрямовані на формування, розвиток та вдосконалення потрібних інструктору фізкультури професійних компетентностей (творчих, організаційно-управлінських, лідерських, комунікативних тощо), що сприятиме підвищенню ефективності професійної діяльності в сфері ФКіС.

Якщо навчання у ході підвищення кваліфікації/стажування здійснюється в громадах, організаціях, на підприємствах, такі навчальні плани та програми визначаються договором між громадою-замовником і закладом-виконавцем.

Строк навчання слухачів визначають навчальні плани та програми, обсяг навчального часу (в кредитах ECTS) і встановлюється закладом-виконавцем відповідно до вимог законодавства за погодженням із громадою-замовником залежно від форм та видів навчальних занять. Строк довгострокового підвищення кваліфікації становить не менше трьох кредитів

ECTS. Співвідношення аудиторних занять і самостійної роботи слухачів визначається в межах від однієї третини до двох третин загального обсягу.

Строк короткострокового підвищення кваліфікації та стажування – до двох кредитів ECTS. Співвідношення аудиторних занять і самостійної роботи слухачів визначається в межах від однієї до двох третин загального обсягу.

Строк стажування інструкторів фізкультури визначається громадою-замовником з урахуванням обсягу навчальної програми, її цілей та завдань за погодженням із закладом-виконавцем і становить не менше 6 кредитів ECTS.

Планування та організація навчання слухачів. Керівники відповідних відділів громад планують підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури таким чином, щоб раз на п'ять років кожен вказаний фахівець офіційно здійснив таку процедуру. Вибір форми та строки підвищення кваліфікації і стажування інструкторів визначається керівниками відділів.

План відділу щодо підвищення кваліфікації фахівців на 5 років розглядається та затверджується на його засіданні. Наприкінці календарного року керівник відділу підтверджує список працівників, які повинні проходити підвищення кваліфікації та стажування у наступному календарному році.

Інструктори фізичної культури, які за планом-графіком проходитимуть підвищення кваліфікації та стажування, подають керівнику громади:

- заяву про направлення на підвищення кваліфікації за певною формою;
- підготовлене на підпис направлення на підвищення кваліфікації;
- індивідуальний план підвищення кваліфікації.

Змістовна частина індивідуального плану пропонується на основі завдань, які б відображували знання і вміння, якими має оволодіти інструктор.

Приклад можливих завдань підвищення кваліфікації інструктором:

1. Опанувати методиками вивчення думки мешканців громади щодо існуючих проблем і напрямків подальшого розвитку ФКіС.
2. Опанувати сучасними підходами щодо вдосконалення матеріально-технічної бази занять ФКіС за рахунок позабюджетних коштів громади.

3. Опанувати сучасними підходами до роботи з кадрами (спрямування на навчання до закладів ФКіС випускників закладів загальної середньої освіти, координації діяльності вже працюючих фахівців, залучення волонтерів та взаємодії з фізкультурно-спортивним активом).

4. Сприяти створенню та діяльності фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ/їх відділень, спортивних клубів).

Направлення на підвищення кваліфікації здійснюється за наказом керівника громади відповідно до плану-графіка підвищення кваліфікації та договору з організацією-виконавцем. Зарахування на навчання здійснюється за наказом ректора/керівника організації-виконавця на підставі направлення на підвищення кваліфікації (стажування) інструктора фізичної культури. На час навчання інструктори забезпечуються гуртожитком, умови проживання у якому зазначаються у договорі про навчання. Організовує і контролює навчальний процес директор/декан відповідного інституту/факультету безперервної освіти. Оплата праці викладачів визначається згідно чинного законодавства або договором між громадою-замовником та закладом-виконавцем і не може бути меншою, ніж розмір ставок погодинної оплати праці фахівців галузей економіки за проведення навчальних занять.

Навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації спрямовується на оволодіння, оновлення та поглиблення інструкторами спеціальних фахових, у т. ч. науково-методичних, педагогічних, соціально-гуманітарних, психологічних, правових, економічних та організаційно-управлінських компетентностей. А також вивчення актуального вітчизняного та зарубіжного досвіду, що сприяє якісному виконанню ними своїх посадових обов'язків, розширенню їх компетенції у різних видах діяльності (табл. 5.3.).

Таблиця 5.3

Набуті знання та вміння інструктора з фізичної культури за період
підвищення кваліфікації

Знання	Вміння
1. Знати методики вивчення думки мешканців громади щодо існуючих проблем та подальшого розвитку фізичної культури і спорту.	Вміти використовувати анкетне опитування для вивчення думки мешканців щодо існуючих проблем та напрямків подальшого розвитку ФКіС.
2. Знати особливості розробки та застосування авторської анкети (опитувальника) та обробку результатів отриманих відповідей.	Вміти розробити, застосувати авторську анкету та обробити результати відповідей.
3. Знати особливості сучасних підходів до вдосконалення в громадах матеріально-технічної бази занять ФКіС.	Вміти підготувати обґрунтовані пропозиції про перспективу подальшого розвитку в конкретній громаді матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
4. Знати особливості використання позабюджетних коштів на вдосконалення матеріально-технічної бази занять ФКіС.	Вміти підготувати проєкт для запиту позабюджетних коштів для дольової участі у ремонті і будівництві спортивних споруд.
5. Знати особливості сучасних підходів роботи з кадрами (щодо спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту та підтримку у навчанні випускників шкіл).	Вміти провести профорієнтацію до ЗВО фізкультурно-спортивного профілю, заохотити до навчання та сприяти підтримці у навчанні випускників шкіл.
6. Знати особливості і дієві підходи в роботі з суміжними кадрами (щодо координації діяльності з медиками, фахівцями закладів культури тощо).	Вміти координувати спільну діяльність з іншими фахівцями у ході проведення фізкультурно-спортивних заходів.
7. Знати особливості сучасних підходів в роботі з кадрами волонтерів (щодо формування і взаємодії з фізкультурно-спортивним активом).	Вміти заохотити активістів до участі у волонтерській діяльності з розвитку фізичної культури і спорту.
8. Знати особливості організації та сприяння створенню фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).	Вміти дієво сприяти створенню фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, їх відділень, спортивних клубів).
9. Знати особливості забезпечення координації діяльності з фізкультурно-спортивними закладами комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).	Вміти забезпечувати координацію з фізкультурно-спортивними закладами комунальної власності (ДЮСШ, спортклубів) у ході фізкультурно-спортивних заходів.

Навчання за програмами короткострокового підвищення кваліфікації передбачає: комплексне вивчення сучасних та актуальних наукових проблем галузі ФКіС; відповідних нормативно-правових актів; вітчизняного та

зарубіжного досвіду; підвищення рівня професійної культури тощо. Навчальні програми семінарів та тренінгів спрямовані на формування, розвиток і вдосконалення професійних компетентностей (організаційно-управлінських, творчих, лідерських, комунікативних тощо) і, як результат, на підвищення ефективності діяльності в окремих аспектах сфери ФКіС.

Стажування здійснюється з ціллю формування і закріплення на практиці професійних компетентностей, здобутих в результаті теоретичної підготовки, щодо виконання завдань і обов'язків на займаній посаді інструктора фізичної культури/посаді більш високого рівня, засвоєння вітчизняного та зарубіжного досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на якісно іншому рівні в межах фаху інструктора фізичної культури.

Навчальні плани і програми формуються з урахуванням специфіки сфери ФКіС і професійного спрямування інструкторів і визначаються:

- вимогами суспільства щодо забезпечення об'єднаних територіальних громад висококваліфікованими фахівцями ФКіС;
- сучасними вимогами щодо форм, методів і засобів професійної діяльності працівників сфери ФКіС в умовах громад;
- діючими стандартами вищої освіти;
- досягненнями у напрямках соціальної, психологічної, організаційно-управлінської, економічної, правової, ІТ підготовки тощо.

Навчальні плани та програми довгострокового підвищення кваліфікації затверджує директор/декан інституту/факультету безперервної освіти закладу вищої освіти-виконавця. Навчальний план передбачає різні види аудиторних занять, самостійну роботу та форми проведення підсумкового контролю.

Навчальні плани та програми короткострокового підвищення кваліфікації розробляють структурні підрозділи (зазвичай, кафедри), які здійснюють навчання, їх затверджує декан факультету безперервної освіти. Зміст програм підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури формується з урахуванням цілей та завдань цього стандарту.

Стажування здійснюється за індивідуальним навчальним планом, що затверджує ректор/керівник організації або закладу вищої освіти-виконавця.

Форми підсумкового контролю за результатами навчання слухачів визначаються інститутом/факультетом безперервної освіти.

Оцінка результатів підвищення кваліфікації/стажування та можливості їх упровадження: завершення навчання слухачів засвідчує підсумковий контроль і відповідний документ про післядипломну освіту. Для проведення підсумкового контролю довгострокового підвищення кваліфікації наказом керівника закладу-виконавця створюється атестаційна комісія. До складу атестаційної комісії входять голова та члени (представники закладу-замовника, інституту/факультету безперервної освіти, територіальної організації ГО ВФСТ «Колос»), педагогічні і науково-педагогічні та наукові працівники суміжних закладів вищої освіти, наукових установ тощо).

Забезпечує діяльність атестаційної комісії директор/декан інституту/факультету безперервної освіти. Підсумковий контроль довгострокового підвищення кваліфікації здійснюється на підставі оцінки рівня професійних компетентностей слухачів, набутих під час навчання за відповідними навчальними планами і програмами. На підставі рішення атестаційної комісії інститут/факультет безперервної освіти видає слухачам, які пройшли підсумковий контроль, документ про післядипломну освіту.

При незадовільних результатах підсумкового контролю слухач не раніше ніж через місяць має право на повторне проходження підсумкового контролю за результатами довгострокового підвищення кваліфікації.

При стажуванні форми підсумкового контролю відповідно до навчальної програми стажування визначаються інститутом/факультетом безперервної освіти. Слухачам, які пройшли стажування і короткострокове підвищення кваліфікації, видають документ про післядипломну освіту.

Слухачі, які пройшли довгострокове підвищення кваліфікації (стажування), протягом двох тижнів подають звіт про підвищення кваліфікації (стажування) за формою, прийнятою у відповідній територіальній громаді.

Звіт про підвищення кваліфікації подають у відділ громади. Додаються:

- копія посвідчення про підвищення кваліфікації (стажування);
- виписка з протоколу засідання відділу щодо рекомендації впровадження результатів підвищення кваліфікації в діяльність громади.

Громада, де працює інструктор фізичної культури, на підставі його звіту має прийняти рішення про доцільність впровадження результатів підвищення кваліфікації до змісту діяльності з розвитку ФКіС в сільських ТГ.

Копії документів про післядипломну освіту зберігаються в особовій справі інструктора фізичної культури і використовуються для підготовки звіту про проведену роботу за результатами календарного року. Контроль за планами відповідного відділу щодо підвищення кваліфікації та стажування інструкторів фізичної культури здійснює відділ кадрів апарату громади (Додаток М).

5.2. Концепція стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад

5.2.1. Теоретичні основи управління сферою фізичної культури і спорту. Концепція стандартизації управління сферою ФКіС – це практичне застосування теоретико-методологічних засад. Вона є конкретною стратегією або планом впровадження стандартизації управління, включаючи: мету стандартизації, основні етапи, напрями реалізації стандартів (стандартизація управління сферою ФКіС: розробка нових методів управління, створення відповідної інфраструктури та стандартизація фахової підготовки надавачів фізкультурно-спортивних послуг), враховує особливості процесу управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад та об'єктивні передумови сучасності, сприятливі можливості і загрози внутрішнього та

зовнішнього середовища для впровадження в ОТГ, містить механізми і засоби досягнення результатів (введення чітких стандартів управління, розроблення алгоритму розвитку сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад).

Метою концепції було удосконалення системи управління в сфері ФКіС сільських ТГ підвищення якості ФСП, залучення населення до спорту.

Вдосконалення системи управління в сфері ФКіС в умовах сільських територіальних громад є процесом, орієнтованим на інтеграцію ФКіС в повсякденне життя громади, забезпечення доступу до ФСП і створення умов для активної участі населення. Це включає в себе як стратегічне планування, так і практичну реалізацію, забезпечуючи комплексний підхід до розвитку спортивної інфраструктури, підвищення кваліфікації кадрів і адаптацію до специфічних потреб і можливостей сільських територій.

Аналіз поточної ситуації включав оцінку потреб і ресурсів (визначення потреб населення в сфері ФКіС, а також наявних ресурсів фізичних, фінансових, кадрових); аналіз інфраструктури (оцінка стану спортивних об'єктів, наявності тренерського складу, програм ФКіС. Розробка стратегії розвитку включала визначення цілей і завдань (постановка стратегічних цілей, таких як поліпшення спортивної інфраструктури, підвищення участі в спортивних заходах, розвиток програм фізичної культури); планування ресурсів (розробка плану використання наявних ресурсів і визначення додаткових ресурсів, які можуть бути залучені).

Наступним етапом є створення і реалізація програм розвитку, включаючи створення програм, які відповідають потребам населення, таких як спортивні секції, тренінги, заходи з популяризації здорового способу життя; впровадження і реалізація розроблених програм і ініціатив на місцевому рівні.

Важливим елементом є навчання та підвищення кваліфікації, навчання кадрів по управлінню в сфері ФКіС, ведення тренінгів та семінарів для тренерів, організаторів спортивних заходів, волонтерів; підвищення

кваліфікації, підтримка професійного розвитку для забезпечення високого рівня обслуговування та організації спортивних заходів.

Для аналізу ефективності впроваджених програм і ініціатив потрібні моніторинг і оцінка результатів, збирання відгуків від учасників та інших зацікавлених сторін; моніторинг процесів, постійне відстеження ходу реалізації програм та виявлення можливих проблем; коригування та вдосконалення, внесення змін, коригування планів і програм на основі отриманих результатів і зворотного зв'язку; адаптація системи управління до змінюваних умов і потреб населення.

Відтак можна виокремити декілька основних етапів вдосконалення системи управління ФКиС. Гностичний етап вдосконалення системи управління в сфері ФКиС в умовах сільських територіальних громад - це перший етап процесу, що включає в себе глибоке вивчення і розуміння існуючих умов, потреб і ресурсів, що впливають на фізичну культуру і спорт у сільських територіях. Метою цього етапу є збирання інформації, необхідної для розробки ефективних стратегій і програм для поліпшення управління ФКиС. Основні аспекти гностичного етапу: аналіз потреб громади (проведення опитувань); аналіз наявних ресурсів і інфраструктури; дослідження існуючих програм і практик; виявлення проблем і можливостей.

Гностичний етап є критично важливим для успішного вдосконалення системи управління ФКиС у сільських територіальних громадах, оскільки він забезпечує фундамент для подальшого планування та реалізації змін. На цьому етапі зібрана інформація дозволяє розробити цілісну картину ситуації, зрозуміти специфіку потреб громади та оцінити наявні ресурси. Це дозволяє створити обґрунтовані і реалістичні плани розвитку, що відповідають реальним потребам і можливостям території.

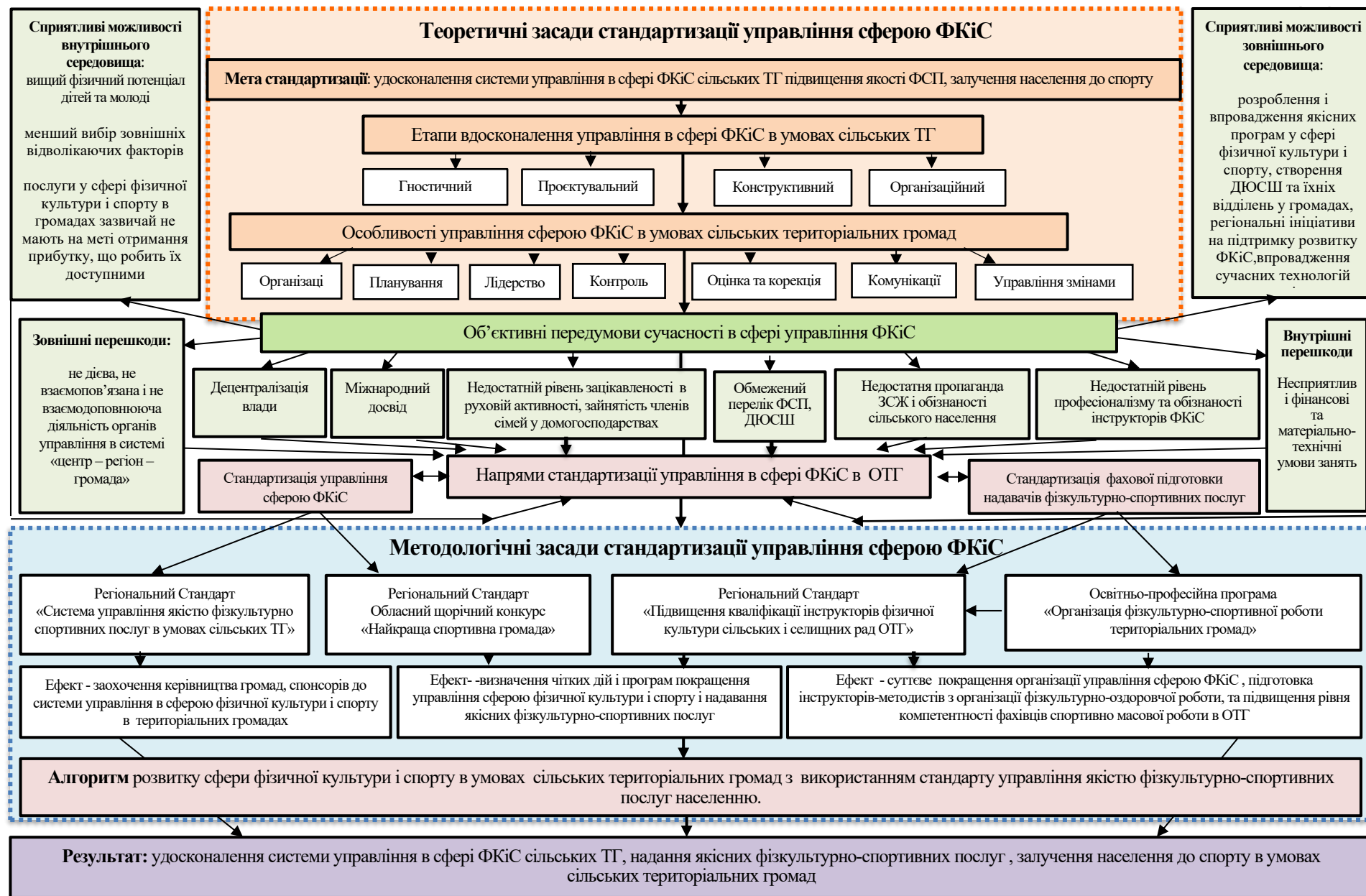

Рис. 1. Концепція стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад

Проектувальний етап вдосконалення системи управління в сфері ФКіС в умовах сільських територіальних громад - це етап, на якому розробляються конкретні проекти та плани для реалізації вдосконалення системи управління ФКіС на основі інформації, зібраної на гностичному етапі. Мета цього етапу полягає в створенні практичних і ефективних рішень, які відповідають потребам громади та можуть бути реалізовані в умовах сільських територій. Основні аспекти проектувального етапу: формулювання цілей і завдань; розробка проектів і програм; аналіз необхідних ресурсів для реалізації проектів і програм; створення детальних планів; залучення зацікавлених сторін.

Проектувальний етап є критично важливим для успішної реалізації вдосконалення системи управління ФКіС у сільських територіях, оскільки він перетворює теоретичні уявлення і аналізи, здійснені на гностичному етапі, на конкретні проекти і програми. Це забезпечує чіткість у плануванні, організації та реалізації заходів, необхідних для досягнення цілей. На цьому етапі розроблені рішення стають практичними планами, які можуть бути реалізовані з урахуванням специфіки сільських територій, наявних ресурсів і потреб громади.

Конструктивний етап вдосконалення системи управління в сфері ФКіС в умовах сільських територіальних громад - це етап, на якому здійснюється розробка і реалізація конкретних структурних змін, інфраструктурних удосконалень і організаційних заходів для вдосконалення системи управління ФКіС у сільських територіях. Мета цього етапу полягає в реалізації проектів і програм, розроблених на попередньому проектувальному етапі, для покращення ФКіС на місцевому рівні.

Основні аспекти конструктивного етапу: реалізація інфраструктурних змін; організаційні зміни; запуск нових програм і ініціатив; навчання і розвиток кадрів, підготовка фахівців; моніторинг і коригування реалізації. Конструктивний етап є критично важливим для практичної реалізації

вдосконалення системи управління ФКіС у сільських територіях. На цьому етапі теоретичні плани і проекти перетворюються на конкретні дії і зміни, що вимагають реального виконання. Це включає в себе не тільки реалізацію інфраструктурних і організаційних змін, але й запуск нових програм і ініціатив, які мають на меті підвищення якості життя населення через розвиток ФКіС. Конструктивний етап забезпечує основу для подальшого моніторингу та оцінки ефективності реалізованих змін.

Організаційний етап вдосконалення системи управління в сфері ФКіС в умовах сільських територіальних громад - це етап, на якому реалізуються структурні, управлінські та функціональні зміни, необхідні для ефективного функціонування системи ФКіС. Мета цього етапу полягає в забезпеченні належної організації роботи, інтеграції нових структур та процесів, а також у забезпеченні ефективної взаємодії між усіма учасниками системи.

Основні аспекти організаційного етапу: створення і вдосконалення організаційної структури; розподіл обов'язків і відповідальностей; процедури і процеси; забезпечення ресурсів і логістики; навчання і розвиток кадрів; контроль і моніторинг. Організаційний етап є критично важливим для реалізації змін у системі управління ФКіС, оскільки забезпечує ефективну організацію всіх процесів і структур. На цьому етапі відбувається інтеграція нових структур і процесів, що були розроблені на попередніх етапах, а також створення чіткої системи управління і взаємодії. Це дозволяє забезпечити належне функціонування системи, забезпечити виконання встановлених завдань і досягнення стратегічних цілей у сфері ФКіС в умовах сільських територіальних громад.

Процес управління ФКіС в умовах сільських територіальних громад має свої особливості. Він включає нормативно-правові, етичні та організаційні аспекти, які забезпечують ефективне управління та розвиток ФКіС на національному, регіональному та місцевому рівнях. Ці засади спрямовані на забезпечення доступності занять фізичною культурою і спортом для всіх

громадян, підтримку здорового способу життя, підготовку спортивних кадрів, розвиток спортивної інфраструктури та створення умов для досягнення високих спортивних результатів. Основними складниками процесу управління ФКіС є планування, організація, створення ефективної структури управління та організаційних процесів, лідерство, контроль, оцінка і поліпшення, комунікація та управління змінами.

Планування управління фізичною культурою і спортом - це процес розробки і реалізації стратегічних, тактичних та оперативних планів, спрямованих на організацію, розвиток і ефективне функціонування системи ФКіС. Планування в цій сфері включає визначення цілей, завдань, пріоритетів, ресурсів, термінів і відповідальних осіб для досягнення бажаних результатів. Воно охоплює різні аспекти, такі як розвиток спортивної інфраструктури, підготовка спортивних кадрів, організація спортивних заходів, пропаганда здорового способу життя, фінансування та моніторинг виконання планів. Планування управління ФКіС допомагає забезпечити системний підхід до розвитку ФКіС, оптимізувати використання ресурсів, підвищити ефективність діяльності спортивних організацій та створити умови для успішного розвитку як масового, так і професійного спорту.

Організація управління ФКіС – це процес створення, структурування і координації діяльності організацій, установ та інших суб'єктів, що діють у сфері ФКіС. Організація управління передбачає: структурування, функціонування, координація, управління ресурсами, моніторинг та оцінка. Організація управління ФКіС спрямована на забезпечення ефективного функціонування всієї системи, створення сприятливих умов для розвитку масового спорту, підтримку та розвиток професійного спорту, а також популяризацію здорового способу життя серед населення.

Лідерство як основа управління фізичною культурою і спортом - це процес впливу, мотивації і спрямування дій людей, які працюють у сфері ФКіС, з метою досягнення організаційних цілей. Лідерство в цій сфері

охоплює не тільки формальне керівництво, але й здатність лідера надихати, вести за собою та формувати команду, яка здатна досягати високих результатів. Основні аспекти лідерства у сфері ФКіС: візіонерство, мотивація, комунікація, прийняття рішень, приклад, інновації та адаптація. Лідерство є ключовим елементом ефективного управління ФКіС, оскільки воно сприяє досягненню високих результатів, розвитку спорту, популяризації фізичної культури та залученню населення до здорового способу життя.

Контроль як основа управління фізичною культурою і спортом - це процес спостереження, оцінки та регулювання діяльності суб'єктів у сфері фізичної культури і спорту для забезпечення відповідності фактичних результатів запланованим цілям та завданням. Контроль у ФКіС включає кілька ключових аспектів: встановлення стандартів, моніторинг діяльності, оцінка результатів, виявлення відхилень, коригуючі дії. Контроль як складова управління ФКіС допомагає забезпечити ефективне функціонування системи, оптимальне використання ресурсів, підвищення якості послуг і досягнення стратегічних цілей у сфері ФКіС. Він є необхідним для підтримки порядку, дисципліни та підвищення ефективності діяльності організацій і установ у цій сфері.

Оцінка та корекція як основа управління фізичною культурою і спортом - це процес систематичного аналізу результатів діяльності в сфері ФКіС, а також впровадження заходів для підвищення ефективності та якості цієї діяльності. Ці процеси є ключовими елементами управління, що забезпечують постійний розвиток і адаптацію до змін. Основні аспекти оцінки та поліпшення в управлінні ФКіС: оцінка результатів, збір зворотного зв'язку, виявлення проблем і недоліків, розробка заходів для поліпшення, моніторинг впровадження змін. Оцінка та поліпшення є важливими для підтримки високого рівня якості і ефективності управління в сфері ФКіС, сприяють інноваціям і постійному розвитку цієї галузі.

Комунікації як основа управління фізичною культурою і спортом - це процес передачі інформації, обміну ідеями, думками та повідомленнями між різними учасниками системи управління ФКіС. Комунікації є ключовим елементом, що забезпечує ефективне функціонування організацій та досягнення поставлених цілей у цій сфері. Основні аспекти комунікацій в управлінні ФКіС: внутрішні комунікації; зовнішні комунікації; інформаційні технології; зворотний зв'язок; культура комунікації; кризові комунікації. Комунікації є основою для координації діяльності, обміну інформацією, підтримки мотивації та створення позитивного іміджу в сфері ФКіС. Вони допомагають забезпечити прозорість, ефективність і результативність управлінських процесів.

Управління змінами як основа управління фізичною культурою і спортом - це системний підхід до планування, впровадження та контролю змін в організаціях, що працюють у сфері ФКіС. Мета управління змінами полягає в забезпеченні успішного переходу від поточного стану до бажаного майбутнього стану, що сприяє підвищенню ефективності, якості послуг та досягненню стратегічних цілей. Основні аспекти управління змінами в управлінні ФКіС: аналіз потреби в змінах; планування змін; комунікація змін; впровадження змін; моніторинг і оцінка; управління опором змінам; коригуючі дії. Управління змінами є важливим аспектом у сфері ФКіС, оскільки допомагає організаціям адаптуватися до постійних змін, залишатися конкурентоспроможними та забезпечувати якісний розвиток ФСП.

5.2.2. Об'єктивні передумови розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад. Для успішного впровадження концепції стандартизації управління необхідно враховувати об'єктивні передумови сучасності. Викликами сьогодення в сфері управління ФКіС є сучасні проблеми та перешкоди, з якими організації та установи, що займаються фізичною культурою і спортом, стикаються при реалізації своїх завдань. Ці виклики можуть впливати на ефективність управління, доступність

і якості ФСП та програм, а також на загальний розвиток сфери ФКіС. Виклики сьогодення в сфері управління ФКіС вимагають комплексного підходу для їх подолання. Ефективне управління в сучасних умовах потребує не тільки стратегічного планування і адаптації до змін, але й активного вирішення проблем фінансування, інфраструктури, мотивації, здоров'я і безпеки. Важливою є також інтеграція нових технологій і врахування соціальних, культурних та екологічних аспектів для забезпечення сталого розвитку ФКіС.

Об'єктивні передумови сучасності в сфері управління ФКіС – досліджувалися нами і описані в 3 розділі (пп. 3.1-3.3). Вони формують контекст для розробки стратегій і програм, а також визначають підходи до вирішення існуючих проблем і викликів. Вони визначають можливості та обмеження для розвитку спортивних програм і інфраструктури, впливають на стратегічне планування і організацію роботи. Розуміння цих передумов допомагає адаптувати управлінські стратегії до реальних умов і потреб, що сприяє ефективному вирішенню проблем і реалізації цілей у сфері ФКіС.

Передумовами розвитку сфери ФКіС в умовах сільських ТГ стали: децентралізація влади в Україні; багатий закордонний досвід застосування стандартизації управління в сфері ФКіС на прикладі ISO 9000; недостатня пропаганда ЗСЖ і низький рівень обізнаності населення, недостатній обсяг рухової активності населення громади; обмежений перелік ФСП, що надаються в територіальних громадах; недостатня кількість ДЮСШ та секцій за видами спорту працюючих на території громади; незадоволеність населення якістю матеріально-спортивної бази громади; недостатня забезпеченість кваліфікованими спеціалістами в галузі ФКіС; не якісне перепрофілювання фінансової підтримки на розвиток галузі ФКіС; та реакція громад на потребу змін в сфері управління фізичною культурою і спортом.

Також під час розроблення концепції брали до уваги сприятливі можливості внутрішнього і зовнішнього середовища, встановлені нами і висвітлені в 3 розділі (п.3.4).

5.2.3. Напрями стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад. Відтак, виокремлено було два основних напрями стандартизації управління у сфері ФКіС в ОТГ: 1) стандартизація в її управлінні, та 2) стандартизація в формуванні компетентностей надавачів фізкультурно-спортивних послуг.

Для вирішення першого напрямку розвитку сфери ФКіС було обґрунтовано і розроблено низку регіональних стандартів управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад. Для вирішення другого напрямку було обґрунтовано компетентності, необхідні для провадження професійної діяльності фахівця сфери ФКіС в сільських територіальних громадах.

Основні етапи розробки регіональних стандартів управління в сфері ФКіС були такими: аналіз потреб і визначення цілей; оцінка поточної ситуації; визначення цілей; розробка проекту стандартів; збір інформації; формулювання стандартів; консультації і погодження: залучення стейкхолдерів; обговорення і доопрацювання; впровадження і навчання: інформаційна кампанія; навчання і тренінги; моніторинг і оцінка: контроль за виконанням; оцінка результатів; оновлення і перегляд: перегляд стандартів; адаптація до змін.

5.3. Методологічні основи концепції стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту

Методологічні основи концепції стандартизації управління сферою ФКіС – це система принципів, підходів та методів, що визначають наукове обґрунтування та процес формування регіональних стандартів для управління цією сферою. Вони охоплюють дослідження та аналіз механізмів управління, розробку нормативів і процедур, які забезпечують ефективність функціонування ФКіС в різних соціальних умовах, включаючи сільські

територіальні громади, і спрямовані на підвищення якості послуг та управлінських рішень.

5.3.1. Регіональні стандарти управління сферою фізичної культури і спорту, як засоби досягнення результатів стандартизації.

Теоретико-методологічні засади дозволили визначити засоби досягнення результатів стандартизації. регіональні стандарти управління сферою ФКіС.

5.3.1.1. Регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"», як стимул та умова створення і вдосконалення в громадах системи управління надання якісних фізкультурно-спортивних послуг населенню громади

Конкурс «Найкраща спортивна громада» - це форма управління сферою ФКіС, яка спрямована на стимулювання розвитку спортивної інфраструктури та активностей на рівні місцевих громад. Цей конкурс служить не тільки як інструмент оцінки та визнання досягнень громад у сфері ФКіС, але й як засіб для стимулювання подальшого розвитку та покращення умов для фізичної активності.

Основна мета та переваги конкурсу «Найкраща спортивна громада»: створення сприятливих умов для розвитку ФКіС інфраструктурний розвиток; розширення програм. підвищення рівня фізичної активності населення; залучення громад; здоровий спосіб життя. оцінка і визнання досягнень: конкуренція та мотивація; публічне визнання. обмін досвідом і кращими практиками: платформа для обміну; інноваційні підходи.

Основні етапи організації конкурсу «Найкраща спортивна громада»: підготовка і оголошення конкурсу: оголошення про конкурс; реєстрація учасників. оцінка і відбір учасників: оцінка поданих матеріалів; інспекція і перевірка; нагородження і публічне визнання: церемонія нагородження; публікація результатів. аналіз і зворотний зв'язок: збір зворотного зв'язку; оцінка результатів.

Критерії оцінки в конкурсі: розвиток спортивної інфраструктури., організація спортивних заходів, участь населення, інновації і нововведення, стимулювання здорового способу життя. Конкурс «Найкраща спортивна громада» є потужним інструментом управління і розвитку в сфері ФКіС, що сприяє підвищенню якості спортивного життя в громадах. Він допомагає стимулювати розвиток інфраструктури, залучати населення до фізичної активності, обмінюватися досвідом та заохочувати інноваційні підходи в управлінні спортивними програмами.

Характеристика змісту регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада». Регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада»» (далі, Конкурс) вводиться з метою створення регіональної системи управління якістю ФСП, що надаються населенню різного віку, пропаганди та сприяння формуванню здорового способу життя, розвитку спорту серед обдарованих дітей та молоді [96; 105]. Проведення конкурсу має заохочувати і спрямовувати керівництво громад на вибір та побудову ефективної системи управління якістю у ході розвитку ФКіС в умовах кожної конкретної території (Додаток К).

Учасниками є ОМС громад сіл, селищ, міст районного значення області, які подали заявки на участь у Конкурсі у порядку, який визначений у даному Стандарті.

Основними завданнями Конкурсу є: заохочення громад до активізації розвитку ФКіС в селах і містах області шляхом створення для цього достатніх фінансових, матеріально-технічних, кадрових та організаційних передумов; збереження існуючої та підтримка створення сучасної мережі об'єктів і закладів ФКіС (ДЮСШ, спортивних клубів); формування у населення різного віку інтересу до занять фізичною культурою і спортом, як важливої складової збереження власного здоров'я; удосконалення та впровадження ефективних форм залучення різних груп населення до регулярних занять фізичною культурою і спортом.

Конкурс організується обласною комісією з його проведення (далі - Комісія). Склад Комісії, яка забезпечує організацію і публічність проведення обласного Конкурсу, затверджується рішенням обласної ради.

Стандарт визначає основні вимоги до змісту Положення, а також порядок проведення і визначення переможців обласного конкурсу «Найкраща спортивна громада». Розглядається як внутрішній стандарт, тобто містить такий набір регламентів, які щорічно можуть/мають коригуватись ОМС для їх удосконалення з урахуванням зміни умов застосування. Враховуючи визначені і викладені у Стандарті умови проведення та індикатори Конкурсу, в областях розробляється і приймається своє власне Положення про його проведення з урахуванням місцевої специфіки. Відтак, співвідношення Стандарту і кожного із створеного на його основі Положення про проведення конкурсу в областях України є зв'язком універсального (даний Стандарт) і сингулярного (тобто, створеного на основі і з врахуванням цього Стандарту Положення в конкретній області, як завжди децю відмінного та унікального).

Переможці щорічного Конкурсу, відповідно до затвердженого в областях Положення, отримують з обласного бюджету цільові субвенції, які спрямовуються на осучаснення спортивної бази громад відповідно до потреб.

Основні терміни, що використовуються в цьому стандарті.

Система управління якістю (quality management system) - система управління, яка спрямовує і контролює діяльність організації з якості ФСП.

Спорт – у Спортивній Хартії Європи означає форми фізичної активності, через епізодичну чи організовану участь особи, спрямовану на вираження або вдосконалення фізичного і розумового стану, формування соціальних відносин або досягнення результатів у змаганнях усіх рівнів. Саме в такому поєднанні і змісті використовується поняття «фізична культура і спорт».

Основною ланкою вітчизняного фізкультурно-спортивного руху є фізкультурно-спортивна організація. Саме в рамках цих організацій/закладів здійснюється різноманітна робота з фізичного виховання, надаються ФСП

різним категоріям населення, відбувається залучення до занять спортом і підготовка спортсменів, проводяться різні фізкультурно-спортивні заходи.

Якість (quality) - ступінь, до якої сукупність власних характеристик задовольняє вимоги. Термін «якість» можна вживати з такими прикметниками, як погана, добра або відмінна.

Процедура проведення конкурсу. Проведення Конкурсу здійснюється серед сільських, селищних і міських (міст районного значення) громад, які подали заявки на участь у ньому.

Для участі у Конкурсі ОМС громад сіл, селищ, міст районного значення подають до 1 листопада Комісії з проведення Конкурсу наступні документи:

- заявку на участь у Конкурсі;
- звіт про проведenu роботу за період календарного року станом на 31 жовтня поточного року згідно рейтингових показників обласного конкурсу «Краща спортивна громада» [96; 97; 105];
- підтверджуючі документи, відео та фотографії про проведenu роботу;
- відгуки про стан спорту у засобах масової інформації (у разі наявності).

Комісія розглядає матеріали, подані учасниками, у два етапи до 1 грудня. Матеріали оцінюються членами комісії відповідно до показників, зазначених у описі змісту та оцінки рейтингових показників Обласного щорічного конкурсу «Найкраща спортивна громада».

1 етап – опрацювання матеріалів і визначення шістьох кращих конкурсантів шляхом вивчення звітів, а також відео-фото презентацій відібраних проєктів, з наступним попереднім відбором трійки кращих.

2 етап – виїзд членів Комісії до визначених шістьох громад, які стали претендентами на перемогу для підготовки рішення щодо переможців Конкурсу. Рішення про визначення переможців приймається на засіданні Комісії у кількості не менше двох третин від її складу відкритим голосуванням простою більшістю голосів.

Результати підсумків Конкурсу, подані Комісією за результатами голосування, затверджуються розпорядженням голови обласної ради. Переможцям Конкурсу вручаються відповідні дипломи обласної ради за I, II та III призові місця, а також виділяються цільові субсидії з обласного бюджету відповідно до затвердженого в області Положення про проведення Конкурсу.

Оголошення переможців Конкурсу відбувається не пізніше дня відзначення професійного свята ОМС, а саме Дня місцевого самоврядування (перший понеділок грудня місяця).

Переможці Конкурсу отримують першочергове право на отримання з обласного бюджету в установленому порядку субвенції на капітальні видатки з розвитку матеріально-технічної бази ФКіС відповідно до можливостей областей. Отже, ці грошові кошти використовуються на спортивний розвиток територіальних громад відповідно до основної мети Конкурсу, а саме створення і вдосконалення системи управління якістю ФСП, що надаються населенню різного віку.

Використання коштів на інші цілі не допускається. Після використання субсидій в сільських, селищних, міських (районного значення) територіальних громадах–переможцях Конкурсу, звіти про використання коштів подаються до управління фінансового забезпечення, бухгалтерського обліку та аудиту виконавчого апарату обласної ради з відмітками органів Державної казначейської служби України про об'єкт проведення відповідних видатків.

У прикінцевих положеннях Стандарту зазначається, що застосування конкурсу безпосередньо впливає на якість ФСП через заохочення керівництва, а також відповідних фахівців і активу громад:

- до створення сприятливих матеріально-технічних та організаційних умов занять фізичною культурою і спортом для різних верств населення;
- підвищення іміджу громад в умовах області та України в цілому;

- покращення фінансового забезпечення через успішну участь у Конкурсі і отримання грошової премії (субвенції з обласного бюджету), що використовується на спортивний розвиток територіальних громад.

Важливим комплексним завданням керівництва громад – учасниць Конкурсу при впровадженні, функціонуванні та постійному поліпшуванні системи управління якістю ФСП, на що і спрямований Стандарт, є наступне.

Визначення в громадах чіткої політики у сфері якості ФСП, виходячи з існуючого стану спорту. Доведення її до відома посадових осіб ОМС і впевненість керівництва у тому, що вона зрозуміла для всіх підрозділів і фахівців і прийнята до виконання.

Планування системи управління якістю. В тому числі, встановлення, узгоджених з визначеною політикою, цілей у сфері якості послуг за напрямками діяльності, які спрямовані на створення сприятливих умов і максимальне задоволення вимог споживачів ФСП.

Періодичне аналізування системи управління якістю з боку керівництва громади з метою оцінювання її результативності та цілісності, в тому числі, при плануванні та впровадженні покращень. Проведення моніторингу відповідності визначеної політики і досягнення встановлених цілей громад.

Незадовільні результати участі у даному Конкурсі погіршуватимуть як репутацію керівництва, так і власне громади як такої. Очевидно, соціально-економічний розвиток кожної території має торкатись усіх сторін життя і не мати відстаючих сфер, це торкається також сфери ФКіС.

5.3.1.2. Регіональний стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади».

Зміст регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади». Розроблений на підставі наших попередніх досліджень і пропонується регіональний стандарт

«Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» (Додаток Л) має наступну структуру.

Вступ і сфера застосування стандарту, в якому визначено, що система управління якістю (СУЯ) це один із способів постійного вдосконалення організації за рахунок підвищення якості усіх видів її діяльності всіма співробітниками. Це сукупність всіх аспектів, включаючи різноманітні ресурси, персонал, організаційну структуру тощо, які впливають на якість кінцевих ФСП. Причому, у понятті «система управління якістю» головний акцент робимо не на «якість», але на «управління», що і забезпечує якість. Тож система спрямована не лише на контроль за якістю послуг, але головно на управління (організацією, послугами) в цілому, тобто на усі ті процеси, від яких залежить і які впливають врешті-решт на якість відповідних послуг.

Вимоги до системи управління якістю ФСП висуваються для того, щоб не лише їхні користувачі, але також суб'єкти і надавачі ФСП були впевнені в здатності ОМС ефективно надавати послуги тривалий час. Адже за цей час з'являтимуться нові співробітники, в країні і громаді можуть відбуватись несприятливі події, але це не повинно позначатися на якості ФСП.

Мета регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» (далі – Стандарт) полягає в тому, щоб сформувати цілісне, системне уявлення про розвиток ФКіС в громадах. І, як результат, визначити шляхи підвищення рівня ФСП населенню різних категорій через активізацію усіх суб'єктів управління.

Стандарт містить основні принципи, терміни, цілі, зміст політики і необхідний склад індикаторів досягнення цілей, які дозволяють оцінити рівень і спрямовувати діяльність суб'єктів управління громади на покращення ФСП шляхом розробки програм розвитку ФКіС. Різні аспекти, що включені до Стандарту, складають суть розвитку ФКіС на місцевому рівні та відображають очікування суспільства щодо ФСП на даний час. Але оскільки вони разом з умовами, в яких знаходяться громади, постійно змінюються, положення

Стандарту, склад і кількісне вираження індикаторів розвитку ФКіС в громадах теж підлягають періодичному уточненню, що має відбуватись також і з цим Стандартом, який відноситься за своєю суттю до категорії внутрішніх.

Документи, з урахуванням яких розроблений стандарт. Діяльність усіх країн світу в питаннях освіти, фізичного розвитку, дозвілля і спорту підпорядкована Міжнародній Хартії фізичного виховання і спорту [225; 226]. У пункті 3.1 Хартії визначено, що програми фізичного виховання і спорту повинні розроблятися відповідно до потреб та індивідуальних особливостей учасників, а також організаційних, культурних, соціально-економічних та кліматичних умов кожної країни. Причому, пріоритет повинен надаватися тим групам суспільства, які знаходяться в несприятливому становищі. А у пункті 5.3 Хартії зазначено, що до планів міського будівництва і сільського благоустрою мають бути включені потреби в спорудах, обладнанні та інвентарі для фізичного виховання і спорту з урахуванням можливостей, що надаються природним навколишнім середовищем кожного з поселень [225].

Міжнародні стандарти ISO серії 9000, які використані при розробці даного Стандарту, розроблено для сприяння організаціям, незалежно від їх типу та чисельності працівників, у впровадженні та забезпеченні функціонування ефективних систем управління якістю [122; 126].

У розробленому нами Стандарті наголошено, що пропонується підхід, який базується на застосуванні систем управління якістю, спонукає організації аналізувати вимоги користувачів ФСП. Визначати процеси, які сприяють отриманню послуг, прийнятних для замовника, і забезпечувати постійний контроль цих процесів. Система управління якістю може бути основою для безупинного вдосконалення, яке дозволяє збільшити ймовірність підвищення задоволеності користувачів ФСП та інших заінтересованих сторін. Вона надає фізкультурно-спортивній організації та замовникам послуг упевненість у її спроможності поставляти ФСП, які постійно відповідають існуючим вимогам.

Визначення головних наявних проблем розвитку спорту в громаді. Серед найбільш поширених в громадах, є наступні проблеми, які мають бути подолані в процесі планування упровадження СУЯ ФСП. Їх усунення як раз і є метою стратегічного планування розвитку ФКС і, як результат, покращення фінансування, матеріально-технічної бази та організаційної структури ФКіС на відповідних територіях. Зазвичай, це:

- низький рівень професійної підготовки керівників і усього кола тих фахівців громади, які мають впроваджувати демократичні зміни в управлінні сферою фізичної культури і спорту на рівні її виконавчих органів в цілому;
- відсутність, несформованість довгострокової політики в управлінні територіями та комунальним майном в частині розвитку ФКіС в областях;
- низький рівень залучення активної частини громадян до участі у процесі розвитку фізичної культури і спорту в територіальній громаді;
- недосконалість механізмів і слабка результативність комунікації у процесі розвитку фізичної культури і спорту між керівництвом, представниками громади та владними структурами регіону і країни;
- консерватизм і небажання змін з боку частини інструкторів з фізичної культури, тренерів по спорту та інших фахівців сфери, їхня недостатня компетентність, негативна позиція щодо потреби вдосконалень, легковажне ставлення до правового порядку з боку «старих» кадрів;
- недостатня взаємодія між ОМС і мешканцями, громадськими організаціями, нагальна потреба у підвищенні ефективності роботи в процесі залучення громадян до розв'язання місцевих проблем спорту та контролюючої функції громади щодо дій місцевої влади.

Окрім вказаних поширених, в кожній громаді має бути проаналізований існуючий стан і, можливо, виявлені ще й інші, специфічні проблеми розвитку фізичної культури і спорту, притаманні відповідним регіонам і територіям.

Здійснення процедури бенчмаркінгу. Стан ФКіС в кожній з громад є суттєво різним і знаходиться ближче до одного з двох умовних полюсів. На

одному існує лише нормативно визначене фізичне виховання в закладах дошкільної і шкільної освіти, а на іншому (таких громад поки що суттєва меншість) - окрім фізичного виховання дітей та юнацтва у закладах освіти, створені умови та організоване залучення різних верств населення до «Спорту для всіх», а також відповідні організаційні умови і налагоджена систематична підготовка талановитої молоді як перспективного спортивного резерву тощо. Тож у кожній з громад має бути свій горизонт зони найближчого розвитку, який реалізується у формі середньострокового планування розвитку ФКіС. Такі уявні горизонти пропонується вважати середнім, високим і дуже високим рівнем їх функціонування та розвитку. Процедура бенчмаркінгу полягає в тому, що при розробці програми розвитку ФКіС, кожна з громад бере до уваги і застосовує ті маркери/орієнтири з поданих нижче, які вона впродовж наступних років для себе визначить і використає у зоні свого найближчого розвитку. А потім, після їх досягнення, визначить і використовуватиме більш високі орієнтири [277].

Умовному середньому рівню функціонування та розвитку спорту в громадах притаманна наявність окремої програми розвитку ФКіС на середньостроковий період (від трьох до п'яти років). Програма цього рівня орієнтована на створення головно організаційних передумов щодо впровадження СУЯ ФСП для тієї частини громад, де розвиток спорту поки що не отримав достатньо потужного імпульсу. Для даної категорії громад цей рівень є лише початком комплексних і довготривалих дій, спрямованих на суттєве покращення існуючого стану з надавання ФСП.

Середній рівень функціонування та розвитку спорту в громадах передбачає заходи, на виконання яких спрямовуються головно ресурси даної громади у межах видатків, передбачених в її щорічних бюджетах. Тобто мова йде лише про традиційні, зазвичай обмежені, джерела фінансування, недостатні для дійсного розвитку ФКіС. Але такі громади вже можуть об'єднувати свої ресурси з суміжними громадами з метою створення

спортивної бази для її спільного використання. Створювати ДЮСШ та спортивні клуби, домовившись про спільне фінансування їхньої діяльності.

Крім того, до розвитку спорту варто поступово залучати спонсорів і можливості фермерів. Так, у Семенівській громаді Чернігівської області домовились, що 1 грн. з 1 гектара орної землі ті віддають на потреби спорту.

Високий рівень функціонування та розвитку спорту в громадах, безумовно, відзначає наявність якісної стратегії/програми розвитку ФКіС на середньостроковий період. Але в ній вже намічені заходи, більш масштабні для успішного розвитку ФКіС. Програму високого рівня функціонування та розвитку має відзначати включення питань залучення також інших джерел фінансування (об'єднання фінансів сусідніх громад, кошти спонсорів, меценатів, надавачів грантів) за участі спеціально створених Центрів з фандрайзингової діяльності. У тому числі залучення фінансів з «Державного фонду регіонального розвитку» та з інших джерел.

Дуже високий рівень функціонування та розвитку спорту відзначає наявність не лише стратегії розвитку ФКіС на середньостроковий період і досвіду фандрайзингової діяльності, що забезпечив залучення значних додаткових грошових коштів на реалізацію започаткованих спортивних проєктів, але й ряд інших маркерів успішного розвитку ФСП. Серед них:

- сформульована, поширена і сприйнята значною частиною мешканців громади політика щодо потреби підтримки розвитку ФКіС серед її жителів;
- наявність як групи штатних фахівців ФКіС, окрім посад учителів фізичної культури шкіл, інструкторів з фізичної культури, тренерів, так і громадського активу, який проявляє діяльну зацікавленість у розвитку спорту шляхом безпосередньої участі в різних аспектах спортивного життя;
- співробітництво зі спеціалізованими закладами освіти для направлення на навчання випускників шкіл громади, які бажають стати фахівцями ФКіС;
- участь як спортивних активістів, так і фахівців ФКіС в різних формах довгострокового та короткострокового підвищення кваліфікації і

стажуваннях, а також у відповідних Всеукраїнських і обласних конкурсах (на звання кращого учителя фізичної культури тощо);

- наявність достатньої і сучасної бази для занять фізичною культурою і спортом різних верств населення, включаючи спортивне знаряддя (тренажери, облаштування для занять воркаутом - так званою «вуличною гімнастикою», спортивної і туристичної форми, спортивного взуття та інвентарю тощо);

- наявність власного спортивного клубу (або ДЮСШ), діяльність яких спрямована на залучення до занять спортом обдарованих дітей і молоді;

- в цілому високий стан розвитку складових системи занять фізичною культурою і спортом, а саме: постановки фізичного виховання в дитячих садочках, закладах середньої освіти, інших типах навчальних закладів (за їх наявності), «Спорту для всіх» з можливістю занять для осіб середнього і старшого віку. Це також підготовка спортивного резерву і висококласних спортсменів. Як результат, участь провідних спортсменів і команд у загально національних і міжнародних змаганнях з демонстрацією високих результатів;

- налагоджена система медичного контролю і підтримки осіб різного віку, які займаються фізичною культурою і спортом, а також надання їм потрібної медичної допомоги у випадку спортивних травм;

- налагоджене співробітництво у питаннях обміну досвідом і взаємної допомоги між спортивними організаціями України, а також інших країн;

- проведення на спортивній базі громади регіональних і навіть національних змагань.

Дуже високому рівню розвитку спорту має бути також притаманне:

- напрацювання зразків інноваційного характеру нового для громад країни досвіду розвитку ФКіС в сільській місцевості;

- залучення провідних фахівців (науковців і досвідчених практиків), включаючи закордонних, що забезпечує гідний рівень підтримки реалізованих інновацій, їх подальшого описання і поширення;

- використання здобутків у розвитку ФКіС для брендингу, що сприятиме подальшому розвитку громади та її популяризації;
- готовність до надавання можливості (або навіть запрошення) для проведення наукових досліджень з вивчення здобутого в громаді соціально-економічного ефекту від активного розвитку ФКіС для доказовості і підтвердження важливості цієї діяльності в сільській місцевості країни;
- готовність до узагальнення і поширення власного досвіду у практику громад через проведення семінарів керівників громад і фахівців ФКіС [277].

Політика і цілі громади щодо надання фізкультурно-спортивних послуг.

Основу політики громади з вдосконалення якості ФСП має складати чітко сформульоване і доведене до відома громадськості, наступне. По-перше, про деклароване розуміння керівництва важливості розвитку сфери в інтересах формування здорового покоління, покращення соціального клімату і дозвілля різних верств населення, що позитивно відіб'ється на підвищенні якості життя в громаді. По-друге, готовності керівництва приділяти достатню увагу розвитку ФКіС, залучаючи потрібні ресурси. По-третє, те що докладання зусиль з вдосконалення практики надавання якісних ФСП стає важливою частиною стратегії і планів розвитку територіальної громади.

Відтак, політика громади має бути спрямована на удосконалення та упровадження ефективних форм залучення різних груп населення до регулярних занять фізичною культурою і спортом. На залучення дітей, підлітків і молоді до регулярних занять ФКіС (у відсотках від загальної кількості учнівської молоді). Підвищення якості роботи у дитячо-юнацькому спорті, системі відбору обдарованих осіб до резервного спорту і створення умов для розвитку індивідуальних здібностей спортсменів на всіх етапах багаторічної підготовки. Створення умов для занять спортом неповносправним дітям та дорослим різних груп інвалідності. Збереження існуючої мережі об'єктів і закладів ФКіС, ефективне їх використання та будівництво сучасних спортивних споруд, покращення стану матеріально-

технічної бази зі спортивно-масової роботи. Це й фізкультурно-оздоровча робота з ветеранами. Висвітлювання і поширення позитивного досвіду роботи кращих. Це також проведення роботи з організації різноманітних спортивних змагань, участь в регіональних та національних засобах масової інформації.

Цілі щодо вдосконалення ФСП - це бажаний стан, досягти якого в перспективі намагається громада, виходячи з бачення розвитку ФКіС та її можливостей. Значення цілей визначається тим, що кожна організація, і сфера ФКіС не є винятком, існує заради досягнення суспільно-важливого результату. А цілі дозволяють окреслити його, якісно і кількісно визначити і довести інформацію про наміри до фахівців і мешканців громади.

Керівництво громади має забезпечити встановлення цілей у сфері якості ФСП на відповідних рівнях, спрямованих передусім на задоволення вимог і очікувань населення та покращення системи управління. Для цього необхідно, щоб цілі у сфері якості ФСП були чіткі, вимірні. Їх досягнення позитивно впливатиме на якість, результативність та прозорість роботи виконавчих органів, зменшуватиме вірогідність надання неякісних ФСП.

Необхідно, також, встановлювати цілі для всіх причетних структурних підрозділів та виконавчих органів громади задля досягнення якості у надаванні ФСП, виконуючи як вимоги користувачів, так і вимоги інших діючих стандартів, законодавства і нормативно-правових документів ОМС.

Як зазначалось, у зв'язку з тим, що клієнт орієнтованість і процесний підхід - основні складові управління якістю ФСП, головний виклик успішного впровадження СУЯ полягає у зміні парадигми управління з функціональної до процесної. Це потребує від керівників і фахівців громади зміни пріоритету з самовизначення «громада-виробник» ФСП на нову: «громадянин-користувач», адже громада має задовольняти запити замовника послуг.

Крім цього, рекомендовано розробити та прийняти «Етичний кодекс посадових осіб та інших органів громади», який має визначати такі принципи діяльності посадових осіб та інших органів громади, як принцип іміджу та

авторитету, гуманізму, професіоналізму неупередженості, рівності, законності. Він має містити, також, окремі положення про правила етичної поведінки посадових осіб щодо своїх колег та щодо користувачів послуг, про їхню відповідальність за недотримання правил, визначених у цьому кодексі.

Індикатори оцінювання вихідного стану, що враховується при розробці середньострокової програми розвитку ФКіС. Розробці програми передуює підготовка довідки про розвиток ФКіС в громаді на даний час. Пропонується структура індикаторів довідки, яка відповідає змісту показників розробленого регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»» (Додаток Н). Наступна за часом розробка і послідовністю дій власне комплексної програми розвитку ФКіС в частині досягнення важливих для відповідної території індикаторів, що забезпечують досягнення цілі розвитку спорту в громаді, пропонується також за цією ж запропонованою у таблиці схемою.

Встановлення існуючих ускладнень у поширенні ФСП і переваг населення у видах занять фізичною культурою і спортом. Використовуються дані анкетування мешканців громади про наявність проблем та ускладнень, які заважають поширенню ФСП. Встановлюються переваги мешканців різних населених пунктів щодо занять різними видами фізичної активності. Відтак, стратегія/програма розвитку ФКіС і має бути спрямована на створення умов найбільш повного задоволення фізкультурно-спортивних потреб у ФСП мешканців відповідних населених пунктів громади.

Зміст діяльності з упровадження системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг населенню громади. У процесі впровадження СУЯ ФСП керівництвом громади мають бути реалізовані заходи із залученням причетних фахівців. Вони надалі позитивно відіб'ються також і на інших соціальних сферах життєдіяльності громади:

- існує потреба навчання посадових осіб ОМС і активу територіальної громади щодо сучасних методів управління якістю згідно з вимогами

стандарту ISO 9001:2015 [124], зокрема, цикл тренінгів-консультацій із залученням представників громадських організацій, а також ЗМП;

- мають бути визначені у ході анкетування переваги населення громади, у розрізі населених пунктів, щодо різноманітних ФСП, які мають надаватись;

- розроблено середньострокову програму розвитку ФКіС, як невід'ємну складову стратегії розвитку громади. Вона має бути, на рівні поки що описаних намірів керівництва, заздалегідь доведена до відома, обговорена і доопрацьована за участі активних представників громади;

- у середньостроковій програмі мають бути встановлені основні показники якості заходів щодо підтримки та безпосередньої реалізації ФСП, які будуть надаватись в громаді;

- розроблені вимоги та схеми впровадження даного Стандарту щодо кадрового, матеріально-технічного, організаційного та інформаційного забезпечення відповідно до виконання середньострокової програми;

- впроваджено систему електронного управління та документообігу, що дозволяє автоматично реєструвати вхідну-вихідну кореспонденцію, звернення громадян щодо ФКіС, вести діловодство, і, таким чином, мінімізувати «людський фактор» у покращенні надавання мешканцям ФСП;

- запроваджено практику щорічних внутрішніх аудитів - пропонується схема оцінювання САФ [467], (розкрита далі), згідно з якою оцінку функціонування системи управління якістю ФСП здійснює голова громади на підставі звіту уповноваженого з цих питань (керівника відповідного відділу). Для цього має скликатись спеціальна нарада за участю голови громади, його заступників і керівників відділів. Особа, відповідальна за якість подає звіт про результати аудитів, інформацію від замовників послуг про рівень їхньої задоволеності, аналізує заяви, стан реалізації запобіжних і коригувальних дій та пропонує зміни, що можуть позитивно вплинути на поліпшення діяльності.

Визначення процесів розвитку ФКіС. Згідно з визначенням, яке подається у ДСТУ ISO 9000:2015 [126], процес – сукупність взаємопов'язаних

або взаємодіючих робіт, що використовують «входи» для створення запланованого результату. Будь який процес ОМС зніціюється потребою (запитом) громадянина-споживача (замовника) і реалізується через сукупність дій, які використовують/перетворюють входи (внески/ресурси) за певною методикою/процедурою, для отримання результату – виходу, що очікується у виді продукції чи послуги. Процесом вважають сукупність різних видів діяльності, для якої «на вході» використовуються один або більше видів ресурсів, і в результаті цієї діяльності на «виході» створюється продукт (тут – ФСП) що становить цінність для користувача.

Для управління кожним процесом необхідно призначити відповідальну за виконання процесу та за його результат особу, яка буде здійснювати управління процесом. Зазвичай, це керівник того відділу громади, який опікується ФСП. Він має бути наділений відповідними повноваженнями, володіти ресурсами, необхідними для виконання і розвитку процесу. Керівник процесу може визначати нові під процеси, утворювати потрібні ресурси, залучати кадри, змінювати параметри процесу, перерозподіляти заплановані фінанси тощо. Отже, керівник процесу – це та посадова особа чи колегіальний орган управління, що має у своєму розпорядженні ресурси і можливості, необхідні для виконання процесу, і несе відповідальність за його результат.

Основними, такими які організують відповідні відділи громади та інструктори з фізкультури, є наступні процеси, що забезпечують створення належних умов для надавання ФСП:

- планування середньострокового розвитку сфери ФКіС в громаді, а також планів щорічних різноманітних фізкультурно-спортивних заходів;
- сприяння навчанню у спеціалізованих закладах вищої фізкультурної освіти випускників шкіл і забезпечення кадрами (працевлаштуванню та закріпленню фахівців на посадах у сфері ФКіС);
- залучення та ощадливе використання фінансових коштів та інших потрібних ресурсів на сферу ФКіС;

- збереження та модернізація діючої, а також створення нової сучасної спортивної бази;
- вдосконалення організаційної структури сфери ФКіС через створення ДЮСШ або їх відділень, фізкультурних, спортивних клубів і налагоджування їх діяльності відповідно до потреб населення у ФСП;
- формування, заохочення та підтримка фізкультурно-спортивного активу (волонтерів), у т. ч. громадських тренерів для спортивних секцій і клубів по інтересах, суддів з видів спорту тощо;
- сприяння впровадженню зарубіжного досвіду, а також досвіду кращих громад у частині фізкультурно-спортивної роботи;
- висвітлювання роботи у сфері ФКіС у ЗМІ, поширення у такий спосіб бренду громади;
- співробітництво і взаємодія з суміжними фахівцями, районними та обласними фізкультурно-спортивними організаціями;
- підготовка запланованих зібрань, написання звітів та аналітичних записок про стан фізкультурно-спортивної роботи тощо.

Основними процесами безпосереднього надавання ФСП в громадах, є:

- інформування про важливість оздоровчих занять для будь-якої особи та пропаганда занять фізичною культурою і спортом, а також методична підтримка тих мешканців громади, які бажають займатись самостійно;
- створення та сприяння діяльності спортивних секцій, клубів за інтересами для мешканців громад фізкультурно-спортивної спрямованості;
- проведення фізкультурно-спортивних занять (у спортивних секціях, фізкультурно-оздоровчих групах), методичне керівництво і підтримка клубів по інтересах (туристських, футбольних тощо);
- підготовка та проведення різноманітних фізкультурно-спортивних заходів, включаючи змагання та свята в громаді;
- забезпечення участі представників громади в регіональних та інших змаганнях;

- дотримання правил охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки у процесі фізкультурно-спортивних занять.

Аналізування і рекомендації щодо подальшого вдосконалення фізкультурно-спортивних послуг. Процес внутрішнього аудиту забезпечує керівництво ОМС інформацією про ступінь, у який СУЯ задовольняє вимоги, а також про її результативність у досягненні цілей і задоволеності вимог замовників/громадян. Найвище керівництво має сприяти утвердженню культури випереджувального (про активного) внутрішнього аудиту, а не перевірок, націлених лише на обвинувачування в проблемах і зривах планів.

Хід проведення внутрішніх аудитів, рекомендацій щодо проведення внутрішнього аудиту, ведення записів та вимоги щодо кваліфікації аудиторів детально наведено у ДСТУ ISO 19011:2019 [122]. Оцінка «відповідність» – це виконання вимоги. «Невідповідність», у свою чергу, – це невиконання встановленої вимоги [165]. Для того, щоб усунути причину потенційної невідповідності або іншої потенційно небажаної ситуації, виконують запобіжні дії. Якщо в рамках СУЯ виявлені проблеми (невідповідності, виявлені при аудитах щодо намічених планів; недосягнення встановлених цілей; порушення інструкцій, збільшення скарг і звернень споживачів тощо), у подальшому необхідно проводити детальний аналіз причин їх виникнення.

Невідповідності можуть бути пов'язані з недоліками в документації та у планах, недостатньою кваліфікацією чи мотивацією персоналу. Коли причини відомі, треба визначити і реалізувати заходи їх усунення - коригувальні дії.

Дії керівництва ОМС та активу територіальної громади щодо подальшого вдосконалення ФСП також мають ґрунтуватися на основних положеннях європейської моделі само оцінювання «Загальна схема оцінювання» (Common Assessment Framework, CAF) [467].

Основою імплементації моделі CAF є описана самооцінка організації, що розуміється як відправна точка для всебічного процесу вдосконалення. Хоча схема CAF, насамперед, зосереджується на оцінці ефективності та

результативності системи управління, щоб зробити можливим удосконалення діяльності, мета моделі - сприяння належному врядуванню (Good Governance).

CAF має стати каталізатором процесу всеохоплюючого вдосконалення діяльності ОМС. Метою є надання кращих ФСП, оскільки впровадження CAF сприяє підвищенню якості послуг для замовників/користувачів, а отже, задоволенню громадян. Ця модель підтримує ОМС для того, щоб:

- запроваджувати культуру досконалості;
- поступово реалізувати логіку PDCA (plan, do, check, act - плануй, роби, перевіряй, дій), яка є основою стандартів ISO на системи управління;
- здійснити процес само оцінювання з метою отримання всебічної перевірки організації;
- здійснити діагностику, яка виявить сильні сторони та сфери вдосконалення, що допомагає визначити заходи щодо вдосконалення ФСП.

Доведено, що використання стандартів, по-перше, є конче необхідним, якщо громади прагнуть покращувати ФСП поряд з іншими послугами. По-друге, констатуємо запізнення використання сферою ФКіС міжнародних стандартів серії ISO 9000. По-третє, це дослідження є об'єктивно актуальним не лише для громад України, але також для інших країн Європейського Союзу.

Доведено, також, що весь значний масив заходів з розвитку ФКіС в громаді має спрямовувати відповідний стандарт, а також процедури [470; 471; 472]. Адже в умовах їх відсутності не можна комплексно планувати та розв'язувати нагальні питання цього сегменту розвитку територіальної громади. Крім того, як свідчить аналіз змісту вже існуючих численних програм розвитку ФКіС, як регіональних, так і тих, що створені для окремих громад, їх розробники не звертають увагу на думку мешканців щодо, по-перше, проблем поширення ФСП. І, по-друге, на наявні переваги мешканців на конкретній території, у конкретній громаді щодо отримання послуг з видів рухової активності та видів спорту [98; 100].

Безпосередню організаційно-управлінську діяльність із забезпечення виконання програми розвитку спорту має здійснювати відповідний відділ. В Україні зустрічаються такі назви в громадах: відділ сім'ї, молоді та спорту; освіти, культури, молоді, спорту та туризму; культури, молоді і спорту тощо). У такому відділі має бути сектор/фахівець з ФКіС. Він взаємодіє з комісією ради громади з питань культури, освіти, молоді і спорту, закладами освіти громади, а також, за наявності, з комунальною ДЮСШ/її відділенням, спортивним клубом, спортивними спорудами комунальної власності та лікарем медичного закладу, який відповідає за проведення фізкультурно-спортивних заходів та іншими причетними фахівцями і активом.

Для процесу, яким управляють при надаванні ФСП, потрібно визначати:

- хто є замовником – це може бути внутрішній замовник (структурний підрозділ, громадянин, який отримує ФСП) або зовнішній замовник (регіональні або національні структури, що проводять заходи);
- якими є основні входи до процесу – інформація, правові вимоги, політика органу влади, матеріали, енергія, людські та фінансові ресурси;
- якими є бажані виходи – характеристики ФСП, яку має бути надано користувачам послуг;
- які засоби контролю потрібні для перевірки процесу та/чи результатів;
- якою є взаємодія з іншими процесами органу самоврядування/громади (виходи з одного процесу переважно є входами до інших процесів).

Щодо ресурсів процесу – це усі сприяючі фактори (ресурси включають людей, устаткування, матеріали, приміщення і вимоги до «виробничого середовища»), що споживаються, але не перетворюються у такий стан, щоб стати вихідним потоком, та знаходяться у розпорядженні керівника процесу. Ресурс процесу: матеріальний чи інформаційний об'єкт, що використовується для здійснення процесу, але не є його входом. З огляду на множинність чинників, які можуть бути ресурсами ФСП, їх не можливо усі перерахувати.

Для поліпшення керованості процесу ФСП доцільно розділити його на мережу під процесів (підготовка кадрів, методичне і матеріально-технічне забезпечення, дотримання гігієнічних норм, правил техніки безпеки тощо). Для того, щоб не ламати існуючу в ОМС організаційну структуру, під процеси бажано виділяти/позначати у рамках підрозділів (служб, відділів), але це не є обов'язковим, адже не завжди можливо. Відповідальним за виконання кожного під процесу призначається посадова особа підрозділу, найчастіше це керівник підрозділу, в якому виконується під процес, який складається з певної кількості дрібніших робіт (дій) і входить як окрема складова до загального процесу надавання ФСП.

Визначені процеси органу самоврядування та структурних підрозділів у ході надання ФСП потрібно описати у службовій документації для можливості її використання в громаді.

Керівництво громади повинно визначити типи документів, які будуть розроблятися при побудові системи якості ФСП, їхню структуру та зміст. Зокрема може бути прийняте рішення про застосування методів подання процесів у вигляді блок-схем або текстового описання чи таблиці і т. ін.

5.3.1.3. Регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». Як зауважує М. В. Дутчак, протягом останнього десятиріччя у системі кадрового забезпечення вітчизняної сфери ФКіС було накопичено багато суперечностей між реальним станом справ та запитами суспільства і новими можливостями для їх задоволення. Усунення наявних протиріч і має бути базисом зростання кількості персоналу, спроможного до успішного вирішення професійних завдань на основі використання наукових знань і практики роботи та з урахуванням нових викликів [133, с. 124].

Автор наголошує, в нових умовах, що склались, науковцям і практикам необхідно сформулювати та в подальшому реалізувати сучасну стратегію

розвитку освіти у сфері ФКиС в Україні, що слугуватиме методологічним орієнтиром для удосконалення системи галузевої вищої освіти [133, с. 127].

На даний час серед головних завдань системи кадрового забезпечення галузі є потреба суттєво удосконалити вимоги до змісту, обсягу та якості вищої освіти [133]. Це торкається також організаторів фізичної культури.

Є необхідним і приведення до вимог часу та європейських стандартів існуючого Класифікатора професій України [166] та Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 85 «Спортивна діяльність» [299]. Розв'язання проблеми має відбуватись відповідно до Європейських рамок кваліфікацій, як основи інтеграції національних систем освіти [5]. В ухвалі колегії Мінмолодьспорту України вже передбачено внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 85, з урахуванням сучасних умов та вимог ринку праці, зокрема, визначення кваліфікаційних характеристик фахівців, які проводять фізкультурно-оздоровчу діяльність в територіальних громадах [285].

Мова йде про забезпечення становлення в спеціалізованому закладі вищої освіти такого конкурентоспроможного фахівця, який здатен досягати поставленої мети в швидкозмінних ситуаціях через опанування методами вирішення інноваційних професійних завдань і якостей особи.

Процес створення територіальних громад суттєво змінив вимоги до змісту та якості професійної підготовки фахівців сільських ТГ, що вимагає опанування освітнім рівнем магістра і готовності до виконання інноваційної діяльності.

Потреба обґрунтування і впровадження в діяльність спеціалізованих ЗВО професійного стандарту освітнього рівня магістр у т. ч. для організатора фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад зумовлена існуючою відсутністю вкрай потрібного стандартизованого підходу до визначення переліку їх трудових функцій, а також загальних і спеціальних компетентностей, що мають їх забезпечувати.

Існують затверджені кваліфікаційні характеристики «Інструктора з фізичної культури» [299]. Наказом Мінмолодьспорту встановлені вимоги до фахівця, які частково відображають суть діяльності організатора фізкультури сільських та селищних рад, а також об'єднаних територіальних громад. Але, як свідчить перший досвід діяльності відділів громад, до компетенції яких відносяться питання ФКиС, і фахівця (організатора) в структурі відділу, має бути віднесений суттєво інший обсяг питань [191].

Очевидно, що вказані посадові обов'язки [191] слабо окреслюють коло питань, пов'язаних зі змістом діяльності такого організатора, про якого йде мова. Якщо порівняти їх з основними напрямками діяльності відповідних відділів громад та нинішніх інструкторів з фізкультури, будуть помітні суттєві розбіжності: фактичний зміст діяльності інструктора є набагато більшим за обсягом, ніж це описано в існуючій посадовій інструкції [299] (табл. 5.4.).

Інструктор фізичної культури, часто буває єдиним спеціалістом профільного відділу громади, тож має потребу у відповідних знаннях, уміннях та компетентностях, які забезпечують увесь обсяг функцій, поданих у табл. 5.4. По-перше, і це відображено в кваліфікаційній характеристиці, він педагог, який проводить заняття з надавання ФСП. По-друге, має виконувати значний обсяг різноманітної організаційної роботи з участі в розробці та виконанні комплексних програм і планів розвитку фізкультури і спорту.

Вивчення практики підготовки фахівців аналогічного профілю свідчить про врахування вказаних особливостей у процесі їх освіти та підготовки за кордоном. Так, М. В. Данилевич відмічає, до навчального плану ліценціату (бакалаврату) «Спортивний інструктор» Державної вищої професійної школи імені Станіслава Пігоня, що в м. Кросьне Республіки Польща включені предмети «Управління спортивними та рекреаційними установами» та «Економіка спортивно-рекреаційних установ» [76, с. 220].

Литовський спортивний університет пропонує бакалаврську програму (в Україні - спеціалізація) «Спортивний менеджмент» [76, с. 244] Консорціум

семи університетів країн Європейського союзу, включаючи Литовський спортивний, готують так званих «фахівців нового покоління». У першому семестрі бакалаврату з фізичного виховання та здоров'я передбачений модуль «Управління проектами» (в обсязі 5 кредитів), у п'ятому семестрі «Політика та управління у сфері спорту та охорони здоров'я» [76, с. 247-248].

Таблиця 5.4

Порівняння визначеного практиками фізичної культури і спорту змісту діяльності відповідного відділу громад та інструктора фізичної культури ОТГ з вимогами його посадової інструкції

№ з/п	Напрямки діяльності [191]	Відображення в посадовій інструкції [299]		
		Повне	Часткове	Не відображено
1.	Вивчення думки мешканців громади, пов'язаної з розвитком ФКіС			+
2.	Планування розвитку ФКіС		+	
3.	Обґрунтування потреби перед керівництвом громади у фінансовому забезпеченні заходів з розвитку фізичної культури і спорту згідно Стратегії розвитку громади		+	
4.	Безпосередня організаційна робота по проведенню заходів з фізичної культури і спорту, взаємодія з суміжними фахівцями та активом		+	
5.	Залучення стороннього та узагальнення і активне поширення власного досвіду підвищення якості фізкультурно-спортивних послуг	+		
6.	Сприяння вдосконаленню матеріально-технічної бази занять спортом			+
7.	Робота з кадрами (спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту випускників шкіл, координація діяльності вже працюючих фахівців, формування і взаємодія з фізкультурно-спортивним активом)			+
8.	Забезпечення процесу залучення молоді до активних занять спортом	+		
9.	Сприяння створенню та координація діяльності фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів)			+
10.	Облік стану фізкультурно-спортивного життя громади	+		

У спортивному університеті м. Кьольн серед п'яти бакалаврських програм є «Спортивний менеджмент та комунікації в спорті» [76, с. 232].

В українських спеціалізованих ЗВО впродовж останніх років існувала спеціалізація «Менеджмент фізичної культури і спорту». Так, у Харківській державній академії фізичної культури підготовлена і реалізована освітньо-професійна програма «Менеджмент і маркетинг у сфері фізичної культури та спорту» [220]. Л. Я. Чеховською [444] обґрунтовані вимоги до стандарту «Менеджер фітнес-сервісу». Важливо, що ця практика цілком узгоджується з Європейською рамкою кваліфікацій «The European Qualifications Framework, EQF», європейським стандартом «EuropeActive» та ін. [515; 479; 480].

Серед завдань системи кадрового забезпечення галузі є потреба шляхом стандартизації освіти удосконалити вимоги до змісту, обсягу та якості вищої освіти магістрів, що в повній мірі торкається організаторів з фізкультури територіальних громад. Відповідно до покладених на цих фахівців функцій організаторів і методистів, їх не можна розглядати як ізольовано діючих виконавців. У Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників (Випуск 85 «Спортивна діяльність») вказано, що посада «Методиста з фізичної культури» передбачає освітній рівень магістр, тож це має бути використано.

5.3.1.4. Освітньо-професійна програма «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Для забезпечення належного рівня підготовки інструкторів фізкультурно-спортивної роботи сільських ТГ авторкою у складі робочої групи розроблено проєкт ОПП «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації

фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

У розробці пропонованої ОПП був використаний стандарт вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти [325].

Авторкою було обґрунтовано освітні компоненти, фахові компетентності та програмні результати навчання для ОПП «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» (Додаток Н).

ОПП впроваджена в роботу закладу вищої освіти Харківської державної академії фізичної культури (Рішення Вченої ради ХДАФК від 21 лютого 2022 року, протокол № 2), Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту; Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка, і вже має свої позитивні результати що підтверджується наявними актами і довідками про впровадження (Додаток Ц).

Авторка пропонує додати такі **фахові компетентності спеціалізації**:

СК 10. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій теорії управління та маркетингу у сфері фізичної культури і спорту.

СК 11. Здатність проєктувати діяльність (бізнес-план створення та розвитку, ефективна комунікація, підприємливість) фізкультурно-спортивної організації та управляти нею в умовах динамічного ринку або в сільській місцевості.

СК 12. Здатність структурувати проблеми та аналізувати результати діяльності фізкультурно-спортивної організації, зіставляти їх із факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, ухвалювати управлінські рішення та забезпечувати умови їх реалізації.

СК 13. Здатність орієнтуватися у законах ринку фізкультурно-спортивних послуг, методах маркетингових досліджень для побудови маркетингової стратегії розвитку фізкультурно-спортивної організації у сільській місцевості.

СК 14. Здатність до визначення прогностичних показників надання послуг, аналізу поведінки споживачів і конкурентів

СК. 15. Здатність орієнтуватися у законах ринку фізкультурноспортивних послуг, методах маркетингових досліджень для побудови маркетингової стратегії розвитку фізкультурноб спортивної організації

Вважаємо, що до **програмних результатів навчання спеціалізації** варто додати такі:

ПРН 10. Використовувати у практичній діяльності знання з теорії управління; демонструвати знання основних теорій мотивації, лідерства та влади для вирішення управлінських завдань у фізкультурно-спортивній діяльності, уміння використовувати різні способи вирішення конфліктних ситуацій, що виникають у спортивній організації.

ПРН 11. Здійснювати стратегічний, поточний та оперативний контроль за діяльністю організації, структурних підрозділів та персоналу.

ПРН 12. Демонструвати знання концепцій, функцій, видів, інструментів маркетингу та показувати навички підготовки й обґрунтування маркетингового забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності.

ПРН 13. Формувати підходи щодо прийняття управлінських рішень у складних і невизначених умовах розвитку сфери фізичної культури і спорту та окремих спортивних організацій із застосуванням SWOT-аналізу та іншого дослідницького інструментарію.

ПРН 14. Розробляти (самостійно або у складі групи) та організовувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту.

Для спеціалізації «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних» громад освітньо-професійна програма повинна додатково включати такі **освітні компоненти**:

ОК.12 Менеджмент та маркетинг у сфері фізичної культури і спорту (6 кредитів);

ОК.13 Методологія дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг (6 кредитів)

ОК.14 Інформаційно-комунікаційні системи у фізичній культурі і спорті (3 кредити)

ОК.15 Сучасні технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності (3 кредити)

ОК.16 Основи фандрейзингу

Розроблена ОПП включає ряд доповнень і удосконалень порівняно з вже прийнятим національним стандартом вищої освіти 2021 року. Вона орієнтована на специфічні потреби сучасних громад і ринку ФКіС, що дозволяє краще відповідати новим вимогам і викликам у цій сфері. Включення нових освітніх компонентів, фахових компетентностей і результатів навчання робить нашу ОПП актуальнішою і практичнішою. Це дозволяє підготувати фахівців, які можуть краще справлятися з реальними завданнями і потребами в сфері ФКіС, забезпечуючи ефективний розвиток інфраструктури і послуг в об'єднаних територіальних громадах.

Аналіз ОПП "Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад" у порівнянні з національним стандартом вищої освіти 2021 року демонструє суттєві вдосконалення і нововведення, які підкреслюють її актуальність і важливість.

Порівняння компетентностей:

Системний підхід. Розроблена ОПП включає глибоке розуміння системної інформаційної методології та методів моделювання складних систем, що виходить за межі базових знань, наданих у стандарті 2021 року. Це дозволяє студентам не тільки розуміти теоретичні аспекти, а й застосовувати системний підхід до реальних завдань.

Управлінські аспекти. Включення детальних знань з управління на рівні об'єднаних територіальних громад і міжнародних стандартів якості (ISO) підкреслює новизну розробленої програми в порівнянні з існуючим стандартом, який має загальніші вимоги.

Фандрейзинг та інфраструктура. Розроблена програма акцентує увагу на ефективному фандрейзингу та розвитку спортивної інфраструктури, що є додатковим аспектом, відсутнім у стандарті 2021 року, але критично важливим для розвитку фізкультурно-спортивної діяльності на місцевому рівні.

Важливість ОПП:

Актуальність і відповідність потребам. Нова ОПП відповідає сучасним викликам і потребам сфери ФКіС. Вона забезпечує підготовку фахівців, які здатні впоратися з новими завданнями, такими як управління ФСП в умовах об'єднаних територіальних громад, і впроваджувати інноваційні рішення для розвитку спортивної інфраструктури.

Практична орієнтація. Зосередження на практичних навичках, таких як фандрейзинг і системне управління, робить програму особливо цінною для покращення якості ФСП. Це дозволяє випускникам успішно реалізовувати проекти і програми, які відповідають сучасним вимогам і стандартам.

Впровадження нових стандартів. ОПП інтегрує передові знання і методики, що дозволяє ефективно відповідати на потреби ринку праці і забезпечувати високу якість підготовки фахівців у сфері ФКіС.

На основі виявлених відмінностей і переваг розробленої програми, рекомендовано зберегти і далі розвивати інноваційні компоненти ОПП, забезпечуючи її актуальність і ефективність у підготовці фахівців. Подальше вдосконалення і адаптація програми до змінюваних потреб і вимог ринку сприятиме підвищенню її значущості і практичної цінності.

5.3.2. Алгоритм розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад. Алгоритм розвитку сфери ФКіС в умовах

сільських територіальних громад з використанням регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» - це послідовність дій, що включає в себе кроки і методи, необхідні для покращення управління і надання ФСП в сільських територіальних громадах з урахуванням сучасних регіональних стандартів якості. Цей алгоритм спрямований на забезпечення високої якості послуг, ефективне використання ресурсів і підвищення рівня задоволеності населення.

На рис. 5.2. представлений алгоритм розвитку сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад використовуючи запропоновану групу регіональних стандартів управління якістю ФСП населенню. Він вміщає такі складові: аналіз поточного стану: оцінка існуючої ситуації; визначення проблем і потреб, встановлення цілей і завдань: формулювання цілей; окреслення завдань, розробка плану дій: створення стратегії; визначення стандартів, модернізація інфраструктури: оновлення об'єктів; забезпечення обладнанням, розробка і впровадження програм: створення нових програм; адаптація програм, навчання та підвищення кваліфікації: підготовка кадрів; атестація та сертифікація, впровадження системи моніторингу і оцінки: моніторинг процесів; оцінка якості послуг, залучення громади і спонсорів: активна участь населення; залучення спонсорів, корекція і вдосконалення: аналіз результатів; корекція планів, документування і звітність: звітність; документування.

Характеристика алгоритму: комплексний підхід: алгоритм забезпечує комплексний підхід до розвитку сфери ФКіС, охоплюючи всі основні аспекти управління від планування до реалізації і оцінки результатів. стандартизація: впровадження регіональних стандартів управління якістю гарантує, що послуги відповідають сучасним вимогам і стандартам. залучення ресурсів: алгоритм передбачає ефективне використання ресурсів громади, включаючи фінансові, людські та інфраструктурні ресурси.

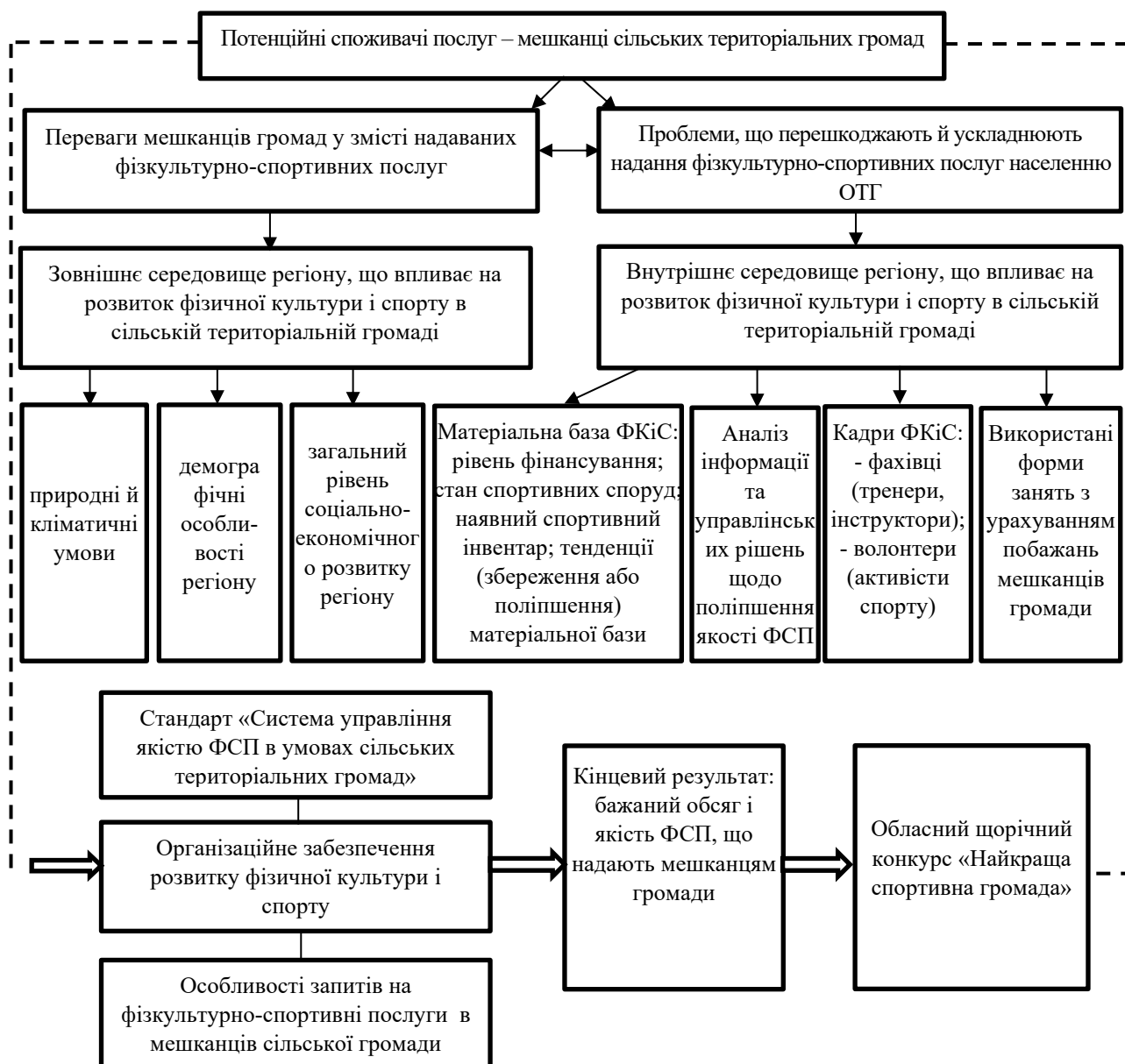

Рис. 2. Алгоритм розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад

Основною метою є покращення якості ФСП, що веде до підвищення рівня задоволеності населення і покращення здоров'я громади. гнучкість: можливість корекції і вдосконалення на основі аналізу результатів дозволяє адаптувати план до змінних умов і потреб громади.

Алгоритм розвитку сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад з використанням стандарту управління якістю ФСП є структурованим і комплексним підходом до покращення управління та надання послуг.

Це забезпечує ефективне планування, реалізацію, моніторинг та оцінку всіх аспектів розвитку, що веде до підвищення якості послуг, задоволення потреб населення і покращення соціального та здоров'я середовища в громадах.

Результати, що проявляються в наданні якісних ФСП:

Покращення якості послуг: уніфіковані послуги - наявність високих стандартів забезпечує стабільність і передбачуваність фізкультурно-спортивних послуг; відповідність стандартам - послуги відповідають міжнародним або національним стандартам якості, що забезпечує їх високу якість і ефективність.

Задоволеність населення: вища якість обслуговування: Покращення якості ФСП веде до підвищення рівня задоволеності населення; залучення до активності: Задоволеність послугами може сприяти збільшенню рівня участі населення в фізичній активності та спортивних заходах.

Ефективність управління: оптимізація процесів - стандартизація дозволяє ефективніше управляти ресурсами і процесами, що веде до оптимізації витрат і покращення результатів; прозорість і підзвітність: Впровадження регіональних стандартів підвищує прозорість процесів і забезпечує підзвітність управлінського персоналу.

Розвиток інфраструктури: модернізація - впровадження регіональних стандартів може стимулювати модернізацію спортивної інфраструктури і поліпшення її функціональних характеристик; нові можливості - забезпечення доступу до сучасного спортивного обладнання та інфраструктури, що відповідає стандартам якості.

Соціальний вплив: покращення здоров'я - якісні ФСП сприяють підвищенню рівня фізичної активності та покращенню здоров'я населення; соціальна інтеграція. Підвищення якості послуг може сприяти соціальному зближенню і активізації громади.

Застосування стандартизації управління в сфері ФКіС в сільських територіальних громадах забезпечує системний підхід до підвищення якості ФСП. Основними результатами є покращення якості послуг, підвищення задоволеності населення, ефективність управління, розвиток інфраструктури та позитивний соціальний вплив. Стандартизація допомагає створити передбачувані і стабільні умови для надання послуг, забезпечуючи високу якість і відповідність потребам громади.

Висновки до п'ятого розділу

1. Результати, одержані нами на попередніх етапах дослідження, дозволили сформулювати теоретико-методологічні засади стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту. Вони слугували підґрунтям для розробки Концепції стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, яка реалізує теоретичні принципи через конкретні механізми управління в сільських територіальних громадах. Запропонована Концепція спрямована на практичне застосування теоретичних положень.

2. Концепція стандартизації управління сферою фізичної культури та спорту в умовах сільських територіальних громад містить мету, основні етапи вдосконалення системи управління та напрями реалізації стандартів у сфері фізичної культури і спорту (стандартизація управління сферою ФКіС та стандартизація фахової підготовки надавачів фізкультурно-спортивних послуг), враховує об'єктивні передумови сучасності та особливості процесу управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, а також сприятливі можливості і загрози внутрішнього та зовнішнього середовища, містить механізми і засоби досягнення результатів (введення регіональних стандартів управління, розроблення алгоритму розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських

територіальних громад), забезпечує прогнозовані ефекти та бажані результати, єдиний підхід до управління та підвищують його результативність.

3. Теоретичні засади стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту зумовили необхідність розроблення регіональних стандартів.

Розроблений регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»» можна вважати як взірець для наслідування в інших областях України. Передбачається адаптація окремих індикаторів цього стандарту відповідно до економічного стану області і можливостей бюджету, включаючи обсяги субвенцій для переможців конкурсу, рівень розвитку фізичної культури і спорту в громадах, а також кількість громад.

Обґрунтовано і розроблено регіональний стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» на основі міжнародних стандартів серії ISO 9000. Такий підхід відкриває нові перспективи для застосування міжнародних стандартів ISO 9000 у сфері фізичної культури і спорту.

Розроблений регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» визначає вимоги до довгострокового і короткострокового підвищення кваліфікації та стажування вказаних фахівців.

Обґрунтовано фахові компетентності, освітні компоненти та програмні результати навчання для ОПП «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад» спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Запропоновані компетентності є необхідними для провадження професійної діяльності фахівця сфери ФКіС в сільських територіальних громадах

Розроблена нами Концепція стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад може слугувати основою для подальших реформ в системі управління сферою фізичної культури і спорту сільських ТГ, залучення сільського населення до занять фізичною культурою і спортом підвищення якості ФСП.

Представлені у розділі результати досліджень опубліковані в наступних публікаціях автора [96; 97; 99; 104; 111].

РОЗДІЛ 6

ПРОГНОСТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Рівень залучення мешканців сільських територіальних громад до занять фізичною культурою і спортом - це важливий показник функціонування сфери ФКіС на селі. Саме тому, що місце ФКіС в системі цінностей сучасної культури зростає, фізкультурно-спортивний рух в українському суспільстві має набувати все більш потужного розвитку. Проте для досягнення бажаного стану управління сферою ФКіС і надавання якісних ФСП потрібен не лише детальний аналіз існуючих у сфері проблем, але також розробка і впровадження потрібних інновацій [236; 237].

Показано, такі зміни можуть регулюватись за допомогою міжнародних стандартів покращення якості управління серії ISO 9000, адже вони призначені для створення та вдосконалення СУЯ у різних сферах. Доведено, ці стандарти можуть бути важливими і корисними при покращенні також стану сфери ФКіС і практики надання ФСП в умовах територіальних громад. Але для того, щоб впровадження обґрунтованих регіональних стандартів управління сферою ФКіС в сільських територіальних громадах стало дійсно можливим, необхідна ще й їхня попередня оцінка експертами у сфері ФКіС.

Для неупередженої оцінки якості виконаних наукових розробок на базі стандартів серії ISO 9000 були застосовані процедури валідації і верифікації. Обидва поняття пов'язані з тестуванням будь-якого продукту і забезпеченням його високої якості. Валідація - впевненість виробника в тому, що він створив продукт за існуючими стандартами. Верифікація - допомагає переконатися в тому, що виріб відповідає всім спочатку заданим до нього вимогам [46].

Для отримання об'єктивної оцінки якості розроблених регіональних стандартів управління був використаний механізм їх експертного оцінювання у формі опитування висококваліфікованих фахівців. Експертами зголосились бути 38 провідних науковців України: доктори наук, професори, які працюють у закладах вищої освіти. Причому, більша частина з яких у спеціалізованих ЗВО фізкультурного профілю та на факультетах фізичного виховання міст України.

Експертне оцінювання відбувалось згідно спеціально підготовленого для цієї процедури опитувальника дистанційно: науковцям надсилалась анкета разом з проєктами розроблених регіональних стандартів управління. І надавався час впродовж двох тижнів для неквапливого і всебічного ознайомлення з проєктами, заповнення опитувальника і повернення його автору дисертації (Додатки О).

Метою дослідження була фіксація, відстеження та аналіз за сукупністю показників оцінок експертів стосовно використання розроблених регіональних стандартів управління для покращення стану сфери ФКіС в умовах громад.

Завдання дослідження, які мало вирішити експертне опитування:

- встановити наявність потреби у суттєвому покращенні управління розвитком сфери ФКіС в територіальних громадах;
- визначити перспективи використання міжнародних стандартів серії ISO 9000, а саме розробленої на їх основі групи регіональних стандартів управління, до вдосконалення управління сферою фізичної культури і спортом на місцевому рівні;
- зафіксувати окремі суттєві умови для результативного впровадження розроблених регіональних стандартів управління сферою ФКіС в громадах.

Гіпотези експертного оцінювання:

- виходили з припущення, що управління розвитком ФКіС на місцевому рівні спорту потребує суттєвих змін та вдосконалення;

- використання міжнародних стандартів ISO 9000 може бути важливим для створення системи управління якістю у сфері фізичної культури спорту;
- стандарти у сфері ФКіС, точніше їх група, має бути впроваджена на регіональному рівні, включаючи територіальні громади;
- зміст і структура розроблених регіональних стандартів управління є вдалою, а отже потенційна дієвість їх є високою і може підвищити рівень якості надавання відповідних послуг;
- процес впровадження групи розроблених регіональних стандартів управління фізичною культурою і спортом потрібно ретельно готувати. У цьому випадку застосування групи стандартів вдосконалення управління фізичною культурою і спортом матиме позитивний ефект і підвищить якість надавання фізкультурно-спортивних послуг в умовах територіальних громад.

Об'єктом дослідження виступають експерти у галузі ФКіС, а саме науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти України (доктори наук різних спеціальностей, професори), які працюють у сфері ФКіС.

Предметом дослідження є думка експертів щодо використання запропонованої до використання групи регіональних стандартів управління для вдосконалення управління фізичною культурою і спортом в територіальних громадах.

Метод збору емпіричного матеріалу – експертне опитування за допомогою анкетування у цифровому та заочному форматі. Для участі в експертній групі запрошені 41 науково-педагогічний працівник ЗВО України. Отримані 38 правильно оформлених анкети, 1 визнана зіпсованою, а ще 2 були отримані із запізненням відносно плану виконання робіт і тому не використані.

Для аналізу відповідей застосовані методи математичної статистики, екстраполяції, моделювання, пошукового та нормативного прогнозування.

Ймовірність похибки, при якій допустимо відкинути нульову гіпотезу та прийняти альтернативну, залежить від кожного конкретного випадку. В значній мірі ця ймовірність визначається характером досліджуваної ситуації.

Чим більша ймовірність, щодо якої потрібно уникнути помилкового рішення, тим більш вузькими є кордони ймовірності помилки, при якій відкидається нульова гіпотеза, так званий довірчий інтервал ймовірності [20].

6.1. Перспективи удосконалення системи управління розвитком фізичної культури і спорту

Кількісні методи можуть бути застосовані в дослідженні лише після того, як емпіричні дані переведені на мову чисел. Передумовою і початком застосування кількісних методів в соціологічних дослідженнях є вимір. Зазвичай під виміром розуміється «пізнавальний процес, в якому визначається відношення однієї (вимірюваної) величини до іншої однорідної величини, прийнятої за певну одиницю виміру» [257, с. 8]. Анкета, яка була застосована для опитування експертів, мала шість блоків критеріїв оцінювання. В кожному блоці по п'ять тверджень, з якими респонденти ознайомилися та мали змогу відповісти, наскільки вони згодні з тим чи іншим твердженням.

Стосовно твердження, що рівень управління суттєво визначає стан розвитку спорту і якість ФСП, маємо наступні результати. Згідно отриманих даних, що зображені на рис. 6.1, суттєва більшість, а саме 81,6% експертів згодні з наведеним твердженням. 15,8% опитаних респондентів зазначили, що вони скоріше згодні з ним, а 2,6% опитаних експертів зазначили, що скоріше не згодні з даним твердженням. З формули та комп'ютерного розрахунку можна говорити про те, що можливість вибору респондентами варіанту «Не згоден(-а)» була, теоретично, доволі низькою, що підтверджують дані Рис. 6.1.

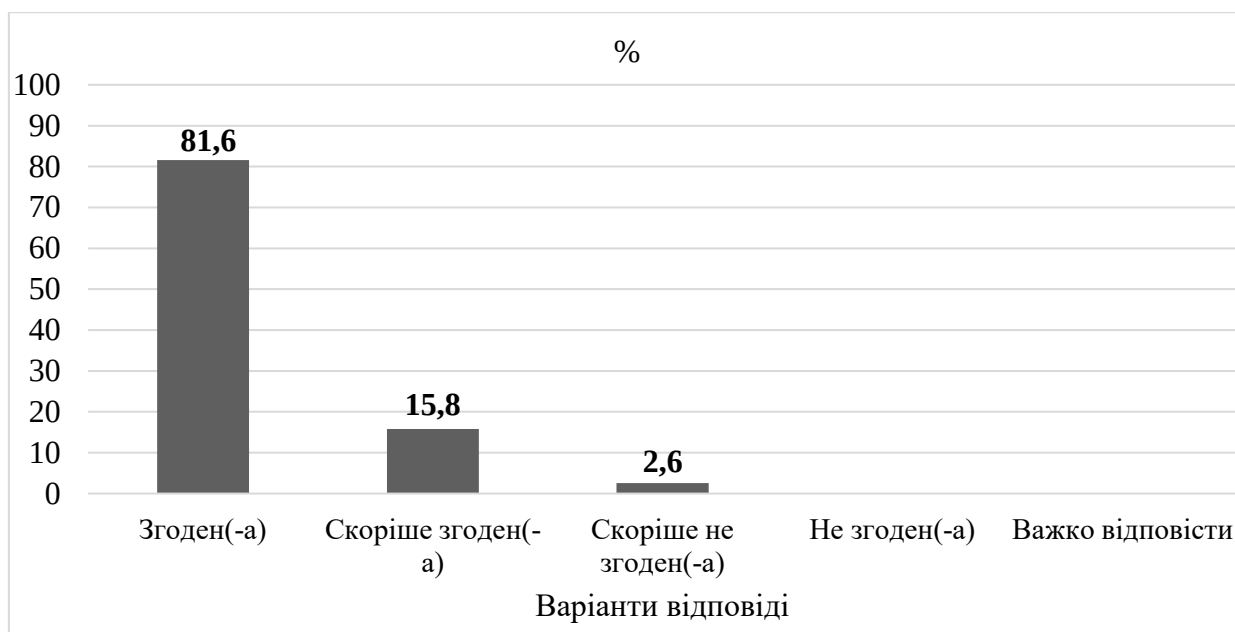

Рис. 6.1. Розподіл відповідей експертів стосовно твердження, що рівень управління визначає стан розвитку ФКіС і якість фізкультурно-спортивних послуг

Виходячи з отриманих даних, ми можемо говорити про те, що переважна більшість респондентів згодні з тим, що рівень управління суттєво визначає стан розвитку сфери ФКіС і якість ФСП. З цього випливає, що покращенню рівня управління має приділятися значна увага, оскільки він є рушієм та важливим фактором і покращення стану розвитку м та якості ФСП в територіальних громадах.

Що стосується твердження про існуючий слабкий рівень управління розвитком спорту на місцевому рівні, можна говорити наступне (рис. 6.2). 50% респондентів згодні з цим твердженням, 39,5% опитаних зазначили, що вони скоріше згодні з ним і 10,5% опитаних вказали, що вони скоріше не згодні з даним твердженням.

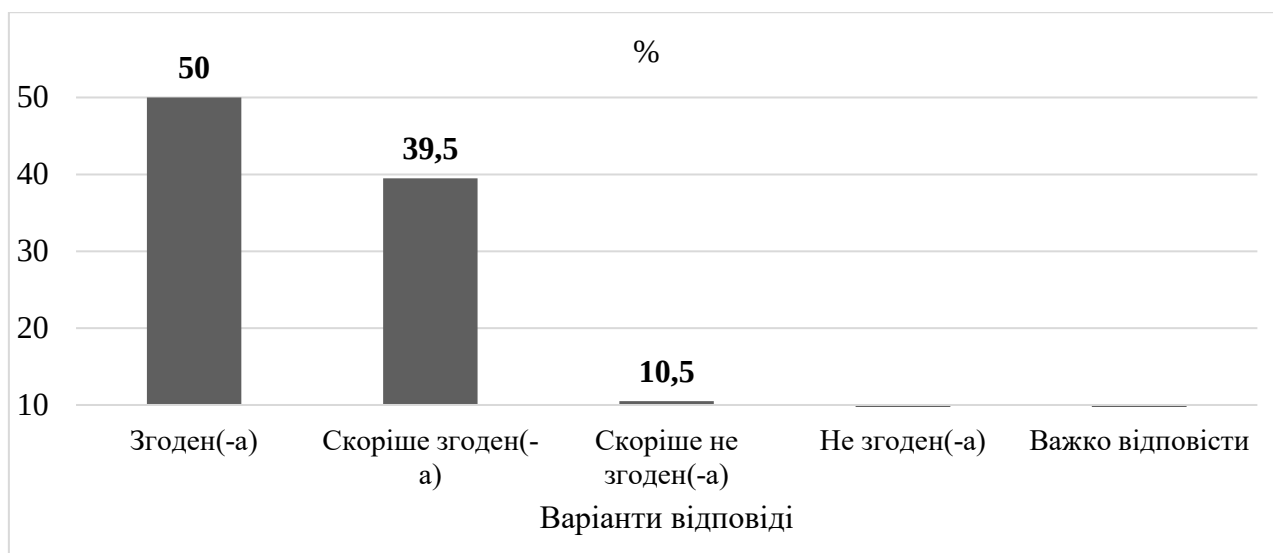

Рис. 6.2. Розподіл відповідей експертів щодо твердження про існуючий слабкий та недостатній рівень управління розвитком фізичної культури і спорту на місцевому рівні

Проаналізувавши отримані дані, можна дійти висновку, що переважна більшість опитаних експертів згодна з твердженням про слабкий і недостатній рівень існуючого управління сферою. Очевидно, що необхідно і надалі більш детально розглядати стан управління, аналізувати всі критерії згідно вимог до системи управління, вносити, за необхідності, корективи та впроваджувати їх на місцевому рівні задля вдосконалення розвитку ФКіС. Очевидно, що цьому має посприяти також впровадження пропонованої групи розроблених регіональних стандартів управління.

Згідно з даними, що представлені на рис. 6.3, а саме оцінки твердження про існування значних можливостей та резервів для покращення управління розвитком ФКіС на місцевому рівні, маємо наступні дані: більшість експертів – 65,8% згодні з наведеним твердженням, 29,0% опитаних зазначили, що вони скоріше згодні з цим твердженням, а 2,6% експертів вказали, що скоріше не згодні з цим твердженням. Отже, варіант «Не згоден(-а)» не був обраний експертами, а варіант «Важко відповісти» обрали 2,6% експертів.

Виходячи з отриманих даних, можна говорити про те, що більшість респондентів підтримують твердження про існування значних можливостей та резервів для покращення управління розвитком ФКиС на місцевому рівні.

З цього можна зробити висновок: для покращення рівня управління розвитком ФКиС на місцевому рівні важливо використовувати, за їх наявності, існуючі резерви та можливості, оскільки їхнє застосування, на погляд науковців, які зголосились бути експертами, безпосередньо вплине на підвищення рівня розвитку сфери.

Наступне запитання дослідження стосовно твердження про необхідність долучення спортивної науки до покращення управління розвитком ФКиС на регіональному рівні. Звернувши увагу на отримані дані, що зображені на рис. 6.4, можемо говорити про те, що переважна більшість опитаних, а саме 84,2% згодні з цим твердженням, ще 15,8% експертів скоріше згодні з ним. Як бачимо, опитані погоджуються з запропонованим твердженням. Адже варіанти «Скоріше не згоден(-а)», «Не згоден(-а)» та «Важко відповісти» взагалі не були обрані.

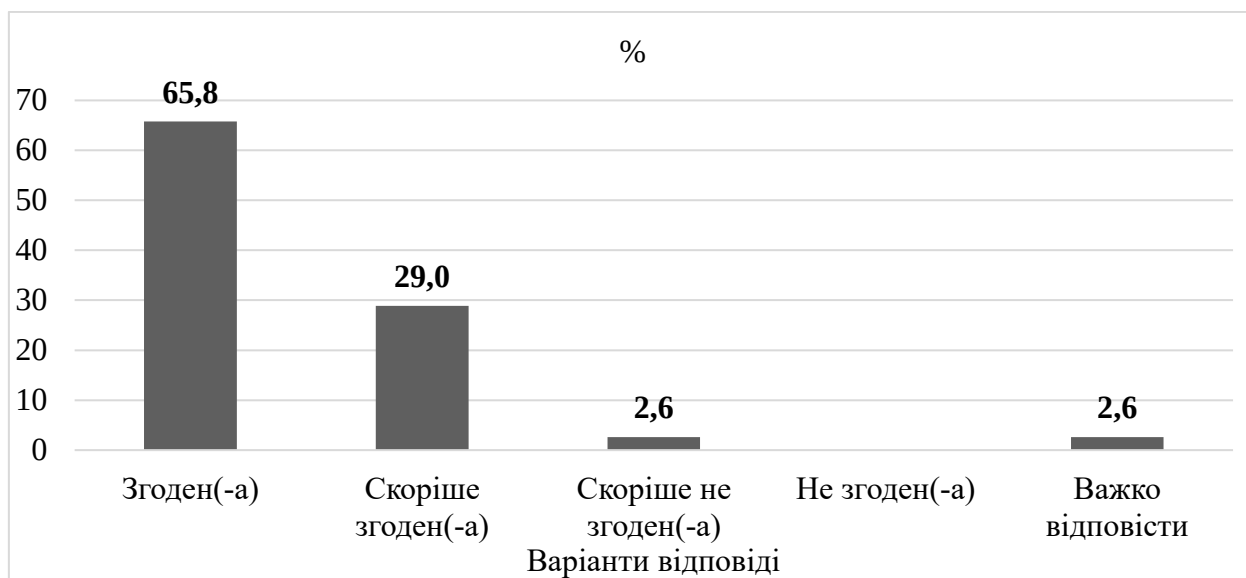

Рис. 6.3. Розподіл відповідей експертів щодо твердження про існування значних можливостей та резервів для покращення управління розвитком фізичної культури і спорту на місцевому рівні

Проаналізувавши та обробивши отримані дані, можемо стверджувати: суттєва більшість респондентів підтримує необхідність долучення спортивної науки до покращення управління розвитком ФКиС на регіональному рівні. В даному випадку, рекомендується застосування певних здобутків спортивної науки як важливого триггеру підвищення рівня управління розвитком сфери.

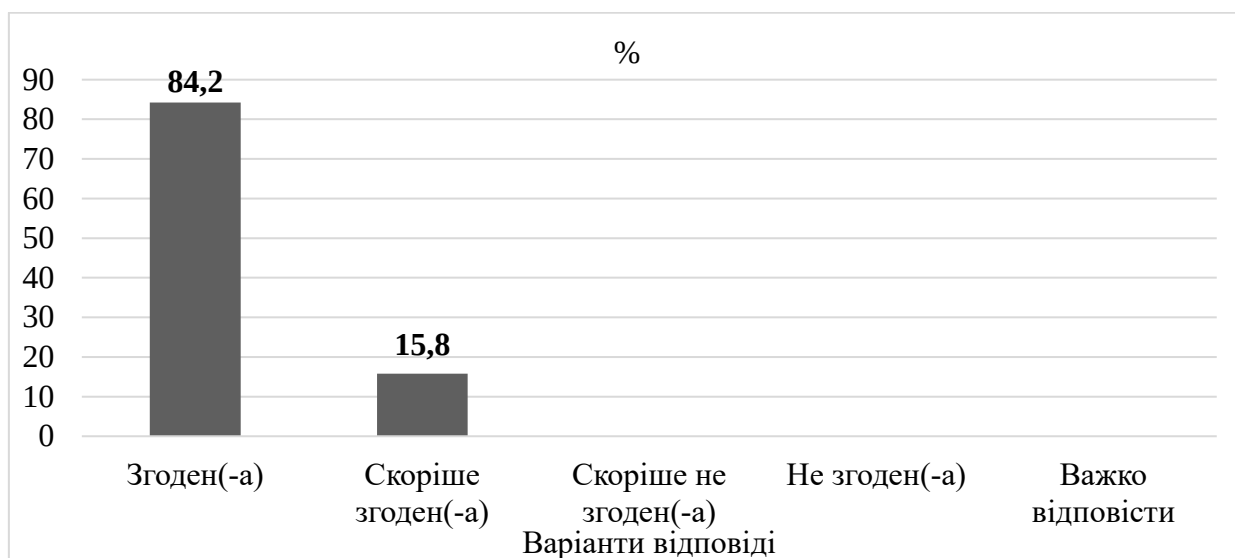

Рис. 6.4. Думка експертів щодо твердження про необхідність долучення можливостей спортивної науки до покращення управління розвитком фізичної культури і спорту на регіональному рівні

Наступне і останнє твердження у першому блоці анкети було стосовно покращення управління ФКиС у регіонах через впровадження у практику якісних наукових розробок. Обробивши дані, зображені на рис. 6.5, можемо говорити про наступне: переважна частина наших респондентів, а саме 81,5% погоджуються з наведеним твердженням, а ще 18,5% експертів скоріше погоджуються з ним. Як бачимо, простежується наявна тенденція результатів: згідно рис. 6.5 варіанти «Скоріше не згоден(-а)», «Не згоден(-а)» та «Важко відповісти» не були обрані жодним з опитаних.

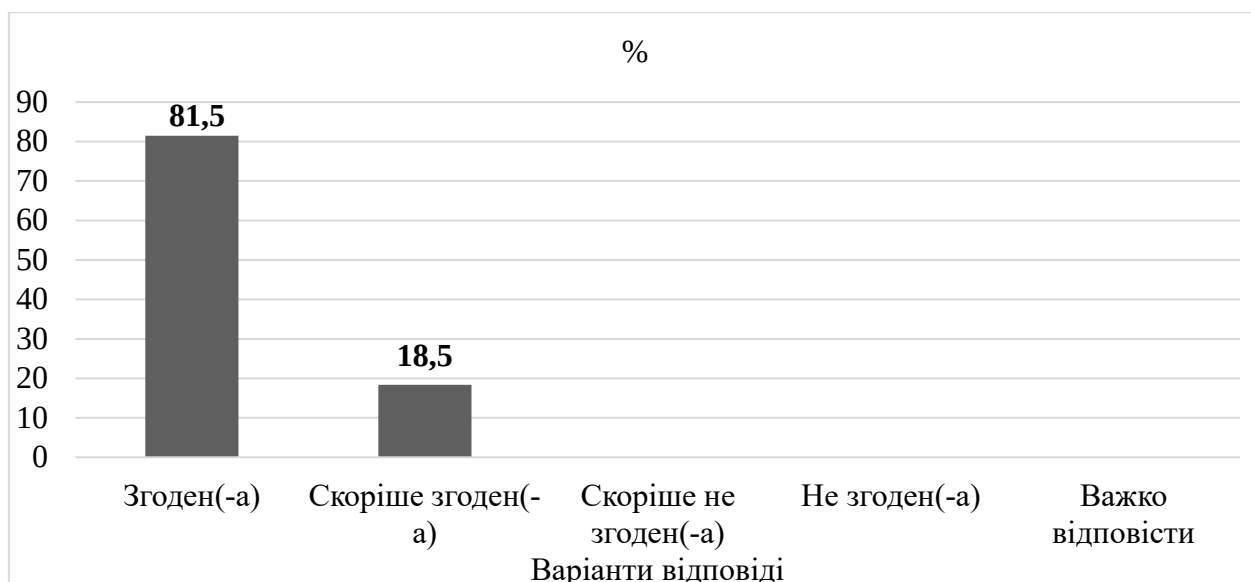

Рис. 6.5. Розподіл відповідей експертів стосовно твердження про покращення управління фізичною культурою і спортом у регіонах через впровадження у практику якісних наукових розробок

Згідно з отриманими даними, можемо дійти висновку, що опитані експерти згодні та підтримують покращення управління сферою фізичної культури і спортом у регіонах через впровадження наукових розробок. З цього випливає, що необхідність створення якісних наукових розробок є однією з найважливіших задач для суттєвого покращення рівня управління цією сферою у регіонах. Це, одночасно, свідчить про потребу всілякої державної та регіональної підтримки науковців в частині покращення управління ФКіС.

6.2. Можливості використання міжнародних стандартів для вдосконалення управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад

Згідно з відомостями, що представлені на рис. 6.6, маємо наступні дані: більшість респондентів – 73,7% вказали, що згодні з твердженням про необхідність створення системи управління якістю ФСП населенню, а 23,7% експертів зазначили, що вони скоріше з цим погоджуються. Ще 2,6% опитаних не змогли дати точної відповіді.

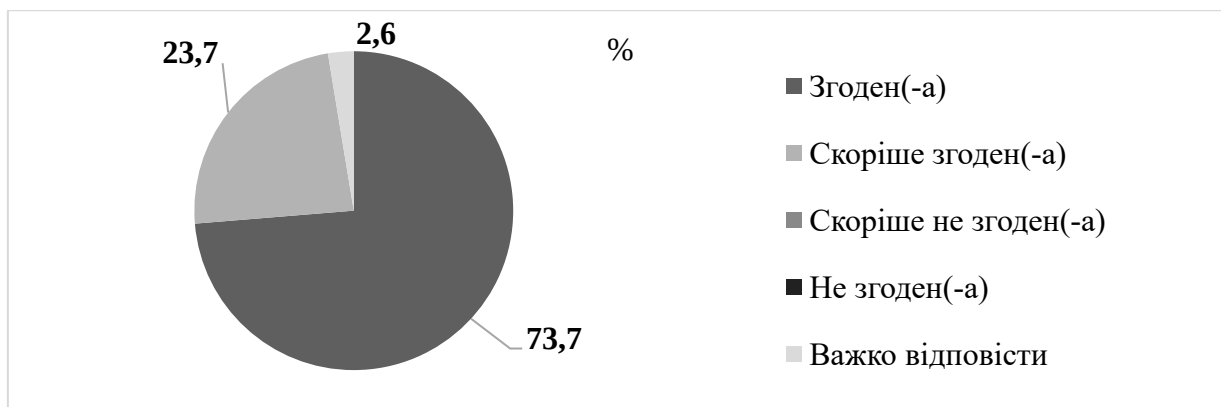

Рис. 6.6. Розподіл відповідей респондентів щодо твердження про необхідність створення системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг населенню

Виходячи з отриманих даних, можна стверджувати, що, переважна більшість експертів згодна з необхідністю створення системи управління якістю ФСП населенню. В даному випадку є сенс обговорення, розробки та впровадження системи управління якістю як вагомого рушія у сфері ФКіС територіальних громад.

Наступне твердження дослідження було про потребу використання кращих міжнародних, у тому числі, європейських практик для підвищення якості управління сферою (рис. 6.7).

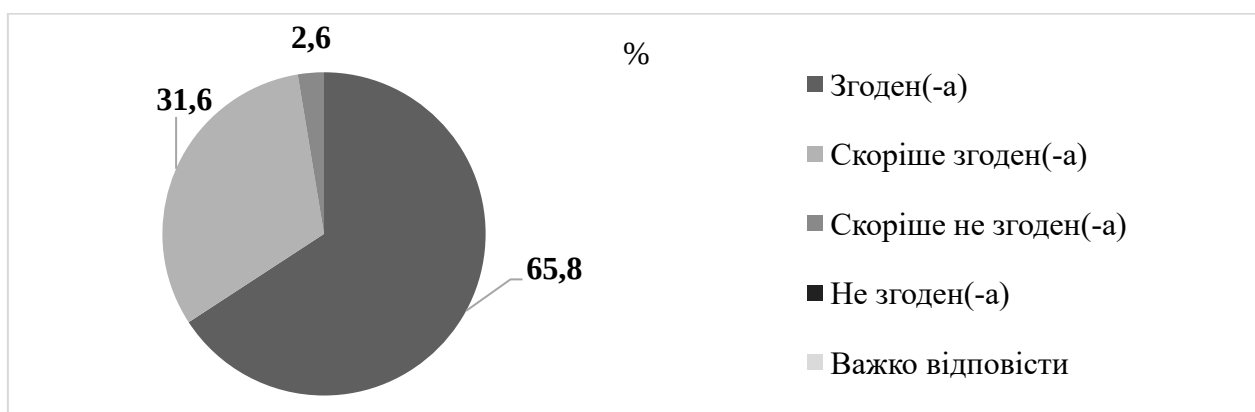

Рис. 6.7. Розподіл відповідей експертів щодо твердження про сприяння вдосконаленню управління якістю у фізичній культурі і спорті за рахунок використання кращих міжнародних практик

Проаналізувавши відповіді респондентів, отримали наступні дані: більшість респондентів, а саме 65,8% погоджуються з наведеним твердженням, 31,6% експертів скоріше згодні з цим. Проте 2,6% респондентів скоріше не згодні з вказаним твердженням. Варіант «Важко відповісти» не був обраний жодним з опитаних експертів.

Виходячи з отриманих даних, можна говорити про те, що суттєва більшість опитаних підтримує ідею використання кращих міжнародних, у тому числі, європейських практик як ефективного способу сприяння в Україні вдосконаленню системи управління сферою ФКіС. Що, в свою чергу, могло б бути впроваджено у практику покращення розвитку ФКіС в громадах.

Кажучи про твердження щодо можливого використання міжнародних стандартів серії ISO 9000 для створення якісної системи управління ФКіС, можна говорити таке: згідно з отриманими даними, що представлені на (рис. 6.8), переважна більшість - 60,5% опитаних вказали, що вони підтримують це твердження, а 36,9% експертів зазначили, що скоріше погоджуються можливим використанням міжнародних стандартів для створення якісної системи управління ФКіС. І ще 2,6% експертів не змогли дати точної відповіді.

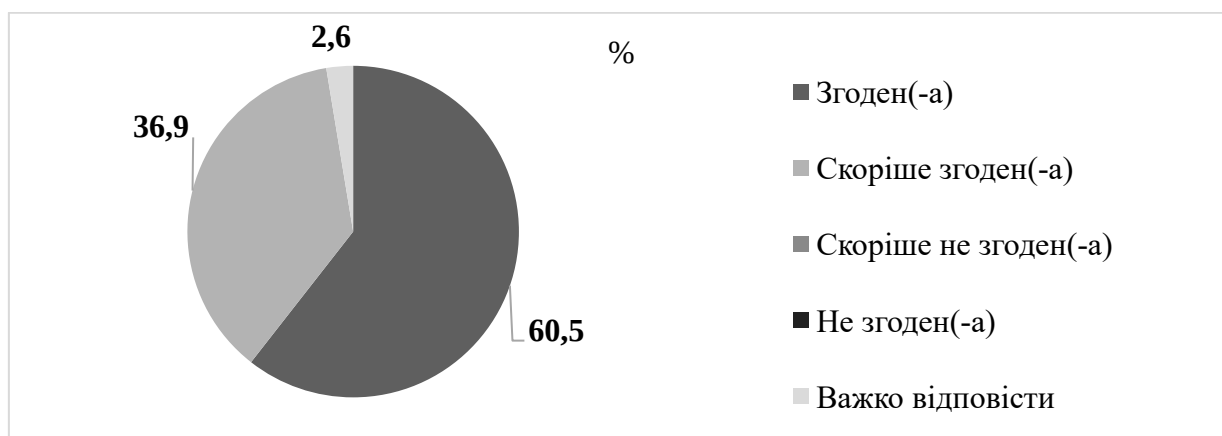

Рис. 6.8. Думка експертів щодо можливого використання міжнародних стандартів ISO серії 9000 для створення якісної системи управління фізичною культурою і спортом

Проаналізувавши отримані дані, можна дійти висновку, що експерти згодні з ідеєю можливого використання міжнародних стандартів серії ISO 9000 до створення якісної системи управління фізичною культурою і спортом. Тобто, існуюча тенденція використання міжнародних стандартів до різних соціальних сфер дійсно може бути ефективною та дієвою також і у випадку її обґрунтування для вдосконалення сфери ФКіС. Проте, варто наголосити, що існують певні аспекти, що перешкоджають швидкому використанню даних міжнародних стандартів, про які буде наголошено у наступному твердженні.

Що стосується даних, які представлені на (рис. 6.9), а саме твердження щодо неможливості використання міжнародних стандартів ISO серії 9000 без переробки до сфери ФКіС, маємо наступні дані: більшість експертів – 76,3% вказали, що погоджуються з неможливістю використання цих стандартів без їх адаптації до сфери ФКіС. 15,9% експертів зазначили, що скоріше згодні з наведеним твердженням, а ще 2,6% вказали, що вони скоріше не згодні. Як бачимо, є респонденти, що зовсім не згодні з даним твердженням, і частка їх складає теж 2,6%. Крім того, ще 2,6% опитаних не дали точної відповіді.

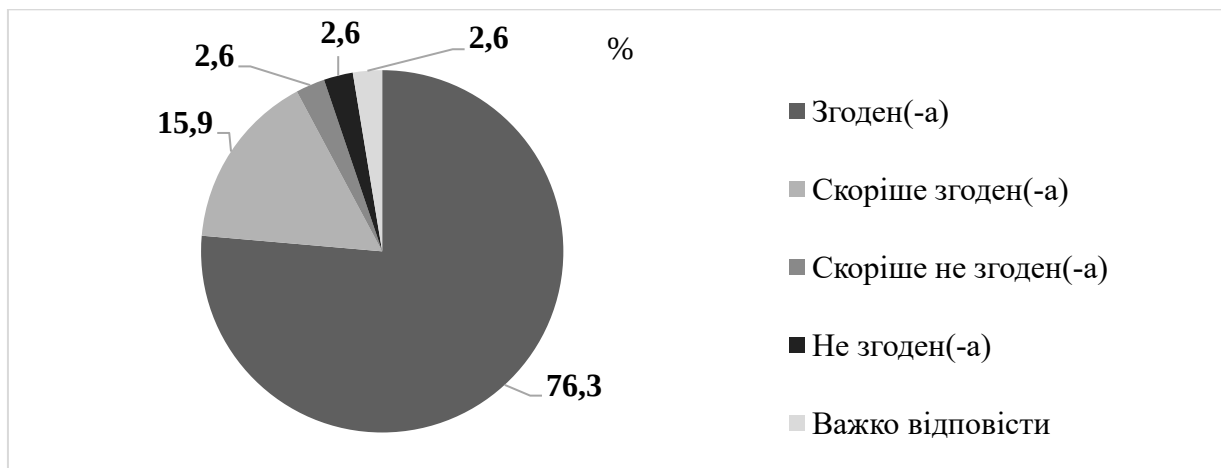

Рис. 6.9. Думка експертів щодо твердження про неможливість використання стандартів серії ISO 9000 без їх переробки для сфери ФКіС

Виходячи з отриманих даних, бачимо, що більшість експертів згодні з неможливістю використання міжнародних стандартів без адаптації до сфери

ФКіС. Але є й незгодні з цим твердженням. Тобто, є мала частина (2,6%), хто вважає, що міжнародні стандарти можна використовувати без їхньої адаптації.

Наступне твердження дослідження стосовно необхідності відповідних наукових розробок для використання у сфері ФКіС міжнародних стандартів серії ISO 9000. Звернувшись до отриманих даних, що зображені на (рис. 6.10), можемо говорити про те, що 76,3% експертів підтримують дане твердження. 21,1% експертів вказали, що скоріше згодні з ним, а ще 2,6% опитаних не змогли дати конкретну відповідь. Як бачимо, переважна кількість експертів згодні з запропонованим твердженням, а тих, хто зовсім не згоден немає.

Проаналізувавши та обробивши отримані дані, можемо стверджувати, що на погляд експертів, дійсно є необхідність відповідних наукових розробок задля використання у сфері ФКіС міжнародних стандартів серії ISO 9000. Хоча таке впровадження є важливим, воно вимагає ґрунтовного опрацювання.

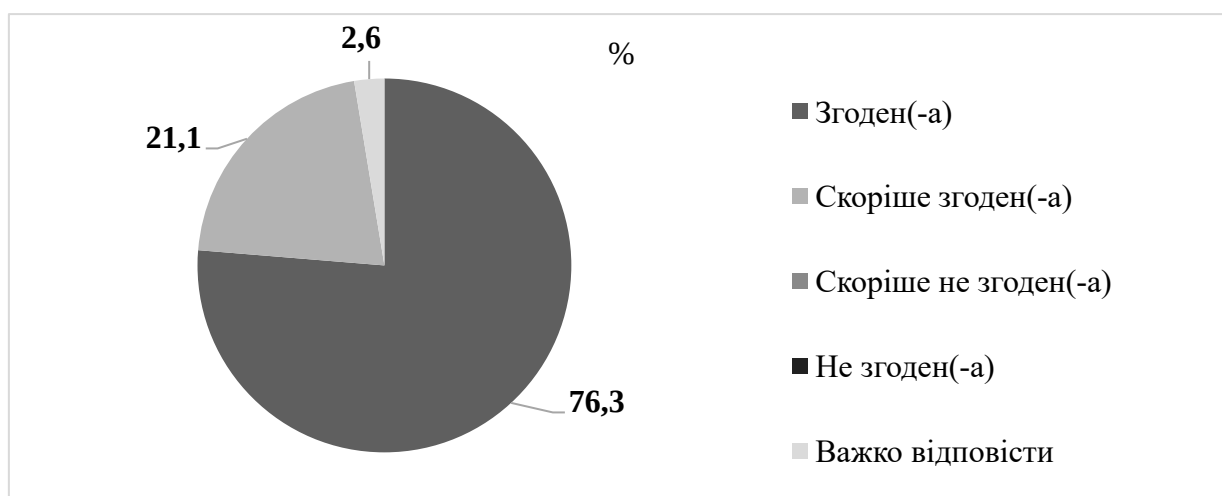

Рис. 6.10. Розподіл відповідей експертів щодо необхідності наукових розробок для використання у спорті міжнародних стандартів серії ISO 9000

6.3. Затребуваність розробки регіональних стандартів управління в сфері фізичної культури і спорту

Щодо твердження про необхідність групи стандартів для управління якістю ФСП, можна говорити про наступне: згідно з отриманими даними, що

подані на (рис. 6.11), більшість експертів – 60,5%, вказали, що погоджуються з даним твердженням. 26,3% опитаних респондентів скоріше згодні з ним. 5,3% були скоріше не згодні з даним твердженням, 2,6% респондентів виявились не згодними з поданим твердженням, ще 5,3% опитаних не змогли дати відповіді.

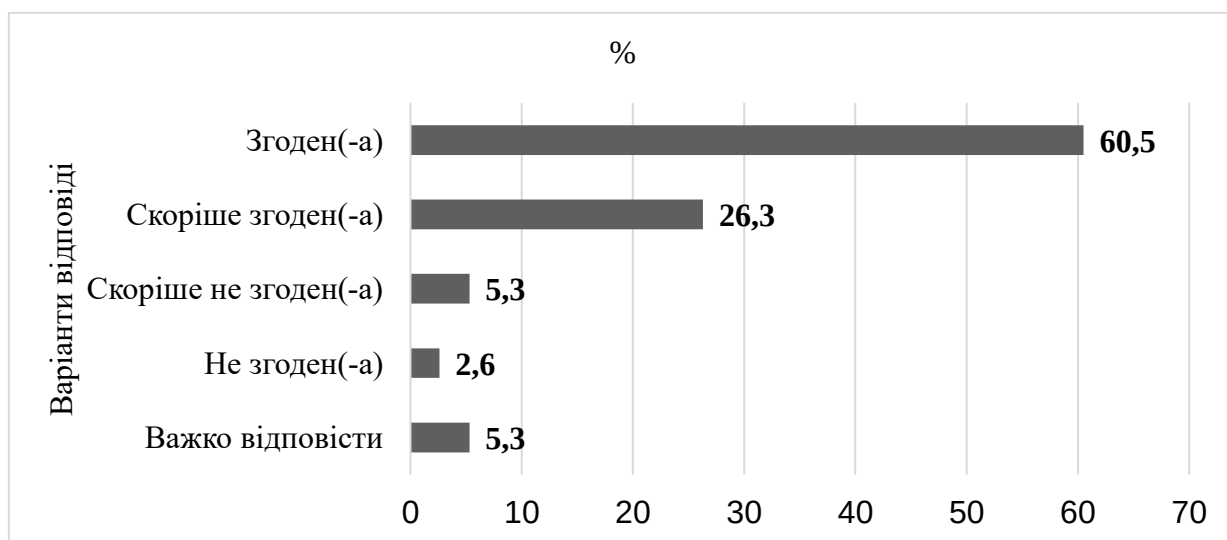

Рис. 6.11. Розподіл відповідей експертів щодо необхідності групи стандартів для управління якістю фізкультурно-спортивних послуг населенню

Проаналізувавши отримані дані, можна дійти висновку, що більшість експертів підтримують необхідність групи стандартів для управління якістю ФСП. Отже, пропонована до розробки саме група стандартів, а не один якісь окремий, на думку експертів, є важливою для покращення якості управління.

На (рис. 6.12). зображені дані відповідей на твердження про необхідність охоплення групою стандартів обласного рівня, рівня громад і компетентності фахівців ФКиС. Суттєва більшість, а саме 73,6% експертів вказали що погоджуються з цим твердженням. 21,2% опитаних зазначили, що скоріше згодні, а 5,3% експертів не змогли дати точної відповіді. Варіанти «Скоріше не згоден(-а)» та «Не згоден(-а)» не були обрані.

Отримані дані дозволяють зробити висновок, що більшість експертів підтримують необхідність охоплення вказаних суб'єктів групою стандартів.

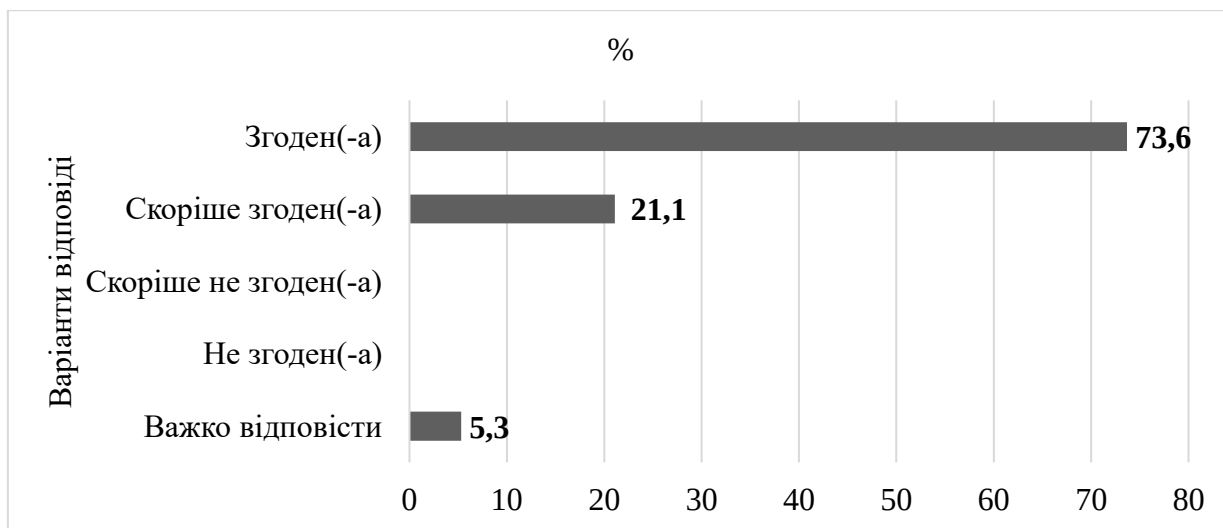

Рис. 6.12. Розподіл відповідей експертів на твердження про потребу групи стандартів для охоплення рівня області, громад і забезпечення компетентності фахівців спорту

Наступне запитання було стосовно твердження про групу стандартів як дієву систему, яка здатна по впливати на стан практики. Обробивши дані, маємо результати, подані на (рис. 6.13). Отже, 65,8% експертів погоджуються з даним твердженням, а 31,6% опитаних скоріше згодні з ним. І всього 2,6% вказали, що вони скоріше не згодні. Як видно з рисунку, варіанти як «Не згоден(-а)» та «Важко відповісти» не були обрані жодним з опитаних.

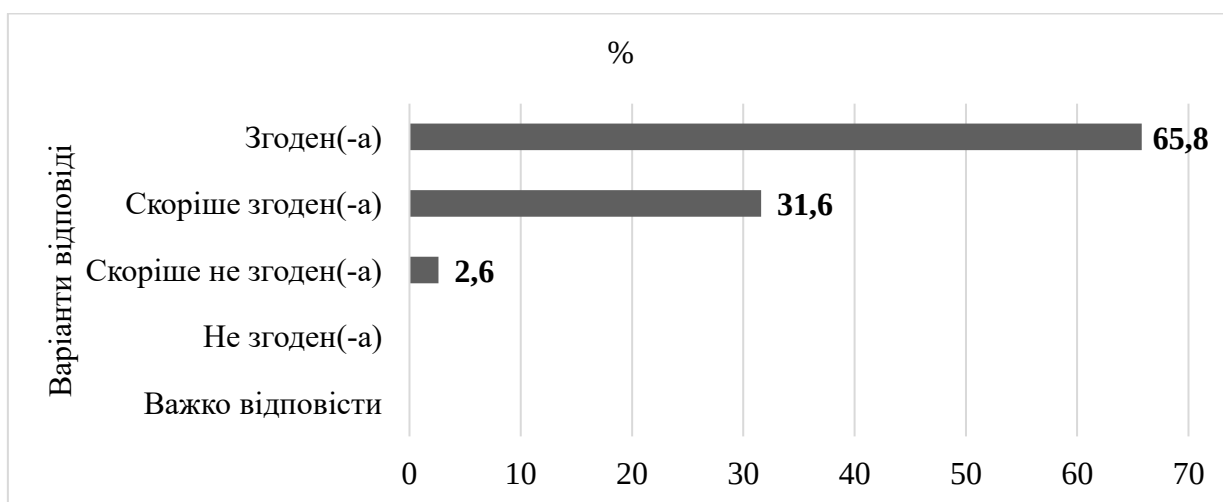

Рис.6.13. Розподіл думок експертів стосовно твердження про групу стандартів як систему, котра здатна впливати на стан практики

Виходячи з отриманих результатів, робимо висновок, що більшість експертів згодна з тим, що група стандартів представляє систему, яка здатна позитивно по впливати на стан практики. Тобто, можна говорити про те, що система стандартів, на думку опитаних, здатна покращити стан сфери ФКіС.

Стосовно твердження відносно складності перевірки на практиці групи стандартів та необхідності для цього великого обсягу часу та знань у практиків ФКіС, маємо наступні результати. Згідно отриманих даних, що зображені на (рис. 6.14), суттєва більшість, а саме 81,6% експертів згодні з наведеним твердженням. 15,8% експертів зазначили, що вони скоріше згодні, а ще 2,6% зазначили, що вони скоріше не згодні. Важливо, що жоден з експертів не обрав варіанти «Не згоден(-а)» та «Важко відповісти».

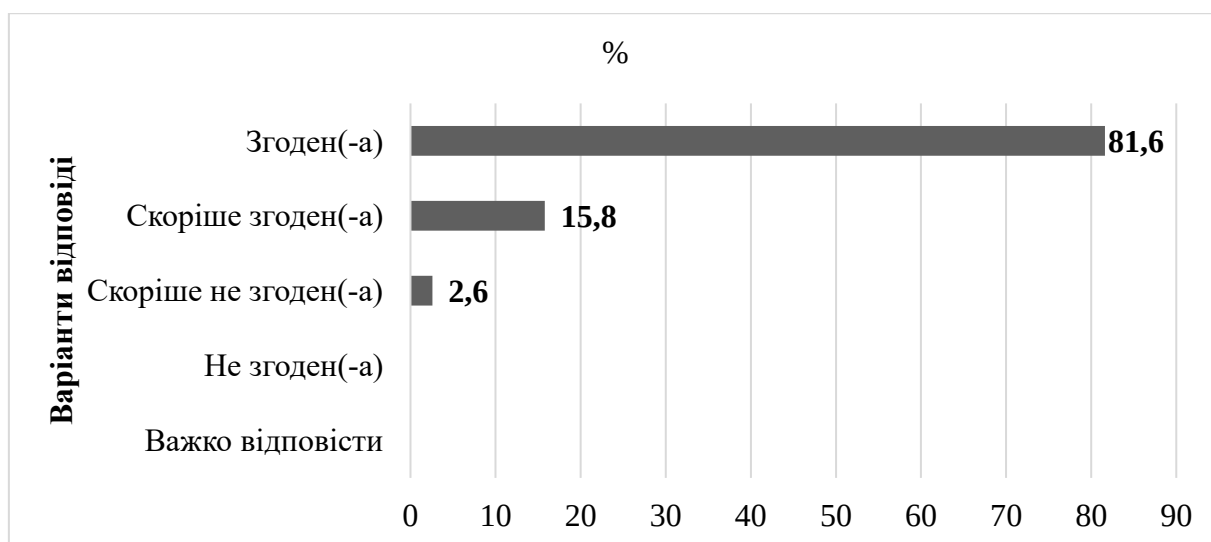

Рис. 6.14. Думка експертів стосовно твердження про складність перевірки на практиці групи розроблених стандартів

Виходячи з отриманих даних, можемо говорити про те, що переважна більшість експертів згодні, що існує суттєва складність перевірки на практиці групи стандартів, необхідності на це великого обсягу часу і знань у практиків.

Наступне і останнє твердження у цьому блоці щодо потреби у системі стандартів і способу перевірки якості групи розроблених стандартів до

управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні (рис. 6.15) було твердження стосовно можливості оцінювання якості групи стандартів провідними науковцями, які довго працюють у сфері ФКіС. Обробивши дані, можна говорити, що переважна більшість, а саме 78,9% згодні з даним твердженням, 21,1% опитаних зазначили, що вони скоріше згодні з наведеним твердженням. Як видно з графіку, жоден з експертів не обрав варіанти «Не згоден(-а)», «Скоріше не згоден(-а)», та «Важко відповісти».

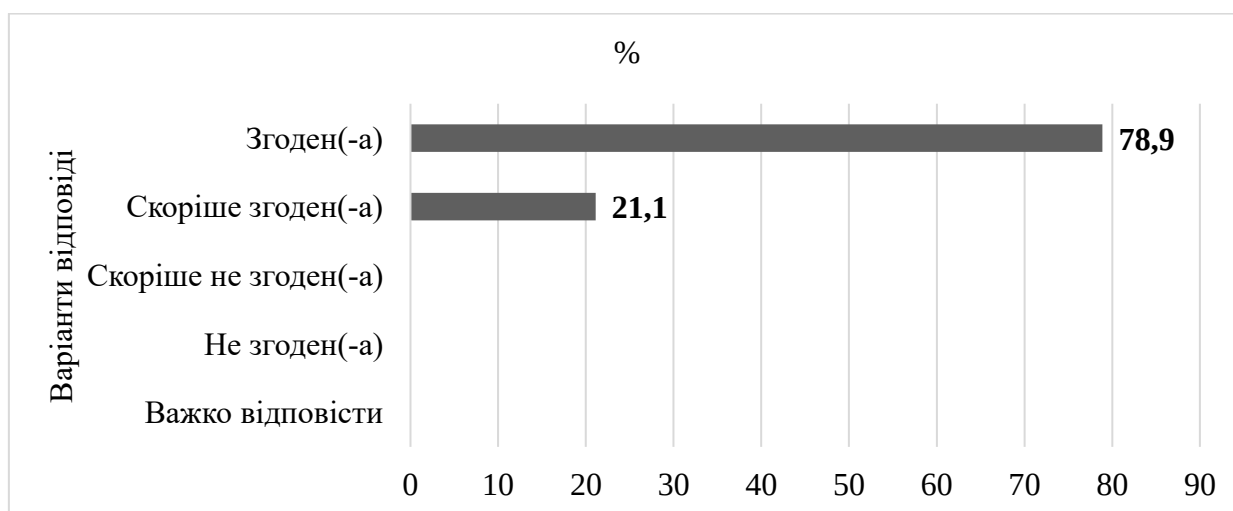

Рис. 6.15. Думка експертів щодо твердження про можливість оцінювання групи стандартів тими науковцями, які працюють у фізичній культурі і спорті

Проаналізувавши отримані дані, можна дійти висновку, що опитані науково-педагогічні працівники згодні з твердженням, що якість групи стандартів цілком може бути оцінена провідними науковцями, які працюють у сфері ФКіС, а не в умовах їхньої перевірки на практиці.

Згідно з даними, що подані на (рис. 6.16), а саме оцінкою твердження що зміст і структура регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»» є вдалими, маємо такі відповіді: більшість експертів – 52,6% згодні з ним, а 39,5% опитаних зазначили, що вони скоріше згодні з цим твердженням. Та 2,6% респондентів вказали, що скоріше не згодні

з вище наведеним твердженням. Ще 5,3% опитаних не надали конкретної відповіді. Як бачимо, варіант «Не згоден(-а)» не був обраний нашими респондентами.

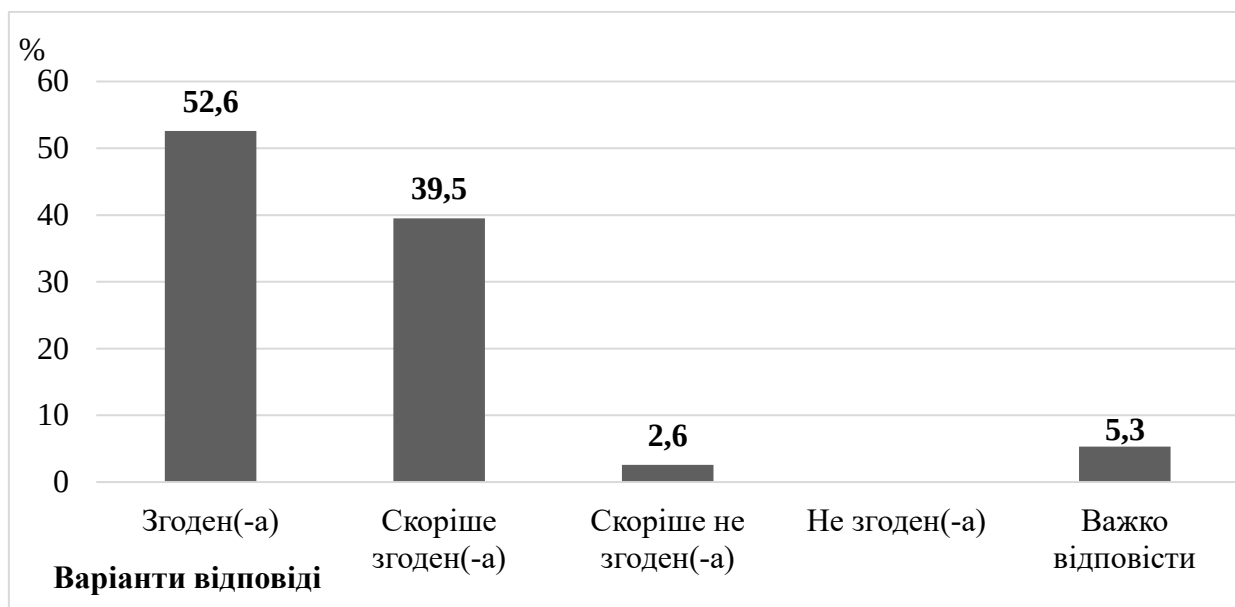

Рис. 6.16. Думка експертів про твердження, що зміст і структура регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада» є вдалими

Виходячи з отриманих даних, можна стверджувати, що на думку експертів зміст і структура стандарту «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада» є в цілому вдалими та не потребує якихось змін.

Наступне запитання дослідження було стосовно твердження, що зміст і структура регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» є вдалими. Звернувши увагу на отримані дані, що зображені на (рис. 6.17), можемо говорити про те, що половина опитаних, а саме 50% згодні з наведеним твердженням, ще 42,1% експертів скоріше згодні з цим. Отже, більшість експертів погоджується з наведеним твердженням. Варіант «Скоріше не

згоден(-а)» обрали 2,6% опитаних, а «Важко відповісти» – 5,3%. Серед експертів не було тих, хто не погодився.

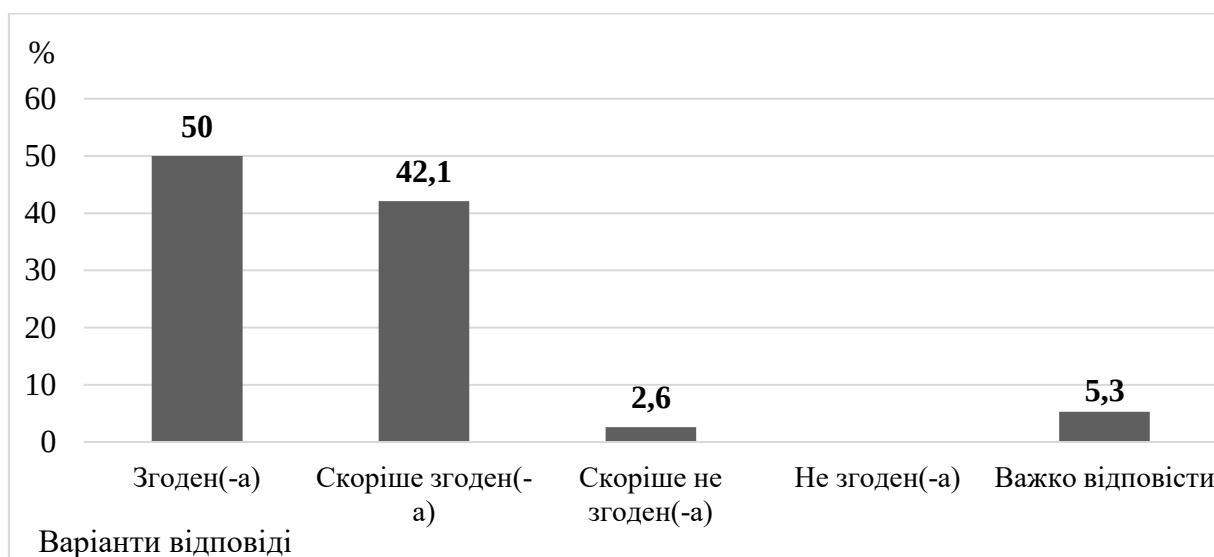

Рис. 6.17. Розподіл відповідей експертів стосовно твердження, що зміст і структура регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» є вдалими

Проаналізувавши отримані дані, подані на (рис. 6.17), можемо впевнено говорити про те, що зміст і структура стандарту «Система управління якістю» фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади дійсно є вдалими.

Наступне твердження було стосовно того, що зміст і структура регіонального стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» є вдалими. Обробивши дані, що зображені на (рис. 6.18), можемо говорити про наступне: переважна частина респондентів, а саме 63,2% погоджуються з наведеним твердженням, ще 28,9% експертів скоріше погоджуються з цією думкою. Скоріше не згодні з наведеним твердженням 5,3% респондентів і всього 2,6% не змогли надати точну відповідь. Як бачимо, варіант «Не згоден(-а)» не був обраний жодним з опитаних.

Згідно з отриманими даними, можемо дійти висновку, що зміст і структура регіонального стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» є вдалим.

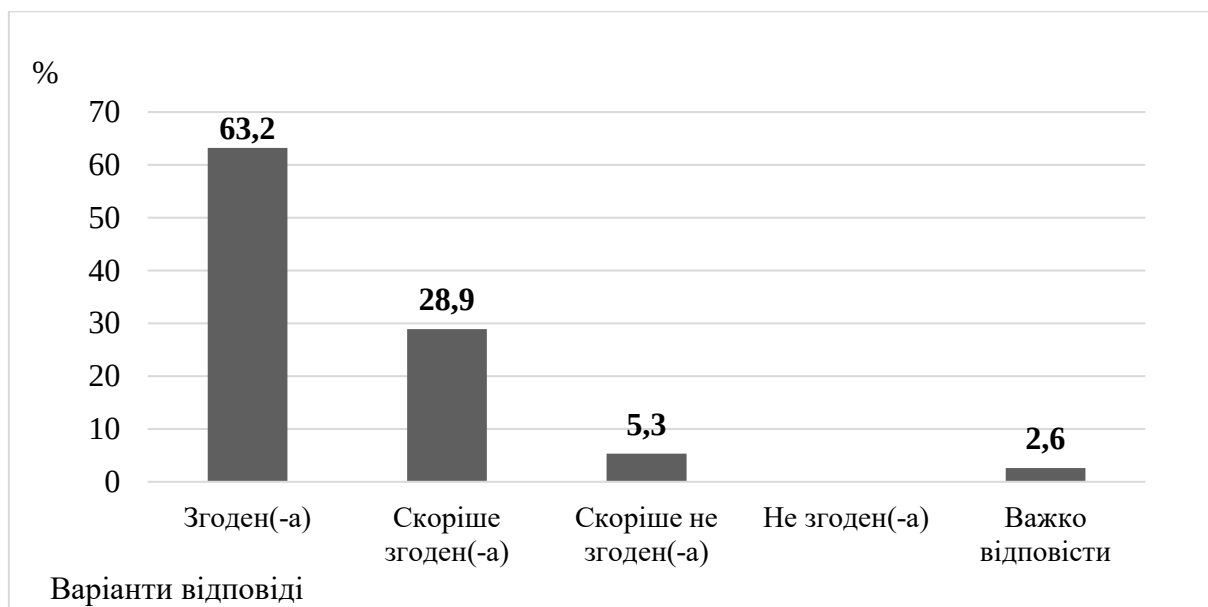

Рис. 6.18. Розподіл відповідей експертів стосовно твердження, що зміст і структура регіонального стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» є вдалим

Згідно з даними, що представлені на (рис. 6.19), а саме оцінкою твердження, що група розроблених стандартів може покращити якість ФСП населенню, маємо такі дані: більшість експертів – 63,2% вказали, що погоджуються з ним. 34,2% скоріше згодні, а 2,6% утрималися від точної відповіді. Як видно з графіку, жоден з експертів не обрав варіанти «Не згоден(-а)» та «Скоріше не згоден(-а)».

Виходячи з отриманих даних, можна говорити про те, що, переважна більшість експертів підтримує думку, що група розроблених стандартів може покращити якість ФСП населенню. Тому є сенс частково доопрацьовувати зміст стандартів, лише враховуючи місцеві умови.

Наступне і останнє питання у блоці щодо структури розроблених стандартів вдосконалення управління фізичною культурою і спортом було стосовно твердження про те, що розроблені регіональні стандарти можуть бути застосовані в умовах окремого регіону (області) і окремої громади.

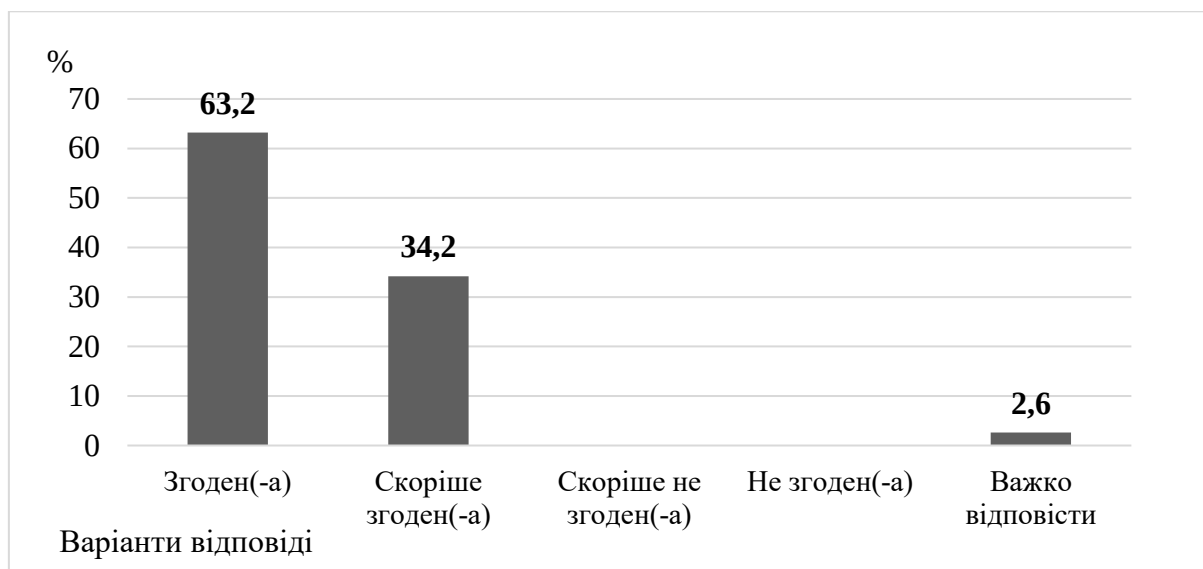

Рис. 6.19. Розподіл відповідей експертів стосовно твердження, що група стандартів може покращити якість фізкультурно-спортивних послуг населенню

Згідно з даними, що представлені на (рис. 6.20), маємо наступні дані: більшість експертів – 73,7% погоджуються з наведеним твердженням, а 23,7% опитаних скоріше згодні з такою думкою. І лише 2,6% не дали точної відповіді. Як бачимо, простежується певна тенденція відповідно до результатів рис. 6.19, де також жоден з експертів не обрав варіанти «Не згоден(-а)» та «Скоріше не згоден(-а)».

Виходячи з отриманих даних, можна говорити про те, що 97,4% науковців, які виступили експертами згідні, що розроблені регіональні стандарти можуть бути застосовані в умовах окремого регіону і окремої територіальної громади.

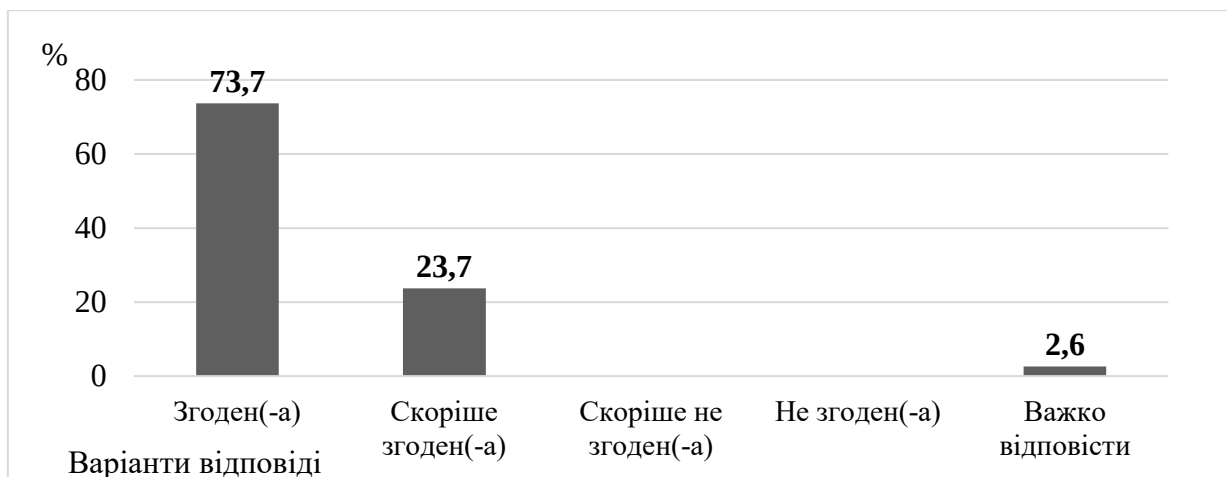

Рис. 6. 20. Думка експертів стосовно твердження, що розроблені регіональні стандарти можуть бути застосовані в умовах окремого регіону (області) і окремої громади

6.4. Прогностична ефективність впровадження регіональних стандартів управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад

Кажучи про оцінку твердження про необхідність відповідних і значних підготовчих робіт для впровадження групи регіональних стандартів, можна відмітити наступне. Так, згідно з отриманими даними, що представлені на (рис. 6.21), суттєва більшість експертів, а саме 89,5% вказали, що погоджуються з цим твердженням.

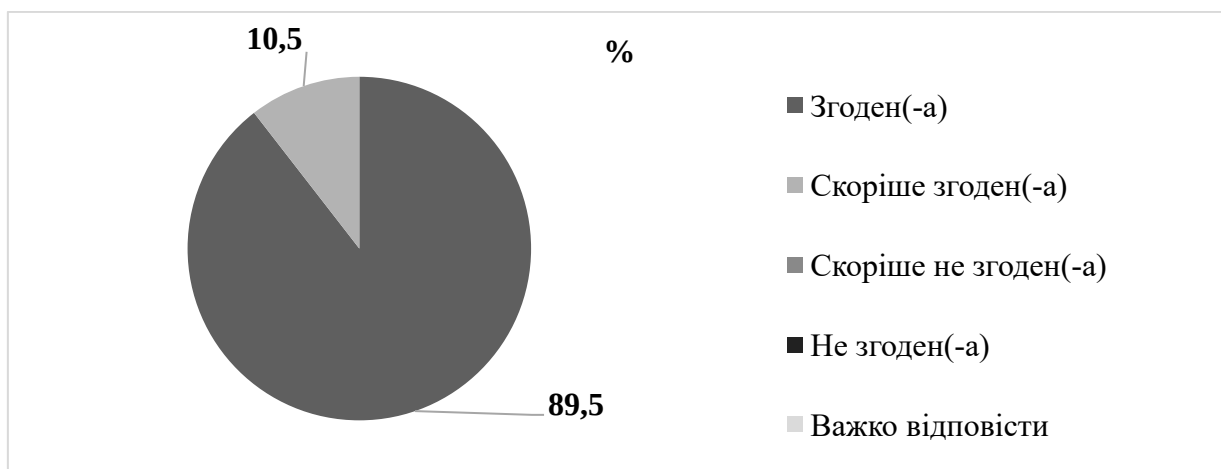

Рис. 6.21. Думка експертів стосовно твердження про необхідність значних підготовчих робіт для впровадження групи регіональних стандартів

І лише 10,5% опитаних зазначили, що скоріше згодні з ним. Як видно з рис. 6.21, жоден з експертів не обрав варіанти «Не згоден(-а)», «Скоріше не згоден(-а)» та «Важко відповісти».

Очевидно опитані науково-педагогічні працівники згодні з тим, що є необхідність відповідних і значних підготовчих робіт перед впровадженням групи регіональних стандартів.

Згідно з даними, які представлені на (рис. 6.22) відносно твердження, що впровадження групи стандартів має бути також підтримане державними і громадськими організаціями ФКіС, маємо наступні дані: переважна більшість респондентів, а саме 92,1% погоджуються з наведеним твердженням. А останні 7,9% вказали, що скоріше згодні з такою думкою. В даному випадку простежується тенденція відповідно до результатів (рис. 6.22), де також жоден з науково-педагогічних працівників не обрав варіанти «Не згоден(-а)», «Скоріше не згоден(-а)» та «Важко відповісти».

Проаналізувавши отримані дані, можна говорити про те, що науково-педагогічні працівники поділяють позицію відносно підтримки державними і громадськими організаціями спорту впровадження групи стандартів.

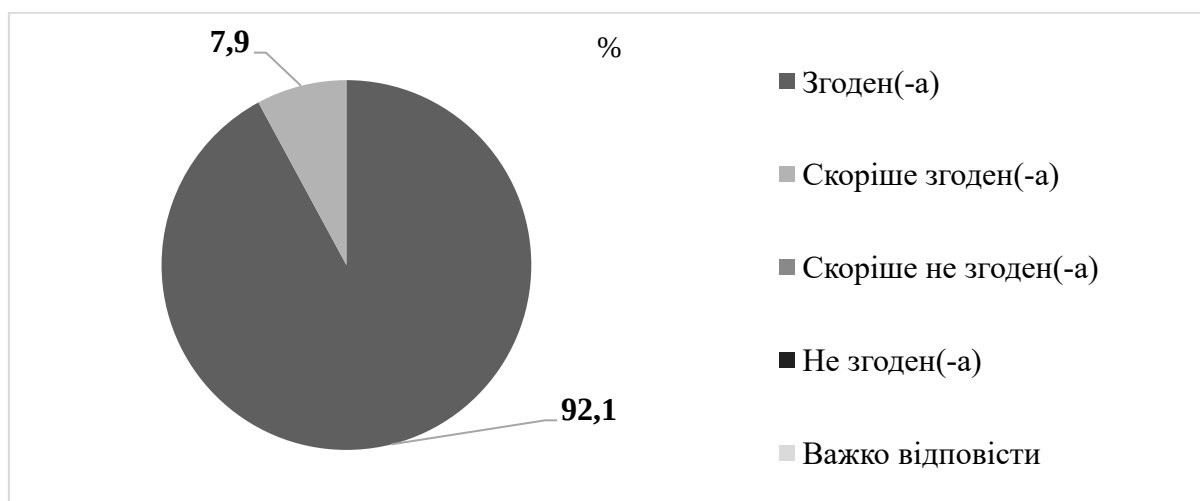

Рис. 6.22. Думка експертів стосовно твердження, що впровадження групи стандартів має підтримуватись державними і громадськими організаціями

Наступне твердження дослідження було щодо необхідності вивчення досвіду кращих областей та громад після початку впровадження стандартів. З огляду на отримані дані, що зображені на (рис. 6.23), зазначимо, що 92,1% відмітили, що згодні з даним твердженням. Ще 7,9% скоріше погоджуються з такою думкою. Як бачимо, жоден з науково-педагогічних працівників не обрав варіанти «Не згоден(-а)», «Скоріше не згоден(-а)» та «Важко відповісти». Цікавим виявся також той факт, що результати відповідей стосовно даного твердження співпадають з результатами, що представлені на (рис. 6.22).

Тобто, ми бачимо, що необхідність вивчення досвіду кращих областей та громад після початку впровадження ними групи стандартів дійсно є вагомим чинником для покращення сфери ФКіС в громадах України.

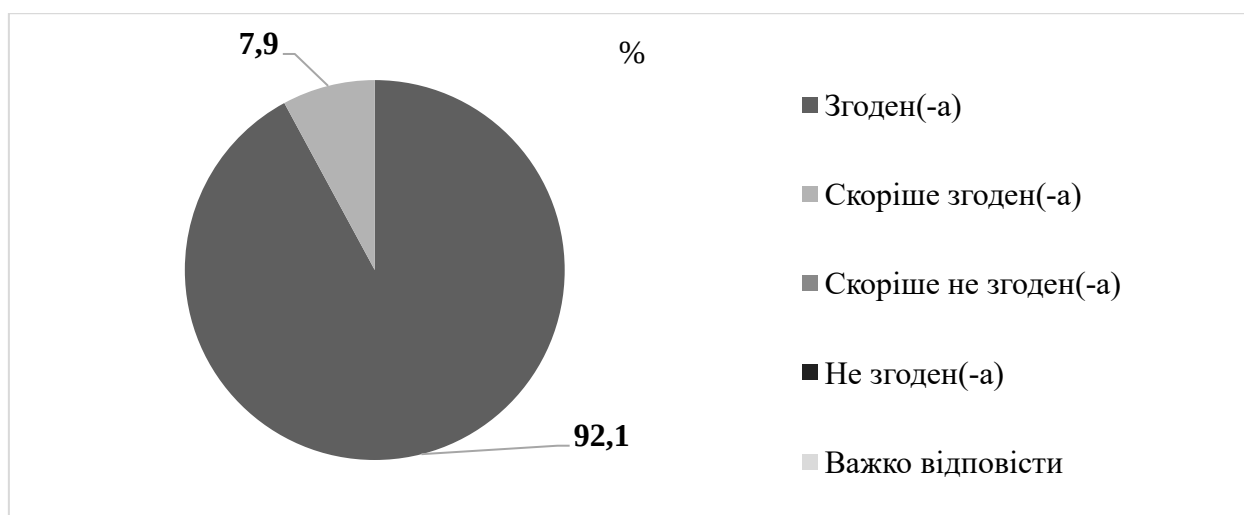

Рис. 6.23. Розподіл відповідей експертів щодо твердження про потребу вивчення досвіду областей і громад після впровадження групи стандартів

Щодо твердження про необхідність поширення кращих зразків досвіду використання стандартів на області та громади (рис. 6.24), можна говорити про наступне: так, згідно з отриманими даними, що представлені на рис. 6.24, 73,7% експертів вказали, що згодні з даною думкою. 23,7% опитаних скоріше згодні з твердженням. А 2,6% опитаних утрималися від надання конкретної відповіді. Як видно з наведеної діаграми, жоден з науково-педагогічних

працівників не обрав варіанти «Не згоден(-а)» та «Скоріше не згоден(-а)». Проаналізувавши отримані дані, можна дійти висновку, що більшість респондентів підтримують ідею щодо необхідності поширення встановлених кращих зразків досвіду використання стандартів на області і громади України.

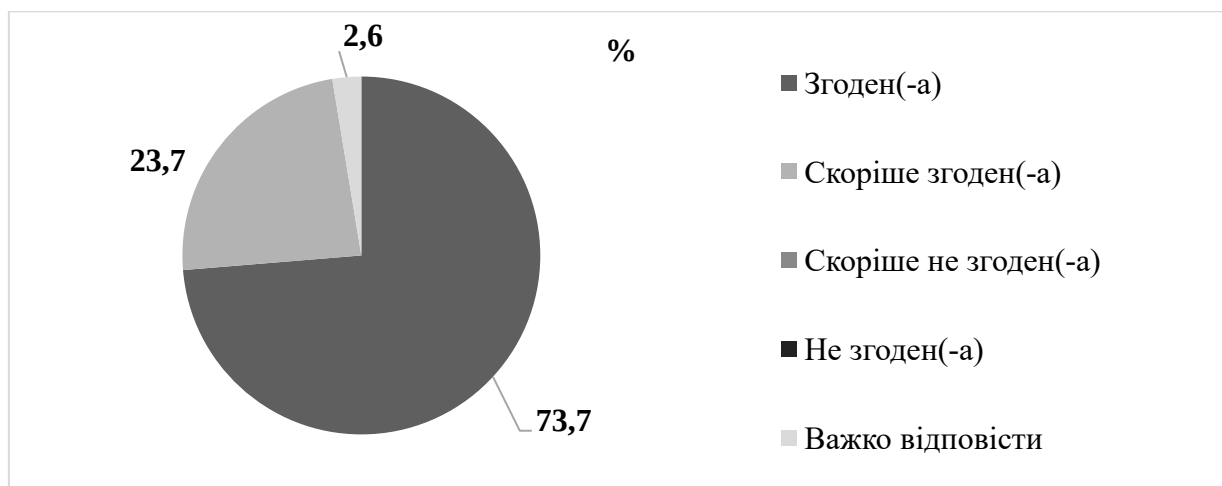

Рис. 6.24. Розподіл відповідей експертів стосовно твердження про необхідність поширення встановлених кращих зразків досвіду використання стандартів на інші області та громади

Наступне і останнє твердження у блоці про впровадження розроблених стандартів вдосконалення управління фізичною культурою і спортом було стосовно залежності ефекту реалізації групи стандартів як від якості самих стандартів, так і від якості практики їх впровадження. Обробивши дані, маємо наступні результати, що зображені на (рис. 6.25). 89,5%, тобто більшість опитаних респондентів згодні з цим твердженням, 7,9% скоріше згодні з такою думкою. І лише 2,6% респондентів не змогли, на жаль, надати точну відповідь. Як видно з поданої діаграми, серед науково-педагогічних працівників немає тих, хто скоріше не згоден або зовсім не згоден з поданим твердженням.

Виходячи з отриманих результатів, можемо зробити висновок, що переважна більшість респондентів дійсно вважає, що ефект групи стандартів залежить від якості стандартів, а також якості практики їх впровадження.

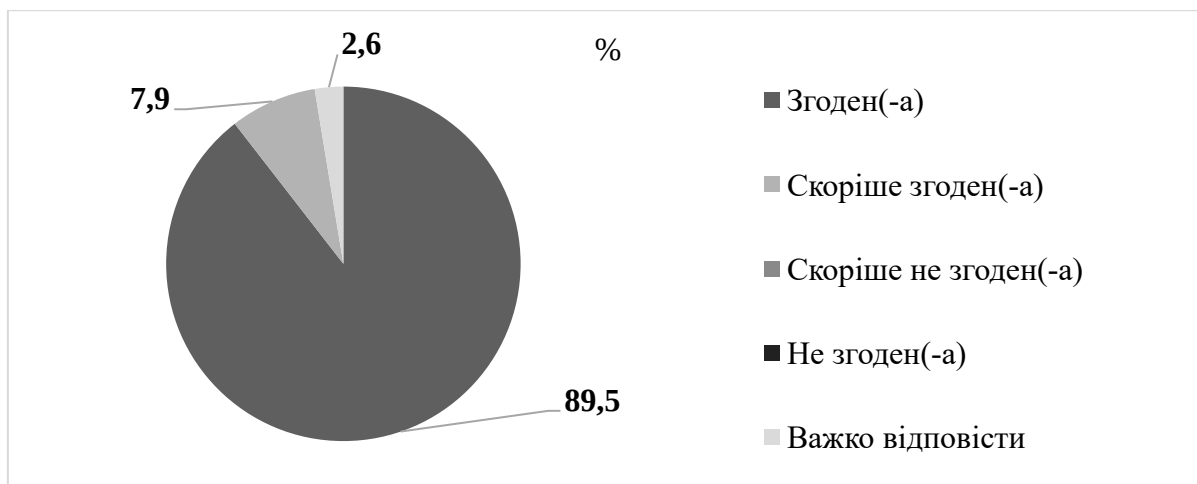

Рис. 6.25. Думка експертів стосовно твердження щодо залежності ефекту групи стандартів від якості стандартів, а також від якості практики їх впровадження

Відносно твердження, що застосування регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»» приверне увагу керівників громад до потреби розвитку спорту, маємо серед опитаних ми такі результати: 47,4% респондентів зазначили, що вони згодні з даним твердженням. Такий же відсоток опитаних – 47,4% вказали, що скоріше згодні. Ще 2,6% експертів скоріше не згодні з наведеним твердженням. І так само 2,6% зовсім не згодні з цим твердженням. Як бачимо, жоден з експертів не обрав варіант «Важко відповісти».

Виходячи з отриманих даних рис. 6.26, можемо говорити про те, що переважна більшість експертів згодна з тим, що застосування регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»» приверне увагу керівників громад до потреби розвитку фізкультури і спорту.

Стосовно твердження, що застосування регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» здатне покращити спортивну базу і фінансування спорту, можна говорити про наступне. Аналізуючи дані, що зображені на рис. 6.27, значна кількість, а саме 47,4% респондентів згодні з даним твердженням, а 39,5%

експертів зазначили, що вони скоріше згодні з цим. 2,6% опитаних експертів вказали, що вони скоріше не згодні з твердженням, також 2,6% були не згодні.

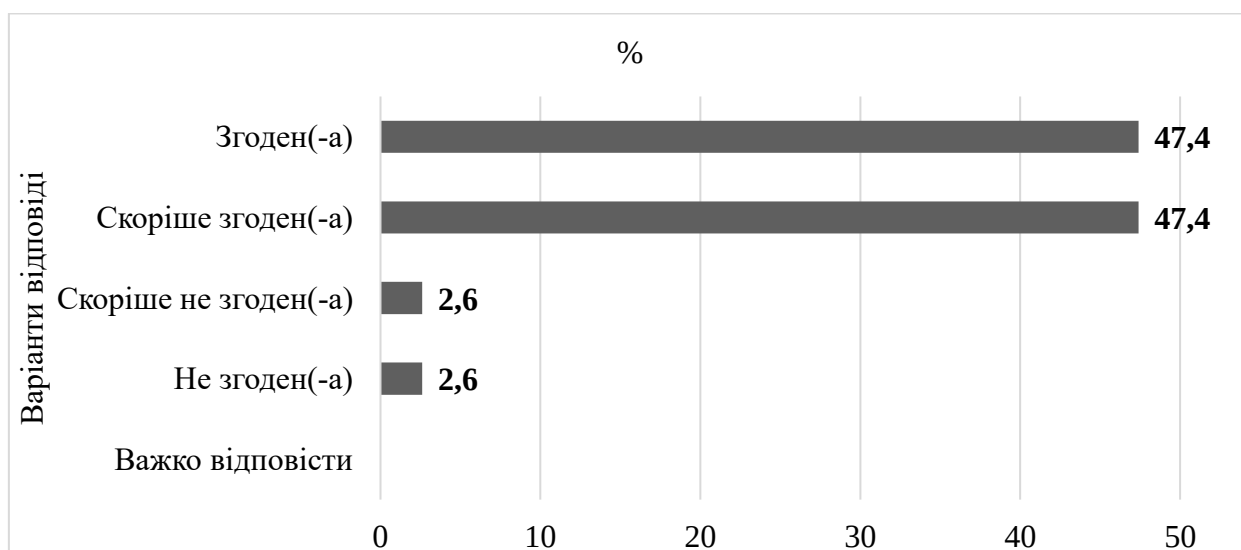

Рис. 6.26. Розподіл відповідей експертів про твердження, що застосування регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»» приверне увагу керівників громад до потреби розвитку спорту

І, як бачимо, є певна кількість тих, хто утримувався від відповіді, а саме 7,9% експертів. Проаналізувавши отримані дані, можна дійти певного висновку, що переважна більшість опитаних науково-педагогічних працівників (86,9%) згодна з твердженням, що застосування стандарту «Система управління якістю» фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади здатне покращити спортивну базу і фінансування спорту. Але, в даному випадку рекомендується звернути увагу, що й серед певної кількості респондентів існує скептицизм щодо вище наведеного твердження.

Наступним було твердження стосовно того, що застосування стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаний територіальних громад» є важливим для розвитку ФКиС.

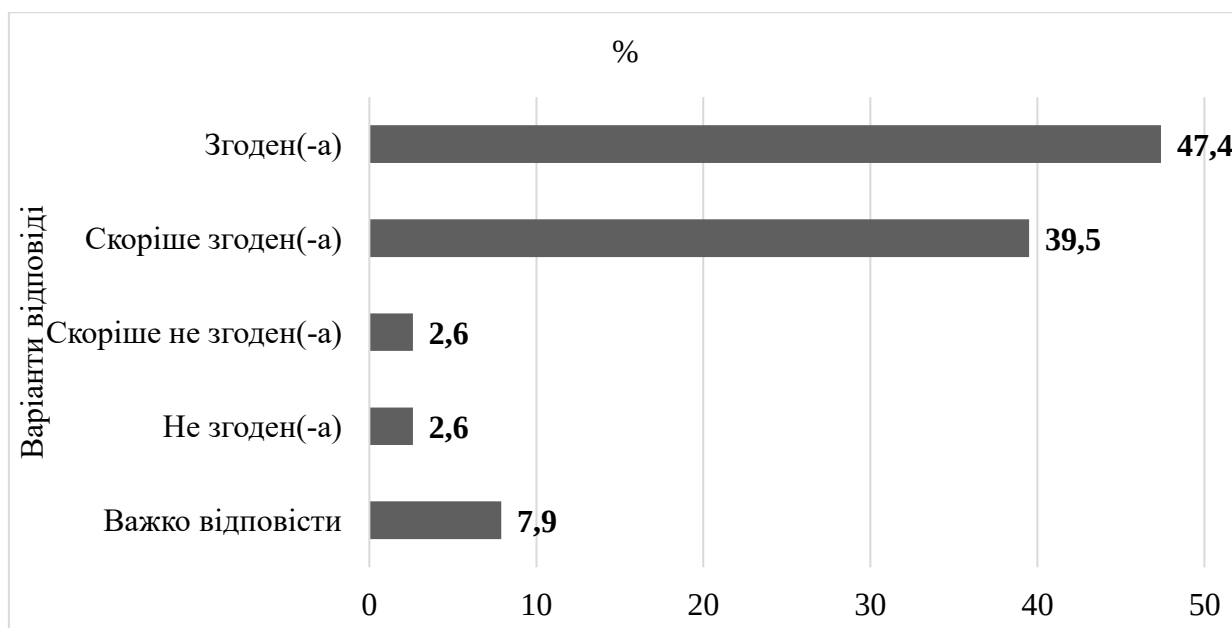

Рис. 6.27. Розподіл відповідей респондентів на твердження, що стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» здатен покращити спортивну базу і фінансування спорту

Проаналізувавши дані, зображені на рис. 6.28, можемо говорити, що більшість, а саме 63,2% згодні з цим твердженням, а 31,6% експертів скоріше згодні з ним. 2,6% скоріше не згодні з твердженням і також 2,6% респондентів не змогли дати точної відповіді.

Проаналізувавши та обробивши отримані дані, можемо говорити про те, що суттєва більшість експертів підтримують твердження, що застосування «Стандарту підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, територіальних громад» є важливим для розвитку спорту.

Наступним було твердження, що використання групи стандартів дасть суттєво більший ефект покращення якості ФСП, ніж вдосконалення нині існуючих діяльностей. Обробивши дані, що зображені на рис. 6.29, можемо говорити: більшість експертів, а саме 63,2% погоджуються з твердженням, а 34,2% експертів скоріше погоджуються з даною думкою. 2,6% опитаних не змогли дати точну відповідь. Тож, варіанти «Скоріше не згоден(-а)» та «Не згоден(-а)» не обрані.

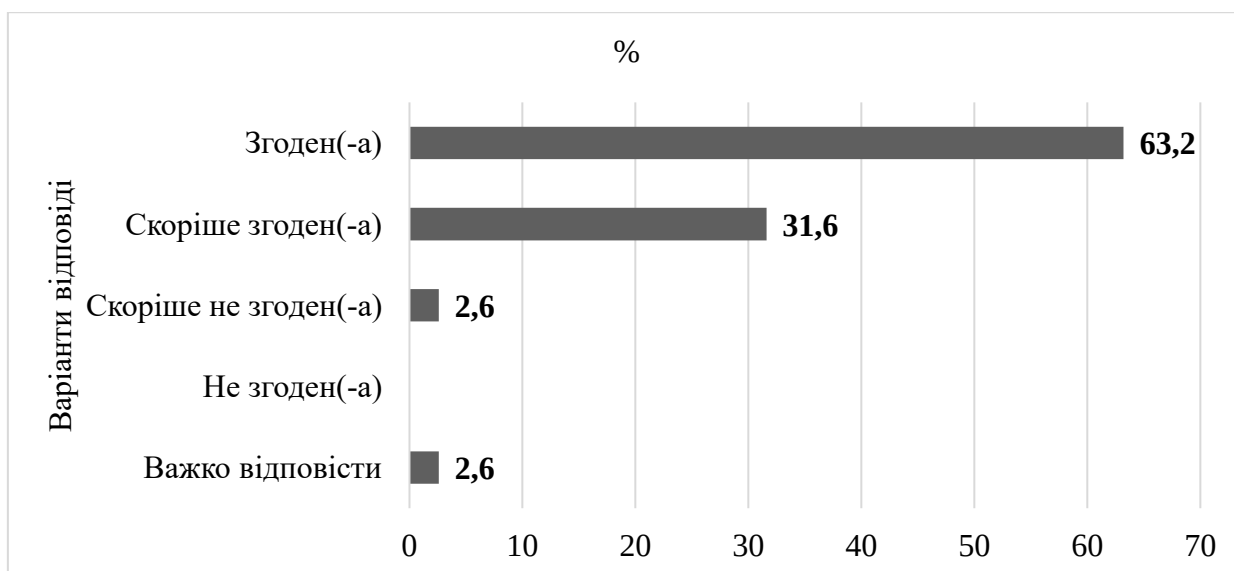

Рис. 6.28. Важливість застосування стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, територіальних громад» щодо розвитку сфери ФКіС, на думку експертів

Згідно з отриманими даними, можемо дійти певного висновку, що 97,4% опитаних науково-педагогічні працівників згодні, що використання групи стандартів дасть суттєво більший ефект для покращення якості ФСП, аніж вдосконалення нині існуючих діяльностей. Наступне і останнє твердження у блоці щодо ефекту від застосування стандартів вдосконалення управління фізичною культурою і спортом було стосовно твердження про те, що наукова розробка групи стандартів здатна пришвидшити вирішення вкрай важливої соціальної проблеми розвитку ФКіС в умовах територіальних громад. Згідно з даними, що представлені на рис. 6.30, маємо наступні результати.

Більшість експертів – 76,3% вказали, що погоджуються з твердженням, а ще 23,7% опитаних скоріше згодні з даною думкою (разом 100%). Як видно з вище поданого графіку, жоден з опитаних не обрав варіанти «Не згоден(-а)», «Скоріше не згоден(-а)» та «Важко відповісти».

Рівень управління суттєво визначає стан розвитку фізичної культури і спорту, а також якість ФСП в умовах громад. Зокрема, 81,6% респондентів повністю згодні з цим твердженням, а 15,8% висловили скоріше згоду.

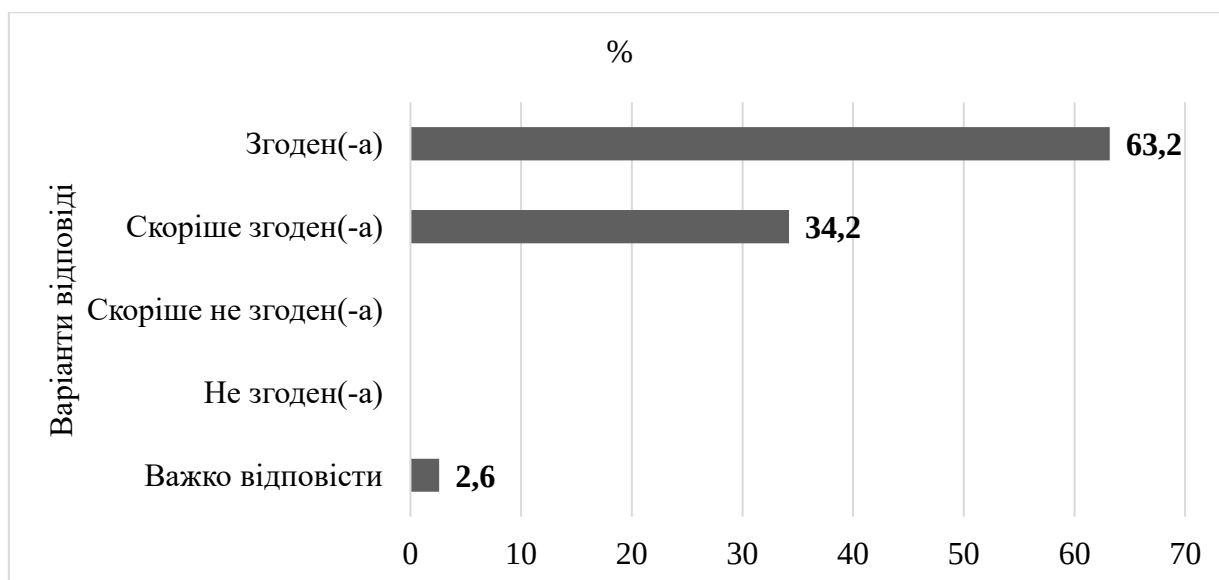

Рис. 6.29. Думка експертів про твердження, що використання групи стандартів дасть суттєво більший ефект для покращення якості фізкультурно-спортивних послуг, аніж вдосконалення нині існуючих діяльностей

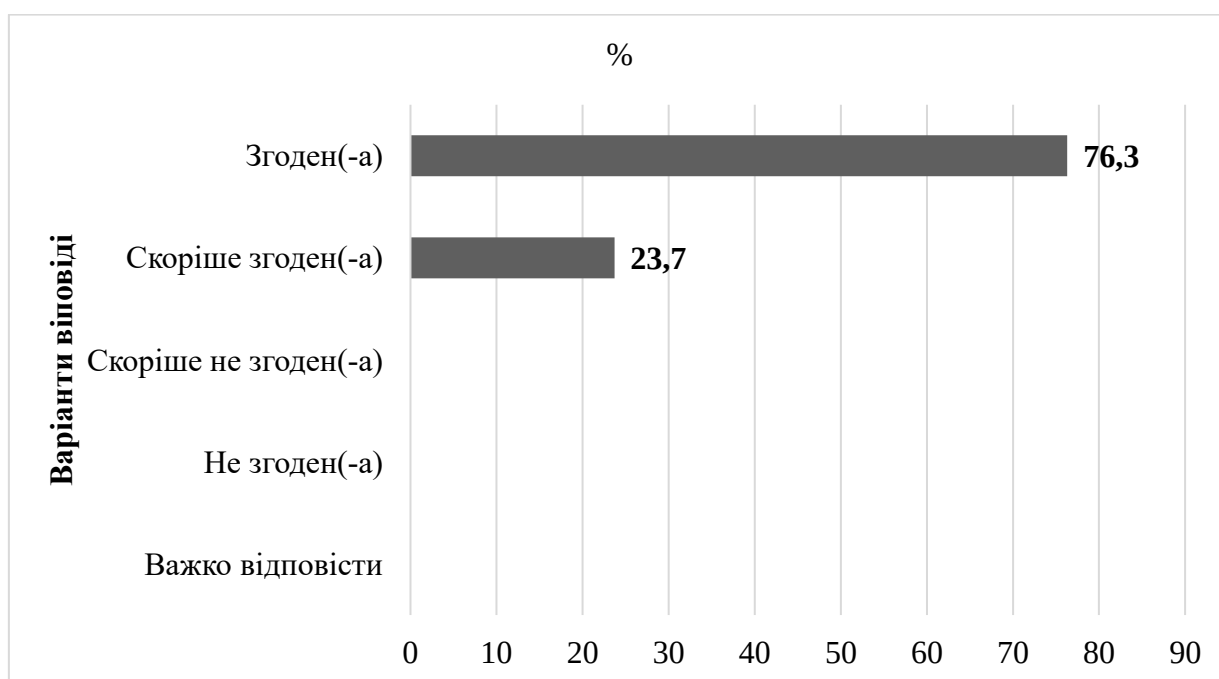

Рис. 6.30. Розподіл думок експертів стосовно твердження, що наукова розробка групи стандартів здатна пришвидшити вирішення вкрай важливої соціальної проблеми розвитку фізкультури і спорту в умовах територіальних громад

Висновки до шостого розділу

1. Проведене експертне оцінювання засвідчило, що 81,6% респондентів дотримуються думки, що рівень управління суттєво визначає стан розвитку фізичної культури і спорту, а також якість фізкультурно-спортивних послуг в умовах громад.

2. Більшість (84,2%) експертів вважають необхідним долучити можливості науки до покращення управління розвитком фізичної культури і спорту на регіональному рівні. Отже, у повній мірі підтвердилась гіпотеза дослідження, що покращення самих лише існуючих практик організаційної діяльності не може суттєво підвищити показники стану сфери та якості ФСП.

3. На думку 73,7% експертів дійсно існує потреба створення системи управління якістю ФСП.

4. Загалом 65,8% експертів згодні, що створенню СУЯ ФСП сприятиме використання кращих міжнародних, у т. ч. європейських практик; 60,5% вважають, що для створення системи можуть бути використані міжнародні стандарти серії ISO 9000; 76,3% експертів згодні, що використання міжнародних стандартів ISO серії 9000 неможливе без їх наукової переробки для сфери фізичної культури і спорту.

5. За оцінкою 65,8% експертів група стандартів є вдалою системою, яка здатна позитивно впливати на стан практики. Більшість з них (81,6%) згодні з твердженням, що після розробки складно перевірити на практиці групу стандартів, адже це потребуватиме часу і знань у практиків спорту.

6. Троє з чотирьох (78,9%) вважають, що якість групи стандартів може бути оцінена провідними науковцями України, які працюють у сфері фізичної культури і спорту.

7. Більше половини (63,2%) експертів згодні, що група розроблених стандартів може покращити якість ФСП. Майже три чверті (73,7%) з них вважають, що розроблені регіональні стандарти можуть бути застосовані в умовах окремого регіону (області) і окремої громади.

Троє з чотирьох (73,7%) експертів вважають, що з часом встановлені кращі зразки впровадження стандартів треба поширювати на області і громади.

8. Майже усі експерти (89,5%) згодні з твердженням, що ефект розробленої групи стандартів залежить як від якості стандартів, так і якості їх впровадження.

9. Кожен другий експерт (47,4%) згоден, що застосування регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»» приверне увагу керівників громад до потреби розвитку ФКіС. Ще 47,4% експертів підтримують твердження, що застосування регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» здатне покращити спортивну базу і фінансування ФКіС. А 63,2% експертів підтримали твердження, що «Стандарт підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, територіальних громад» важливий для розвитку ФКіС в сільських ТГ.

Представлені у розділі результати досліджень опубліковані в наступних публікаціях автора [90; 94; 95; 110].

РОЗДІЛ 7

АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проведеному дисертаційному дослідженню притаманні чітко виражені теоретична і практична складові здобутих результатів, пов'язані з вирішенням низки актуальних проблем сфери ФКіС в умовах громад.

У постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» намічені ряд проблем, що потребують свого розв'язання. Так, за напрямом «Фізично активна нація» звернута увага на недосконалу систему взаємовідносин між державою та іншими суб'єктами сфери, що перешкоджає популяризації ФКіС. За напрямом «Спорт вищих досягнень» це відсутність належних умов для розвитку спорту вищих досягнень. За напрямом «Спортивна інфраструктура» це відсутність привабливої і доступної інфраструктури для регулярних занять населення фізичною активністю і спортом, застаріла матеріально-технічна база комунальних та державних інфраструктурних об'єктів. За напрямом «Кадрове забезпечення сфери ФКіС» - відсутність умов для визначення потреб, ведення обліку, стандартизованих вимог до професій, підготовки та професійного зростання фахівців, які здійснюють заходи з фізичної культури і спорту [326].

Наслідками наявності зазначених проблем є те, що значна частина населення сіл України веде нездоровий і фізкультурно-пасивний спосіб життя, майже вся інфраструктура ФКіС недоступна для осіб з інвалідністю. Визнано, що механізми саморозвитку ФКіС не функціонують належним чином, тож як результат фізична культура і спорт не дають значних економічних і соціально-гуманітарних ефектів, яких потребують територіальні громади і держава [326].

Між тим очевидно, що стратегічні цілі державної політики з ФКіС будуть досягнуті лише за участі ОМС, у т. ч. громад. Саме ті напрями, що були

зазначені у Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р., й знайшли відображення у дисертації.

Згідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 44), районні, обласні ради делегують відповідним місцевим державним адміністраціям повноваження із забезпечення, відповідно до законодавства, розвитку фізкультури і спорту, туризму, а також сприяння роботі громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері спорту [331]. І ці повноваження мають бути ними у повній мірі і якісно реалізовані.

Згідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 32) до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить забезпечення розвитку і вдосконалення мережі закладів ФКіС усіх форм власності, визначення потреби та формування замовлень на кадри, укладення договорів на підготовку спеціалістів, організація роботи щодо удосконалення кваліфікації кадрів [331]. Тож було необхідно науково-обґрунтувати і надати дієві механізми досягнення відповідних цілей розвитку ФКіС на рівні громад.

Вирішенню важливої проблеми національної ваги, а саме науковому обґрунтуванню сучасних підходів до якісно іншого, суттєво більш високого і результативного рівня організаційно-управлінської роботи з використанням регіональних стандартів управління сферою фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад і присвячено дисертаційну роботу.

Зазначимо, що дана проблема не може бути розв'язана у межах якогось одного дослідження, адже вона є комплексною і має різні аспекти (правові, економічні, організаційно-управлінські, кадрові). У роботі розкрита лише її важлива частина, а саме вдосконалення управління сферою фізичної культури і спорту громад через використання міжнародних стандартів серії ISO 9000.

У 2013 р. видано наказ Мінмолодьспорту України «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту». У наказі зазначено: «Державний соціальний стандарт у сфері фізичної культури і спорту - комплекс соціальних норм і нормативів, на основі яких

визначаються рівні основних державних соціальних гарантій щодо надання ФСП. Соціальні норми і нормативи у сфері фізичної культури і спорту - сукупність показників обов'язкового забезпечення потреб у закладах фізичної культури і спорту та отримання ФСП. Стандарт встановлює вимоги до показників необхідного забезпечення потреб населення в умовах для занять фізичною культурою і спортом та отриманні ФСП» [295].

Як видно, наказ «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту» лише встановив норми і нормативи, які були визначені кількісно, як і має бути з нормами, але вони були помилково названі стандартами. У дисертаційній роботі було доведено і чітко показано, що стандарти і норми це не тотожні і, навпаки, суттєво різні поняття і явища. Відтак, у фізичній культурі і спорті поняття «стандарт» поки ототожнюється з поняттям «норма», що на думку відомого науковця Г. С. Лопушняка, яку ми поділяємо і якої дотримуємося, є неприпустимим. Адже стандарт - це те, до чого потрібно прагнути, а норма - те, що треба виконувати [202, с. 493].

Таким чином, прийняті і використовувані до останнього часу стандарти поширення фізичної культури і спорту серед різних верств населення, приміром [303; 310; 312; 314; 315 тощо], це виключно норми та нормативи, для їх вживання у сфері ФКіС. А сама тема розробки стандартів, як таких, поки лише була означена, але безпосередня розробка стандартів не відбувалась.

Отже, як це доведено в дослідженні, ототожнивши норми і стандарти, спеціалізований державний орган управління (Мінмолодьспорт України) мимоволі затримав тему створення стандартів управління різного рівня, як взірців успішної діяльності для сфери ФКіС.

Це суттєвою заважає забезпеченню якісного управління сферою, адже норма визначає рубіж, якого потрібно прагнути і дотримуватись, а стандарт дає повне уявлення про зміст діяльності, яка і має забезпечувати досягнення цієї норми. Тобто потрібне як одне, так і інше. Адже, як свідчить наявний досвід виконання вказаних наказів Мінмолодьспорту і зусиль по забезпеченню

встановлених нормативів [339; 358], без стандартів управління їх планомірне і контрольоване досягнення є суттєво ускладненим.

Відтак, сутність застосованого підходу впливає з потреби системного і процесного управління якістю ФСП в умовах регіонів та сільських територіальних громад. Це передбачає постійну мобілізацію і використання ресурсів для поліпшення всіх сторін діяльності органів місцевої влади, застосування інновацій, включаючи сучасні методи управління, спрощення адміністративних процедур і правил, досягнення високих стандартів якості ФСП, орієнтації на споживачів, задоволення зацікавлених сторін при наданні послуг, що і сприятиме досягненню соціально важливих норм і нормативів.

Ефективність управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад вимагає комплексного підходу, що включає впровадження стандартів якості, постійний моніторинг і вдосконалення процесів, а також активне залучення населення громади і спонсорів до розвитку фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад. Це веде до покращення якості надавання ФСП, задоволення потреб населення і розвитку громади в цілому.

Експериментально доведено ефективність застосування визначених теоретико-методологічних засад сферою ФКіС сприятиме підвищенню якості ФСП, задоволенню потреб населення та розвиток спортивної інфраструктури на території сільських територіальних громад нашої країни.

В основі теоретико-методологічних засад управління сферою ФКіС закладені основна мета, принципи, концепції, методи та основи управління сферою фізичної культури і спорту, етапи вдосконалення, напрямки розвитку, об'єктивні передумови, тригери, необхідний інструментарій, ресурси, група стандартів управління, прогнозовані ефекти їх впливу і бажаний результат. Спираючись на ключові аспекти основ управління такі як: планування, організація, лідерство, контроль, оцінка поліпшення, комунікації, управління змінами, та залучення у практику роботи ділових управлінських ігор існує

можливість збільшення результативності зміни діючої на сьогоднішній день застарілої моделі проектно-орієнтованої системи управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, шляхом розширення її функціональних можливостей в наданні більш якісних ФСП в частині співпраці з адміністрацією, штатними інструкторами, залученими тренерами по видам спорту, та населенням різних вікових груп і фізичних можливостей сільської територіальної громади, контролю видатків бюджетних коштів, моніторингу ресурсних витрат та оцінки досягнення цільових показників та розробці методичного інструментарію сфери ФКіС.

Сформовані нові більш ефективні напрями з урахуванням розглянутого Українського та закордонного досвіду управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Розроблені і обґрунтовані концепція стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад і супутній їй алгоритм розвитку сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад використовуючи стандарт управління якістю ФСП населенню.

Водночас розроблена концепція може застосовуватись як інструментарій управління державними програмами та проектами, сприяти отриманню об'єктивної інформації про етапи реалізації програм та проектів, що впливають на подальше прийняття управлінських рішень.

В концепції врахований вплив вибору дієвих засобів управління сферою ФКіС, необхідність розроблення і впровадження комплексу заходів, форми роботи з людьми різного віку, фізичних можливостей та стану здоров'я, врахування особливостей, специфіки, побажань, фінансування, підготовці спортивних майданчиків для задоволення потреб споживачів у отриманні більш якісних ФСП. Визначено шляхи раціонального використання наявних ресурсів, вдосконалення планування і відповідної матеріально-технічної бази розвитку сфери ФКіС, вдосконалення якості надання ФСП, залучення

компетентних кадрів органів управління, залучення інструкторів сфери ФКіС високої кваліфікації.

Раціональне використання наявних ресурсів управління сферою ФКіС за умови вдосконалення планування і відповідної матеріально-технічної бази розвитку сфери ФКіС, вдосконалення якості надання ФСП, залучення компетентних кадрів органів управління, залучення інструкторів високої кваліфікації сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад. Вибір дієвих засобів здійснювався за умови розробки комплексу заходів, необхідних форм занять, підготовці спортивних майданчиків з урахуванням стану здоров'я, фізичних можливостей, побажань користувачів послуг та врахування особливостей, специфіки, напрямків розвитку, фінансування сфери ФКіС територіальної громади для задоволення потреб споживачів ФСП сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад.

Доведена потреба у створенні не одного окремого, а групи стандартів управління сферою фізичної культури і спорту сільських громад. Саме група стандартів забезпечує той комплексний підхід, завдяки якому залучаються усі суб'єкти управління від обласного рівня до громад і безпосередніх виконавців (інструкторів фізичної культури та організаторів фізкультурно-спортивної роботи). У такий спосіб створюються умови для залучення різноманітних і потрібних спорту ресурсів і створення системи управління якістю ФСП мешканцям сільських громад.

Важливими є адаптація стандартів до специфічних умов, постійний моніторинг і вдосконалення процесів управління, залучення ресурсів, кваліфікованого персоналу, інструкторів та безпосередня участь населення в розвитку фізичної культури і спорту громади.

Ключовим аспектом управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад є ефективний розподіл і якісне управління людськими, фінансовими, матеріальними та інформаційними

ресурсами та вміння адаптуватися до умов, що змінюються, швидко реагувати на нові вимоги і впроваджувати зміни.

Основи управління є фундаментом побудови ефективної системи управління організації. Розуміння та застосування цих основ дозволяють керівникам та менеджерам успішно керувати організацією, досягати поставлених цілей та забезпечувати її стабільний розвиток.

У такій процесній парадигмі вбачається використання розробленої в рамках дослідження групи стандартів управління сферою фізичної культури і спорту в умовах громад. Саме вони складають «перетворюючу» основу в пропонованій концепції активізації розвитку ФКіС в умовах громад із застосуванням стандартів. Це регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"», регіональний стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади», стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». Лише їх впровадження розв'язує завдання активізації розвитку ФКіС в територіальних громадах. Їх суттєво доповнює розроблений приклад ОПП магістерського рівня «Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад».

Як було показано в роботі, пришвидшення розвитку фізичної культури і спорту з використанням стандарту управління якістю ФСП в умовах громад забезпечується активним привертанням уваги керівництва і фахівців ФКіС до врахування переваг мешканців громад щодо бажаних форм ФСП. Це, також, усунення пов'язаних з покращенням ФСП і наявних у громаді проблем. Зауважимо, що таке заохочення керівних органів громад до вдосконалення матеріальної бази ФКіС, як їх наявності, так і компетентності фахівців ФКіС, використовуваних форм занять ФКіС забезпечується шляхом використання регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"».

Результатом використання запропонованої концепції стандартизації управління планується:

- підвищення результативності системи управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад;
- заохочення керівництва громад, спонсорів до системи управління сферою ФКіС в об'єднаних територіальних громадах;
- визначення чітких дій і програм покращення управління сферою ФКіС в об'єднаних територіальних громадах;
- суттєве покращення організації управління сферою ФКіС в надаванні більш якісних ФСП населенню сільських територіальних громад.

Одним з важливих здобутків виконаного дослідження є встановлений, але дещо неочікуваний для дослідниці факт, щодо неможливості визначення перспективних підходів до подальшого розвитку фізичної культури і спорту лише шляхом вивчення думки досвідчених фахівців територіальних громад.

Дійсно, у ході опитування фахівців ФКіС і виконаного на цій основі SWOT-аналізу були отримані окремі важливі результати, подані у розділі 4. Але одночасно з'ясувалось, що нині працюючі інструктори фізичної культури суттєво по різному уявляють основні вектори розвитку спорту в громадах.

Встановлено, що узгодженість їх думок про напрямки розвитку ФКіС в громадах слабка (показник коефіцієнту конкордації Кендала від $W=0.12$ до $W=0.38$), що свідчить про великі розбіжності в думках експертів. Це дає можливість говорити про ймовірну більшу гіпотетичність результатів аналізу опитування інструкторів, ніж про доведену достовірність цих результатів.

Вивчення публікацій про впровадження стандартів у соціальній сфері, що інтенсивно проводиться на місцевому рівні, підтверджує важливість робіт у напрямку створення стандартів якості до сфери ФКіС. На думку авторів, це суттєво сприяє підвищенню рівня організаційно-управлінської діяльності.

Це, перед за все, праці присвячені проблемам і досвіду поширення на місцевому рівні та в окремих організаціях впорядкованих стандартами

практик: Т. М. Безверхнюк, С. Є. Саханенко, Е. Х. Топалова [22], А. В. Вітюк [51], Б. А. Заплотинський [143], Ю. Кабаков [158], П. Калита [161], Д. В. Кас'яненко [162], А. М. Колповська [170; 171], Т. Конті [175], М. І. Лахижа [195], Г. С. Лопушняк [202], Т. В. Маматова [208; 209; 210; 214], П. Підгаєць, І. Бригілевич [264] та ін.

Прийняті в Україні державні стандарти щодо систем керування якістю підтримують вказані, започатковані практики вдосконалення різних послуг і виступають основою вдосконалення діяльності ОМС [118; 120; 121; 122; 123].

Це, також, роботи, присвячені впровадженню стандартів у фізичній культурі і спорті: О. Мозолєв [230], Н. Москаленко, А. Яковенко, Т. Сидорчук, О. Марченко [235], Н. А. Орленко, В. Ф. Панченко, В. В. Коротя [251] та ін.

Розроблений регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"» вважаємо науково обґрунтованим, дієвим і сучасним інструментом управлінського впливу обласної ради на розвиток ФКіС в громадах. Щодо обґрунтування змісту його показників доведена потреба уведення саме тих, які є основними з точки зору досягнення результатів/норм діяльності у фізичній культурі і спорті, а також тими випереджаючими, що створюють передумови для розвитку фізичної культури і спорту. Проведене дослідження дозволило визначити запропонований зміст показників регіонального стандарту «Обласний конкурс "Найкраща спортивна громада"» в частині стимулювання як фізкультурно-оздоровчої так і спортивної роботи в громадах серед дітей та молоді.

Регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"», спрямований на активізацію діяльності територіальних громад, має уточнення «внутрішній стандарт», а його використання уводиться рішенням відповідної обласної ради з правками до змісту Положення про конкурс, які враховують особливості розвитку фізичної культури і спорту у відповідному регіоні. Адже внутрішні стандарти – це набір індикаторів, які

постійно коригуються з метою їх удосконалення та враховують зміну умов в середовищі їх застосування.

Відтак, до блоку тих, які створюють умови розвитку ФКіС, включені:

- фінансові кошти, залучені та використані на розвиток даної сфери, включаючи як кошти громад, так і кошти з інших джерел, витрачені на ФКіС;
- створення сприятливих матеріально-технічних умов розвитку ФКіС, які надають наявні різноманітні та сучасні спортивні споруди;
- забезпечення кадрами фахівців ФКіС, що передбачає як кількість інструкторів з фізичної культури і спорту зі спеціальною освітою, що введені до штатних розписів сільських і селищних рад на території сільських ТГ, так і осіб, які поступили на навчання до ЗВО за спеціальністю «Фізична культура і спорт»;
- організаційні заходи з розвитку спорту, до змісту яких включені наявність цільової комплексної програми розвитку спорту в сільських ТГ, створення ДЮСШ (відділення ДЮСШ) та забезпечення умов для її роботи, а також створення спортивного клубу і забезпечення достатніх умов його діяльності.

До блоку власне результатів діяльності у фізичній культурі і спорті, успіх якої забезпечується важливими випереджаючими заходами, включені:

- масова фізкультурно-спортивна і фізкультурно-оздоровча робота;
- розвиток результативного спорту і підготовка спортивних резервів.

Відповідно до змісту ст. 141, 142 і 143 Конституції України [174], територіальні громади села, селища та міста безпосередньо або через утворені ними ОМС отримали різноманітні повноваження, які мають пряме відношення до сфери ФКіС.

Як і будь-яка сфера, фізична культура і спорт керується не лише Конституцією України, але також Законами України (Про фізичну культуру і спорт, Про громадські організації, Про освіту, іншими законодавчими актами), а також актами, що їх видають обласна рада, обласна державна адміністрація,

регіональний орган управління фізичною культурою і спортом, інші ОМС, включаючи територіальні громади. На них ґрунтується і структурується практика управління фізичною культурою і спортом в громадах, яка спрямовує розвиток цього сегменту соціальної сфери.

Вимоги до складання та затвердження програм соціально-економічного розвитку містяться в Законі України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [290]. Відповідно до ст. 1 Закону у місцевих програмах стратегічного економічного і соціального розвитку повинно бути відображено, що є важливим для ФКіС:

1) аналіз соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці за попередній і поточний роки та характеристика головних проблем розвитку її економіки та соціальної сфери;

2) стан використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу, екологічна ситуація;

3) можливі шляхи розв'язання головних проблем розвитку економіки і соціальної сфери;

4) система заходів місцевих органів виконавчої влади та ОМС щодо реалізації соціально-економічної політики з визначенням термінів виконання та виконавців;

5) основні показники соціально-економічного розвитку;

6) дані про отримання та використання доходів від розпорядження об'єктами права комунальної власності, ефективності використання об'єктів права комунальної власності, показники розвитку підприємств та організацій, що є об'єктами права комунальної власності [290].

Очевидно, що усі вказані вище показники повинні бути враховані у стратегії розвитку фізичної культури і спорту в умовах громади. І на їх основі мають розроблятися цільові програми територіальних громад з урахуванням їх можливостей. Ці цільові програми повинні підпорядковуватись існуючим вимогам моделювання мереж надання публічних сервісів та послуг [229].

Саме для пришвидшення розвитку ФКіС на місцевому рівні розроблено і пропоновано до використання регіональний стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг в умовах громади». Дотримання стандарту керівництвом громад забезпечується використанням положень різноманітних законодавчих і нормативних актів щодо сфери ФКіС.

Так, основним джерелом видатків на сферу молоді та спорту є державний (у вигляді цільових субвенцій) та місцеві бюджети, а також інші не заборонені законодавством джерела. Обсяг видатків залежить від можливостей місцевого бюджету. Бюджетні видатки спрямовуються на:

- реалізацію державної політики у молодіжній сфері;
- проведення спортивної роботи в регіоні;
- здійснення фізкультурно-спортивної та реабілітаційної роботи серед людей з інвалідністю;
- розвиток дитячо-юнацького та резервного спорту;
- підтримку і розвиток спортивної інфраструктури;
- підтримку фізкультурно-спортивного руху;
- інші заходи з розвитку фізичної культури та спорту [347].

Фінансування бюджетних програм здійснюється коштом місцевого бюджету, які передбачаються у кошторисах відповідних виконавців програм, а також планами асигнувань одержувачів коштів. Передбачені відповідні статті Бюджетної програми з фінансування фізкультури і спорту [42].

Крім того, і це доведено у виконаному нами дослідженні, розвиток матеріальної бази спорту в громаді має враховувати фізкультурно-спортивні переваги мешканців саме цієї та сусідніх громад, у випадку їхнього бажання об'єднувати на договірних засадах зусилля з будівництва спортивних об'єктів комунальної власності і кошти бюджетів для виконання спільних проектів та спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств.

Погоджуємось з твердженнями стосовно того, що покращення та вдосконалення спортивної інфраструктури і відповідне збільшення інвестицій в цю соціальну сферу, забезпечує наступні соціальні ефекти [191; 192 та ін.]:

- збільшення кількості робочих місць та зайнятості мешканців громади, які працюють на будівництві та утриманні спортивних споруд;
- заохочення населення, головно дітей та молоді, до систематичних фізкультурно-спортивних занять;
- створення комфортних умов відвідувачам для їхніх занять;
- сприяння спілкуванню між мешканцями громади;
- можливість проводити різноманітні масові культурні заходи за участі великої кількості бажаючих мешканців громади;
- нарешті, від відвідування заходів мають зиск місцеві підприємства торгівлі та громадського харчування.

Отже, розвиток спортивної інфраструктури суттєво впливає на життя громади, її економіку, поживає повсякденне життя мешканців сільських ТГ і суттєво впливає на покращення показників фізичного розвитку і здоров'я [191, с. 12].

У існуючому «Всеукраїнському рейтингу інституційної спроможності та сталого розвитку громад», що обраховується кожні 6 місяців станом на 1 січня та 1 липня щорічно, за підсумками 2020 р. було оцінено 1416 громад і виділено 300 кращих серед них. Але у переліку показників 40 критеріїв, які брались до уваги у 2021 р. при оцінці інституційної спроможності і сталого розвитку малих та середніх громад, немає тих, що відображають власне успіхи у надаванні ФСП їхнім мешканцям. Саме тому «Регіональний центр економічних досліджень та підтримки бізнесу», що обраховує вказаний рейтинг, вимушений констатувати, що дане оцінювання не враховує соціальні проєкти, спортивні досягнення, стан охорони здоров'я, освіти тощо [55; 182], а отже, констатуємо, рейтинг має бути доопрацьованим. У тому числі на предмет заохочення до застосування запропонованого нами регіонального

стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг в умовах громади». Адже використання вказаного стандарту сприятиме покращенню якості ФСП на місцевому рівні.

Таким чином, особливе місце серед стандартів управління сферою фізичної культури і спорту займає стандарт управління якістю ФСП в територіальних громадах. Його розробка спирається на діючу законодавчу та нормативну базу, яка регламентує фізичну культуру і спорт в Україні. А програму розвитку ФКіС в громадах слід вважати складовою загальної стратегії розвитку громади щодо цієї соціальної сфери.

Підставою для розробки такої цільової програми є існування проблем в громаді, розв'язання яких потребує залучення бюджетних коштів, координації спільних дій виконавчих органів ради та інших організацій (адже виділення і фіксація проблем розвитку фізичної культури і спорту неможлива без участі громадян). Це й наявність у бюджеті можливості забезпечення виконання заходів програми та відповідність мети програми пріоритетним напрямкам розвитку даної громади. Це й залучення, за потреби, позабюджетних коштів.

Розроблений регіональний стандарт система управління якістю ФСП в територіальних громадах визначає сферу його застосування, містить перелік основних документів, з урахуванням яких він розроблений, вказівки на планування та виконання заходів з покращення ФСП населенню громади, а також аналізування і вироблення рекомендацій щодо подальшого поліпшення ФСП в громадах. Він також пропонується до використання як такий внутрішній стандарт, який має обов'язково коригуватись з метою удосконалення змісту індикаторів та врахування зміни умов в середовищі його застосування в конкретній громаді.

Доведена, також, потреба розробки регіонального стандарту підвищення кваліфікації інструкторів, які працюють безпосередньо в громадах, і приведення змісту їх компетентностей до вимог сьогодення. Адже два вказаних вище стандарти не можуть бути реалізовані і сприяти розвитку

фізичної культури і спорту, якщо буде відсутній цей третій, останній з групи необхідних, стандарт.

Відтак, виникла потреба визначення методології розробки регіонального стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад», який би, з одного боку, враховував існуючу посадову інструкцію [299], а з іншого вдосконалював її зміст до обсягу потрібних компетентностей. Адже очевидно, що інструктор фізичної культури, який є нерідко одночасно є учителем фізичної культури загальноосвітнього навчального закладу, єдиний серед фахівців громади має спеціальну фізкультурно-спортивну освіту. Тож він не може бути усього лише простим виконавцем розпоряджень свого керівництва. На нього об'єктивно покладається також уся значна організаційно-управлінська діяльність, як на керівника низового рівня окремого сектору соціального розвитку громади.

Діяльність вказаного інструктора має яскраво виражені особливості, які полягають в тому, що за змістом своїх функцій він має охоплювати весь обсяг робіт в громаді з розвитку фізичної культури і спорту. По-перше, і це відображено в кваліфікаційній характеристиці, він педагог, який проводить заняття з надавання ФСП. По-друге, і це виходить за обсяг діючої кваліфікаційної характеристики, він має виконувати значний обсяг роботи з участі в розробці та виконанні програм та планів розвитку фізичної культури і спорту. Це передбачає наявність компетентностей з вивчення думки мешканців громади, розробки пропозицій з вдосконалення матеріально-технічної бази, забезпечення профорієнтації учнів на навчання, взаємодії з суміжними фахівцями у т. ч. медичними працівниками, сприяння створенню нових організаційних структур (ДЮСШ, спортивних клубів) тощо.

Отже, важливою складовою групи стандартів системи управління розвитком фізичної культури і спорту в умовах сільських ТГ є ще один регіональний стандарт, який теж пропонується як внутрішній. Це стандарт

«Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад», який рекомендовано до використання у діяльності закладів вищої освіти, які надають освітні послуги на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Як результат, розвиток фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад підпорядковується вимогам стратегічного планування і управління орієнтованого на результат, а саме на забезпечення високої якості ФСП, що надаються населенню. При цьому орієнтованість на споживача послуг і процесний підхід розглядаються як основоположні принципи управління якістю вказаних послуг.

У ході експертного дослідження, спрямованого на отримання оцінки якості наукової розробки групи вказаних регіональних стандартів, котрі спрямовані на вдосконалення управління фізичною культурою і спортом в умовах територіальних громад, були отримані наступні важливі результати.

Впровадження стандартів задля вдосконалення управління фізичною культурою і спортом має проводитись з урахуванням значної підготовчої роботи та мати підтримку з боку державних і громадських організацій спорту.

Щодо забезпечення ефекту від застосування стандартів вдосконалення управління фізичною культурою і спортом, експертами підтверджена потреба використання саме групи стандартів, а не лише окремих з них, оскільки це дасть позитивний ефект і покращить якість ФСП.

Таким чином, узагальнюючи подане у розділі, зауважимо наступне.

Доведено, що з огляду на устрій органів влади обласного рівня, важливо залучити до стимулювання розвитку спорту в громадах таку структуру як обласна рада. Вона є розпорядником коштів обласного бюджету, тож від її рішень залежить фінансова підтримка різних проєктів територіальних громад. Формою реалізації можливостей обласної ради обране проведення щорічного конкурсу «Найкраща спортивна громада» для заохочення громад до

покращення сфери ФКіС в умовах сільських територіальних громад і надавання їх населенню якісних ФСП.

У результаті проведеного дослідження:

Удосконалено дані (І. Булах, О. Шиманська, 2019; Н. Власова, 2019; А. Вітюк, 2020; Б. Заплотинський, 2020; А. Чопенко, 2020; M. Szczepaniak, 2020; А. Сергеев, 2021; О. Чокля, 2021; Г. П. Грибан, 2022) про можливості застосування міжнародних стандартів у системі управління якістю надання фізкультурно-спортивних послуг населенню сільських територіальних громад.

Набули подальшого розвитку дані (Ю. Костюк, 2013; І. Шевчук, 2014; D. Maslov, L. Nurgatina, 2014; I. Mehmeti, B. Halilaj, 2018; І. Чикаренко, Т. Маматова, О. Чикаренко, 2019; В. Приходько, 2020; О. Синьків, 2021) про мотивацію і ставлення дітей та дорослих до занять з фізичної культури і спорту, спортивні уподобання школярів.

Уперше обґрунтовано концепцію стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, яка містить мету, основні етапи вдосконалення системи управління й напрямів реалізації стандартів у сфері фізичної культури та спорту (стандартизація управління сферою фізичної культури і спорту і стандартизація фахової підготовки надавачів фізкультурно-спортивних послуг), ураховує об'єктивні передумови сучасності й особливості процесу управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, а також сприятливі можливості й загрози внутрішнього та зовнішнього середовища, містить механізми й засоби досягнення результатів (уведення чітких стандартів управління, розроблення алгоритму розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад), забезпечує прогнозовані ефекти й бажані результати, єдиний підхід до управління та підвищує його результативність.

Уперше визначено чинники розвитку сфери фізичної культури і спорту сільських територіальних громад: високий фізичний потенціал дітей і молоді для занять спортом; менший вибір зовнішніх відволікальних чинників і перспектива використання молоддю спортивних успіхів для навчання в закладах вищої освіти (ЗВО), спортивно-професійній кар'єрі тощо; надання фізкультурно-спортивних послуг у сільських територіальних громадах, які не мають на меті заробляти кошти. Можливості розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад полягають у розробленні і виконанні якісних програм розвитку сфери фізичної культури та спорту, створенні ДЮСШ (і їх відділень) у сільських територіальних громадах, здійсненні заходів регіональної влади на підтримку розвитку сфери фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах (обласних конкурсів, методичної допомоги тощо), упровадженні сучасних технологій управління розвитком фізичної культури і спорту.

Уперше з'ясовано обмеження, потенційні перешкоди швидкому зростанню чи розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, невідповідність якості послуг із фізичної культури і спорту та потреб сільського населення, зокрема осіб з обмеженими фізичними можливостями; брак організаційних структур у сільських територіальних громадах (ДЮСШ, їх відділень і спортивних клубів), необхідних для розвитку дитячого спорту; низький рівень пропаганди спорту й освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей. Потенційно загрожують розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад недостатні фінансові, матеріальні й кадрові передумови впровадження системи управління якістю послуг із фізичної культури і спорту, наявність інших, більш конкурентних послуг в об'єднаних територіальних громадах, а також небажання упроваджувати систему управління якістю послуг у сфері фізичної культури і спорту.

Уперше обґрунтовано освітні компоненти, фахові компетентності й програмні результати навчання для освітньо-професійної програми «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціалізації «Інструктор-методист з організації фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка».

Представлені у розділі результати досліджень опубліковані в наступних публікаціях автора [91; 92; 93; 103].

ВИСНОВКИ

1. Аналіз сучасного стану фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах установив, що їх розвиток стримують об'єктивні труднощі періоду незалежності України та низький рівень організаційно-управлінської діяльності. Хоча децентралізація створила можливості для поліпшення ситуації, вона сама собою не розв'язує наявних проблем. В умовах сільських територіальних громад виявлено нестачу науково обґрунтованих підходів до розвитку фізичної культури і спорту на місцевому рівні, недостатню підготовленість фахівців громад до впровадження сучасних підходів і технологій у цій сфері, несприятливі демографічні й соціально-економічні чинники, неблагополучний стан здоров'я, проблеми залучення дітей, молоді, населення середнього та старшого віку до фізкультурно-спортивних занять, а також залучення до занять спортом талановитої молоді села, недостатнє забезпечення населення спортивними спорудами, непопулярність їх відвідування серед населення.

Одним із важливих напрямів удосконалення системи управління сферою фізичної культури і спорту в Україні є впровадження європейського досвіду, який ураховує соціальну, економічну, культурну й організаційну функції спорту. Європейські моделі управління характеризуються змішаним фінансуванням зі значною участю держави, акцентом на спортивне суперництво, підтримкою дитячо-юнацького спорту й оздоровчого руху з місцевих бюджетів. Зокрема, регіональні підходи Німеччини, Франції та Польщі демонструють ефективні способи залучення населення до спорту за допомогою місцевих ініціатив і національних проєктів.

2. Сучасний стан фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах характеризується позитивними й негативними аспектами. Зокрема, більшість учнів старших класів (50,0–70,2 %) і дорослих (66,1–85,7 %) позитивно оцінюють уроки фізичної культури, а молодь активно цікавиться

спортивними заходами (50,7 %): віддає перевагу активній участі в спортивних заходах, зокрема спортивних іграх (82,3 %), відвідуванню змагань (69,6 %), заняттям у спортивних секціях (68,8 %) і участі в змаганнях (62,8 %), а не пасивному спогляданню. Популярні види спорту серед дітей: плавання (56,2 %), волейбол (34,5 %), футбол (28,1 %), танці (13,4%), гімнастика (11,2 %) і художня гімнастика (7,5 %).

Основні перешкоди для поширення занять фізичною культурою і спортом на думку дорослих і дітей, – це нестача відповідних умов для занять спортом (44,4 % і 49,0 %, відповідно), а також недостатнє фінансування (19,6 % і 19,0 %). Чинники, що лімітують участь учнів у фізкультурно-спортивних заходах, – обмеженість часу через навчання (36,9 %) і виконання домашніх завдань (20,5 %). Дослідження виявило різні мотиваційні пріоритети й перешкоди до занять фізичною культурою і спортом серед учнів у різних територіальних громадах трьох областей України, що підтверджує потребу враховувати інтереси населення кожної громади.

Експерти сфери ФКіС стверджують, що найбільше негативно впливає на розвиток фізичної культури і спорту в сільських ТГ неефективна, невзаємопов'язана і невзаємодоповнювальна діяльність органів управління в системі центр – регіон – громада, яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спортові. Також суттєво погіршує ситуацію недостатність бюджетного фінансування масового спорту в сільських територіальних громадах, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій. Цим чинникам вони відводять перші рейтингові місця. Припускають, що слабка спортивна інфраструктура на селі не здатна ані заохочувати дітей і юнацтво до активних занять спортом, ані задовольнити потреби населення різного віку в руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, зокрема потреби осіб з обмеженими фізичними можливостями. Експерти вважають, що тепер на рівень розвитку ФКіС в сільських територіальних громадах найбільше негативно впливає

несформованість сталих традицій і мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя й фізкультурно-спортивної реабілітації засобами ФКіС, що, на їхню думку, важко корегувати; також погіршує стан сфери ФКіС нестача своєчасної та дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад. Проте низький ступінь узгодженості думок експертів ($W < 0,38$) щодо подальшого розвитку фізичної культури й спорту в сільських територіальних громадах свідчить про потребу проведення подальших наукових пошуків.

Визначено, що однією з важливих переваг для розвитку фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах є високий фізичний потенціал молоді, а також нестача багатьох зовнішніх відволікальних чинників; це допомагає спрямувати спортивні досягнення на подальше навчання й професійну кар'єру. Крім того, доступність послуг у цій сфері, не орієнтованих на комерційний прибуток, сприяє ширшому залученню молоді до занять із фізичного виховання і спорту, а можливості розвитку передбачають створення ДЮСШ та впровадження сучасних програм і технологій управління. Проте розвиток гальмується через невідповідність якості фізкультурно-спортивних послуг потребам населення, нестачу інфраструктури й слабку пропаганду здорового способу життя.

3. Упровадження міжнародних стандартів серії ISO 9000, ефективність яких доведено за кордоном, так і у вітчизняних органах публічного управління і закладах освіти може значно підвищити якість управління фізкультурно-спортивними послугами в сільських територіальних громадах. Потреба адаптації міжнародних стандартів до специфіки сфери фізичної культури і спорту вимагає наукового обґрунтування та розроблення структур управління відповідно до очікувань споживачів послуг.

Підвищення якості фізкультурно-спортивних послуг завдяки стандартизації допоможе поліпшити і управлінську діяльність, і самі послуги, оскільки більше мешканців залучатиметься до активного й здорового способу

життя в територіальних громадах. Розроблення й упровадження регіональних стандартів управління фізкультурно-спортивною сферою дасть змогу забезпечити системність підходів до надання послуг, адаптуючи їх до особливостей сільських територіальних громад і фізичних можливостей мешканців.

4. Розроблено освітньо-професійну програму «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціалізації «Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». Обґрунтовано й розроблено освітні компоненти, фахові компетентності й програмні результати навчання за освітньо-професійною програмою. Доведено, що освітня програма створює основу для підготовки висококласних фахівців, здатних ефективно застосовувати регіональні стандарти управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад (63,2%), встановлено своєчасність і важливість розроблення ОПП (65,8%).

5. Розроблено регіональні стандарти управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад, серед яких «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"», «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» та «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». У цих стандартах враховано специфіку розвитку спорту в сільських районах і забезпечено територіальним громадам змогу значно підвищити якість фізкультурно-спортивних послуг завдяки вдосконаленню управлінської діяльності, поліпшенню кадрового, матеріально-технічного й організаційного забезпечення. Експертні оцінки підтверджують потребу підтримки й упровадження цих стандартів державними та громадськими організаціями (92,1%), що забезпечить їх ефективне застосування на практиці (65,8%),

підвищить якість фізкультурно-спортивних послуг сільському населенню (73,7%). Розроблення групи стандартів може пришвидшити розв'язання вкрай важливої соціальної проблеми розвитку фізкультури і спорту в умовах територіальних громад (76,3%); використання групи стандартів буде суттєво ефективне для поліпшення якості фізкультурно-спортивних послуг, аніж удосконалення нині наявних діяльностей (63,2%).

Обґрунтований і розроблений регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"» спрямований на стимулювання активності керівництва сільських територіальних громад у створенні умов для надання якісних фізкультурно-спортивних послуг. Доведено, що «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"» ефективний для привертання уваги керівників громад до потреби розвитку фізичної культури і спорту (47,4%), що сприятиме підвищенню якості управлінської діяльності в цій сфері, його зміст і структура вдалі (52,6%).

Обґрунтований і розроблений регіональний стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг сільських територіальних громад» важливий, оскільки враховує потреби споживачів фізкультурно-спортивних послуг, поліпшує умови занять, підвищує якість і кількість організованих фізкультурних заходів, поліпшує спортивну інфраструктуру й фінансування сфери фізичної культури та спорту (47,4%), а також підвищує ефективність удосконалення управлінських процесів у сільських територіальних громадах (47,4%), його зміст і структура вдалі (50,0%).

Обґрунтований і розроблений регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» надзвичайно важливий (63,2%), оскільки формує єдиний підхід до визначення трудових функцій і компетентностей фахівців у сфері фізичної культури і спорту, щоб підвищити рівень компетентності, сучасних професійних умінь і навичок, потрібних у реаліях роботи інструкторів фізичної культури в умовах сільських територіальних

громад. Результати підтверджують, що структура стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури» вдала (63,2%), є актуальною і невід'ємною стратегічною частиною сучасної європейської моделі стандартизації управління у сфері фізичної культури в умовах сільських територіальних громад.

6. Обґрунтована концепція стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад містить мету, етапи вдосконалення системи управління у сфері фізичної культури і спорту й основи управління сферою ФКС в умовах сільських територіальних громад, об'єктивні передумови сучасності, напрями розвитку у сфері фізичної культури і спорту в територіальних громадах, сприятливі можливості внутрішнього й зовнішнього середовища для впровадження системи управління якістю щодо фізичної культури та спорту в ОТГ, регіональні стандарти управління, алгоритм розвитку фізичної культури й спорту, прогнозовані ефекти та бажані результати, що забезпечує єдиний підхід до управління й підвищує його результативність. Метою концепції було удосконалити систему управління у сфері ФКіС сільських ТГ, підвищити якість ФСП, залучити населення до спорту. Об'єктивні передумови сучасності у сфері управління ФКіС – децентралізація влади в Україні; багатий закордонний досвід застосування стандартизації управління у сфері ФКіС на прикладі ISO 9000; недостатня пропаганда ЗСЖ і низький рівень обізнаності населення, недостатній обсяг рухової активності населення громади; обмежений перелік ФСП, що надаються у територіальних громадах; недостатня кількість ДЮСШ та секцій за видами спорту, які працюють на території громади; незадоволеність населення якістю матеріально-спортивної бази громади; недостатня забезпеченість кваліфікованими спеціалістами в галузі ФКіС; неякісне перепрофілювання фінансової підтримки на розвиток галузі ФКіС; реакція громад на потребу змін у сфері управління фізичною культурою і спортом. Отже, виокремлено два основні напрями стандартизації

управління у сфері ФКіС в ОТГ: 1) стандартизація в її управлінні, 2) стандартизація у формуванні компетентностей надавачів фізкультурно-спортивних послуг.

Для першого напрямку розвитку сфери ФКіС було обґрунтовано й розроблено регіональні стандарти управління сферою ФКіС в умовах сільських територіальних громад. Для другого напрямку було сформульовано компетентності, потрібні для провадження професійної діяльності фахівця сфери ФКіС у сільських територіальних громадах.

Розроблений алгоритм розвитку фізичної культури і спорту з використанням стандарту управління якістю фізкультурно-спортивних послуг забезпечує системний підхід до моніторингу ресурсних витрат, проєктного управління й ухвалення рішень. Це дає змогу значно підвищити ефективність управління фізичною культурою і спортом, поліпшити якість послуг й адаптувати до потреб громади, зокрема, завдяки вдосконаленню матеріально-технічної бази та поліпшенню співпраці з адміністрацією, інструкторами й населенням.

Науково обґрунтовано, що застосування розробленої групи стандартів у сфері фізичної культури і спорту доцільне у 63,2 % випадків, може сприяти поліпшенню якості надання фізкультурно-спортивних послуг в умовах сільських територіальних громад (63,2 %). Проте важлива також якість практики їх упровадження (89,5 %). Підтверджено, що ретельна підготовка комплексної роботи безпосередньо перед упровадженням стандартів управління потрібна на 89,5 %. Ця підготовка повинна містити обов'язкову підтримку в реалізації стандартів з боку державних, місцевих і громадських організацій (92,1 %), а також вивчення й поширення позитивного досвіду найкращих практик (переможців конкурсу «Найкраща спортивна громада») на всі територіальні громади України (92,1 % та 73,7 %, відповідно).

Перспектива подальших досліджень визначена потребою вивчення особливостей і подальшого розроблення стандартів управління для різних

складників (рівнів, елементів) сфери фізичної культури і спорту в Україні, зокрема для подолання негативних наслідків воєнних дій.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Розроблені регіональні стандарти враховують специфіку розвитку фізичної культури і спорту в сільських територіях України. Їх впровадження надає громадам можливість суттєво покращити якість фізкультурно-спортивних послуг шляхом вдосконалення управлінської діяльності та створення необхідних кадрових, матеріально-технічних і організаційних передумов для розвитку фізичної культури і спорту на місцях.

Регіональні стандарти, такі як «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"», «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» і «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад», можуть бути адаптовані для використання в будь-якій області України, де питання розвитку спорту в сільських громадах є актуальним. Ці стандарти формують основу для створення подібних регламентів в усіх Територіальних громадах України.

Комплексне застосування розроблених стандартів забезпечить значне підвищення рівня управління розвитком фізичної культури і спорту, а також сприятиме покращенню якості надання фізкультурно-спортивних послуг населенню.

Практичні рекомендації щодо впровадження в систему управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад:

Диференціація громад за рівнем розвитку фізичної культури і спорту. Рекомендується оцінювати територіальні громади за рівнем розвитку фізичної культури і спорту, використовуючи спеціальні маркери для оцінювання їх стану. Цей підхід дозволить об'єктивно визначити рівень розвитку фізичної культури і спорту в кожній громаді, що сприятиме ефективному плануванню середньострокового розвитку з боку органів обласної влади та керівництва громад.

Середній рівень розвитку. Для громад із середнім рівнем розвитку характерна наявність програми розвитку фізичної культури і спорту на середньостроковий період (2-5 років). Важливо забезпечити фізичне виховання в освітніх закладах, збільшити фінансування заходів та залучати кошти від спонсорів, включаючи місцевих фермерів.

Високий рівень розвитку. Громади з високим рівнем розвитку повинні мати якісно підготовлену програму, залучати кошти з обласного бюджету та активно займатися фандрейзинговою діяльністю. Створення Центрів з фандрейзингової діяльності для залучення додаткових ресурсів стане важливим кроком для подальшого розвитку.

Дуже високий рівень розвитку. Для громад з дуже високим рівнем розвитку характерна наявність якісної програми розвитку, ефективної фандрейзингової діяльності та значної бази для занять спортом. Наявність спортивного клубу або ДЮСШ, високий рівень системи фізичного виховання, медичний контроль, міжнародне співробітництво та організація змагань є ключовими ознаками такого рівня розвитку.

Фандрейзингова діяльність. Важливо активно залучати додаткові фінансові ресурси для реалізації фізкультурно-спортивних ініціатив через спонсорські внески, гранти та інші джерела. Доцільно використовувати орієнтовний каталог потенційних донорів, розроблений Міністерством молоді та спорту України.

Інновації та брендинг. Громади з дуже високим рівнем розвитку фізичної культури і спорту повинні впроваджувати інноваційні практики, залучати провідних фахівців, використовувати досягнення для брендингу територій. Організація наукових досліджень та поширення накопиченого досвіду серед інших громад також є важливими напрямками для подальшого розвитку.

Реалізація розроблених рекомендацій сприятиме суттєвому покращенню рівня фізичної культури і спорту в територіальних громадах

України. Вони допоможуть створити ефективну систему підтримки та розвитку фізкультурно-спортивних ініціатив на місцевому рівні, забезпечуючи краще управління і підвищення якості фізкультурно-спортивних послуг.

Комплекс рекомендованих заходів, спрямованих на прискорення розвитку фізичної культури та спорту впроваджуючи їх до громадських організацій фізкультурно-спортивних товариств України

Започаткування потужних публічних заходів:

Організувати всеукраїнські організаційно-стимулюючі заходи для активізації розвитку фізичної культури і спорту в сільських ТГ

Спільно з Асоціацією об'єднаних територіальних громад України розробити Положення і започаткувати Всеукраїнський конкурс на кращу організацію роботи з розвитку фізичної культури і спорту в громадах.

Умови конкурсу мають зацікавити керівництво громад і стимулювати всебічний розвиток фізичної культури в сільських територіях. Переможці конкурсу з високим рівнем розвитку отримуватимуть цільову грошову допомогу для реалізації своїх проєктів.

Результати конкурсу та досягнення переможців повинні висвітлюватися в ЗМІ, через звернення ГО ВФСТ та Асоціації об'єднаних територіальних громад до Державного фонду регіонального розвитку для підтримки цих проєктів.

Організувати аналогічний конкурс на обласному рівні за підтримки обласної ради та обласної державної адміністрації. Це дозволить територіальним організаціям ВФСТ стимулювати розвиток фізичної культури і спорту серед усіх вікових груп населення.

Переможці обласного конкурсу з високим рівнем розвитку спорту можуть бути рекомендовані до участі у Всеукраїнському конкурсі.

Громади з високим і середнім рівнем розвитку отримують фінансову підтримку з бюджету обласної ради для вдосконалення спортивної бази.

Сприяти вдосконаленню організації фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів серед жителів сільських територіальних громад.

Підтримувати участь осіб, які систематично займаються спортом, у територіальних і всеукраїнських змаганнях ГО ВФСТ.

Підтримувати застосування розроблених «Стандартів управління якістю фізкультурно-спортивних послуг у громадах» для активізації цієї діяльності на місцевому рівні.

Заохочувати використання «Стандарту підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських рад та об'єднаних територіальних громад».

Залучення громадськості до управління.

Сприяти навчанню представників територіальних організацій ГО ВФСТ та наданню їм довідкових матеріалів для використання місцевих ініціатив, таких як звернення та загальні збори громадян.

Направляти обласні ради на проведення конкурсів проектів та програм громадських організацій спортивного спрямування.

Визначати принципи надання пріоритетів для фінансування кращих проектів з бюджету області, форму договору між громадою та обласною радою (Асоціацією територіальних громад), а також звітність і контроль за виконанням проектів.

Заохочувати створення громадських рад у громадах, наприклад, Спортивних асоціацій, для впливу громадськості на формування політики органів місцевої влади щодо розвитку фізичної культури і спорту.

Фінансування через фандрейзинг та інші джерела.

Поширювати серед територіальних організацій ВФСТ каталог донорів, підготовлений Міністерством молоді та спорту України, і залучати рекомендованих надавачів грантів для підготовки якісних проектів, що потребують фінансової підтримки.

Заохочувати створення Центрів фандрейзингової діяльності в громадах для пошуку додаткових фінансів.

Грантодавці часто надають перевагу проектам від громадських організацій, а не від державних структур.

Створити експертно-консультативну групу при центральній раді ГО ВФСТ для допомоги у залученні фінансування та надання методичної підтримки громадам у підготовці проектів розвитку фізичної культури і спорту.

Документування і поширення досвіду.

Забезпечувати глибоке вивчення і описання кращих практик розвитку фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах.

Аналізувати досвід використання стандартів управління сферою фізичної культури і спорту.

Щорічно проводити науково-практичні конференції, заслуховувати доповіді науковців і фахівців громад про кращі зразки розвитку фізичної культури і спорту.

Видавати та поширювати матеріали конференцій та практичні посібники з методичним описанням передового досвіду розвитку фізичної культури і спорту на селі.

Просвітницька діяльність.

Організувати онлайн-семінари для керівників громад і територіальних організацій ВФСТ з метою практичної підготовки щодо залучення ресурсів для розвитку фізичної культури і спорту.

Готувати і поширювати рекомендації для якісної підготовки заявок на фінансову підтримку спортивних проектів з урахуванням вимог грантодавців.

Узагальнювати і поширювати досвід залучення ресурсів від благодійних фондів та грантових програм для створення сучасної матеріально-спортивної бази в сільській місцевості.

Застосування запропонованої концепції стандартизації управління сферою фізичної культури і спорту в умовах сільських територіальних громад та розробленого алгоритму розвитку ФКиС передбачає адаптацію до потреб громади, врахування побажань населення та вдосконалення матеріально-технічної бази, що сприятиме покращенню організації фізичної культури і спорту та наданню більш якісних фізкультурно-спортивних послуг жителям сільських територіальних громад.

Практичні рекомендації для спеціалістів сфери фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах

Оцінювання поточного стану фізкультурно-спортивних послуг:

проводьте регулярний моніторинг і аналіз рівня доступності та якості фізкультурно-спортивних послуг у вашій громаді. Звертайте увагу на інфраструктуру, доступ до спортивного інвентарю та рівень залученості населення до фізичної активності;

залучайте місцевих жителів до обговорення ідей та потреб щодо покращення фізкультурно-спортивних програм.

Формування стратегії розвитку:

розробляйте стратегію розвитку фізичної культури і спорту на основі даних, отриманих в результаті оцінки поточного стану. Враховуйте особливості сільських територій, включаючи демографічну структуру та географічні умови;

включайте до стратегії заходи щодо залучення всіх вікових груп населення до активного способу життя, зокрема дітей, молоді, людей похилого віку та осіб з інвалідністю.

Інфраструктурне забезпечення:

працюйте над створенням і покращенням спортивної інфраструктури. Використовуйте наявні ресурси громади для будівництва чи ремонту спортивних майданчиків, залів, стадіонів та інших об'єктів;

забезпечуйте доступ до інвентарю та обладнання, необхідного для занять різними видами спорту.

Кадрове забезпечення:

впроваджуйте систему підвищення кваліфікації для тренерів, викладачів та інструкторів з фізичної культури;

організуйте семінари та тренінги для обміну досвідом та впровадження інноваційних методик. Створюйте умови для залучення молодих спеціалістів до роботи в сільських територіальних громадах.

Мотивація населення до участі у фізкультурно-спортивних заходах:

проводьте інформаційні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності про користь фізичної активності.

використовуйте місцеві медіа, соціальні мережі та особисті контакти для популяризації спортивних заходів.

організуйте регулярні спортивні події, такі як змагання, турніри, фестивалі спорту, які будуть залучати як дітей, так і дорослих.

Впровадження інноваційних методів управління:

використовуйте сучасні технології для управління фізкультурно-спортивними послугами, такі як онлайн-платформи для запису на заняття, моніторинг стану здоров'я та фізичної активності населення;

впроваджуйте електронні системи обліку і контролю, що дозволять оптимізувати процеси управління і підвищити ефективність роботи.

Партнерство та співпраця:

створюйте партнерства з місцевими організаціями, школами, бізнесом та громадськими ініціативами для спільного розвитку фізичної культури і спорту;

підтримуйте співпрацю з іншими територіальними громадами для обміну досвідом і проведення спільних спортивних заходів.

Ці рекомендації допоможуть спеціалістам ефективно планувати і реалізовувати програми розвитку фізичної культури і спорту, орієнтуючись на потреби і ресурси сільських територіальних громад.

Подані результати наукової розробки опубліковані в статті автора [117].

ПОКЛИКАННЯ

1. Абрамова ІВ. Теоретичне обґрунтування змісту та форм фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад. Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. 2017;1(59);2:9–18.
2. Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її мета [Інтернет]. 2018 [цитовано 2018 Листоп. 16]. Доступно: http://www.biglib.com/book/96_Aktyalni_problemi_konstituciinogo_prava_Ykrai_ni/8600_174_Administrativno_teritorialna_reforma_v_Ukraini_ta_ii_met
3. Ажиппо ОЮ. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах [автореферат]. Харків; 2013. 39 с.
4. Алексюк АМ. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. Київ: Либідь; 1998. 497 с.
5. Алексєєва ІМ. Європейські рамки кваліфікацій – опорна конструкція інтеграції національних систем освіти. Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. 2;10;2 (24):201–6.
6. Андрєєва ОВ. Теоретико-методологічні засади рекреаційної діяльності різних груп населення [дисертація]. Київ; 2014. 440 с.
7. Андросюк ВМ. Фізична підготовка студентів в умовах гнучких педагогічних технологій навчання [автореферат]. Харків; 1992. 25 с.
8. Андрушкевич Ф. Польський «освітній прорив» та його значення для українських освітніх інновацій. Вища освіта України. 2010;4:103–8.
9. Андрущенко ВП. Педагогічна освіта Укр. в стратегії Болонського процесу. Освіта України. 2004;13:4.
10. Антонік ВІ, Антонік ПІ, Андріанов ВС. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури: навч. посіб. Київ: Професіонал; Центр учбової літератури; 2009. 336 с.

11. Антонюк І. Запровадження дієвих напрямів потенційного співробітництва в межах агломерації. В: Чикаренко ІА, редактор. Інноваційний розвиток і підвищення рівня спроможності об'єднаних територіальних громад. Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю; 30 жовтня–2 листопада 2019 р. Дніпро: ДРІДУ НАДУ; 2019, с. 18–20.

12. Асканія-Нова формує міцне покоління [Інтернет]. 2019 [цитовано 2020 Бер. 24]. Доступно: <https://newday.kherson.ua>.

13. Бабічев А, Темченко В, Акінін Л. Модернізація системи управління галуззю фізичної культури та спорту у закладі вищої освіти. В: Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи. Зб. тез XXII Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХДАФК; 2018, с. 503–5.

14. Базенко ВА Механізм підтримки розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації. Молодий вчений. 2017;1(41):172–8.

15. Базенко ВА. Розвиток фізичної культури та спорту на рівні територіальної громади в умовах децентралізації влади в Україні [дисертація]. Одеса; 2010. 267 с.

16. Бакун ЮО, Ксенофонов ММ, Байдала ВВ. Сільські території як об'єкт управління у контексті їхньої нормативно-правової інтерпретації. Економіка АПК. 2019;8:79–87.

17. Балабан СМ. Інституціональний аспект публічного адміністрування сферою фізичної культури і спорту в Україні. Право і суспільство. 2016;6;2:88–94.

18. Балабан СМ. Публічне адміністрування сферою фізичної культури та спорту [дисертація]. Дніпро; 2017. 207 с.

19. Балджи І. В. Історичні та організаційно-методичні основи розвитку олімпійського руху на Дніпропетровщині впродовж XIX–XXI с. [дисертація]. Дніпро; 2019. 253 с.

20. Барковський ВВ, Барковська НВ, Лопатін ОК. Теорія ймовірностей та математична статистика. Київ: Центр учбової літератури; 2010. 424 с.

21. Беленька Г. Роль інтерактивних прийомів навчання в оптимізації навчального процесу у вищій школі. В: Наукові записки Кіровогр. держ. пед. ун-ту. Зб. наук. пр. Кіровоград: РВЦ КДПУ. 2001;32;1, с. 61–63.

22. Безверхнюк ТМ, Саханенко СЄ, Топалова ЕХ. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ; 2008. 328 с.

23. Бех ІД. Гуманістична педагогіка: перипетії становлення. Педагогіка толерантності. 2001;2(16):120–3.

24. Бех ІД. Дві експериментально-виховні стратегії – два етапи розвитку педагогічної науки. Педагогіка і психологія. 2000;3:5–15.

25. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 256 с.

26. Білуха МТ. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ; 2002. 480 с.

27. Блажівська МА. Сучасні проблеми новостворених об'єднаних територіальних громад. В: Загорський ВС, Ліпенцев АВ, редактори. Проблеми розвитку публічного управління в Україні. Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю; 11–12 квітня 2019 р. Львів; 2019, с. 15–8.

28. Бондар АС. Менеджмент рекреаційно-оздоровчої робота: навч. посіб. Харків; 2010. 175 с.

29. Бондаренко В. Розвиток співробітництва територіальних громад як один із факторів підвищення рівня їх спроможності. В: Чикаренко ІА, редактор. Інноваційний розвиток і підвищення рівня спроможності об'єднаних територіальних громад. Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю; 30 жовтня–2 листопада 2019 р. Дніпро: ДРІДУ НАДУ; 2019, с. 41–4.

30. Бондаренко СМ, Касич АО. Використання концепції загального управління якістю (TQM) в органах місцевого самоврядування [Інтернет]. 2019 [цитовано 2020 Листоп. 16]. Доступно:

ове%20фахове%20er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/7245/1/Електронне%20на
ук20видання%2003.pdf

31. Бондаренко СМ, Строкач ІА. Особливості використання соціально-орієнтованої концепції загального управління якістю TQM в Україні. Технології та дизайн. 2014;1(10).1–7.

32. Бордюгова ГЮ. Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права «Спортивне право України» [дисертація]. Київ; 2009. 230 с.

33. Борисенко ВЙ. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади: український досвід. Київ: Центр навчальної літератури; 2016. 110 с.

34. Бортнік О, Квітка С, Маматова Т, Серьогін С. Менеджмент якості в органах місцевого самоврядування (методологічний збірник): монографія. Дніпропетровськ: Грані; 2015. 140 с.

35. Бондар ВІ. Дидактика : Підручник для студ. пед. Вузів. Либідь. Київ, 2005. 263 с.

36. Босак ОЗ. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі. Державне управління: теорія та практика [Інтернет]. 2010 [цитовано 2021 Вер. 21];2. Доступно: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf>

37. Бріскін ЮА. Теоретико-методичні основи спорту інвалідів як складової міжнародного олімпійського руху [дисертація]. Львів; 2007. 459 с.

38. Бродовська ВИ, Грушевський ВО, Патрик ІП. Тлумачний російсько-український словник психологічних термінів. Київ: Професіонал; 2007. 512 с.

39. Булатова ММ, Усачов ЮА. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні. В: Круцевич ТЮ, редактор. Теорія і методика фізичного виховання: підручник. Київ: Олимп. л-ра; 2008, с. 320–54.

40. Булах П, Шиманська ОВ. Вплив децентралізації на розвиток сільських територій. В: Становлення механізму публічного управління

розвитком територій як пріоритет державної політики децентралізації. Зб. наук. пр. ЖНАЕУ. Житомир; 2019, с. 41–6.

41. Бусел ВТ, редактор. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ: Ірпінь; Перун; 2001. 1728 с.

42. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8.07.2010 № 2456-VI.

43. Васильєва МП. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога [дисертація]. Харків; 2003. 428 с.

44. Василюк ВМ. Тенденції розвитку фізичного виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах Російської Федерації [автореферат]. Рівне; 2011. 20 с.

45. Вербицька ПВ. Громадянське виховання учнівської молоді: сучасні аспекти розвитку: монографія. Київ: Генеза, 2009. 384 с.

46. Верифікація та валідація [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Серп. 20]. Доступно: <https://ukr.kagutech.com/4313556-verification-and-validation-what-is-it-in-simple-terms-what-is-the-difference-between-validation-and-verification>

47. Верховна Рада України: офіційний вебсайт [Інтернет]. Доступно: <https://www.rada.gov.ua>

48. Вишневський ОГ. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посіб. для студ. виш. Дрогобич: Коло, 2003. 528 с

49. Відбувся обласний конкурс «Краща спортивна громада Житомирщини» [Інтернет]. 2020 [цитовано 2020 Квіт. 18]. Доступно: <https://lugynska-gromada.gov.ua/news/1542113486/>

50. Вінниччина – старт нових форм і можливостей спортивно-масової і оздоровчої роботи в об'єднаних територіальних громадах [Інтернет]. 2020 [цитовано 2020 Січ. 16]. Доступно: <http://i-vin.info/news/vinnychchyna-start-novykh-form-i-mozhlyvostey-sportyvno-masovoyi-i-ozdorovchoyi-roboty-v-ob-yednanykh-terytorialnykh-gromadakh-31892>

51. Вітюк АВ. Суперечливі тенденції забезпечення державних соціальних стандартів та гарантій. В: Матеріали XLIX наук.-техн. конф. підрозділів ВНТУ. Вінниця; 2020, с. 1–7.
52. Власова НФ. Регіональна специфіка соціального управління фізичною культурою і спортом (на прикладі Запорізької області) [дисертація]. Запоріжжя; 2019. 221 с.
53. Волкова НП. Педагогіка : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. Академвидав. Київ; 2007. 616 с.
54. Вовканич СИ. Національна еліта та її інтелектуальний потенціал державотворення. Львів; 1995. 87 с.
55. Всеукраїнська спартакіада [Інтернет]. 2019 [цитовано 2019 Груд. 5]. Доступно: <http://yakymivska.gromada.org.ua/news/1569495402/>
56. Всеукраїнський рейтинг інституційної спроможності і сталого розвитку громад до 100 тис. мешканців [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Квіт. 8]. Доступно: <https://gurt.org.ua/news/informator/57634/>
57. Гаджега В. Це магічне слово «Колос». Ужгород; 2015. 234 с.
58. Гаєвський Б. Основи науки управління: навч. посіб. Київ: МАУП; 1997. 112 с.
59. Галан Я. Порівняльний аналіз фізичного розвитку та функціонального стану серцево-судинної і дихальної систем школярів 13–14 років із сільської місцевості і міста. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2014;3(17):19–26.
60. Гасюк ІЛ. Державна політика й галузеві програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Університетські наукові записки. 2010;1(33):185–95.
61. Гасюк ІЛ. Еволюція організаційно-правових основ державного управління фізичною культурою і спортом на українських землях наприкінці ХІХ століття та в радянський період. Університетські наукові записки. 2009;4(32):261–72.

62. Гасюк ІЛ. Інформаційно-ресурсне забезпечення галузі «Фізична культура і спорт»: сучасний стан і тенденції розвитку. Теорія і практика державного управління. 2012;3(30):1–12.

63. Гасюк ІЛ. Механізм фінансового регулювання розвитку сфери фізичної культури та спорту в Україні. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2013;12:1–15.

64. Гасюк ІЛ. Механізми державного управління фізичною культурою та спортом в Україні [автореферат]. Хмельницький; 2013. 37 с.

65. Гасюк ІЛ. Підходи до дослідження системи державного управління розвитком фізичної культури і спорту. В: Державне управління та місцеве самоврядування. Зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ. Дніпропетровськ; 2010;4(7), с. 194–206.

66. Гасюк ІЛ. Фактори впливу на розвиток фізичної культури і спорту на прикладі Хмельницької області. Інвестиції: практика та досвід. 2013;15:124–8.

67. Гладир О, Мицик А. Проблеми розвитку фізичної культури та спорту у сільській місцевості. В: Перспективи розвитку сучасної науки. Матеріали конф.; 7–8 травня 2015 р. Київ; 2015, с. 80–2.

68. Гнатієнко ГМ, Снитюк ВС. Експертні технології прийняття рішень: монографія. Київ: Маклаут; 2008. 444 с.

69. Гольдштейн ГЯ. Стратегический менеджмент: конспект лекций. Таганрог: ТРТУ; 1995.

70. Горбенко ОВ, Корнієнко ІГ. Організаційно-управлінські резерви професійно-орієнтаційної роботи ВНЗ галузі фізичної культури і спорту із загальноосвітніми школами. В: Оптимізація наукових досліджень – 2009. Зб. наук. пр. Миколаїв: НУК; 2009, с. 239–41.

71. Грабовецький БС. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання: монографія. Вінниця: ВНТУ; 2010. 171 с.

72. Грибан ГП, Управління у сфері фізичної культури і спорту. Житомир: Вид-во «Рута»; 2022. 124 с.

73. Групи здоров'я дітей [Інтернет]. 2018 [цитовано 2018 Жовт. 15].
Доступно: <http://medbib.in.ua/gruppyi-zdorovya-detey.html>
74. Губа АВ. Культура управління освітнім процесом: монографія. Харків; 2006. 355 с.
75. Гуненкова ОВ. Експертне опитування як інструмент для дослідження проблемних питань у сфері надання адміністративних послуг. Аспекти публічного управління. 2016;6-7(32-33):32–40.
76. Данилевич МВ. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності [дисертація]. Київ; 2018. 534 с.
77. Демінська ЛО. Міжпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури [автореферат]. Луганськ; 2004. 20 с.
78. Дечківська ІМ. Інноваційні педагогічні технології. - Київ, 2004. - 352 с.
79. Денисова ЛВ, Хмельницькая ИВ, Харченко ЛА. Измерения и методы математической статистики в физическом воспитании и спорте: учеб. пособие для вузов. Киев: Олимпийская литература; 2008. 127 с.
80. Державне управління в Україні: Централізація і децентралізація. [кол. авт.; відп. ред. Н. Р. Нижник]. - К.: Вид-во УАДУ, 1997. - 487 с.
81. Державний класифікатор соціальних стандартів та нормативів: наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 293 від 17.06.2002 р.
82. Дегтяр АО. Державно-управлінські рішення: інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення : Моногр. – Харків; Видво ХарПІ НАДУ Магістр, 2004. - 224 с.
83. Дзюндзюк ВБ. Модернізація органів влади: перехід від публічного адміністрування до публічного менеджменту. В: Актуальні проблеми державного управління. Зб. наук. пр. ХРІДУ НАДУ. Харків; 2009;2(36) с. 9–14.

84. Дієсперов ВС. Сільські території як об'єкти організації економічної діяльності. Економіка АПК. 2014;5:56–64.

85. Дністрянський М. Демографічна криза в Україні як проблема національної безпеки [Інтернет]. 2018 [цитовано 2018 Вер. 2]. Доступно: <http://bintel.com.ua/uk/article/09-22-demograph/>

86. Донченко ВС, Сидоров МВ. Теорія ймовірностей та математична статистика для соціальних наук: навч. посіб. Київ: Київський університет; 2015. 400 с.

87. Довідка до питання порядку денного засідання колегії Міністерства молоді та спорту України 4 квітня 2019 року «Про підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту» [Інтернет]. 2020 [цитовано 2020 Вер. 6]. Доступно: <http://komsport.rada.gov.ua/uploads/documents/31954.pdf>

88. Дорожня карта реформ у сфері фізичної культури і спорту [Інтернет]. 2015 [цитовано 2020 Січ. 6]. Доступно: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/category/364>

89. Дорофєєва ТІ. Вимоги до системи контролю якості надання населенню фізкультурно-спортивних послуг. In: Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives. Scienta. Collection of scientific papers with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference; march 12. Vilnius: European Scientific Platform; 2021;3, p. 86–96.

90. Дорофєєва Т. Експертна оцінка потреби покращення управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2021;6(86):20–5. DOI:10.15391/sns.v.2021-6.003

91. Дорофєєва ТІ. Застосування вимог міжнародних стандартів і впорядкованих стандартами практик до управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).

36. наук. пр. Київ; 2021; 5(136) 2021, с. 47–53. DOI:10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).11

92. Дорофєєва ТІ. Застосування стандартів державними і громадськими організаціями в умовах публічного управління розвитком фізичної культури і спорту. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 36. наук. пр. Київ; 2021; 2(130) 21, с. 54–9. DOI: [10.31392/NPU-nc.series15.2021.2\(130\).12](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.2(130).12)

93. Дорофєєва ТІ. Зв'язок між якістю фізкультурно-спортивних послуг та станом організації, що їх надає. In: Theoretical-methodological and scientific aspects of physical education. Collective monograph. Riga; Baltija Publishing; 2021, p. 57–78. DOI 10.30525/978-9934-26-089-6-4

94. Дорофєєва ТІ, розробник; власник. Регіональний стандарт системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади». Свідоцтво України про реєстрацію авторського права на твір № 109775. 2021 Листоп. 23.

95. Дорофєєва ТІ, розробник; власник. Управління функціонуванням та розвитком фізичної культури і спорту в умовах регіональної структури територіальних громад. Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада». Свідоцтво України про реєстрацію авторського права на твір № 109775. 2021 Листоп. 24.

96. Дорофєєва ТІ. Наукове обґрунтування змісту обласного стандарту «Положення про кращу спортивну громаду». В: Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія. 36. ст. XIII Міжнар. наук. конф.; 26–27 листопада 2020 р. Харків; Торунь; 2020, с. 47–50.

97. Дорофєєва ТІ, Приходько ВВ. Обґрунтування змісту стандарту розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах України. In: Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique. ΛΟΓΟΣ. Collection de papiers scientifique avec de la I conference

scientifiques et pratique international; février 5. Vinnitsya; Paris. 2021;6, p. С. 88–93. DOI:10.36074/logos-05.02.2021.v6.27

98. Дорофеєва ТІ. Опитування як важливий аспект у залученні населення громад до занять фізичною культурою і спортом. In: InterConf 50. Scientific Collection with the Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Scientific Horizon in The Context of Social Crises»; april 11–12. Tokyo: Otsuki Press; 2021, p. 651–61.

99. Дорофеєва ТІ. Освітньо-професійна програма підготовки інструкторів-методистів з фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад. Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія. В: Зб. ст. XIV Міжнар. наук. конф., присвяч. пам'яті професора В'ячеслава Зайцева; 2 грудня 2021 р. Харків; 2021, с. 46–50. DOI:10.32652/tmfvs.2021.3.60-66

100. Дорофеєва ТІ. Особливості відношення учнів і дорослих територіальних громад до уроків фізичної культури. In: InterConf 74. Scientific Collection with the Proceedings of the 3 rd International Scientific and Practical Conference «Recent Scientific Investigation»; september 16–18. Oslo; 2021, p. 376–83.

101. Дорофеєва ТІ. Особливості організаційного становлення осередків сільського спорту в Україні. В: Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи. Зб. тез XX Міжнар. наук.-практ. конф.; 17–18 грудня 2020 р. Харків: ХДАФК; 2020, с. 143–4.

102. Дорофеєва ТІ. Особливості уявлень респондентів різних територіальних громад про мотиви участі школярів в уроках фізичної культури. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;10(141)21, с. 48–55. DOI:10.31392/NPU-nc.series15.2021.10(141).12.

103. Дорофєєва ТІ. Оцінка перспектив використання міжнародних стандартів ISO серії 9000 до вдосконалення управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні. В: Традиції та новації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації. Тези доп. міжнар. наук.-практ. конф.; 12 листопада 2021 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського; 2021, с. 35–9.

104. Дорофєєва ТІ. Приклад стандарту «Обласне положення про кращу спортивну громаду». В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 36. наук. пр. Київ;2020;7(127)20, с. 73–9. DOI:10.31392/NPU-nc.series 15.2020.7(127).13

105. Дорофєєва ТІ. Проблема використання стандартів до покращення якості управління розвитком фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад. В: Наумик ВВ, редактор. Спорт та фізичне виховання у закладах вищої освіти. Сучасність та майбутнє. Тези доп. Всеукр. інтернет-конф.; 12–14 жовтня 2021 р. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка»; 2021, с. 29–33.

106. Дорофєєва ТІ. Проблема залучення молоді громад до занять спортом з урахуванням наявних переваг особи. В: Ярмолюк ОВ, редактор. Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф.; 12–13 травня 2021 р. Київ: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка; 2021, с. 47–52. DOI: 10.28925/2021.51213168conf

107. Дорофєєва ТІ. Проблема опитувань мешканців територіальних громад з питань фізичної культури і спорту. In: InterConf 75. Scientific Collection with the Proceedings of the 2 nd International Scientific and Practical Conference «Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization»;

september 19–20. Umeå; 2021, p. 314–21. DOI:10.51582/interconf.19-20.09.2021.035

108. Дорофєєва ТІ. Проблема розроблення та застосування стандартів розвитку фізичної культури і спорту. In: New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries. Research matters. Collective monograph. Riga; 2021;1, p. 290–6. DOI:10.30525/978-9934-26-032-2-18

109. Дорофєєва ТІ. Проблема якості антропоцентричних фізкультурно-спортивних послуг населенню України. In: Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation. Scienta. Collection of scientific papers with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference; february 12. Pisa: NGO European Scientific Platform; 2021;1, p. 52–5.

110. Дорофєєва ТІ. Про особливість проведення оцінювання групи стандартів управління розвитком спорту в територіальних громадах. В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Житомир; 2021;12 (31), с. 103–9. DOI:10.31652/2071-5285-2021-12(31)-103-109.

111. Дорофєєва ТІ. Регіональний стандарт підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;6(137)21, с. 53–60. DOI:[10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).13)

112. Дорофєєва ТІ. Розвиток фізичної культури і спорту в умовах громад з використанням стандарту управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-

педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2022;3(148), с. 40–5. DOI:10.31392/NPU-nc.series15.2022.3(148).10

113. Дорофєєва ТІ. Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту. Харків: посібник. ХДАФК; 2021. 100 с.

114. Дорофєєва ТІ. Стандартизація системи управління фізичною культурою і спортом в умовах територіальних громад. В: Наука, освіта, технології та суспільство: проблеми та перспективи. Тези доп. міжнар. наук.-практ. конф.; 6 жовтня 2021 р. Полтава; 2021;1, с. 37–41.

115. Дорофєєва Т. Упровадження інноваційної системи керування залученням талантів у сфері послуг фізичної культури та спорту в Україні. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022;6(41):458–68. DOI:10.18371/fcaptr.v6i41.251474

116. Дорофєєва ТІ, Ашанін ВС. Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад: посібник. Харків: ХДАФК; 2022. 183 с.

117. Дорофєєва ТІ. Приходько ВВ. Значення децентралізації для подальшого розвитку спорту в умовах України. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2020;5(79):12–9. DOI:10.15391/sns.v.2020-5.002

118. Дорофєєва ТІ, Приходько ВВ. Перспективи діяльності громадської організації ВФСТ «Колос» з розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2021;1:39–52. DOI:10.32540/2071-1476-2021-1-039

119. Дубасенюк ОА. Основи теорії і практики професійно-виховної діяльності педагога. Житомир; 1994. 187 с.

120. Приходько ВВ, Дорофєєва ТІ. Обґрунтування наукової розробки теми розвитку спорту в умовах об'єднаних територіальних громад. В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Житомир; 2020;10(29), с. 197–203.

121. ДСТУ-П ІВА 4:2010. Системи керування якістю. Настанови щодо

застосування ISO 9001:2008 в суб'єктах місцевого самоврядування. На заміну

ДСТУ-П IWA 4:2006; надано чинності 2010-04-01. Київ: Держспоживстандарт України; 2010. 47 с.

122. ДСТУ ISO 19011:2019. Настанови щодо здійснення аудитів систем управління (ISO 19011:2018, IDT). На заміну ДСТУ ISO 1911:2012; надано чинності 2021-01-01. Київ: УкрНДНЦ; 2020. 34 с.

123. ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги: (ISO9001:2008, IDT). На заміну ДСТУ ISO 9001-2001; надано чинності 2009-09-01. Київ: Держспоживстандарт України; 2009. 26 с.

124. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги: (ISO 9001:2015, IDT). На заміну ДСТУ ISO 9001:2009; надано чинності 2016-07-01. Київ: УкрНДНЦ; 2016. 22 с.

125. ДСТУ ISO 9000-2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник (34108). Київ: Держстандарт України; 2001.

126. ДСТУ ISO 9000:2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів: (ISO 9000:2015, IDT). На заміну ДСТУ ISO 9000:2007; надано чинності 2016-07-01. Київ: УкрНДНЦ; 2016. 45 с.

127. ДСТУ ISO 9000-2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник (34108).

128. ДСТУ ISO 9004:2018 (ISO 9004:2018, IDT) Управління якістю. Якість організації. Настанови щодо досягнення сталого успіху. На заміну ДСТУ ISO 9004:2012; ДСТУ ISO 9004-2-96; ДСТУ ISO 9004-3-98; ДСТУ ISO 9004-4-98; надано чинності 2020-01-01. Київ: УкрНДНЦ; 2018.82 с.

129. Дудзяк ОА. Відновлення та розвиток сільських територій: теорія, методологія і практика [дисертація]. Кам'янець-Подільський; 2010. 538 с.

130. Дутчак МВ. Моніторинг в системі державного управління спортом для всіх в Україні. В: Єрмаков СС, редактор. Педагогіка, психологія та медико-

біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Наук. моногр. Харків: ХДАДМ (ХХП);2008;9, с. 34–43.

131. Дутчак МВ. Окремі технології управлінського контролю за фізичною активністю населення в європейських країнах. В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. ст. з галузі фіз. культури та спорту. Львів; 2000;4, с. 75–7.

132. Дутчак МВ. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика. Київ: Олімпійська література, 2009. 279 с.

133. Дутчак МВ. Сучасна концепція кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту в Україні. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2020;2:124–9. DOI: 10.32652/tmfvs.2020.2.124–129.

134. Дутчак МВ. Теоретико-методологічні засади формування системи спорту для всіх в Україні [дисертація]. Київ; 2009. 457 с.

135. Дутчак МВ, Благій ОЛ, та ін. Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» з напрямку підготовки 6.010203 «Здоров'я людини»: галузевий стандарт вищої освіти України із галузі знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини». Київ; 2019. 13 с.

136. Дутчак М, Малкова Д. Актуалізація дослідження проблеми оцінювання якості фітнес-послуг в Україні. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017;3:37–41.

137. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика. - К. : Олімпійська література, 2009. – 279 с.

138. Енциклопедія українознавства. Загальна частина. Перевидання в Україні: В 3-х т.-Т. 1-3. Київ; 1994-1995. 1230 с.

139. Євстратов ПІ. Особливості показників індексу маси тіла у школярів 1–4 класів сільської місцевості різних районів Чернівецької області. Молодий вчений. 2017;3.1(43.1):140–3.

140. Єдині вимоги (стандарт) до якості обслуговування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг. Київ: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України; 2017. 43 с.

141. Європейські принципи державного управління. Пер. з англ. О.Ю. Куленкової. – Київ. Вид-во УАДУ, 2000. - 52 с.

142. Журба МА. Публічне управління у галузі фізичної культури і спорту [автореферат]. Одеса; 2017. 24 с.

143. Заплотинський БА. Стандарт ISO 9004:2009 як основа для подальшого вдосконалення управління якістю та впровадження процесно-орієнтованого менеджменту в українських компаніях. В: Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи. Зб. тез доп. І Міжнар. наук.-практ. конф. НТУУ "КПІ". Київ; 2020, с. 40–1.

144. Звіт за результатами проведеного у 2019 році попереднього обстеження систем управління якістю в органах виконавчої влади. Київ: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу; 2019. 32 с.

145. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству молоді та спорту України на фінансову підтримку громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування [Інтернет]. 2019 [цитовано 2020 Лют. 4]. Доступно: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2019/3-1_2019/Zvit_3-1_2019.pdf

146. Зеленюк ОВ. Комплексна оцінка оздоровчого вплив занять з фізичного виховання студентів як засіб індивідуалізації навчального процесу: Зб. Наук. Праць з галузі фізичної культури та спорту. В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. ст. з галузі фіз. культури і спорту. Львів: Українські технології; 2004;18;3, с. 131–5.

147. Зеленюк ОВ. Індивідуалізація навчального процесу фізичного виховання рухової підготовленості та рівня соматичного здоров'я студентів [автореферат]. Харків: ХДАФК; 2004. 21 с.

148. Зуєв ВН, Попова ИМ. Європейський підхід к управлінню в сфері спорту: цінності, норми і інтереси. Вісник міжнародних організацій. 2018;13;1:51–65.
149. Зирянов И. SWOT-аналіз [Інтернет]. 2010 [цитовано 2020 Лют. 11]. Доступно: <http://abird.ru/swot.html>
150. Ігнатенко М. Середньостатистичний стан здоров'я сучасного українського селянина. Сіверянський літопис. 2011;2:88–100.
151. Імас ЄВ, Мічуда ЮП, Ярмолюк ОВ. Маркетинг у спорті: теорія та практика: монографія. Київ: Олімпійська література; 2016. 272 с.
152. Імас ТВ. Управління організаційно-методичним забезпеченням фізкультурно-оздоровчими послугами різних груп населення [автореферат]. Київ; 2013. 21 с.
153. Інноваційні проекти в громадах: досвід Чернігівщини [Інтернет]. 2012 [цитовано 2021 Квіт. 19]. Доступно: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2807012-innovacijni-proekti-v-gromadah-dosvid-chernigivsini.html>
154. Інтегрування системи менеджменту людських ресурсів у процес реформування державної служби. – Київ. : Вид-во УАДУ при Президентіві України, 1999. - 552 с
155. Інформаційні матеріали до питання запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади. Київ: Головне управління державної служби України; 2006. 181 с.
156. Історія товариства [Інтернет]. 2018 [цитовано 2018 Листоп. 9]. Доступно: <http://ukrkolos.vn.ua/про-нас/>
157. Історія формування спортивного руху «Спорт для всіх» [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Лип. 23]. Доступно: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/24441>
158. Кабаков Ю. СУЯ сертифіковано: що далі? Стандартизація. Сертифікація. Якість. 2008;1:45–50.

159. Кармелюк ГІ. Теорія ймовірностей та математична статистика. Посібник з розв'язування задач: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури; 2007. 576 с.

160. Карась А. Освіта і держава: проблема національного контексту. В: Історіографія українознавства. Етнологія, культура. Матеріали II Міжнар. конгр. Україністів; 22-28 серпня 1993 р. Львів; 1994.

161. Калита П. Вдосконалення управління на засадах стандартів ISO серії 9000: принципи та особливості їх використання в органах влади. Світ якості України. 2007;1-2:10–3.

162. Кас'яненко ДВ. Оцінювання якості послуг у межах функціонування системи управління якістю (на прикладі апарату Запорізької облдержадміністрації) [Інтернет]. 2010 [цитовано 2019 Жовт. 14]. Доступно: <http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2010-01/10kdvazo.pdf>

163. Касьяненко МД. Педагогіка співробітництва: навч. посіб. Київ: Вища шк.; 1993. 89 с.

164. Категорії та види стандартів [Інтернет]. 2019 [цитовано 2019 Листоп. 11]. Доступно: https://pidru4niki.com/10550123/tovaroznavstvo/kategoriyi_vidi_standartiv

165. Кільова ГО. Якість освіти як основний критерій управління галуззю. В: Теоретичні питання культури, освіти і виховання. Зб. наук. пр. Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ; 2012;45, с. 177–82.

166. Класифікатор професій України ДК 003:2010: наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327.

167. Коваленко ОЕ. Методика професійного навчання: підручник. Харків: НУА; 2005. 360 с.

168. Коваленко ВІ., Пономаренко ЛВ. Інноваційні методи аналізу для прийняття управлінських рішень. Видавництво "Фактор". Харків; 2021. 190 с.

169. Колесников ОВ. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид. випр. та доп. Київ: Центр учбової літератури; 2011. 144 с.

170. Колповська АМ. Розвиток концепції соціальної відповідальності в муніципальному управлінні [дисертація]. Дніпропетровськ; 2014. 315 с.

171. Колповська АМ. Стандарт соціальної відповідальності в муніципальному управлінні як фактор підвищення якості публічного управління. В: Шаров ЮП, редактор. Інноваційні підходи менеджменту у практиці публічного управління. Матеріали наук.-практ. конф.; 22 лист. 2013 р. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ; 2013, с. 116–9.

172. Колумбет ОМ, Талан ІО. Застосування економічних механізмів в сфері фізичної культури та спорту. В: Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи». Матеріали IV Всеукр. наук. інтернет-конф. Київ; 2020, с. 112–6.

173. Кононович ВГ. Державне регулювання сфери фізкультурно-спортивних послуг. Державне будівництво [Інтернет]. 2012 [цитовано 2019 Жовт. 8]; 2. Доступно: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=DeBu_2012_2_51

174. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996;30:141.

175. Конті Т. Моделі якості та їхня основна роль в удосконаленні організації. Науково-технічний вісник Українського науково-дослідного і навчального центру проблем стандартизації, сертифікації та якості. 2004;2:39–52.

176. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми «Спортивні споруди України» на 2010–2015 рр.»: розпорядження Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 5.11.2008 № 4418.

177. Кость ММ. Організаційні основи розвитку фізкультурно-спортивного руху серед сільського населення України [автореферат]. Луцьк; 2000. 20 с.

178. Костюк ЮС. Характеристика фізичного розвитку учнів 5-9 класів (10–14 років) сільських малокомплектних шкіл. В: Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Зб. наук. пр. Чернігів; 2013;112(3), с. 239–41.

179. Костюкевич ВМ. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту): навч. посіб. Вінниця: КНТ; 2016. 615 с.

180. Кошелева ЛЄ. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування. В: Державне управління та місцеве самоврядування. Зб. наук. пр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ; 2018;2(37), с. 13–9.

181. Кравченко І, Яцко В. Заняття на відкритому повітрі як засіб загартування і підвищення фізичної підготовленості студентів. В: Фізична культура і спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту імені Миїайла Коцюбинського. Вінниця; 2004;5, с. 76–81.

182. Кращі 300 громад України – рейтинг [Інтернет]. 2021 [цитовано 2021 Квіт. 21]. Доступно: <https://semenivka-gromada.gov.ua/news/1613721602/>

183. Кремень ВГ. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота; 2005. 448 с.

184. Кремень ВГ. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ: Педагогічна думка; 2008. 424 с.

185. Крижко ВВ. Теорія та практика менеджменту в освіті. Запоріжжя: Просвіта; 2003. 272 с.

186. Криштанович ВС. Педагогічні стандарти формування професійної компетентності спортивних менеджерів: зарубіжний досвід. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2017;2(41);146–9.

187. Круцевич ТЮ, редактор. Теорія і методика фізичного виховання: підручник. Київ; 2008. Том 1. 392 с.

188. Круцевич ТЮ. Концепція фізичного виховання в системі освіти України [автореферат]. Київ; 2000. 44 с.
189. Кузьменко ОО. Сучасний стан державного управління фізичною культурою й спортом в Україні та Європі. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2011;3:36–41.
190. Куліш НМ. Кадрове забезпечення фізичної культури і спорту в Україні з погляду соціальної сфери. Молодий вчений. 2016;1(28):91–4.
191. Куроченко ІП. Організація фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах. Київ : Паливода А. В. 2019. 176 с.
192. Куроченко ІП. Правові, організаційні та методичні засади фізичної культури і спорту в Україні: навч. практик. Ірпінь; 2016. 614 с.
193. Кустовська ОВ. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. Тернопіль: Економічна думка; 2005. 124 с.
194. Левківський ММ, Вознюк ОВ. Проблеми освіти у понятійній площині синергетики. Вісник Житомирського пед. ун-ту імені Івана Франка. 2003;11:51–5.
195. Лахижа МІ. Система управління якістю в органах влади (вітчизняний та зарубіжний досвід): монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ; 2008. 131 с.
196. Левчук НМ. Нерівність доступу до освіти в Україні: соціальні детермінанти наслідки. Демографія та соціальна економіка. 2005;2:148–58.
197. Левченко ВВ. Основи спортивного менеджменту. Навчальний посібник. Видавництво «Кондор». Київ; 2014. 200 с.
198. Ледньов ВС. Зміст освіти: сутність, структура, перспективи. 2-ге вид., перероб. Київ: Вища. шк.; 1991. 224 с.
199. Лисенко ЛВ. Особливості становлення самоуправління на сільських територіях. Держава і регіони. Серія: Державне управління. 2009;5:115–9.

200. Литовченко ІВ. Методичні та психологічні засади експертного оцінювання результатів наукової діяльності вчених. Економіка і суспільство. 2018;19:888–97.

201. Лозовик М. Сільський спорт в Україні в першій половині ХХ століття (1920–1950 рр.). В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Вінниця; 2016;20, с. 601–4.

202. Лопушняк ГС. Державні соціальні стандарти, гарантії та нормативи: сутнісно-проблемні аспекти. В: Зб. наук. пр. Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Київ; 2014, с. 491–9.

203. Лозова ВІ. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів. Харків: ОВС; 2000. 164 с.

204. Луговий В.І. Управління освітою: Навч. посібник для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності «Державне управління». – Київ. : Вид-во УАДУ, 1997. - 302 с.

205. Лукашук ВІ. Державна політика в галузі фізичної культури і спорту: українські реалії. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. 2014;1101:126–31.

206. Мазурашу Г. Європейський вектор розвитку системи управління сферою фізичної культури і спорту [магістерська робота]. Чернівці; 2009. 105 с.

207. Максименюк МЮ, Нікітенко ВО. Формування парадигми інформаційно комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи і взаємодії. В: Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Зб. наук. пр. Запоріжжя; 2016;66, с. 215–29.

208. Маматова ТВ. Всеохопне управління якістю (TQM). В: Ковбасюк ЮВ, науковий редактор. Енциклопедія державного управління. Київ: НАДУ; 2011. Том 2, с. 104–5.

209. Маматова Т. Міжнародні стандарти корпоративної соціальної відповідальності: механізм адаптації для органів державного контролю України. В: Державне управління та місцеве самоврядування. Зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ. Дніпропетровськ; 2010;1(4), с. 109–20.

210. Маматова ТВ. Система забезпечення якості суспільних послуг. В: Актуальні проблеми державного управління. Зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ. Дніпропетровськ; 2004;4(18), с. 103–13.

211. Маматова ТВ. Соціальна відповідальність органів муніципального управління в контексті забезпечення сталого розвитку територій. В: Бобровська ОЮ, редактор. Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф.; 1–2 жовт. 2010 р. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ; 2010, с. 206–7.

212. Маматова ТВ. Управління на основі якості: методологічні засади для органів державного контролю: монографія. Дніпропетровськ: Свідлер А. Л.; 2009. 326 с.

213. Маматова Т, Бортнік О. Системи управління якістю при наданні муніципальних послуг у відповідності до вимог ISO 9001:2008: існуючі практики та напрями удосконалення: аналітичне дослідження, виконане в рамках Проєкту ПРООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку». Київ: ПРООН МПВСР; 2013. 56 с.

214. Маматова Т, Рижко А. Імплементация вимог міжнародних стандартів соціальної відповідальності в муніципальному управлінні. В: Проблеми сучасного державного управління. Серія: Державне управління. Зб. наук. пр. Донецького держ. ун-ту управління. Донецьк; 2011;193, с. 145–55.

215. Мальона С. Організаційно-правові аспекти функціонування фізичної культури і спорту. В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр.

з галуз фіз. культури та спорту. Львів: Українські технології; 2006;10;3, с. 12–6.

216. Малютіна ТІ, Долгіх ВМ. Математичний аналіз. Диференціальні рівняння. Теорія ймовірностей та математична статистика. Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”; 2011. 67 с.

217. Мартинюк ОА, Курдибанська НФ. Впровадження системи управління якістю в медичних закладах. Причорноморські економічні студії. 2016;6:80–4.

218. Марцин ВС, Міценко НГ, Даниленко ОА. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Львів: Ромус-Поліграф; 2002. 128 с.

219. Медведєв МГ, Пащенко ІО. Теорія ймовірностей та математична статистика: підручник. Київ: Ліра-К; 2008. 536 с.

220. Менеджмент і маркетинг у сфері фізичної культури та спорту. Освітньо-професійна програма [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Квіт. 13]. Доступно: <https://khdafk.kh.ua/wp-content/uploads/2020/08/Мен-мар-.pdf>

221. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навч. посіб. Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьєва, Н. І. Зеленкова. – Кривий Ріг, 2008. – 105 с.

222. Медведєв ВХ. Фізичне виховання дітей і молоді. В. Х. Медведєв – Київ. Здоров'я, 1990 – 73 с.

223. Методика проведення SWOT – аналіза [Інтернет]. 2020 [цитовано 2020 Листоп. 16]. Доступно: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwiy1veZ1dfLAhXrCHMKHf5rCwQQFgghMAE&url=http%3A%2F%2Fforum.chemodan.com.ua%2Fdownload.php%3Fid%3D3567%26sid%3D9f6f749c376df4dbab5e73541d6cbd29&usg=AFQjCNFGkI-Li5nxGNyZEQqXBmW8_EPTA&sig2=Yeitf8leZzsvza0_i1Ga7Q&bvm=bv.117218890,d.bGQ&cad=rja

224. Микитюк ОМ. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект). Харків: ОВС; 2001. 256 с.

225. [Міжнародна хартія фізичного виховання, фізичної активності та спорту](#) ЮНЕСКО від 21.11.1978.

226. Міжнародна хартія фізичного виховання та спорту [Інтернет]. 1978 [цитовано 2021 Квіт. 13]. Доступно: <https://ips.ligazakon.net/document/MU78004H>

227. Мічуда ЮП. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку: закономірності функціонування та розвитку. Київ: Олімпійська література; 2007. 216 с.

228. Мічуда ЮП. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку [автореферат]. Київ; 2008. 37 с.

229. Моделювання мереж надання публічних сервісів та послуг [Інтернет]. 2019 [цитовано 2019 Листоп. 19]. Доступно: <https://sarny-rda.gov.ua/system/files/2017/modelyuvannya-merezh-nadannya-publ-chnih-poslug-z-kontaktami-24-10-2019.pdf>

230. Мозолєв О. Процесуальна модель управління якістю освіти в сфері фізичної культури і спорту Польщі. Педагогічний дискурс. 2016;21:98–104.

231. Моргунов ОА. Адміністративно-спортивне право як підгалузь адміністративного права України [дисертація]. Запоріжжя; 2012. 207 с.

232. Моргунов ОА. Публічне адміністрування масового спорту (спорту для всіх) в Україні: сучасний стан та перспективи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2019;42;2:9–12.

233. Морозова ГС. Соціальна інфраструктура села та її вплив на сталий розвиток сільськогосподарських підприємств. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. 2012;4;1:210–4.

234. Москаленко НВ, Шиян ОВ. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів: навч. посіб. Дніпропетровськ : Інновація; 2011. 238 с.
235. Москаленко Н, Яковенко А, Сидорчук Т, Марченко О. Європейські стандарти шкільного фізичного виховання. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2019;4(48):51–4.
236. Навка ПІ. Інновації та методи розвитку спортивної галузі. Вісник Донецького національного університету. Серія: Економіка і право. 2014;2:176–9.
237. Навка ПІ. Обґрунтування напрямків застосування економічних механізмів в сфері фізичної культури та спорту. Економіка і управління. 2011;5:150–5.
238. Нагорна Л. Як здоров'я, хліборобе? Український світ. 1993;12:47–8.
239. Надання платних послуг установами й організаціями сфери фізкультури та спорту. Бюджетна бухгалтерія [Інтернет]. 2009 [цитовано 2018 Жовт. 18];20. Доступно: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2009/may/issue-20/article-70993.html>
240. Надтока ОО. Модель підготовки тренера-викладача до виховної роботи у ДЮСШ. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. Вип. 49 (102). Запоріжжя; 2016. С. 156–162.
241. Настанова щодо застосування ДСТУ ISO 9001–2001 «Системи управління якістю. Вимоги» в органах виконавчої влади: додаток до наказу Держспоживстандарту України від 30 червня 2009 р. № 235.
242. Настанови щодо документації системи управління якістю: (ISO/ TR 10013: 2001, IDT): ДСТУ ISO / TR 10013: 2003. Чинний від 2004 –07 –01. Київ: Держспоживстандарт України; 2004. 11 с.
243. Національний класифікатор України. Класифікатор професій: ДК 003:2010. Державний комітет України з питань технічного регулювання та

споживчої політики: наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327.

244. Науменко О. Маркетинг освіти в контексті Болонського процесу. Освіта і управління. 2006;2, с. 94–99.

245. Нікітенко С. Добровільні спортивні товариства в системі державного управління фізичною культурою і спортом в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017;1(31):91–6.

246. Об'єднані територіальні громади готові брати розвиток спорту на себе [Інтернет]. 2017 [цитовано 2018 Вер. 14]. Доступно: <https://www.zoda.gov.ua/news/38934/objednani-teritorialni-gromadi-gotovi-brati-rozvitok-sportu-na-sebe.html>

247. Олексієнко ЯІ. Виховання ціннісного ставлення до власного здоров'я у дітей, підлітків і молоді, його збереження та зміцнення засобами фізичної культури : методичні рекомендації. Черкаси; 2008. 235 с.

248. Олійченко ІМ. Формування системи управління якістю інформації в органах державного управління із застосуванням стандарту якості ISO 9001. Інвестиції: практика та досвід. 2010;5:75–7.

249. Олуйко ВМ. Кадрові процеси в державному управлінні України: стан і перспективи розвитку [автореферат]. Київ; 2006. 27 с.

250. Олуйко ВМ. Кадрові процеси у сфері державної служби: можливості регулювання. Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. 2005;3:346–51.

251. Орленко НА, Панченко ВФ, Коротя ВВ. Державний соціальний стандарт у сфері обслуговування закладами фізичної культури і спорту як підґрунтя надання якісних фізкультурно-спортивних послуг в системі вищої освіти. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія. 2017;10:108–13.

252. Олійник НА., Войтенко СМ. Психологічні особливості спортивної діяльності: Монографія. Вінниця: ВНАУ, 2020. 240 с.

253. Офіційний веб-сайт Землі Німеччини Баден-Вюртемберг. Спортивна політика – 2016 [Інтернет]. 2016 [цитовано 2019 Вер. 17]. Доступно: <http://www.baden-wuerttemberg.de/de/bw-gestalten/schoenes-und-aktives-baden-wuerttemberg/sport/>

254. Оцінка фінансової спроможності 366 громад за 2018 рік (у розрізі областей). Рада Європи. Київ: Центр «Соціальні індикатори»; 2019. 48 с.

255. Палюх АЯ. Роль і значення Ради Європи в забезпеченні розвитку фізичної культури та спорту. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2020;1(19):119–25.

256. Пангелова НЄ, Рубан ВЮ. Фізичний стан і рухова активність учнів початкових класів сільської загальноосвітньої школи. Young Scientist. 2018;4.2(56):57–62.

257. Панченко ГД. Використання освітньо-виховного потенціалу гуманітарних предметів з екологічного виховання школярів. Київ; 1997. 32с.

258. Парламент прийняв Закон, який сприяє розвитку фізкультурно-спортивної інфраструктури в громадах [Інтернет]. 2020 [цитовано 2020 Листоп. 17]. Доступно: <https://auc.org.ua/novyna/parlament-priynyav-zakon-yakyy-spryyaye-rozvytku-fizkulturno-sportyvnoyi-infrastruktury-v>

259. Пасічник В. Основні напрями розвитку фізичного виховання в сучасних школах Польщі. В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Львів; 2009;13;2, с. 122–6.

260. Пасічнюк ІІ. Вплив нутритивного забезпечення та харчової поведінки на фізичний розвиток школярів у міській та сільській місцевостях [дисертація]. Львів; 2018. 194 с.

261. Перші кроки громад «Забезпечення виконання бюджетів до кінця бюджетного періоду та підготовка проєкту бюджету на 2021 рік» [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Бер. 19]. Доступно: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/681/Budgety_2020-2021.pdf

262. Питання розвитку національної системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни: Указ Президента України від 23 серпня 2020 р. № 342/2020.

263. Пилипей ЛП. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ»; 2009. 312 с.

264. Підгаєць П, Бригілевич І. Система управління якістю як інструмент вдосконалення діяльності органу місцевого самоврядування: метод. посіб. Київ; 2012. 134 с.

265. Пільненький ВВ, Леонова ВА. Методичні основи підвищення фізичної підготовленості і фізичного здоров'я студентів методом оздоровчого тренування. Миколаїв: Ділова інформація; 2004. 91 с.

266. Полторак ВА. Маркетингові дослідження: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури; 2003. 387 с.

267. Платонов ВМ. Теорія та методика спортивного тренування. Київ: Вища школа; 1984. 195 с.

268. Порядок та умови надання у 2021 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток спортивної інфраструктури: постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2021 № 226.

269. Послуга [Інтернет]. 2019 [цитовано 2019 Жовт. 10]. Доступно: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Послуга>

270. Про Національну раду з питань державного управління та місцевого самоврядування. [Інтернет]. 2006 Указ Президента України від 26 квітня 2005 р. № 706 (із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 340/2006 від 03.05.2006). Доступно: [http : // zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).

271. Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння розвитку фізичної культури і спорту: Закон України 17.09.2020 № 51.

272. Приступа ЄН. Сучасні тенденції в системі підготовки фахівців галузі фізичного виховання і спорту в Європі. В: Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи. Зб. наук. пр. Дрогобич; 2005;4, с. 387–95.

273. Приступа ЄН. Становлення і розвиток педагогічних основ української народної фізичної культури [дисертація]. Львів; 1995. 411 с.
274. Приступа Є, Жданова О, Чеховська Л. Аналіз ринку фізкультурно-оздоровчих послуг. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2017;6:79–84.
275. Приходько ВВ. Організаційно-методичні основи фізкультурно-спортивної роботи в умовах малих міст і сіл. Київ; 1985. – 280 с.
276. Приходько ВВ. Теоретичні аспекти педагогічного проектування в фізичному вихованні. Київ; 1990. — 400 с.
277. Приходько В. Розвиток спорту в умовах об'єднаних територіальних громад: монографія. Дніпро: Інновація; 2020. 356 с.
278. Приходько ВВ. Формування сучасної системи підготовки спортсменів: монографія. Дніпро: Інновація; 2019. 384 с.
279. Приходько В, Дорофєєва Т. Значення децентралізації для подальшого розвитку спорту в умовах України. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2020;5(79):12–9. <https://doi.org/10.15391/sns.v.2020-5.002>
280. Приходько ВВ, Дорофєєва ТІ. Обґрунтування наукової розробки теми розвитку спорту в умовах об'єднаних територіальних громад. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. ЖДУ імені Івана Франка. Житомир; 2020;10(29), с. 197–203. doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10(29)-197.
281. Приходько ВВ, Кузьмінський ВП. Креативна валеологія. Концепція і педагогічна технологія формування студентів технічних і гуманітарних спеціальностей як будівничих власного здоров'я: навч. посіб. Дніпропетровськ; 2004. 230 с.
282. Приходько П, Мудрий ВІ, Горбенко ОВ, Путятіна ГМ, Хомко ІГ, Левадня СО, Серeda НВ. Стратегічний менеджмент розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2010;3:134–8.

283. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р.

284. Про робочу групу з питань розвитку системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Розпорядження Президента України від 06.05.2006 р. № 65. Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua>.

285. Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик працівників, Випуск 85 «Спортивна діяльність»: наказ Міністерства молоді та спорту України від 17.01.2019, № 238.

286. Про внесення змін до наказу Міністерства молоді та спорту України від 14 грудня 2015 року № 4611: наказ Міністерства молоді та спорту України від 5 грудня 2017 року № 1470/31338.

287. Про внесення змін до наказу МОЗ України від 14 березня 2011 року № 142 «Про вдосконалення державної акредитації закладів охорони здоров'я»: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.12.2013 № 1116.

288. Проблеми гендерної рівності у галузі фізичної культури та спорту. Київ; 2019. 26 с.

289. Програма розвитку фізичної культури та спорту у Вінницькій міській об'єднаній територіальній громаді на 2021–2023 роки [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Квіт. 8]. Доступно: <https://www.vmr.gov.ua/Executives/ContentLibrary/36eba7f5-24f7-40d6-8835-4d0b1572277d/10/Проект%20Програми%20розвитку%20фізичної%20культури%20і%20спорту%20на%202021-2023%20роки.pdf>

290. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 № 1602-III.

291. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 р. № 2017-III.

292. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII.

293. Про затвердження Випуску 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників: наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 р., № 336.

294. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 115.

295. Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту: наказ Міністерства молоді та спорту України від 28.03.2013 р. № 1.

296. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 р. № 695.

297. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 148.

298. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 115.

299. Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 85 «Спортивна діяльність»: наказ Міністерства молоді та спорту України від 28.10.2016 р. № 4080.

300. Про затвердження Методики розроблення професійних стандартів: наказ Міністерства соціальної політики України від 22.01.2018 р. № 74.

301. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення стандартів адміністративних послуг: наказ Міністерства економіки України від 12.07.2007 р. № 219.

302. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341.

303. Про затвердження норм витрат на проведення спортивних заходів державного та міжнародного рівня: постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2013 р. № 689.

304. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266.

305. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами фізичної культури і спорту, що утримуються за рахунок бюджетних коштів: постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2009 р. № 356.

306. Про затвердження Плану діяльності Міністерства молоді та спорту України з підготовки проєктів регуляторних актів у сфері господарської діяльності на 2018 рік: наказ Міністерства молоді та спорту України від 16.03.2018 р. № 1169.

307. Про затвердження плану заходів на 2021–2022 роки щодо реалізації першого етапу Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 163-р.

308. Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу: постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 993.

309. Про затвердження Положення про медичне забезпечення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, закладів фізичної культури і спорту: наказ Міністерства молоді та спорту України і Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2017 р. № 5232/1746.

310. Про затвердження Положення про надання категорій спортивним школам: наказ Міністерства молоді та спорту України від 10.12.2013 р. № 1216.

311. Про затвердження Положення про порядок організації і проведення офіційних спортивних змагань і навчально-тренувальних зборів та порядок

матеріального забезпечення їх учасників: наказ Міністерства молоді та спорту України від 09.02.2018 р. № 617.

312. Про затвердження Порядку забезпечення вихованців, спортсменів, учнів (студентів) та тренерів (тренерів-викладачів, вчителів зі спорту) закладів фізичної культури і спорту спортивним одягом, спортивним спеціальним взуттям, спортивним інвентарем індивідуального користування та встановлення строків їх використання: наказ Міністерства молоді та спорту України від 8.04.2015 р. № 994.

313. Про затвердження Порядку надання закладу освіти статусу закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання: постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1354.

314. Про затвердження Порядку надання та оплати відпусток для підготовки та участі у всеукраїнських і міжнародних спортивних змаганнях: постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 р. № 565.

315. Про затвердження Порядку проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів): наказ Міністерства молоді та спорту України від 13.01.2014 р. № 45.

316. Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України: постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. № 1045.

317. Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів: постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 373.

318. Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 11 листоп. 2015 р. № 931.

319. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932.

320. Про затвердження Порядку створення штатних спортивних команд резервного спорту: постанова Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р., № 1115.

321. Про затвердження Порядку та умов надання платних послуг закладами фізичної культури і спорту, що утримуються за рахунок бюджетних коштів: наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства фінансів України і Міністерства економіки України від 28.08.2009 р. № 3042/1030/936.

322. Про затвердження Порядку та умов надання у 2021 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток спортивної інфраструктури: постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2021 р. № 226.

323. Про затвердження Програми запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 11 травня 2006 р. № 614.

324. Про затвердження професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.03.2021 р. № 610.

325. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 11.05.2021 р. № 516.

326. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р.: постанова Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089.

327. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 трав. 1991 р. № 1023-XII.

328. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР.

329. Про Концепцію державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг): розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 серп. 2002 р.

330. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII.

331. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР з наступними змінами.

332. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР.

333. Про обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада Житомирщини»: рішення Житомирської обласної ради від 26.07.2018 р. № 1134.

334. Про підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту: рішення колегії Міністерства молоді та спорту України від 4 квітня 2019 р.

335. Про погодження цільової програми «Житомирська міська об'єднана територіальна громада – територія розвитку фізичної культури і спорту на 2021–2024 роки»: рішення виконавчого комітету Житомирської міської ради від 16 грудня 2020 р. № 1472.

336. Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Шляхи розвитку фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади»: проєкт постанови Верховної Ради України від 23.05.2016 № 4709.

337. Про розвиток фізичної культури та спорту в сільських і селищних територіальних громадах в умовах децентралізації влади: рішення колегії Міністерства молоді та спорту України від 27 березня 2017 р. № 2-1/5/17.

338. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII.

339. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 15.02.1993 № 2998-XII.

340. Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 р. № 1315-VII.

341. Про створення добровільного сільського спортивного товариства «Колгоспник»: постанова Ради Міністрів УРСР і Центрального Комітету КП(б)У від 19.08.1950 р. В: Систематичне зібрання діючого законодавства Української РСР. Київ: Вид-во політ. літ-ри України; 1070. Том 21, розділ 22, с. 459–60.

342. Про створення спільної робочої групи та запровадження на 2006 рік Плану заходів щодо виконання Програми запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади: наказ Головного управління державної служби України та Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 31 липня 2006 року. № 273/221.

343. Про фізичну культуру і спорт. Закон України від 24 грудня 1993 р., № 3808-XII.

344. Професійний стандарт «Персональний фітнес-тренер» [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Лют. 27]. Доступно: <https://uastandard.fitness/profesiinyi-standart-personalnyi-fitness-trener>

345. Прудіус ЛВ. Професійні стандарти на державній службі України: реалії та перспективи. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2017;2(58):119–26.

346. Прудіус ЛВ. Управління якістю державної служби України [дисертація]. Дніпро; 2018. 517 с.

347. Путівник для органів місцевого самоврядування. Стандарти витрат у розрізі галузей як основа ефективного фінансового управління для різних типів ОТГ [Інтернет]. 2020 [цитовано 2020 Черв. 20]. Доступно:

<https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/recovery-and-peacebuilding/financial-management-for-ATC-guide.html>

348. Путятіна ГМ, Середа НВ. Маркетингова діяльність некомерційних організацій (на прикладі дитячо-юнацьких спортивних шкіл): навч. посіб. Харків: ХДАФК; 2013. 102 с.

349. Пуховська Л. Розвиток кваліфікацій і професійних стандартів у країнах Європейського Союзу. Порівняльно-педагогічні студії. 2014;4(22):61–9.

350. Пуховська ЛП, Ворначев АО, Мельник СВ, Кравець ЮІ. Професійні стандарти і кваліфікації у країнах з високо розвинутою економікою: монографія. Київ: Поліграфсервіс; 2014. 176 с.

351. Пшеничников ОП, Опікун ВО. Здоровий спосіб життя в громадах. Регіональна стратегія. Дніпро; 2018. 9 с.

352. Радомишльська громада в трійці кращих спортивних громад Житомирщини [Інтернет]. 2019 [цитовано 2020 Квіт. 5]. Доступно: <https://radmr.gov.ua/news/1572253900/>

353. Разумовський СО. Маркетинг фізичної культури як елемент соціальної сфери суспільства (соціально-філософський аналіз). Слобожанський науково-спортивний вісник. 2013;2:199–203.

354. Радиш ЯФ. Державне управління охороною здоров'я в Україні. генезис, проблеми та шляхи реформування. Київ. Вид-во УАДУ, 2001. 360 с.

355. Реформа децентралізації [Інтернет]. 2018 [цитовано 2018 Вер. 14]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>

356. Рибчич І. Організаційно-правові механізми управління системою надання фізкультурно-спортивних послуг у державі. В: Ефективність державного управління. Зб. наук. пр. Нац. лісотехнічного ун-ту України. Львів; 2015;42, с. 191–7.

357. Романюк О. Моделі державного правління: світовий досвід і реалії посткомуністичних суспільств [Інтернет] Доступно: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php>.

358. Розвиток спорту в ОТГ як інвестиція [Інтернет]. 2020 [цитовано 2020 Лип. 4]. Доступно: <https://decentralization.gov.ua/news/7911>

359. Рогова Т. Реалізація ідей особистісно орієнтованого підходу в управлінні педагогічним колективом. Рідна школа; 2006;4:21–24.

360. Романенко ЛВ. Організаційно-правові засади управління фізичною культурою та спортом в Україні [дисертація]. Харків; 2019. 227 с.

361. Романовський О. Вища освіта: залежність від проблем суспільства (за матеріалами Всесвітньої Конференції ЮНЕСКО з вищої освіти). Рідна школа. 1999;6:8–11.

362. Рудень ВВ, Гутор ТГ. Методика проведення та оцінки результатів експертних оцінок (на прикладі впровадження системи моніторингу здоров'я населення на рівні первинної медико-санітарної допомоги) [Інтернет]. 2011 [цитовано 2018 Вер. 30]. Доступно: <https://www.umj.com.ua/article/9571/metodika-provedennya-ta-ocinki-rezultativ-ekspertnix-ocinok-na-prikladi-vprovadzhennya-sistemi-monitoringu-zdorov-ya-naselennya-na-rivni-pervinnoi-mediko-sanitarnoi-dopomogi>

363. Савченко ВГ, Сергєєв АЮ. Управління у сфері фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць: традиції і новації. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2016;1(51):76–80.

364. Савчук ОВ. Поняття механізму адміністративно-правового регулювання трудової міграції. В: Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. Зб. наук. пр. Ужгород; 2018;48;1, с. 182–4.

365. Сагайдак МВ. Стандарт ISO 9001:2001 як механізм забезпечення якості надання управлінських послуг. Державне будівництво [Інтернет]. 2009

[цитовано 2018 Серп. 7];2. Доступно:
http://academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/Sagaydak.pdf

366. Самостійна робота студентів. Навч.-метод. посібник. Марія Швед. ЛНУ імені Івана Франка. Львів; 2013. 205 с.

367. Самооцінка домогосподарствами доступності окремих товарів та послуг у 2017 році (за даними вибіркового опитування домогосподарств у жовтні 2017 року): стат. зб. Держстат України. Київ; 2018. 116 с.

368. Самохвалов ЮЯ, Бурба ОІ. Організаційно-методичні аспекти науково-технічної експертизи. Київ: Трик; 2013. 108 с.

369. Саранчук ОВ, Діброва ТГ. Особливості просування спортивних послуг на споживчому ринку. В: Зб. наук. пр. молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу КПП імені І. Сікорського. Київ; 2015;9, с. 1–8.

370. Свердан ММ, Свердан МР. Основи наукових досліджень: підручник. Чернівці: Рута; 2008. 456 с.

371. Сенаторова ГС, Тельнова ЛГ, Дриль ІС, Гладков МО, Гладкова ІМ. Порівняльна характеристика фізичного розвитку дітей шкільного віку, що мешкають в місті та сільській місцевості. Сучасна педіатрія. 2013;8:154–8.

372. Синьків О. Розвиток фізичної культури та спорту в об'єднаних територіальних громадах України. Київ: Спортивна наука; 2021. 250 с.

373. Система управління якістю муніципальних послуг. Досвід Вознесенської міської ради за підтримки ПРООН. Київ; 2008. 18 с.

374. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2008, IDT). ДСТУ ISO 9001:2009. Київ: Держспоживстандарт України; 2009. 25 с.

375. Системи управління якістю. Вимоги: ISO 9001:2015, IDT: ДСТУ ISO 9001:2015. Чинний від 2016–07–01. Київ: УкрНДНЦ; 2016. 30 с.

376. Семез АА. Менеджмент в освіті: навч. посіб. Кіровоград: 2011. 168 с.

377. Сісюк ВМ. Ефективність державного регулювання процесів ведення громадянами здорового способу життя внаслідок фізкультурно-

оздоровчої діяльності. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2018;7:62–5.

378. Сільське населення України за 10 років скоротилося на 16% [Інтернет]. 2019 [цитовано 2021 Трав. 11]. Доступно: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2736219-silске-naselenna-ukraini-za-10-rokiv-skorotilosa-na-16-ekspert.html>

379. Сисоєва СО. Освітологічний контекст освітніх реформ. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія: монографія. ВГ. Кремень, редактор. Київ: ТОВ “Видавниче підприємство “ЕДЕЛЬВЕЙС”, 2013. 460 с.

380. Смарт-спеціалізація в Україні – якою має бути цільова модель [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Квіт. 16]. Доступно: <https://www.industry4ukraine.net/publications/smart-speczializacziya-v-ukrayini-yakoyu-maye-buty-czilova-model/#:~:text=Смарт-спеціалізація>

381. Смолюк ВІ. Формування національної самосвідомості у студентів факультетів фізичної культури. Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. 1999№1:47–50.

382. Солопчук МС. Історія фізичної культури і спорту. Кам’янець-Подільський: Абетка Нова; 2001. 236 с.

383. Сороко ВМ. Функціонування і розвиток системи управління якістю: навч.-метод. матеріали. Київ: НАДУ; 2013. 80 с.

384. Соціальні стандарти. Державні соціальні стандарти [Інтернет]. 2017 [цитовано 2021 Черв. 19]. Доступно: <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html?PrintVersion>

385. Соціально-економічне становище сільських населених пунктів України: стат. зб. Київ: Держкомстат України; 2006. 207 с.

386. Спортивна Хартія Європи [Інтернет]. 2018 [цитовано 2019 Червень 18]. Доступно: <http://lib.sportedu.ru/GetText.idc?TxtID=1542>

387. Спортивний менеджмент у США [Інтернет]. 2008 [цитовано 2023 Бер. 21]. Доступно: http://sportmanagm.blogspot.ru/2008/08/blog-post_8836.html

388. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Київ: Ленвіт; 2006. 35 с.
389. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Київ: ЦС; 2015. 32 с.
390. Статут Громадської організації «Всеукраїнське фізкультурно-спортивне» товариство «Колос» (нова редакція): постанова XI позачергового з'їзду Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос» агропромислового комплексу України, 27 жовтня 2017 р. Київ; 2017. 22 с.
391. Стахів І. Фінансування спортивно-оздоровчих послуг. Вісник КНТУ. 2015:95–102.
393. Стеченко ДМ, Чмир ОС. Методологія наукових досліджень: підручник. 2.вид., перероб. і доп. Київ: Знання; 2007. 317с.
394. Стратегічне планування в секторі охорони здоров'я в об'єднаних територіальних громадах. Програма «U-LEAD з Європою». Київ; 2019. 75 с.
395. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: постанова Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089.
396. СТ Україна Львів. 25 ліття 1911–1936. Львів: С. Т. «Україна»; 1936. 132 с.
397. Суббота ЮВ. Оздоровчі рухові програми самостійних занять фізичною культурою і спортом: практ. посіб. Київ: КНЕУ; 2007. 164 с.
398. Сутула В. Концептуальні положення узагальнюючої теорії фізичної культури. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2017;3:107–5.
399. Сутула В. Про сутність взаємозв'язку між фізичною культурою і фізичним вихованням. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2018;1:78–84.
400. Сутула В. Узагальнююче визначення поняття «спорт» як один з базових конструкторів узагальнюючої теорії фізичної культури та теорії спорту. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2018;1:89–97.

401. Сутула В. Фізична культура: передумови теорії. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2016;3:60–5.
402. Сухомлинський ВО. Сто порад учителів. В: Сухомлинський ВО. Вибрані твори. Київ: Рад. школа; 1976. Том 2. 634 с.
403. Сущенко ЛП. Методика викладання основних понять фізкультурної освіти: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗДУ; 2001. 70 с.
404. Сущенко ЛП. Мета та завдання фізичного виховання у світлі цивілізаційного підходу: навч. посіб. Запоріжжя: ЗДУ; 2002. 81 с.
405. Сущенко ЛП. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя: ЗДУ; 2003. 442 с.
406. Талан ІО, Колумбет ОМ. Критерії та компоненти змісту фізкультурно-спортивних послуг. В: Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи». Матеріали IV Всеукр. наук. інтернет-конф. Київ: КНУТД; 2019, с. 402–9.
407. Томенко ОА. Неспеціальна фізкультурна освіта учнівської молоді: теорія і методологія: монографія. Суми: Вид-во «МакДен», 2012. 276 с.
408. Троцько АВ. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах [дисертація]. Харків; 1996. 421 с.
409. Теорія модернізації [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Бер. 16]. Доступно: https://uk.wikipedia.org/wiki/Теорія_модернізації
410. Територіальна громада України [Інтернет]. 2020 [цитовано 2021 Лют. 14]. Доступно: https://uk.wikipedia.org/wiki/Територіальна_громада_України
411. Термоса ІО. Аспекти сучасного розвитку сільських територій. В: Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Зб. наук. пр. Херсон; 2017;25;1, с. 102–5.

412. Тимошенко ЮО. Історичні умови та специфіка розвитку спорту й фізичного виховання в радянській Україні у 20–40 роках ХХ століття [автореферат]. Київ; 2015. 35 с.

413. Тищенко ОВ. Державні соціальні стандарти та гарантії як основа соціального забезпечення в Україні. Юридичний вісник. 2013;2 (29):99–104.

414. Ткачук ІЯ, Ібрагімова ЛС, Чубатенко СЮ. Державне фінансування молоді та спорту України. В: Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Зб. наук. пр. Херсон; 2018;28;2, с. 112–5.

415. Тулайдан В.Г. Практикум з теорії і методики фізичного виховання. Львів: «Фест-Прінт»; 2017. 179 с.

416. У Вінниці провели круглий стіл на тему «Розвиток фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в об'єднаних територіальних громадах» [Інтернет]. 2020 [цитовано 2020 Квіт. 13]. Доступно: <http://www.osvitasport.org/news/item/13385-u-vinnitsi-proveli-krugliiy-stil-na-temu-rozvitok-fizkulturno-ozdorovchoyi-ta-sportivno-masovoyi-roboti-v-ob'ednanih-teritorialnih-gromadah.html>

417. У 2019 році ОТГ отримують на спортивні проєкти майже 40 млн грн субвенції із держбюджету [Інтернет]. 2019 [цитовано 2020 Квіт. 18]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-2019-roci-otg-otrimayut-na-sportivni-proekti-majzhe-40-mln-grn-subvenciyi-iz-derzhbyudzhetu>

418. Україна спортивна – 2019. Інформаційний довідник. Київ; 2020. 107 с.

419. Україна спортивна – 2020. Інформаційний довідник. Київ; 2021. 97 с.

420. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навчальний посіб. ВА. Скуратівський, ВП. Трощинський та ін.; редактор ВА. Скуратівський, ВП. Трощинський: у 2 ч. – Київ. НАДУ; 2009. Ч. 1. 456 с.

421. Управління задля досягнення сталого успіху організації. Підхід на основі управління якістю: (ISO 9004:2009, IDT):ДСТУ ISO 9004:2012. На заміну ДСТУ ISO 9004–2001. Чинний від 2013–05–01. Київ: Мінекономрозвитку; 2013.

422. Управління якістю. Настанови щодо залучення персоналу та щодо його компетентності (ISO 10018:2012, IDT): ДСТУ ISO 10018:2015 [Інтернет]. 2019 [цитовано 2020 Квіт. 12]. Доступно: http://document.ua/upravlinnja-jakistyu_-nastanovi-shodo-zaluchennja-personalu--std31927.html

423. Управління якістю. Задоволеність замовників. Настанови щодо кодексів поведінки для організацій (ISO 10001:2007, IDT) : ДСТУ ISO 10001:2013. Чинний від 2014–10–01. Київ: Мінекономрозвитку; 2013. 14 с.

424. Управління якістю. Задоволеність замовників. Настанови щодо моніторингу та оцінювання (ISO 10004:2012, IDT) :ДСТУ ISO 10004:2013. Чинний від 2014–07–01. Київ: Мінекономрозвитку; 2014. 24 с.

425. Управління якістю. Настанови щодо навчання персоналу (ISO 10015:1999, IDT):ДСТУ ISO 10015:2008. Чинний від 2009–01–01. Київ: Держспоживстандарт України; 2011. 12 с.

426. Управління якістю. Настанови щодо програм якості (ISO 10005:2005, IDT):ДСТУ ISO 10005:2007. Чинний від 2008–01–01. Київ: Держспоживстандарт України; 2008. 21 с.

427. Управління якістю. Задоволеність замовників. Настанови щодо розв'язання спорів поза межами організації організацій (ISO 10003:2007, IDT):ДСТУ ISO 10003:2013. Чинний від 2014–10–01. Київ: Мінекономрозвитку; 2014. 23 с

428. Управління якістю. Задоволеність замовників. Настанови щодо розглядання скарг в організаціях (ISO 10002:2004, IDT):ДСТУ ISO 10002:2007. Чинний від 2008–01–01. Київ: Держспоживстандарт України; 2008. 20 с.

429. Управління якістю. Настанови щодо управління якістю в проєктах (ISO 10006:2003, IDT): ДСТУ ISO 10006 : 2005. Чинний від 2007–01–01. Київ: Держспоживстандарт України; 2007. 27 с.

430. Урба СІ. Пріоритети та інструменти розвитку аграрного сектора в системі забезпечення економічної безпеки України [дисертація]. Львів; 2019. 562 с.

431. Фаренік СА. Логіка і методологія наукового дослідження. Київ: УАДУ; 2000. 338 с.
432. Федоренко ВГ. Менеджмент: підручник. Київ: Алерта; 2015. 492 с.
433. Фельзер АБ, Доброневський ОВ. Техніка роботи керівника. Київ: Вища школа; 2019. 408 с.
434. Філіпенко АС. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Київ: Академвидав; 2004. 207 с.
435. Фіцула ММ. Педагогіка. Київ: 2007
436. Фіцула ММ. Педагогіка: навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга, 1997. 192 с.
437. Філь СМ, Худолій ОМ, Малка ГВ. Історія фізичної культури: навч. посіб. Харків: ОВС; 2003. 160 с.
438. Фомичев С. К., Старостіна А. А., Скрябіна Н. И. Основи управління якістю : навч. посіб. Київ: МАУП, 2000. 196 с.
439. Хойя Р, Смит А, Николсон М, Стюарт Б, Вестербик Г. Спортивний менеджмент: принципи і застосування. Київ: РМОУ; 2013. 352 с.
440. Цьось АВ. Забезпечення відповідності фізкультурно-спортивних послуг стандартам якості в малих та середніх територіальних громадах на прикладі Слобожанщини, Дніпропетровської та Запорізької областей. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2023; 10(170) 2023, с. 148-152.
DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.10\(170\).31](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).31).
441. Цьось АВ. Відродження сфери фізичної культури і спорту сільських територіальних громад на основі використання стандартів управління якістю послуг. Спортивний вісник Придніпров'я. 2023; 1: 165–176. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-165
442. Циганенко С. Публічне управління та його здійснення на основі

принципів ощадливого менеджменту. В: Зб. наук. пр. Національної академії державного управління при Президентові України. Київ; 2011;2, с. 42–50.

443. Цільова соціальна комплексна програма розвитку фізичної культури і спорту в Дніпропетровській області до 2021 року [Інтернет]. 2016 [цитовано 2018 Листоп. 4]. Доступно: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Foblrada.dp.gov.ua%2Fwp-content%2Fuploads%2F2016%2F12%2FПрограма.docx>

444. Чеховська ЛЯ. Теоретико-методичні основи організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні [дисертація]. Львів; 2020. 561 с.

445. Чикаренко І, Маматова Т, Чикаренко О. Методологічні засади розробки стратегії регіонального розвитку: досвід Дніпропетровської області. В: Інноваційний розвиток і підвищення рівня спроможності об'єднаних територіальних громад. Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю; 30 жовтня–2 листопада 2019 р. Дніпро: ДРІДУ НАДУ; 2019, с. 9–12.

446. Чопенко А. Особливості впровадження в органах державної влади України систем управління якістю за вимогами міжнародного стандарту ISO 9001. Державне управління та місцеве самоврядування [Інтернет]. 2010 [цитовано 2020 Квіт. 12];4. Доступно: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_04\(7\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_04(7)/index.html)

447. Чокля О. Публічне управління у сфері фізичної культури і спорту в Україні: понятійно-категоріальний апарат: Актуальні проблеми державного управління. 2021;3:46-50. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2021_3_9

448. Шаров ЮП. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти: монографія. Київ: УАДУ; 2001. 302 с.

449. Шаров Ю, Чикаренко І. Європейські стандарти публічного управління. Державне управління та місцеве самоврядування. 2010;1:1–4.

450. Шауренко АВ. Побут та дозволля сільського населення України в 1991–2005 рр. (регіональний аспект) [автореферат]. Миколаїв; 2016. 22 с.

451. Шепотько ЛО, Прокопа ЛВ, Гудзинський СО, та ін. Сільський сектор України на рубежі тисячоліть. Київ; 2000. Том 1. 396 с.
452. Шевнюк ОЛ. Теорія і практика культурологічної освіти майбутніх учителів у вищій школі [автореферат]. Київ: Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова; 2004. 42 с.
453. Шевчук ІВ. Стратегічне планування розвитку фізичної культури та спорту на регіональному рівні. В: Теорія та практика державної служби. Матеріали наук.-практ. конф.; 12 груд. 2014 р. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ; 2014, с. 191–2.
454. Шемшученко ЮС, редактор. Юридична енциклопедія: у 6 т. Київ: Українська енциклопедія імені М. П. Бажана; 2003. Том 5. 736 с.
455. Шиян БМ, Вацеба ОМ. Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні та спорті: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан; 2008. 276 с.
456. Шкіль М, Романовський О. Тенденції і принципи дальшого розвитку вищої освіти (за матеріалами всесвітньої конференції ЮНЕСКО з вищої освіти). Освіта і управління. 1999;3:103–14.
457. Юрків ЯІ. Насильство дітей у сім'ї як соціально-педагогічна проблема. В: Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Зб. наук. пр. Ужгород; 2013;28, с. 185–9.
458. Як громадам отримати кошти з Державного бюджету на розвиток спортивної інфраструктури [Інтернет]. 2019 [цитовано 2020 Квіт. 11]. Доступно: <https://decentralization.gov.ua/news/13383>
459. Якса НВ. Соціально-педагогічний тезаурус: словник. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка; 2006. 154 с.
460. Янкович ОІ. Освітні технології в історії вищої педагогічної освіти України (1957–2008): монографія. Тернопіль: Підручники і посібники; 2008. 319 с.
461. Яцунська ОО Місцеве самоврядування. Історико-правові аспекти

світового та українського досвіду. Віче. 2000;7:39-49.

462. Яцюк ВА. Регіональна виконавча влада в Україні: історія, сучасність: монографія. Київ: 2007. 409 с.

463. Alaj I, Arifi F, Metaj Z. Structural Characteristics of Sport Organizations in Kosovo. Sport Mont. 2018;16(1):45–7, doi: 10.26773/smj.180210

464. Andreff W. Public and private sport financing in Europe: the impact of financial crisis. In: 84th Western Economic Association International Conference. Vancouver; 2009, p. 1–39.

465. Andreff W. Some Comparative Economics of the Organization of Sports: Competition and Regulation in North American vs. European Professional Team Sports Leagues. The European Journal of Comparative Economics. 2011;8;1:3–27.

466. Buszko M. Support for sport as an element of banks' corporate social responsibility policy. Journal of Physical Education and Sport. 2020;2:2820–8. [DOI:10.7752/jpes.2020.s5383](https://doi.org/10.7752/jpes.2020.s5383).

467. CAF 2020. Common Assessment Framework. The European model for improving public organisations through self-assessment [Internet]. 2019 [cited 2020 Apr. 14]. Available from: <https://www.eipa.eu/wp-content/uploads/2019/11/CAF-2020.pdf>

468. Carmeli A. Top Management Team Behavioral Integration and the Performance of Service Organizations. Group and Organization Management. 2008;33;6:712–35.

469. Chojnacka E. Public-private partnership as a source of financing of sport and recreation infrastructure in Poland. Journal of Physical Education and Sport. 2020;2:1046–9. DOI:10.7752/jpes.2021.s2130.

470. Dorofieieva T. Problem of service quality as a criterion for the activity of physical culture and sports organizations. Грааль науки. 2021;1:460–4.

471. Dorofieieva T. Relationship between the quality of physical culture and sports services and the state of the service provider. In: Theoretical-methodological and scientific aspects of physical education. Collective monograph. Riga; 2021, p.

57–78. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-089-6-4>

472. Dorofieieva T. Risks and procedures of a quality management system implementation of physical culture and sports services in the communities. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*. 2021;1(53):12–8. [DOI:10.29038/2220-7481-2021-01-12-18](https://doi.org/10.29038/2220-7481-2021-01-12-18)

473. Dorofieieva T. Comparative analysis of sports development and management between rural communities in Ukraine and Europe. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*. 2022;10;3:476–83. DOI: 10.13189/saj.2022.100315

474. Dorofieieva T. An attempt to determine the focus of the strategy of development of physical culture and sport in rural areas of Ukraine by expert evaluation. *Viref Revista De Educación Física*. 2022;11;3:87–103.

475. Dorofieieva T. Implementation of an innovative management system for talent recruitment within the domain of physical culture and sports services in Ukraine. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2022;6;41:458–68. <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3629>

476. Dorofieieva T. Public sports management in the United States of America and Ukraine: a trial at analysis. *Viref Revista de Educación Física*. 2024;12;4:83–101.

477. Dorofieieva T, Prikhodko V. Importance of decentralization for the further development of sports in Ukraine. *Slobozhanskyi herald of science and sport*. 2020;8;5:17–33.

478. Drózd M. Legal aspects of sponsoring sports by state-owned companies. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021;2:1071–5. DOI:10.7752/jpes.2021.s2134.

479. Europe Active and Deloitte publish European Health & Fitness Market Report [Internet]. 2017 [cited 2021 Feb. 18]. Available from: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Press/EHFMR_2017_Press%20Release%20EuropeActive_final.pdf

480. European Commission, 2007. European Model of Sport, Discussion Paper

for the Working Group [Internet]. 2020 [cited 2021 May 13]. Available from: http://ec.europa.eu/sport/library/documents/b1/doc424_en.pdf

481. Furjan-Mandic G, Bilbija B, Radas J, Ivkovic G. Impact of Home Fitness Program on Anthropological Characteristics of Physically Active and Physically Inactive People. *Sport Mont.* 2018;16(1):33–6. DOI:10.26773/smj.180207

482. Gardasevic J, Martinovic S, Vasiljevic I, Bubanja M, Malovic P, Vrevic E. Analysis of Trends in Anthropometric Characteristics of Montenegrin Young Men from Niksic from 1957 to 1969. *Sport Mont.* 2020;18(2):55–9. DOI:10.26773/smj.200616

483. Gobikas M, Čingienė V. Public-private partnership in youth sport delivery: local government perspective. *Journal of Physical Education and Sport.* 2021;2:1098–1105. DOI:10.7752/jpes.2021.s2150.

484. Griban G, Kobernyk O, Terentieva N, Shkola O, Dikhtiarenko Z, Mychka I, Yeromenko E, Savchenko L, Lytvynenko A, Prontenko K. Formation of Health and Fitness Competencies of Students in the Process of Physical Education. *Sport Mont.* 2020;18(3):73–8. DOI:10.26773/smj.201008

485. Hansen MB, Steen T, Jong M. New Public Management, Public Service Bargains and the challenges of interdepartmental coordination: a comparative analysis of top civil servants in state administration. *International Review of Administrative Sciences.* 2013;1:29–48.

486. Hill J. The European Commission's White Paper on Sport: a Step Backwards for Specificity? *International Journal of Sport Policy.* 2009;1;3:253–66.

487. Ignasiak-Szulc A. Fostering community revitalization through sport (based on an example from Poland). *Journal of Physical Education and Sport.* 2020;2:1115–23. DOI:10.7752/jpes.2020.s2155.

488. Informacja nt. Programu «Moje Boisko – ORLIK 2012» [Internet]. 2012 [cited 2020 Apr. 11]. Available from: <https://www.msit.gov.pl/pl/aktualnosci/3954,Informacja-nt-programu-Moje-Boisko-ORLIK-2012.html>

489. ISO 18091:2019(en) Quality management systems – Guidelines for the application of ISO 9001 in local government [Internet]. 2019 [cited 2020 Feb. 22]. Available from: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:18091:ed-2:v1:en>.

490. ISO WG Social Responsibility – Working area; OpenText Content Server version 10 [Internet]. 2021 [cited 2021 Apr. 19]. Available from: <https://www.opentext.com/videos/content-server-10-the-platform-for-your-enterprise>

491. Jaksic-Stojanovic A, Jankovic M, Seric N. Montenegro as High-Quality Sports Tourism Destination –Trends and Perspectives. *Sport Mont*. 2019;17(1):93–5. DOI:10.26773/smj.190218

492. Jaworek M, Karaszewski W, Kuczmarska M, Kuzel M. Investment expenditure on sport infrastructure in Poland: diagnosis, general trends, and possible prospects. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020;2:1106–14. DOI:10.7752/jpes.2020.s2154

493. Józwiak P. Legal problems of financing sports clubs by local governments in Poland as a reason for interdisciplinary and legal-comparative research. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021;2:1098–1105. DOI:10.7752/jpes.2021.s2138.

494. Kastrati A, Georgiev G. Factors Associated with Physical Activity. *Sport Mont*. 2020;18(1):75–80. DOI:10.26773/smj.200213

495. Kolev G, Matthes J. Smart fiscal consolidation: a strategy for achieving sustainable public finances and growth. Brussels: Centre for European studies; 2013. 115 p.

496. Kuchar R. Women, Sport and Baby-is it possible to do/have all? *Sport Mont*. 2017;15(2):21–4.

497. Maros M. Youth and Sport in Montenegro. *Sport Mont*. 2018;16(2):97–100. DOI: 10.26773/smj.180618

498. Maslov D, Nurgatina L. Raising Effectiveness and Quality in Public Administration through Application of the European Common Assessment Framework (CAF model): Tatarstan Case. In: *From Pre-Weberianism to Neo-*

Weberianism? The 22nd conf.; May 22–24. Budapest, 2014, p. 1–10.

499. Mehmeti I, Halilaj B. How to Increase Motivation for Physical Activity among Youth. *Sport Mont.* 2018;16(1):29–32. DOI: 10.26773/smj.180206

500. Milasinovic R, Bjelica D. Historical Development of Skiing: Case Study in Durmitor Area. *Sport Mont.* 2017;15(1):39–41.

501. Ministerstwo Sportu i turystyki. Sprawozdanie z realizacji programu «Moje Boisko ORLIK 2012» za II polrocze. Warszawa; 2010. 52 s.

502. Müller-Frączek I. Society affluence vs sport development in Poland. *Journal of Physical Education and Sport.* 2020;2:1085–91. DOI:10.7752/jpes.2020.s2151.

503. Osińska M. Expenses for participation in sport and physical education from the perspective of lifestyle changes in Poland. *Journal of Physical Education and Sport.* 2020;2:1055–62. DOI:10.7752/jpes.2020.s2147.

504. Otalary S, Alikey A, Sabyrbek Z, Zhumanova A, Martynenko I, Poteliuniene S. Evaluation of Kazakhstan Students' Views on Health, Lifestyle, and Physical Activity. *Sport Mont.* 2020;18(2):67–72. DOI:10.26773/smj.200607

505. Pekovic S, Djekic A, Markovic V, Bojbasa M, Perovic D. The Influence of Animation Programmes on Tourists' Satisfaction: The Role of Animators. *Sport Mont.* 2019;17(3):113–5. DOI:10.26773/smj.191020

506. Pekovic S, Perovic D, Stanovcic T, Vukcevic J. Is Montenegro Considered as a Sports-Recreational Destination? *Sport Mont.* 2018;16(2):83–6. DOI:10.26773/smj.180615

507. Program «Sportowa Polska» – edycja 2020 rozstrzygnięty!» [Internet]. 2020 [zacytowany 2020 Kwiec. 29]. Dostępne od: <https://www.gov.pl/web/sport/program-sportowa-polska---edycja-2020-rozstrzygniety>

508. Projekt Pilotażowy «Animator – Moje Boisko ORLIK 2012» [Internet]. 2012 [zacytowany 2020 Kwiec. 19]. Dostępne od: <https://bip.msit.gov.pl/bip/finansowanie-zadan/sport-powszechny/2009->

rok/308%2Cprojekt-Pilotazowy-Animator-Moje-Boisko-ORLIK-2012.html

509. Rogic S, Radonjic M, Djurisc V. Sport Financing Through the Gambling Revenues in Montenegro. *Sport Mont.* 2018;16(2):87–91. DOI:10.26773/smj.180616

510. Saatchian V, Azimkhani A, Honari H, Türkmen M. An Analysis of the Role of the Social Acceptance of University Students' Bicycle Use in Sustainable Urban Development when Epidemics Spread. *Sport Mont.* 2020; 18(3):7–11. DOI: 10.26773/smj.201013

511. Şahin G, Coskun A. Investigation of Physical Fitness According to Gender among Older Adults with Similar Physical Activity Levels. *Sport Mont.* 2020;18(3):89–93. DOI:10.26773/smj.201004

512. Siekmann R. Introduction to International and European Sports Law. The Hague: T.M.C. Asser Press; 2012. 210 p.

513. Standards of Conduct for International Civil Service. New York; 2013. 12 p.

514. Szczepaniak M. Public sport policies and health: comparative analysis across European Union countries. *Journal of Physical Education and Sport.* 2020;2:1022–30. DOI:10.7752/jpes.2020.s2142.

515. The European Qualifications Framework [Internet]. 2020 [cited 2020 Apr. 14]. Available from: <https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf>

516. TQM – Total Quality Management [Internet]. 2020 [cited 2020 Apr. 18]. Available from: <http://www.progressive-management.com.ua/glossary-management/57-tqm-total-quality-management>

517. Tsymbaliuk V, Yakymchuk M, Pasichniuk V, Grygus I, Stankiewicz B. Problems of the application of the national administrative legislation system in studying the «Administrative Law» discipline. *Journal of Physical Education and Sport.* 2020;2:2820–8. DOI:10.7752/jpes.2020.s2134.

518. USPORT: финансирование Минспорта планируют увеличить в три раза [Интернет]. 2020 [цитировано 2021 Авг. 19]. Доступно: <https://terrikon.com/posts/366475>

519. Utrzymywanie przez gminy obiektów wybudowanych w ramach programu «Moje Boisko ORLIK 2012». Departament nauki, oświaty i dziedzictwa narodowego. Warszawa; 2018. 73 s.

520. Vass Z, Boronyai Z, Csanyi T. European Framework of Quality Physical Education. European Physical Education Association; 2018. 24 p.

521. Weihrich H. The TOWS matrix A tool for situation analysis. Long Range Planning. 1982;15;2:54–66.

ДОДАТКИ

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ***Наукові праці, у яких відображено основні наукові результати дисертації*****Категорія А**

1. Dorofieieva T. An attempt to determine the focus of the strategy of development of physical culture and sport in rural areas of Ukraine by expert evaluation. *Viref Revista De Educación Física*. 2022;11;3:87–103. *Періодичне наукове видання Колумбії, проіндексоване в наукометричній базі даних Web of Science, (Q4).*

<https://revistas.udea.edu.co/index.php/viref/article/view/348518>

2. Dorofieieva T. Comparative analysis of sports development and management between rural communities in Ukraine and Europe. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*. 2022;10;3:476–83. *Періодичне наукове видання США, проіндексоване в наукометричній базі даних Scopus, (Q4).*

DOI: 10.13189/saj.2022.100315

https://www.hrpub.org/journals/article_info.php?aid=12237

3. Dorofieieva T. Public sports management in the United States of America and Ukraine: a trial at analysis. *Viref Revista de Educación Física*. 2024;12;4:83–101. *Періодичне наукове видання Колумбії, проіндексоване в наукометричній базі даних Web of Science, (Q4). Disponible en:*

<https://revistas.udea.edu.co/index.php/viref/article/view/353208>.

Категорія Б

4. Леонова Ю, Дорофєєва Т. Сучасні проблеми менеджменту у спортивній сфері. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2019;6К:39–43. *Фахове видання України, проіндексоване в наукометричній базі даних, Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, формування структури дослідження, їхньому*

опрацюванні та написанні висновків, співавторстві – участь в аналізі та інтерпретації отриманих даних.

DOI:<https://doi.org/10.15391/sns.v.2019-6.028>.

<https://doaj.org/article/62c7b1ff8ef14f4d86dc62ea8925ee56>

<https://journals.uran.ua/index.php/1991-0177/article/view/203754>

5. Dorofieieva T, Prikhodko V. Importance of decentralization for the further development of sports in Ukraine. *Slobozhanskyi herald of science and sport*. 2020;8;5:17–33. *Фахове видання України, проіндексоване в наукометричній базі даних, Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Особистий внесок здобувача полягає у виявленні важливості децентралізації для подальшого розвитку спорту в Україні, проведено аналіз науково-методичної літератури, оброблено результати дослідження та формулюванні висновки, співавторові – участь в інтерпретації отриманих даних.*

http://journals.uran.ua/sport_herald/article/view/217700/pdf_273

6. Дорофєєва ТІ. Приклад стандарту «Обласне положення про кращу спортивну громаду». В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2020;7(127)20, с. 73–9. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7\(127\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7(127).13).

7. Приходько ВВ, Дорофєєва ТІ. Обґрунтування наукової розробки теми розвитку спорту в умовах об'єднаних територіальних громад. В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Житомир; 2020;10(29), с. 197–203. *Фахове видання України. Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні наукової розробки теми розвитку спорту в умовах об'єднаних територіальних громад, накопиченні та структуризації наукового матеріалу, формулюванні висновків, співавтора – у наданні допомоги щодо узагальнення даних та оформленні публікації.*

DOI: doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10(29)-197.

<http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/32152>

8. Dorofieieva T. Expert assessment of the need to improve the management of physical culture and sports at the local level. *Slobozhanskyi herald of science and sport*. 2021;9;6:33–43. *Фахове видання України, проіндексоване в наукометричній базі даних, Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)*.

DOI: 10.15391/sns.v.2021-6.003

http://journals.uran.ua/sport_herald/article/view/252512

9. Дорофеєва ТІ. Проблема розроблення та застосування стандартів розвитку фізичної культури і спорту. In: *New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries. Research matters. Collective monograph*. Riga; 2021;1, p. 290–6.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-032-2-18>

<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/103>

10. Dorofieieva TI. Relationship between the quality of physical culture and sports services and the state of the service provider. In: *Theoretical-methodological and scientific aspects of physical education. Collective monograph*. Riga; 2021, p. 57–78.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-089-6-4>

<http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/142>

11. Дорофеєва ТІ, Приходько ВВ. Перспективи діяльності громадської організації ВФСТ «Колос» з розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2021;1:39–52. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus. Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, здійсненні дослідження та формулюванні висновків, внесок співавтора – в узагальненні отриманих даних*.

DOI: 10.32540/2071-1476-2021-1-03

<http://infiz.dp.ua/misc-documents/2021-01/2021-01-04.pdf>

12. Дорофєєва ТІ. Застосування стандартів державними і громадськими організаціями в умовах публічного управління розвитком фізичної культури і спорту. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;2(130) 21, с. 54–9. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI: 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.2(130).12

<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/34048>

13. Дорофєєва ТІ. Застосування вимог міжнародних стандартів і впорядкованих стандартами практик до управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;5(136)2021, с. 47–53. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI: 10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).11

<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/417>

14. Дорофєєва ТІ. Регіональний стандарт підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;6 (137) 21, с. 53–60. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI: 10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).13

<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/456>

15. Дорофєєва Т. Ризики та процедури впровадження системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг у громадах. Фізичне

виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві. 2021;1(53):12–8. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus*

DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2021-01-12-18>
<https://sport.vnu.edu.ua/index.php/sport/article/view/2280>

16. Дорофєєва ТІ. Особливості уявлень респондентів різних територіальних громад про мотиви участі школярів в уроках фізичної культури. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;10 (141)21, с. 48–55. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.*

DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10\(141\).12](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10(141).12)
<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/563>

17. Дорофєєва ТІ. Проблема і зміст професійної освіти інструкторів з фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2021;3:60–6. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021.3.60-66>
<http://tmfvs-journal.uni-sport.edu.ua/issue/view/15155>

18. Дорофєєва ТІ. Про особливість проведення оцінювання групи стандартів управління розвитком спорту в територіальних громадах. В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Житомир; 2021;12 (31), с. 103–9. *Фахове видання України.*

DOI: <http://eprints.zu.edu.ua/33554>
[https://doi.org/10.31652/2071-5285-2021-12\(31\)-103-109](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2021-12(31)-103-109)

19. Дорофєєва ТІ. Розвиток фізичної культури і спорту в умовах громад з використанням стандарту управління якістю фізкультурно-спортивних

послуг. В: Тимошенко ОВ, редактор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ;2022;3(148), с. 40–5. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

[https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3\(148\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3(148).10)

<https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/37107>

20. Дорофєєва ТІ. Особливості спрямованості учнів на заняття фізичною культурою і спортом. Фізичне виховання та спорт. 2022;2:13–9. *Фахове видання України, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.*

<https://doi.org/10.26661/2663-5925-2022-2-02>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

21. Дорофєєва ТІ. Особливості організаційного становлення осередків сільського спорту в Україні. В: Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи. Зб. тез XX Міжнар. наук.-практ. конф.; 17–18 грудня 2020 р. Харків: ХДАФК; 2020, с. 143–4.

22. Дорофєєва ТІ. Наукове обґрунтування змісту обласного стандарту «Положення про кращу спортивну громаду». В: Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія. Зб. ст. XIII Міжнар. наук. конф.; 26–27 листопада 2020 р. Харків;Торунь; 2020, с. 47–50.

<http://sportscience.org/index.php/vuz/issue/download/113/91>

23. Дорофєєва ТІ. Вимоги до системи контролю якості надання населенню фізкультурно-спортивних послуг. In: Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives. Scientia. Collection of scientific papers with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference; march 12. Vilnius: European Scientific Platform; 2021;3, p. 86–96.

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/issue/download/12.03.2021/472>

24. Дорофеєва ТІ. Проблема якості антропоцентричних фізкультурно-спортивних послуг населенню України. In: Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation. Scientia. Collection of scientific papers with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference; february 12. Pisa: NGO European Scientific Platform; 2021;1, p. 52–5.

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/9044>

25. Дорофеєва ТІ, Приходько ВВ. Обґрунтування змісту стандарту розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах України. In: Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique. ЛОГОΣ. Collection de papiers scientifique avec de la I conference scientifiques et pratique international; février 5. Vinnitsya; Paris. 2021;6, p. С. 88–93. Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, формування структури дослідження, їхньому опрацюванні та написанні висновків, співавторці – участь в аналізі та інтерпретації отриманих даних

<https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v6.27>

26. Дорофеєва ТІ. Проблема залучення молоді громад до занять спортом з урахуванням наявних переваг особи. В: Ярмолюк ОВ, редактор. Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф.; 12–13 травня 2021 р. Київ: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка; 2021, с. 47–52

DOI: 10.28925/2664-2069.2021.1

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41712/1/H_hydum_Y_Tsykoza_FZFY_S.pdf

27. Дорофеєва ТІ. Стандартизація системи управління фізичною культурою і спортом в умовах територіальних громад. В: Наука, освіта, технології та суспільство: проблеми та перспективи. Тези доп. міжнар. наук.-практ. конф.; 6 жовтня 2021 р. Полтава; 2021;1, с. 37–8.

http://www.economics.in.ua/2021/10/1_19.html

28. Дорофеєва ТІ. Оцінка перспектив використання міжнародних стандартів ISO серії 9000 до вдосконалення управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні. В: Традиції та новації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації. Тези доп. міжнар. наук.-практ. конф.; 12 листопада 2021 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського; 2021, с. 35–9.

29. Дорофеєва ТІ. Проблема використання стандартів до покращення якості управління розвитком фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад. В: Наумик ВВ, редактор. Спорт та фізичне виховання у закладах вищої освіти. Сучасність та майбутнє. Тези доп. Всеукр. інтернет-конф.; 12–14 жовтня 2021 р. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка»; 2021, с. 29–33.

https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2021/conf/3.1/Zbirnyk_tez_StaFVuZVO-2021.pdf

30. Дорофеєва ТІ. Освітньо-професійна програма підготовки інструкторів-методистів з фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад. Технології збереження здоров'я, реабілітація і фізична терапія. В: Зб. ст. XIV Міжнар. наук. конф., присвяч. пам'яті професора В'ячеслава Зайцева; 2 грудня 2021 р. Харків; 2021, с. 46–50.

https://www.researchgate.net/publication/369547693_Tehnologii_zberezenn_a_zdorov'a_reabilitacia_i_fizicna_terapia

31. Дорофеєва ТІ. Особливості уявлень мотивів відвідування уроків фізичної культури школярами різних громад. В: Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи. Тези доп. XXII Міжнар. наук.-практ. конф.; 6–7 грудня 2022 р. Харків: ХДАФК; 2022, с. 21–3.

https://reposit.unisport.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4062/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_%20%D0%A5%D0%94%D0%90%D0%A4%D0%9A_%202022%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=1

32. Дорофєєва ТІ. Регіональний стандарт як тригер до створення і вдосконалення в громадах системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. Львів: ЛДУФК імені Івана Боберського; 2023;27;4, с. 136–7.

<https://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/msnu/article/view/1559/1519>

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

33. Дорофєєва ТІ, винахідник; власник. Регіональний стандарт системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади». Свідоцтво України про реєстрацію авторського права на твір № 109755. 2021 Листоп. 23.

34. Дорофєєва ТІ, винахідник; власник. Управління функціонуванням та розвитком фізичної культури і спорту в умовах регіональної структури територіальних громад. Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада». Свідоцтво України про реєстрацію авторського права на твір № 109775. 2021 Листоп. 24.

35. Дорофєєва ТІ. Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту: посібник. Харків: ХДАФК; 2021. 100 с.

36. Дорофєєва ТІ, Ашанін ВС. Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад: посібник. Харків: ХДАФК; 2021. 183 с. Дисертантом обґрунтуванні проблеми управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад, накопиченні і структуризації наукового матеріалу та сформульовано висновки.

37. Дорофєєва ТІ, Приходько ВВ. Значення децентралізації для подальшого розвитку спорту в умовах України. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2020;5(79):12–9. Фахове видання України. Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, їхньому опрацюванні та

написанні висновків, співавтору – участь в аналізі та інтерпретації отриманих даних.

<https://doi.org/10.15391/snsv.2020-5.002>

38. Dorofieieva T. Implementation of an innovative management system for talent recruitment within the domain of physical culture and sports services in Ukraine. Financial and credit activity problems of theory and practice. 2022;6;41:458–68. Фахове видання України, проіндексоване в наукометричній базі даних Web of Science, (Q3).

DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v6i41.251474>

<https://fkf.net.ua/index.php/fkf/article/view/3629>

39. Dorofieieva T. Problem of service quality as a criterion for the activity of physical culture and sports organizations. Грааль науки. 2021;1:460–4. Фахове видання України.

DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.098>

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/article/view/9181/8929>

Відомості про апробацію результатів дослідження

№ з/п	Назва конференції, конгресу тощо	Місце та дата проведення	Форма участі
1	XX Міжнар. наук.-практ. конф	Харків, 17–18 грудня 2020 р.	Доповідь та публікація
2	XIII Міжнар. наук. конф	Харків;Торунь 26–27 листопада 2020 р.	Публікація
3	I International Scientific and Theoretical Conference	Vilnius march 12; 2021;3, р.	Публікація
4	I International Scientific and Theoretical Conference	Pisa february 12. 2021;1, р.	Публікація
5	I conference scientifiques et pratique internationa	Vinnitsya; Paris. février 5. 2021;6, р.	Публікація
6	Матеріали III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф.	12–13 травня 2021 р. Київ	Доповідь та публікація
7	Міжнар. наук.-практ. конф: Наука, освіта, технології та суспільство: проблеми та перспективи.	Полтава 6 жовтня 2021 р.; 2021;1,	Публікація
8	Міжнар. наук.-практ. конф.; Традиції та новації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації.	12 листопада 2021 р. Київ	Публікація
9	Всеукр. інтернет-конф. Спорт та фізичне виховання у закладах вищої освіти. Сучасність та майбутнє.	12–14 жовтня 2021 р. Запоріжжя	Публікація
10	XIV Міжнар. наук. конф., присвяч. пам'яті професора В'ячеслава Зайцева	2 грудня 2021 р. Харків; 2021,	Публікація
11	XXII Міжнар. наук.-практ. конф.	Харків, 6–7 грудня 2022 р.	Доповідь та публікація
12	Молода спортивна наука України	Львів, 2023;27;4,	Публікація

ДОГОВІР ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО

м. Дніпро/Харків

«__»_____ 2021 р.

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту (далі - ПДАФКіС) в особі ректора академії доктора педагогічних наук, професора Савченка Віктора Григоровича, який діє на підставі Статуту, з однієї сторони, і Харківська державна академія фізичної культури (далі - ХДАФК) в особі ректора академії доктора педагогічних наук, професора Ажиппо Олександра Юрійовича, який діє на підставі Статуту, з іншої сторони, з метою підвищення якості наукових досліджень та їх впровадження у практику спорту шляхом поєднання науково-педагогічного потенціалу вказаних закладів вищої освіти та взаємного інформаційного забезпечення уклали договір про співробітництво (далі - Договір) про наступне:

1. Предмет Договору

1.1. Предметом цього Договору є співпраця Сторін у межах визначеної законодавством України компетенції з метою прискорення виконання і підвищення якості наукових досліджень за темою «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на період 2021-2025 рр. номер державної реєстрації 0121U108330, з використанням кадрового та наукового потенціалу кожної зі Сторін.

2. Пріоритетні напрями діяльності

2.1. Пріоритетними напрямами співробітництва Сторони визначили:

2.1.1. Проведення наукової діяльності за проблемою розвитку спорту на місцевому рівні в умовах децентралізації влади, у тому числі на рівні об'єднаних територіальних громад, спрямованої на активне використання отриманих результатів у практиці спорту.

2.1.2. Створення інноваційних моделей і стандартів на управління розвитком фізичної культури і спорту на регіональному рівні з метою пошуку нового балансу впливів на дану сферу у ході децентралізації влади і створення об'єднаних територіальних громад.

2.1.3. Забезпечення ефективних зв'язків науково-освітньої діяльності з реальною практикою спорту завдяки впровадженню результатів наукових досліджень через участь у держбюджетних та господарських роботах, а також комерціалізації новітніх розробок.

2.1.4. Створення новітніх науково-практичних і технологічних рішень з оформленням охоронних документів на права інтелектуальної власності у вигляді Авторського свідоцтва або патенту на винаходи.

2.1.5. Взаємодія в освітній діяльності, підготовці, перепідготовці й підвищенні кваліфікації науково-педагогічних кадрів шляхом впровадження результатів досліджень.

2.1.6. Проведення за участю сторін наукових та науково-практичних конференцій, семінарів тощо із вказаної проблематики.

2.1.7. Створення спільних творчих авторських колективів для підготовки та публікації наукових і навчальних видань.

2.1.8. Спільна експертиза науково-дослідних робіт, проєктів, рецензування наукових і навчальних видань із вказаної проблематики.

2.2. Викладені у цьому розділі пріоритетні напрями співпраці не є вичерпними, а їх перелік може бути розширено у поточній діяльності за спільною згодою Сторін.

2.3. Сторони домовилися у межах своєї компетенції надавати одна одній консультативну та іншу необхідну допомогу, здійснювати обмін інформацією, дотримуватись принципів прозорості й відкритості, втілювати інші види співробітництва, що не суперечать чинному законодавству України і відповідають меті та змісту Договору.

3. Взаємовідносини та зобов'язання Сторін

3.1. Здійснення наукових досліджень за темою «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» передбачає, що сторони створюють спільну проєктну групу, яка відповідає за планування та проведення досліджень з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку спорту на місцевому (регіональному) рівні.

3.2. Сторони сприяють академічній мобільності кадрів, залучених до виконання вказаної наукової теми, а також формують проєктні групи для підготовки спільних проєктів, публікацій і грантових запитів до міжнародних та національних програм і фондів.

4. Права Сторін і додаткові умови

4.1. За цим Договором Сторони за наявних можливостей сприяють налагодженню зв'язків з вітчизняними та міжнародними науковими і спортивними установами та організаціями.

4.2. За цим Договором Сторони не несуть будь-яких фінансових зобов'язань.

4.3. Розпорядження коштами, які надійдуть від міжнародних і національних програм і фондів на виконання досліджень, регулюється Додатковою угодою з окремим Додатком, який має бути узгоджений і підписаний Сторонами до початку використання коштів.

5. Прикінцеві положення

5.1. Цей Договір набирає чинності з моменту його підписання Сторонами і діє до кінця 2025 р.

5.2. Зміни та додатки до даного Договору, а також договори, укладені на його виконання, є невід'ємною частиною цього Договору і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у письмовій формі та підписані уповноваженими представниками Сторін.

5.3. Дію Договору може бути припинено на вимогу однієї зі Сторін. Договір втрачає чинність на тридцятий день після отримання письмового повідомлення від однієї зі Сторін.

5.4. Сторони мають право вносити на спільне обговорення зміни та доповнення до цього Договору, які підлягають розгляду у тридцяти денний термін з дня письмового звернення однієї зі Сторін. Якщо згоди не досягнуто, Договір вважається чинним у попередній редакції, а зміни – не прийнятими.

5.5. Все, що становить предмет співпраці між Сторонами, а також інформація про обсяг і зміст їх взаємодії, не підлягає розголошенню і не може бути передано третім особам чи використано з певною метою без письмової згоди і врахування позиції Сторін.

Цю Угоду укладено у двох примірниках, які мають однакову юридичну силу, - по одному примірнику для кожної зі Сторін.

Юридичні адреси та підписи Сторін

**Придніпровська державна академія
фізичної культури і спорту**
49094, м. Дніпро,
вул. Набережна Перемоги, 10
Ректор

**Харківська державна академія
фізичної культури**
61058, м. Харків
вул. Клочківська, 99
Ректор

_____ САВЧЕНКО Віктор

_____ АЖИППО Олександр

АНКЕТА

опитування учнів старших класів закладів загальної середньої освіти

Шановний учасник дослідження. Будь ласка, дайте відповідь на питання даного анонімного дослідження, результати якого будуть носити узагальнений характер і Ваші відповіді нікому не будуть відомі. Але одночасно, вони будуть враховані при розробці програми розвитку фізичної культури і спорту у Вашій громаді на наступні роки.

Вкажіть населений пункт _____

Вкажіть заклад освіти _____

Вкажіть свій вік, стать, клас школи або навчання в ліцеї тощо, а також медичну групу

Ваш вік	Ваша стать	клас в школі або учень ліцею	Медична група, до якої Ви відноситься		
			Основна	Підготовча	Спеціальна

Прочитайте уважно подані нижче запитання, та серед варіантів відповідей «Так» чи «Ні» підкресліть той, який для Вас є більш прийнятним

1. Чи подобається Вам:		
брати особисту участь у спортивних змаганнях	так	ні
відвідувати спортивні змагання	так	ні
грати в спортивні ігри	так	ні
дивитися спортивні телепередачі	так	ні
займатися в будь-якій спортивній секції	так	ні
отримувати новинні повідомлення про спорт і спортсменів	так	ні
переглядати блоги видатних спортсменів, отримувати іншу інформацію про їх діяльність з Інтернету	так	ні
читати спортивні журнали, книги про спорт, про видатних спортсменів	так	ні

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці, що має позначити Ваше відношення до занять фізичною культурою і спортом у закладі, де Ви навчаєтесь

2. Як Ви відноситься до традиційних уроків з фізичної культури?			
Позитивно	Більше позитивно	Більше негативно	Негативно

Поставте, відмітку (+) в клітинці (вказіть до 3-х варіантів)

3. Якщо Ви відвідуєте традиційні уроки фізкультури, то відвідуєте їх тому, що вони:	
дають можливість відпочити після розумових навантажень,	
дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	
дозволяють покращити своє здоров'я	
дають можливість отримати нові знання	
дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	
дають можливість покращити розумову працездатність	
дають можливість покращити самопочуття,	
дають можливість порівняти себе з іншими	
дають можливість удосконалити фігуру	
інше (напишіть): _____.	
я не відвідую традиційні уроки фізкультури	

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці у відповідях на питання № 4 і 5

4. На Ваш погляд, кількість традиційних уроків фізичної культури повинна бути:		
збільшена	зменшена	залишена без змін

5. На Ваш погляд, додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути:	
обов'язковими	необов'язковими

Поставте, відмітку (+) в клітинці (вказіть до 3-х варіантів)

6. На Вашу думку, зміст традиційних уроків фізкультури повинен включати до себе:	
аеробіку	
атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	
вправи на тренажерах	
лікувальну фізкультуру	
плавання	
спортивні ігри	
туризм	
інше (напишіть)	.
важко відповісти	

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці (вказіть усі можливі варіанти)

7. Перерахуйте, будь ласка, елементи матеріально-спортивної бази, в межах якої проводяться традиційні роки фізкультури у вашій школі (ПТУ, технікумі тощо).	
спортивна зала	
тренажерний зал	
фізкультурний майданчик	
футбольне поле	
інше (напишіть):	.

Поставте, відмітку (+) в клітинці (вказіть до 3-х варіантів)

8. Якби у Вас була можливість вибирати зміст традиційних уроків фізичної культури під час навчальних занять, то які б вправи з виду спорту (або вид спорту) Ви б найохочіше вибрали? (вказіть усі можливі варіанти)	
атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	
баскетбол	
волейбол	
гандбол	
веслування на байдарці (каное)	
легка атлетика	
настільний теніс	
плавання	
туризм	
футбол	
інше (напишіть):	.
я нічого б змінював(-ла) на уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	

Поставте, відмітку (+) в клітинці (вказіть до 3-х варіантів)

9. Якби у Вас була можливість вибирати зміст позашкільних занять з фізичної культури, наприклад, у ДЮСШ, то які вправи з виду спорту (або вид спорту) Ви б найохочіше вибрали?	
баскетбол	
бокс	
боротьба	
волейбол	
гандбол	
гімнастика	
веслування на байдарці (каное)	
легка атлетика	
настільний теніс	
плавання	
східні єдиноборства	
туризм	
футбол	
інше (напишіть): .	
я б нічого не вибрав(-ла), не хочу займатись спортом додатково до шкільних уроків	

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці

10. Як впливає участь у регулярних заняттях фізкультурою та спортом на Ваше навчання?	
регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів	
участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні	
участь в заняттях настільки впливає, наскільки й ні	
активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись	
важко відповісти	
інше (напишіть): .	

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці

11. Як Ви вважаєте, які саме фактори впливають на Вашу участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час?	
обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі	
виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів	
немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом, перш за все відсутність належної спортивної бази (стадіон, басейн, сучасні спортивний зал, спортивний майданчик та ін.), які були б розташовані недалеко	
немає ДЮСШ або спортивного клубу у нашому населеному пункті	
не маю інтересу до занять	
інше (напишіть): .	
важко відповісти	

Шановний учню, щиро дякуємо за Вашу участь в опитуванні!

Додаток В

АНКЕТА

опитування вчителів, фахівців фізичної культури і спорту, спортивного активу сільських територіальних громад

Шановний учасник дослідження. Будь ласка, дайте відповідь на питання даного анонімного дослідження, результати якого будуть носити узагальнений характер і Ваші відповіді нікому не будуть відомі. Але одночасно, вони будуть враховані при розробці програми розвитку фізичної культури і спорту у вашій громаді на наступні роки.

Вкажіть населений пункт _____

Вкажіть заклад освіти _____

Вкажіть, будь ласка, наступні дані:

Ваш вік	Ваша стать	Наявність дітей шкільного віку (вік і стать) При відсутності дітей шкільного віку, питання 1 і 2 пропустити

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці

1. Як Ви вважаєте, як Ваша дитина ставиться до традиційних уроків фізичної культури?			
Цілком позитивно	Майже позитивно	Практично негативно	Зовсім негативно

Проставте, позначку (+) в клітинці (вкажіть до 3-х варіантів)

2. На Вашу думку, Ваша дитина відвідує традиційні уроки фізкультури тому, що вони:	
дають можливість відпочити після інтелектуальних навантажень,	
дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	
дозволяють покращити своє здоров'я	
дають можливість отримати нові знання	
дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	
дають можливість покращити розумову працездатність	
дають можливість покращити самопочуття	
дають можливість порівняти себе з іншими	
удосконалити фігуру	
інше (напишіть):	
дитина не відвідує традиційні уроки фізкультури	

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці, відповідаючи на питання № 3 і 4

3. На Ваш погляд, кількість традиційних уроків фізичної культури повинна бути:		
збільшена	зменшена	залишена без змін

4. На Ваш погляд, додаткові заняття фізичною культурою у позаурочний час повинні бути:	
обов'язковими	необов'язковими

Поставте, відмітку (+) в клітинці (вкажіть до 3-х варіантів)

5. На Вашу думку, зміст занять традиційних уроків фізкультури повинен включати:	
аеробіку	
атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	
вправи на тренажерах	
лікувальну фізкультуру	

плавання	
спортивні ігри	
туризм	
інше (напишіть):	.
важко відповісти	

Поставте, відмітку (+) в клітинці (вказіть до 3-х варіантів)

6. У Вашій ОТГ напрями поза навчальної спортивно-фізкультурної роботи для дітей повинні включати в себе:	
баскетбол	
бокс	
боротьба	
волейбол	
гандбол	
гімнастику	
веслування на байдарці (каное)	
легку атлетику	
настільний теніс	
плавання	
східні єдиноборства	
туризм	
футбол	
Інше (напишіть):	.
важко відповісти	

Поставте, відмітку (+) у відповідних клітинках

7. Перерахуйте, будь ласка, елементи матеріально-спортивної бази, яка існує у Вашому населеному пункті, що входить до складу об'єднаної територіальної громади	
спортивна зала	
тренажерний зал	
спортивний майданчик	
футбольне поле	
інше (напишіть):	.

Поставте, відмітку (+) в клітинці (вказіть до 3-х варіантів)

8. Якби у Вас була можливість вибирати спортивну секцію для Вашої дитини, до якої секції Ви б охочіше віддали її?	
баскетбол	
боротьба	
бокс	
волейбол	
гандбол	
веслування на байдарці (каное)	
легка атлетика	
настільний теніс	
плавання	
туризм	
східні єдиноборства	

футбол	
інше (напишіть):	.
не став(-ла) би віддавати дитину ні в яку секцію	

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці

9. На Ваш погляд, як впливає участь дитини у заняттях фізкультурою і спортом на навчання в школі?	
регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів	
участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні	
ніяк не впливає	
активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись	
важко відповісти	
інше (напишіть):	.

Поставте, відмітку (+) у відповідній клітинці

10. Що, на Вашу думку, найбільше заважає поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді у Вашій об'єднаній територіальній громаді?	
немає відповідних умов для занять фізкультурою і спортом, перш за все, відсутність належної спортивної бази (стадіону, басейну, сучасного спортивного залу та спортивного майданчику) недалеко від місця проживання	
недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток фізичної культури і спорту	
існуюча слабка організація фізкультурно-спортивної роботи в громаді	
нестаток кваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту	
відсутність відповідних спортивних структур (ДЮСШ, спортивних клубів)	
немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді	
важко відповісти	
інше (напишіть):	.

Шановний респонденте, щиро дякуємо Вам за участь в опитуванні!

ПОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1. Дослідження ставлення респондентів до звичних (традиційних) уроків фізичної культури

Особливості проявів уявлень респондентів щодо відношення до звичних (традиційних) уроків фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах вивчалось за допомогою запропонованих питань анкети:

- для дорослих – питання «з Вашої точки зору, ставлення Вашої дитини (онука/и) до традиційних уроків фізичної культури» вимагало від респондента вибору з таких альтернатив: «позитивне», «скоріше позитивне, ніж негативне», «скоріш негативне, ніж позитивне», «негативне»;

- для учнів – «яке Ваше відношення до традиційних уроків з фізичної культури»: «позитивне», «скоріше позитивне, ніж негативне», «скоріше негативне, ніж позитивне», «негативне».

Дослідження ставлення респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Слобожанської ОТГ подане у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз ставлення респондентів Слобожанської громади щодо відношення до уроків фізичної культури

	«позитивне»	«скоріше позитивне, ніж негативне»	«скоріше негативне, ніж позитивне»	«негативне»
Дорослі	66,06%	28,90%	4,59%	0,46%
Учні	70,21%	25,53%	4,25%	0,00%

Аналіз даних, які приведені у табл. 1, дає можливість узагальнити, що у переважної більшості респондентів Слобожанської ОТГ сформоване цілком позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Енергодарській ОТГ подане у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз ставлення респондентів Енергодарської громади щодо відношення до уроків фізичної культури

	«позитивне»	«скоріше позитивне, ніж негативне»	«скоріше негативне, ніж позитивне»	«негативне»
Дорослі	85,71%	14,29%	0%	0%
Учні	70,24%	27,38%	2,38%	1,19%

Аналіз даних, які приведені у табл. 2, дає можливість узагальнити: у переважній більшості респондентів (учнів і дорослих) Енергодарської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження особливостей уявлень респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Степногірській ОТГ подані у табл. 3.

Таблиця 3

Порівняльний аналіз ставлення респондентів Степногірської громади щодо відношення до уроків фізичної культури

	«позитивне»	«скоріше позитивне, ніж негативне»	«скоріше негативне, ніж позитивне»	«негативне»
Дорослі	62,50%	37,50%	0%	0%
Учні	70,21%	25,53%	4,25%	0,00%

Аналіз даних, які приведені у табл. 3, дає можливість узагальнити: у переважній більшості респондентів Степногірської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження особливостей уявлень респондентів Дніпрорудненської ОТГ щодо відношення до уроків фізичної культури у подане у табл. 4.

Таблиця 4

Порівняльний ставлення респондентів Дніпрорудненської громади щодо відношення до уроків фізичної культури

	«позитивне»	«скоріше позитивне, ніж негативне»	«скоріше негативне, ніж позитивне»	«негативне»
Дорослі	65,63%	3,13%	0%	0%
Учні	51,16%	40,70%	9,30%	1,16%

Аналіз даних, які приведені у табл. 4, дає можливість висказати наступну думку: у переважній більшості респондентів Дніпрорудненської ОТГ сформоване позитивне ставлення до уроків фізичної культури.

Дослідження особливостей уявлень респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Василівській ОТГ подане у табл. 5.

Таблиця 5

Порівняльний аналіз ставлення Василівської громади щодо відношення до уроків фізичної культури

	«позитивне»	«скоріше позитивне, ніж негативне»	«скоріше негативне, ніж позитивне»	«негативне»
Дорослі	41,38%	58,62%	0,00%	0,00%
Учні	40,00%	40,00%	20,00%	0,00%

Аналіз даних, які приведені у табл. 5, дає можливість висказати наступне: переважної у більшості респондентів Василівської ОТГ сформоване «позитивне» ставлення та «скоріше позитивне, ніж негативне» ставлення до уроків фізичної культури.

Дослідження особливостей уявлень респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Великобілозерської ОТГ подане у табл. 6.

Таблиця 6

Порівняльний аналіз ставлення Великобілозерської громади щодо відношення до уроків фізичної культури

	«позитивне»	«скоріше позитивне, ніж негативне»	«скоріше негативне, ніж позитивне»	«негативне»
Дорослі	40,00%	60,00%	0,00%	0,00%
Учні	50,00%	42,86%	4,76%	2,38%

Аналіз даних, які приведені у табл. 6, дає можливість висказати наступне: у переважній більшості респондентів Великобілозерської ОТГ сформоване «позитивне» ставлення та «скоріше позитивне, ніж негативне» ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Малобілозерської ОТГ у табл. 7.

Таблиця 7

Порівняльний аналіз уявлень респондентів Малобілозерської громади щодо відношення до уроків фізичної культури

	«позитивне»	«скоріше позитивне, ніж негативне»	«скоріше негативне, ніж позитивне»	«негативне»
Дорослі	62,50%	33,33%	4,17%	0,00%
Учні	60,00%	32,73%	7,27%	0,00%

Аналіз даних, які приведені у табл. 7, дає можливість висказати наступну думку: у переважній більшості респондентів Малобілозерської ОТГ сформоване «позитивне» ставлення до уроків фізкультури.

Дослідження ставлення респондентів до уроків фізичної культури у Циркунівської ОТГ подані у табл. 8.

Таблиця 8

Порівняльний аналіз уявлень респондентів Циркунівської громади щодо відношення до уроків фізичної культури

	«позитивне»	«скоріше позитивне, ніж негативне»	«скоріше негативне, ніж позитивне»	«негативне»
Дорослі	66,06%	28,90%	4,59%	0,46%
Учні	69,31%	21,78%	6,93%	1,98%

Аналіз даних, які приведені у табл. 8, дає можливість висказати наступну думку: у переважній більшості респондентів Циркунівської ОТГ сформоване «позитивне» ставлення до уроків фізичної культури.

2. Дослідження ставлення респондентів про мотиви участі в уроках фізичної культури

Особливості ставлення респондентів про мотиви участі у звичних уроках фізичної культури вивчалось за допомогою питань:

- для дорослих – «З Вашої точки зору, Ваша дитина відвідує уроки фізкультури тому, що вони»: «дають можливість відпочити після інтелектуальних навантажень», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість покращити своє здоров'я», «дають можливість отримати нові знання», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість покращити розумову працездатність», «дають можливість покращити самопочуття», «дають можливість порівняти себе з іншими», «дають можливість удосконалити фігуру», «Якщо інше, впишіть тут своєю рукою, що саме», «Дитина не відвідує уроки фізкультури за станом здоров'я»;

- для учнів – «Якщо Ви відвідуєте уроки фізичної культури, то відвідуєте їх тому, що вони»: «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість отримати нові знання», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість покращити розумову працездатність», «дають можливість покращити самопочуття», «дають можливість порівняти себе з іншими», «дають можливість удосконалити фігуру», «Якщо інше, впишіть тут своєю рукою, що саме», «я не відвідую традиційні уроки фізкультури».

Дослідження ставлення про мотиви відвідування уроків фізичної культури у Слобожанській ОТГ подане у табл. 9.

Таблиця 9

Порівняльний аналіз ставлення респондентів Слобожанської громади про мотиви відвідування уроків фізичної культури

№	Мотиви	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	53,14	1	40,34	4	3	9
2	дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	46,38	2	47,06	3	1	1
3	дозволяють покращити своє здоров'я	45,89	3	55,46	1	2	4
4	дають можливість відпочити після розумових навантажень	43,48	4	47,90	2	2	4
5	дають можливість удосконалити фігуру	22,22	5	16,81	5,5	0,5	0,25

Продовження таблиці 9

6	дають можливість отримати нові знання	14,98	6	13,45	8,5	2,5	6,25
7	дають можливість покращити самопочуття,	11,59	7	13,45	8,5	1,5	2,25
8	дають можливість порівняти себе з іншими	6,76	8	16,81	5,5	2,5	6,25
9	дають можливість покращити розумову працездатність	4,35	9	15,13	7	2	4
							$Sd^2=37$

Аналіз даних які приведені у табл. 9, дає можливість сформулювати:

1) учні виділяють в якості першорангових мотивів, які притаманні їхній участі в уроках фізкультури, наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень»;

2) дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в уроках фізкультури, є наступні: «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції»;

3) обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,69, що свідчить про наявність позитивного зв'язку середньої сили між уявленнями дорослих та учнів.

Дослідження ставлення респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури в Енергодарській ОТГ подано у табл. 10.

Таблиця 10

Порівняльний аналіз ставлення респондентів Енергодарської громади про мотиви відвідування уроків фізичної культури

№	Мотиви	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d^2)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	75,00%	1	55,56%	2,5	1,5	2,25
2	дають можливість відпочити після розумових навантажень	65,48%	2	50,00%	4	2	4
3	дозволяють покращити своє здоров'я	59,52%	3	55,56%	2,5	0,5	0,25
4	дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	40,48%	4	66,67%	1	3	9

Продовження таблиці 10

5	дають можливість покращити самопочуття,	16,67%	5	33,33%	5	0	0
6	дають можливість удосконалити фігуру	11,90%	6	16,81%	7	1	1
7	дають можливість порівняти себе з іншими	8,33%	7	11,11%	8	1	1
8	дають можливість отримати нові знання	8,33%	8	5,56%	9	1	1
9	дають можливість покращити розумову працездатність	2,38%	9	22,22%	6	3	9
							Sd2=27,5

Аналіз даних які приведені у табл. 10, дає можливість сформулювати наступні узагальнення:

1) учні виділяють в якості першорангових мотивів, які притаманні їхній участі в уроках фізкультури, наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень»;

2) дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в уроках фізкультури наступні: «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості, дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість відпочити після розумових навантажень»;

3) обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,77, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів.

Дослідження ставлення респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Степногірської ОТГ представлені у табл. 11.

Таблиця 11

Порівняльний аналіз проявів уявлень респондентів Степногірської громади про мотиви відвідування уроків фізичної культури

№	Мотиви	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	70,0%	1	66,67%	1,5	0,5	0,25
2	дозволяють покращити своє здоров'я	64,0%	2	66,67%	1,5	0,5	0,25

Продовження таблиці 11

3	дають можливість відпочити після розумових навантажень	58,0%	3	44,44%	3,5	0,5	0,25
4	дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	50,0%	4	33,33%	5	1	1
5	дають можливість покращити самопочуття,	12,0%	5	44,44%	3,5	1,5	2,25
6	дають можливість порівняти себе з іншими	10,0%	6	0,00%	7,5	1,5	2,25
7	дають можливість удосконалити фігуру	8%	7	0,00%	7,5	0,5	0,25
8	дають можливість отримати нові знання	4%	8	0,00%	7,5	0,5	0,25
9	дають можливість покращити розумову працездатність	2%	9	0,00%	7,5	1,5	2,25
							Sd ² =9

Аналіз даних які приведені у табл. 11, дає можливість сформулювати наступне:

1) учні виділяють в якості першорангових мотивів, які притаманні їхній участі в уроках фізкультури, наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості»;

2) дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в традиційних уроках фізкультури є наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість покращити самопочуття», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості»;

3) обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,93, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів.

Дослідження ставлення респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Дніпрорудненської ОТГ у табл. 12.

Таблиця 12

Порівняльний аналіз ставлення респондентів Дніпрорудненської громади про мотиви відвідування уроків фізичної культури

№	Мотиви	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	72,63	1	47,06	4	3	9

Продовження таблиці 12

2	дають можливість відпочити після розумових навантажень	69,47	2	52,94	2,5	0,5	0,25
3	дозволяють покращити своє здоров'я	43,15	3	67,65	1	2	4
4	дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	42,10	4	52,94	2,5	1,5	2,25
5	дають можливість покращити самопочуття,	16,82	5	8,82	6,5	1,5	2,25
6	дають можливість порівняти себе з іншими	5,26	8	0,00	8,5	0,5	0,25
7	дають можливість удосконалити фігуру	15,78	6	17,65	5	1	1
8	дають можливість отримати нові знання	10,52	7	0,00	8,5	1,5	2,25
9	дають можливість покращити розумову працездатність	3,15	9	8,82	6,5	2,5	6,25
							Sd2=27,5

Аналіз даних, які приведені у табл. 12, дає можливість сформулювати:

1) учні виділяють в якості першорангових мотивів, які притаманні їхній участі в уроках фізкультури, наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості»;

2) дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в традиційних уроках фізкультури є наступні: «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції»;

3) обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,77, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів.

Дослідження ставлення респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Василівської ОТГ представлене у табл. 13.

Аналіз даних дає можливість узагальнити таке:

1) учні виділяють в якості першорангових мотивів, які притаманні їхній участі в уроках фізкультури, наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я»;

Таблиця 13

**Порівняльний аналіз ставлення респондентів Василівської громади про
мотиви відвідування уроків фізичної культури**

№	Мотиви	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількіс ть (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	65,00	1	43,33	4	3	9
2	дають можливість відпочити після розумових навантажень	53,00	2	70,00	2	0	0
3	дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	48,00	3	50,00	3	0	0
4	дозволяють покращити своє здоров'я	23,00	4,5	76,67	1	3,5	12,25
5	дають можливість покращити самопочуття,	23,00	4,5	16,67	5	0,5	0,25
6	дають можливість порівняти себе з іншими	10,00	7	13,33	6	1	1
7	дають можливість удосконалити фігуру	20,00	6	6,67	7	1	1
8	дають можливість отримати нові знання	8,00	8,5	3,33	8,5	0	0
9	дають можливість покращити розумову працездатність	8,00	8,5	3,33	8,5	0	0
							Sd ² =29,75

2) дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в традиційних уроках фізкультури є наступні: «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції»;

3) обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції ρ Спірмена дає показник 0,75, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів.

Дослідження ставлення респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Великобілозерської ОТГ у табл. 14.

Аналіз даних дає можливість сформулювати:

1) учні виділяють в якості першорангових мотивів, які притаманні їхній участі в уроках фізкультури, наступні: «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень»;

2) дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в традиційних уроках фізкультури є наступні: «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість

підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість відпочити після розумових навантажень»;

Таблиця 14

Порівняльний аналіз проявів уявлень респондентів Великобілозерської громади про мотиви відвідування уроків фізичної культури

№	Мотиви	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	66,67%	1	80,00%	2	1	1
2	дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	61,90%	2	100,00%	1	1	1
3	дозволяють покращити своє здоров'я	42,86%	3	60,00%	3	0	0
4	дають можливість відпочити після розумових навантажень	38,10%	4	20,00%	5	1	1
5	дають можливість покращити самопочуття,	23,81%	5	0,00%	7,5	2,5	6,25
6	дають можливість удосконалити фігуру	21,43%	6	0,00%	7,5	1,5	2,25
7	дають можливість порівняти себе з іншими	14,29%	7	0,00%	7,5	0,5	0,25
8	дають можливість отримати нові знання	7,14%	8	40,00%	4	4	0
9	дають можливість покращити розумову працездатність	4,76%	9	0,00%	7,5	2,5	6,25
							Sd ² =18

3) обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,85, що свідчить про наявність сильного позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів.

Дослідження особливостей уявлень респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Малобілозерській ОТГ у табл. 15.

Аналіз даних дає можливість сформулювати:

1) учні виділяють в якості першорангових мотивів, які притаманні їхній участі в уроках фізкультури, наступні: «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість відпочити після розумових навантажень»;

2) дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в традиційних уроках фізкультури є наступні: «дають можливість відпочити після розумових навантажень», «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості»,

«дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції»,
«дозволяють покращити своє здоров'я»;

Таблиця 15

**Порівняльний аналіз ставлення респондентів Малобілозерської громади
про мотиви відвідування уроків фізичної культури**

№	Мотиви	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	дозволяють покращити своє здоров'я	58,18%	1	50,00%	4	3	9
2	дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	56,36%	2	54,17%	3	1	1
3	дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	47,27%	3	58,33%	2	1	1
4	дають можливість відпочити після розумових навантажень	41,82%	4	62,50%	1	3	9
5	дають можливість удосконалити фігуру	23,64%	5	4,17%	9	4	16
6	дають можливість покращити самопочуття,	14,55%	7	12,50%	6	1	1
7	дають можливість отримати нові знання	16,36%	6	8,33%	7,5	1,5	2,25
8	дають можливість порівняти себе з іншими	7,27%	8,5	16,67%	5	3,5	3,5
9	дають можливість покращити розумову працездатність	7,27%	8,5	8,33%	7,5	1	1
							Sd ² =43,75

3) обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,63, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів середньої сили.

Дослідження ставлення респондентів щодо відношення до уроків фізичної культури у Циркунівській ОТГ представлені у табл. 16.

Таблиця 16

**Порівняльний аналіз ставлення респондентів Циркунівської громади
про мотиви відвідування уроків фізичної культури**

№	Мотиви	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості	42,57%	1	66,67%	1	0	0

2	дозволяють покращити своє здоров'я	39,60%	2	25,00%	5	3	9
3	дають можливість покращити самопочуття,	36,63%	3	41,67%	3	0	9
4	дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції	18,81%	4	8,33%	8	4	16
5	дають можливість відпочити після розумових навантажень	22,77%	6	25,00%	5	1	1
6	дають можливість удосконалити фігуру	28,71%	5	8,33%	8	3	9
7	дають можливість отримати нові знання	14,85%	7	41,67%	3	4	16
8	дають можливість порівняти себе з іншими	13,86%	8	8,33%	8	0	0
9	дають можливість покращити розумову працездатність	11,88%	9	41,67%	3	6	36
							Sd ² =96

Аналіз даних, які приведені у табл. 16, дає можливість сформулювати:

1) учні виділяють в якості першорангових мотивів, які притаманні їхній участі в уроках фізкультури, наступні: «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дозволяють покращити своє здоров'я», «дають можливість покращити самопочуття», «дають можливість розважитися, весело провести час, отримати позитивні емоції»;

2) дорослі вважають, що мотивами, які формують участь учнів в традиційних уроках фізкультури є наступні: «дають можливість підвищити рівень фізичної підготовленості», «дають можливість покращити самопочуття», «дають можливість отримати нові знання», «дають можливість покращити розумову працездатність»;

3) обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,2, що свідчить про наявність слабого позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів у Циркунівській територіальній громаді.

3. Дослідження ставлення респондентів щодо зміни кількості звичних уроків фізичної культури

Дослідження проводилося за допомогою питання «На Ваш погляд, кількість звичних уроків фізичної культури повинна бути» та відповідей: кількість має бути «збільшена», «зменшена» або «залишена без змін».

Результати дослідження особливостей уявлень респондентів Слобожанської ОТГ про зміну кількості звичних занять фізичною культурою представлені на рис. 1.

Рис. 1. Порівняльний аналіз ставлення учнів та дорослих Слобожанської громади про необхідність зміни кількості уроків фізичної культури

Аналіз даних дає можливість висловити таке:

1) Кількість респондентів, хто вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути збільшена, приблизно однакова серед учнів (43,41%) та серед дорослих (43,56%) та не перевищує точки другого квартилю.

2) Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути зменшена порівняно мала в обох групах (12,20% - учні, 6,75 – дорослі).

3) Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути залишена без змін різняться для представників груп, які досліджуються (44,39% - для учнів, 61,96% - для дорослих).

Результати дослідження ставлення респондентів Енергодарської ОТГ про зміну кількості уроків фізичної культури представлені на рис. 2.

Аналіз даних, які приведені на рис. 2, дає можливість висловити таке.

Кількість респондентів, хто вважає, що кількість уроків фізичної культури має бути збільшена серед учнів (44,05%) і серед дорослих (30,00%).

Рис. 2. Порівняльний аналіз ставлення учнів та дорослих Енергодарської громади про необхідність зміни кількості уроків фізичної культури

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків повинна бути зменшена, порівняно мала в обох групах (5,95% - учні, 3,33% – дорослі).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути залишена без змін, різняться для представників груп, які досліджуються (51,19% - учні, 66,67% - дорослі).

Результати дослідження ставлення респондентів Степногірської ОТГ про зміну кількості уроків фізичної культури на рис. 3.

Аналіз даних, які приведені на рис. 3, дає можливість висловити таке.

Кількість респондентів, хто вважає, що кількість уроків фізичної культур має бути збільшена серед учнів (18,36%) і серед дорослих (30,77%).

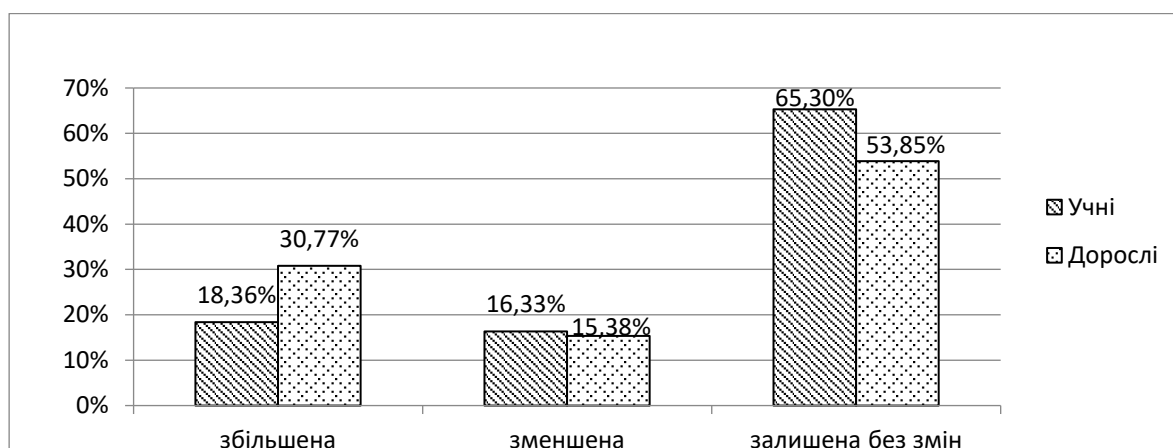

Рис. 3. Порівняльний аналіз ставлення учнів та дорослих Степногірської громади про необхідність зміни кількості уроків фізичної культури

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути зменшена, порівняно мала в обох групах (16,33% - учні, 15,38% – дорослі).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури має бути залишена без змін, різняться для представників груп, які досліджуються (65,30% - учні, 53,85% - дорослі).

Результати дослідження ставлення респондентів Дніпрорудненської ОТГ про зміну кількості уроків фізичної культури подані на рис. 4.

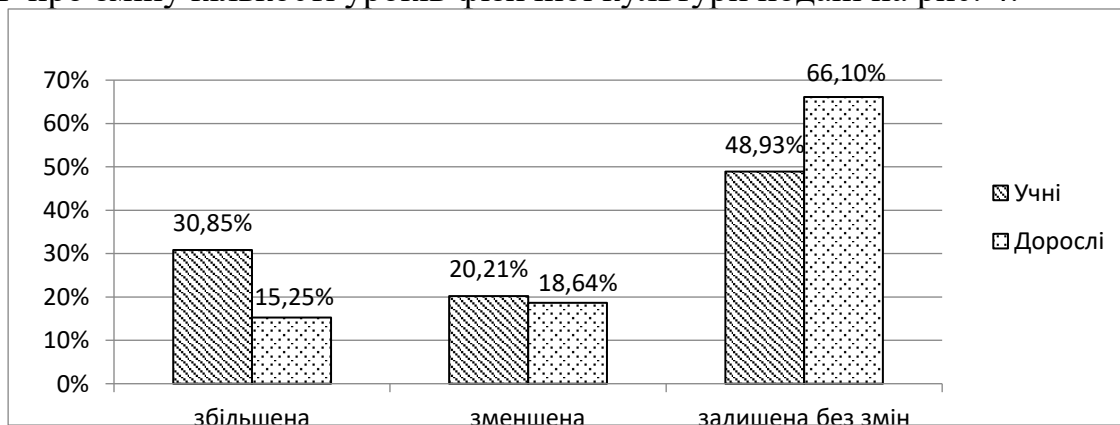

Рис. 4. Порівняльний аналіз ставлення учнів та дорослих Дніпрорудненської громади про необхідність зміни кількості уроків фізичної культури

Отже, кількість респондентів, хто вважає, що кількість уроків фізичної культури має бути збільшена серед учнів (30,85%) і серед дорослих (15,25%).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури має бути зменшена порівняно мала в обох групах (20,21% - учні, 18,64% – дорослі).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути залишена без змін, різняться для представників груп, які досліджуються (48,93% - учні, 66,10% - дорослі).

Результати дослідження ставлення опитаних Васи́лівської ОТГ про зміну кількості уроків фізичної культури подані на рис. 5.

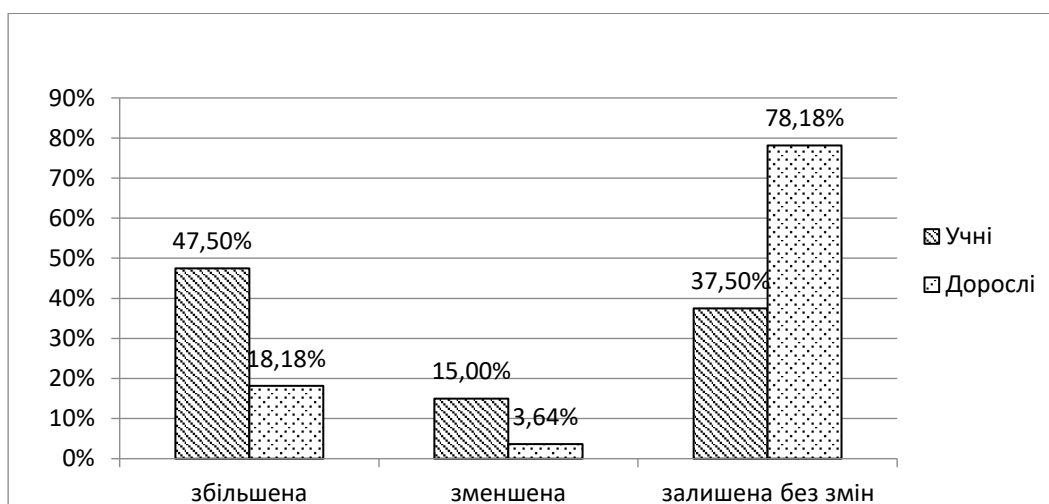

Рис. 5. Порівняльний аналіз ставлення учнів та дорослих Васи́лівської громади про необхідність зміни кількості уроків фізичної культури

Отже, кількість респондентів, хто вважає, що кількість уроків фізичної культури повинна бути збільшена серед учнів (47,50%), а серед дорослих (18,18%).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути зменшена порівняно мала в обох групах (15,00% - учні, 3,64% – дорослі).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури має бути залишена без змін, суттєво різняться для представників груп, які досліджуються (37,5% - учні, 78,18% - дорослі).

Результати дослідження особливостей уявлень респондентів Великобілозерської ОТГ про зміну кількості уроків фізичної культури подані на рис. 6.

Отже, кількість респондентів, хто вважає, що кількість уроків фізичної культури має бути збільшена серед учнів (23,81%) і серед дорослих (50,00%).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути зменшена порівняно мала в обох групах (9,52% - учні, 0,00% – дорослі). Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути залишена без змін, різняться для представників груп, які досліджуються (66,67% - учні, 50,00% - дорослі).

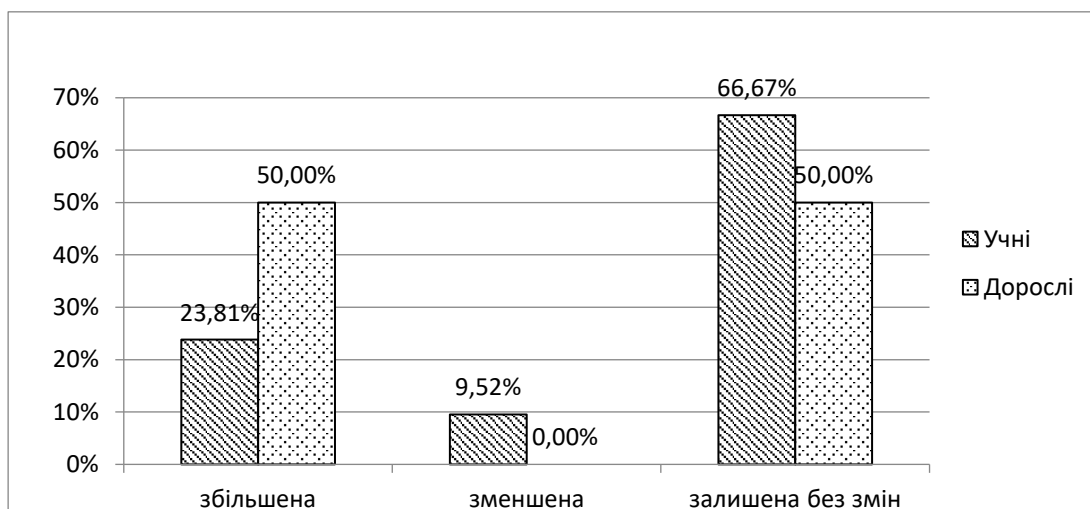

Рис. 6. Порівняльний аналіз ставлення учнів та дорослих Великобілозерської громади про необхідність зміни кількості уроків фізичної культури

Результати дослідження ставлення опитаних Малобілозерської ОТГ про зміну кількості уроків фізичної культури подані на рис. 7.

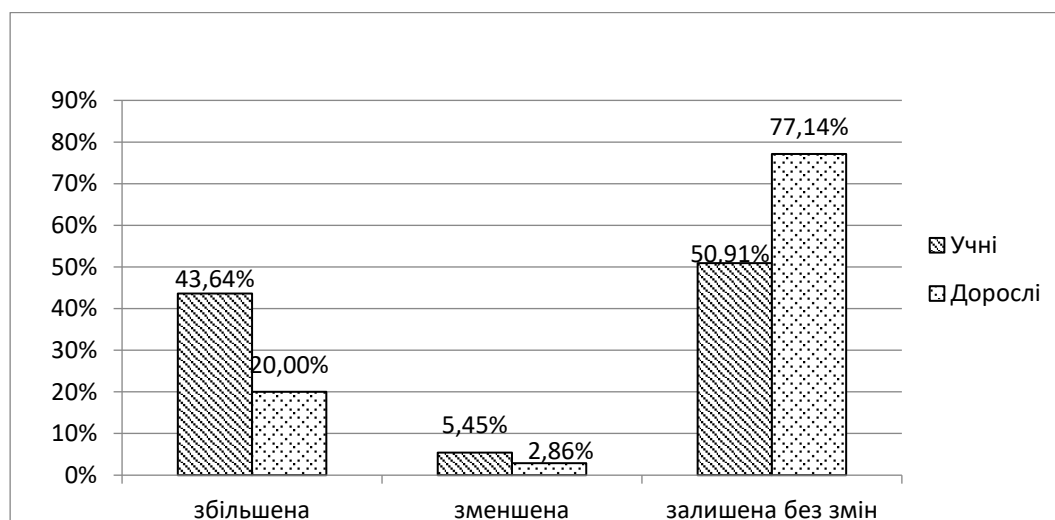

Рис. 7. Порівняльний аналіз ставлення учнів та дорослих Малобілозерської громади про необхідність зміни кількості уроків фізкультури

Кількість респондентів, хто вважає, що кількість уроків фізичної культури має бути збільшена серед учнів (43,64%) і серед дорослих (20,00%).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури має бути зменшена порівняно мала (5,45% - учні, 2,86% – дорослі).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути залишена без змін, суттєво різняться для представників груп, які досліджуються (50,91% - учні, 77,14% - дорослі).

Результати дослідження ставлення опитаних Циркунівської ОТГ про зміну кількості уроків фізичної культури представлені на рис. 8.

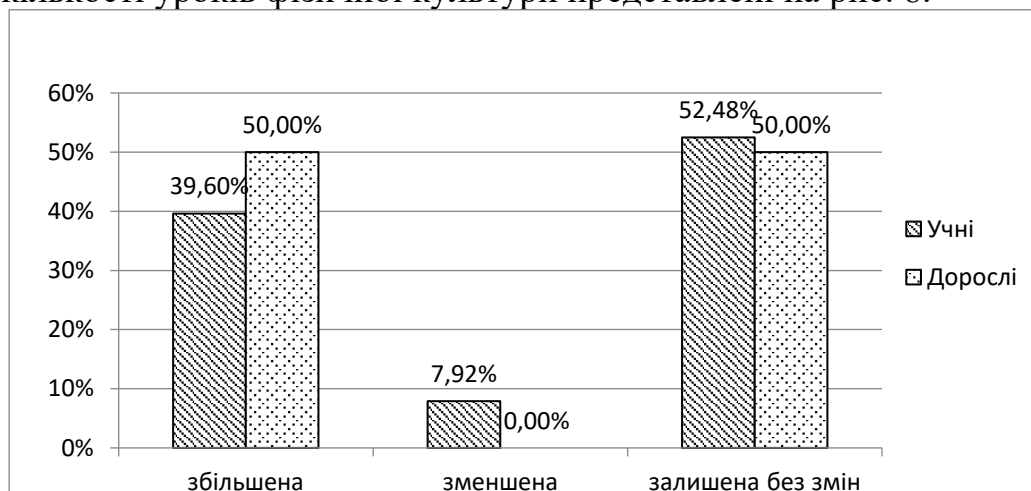

Рис. 8. Порівняльний аналіз ставлення учнів та дорослих Циркунівської громади про необхідність зміни кількості уроків фізичної культури

Отже, кількість респондентів, хто вважає, що кількість уроків фізичної культури має бути збільшена серед учнів (39,60%) і серед дорослих (50,00%).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури має бути зменшена порівняно мала (7,92% - учні, 0,0% – дорослі).

Кількість респондентів, які вважають, що кількість уроків фізичної культури повинна бути залишена без змін, слабо різняться для представників груп, які досліджуються (52,48% - учні, 50,00% - дорослі).

4. Дослідження особливостей уявлень респондентів про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у позанавчальний час

Дослідження ставлення про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час проводилося за допомогою питань:

- для учнів - «На Ваш погляд додаткові заняття фізичною культурою і спортом у поза навчальний час повинні бути», що передбачало відповіді – «обов'язковими», «необов'язковими».

- для дорослих – «На Ваш погляд додаткові заняття фізичною культурою і спортом у поза навчальний час повинні бути», що передбачало відповіді – «обов'язковими», «необов'язковими».

Результати дослідження ставлення респондентів Слобожанської ОТГ про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час представлені на рис. 9.

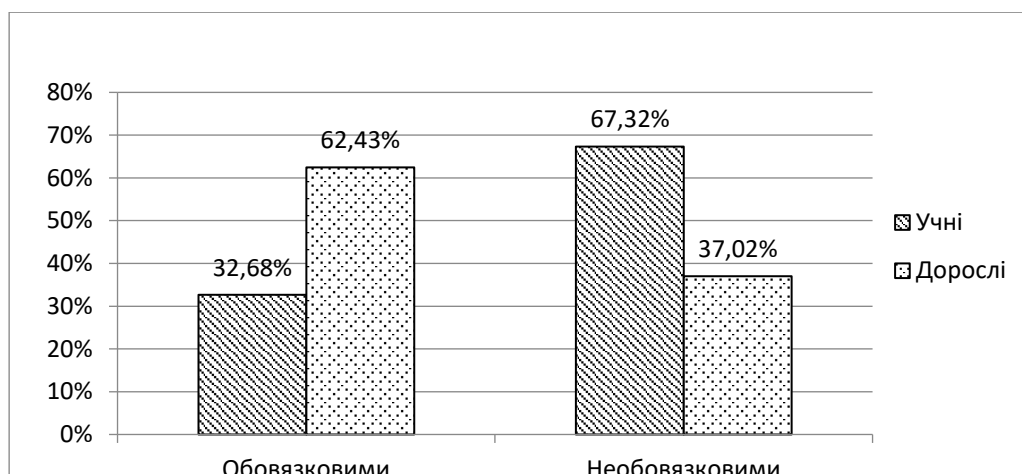

Рис. 9. Результати дослідження ставлення респондентів Слобожанської громади про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час

Отже, «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути обов'язковими» вважають 32,68% учнів та 62,43% дорослих. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути необов'язковими» вважають 67,32% учнів та 37,02% дорослих.

Результати ставлення респондентів Енергодарської ОТГ про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час представлені на рис. 10.

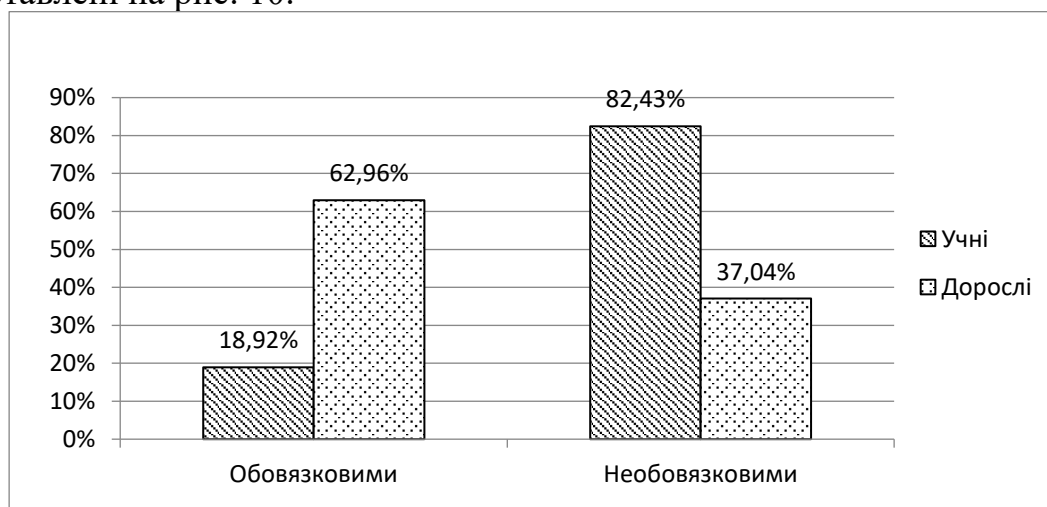

Рис. 10. Результати дослідження ставлення респондентів Енергодарської громади про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у позанавчальний час

Отже, «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути обов'язковими» - вважають 18,92% учнів та 62,96% дорослих. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути необов'язковими» вважають 82,43% учнів та 37,04% дорослих.

Результати дослідження ставлення респондентів Степногірської ОТГ про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час представлені на рис. 11.

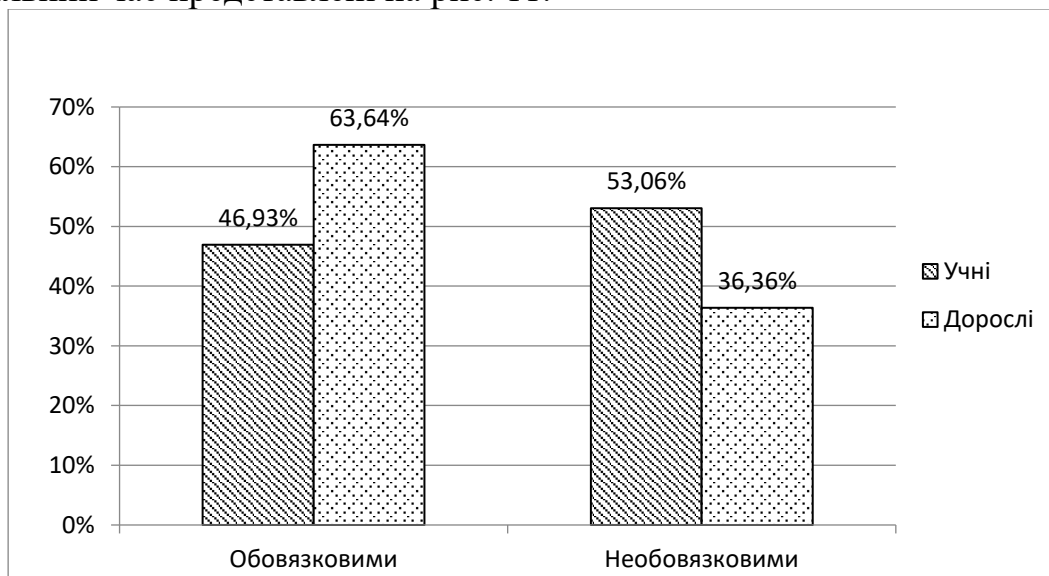

Рис. 11. Результати дослідження ставлення респондентів Степногірської громади про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час

Отже, «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути обов'язковими» вважають 46,93% учнів та 63,64% дорослих. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути необов'язковими» вважають 53,06% учнів та 36,36% дорослих.

Результати ставлення респондентів Дніпрорудненської ОТГ про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час представлені на рис. 12.

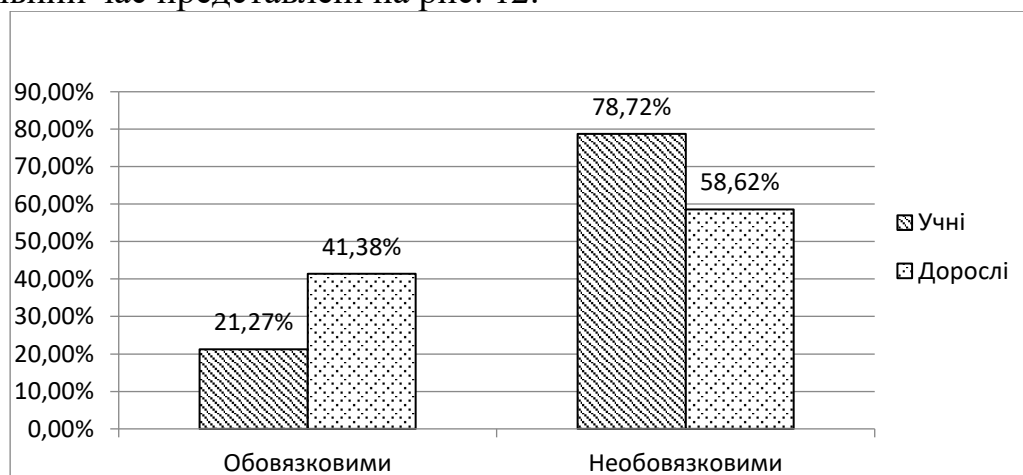

Рис. 12. Результати ставлення респондентів Дніпрорудненської громади про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час

Отже, «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути обов'язковими» вважають 21,27% учнів та 41,38% дорослих. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути необов'язковими» вважають 78,72% учнів та 58,62% дорослих.

Результати ставлення респондентів Васи́лівської ОТГ про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час представлені на рис. 13.

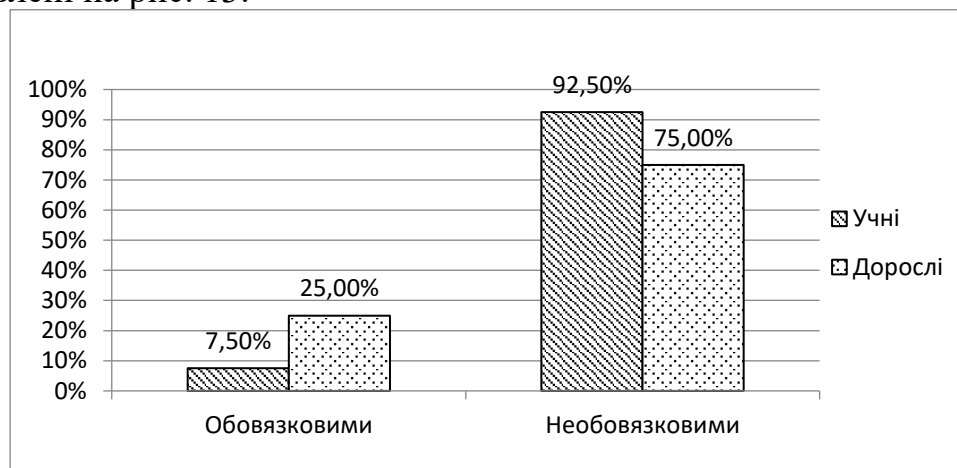

Рис. 13. Результати ставлення респондентів Васи́лівської громади про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час

Отже, «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути обов'язковими» вважають 7,5% учнів та 25,00% дорослих. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути необов'язковими» вважають 92,50% учнів та 75,00% дорослих.

Результати ставлення респондентів Великобілозерської ОТГ про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час представлені на рис. 14.

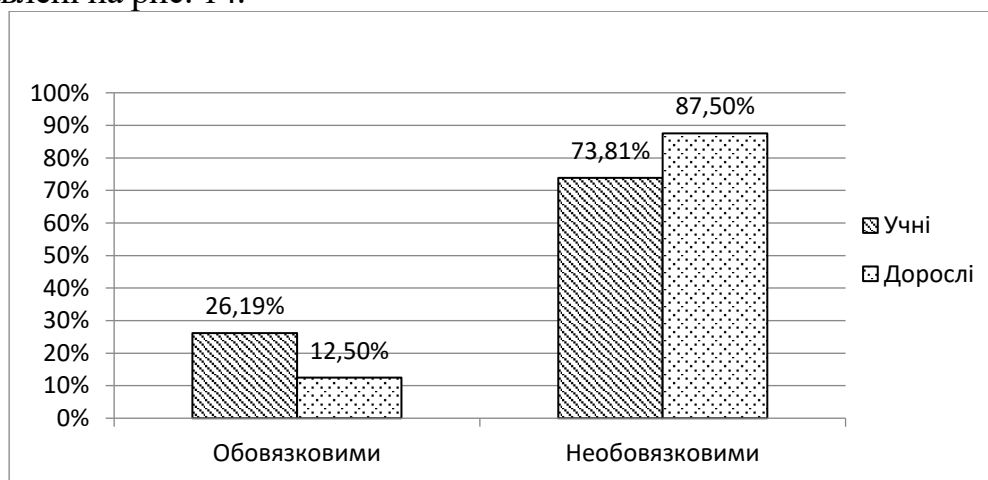

Рис. 14. Результати ставлення респондентів Великобілозерської громади про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час

Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути обов'язковими» вважають 26,19% учнів та 12,50% дорослих. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути необов'язковими» вважають 73,81% учнів та 87,50% дорослих.

Результати ставлення респондентів Малобілозерської ОТГ про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час представлені на рис. 15.

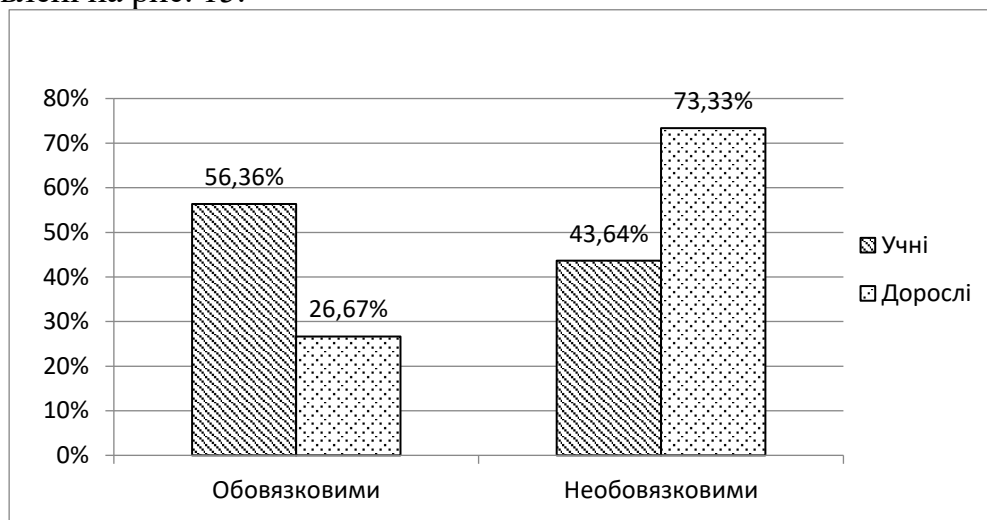

Рис. 15. Результати ставлення респондентів Малобілозерської громади про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час

Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути обов'язковими» вважають 56,36% учнів та 26,67% дорослих. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути необов'язковими» вважають 43,64% учнів та 73,33% дорослих.

Результати ставлення респондентів Циркунівської ОТГ про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час представлені на рис. 16.

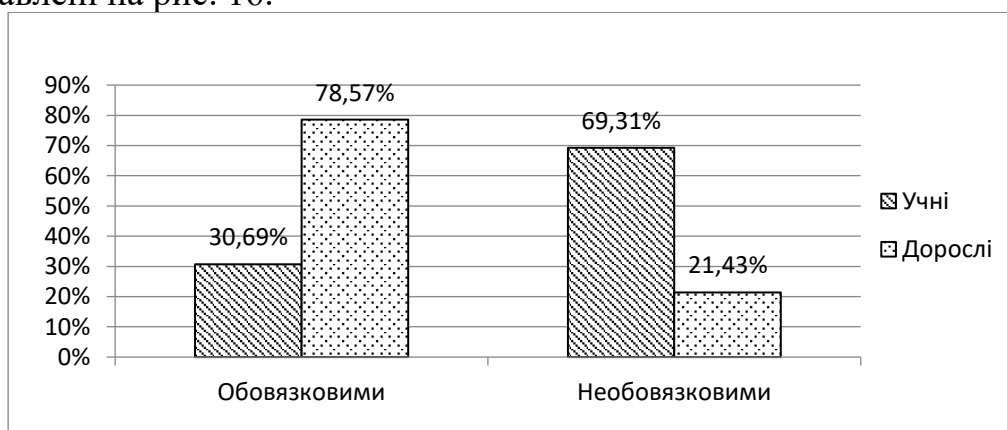

Рис. 16. Результати ставлення респондентів Циркунівської громади про можливість збільшення занять фізичною культурою і спортом у поза навчальний час

Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути обов'язковими» вважають 30,69% учнів та 78,57% дорослих. «Додаткові заняття у поза навчальний час повинні бути необов'язковими» вважають 69,31% учнів та 21,43% дорослих.

5 Дослідження бачення учнів і дорослих щодо змісту обов'язкових уроків фізичної культури

Дослідження особливостей уявлень про зміст обов'язкових уроків фізичної культури проводилося за допомогою питань:

- для учнів - «На Вашу думку зміст уроків фізичної культури повинен включати до себе», що передбачало відповіді – «аеробіку», «атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)», «вправи на тренажерах», «лікувальну фізкультуру», «плавання», «спортивні ігри», «туризм», «Якщо інше, впишіть тут своєю рукою, що саме», «Я не маю відповіді»;

- для дорослих – «На Вашу думку зміст уроків фізкультури повинен включати до себе», що передбачало відповіді – «аеробіку», «атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)», «вправи на тренажерах», «лікувальну фізкультуру», «плавання», «спортивні ігри», «туризм», «Якщо інше, впишіть тут своєю рукою, що саме», «Я не маю відповіді».

Зауважуємо, автор дослідження не ставила за мету визначити рейтинг десятків можливих видів спорту з точки зору учнів і дорослих. Натомість, вважалось за потрібне довести, що в різних громадах є дещо інші переваги у заняттях фізичною активністю, що має братись керівництвом цих громад до уваги у процесі розробки програм розвитку фізичної культури і спорту.

Результати дослідження особливостей уявлень у Слобожанській ОТГ про зміст уроків фізичної культури подані в табл. 17.

Таблиця 17

Бачення респондентів Слобожанської громади про зміст уроків фізичної культури

№	Вид фізкультурної діяльності	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	вправи на тренажерах	57,56%	1	36,84%	4	3	9
2	спортивні ігри	48,78%	2	62,63%	1	1	1
3	плавання	40,49%	3	55,79%	2	1	1
4	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	30,73%	4	26,84%	6	2	4
5	туризм	29,76%	5	18,95%	7	2	4
6	лікувальна фізкультура	20,49%	6	44,21%	3	3	9
7	аеробіка	14,63%	7	32,11%	5	2	4
							Sd ² =32

Отже:

- учні Слобожанської громади виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, вправи на тренажерах, спортивні ігри, плавання, атлетична гімнастика;

- дорослі вважають, що в якості першорангових видів, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, є наступні: спортивні ігри, плавання, лікувальну фізкультуру, вправи на тренажерах;

- обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції ρ Спірмена дає показник 0,43, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів середньої сили.

Результати дослідження особливостей уявлень в Енергодарській ОТГ про зміст уроків фізичної культури представлені в табл. 18.

Таблиця 18

Бачення респондентів Енергодарської громади щодо змісту уроків фізичної культури

№	Вид фізкультурної діяльності	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	вправи на тренажерах	70,27%	1	63,33%	2	1	1
2	спортивні ігри	68,92%	2	83,33%	1	1	1
3	атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	51,35%	3	26,67%	5	2	4
4	лікувальну фізкультуру	39,19%	4	46,67%	3	1	1
5	плавання	36,49%	5	20,00%	6	1	1
6	аеробіку	31,08%	6	40,00%	4	2	4
7	туризм	25,68%	7	3,33%	7	0	
							Sd ² =32

Аналіз даних, які приведені в таблиці 18, дає можливість сформулювати наступне:

- учні Енергодарської громади виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, вправи на тренажерах, спортивні ігри, атлетична гімнастика, лікувальна фізкультура;

- дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури є наступні: спортивні ігри, вправи на тренажерах, лікувальна фізкультура, аеробіка;

- обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції ρ Спірмена, дає показник 0,71, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів середньої сили.

Результати дослідження особливостей уявлень у Степногірській ОТГ про зміст уроків фізичної культури представлені в табл. 19.

Таблиця 19

**Бачення респондентів Степногірської громади щодо змісту уроку
фізичної культури**

№	Вид фізкультурної діяльності	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	спортивні ігри	72,00%	1	69,23%	1	0	0
2	вправи на тренажерах	66,00%	2	53,85%	2,5	0,5	0,25
3	плавання	44,00%	3	30,77%	6	3	9
4	туризм	32,00%	4	7,69%	7	3	9
5	атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	20,00%	5,5	38,46%	4,5	1	1
6	лікувальну фізкультуру	20,00%		53,85%	2,5	3	9
7	аеробіку	10,00%	7	38,46%	4,5	2,5	6,25
							Sd ² =34,5

Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне:

- учні громади виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, спортивні ігри, вправи на тренажерах, плавання, туризм;

- дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, є наступні: спортивні ігри, вправи на тренажерах, лікувальна фізкультура, аеробіка, атлетична гімнастика;

- обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник 0,38, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів середньої сили.

Аналіз результатів ставлення респондентів у Дніпрорудненській ОТГ про зміст уроків фізичної культури представлені в табл. 20.

Таблиця 20

**Бачення респондентів Дніпрорудненської громади щодо змісту уроків
фізичної культури**

№	Вид фізкультурної діяльності	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	спортивні ігри	58,94%	1	63,93%	2	1	1
2	вправи на тренажерах	51,57%	2	57,38%	3	1	1
3	плавання	44,21%	3	50,82%	4	1	1
4	лікувальну фізкультуру	31,57%	4	67,21%	1	3	9
5	туризм	29,47%	5	11,48%	6	1	1
6	атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	26,31%	6	8,20%	7	1	1

7	аеробіку	17,89%	7	26,23%	5	2	4
							$Sd^2=18$

Отже,

- учні Дніпрорудненської ОТГ виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, спортивні ігри, вправи на тренажерах, плавання, лікувальна фізкультура;

- дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, є наступні: лікувальна фізкультура, спортивні ігри, вправи на тренажерах, плавання;

- обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції ρ Спірмена дає показник 0,68, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів середньої сили.

Результати ставлення у Василівській ОТГ про зміст уроків фізичної культури представлені в табл. 21.

Аналіз даних, які приведені в табл. 21, дає можливість сформулювати наступні висновки:

- учні Василівської громади виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, вправи на тренажерах, спортивні ігри, плавання, атлетична гімнастика;

Таблиця 21

Бачення респондентів респондентів Василівської громади про зміст уроків фізичної культури

№	Вид фізкультурної діяльності	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d^2)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	вправи на тренажерах	60,00%	1	38,18%	3	2	4
2	спортивні ігри	57,50%	2	70,91%	1	1	1
3	плавання	47,50%	3	30,91%	4	1	1
4	атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	37,50%	4	18,18%	7	3	9
5	лікувальну фізкультуру	30,00%	5	60,00%	2	3	9
6	туризм	27,50%	6	20,00%	6	0	0
7	аеробіку	7,50%	7	29,09%	5	2	4
							$Sd^2=28$

- дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, є наступні: спортивні ігри, лікувальна фізкультура, вправи на тренажерах, плавання;

- обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції ρ Спірмена дає показник 0,5, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів середньої сили.

Результатів дослідження особливостей уявлень у Великобілозерській ОТГ про зміст уроків фізичної культури представлені в табл. 22.

Таблиця 22

Бачення респондентів Великобілозерської громади щодо змісту уроків фізичної культури

№	Вид фізкультурної діяльності	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	спортивні ігри	64,29%	1	81,25%	1	0	0
2	вправи на тренажерах	52,38%	2	43,75%	3	1	1
3	туризм	42,86%	3	18,75%	7	4	16
4	плавання	28,57%	4,5	25,00%	6	1,5	2,25
5	лікувальну фізкультуру	28,57%	4,5	31,25%	4,5	0	0
6	атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	26,19%	6	31,25%	4,5	1,5	2,25
7	аеробіку	9,52%	7	56,25%	2	5	25
							Sd ² =46,5

Отже:

- учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, спортивні ігри, вправи на тренажерах, туризм, плавання;

- дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, є наступні: спортивні ігри, аеробіка, вправи на тренажерах, лікувальна фізкультура, атлетична гімнастика;

- обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції ρ Спірмена дає показник 0,17, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів слабкої сили.

Результати дослідження особливостей уявлень у Малобілозерській ОТГ про зміст уроків фізичної культури представлені в табл. 23.

Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне:

- учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, спортивні ігри, вправи на тренажерах, плавання, туризм;

- дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, є: спортивні ігри, лікувальна фізкультура, вправи на тренажерах, туризм, аеробіка;

- обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту ρ Спірмена дає показник 0,29, що свідчить про позитивний зв'язок між уявленнями дорослих та учнів середньої сили.

Таблиця 23

Особливості уявлень респондентів Малобілозерської громади про зміст уроків фізичної культури

№	Вид фізкультурної діяльності	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	спортивні ігри	63,64%	1	68,57%	1	0	0
2	вправи на тренажерах	58,18%	2	40,00%	3	1	1
3	плавання	43,64%	3	25,71%	6,5	3,5	12,25
4	туризм	38,18%	4	28,57%	4,5	1,5	2,25
5	атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	32,73%	5	25,71%	6,5	1,5	2,25
6	лікувальну фізкультуру	30,91%	6	51,43%	2	4	16
7	аеробіку	9,09%	7	28,57%	4,5	2,5	6,25
							Sd ² =40

Результати дослідження ставлення респондентів у Циркунівській ОТГ про зміст уроків фізичної культури представлені в табл. 24.

Таблиця 24

Особливості ставлення Циркунівської громади про зміст уроків фізичної культури

№	Вид фізкультурної діяльності	Учні		Дорослі		Різниця рангів (d)	Квадрат рангів (d ²)
		Кількість (%)	Ранг	Кількість (%)	Ранг		
1	спортивні ігри	37,62%	1	64,29%	1	0	0
2	плавання	33,66%	2	28,57%	6	4	16
3	аеробіку	32,67%	3	50,00%	2	1	1
4	вправи на тренажерах	30,69%	4,5	35,71%	5	0,5	2,25
5	лікувальну фізкультуру	30,69%	4,5	42,86%	3,5	1	1
6	атлетичну гімнастику (робота з обтяженнями)	21,78%	6	42,86%	3,5	2,5	2,25
7	туризм	10,89%	7	14,29%	7	0	0
							Sd ² =22,5

Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне:

- учні виділяють в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури: спортивні ігри, плавання, аеробіку, вправи на тренажерах, лікувальну фізкультуру;
- дорослі вважають, що в якості першорангових видів діяльності, які повинні бути включені до змісту уроків фізичної культури, є: спортивні ігри, аеробіка, плавання, лікувальна фізкультура, атлетична гімнастика;
- обчислювання кореляційного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів за допомогою коефіцієнту рангової кореляції r Спірмена дає показник

0,6, що свідчить про наявність позитивного зв'язку між уявленнями дорослих та учнів середньої сили.

6. Дослідження стану матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту в ОТГ

Дослідження стану матеріально-технічної бази в ОТГ проводилося за допомогою питань:

- для учнів – «перерахуйте елементи матеріально-спортивної бази, в межах якої проводяться традиційні роки фізкультури у Вашій школі»

для дорослих – «перерахуйте елементи матеріально-спортивної бази, яка існує у Вашому населеному пункті, що входить до складу ОТГ»

- з можливими відповідями «спортивна зала», «тренажерна зала», «спортивний майданчик», «футбольне поле», «якщо інше, впишіть своєю рукою, що саме».

Результати респондентів Слобожанської ОТГ представлені на рис. 17.

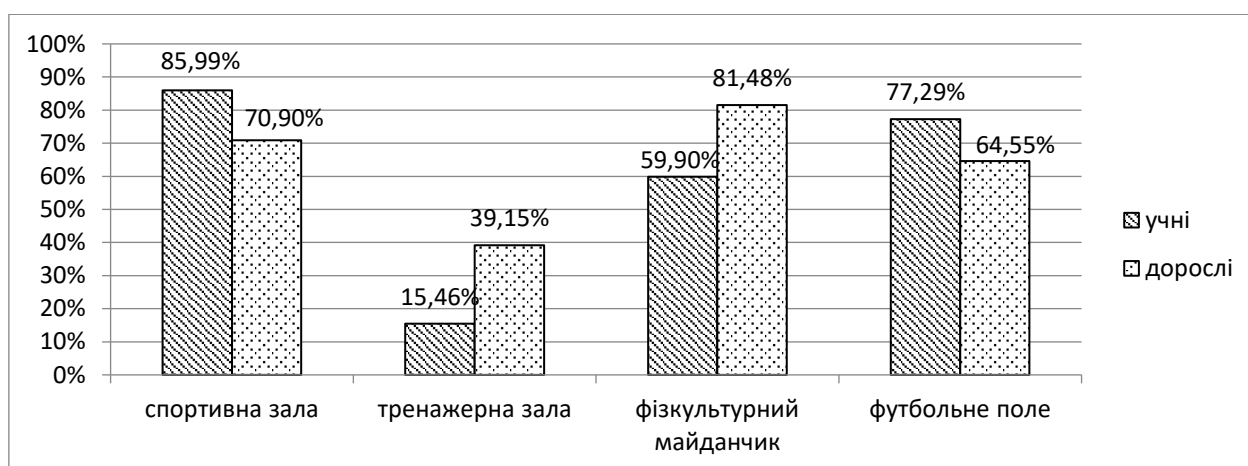

Рис. 17. Результати відповідей респондентів Слобожанської громади щодо стану матеріально-технічної бази

Отже, встановлено наступне:

- вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залою» 85,99% учнів та 70,90% дорослих;

- вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залою» 15,46% учнів та 39,15% дорослих;

- вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 59,90% учнів та 81,48% дорослих;

- вважають, що ОТГ забезпечена «футбольним полем» 77,29% учнів та 64,55% дорослих.

Отримані в цій та інших громадах відомості щодо наявних об'єктів свідчать, скоріше за все, що не всі учні і дорослі мають точні відомості про об'єкти спортивної бази, які є у ЗНЗ та в їхньому населеному пункті взагалі.

Результати респондентів Енергодарської ОТГ представлені на рис. 18. Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне:

- вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залом» 96,43% учнів та 100,00% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залом» 51,19% учнів та 65,52% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 84,52% учнів та 93,10% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «футбольним полем» 67,86% учнів, та 62,07% дорослих.

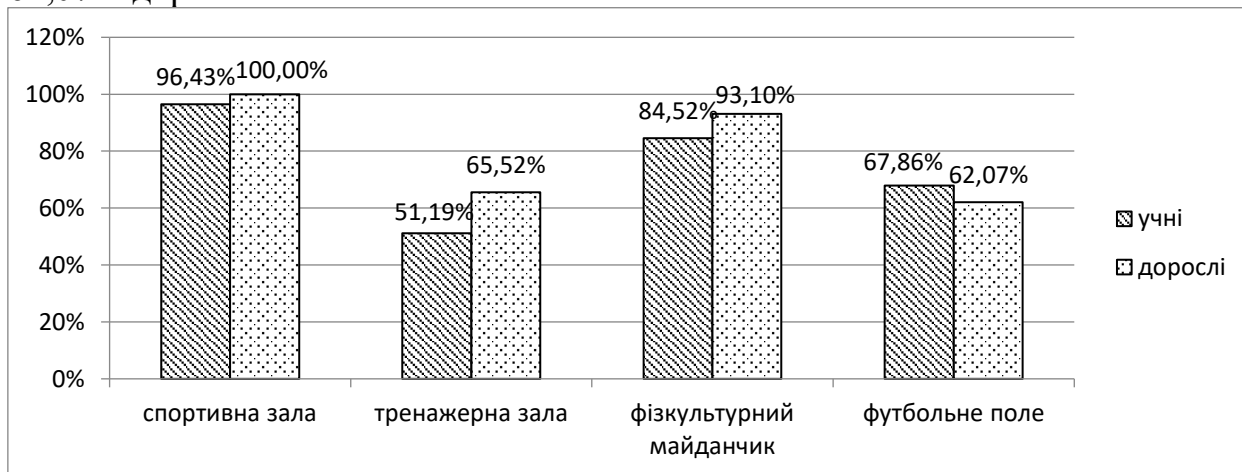

Рис. 18. Результати відповідей респондентів Енергодарської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази

Результати відповідей респондентів Степногірської ОТГ представлені на рис. 19.

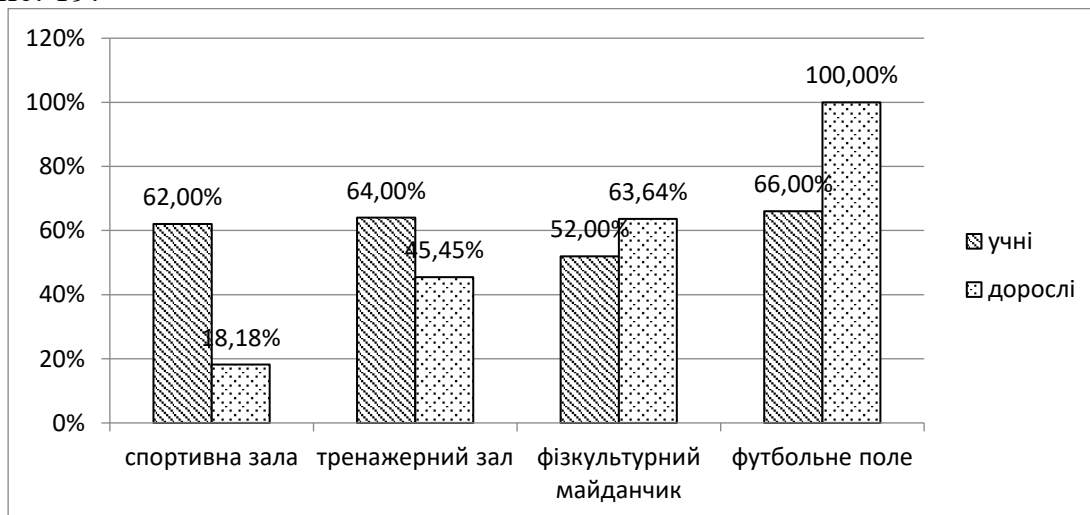

Рис. 19. Результати відповідей респондентів Степногірської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази

Отже:

- вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залом» 62,00% учнів та 18,18% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залом» 64,00% учнів та 45,45% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 52,00% учнів та 63,64% дорослих;

- вважають, що ОТГ забезпечена «футбольним полем» 66,00% учнів та 100,00% дорослих.

Результати відповідей респондентів Дніпрорудненської ОТГ представлені на рис. 20.

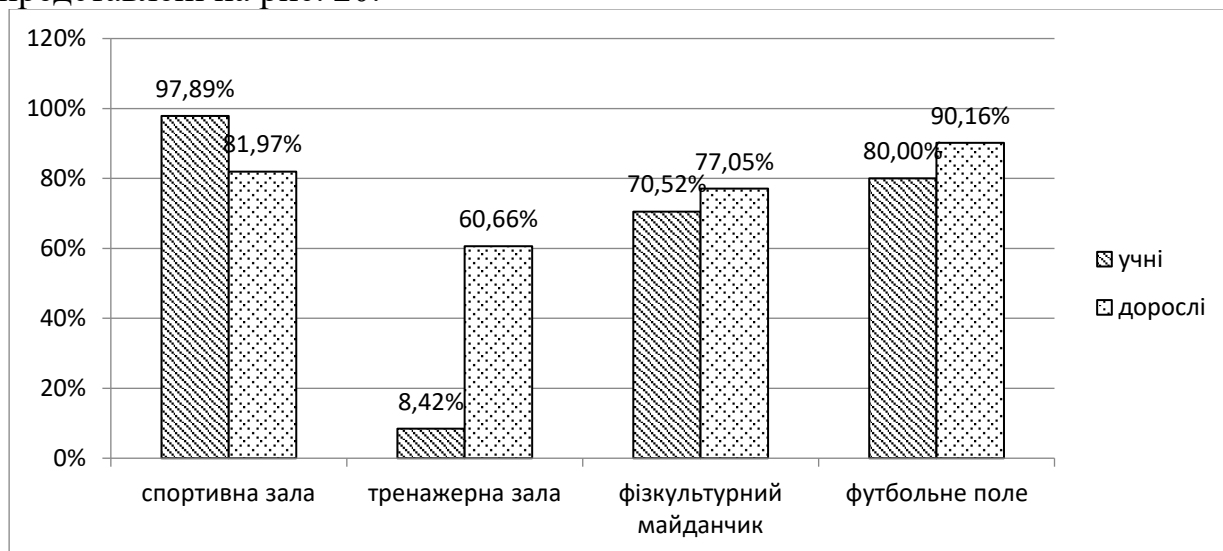

Рис. 20. Результати відповідей респондентів Дніпрорудненської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази

Отже:

- вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залюю» 97,89% учнів та 81,97% дорослих;

- вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залюю» 8,42% учнів та 60,66% дорослих;

- вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 70,52% учнів та 77,05% дорослих;

- вважають, що ОТГ забезпечена «футбольним полем» 80,00% учнів та 90,16% дорослих.

Результати відповідей респондентів Василівської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази представлені на рис. 21.

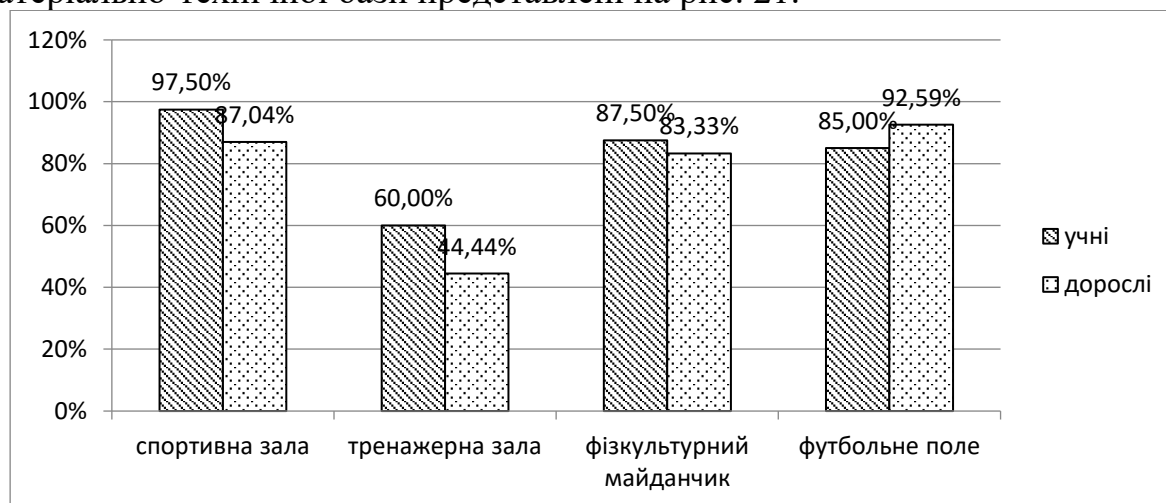

Рис. 21. Результати відповідей респондентів Василівської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази

Отже:

- вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залюю» 97,50% учнів та 87,04% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залюю» 60,00% учнів та 44,44% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 87,50% учнів та 83,33% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «футбольним полем» 85,00% учнів, та 92,59% дорослих.

Результати відповідей респондентів Великобілозерської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази представлені на рис. 22.

Рис. 22. Результати відповідей респондентів Великобілозерської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази

Отже:

- вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залюю» 97,62% учнів та 68,75% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залюю» 0,00% учнів та 6,25% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 95,24% учнів та 93,75% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «футбольним полем» 97,62% учнів та 100,00% дорослих.

Результати відповідей респондентів Малобілозерської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази представлені на рис. 23.

Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне:

- вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залюю» 90,91% учнів та 81,25% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залюю» 16,36% учнів та 25,00% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 56,36% учнів та 53,13% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «футбольним полем» 70,91% учнів та 87,50% дорослих.

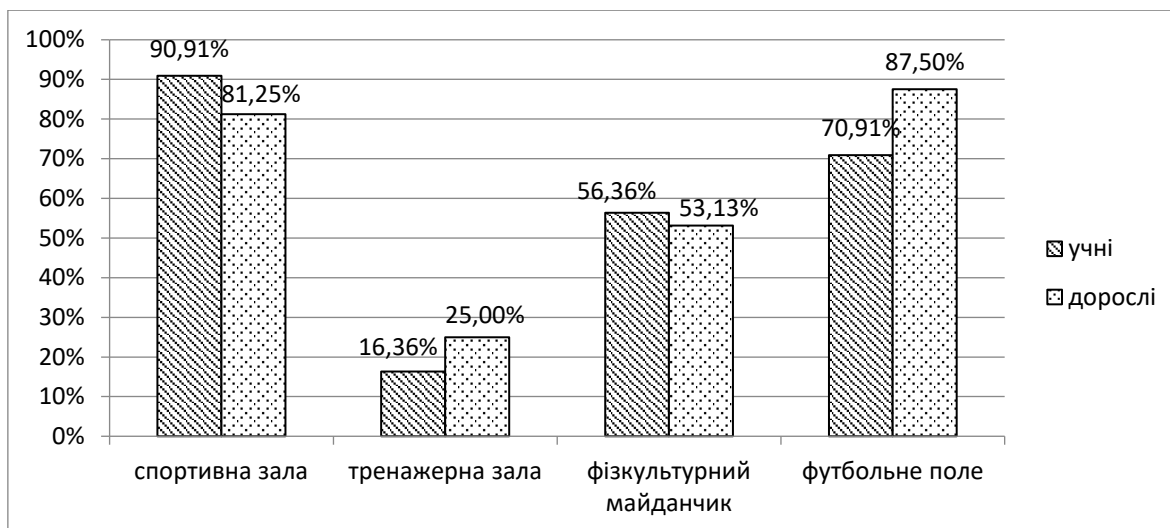

Рис. 23. Результати відповідей респондентів Малобілозерської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази

Результати відповідей респондентів Циркунівської ОТГ представлені на рис. 24.

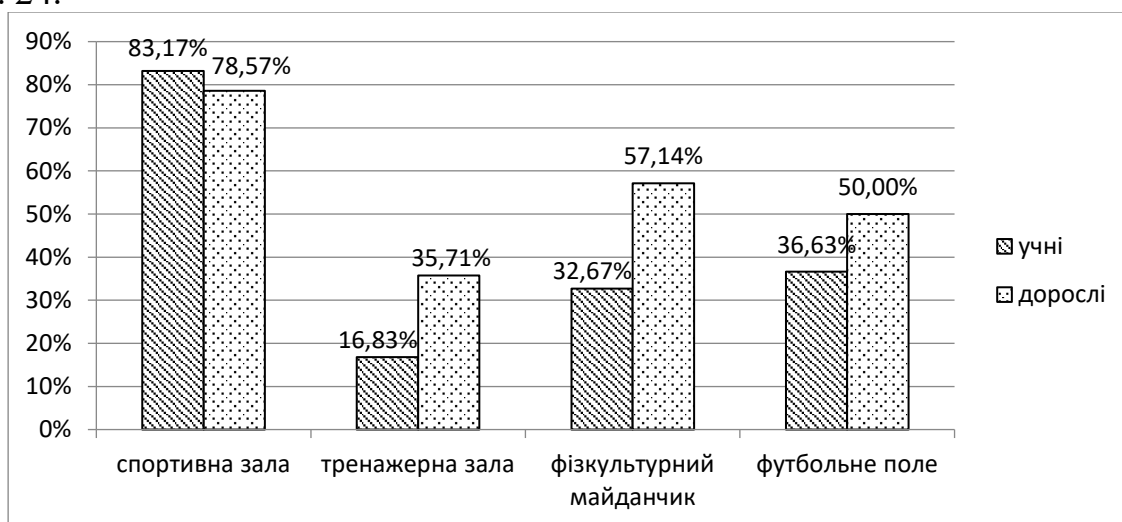

Рис. 24. Результати відповідей респондентів Циркунівської ОТГ щодо стану матеріально-технічної бази

Аналіз даних дає можливість сформулювати наступне:

- вважають, що ОТГ забезпечена «спортивною залюю» 83,17% учнів та 78,57% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «тренажерною залюю» 16,83% учнів та 35,71% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «фізкультурним майданчиком» 32,67% учнів та 57,14% дорослих;
- вважають, що ОТГ забезпечена «футбольним полем» 36,63% учнів, та 50,00% дорослих.

7. Дослідження щодо видів спорту, які бажано включити до змісту уроків фізичної культури

Дослідження думки учнів про види спорту, які можливо ввести до занять фізичною культурою проводилося за допомогою питання: «Якби у Вас була можливість вибирати зміст уроків фізичної культури, то Ви вибрали б вправи з виду спорту або вид спорту», та відповідей: «атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)», «баскетбол», «волейбол», «гандбол», «веслування на байдарці (каное)», «легка атлетика», «настільний теніс», «плавання», «східні єдиноборства», «туризм», «футбол», «Якщо інше, впишіть тут своєю рукою, що саме», «Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться».

Результати відповідей респондентів Слобожанської ОТГ про види спорту, які бажано ввести до уроків фізичної культури, представлені у табл. 25.

Таблиця 25

Ранжування видів спорту, які учні Слобожанської ОТГ бажають включити до змісту уроків фізичної культури

Ранг	Вид спорту	Кількість
1	волейбол	43,96%
2	баскетбол	39,61%
3	плавання	33,33%
4	настільний теніс	28,02%
5	футбол	26,57%
6	туризм	24,64%
7	легка атлетика	21,26%
8	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	14,49%
9	веслування на байдарці (каное)	13,04%
10	гандбол	7,73%
11	Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	2,90%

Отже, до першої трійки видів спорту, які бажають включати до змісту уроків учні з нашої вибірки, входять волейбол (43,96%), баскетбол (39,61%), плавання (33,33%). Кількість тих, хто нічого не змінював би у традиційних уроках з фізичної культури незначна (2,90%).

Результати відповідей респондентів Енергодарської ОТГ про види спорту, які можна ввести до змісту уроків фізичної культури, представлені у табл. 26. Аналіз даних, які приведені у табл. 26, дає можливість сформулювати наступне. До першої трійки видів, які учні бажають включити до змісту уроків, входять волейбол (66,67%), баскетбол (45,24%), легка атлетика (89,36%). Тих, хто нічого не змінював би в уроках фізичної культури - 0%.

Таблиця 26

Ранжування видів спорту, які учні Енегродарської ОТГ бажають включити до змісту уроків фізичної культури

Ранг	Вид спорту	Кількість
1	волейбол	66,67%
2	баскетбол	45,24%

3	легка атлетика	29,76%
4	плавання	28,57%
5	футбол	25,00%
6	туризм	25,00%
7	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	25,00%
8	настільний теніс	20,24%
9	гандбол	11,90%
10	веслування на байдарці (каное)	8,33%
11	Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	0,00%

Результати відповідей респондентів Степногірської ОТГ до видів спорту, які можливо ввести до змісту уроків фізичної культури, подані у табл. 27.

Таблиця 27

Ранжування видів спорту, які учні Степногірської ОТГ бажають включити до змісту уроків фізичної культури

Ранг	Вид спорту	Кількість
1	волейбол	56,00%
2	футбол	40,00%
3	плавання	38,00%
4	баскетбол	36,00%
5	туризм	22,00%
6,5	легка атлетика	18,00%
	гандбол	18,00%
8,5	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	14,00%
	настільний теніс	14,00%
10	веслування на байдарці (каное)	10,00%
11	Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	2,00%

Отже, до першої трійки видів спорту, які учні бажають включити до змісту уроків, входять волейбол (56,00%), футбол (40%), плавання (38,00%), баскетбол (36,00%). Кількість тих, хто нічого не змінював би в уроках фізичної культури незначна (2,00%).

Результати відповідей респондентів Дніпрорудненської ОТГ щодо видів спорту, які можливо ввести до уроків фізичної культури, представлені у табл. 28. Отже, до першої трійки видів спорту, які бажають включити до змісту уроків учні, входять волейбол (61,05%), плавання (32,63%), легка атлетика (31,58%). Кількість тих, хто нічого не змінював би в уроках з фізичної культури незначна (2,11%).

Таблиця 28

Ранжування видів спорту, які учні Дніпрорудненської ОТГ бажають включити до змісту уроків фізичної культури

Ранг	Вид спорту	Кількість
1	волейбол	61,05%
2	плавання	32,63%
3	легка атлетика	31,58%
4,5	туризм	28,42%
	настільний теніс	28,42%

6	футбол	22,11%
7	баскетбол	20,00%
8	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	18,95%
9	веслування на байдарці (каное)	10,53%
10	гандбол	3,16%
11	Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	2,11%

Результати відповідей респондентів Василівської ОТГ про види спорту, які можна ввести до уроків фізичної культури, представлені у табл. 29.

Таблиця 29

Ранжування видів спорту, які учні Василівської ОТГ бажають включити до змісту уроків фізичної культури

Ранг	Вид спорту	Кількість
1	волейбол	72,50%
2	плавання	50,00%
3	настільний теніс	32,50%
4	баскетбол	30,00%
5	футбол	27,50%
6	туризм	15,00%
7	легка атлетика	15,00%
8	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	12,50%
9	веслування на байдарці (каное)	10,00%
10	гандбол	7,50%%
11	Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	0,00%

Отже, у першу трійку видів спорту, які бажають включити учні до змісту уроків, входять волейбол (72,50%), плавання (50,00%), настільний теніс (32,50%). Тих, хто нічого не змінював би в уроках з фізичної культури - 0%.

Результати відповідей респондентів Великобілозерської ОТГ щодо видів спорту, які можливо ввести до уроків фізичної культури, представлені у табл. 30.

Отже, до першої трійки видів спорту, які учні бажають включити до змісту уроків входять волейбол (56,00%), футбол (40%), настільний теніс (38,10%). Тих, хто нічого не змінював би в уроках з фізичної культури - 0%.

Таблиця 30

Ранжування видів спорту, які учні Великобілозерської ОТГ бажають включити до змісту уроків фізичної культури

Ранг	Вид спорту	Кількість
1	волейбол	80,95%
2,5	футбол	38,10%
	настільний теніс	38,10%
4	туризм	30,95%
5	плавання	28,57%
6	легка атлетика	14,29%
7	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	11,90%
8	веслування на байдарці (каное)	9,52%
9	баскетбол	7,14%
10	гандбол	4,76%

11	Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	0,00%

Результати відповідей респондентів Малобілозерської ОТГ до видів спорту, які можливо ввести до уроків фізичної культури, представлені у табл. 31.

Таблиця 31

Ранжування видів спорту, які учні Малобілозерської ОТГ бажають включити до змісту уроків фізичної культури

Ранг	Вид спорту	Кількість
1	волейбол	78%
2	настільний теніс	45%
3	плавання	31%
4	туризм	29%
5	баскетбол	27%
6	футбол	27%
7	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	16%
8	легка атлетика	7%
9	веслування на байдарці (каное)	7%
10	гандбол	5%
11	Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	2,00%

Отже, у першу трійку видів спорту, які бажають за можливістю включити до змісту традиційних занять учні з нашої вибірки входять волейбол (78%), настільний теніс (45%), плавання (31,00%). Кількість тих, хто нічого не змінював би у традиційних уроках з фізичної культури незначна (2%).

Результати відповідей респондентів Циркунівської ОТГ до видів спорту, які можливо ввести до уроків фізичної культури, представлені у табл. 32.

Таблиця 32

Ранжування видів спорту, які учні Циркунівської ОТГ бажають включити до змісту уроків фізичної культури

Ранг	Вид спорту	Кількість
1	волейбол	29,70%
2	плавання	29,70%
3	футбол	26,73%
4	баскетбол	22,77%
5	легка атлетика	19,80%
6	атлетична гімнастика (робота з обтяженнями)	18,81%
7	веслування на байдарці (каное)	17,82%
8	настільний теніс	13,86%
9,5	туризм	12,87%
	гандбол	12,87%
11	Я б нічого змінював у тих уроках з фізичної культури, що у нас проводяться	9,90%

8. Дослідження впливу регулярних занять фізичною культурою і спортом на навчання

Дослідження впливу регулярних занять фізичною культурою і спортом на навчання проводилося за допомогою питання:

- для учнів – «Як впливає участь у регулярних заняттях фізкультурою і спортом на Ваше навчання»;

- для дорослих – «Як впливає участь Вашої дитини (онука-и) у заняттях фізкультурою і спортом на навчання в школі»;

- та можливих відповідей для дітей і дорослих – «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів», «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні», «ніяк не впливає», «активна участь в спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись», «не знаю», «якщо інше, впишіть тут своєю ж рукою, що саме».

Результати впливу регулярних занять фізкультурою і спортом на навчання респондентів Слобожанської ОТГ є представлені на рис. 25.

Отже тих, хто вважає, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед учнів 36,10%, серед дорослих, 74%;

- тих, хто вважає, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед учнів 22,93%, серед дорослих 9,24%;

- тих, хто вважає, що «ніяк не впливає» серед учнів 25,85%, серед дорослих 9,24%;

- тих, хто вважає, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед учнів 6,34%, а серед дорослих 5,43%;

- тих, хто відповів «не знаю» серед учнів 8,78%, серед дорослих 4,35%.

Отже, тих, хто вважає, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед учнів 54,76%, серед дорослих 86,21%;

- тих, хто вважає, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед учнів 26,19%, серед дорослих 13,79%;

- тих, хто вважає, що «ніяк не впливає» серед учнів 14,29%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто вважає, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед учнів 2,38%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто відповіли «не знаю» учнів 7,14%, дорослих 0,00%.

Результати впливу регулярних заняттях фізкультурою і спортом на навчання респондентів Степногірської ОТГ, представлені на рис. 27.

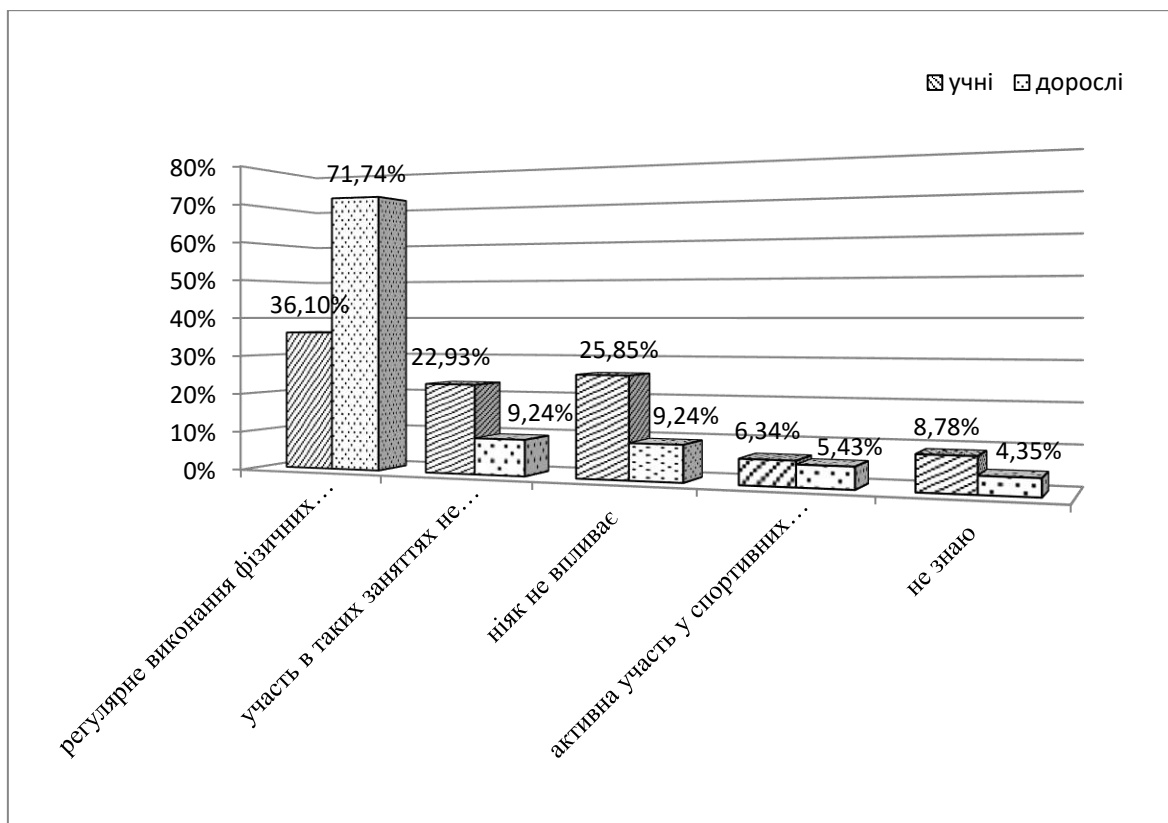

Рис. 25. Результати впливу регулярних занять фізкультурою і спортом на навчання респондентів Слобожанської ОТГ

Результати впливу регулярних занять фізкультурою і спортом на навчання респондентів Енергодарської ОТГ на навчання, представлені на рис. 26.

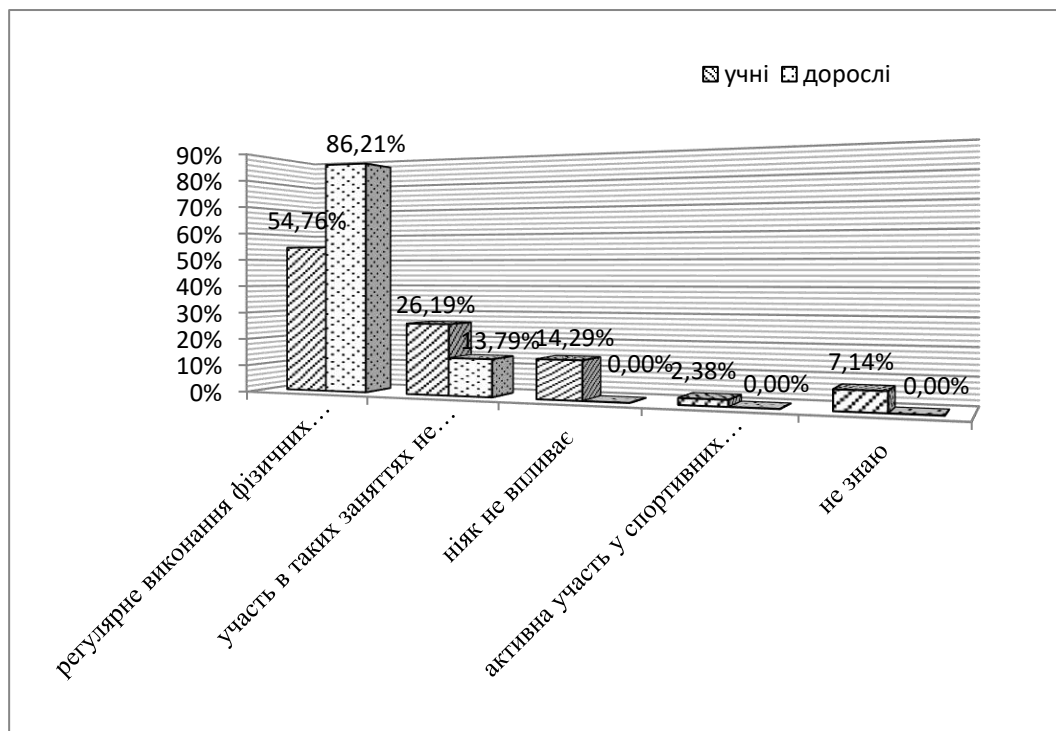

Рис. 26. Результати впливу регулярних заняттях фізкультурою і спортом на навчання респондентів Енергодарської ОТГ

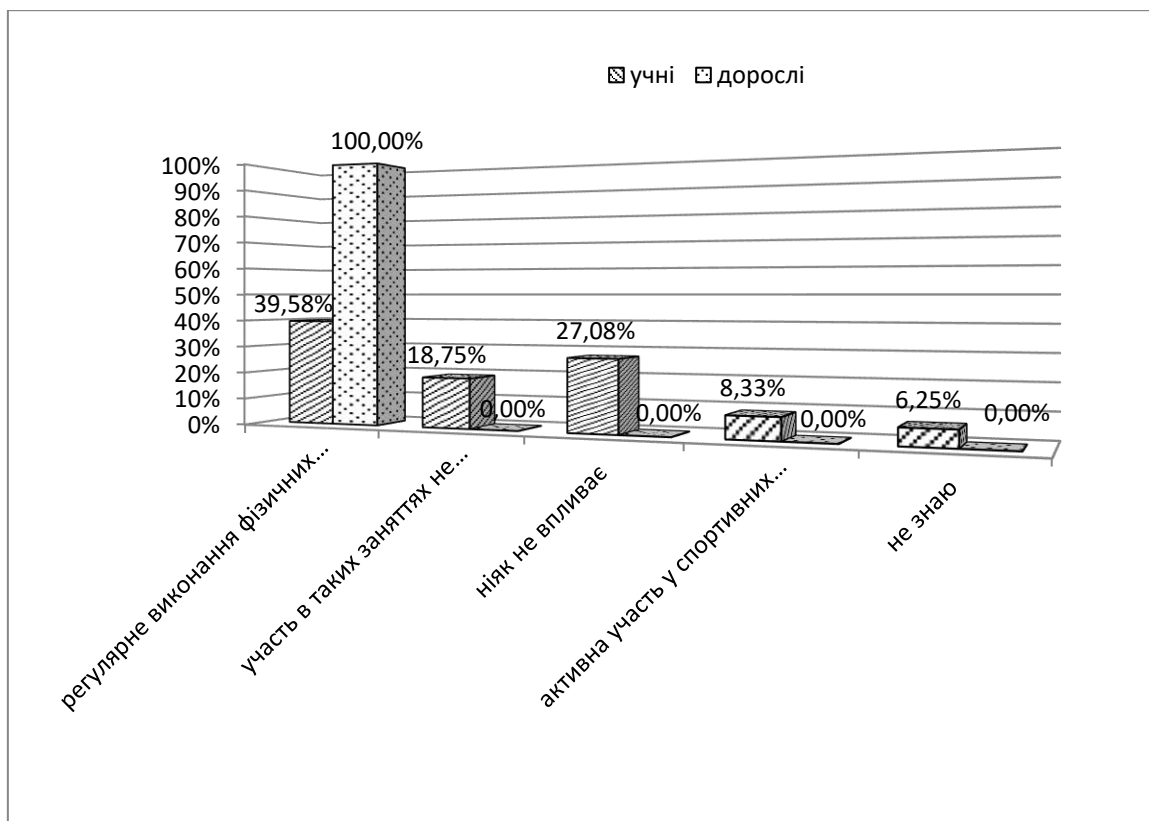

Рис. 27. Результати впливу регулярних занять фізкультурою і спортом на навчання респондентів Степногірської ОТГ

Отже, тих, хто вважає, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед учнів 39,58%, серед дорослих 100,00%;

- тих, хто вважає, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед учнів 18,75%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто вважає, що «ніяк не впливає» серед учнів 27,08%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто вважає, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед учнів 8,33%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто відповів «не знаю» серед учнів 6,25%, серед дорослих 0,00%.

Результати впливу регулярних занять фізкультурою і спортом на навчання респондентів Дніпрорудненської ОТГ, представлені на рис. 28.

Отже, тих, хто вважає, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед учнів 32,98%, серед дорослих 73,77%;

- тих, хто вважає, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед учнів 30,85%, серед дорослих 16,39%;

- тих, хто вважає, що «ніяк не впливає» серед учнів 24,47%, серед дорослих 4,92%;

- тих, хто вважає, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед учнів 8,51%, серед дорослих 0,00%;
- тих, хто відповів «не знаю» серед учнів 2,13%, серед дорослих 4,92%.

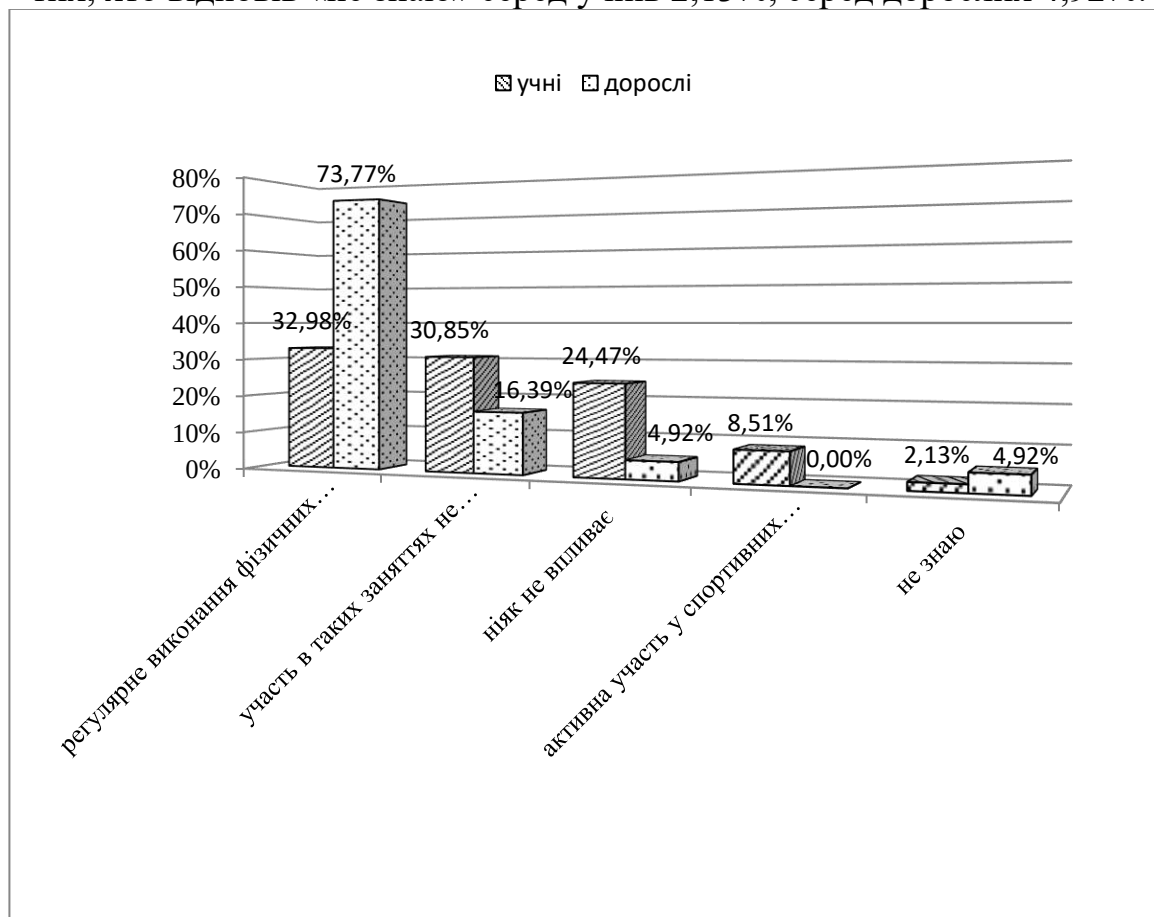

Рис. 28. Результати впливу регулярних занять з фізичної культури і спорту на навчання респондентів Дніпрорудненської ОТГ

Результати впливу регулярних занять з фізичної культури і спорту респондентів Василівської ОТГ є представленими на рис. 29.

Отже, тих, хто вважає, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед учнів 32,50%, серед дорослих 72,73%;

- тих, хто вважає, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед учнів 27,50%, серед дорослих 18,18%;

- тих, хто вважає, що «ніяк не впливає» серед учнів 32,50%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто вважає, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед учнів 0,00%, серед дорослих 7,27%;

- тих, хто відповів «не знаю» серед учнів 7,50%, серед дорослих 1,82%.

Результати дослідження особливостей уявлень респондентів Великобілозерської ОТГ про те, як впливає участь у регулярних заняттях фізичною культурою і спортом на навчання, є представленими на рис. 30.

Отже, тих, хто вважає, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед учнів 42,86%, серед дорослих 50,00%;

- тих, хто вважає, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед учнів 23,81%, серед дорослих 43,75%;

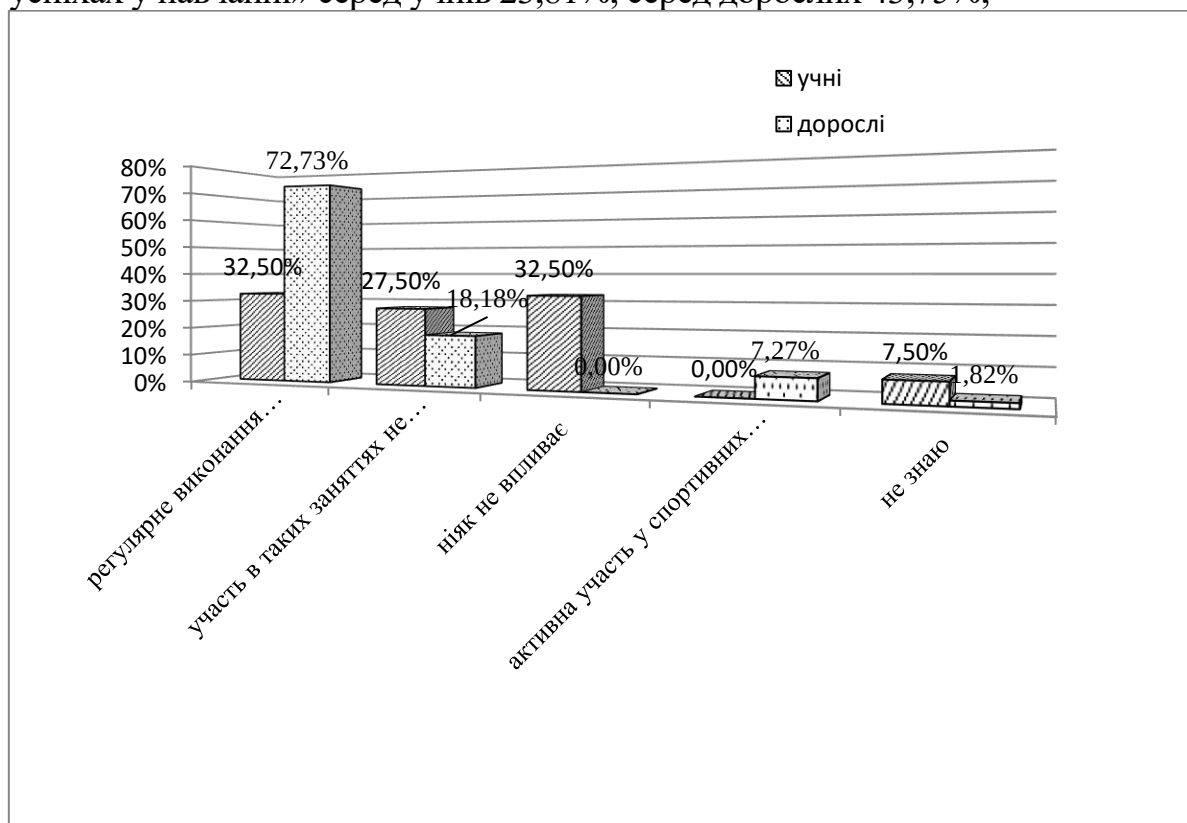

Рис. 29. Результати впливу регулярних занять з фізичної культури і спорту на навчання респондентів Василівської ОТГ

- тих, хто вважає, що заняття фізичною культурою «ніяк не впливає» на успіхи в навчанні серед учнів 21,43%, серед дорослих 6,25%;

- тих, хто вважає, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед учнів 0,00%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто відповів «не знаю» серед учнів 7,14%, серед дорослих 0,00%.

Отже, тих, хто вважає, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед учнів 60,00%, серед дорослих 77,14%;

- тих, хто вважає, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед учнів 9,09%, серед дорослих 17,14%;

- тих, хто вважає, що «ніяк не впливає» серед учнів 7,27%, серед дорослих 5,71%;

- тих, хто вважає, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед учнів 3,64%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто відповів «не знаю» серед учнів 16,36%, серед дорослих 0,00%.

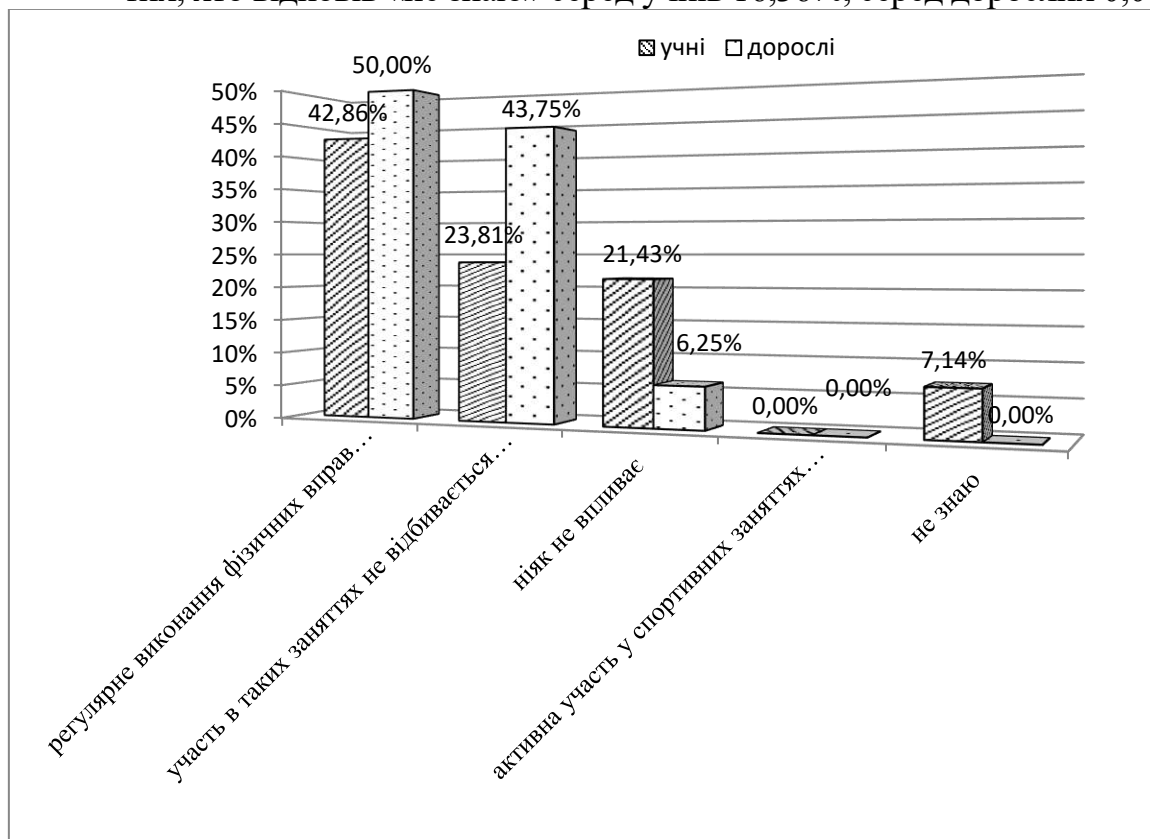

Рис. 30. Результати впливу регулярних занять з фізичної культури і спорту на навчання респондентів Великобілозерської ОТГ

Результати впливу регулярних занять з фізичної культури і спорту на навчання респондентів Малобілозерської, є представлені на рис. 31.

Результати впливу регулярних занять з фізичної культури і спорту на навчання респондентів Циркунівської ОТГ, є представленими на рис. 32.

Отже, тих, хто вважає, що «регулярне виконання фізичних вправ позитивно впливає на розумову працездатність і дає можливість краще засвоювати навчальний матеріал під час уроків із загальноосвітніх предметів» серед учнів 32,67%, серед дорослих 85,71%;

- тих, хто вважає, що «участь в таких заняттях не відбивається негативно на успіхах у навчанні» серед учнів 18,18%, серед дорослих 7,14%;

- тих, хто вважає, що «ніяк не впливає» серед учнів 21,78%, серед дорослих 0,00%;

- тих, хто вважає, що «активна участь у спортивних заняттях забирає дуже багато часу і тому може заважати добре навчатись» серед учнів 5,94%, серед дорослих 7,14%;

- тих, хто відповів «не знаю» серед учнів 20,79%, серед дорослих 0,00%.

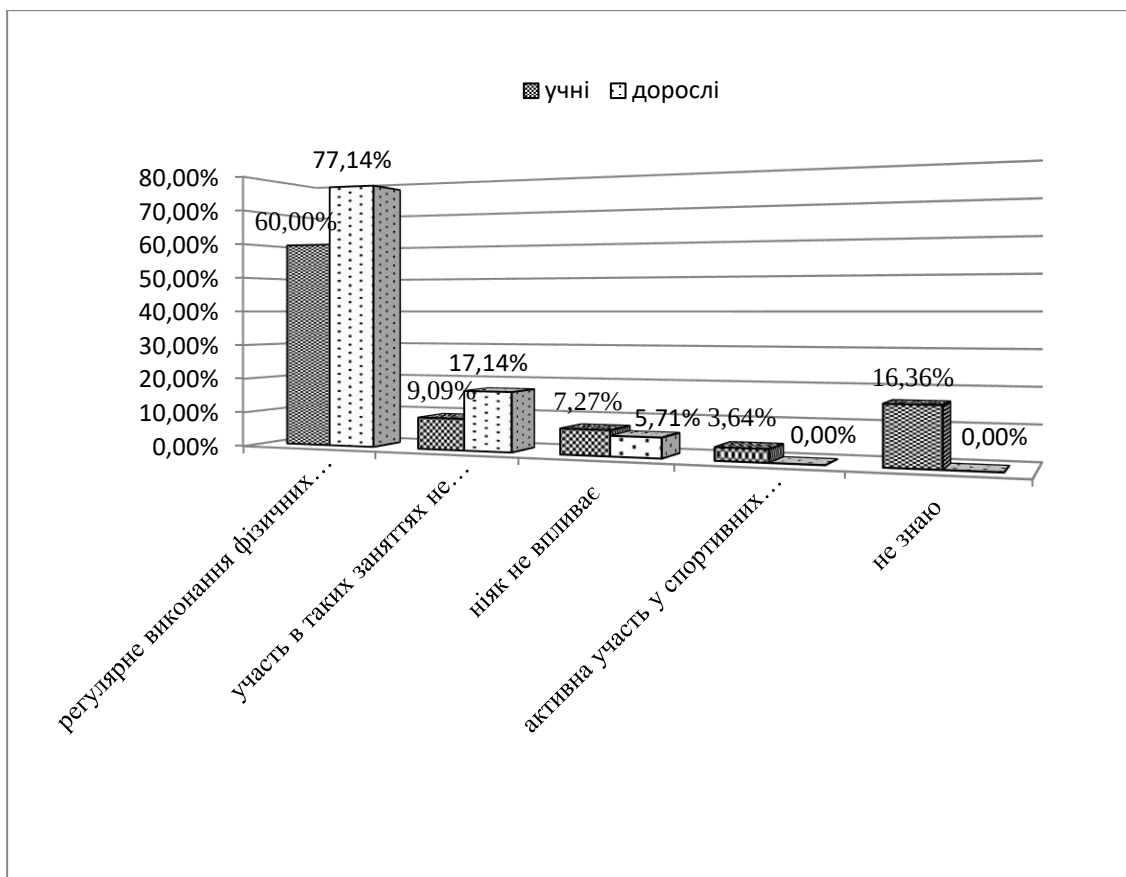

Рис. 31. Результати впливу регулярних занять з фізичної культури і спорту на навчання респондентів Малобілозерської ОТГ

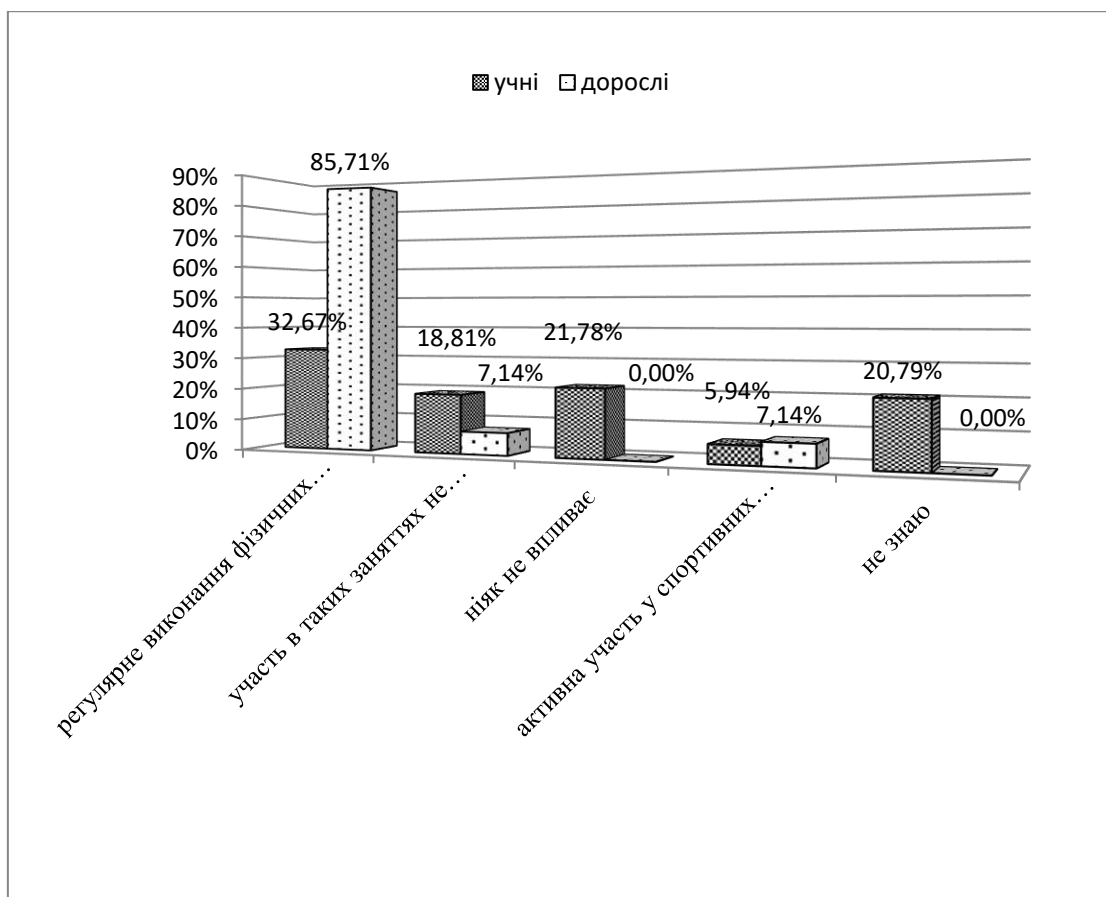

Рис. 32. Результати впливу регулярних занять з фізичної культури і спорту на навчання респондентів Циркунівської ОТГ

9. Дослідження впливу різноманітних факторів на участь в заняттях фізкультурою і спортом у позанавчальний час

Дослідження відповідей учнів про вплив різноманітних факторів на участь в заняттях фізкультурою і спортом у позанавчальний час проводилося за допомогою відповідей на питання: «На Вашу участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливають» і далі на вибір: «обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі», «виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів», «немає відповідних умов для занять фізкультурою та спортом, перш за все відсутність належної спортивної бази (стадіон, басейн, сучасні спортивний зал, спортивний майданчик та ін.), які були б розташовані недалеко», «немає ДЮСШ або спортивного клубу у нашому населеному пункті», «не маю інтересу до занять», «не знаю».

Результати впливу різноманітних факторів на участь у заняттях фізкультурою і спортом у позанавчальний час учнів 8 територіальних громад є представлені в таблиці 33.

Таблиця 33

Результати впливу різноманітних факторів на участь у заняттях фізкультурою і спортом у позанавчальний час учнів 8 територіальних громад

Територіальні громади	На Вашу участь в заняттях фізкультурою і спортом у поза навчальний час впливають					
	1	2	3	4	5	6
Слобожанська	39,61%	13,53%	16,43%	4,35%	12,08%	13,04%
Енергодарівська	39,29%	28,57%	2,38%	2,38%	4,76%	26,19%
Степногірська	25,00%	10,41%	33,33%	16,67%	4,17%	10,00%
Дніпрорудненська	47,87%	18,09%	10,64%	3,19%	3,19%	14,89%
Великобілозерська	45,24%	21,43%	2,38%	4,76%	14,29%	7,14%
Малобілозерська	30,91%	18,18%	9,09%	16,36%	3,64%	20,00%
Циркунівська	27,72%	27,72%	9,90%	7,92%	2,97%	23,76%

Примітки: стовпчики таблиці, позначені цифрами, означають:

1. Обмеженість часу, яка пов'язана з навчанням у школі.
2. Виконання значного обсягу домашніх завдань з різних предметів.
3. Немає відповідних умов для занять фізкультурою та спортом, перш за все відсутність належної спортивної бази (стадіон, басейн, сучасні спортивний зал, спортивний майданчик та ін.), які були б розташовані недалеко.
4. Немає ДЮСШ або спортивного клубу у нашому населеному пункті.
5. Не маю інтересу до занять.
6. Не знаю.

10. Дослідження думки дорослих респондентів щодо бажаності тих чи інших спортивних секцій в ОТГ

Результати думки дорослих респондентів щодо бажаності тих чи інших спортивних секцій в ОТГ представлені в табл. 34.

Таблиця 34

Результати думки дорослих респондентів з приводу бажаності існування тих чи інших спортивних секцій в ОТГ

Загальний ранг	Якби у Вас була можливість вибрати спортивну секцію для вашої дитини, ви б охочіше віддали б його в секцію виду спорту	Загальна кількість (%)	Територіальна громада															
			Слобожанська		Енергодарівська		Степногірська		Дніпрорудненська		Василівська		Великоблизерська		Малоблизерська		Циркунівська	
			%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R
1	плавання	56,2	61,0	1	60,0	1	38,5	3	59,0	1	50,9	1	56,6	2,5	45,7	1	28,6	5
2	волейбол	34,5	26,7	4	50,0	2	46,2	2	44,3	2	30,9	3	56,6	2,5	37,1	3	28,6	5
3	футбол	28,1	27,8	2,5	30,0	4,5	61,5	1	18,0	6	14,6	8	68,8	1	42,9	2	7,1	9,5
4	настільний теніс	24,7	27,8	2,5	6,7	9	15,4	7,5	21,3	3,5	23,6	5	31,3	4	25,7	4	35,7	2,5
5	легка атлетика	23,5	21,9	6	30,0	4,5	30,8	4,5	19,7	5	34,6	2	18,8	6,5	20,0	5	7,1	9,5
6	туризм	20,8	20,8	7	16,7	7	7,7	10	21,3	3,5	29,1	4	25,0	5	17,1	6	7,1	9,5
7	баскетбол	20,3	22,9	5	36,7	3	30,8	4,5	11,9	7,5	16,7	6	0,00	10	11,4	9	35,7	2,5
8	східні единоборства	13,9	16,5	8	20,0	6	7,7	10	6,6	9,5	14,6	8	18,8	6,5	11,4	9	7,1	9,5

Продовження таблиці 34

9	бокс	12	13,9	9	13,3	8	15,4	7,5	6,6	9,5	5,5	11	0,00	10	11,4	9	42,9	1
10	боротьба	11,5	10,2	10	6,7	10	23,1	6	11,5	7,5	14,6	8	0,00	10	14,3	7	21,4	7
11	веслування на байдарці	4,9	4,3	11	0,0	12	7,7	10	4,9	11	12,7	10	0,00	10	2,9	11,5	0,00	12
12	гандбол	2,9	2,7	12	3,3	11	0,0	12	1,6	12	0,0	12	0,00	10	2,9	11,5	28,6	5
13	якщо інше, впишіть тут своєю рукою, що саме																	
14	не віддав би ні в яку секцію з будь-якого виду спорту																	

У якості бажаних видів спорту, і до яких дорослі віддали б своїх дітей, респонденти вибирали також «художню гімнастику», «гімнастику», «танці».

Отже, це дає можливість висказати наступне: до першої четвірки бажань респондентів з приводу того, в яку б спортивну секцію вони б віддали дитину, потрапили: «плавання», «волейбол», «футбол», «настільний теніс». Абсолютним аутсайдером вибору респондентів є «гандбол», цей вид спорту вибирали найменшу кількість разів. Абсолютним лідером вибору респондентів є «плавання».

І хоча на даний час в обстежених громадах плавальних басейнів немає, очевидно, що визначаючи стратегію розвитку ФКіС у громадах, керівництво громад має взяти це питання будівництва плавального басейну до уваги.

11. Дослідження думки дорослих респондентів щодо факторів, які заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді

Результати думки дорослих респондентів щодо факторів, які заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді, представлені в табл. 35.

Таблиця 35

Результати думки дорослих респондентів щодо факторів, які заважають поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді

Питання	Що на вашу думку найбільше заважає поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді у Вашій ОТГ	Загальна кількість (%)	Територіальні громади															
			Слобожанська		Енергодарівська		Степногірська		Дніпрорудненська		Василівська		Великобілозерська		Малобілозерська		Циркунівська	
			%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R
1	Немає відповідних умов для занять фізкультурною і спортом	44,4	42,8	1	31,0	2	76,9	1	42,4	1	44,4	1	53,3	1	51,4	1	50,0	1
2	Недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток фізичної культури і спорту	16,1	8,6	4	34,5	1	7,7	3	28,8	2	18,5	2	33,3	2	11,4	2,5	14,3	3
3	Немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді	15,3	17,2	2	27,6	3	0,07	6	8,5	4	14,8	4	6,7	3,5	8,6	5	21,4	2
4	Не знаю	9,9	15,6	3	6,97	4	0,07	6	0,04	6,5	5,6	5	0,0	6	0,0	7	7,1	4,5
5	Існуюча слабка організація фізкультурно-спортивної роботи в громаді	6,7	5,4	5	0,04	6	7,7	3	3,4	5	16,7	3	6,7	3,5	8,6	5	0,0	6,5
6	Нестаток кваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту	3,9	3,8	7	0,0	6	7,7	3	0,0	6,5	1,9	6,5	0,0	6	11,4	2,5	7,1	4,5
7	Відсутність відповідних спортивних структур (ДЮСШ, спортивних клубів)	3,2	4,8	6	0,0	6	0,0	6	11,9	3	1,9	6,5	0,0	6	8,6	5	0,0	6,5

Отже, провідною відповіддю на питання «Що на вашу думку найбільше заважає поширенню занять фізичною культурою і спортом серед дітей та молоді у Вашій ОТГ» респонденти усіх громад одноставно вибирають «немає відповідних умов для занять фізкультурною і спортом» (44,4%), на другому місці «недостатні кошти, що виділяє громада на розвиток фізичної культури і спорту» (16,1%), на третьому – «немає інтересу до занять спортом у дітей та молоді» (15,3%), на четвертому – відповідь «не знаю» (9,9%).

12. Дослідження щодо спрямованості учнів на заняттях фізичною культурою і спортом

Результати дослідження подані в табл. 36.

Таблиця 36

Результати дослідження особливостей спрямованості учнів на заняття фізичною культурою і спортом

Загальний ранг	Чи подобається Вам?	Територіальні громади															
		Слобожанська		Енергодарська		Степногірська		Дніпропетровська		Василівська		Великобродська		Малобілозерська		Циркунівська	
		%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R
1	грати в спортивні ігри	78,7	1	89,39	1	88,0	1	85,3	1	72,5	1	78,6	1	89,1	1	83,2	1
2	відвідувати спортивні змагання	68,1	2	66,7	4	68,0	3	73,7	2,5	50,0	3	71,4	2	78,2	2	74,3	3
3	займатися в будь-якій спортивній секції	67,6	3	77,4	2	74,0	2	73,7	2,5	35,0	5,5	64,3	3,5	69,1	4	72,3	4
4	брати особисту участь у спортивних змаганнях	53,1	4	70,2	3	60,0	4	69,5	4	55,0	2	64,3	3,5	72,7	3	68,3	6
5	дивитися спортивні телепередачі	41,1	5	45,2	6	44,0	5	45,3	5	35,0	5	50,0	5	43,6	5,5	73,3	5
6	переглядати блоги видатних спортсменів, отримувати іншу інформацію про їх діяльність з Інтернету	38,2	6	47,6	5	38,0		44,2	6	38,0	4	40,5	6	41,8	7	77,2	2
7	отримувати новинні повідомлення про спорт і спортсменів	37,7	7	38,1	7	26,0		37,9	7	27,5	6	33,3	7	43,6	5,5	63,8	7
8	читати спортивні журнали, книги про спорт, про видатних спортсменів	20,8	8	28,6	8	14,0		17,9	8	14,0	7	23,8	8	20,0	8	48,5	8

Отже: переважними видами діяльності, які пов'язані зі спортом та фізкультурою для респондентів є активні, не споглядальні види діяльності: «грати в спортивні ігри», «відвідувати спортивні змагання», «займатися в спортивній секції», «брати участь у спортивних змаганнях». Таким чином, молодь в більшій мері спрямована на активну участь у спортивних заходах, аніж до пасивного сприйняття спортивної діяльності.

АНКЕТА

Шановні фахівці у питаннях фізичної культури і спорту, що торкаються діяльності ВФСТ «Колос», просимо Вас відповісти на питання анкети. Анкетування є анонімним, тобто дані окремої анкети і проаналізовані відповіді опитуваних будуть представлені в узагальненій формі без посилань на авторів.

1. Питання

Проаналізуйте, будь ласка, ступінь важливості деяких факторів, що в різній мірі впливають на розвиток фізичної культури та спорту в ОТГ. Зробіть це так, якби Ви були тією особою, від дій якої залежить можливість впливати на покращення цього важливого напрямку розвитку громад. Тож виділивши найбільш важливі фактори, Ви могли б на них суттєвого по впливати.

Проранжуйте фактори від 1 до 12 у першій колонці таблиці, визначивши, що показник 1 - пов'язаний з найбільш важливим і впливовим фактором для розвитку цієї сфери, показник 2 трохи менш значимий фактор та так далі.

Таблиця 1

Фактори, що впливають на розвиток фізичної культури та спорту в ОТГ

Ввести цифру рангу	Фактори	Код фактору
	Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників.	01
	Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів.	02
	Не сформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя.	03
	Не дієва, не взаємопов'язана і не взаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту.	04
	Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями.	05
	Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій.	06
	Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти достатньої кількості молодих спеціалістів.	07
	Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу.	08

	Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей.	09
	Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями.	10
	Низький рівень фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту на селі.	11
	Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту.	12
	Слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до занять активних спортом.	13
	Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту.	14

2. Питання: Проаналізуйте будь ласка, ступінь впливу деяких факторів, які об'єктивно впливають на розвиток фізичної культури і спорту в ОТГ у даний час.

Таблиця 2

Ступінь впливу факторів, що об'єктивно впливають на розвиток фізичної культури та спорту в ОТГ

Код фактору	Фактори	ступінь впливу (низький 1 – високий 5)				
		1	2	3	4	5
01	Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників.					
02	Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів.					
3	Не сформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя.					
04	Не дієва, не взаємопов'язана і не взаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту.					
05	Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями.					
06	Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій.					
07	Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти достатньої кількості молодих спеціалістів.					
08	Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу.					

09	Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей.					
10	Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями.					
11	Низький рівень фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту на селі.					
12	Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту.					
13	Слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до занять активних спортом.					
14	Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту.					

3. Питання: Уявіть, що Ви зараз живете в Україні в 2010 році. Оцініть, будь ласка, ступінь впливу факторів, які впливали в той час на розвиток фізичної культури і спорту в сільській місцевості.

Таблиця 3

Фактори, що впливали на розвиток фізичної культури та спорту в ОТГ у 2010 році

Код фактору	Фактори	ступінь впливу (низький 1 – високий 5)				
		1	2	3	4	5
01	Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників.					
02	Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів.					
03	Не сформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя.					
04	Не дієва, не взаємопов'язана і не взаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту.					
05	Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями.					
06	Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій.					

07	Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти достатньої кількості молодих спеціалістів.					
08	Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу.					
09	Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей.					
10	Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями.					
11	Низький рівень фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту на селі.					
12	Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту.					
13	Слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до занять активних спортом.					
14	Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту.					

4. Питання: Уявіть собі, що Ви живете в Україні в 2030 році. Зазначте, будь ласка, ступінь впливу факторів, які впливатимуть у той час на розвиток фізичної культури і спорту в сільській місцевості.

Таблиця 4

Фактори, що впливали на розвиток фізичної культури та спорту в ОТГ у 2030 році

Код фактору	Фактори	ступінь впливу (низький 1 – високий 5)				
		1	2	3	4	5
01	Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників.					
02	Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів.					
03	Не сформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя.					
04	Не дієва, не взаємопов'язана і не взаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту.					

05	Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями.				
06	Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій.				
07	Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти достатньої кількості молодих спеціалістів.				
08	Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу.				
09	Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей.				
10	Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями.				
11	Низький рівень фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту на селі.				
12	Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту.				
13	Слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до занять активних спортом.				
14	Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту.				

5. Питання: Який з нижче перерахованих факторів, що впливають на формування розвитку фізичної культури і спорту в ОТГ, Ви б обрали основним для власного втручання, яке б дозволило поліпшити стан справ у цій сфері. Проранжуйте фактори від 1 до 12, визначивши, що з 1 пов'язаний найбільш важливий фактор для розвитку цієї сфери, з 2 трохи менш значимий фактор та так далі.

Таблиця 5

Основні фактори власного втручання, що впливають на розвиток фізичної культури та спорту в ОТГ

Ввести цифру рангу	Фактори	Код фактору
	Відсутність економічної зацікавленості суб'єктів господарської діяльності в реалізації спортивних заходів на селі для зниження професійної захворюваності та зміцнення здоров'я працівників.	01
	Погіршення здоров'я сільського населення, що веде до зменшення кількості осіб, які можуть бути залучені до дитячо-юнацького спорту та спорту вищих досягнень і спроможні витримувати значні фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів.	02

	Не сформованість сталих традицій та мотивації населення сіл щодо ведення здорового способу життя і фізкультурно-спортивної реабілітації засобами фізичної культури і спорту, як важливих чинників фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я і продовження тривалості життя.	03
	Не дієва, не взаємопов'язана і не взаємодоповнююча діяльність органів управління в системі «центр – регіон - громада», яка не спрямовує і не заохочує керівників громад приділяти увагу спорту.	04
	Невідповідність якості послуг з оздоровчої фізичної культури і масового спорту потребам сільського населення, включаючи осіб з обмеженими фізичними можливостями.	05
	Недостатність бюджетного фінансування масового спорту в ОТГ, невміння залучати кошти з інших джерел, малий обсяг інвестицій.	06
	Недостатня кількість висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту на селі при щорічному випуску з профільних закладів освіти достатньої кількості молодих спеціалістів.	07
	Низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою, а також забезпечення підготовки юних спортсменів та спортсменів високого класу.	08
	Низький рівень пропаганди спорту та освіченості населення щодо потреби докладати власні зусилля для підтримання свого здоров'я, а також відповідального ставлення батьків до виховання дітей.	09
	Слабка інфраструктура, не здатна задовольнити потреби населення різного віку у руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями.	10
	Низький рівень фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту на селі.	11
	Відсутність своєчасної і дієвої методичної допомоги керівникам і фахівцям спорту громад у покращенні стану фізкультури і спорту.	12
	Слабка сучасна спортивна інфраструктура на селі, не здатна заохочувати дітей та юнацтво до занять активних спортом.	13
	Відсутність організаційних структур на селі (ДЮСШ, їх відділень та спортивних клубів), потрібних для розвитку дитячого спорту.	14

Ваш вік ____ років.

Досвід роботи за фахом ____ років.

Ваша стаття _____.

Дякуємо за участь в дослідженні, результати якого сприятимуть покращенню розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості.

Додаток 3

ОПИТУВАЛЬНИК

Шановний колего, ми проводимо дослідження, спрямоване на визначення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз щодо сфери фізичної культури і спорту в новостворених об'єднаних територіальних громадах. Просимо Вас, оцінити свою залученість, як фахівця, що тривалий час працює на ниві сільського спорту, до проблеми оцінки стану і перспектив подальшого розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості.

Для цього оцініть свою компетентність за вказаними «Критеріями ступеню залученості» і внесіть, будь ласка, позначку + у відповідне віконце.

Критерії ступеню залученості	Оцінка рівня своєї залученості		
	Високий (1,0)	Середній (0,5)	Низький (0,0)
Як Ви оцінюєте рівень Вашої залученості до теоретичних знань проблем розвитку фізичної культури і спорту на селі (К1)			
Як Ви оцінюєте рівень Вашої залученості до існуючого досвіду вирішення проблем розвитку фізичної культури і спорту на селі (К2)			
Як Ви оцінюєте свою здатність передбачати логіку подій щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту на селі (К2)			

Дякуємо, напишіть, будь ласка, своє прізвище та ініціали.

Додаток И

Матриця коефіцієнтів рангової кореляції

Таблиця 1

Матриця коефіцієнтів рангової кореляції узгодженості оцінок фахівців по ранжуванню факторів сильних сторін «S» внутрішнього середовища

<i>m</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	0,88	0,83	0,88	0,71	0,94	0,89	0,94	0,94	0,8
2	0,88	1	0,99	0,91	0,68	0,91	0,91	0,77	0,88	0,4
3	0,83	0,99	1	0,77	0,77	0,82	0,97	0,82	0,94	0,82
4	0,88	0,91	0,77	1	0,77	0,83	0,97	0,77	0,94	0,82
5	0,71	0,68	0,77	0,77	1	0,82	0,82	0,46	0,83	0,83
6	0,94	0,91	0,82	0,83	0,82	1	0,54	0,54	0,82	0,54
7	0,89	0,91	0,97	0,97	0,82	0,54	1	0,77	0,82	0,54
8	0,94	0,77	0,82	0,77	0,46	0,54	0,77	1	0,88	0,57
9	0,94	0,88	0,94	0,94	0,83	0,82	0,82	0,88	1	0,99
10	0,8	0,4	0,82	0,82	0,83	0,54	0,54	0,57	0,99	1

Таблиця 2

Матриця коефіцієнтів рангової кореляції узгодженості оцінок фахівців по ранжуванню факторів слабких сторін «W» внутрішнього середовища

<i>m</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	0,59	0,67	0,77	0,6	0,37	0,67	0,68	0,6	0,51
2	0,59	1	0,66	0,42	0,66	0,26	0,55	0,65	0,52	0,55
3	0,67	0,66	1	0,69	0,6	0,77	0,79	0,77	0,75	0,77
4	0,77	0,42	0,69	1	0,5	0,51	0,73	0,77	0,71	0,75
5	0,6	0,66	0,6	0,69	1	0,85	0,73	0,86	0,94	0,83
6	0,37	0,26	0,5	0,51	0,85	1	0,53	0,69	0,63	0,65
7	0,67	0,55	0,79	0,73	0,72	0,53	1	0,83	0,66	0,71
8	0,68	0,65	0,77	0,77	0,86	0,69	0,83	1	0,84	0,84
9	0,6	0,52	0,75	0,71	0,94	0,63	0,66	0,84	1	0,87
10	0,51	0,55	0,77	0,75	0,83	0,65	0,71	0,84	0,87	1

Таблиця 3

Матриця коефіцієнтів рангової кореляції узгодженості оцінок фахівців по ранжуванню факторів сприятливих можливостей «О» зовнішнього середовища

<i>m</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	0,87	0,95	0,94	0,89	0,76	0,69	0,91	0,93	0,64
2	0,87	1	0,81	0,79	0,81	0,56	0,59	0,74	0,87	0,48
3	0,95	0,81	1	0,95	0,95	0,79	0,68	0,93	0,96	0,61
4	0,94	0,79	0,95	1	0,89	0,74	0,68	0,89	0,91	0,73
5	0,89	0,81	0,95	0,89	1	0,58	0,59	0,96	0,91	0,58
6	0,76	0,56	0,79	0,74	0,58	1	0,31	0,73	0,74	0,7
7	0,69	0,59	0,68	0,68	0,59	0,31	1	0,52	0,61	0,94
8	0,91	0,74	0,93	0,89	0,96	0,73	0,52	1	0,94	0,57
9	0,93	0,87	0,96	0,91	0,91	0,74	0,61	0,94	1	0,57
10	0,64	0,48	0,61	0,73	0,58	0,7	0,29	0,57	0,57	1

Таблиця 4

Матриця коефіцієнтів рангової кореляції узгодженості оцінок фахівців по ранжуванню факторів загроз «Т» зовнішнього середовища

<i>m</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	0,98	0,96	0,93	0,08	0,91	0,8	0,92	0,91	0,83
2	0,98	1	0,95	0,92	0,04	0,87	0,74	0,89	0,89	0,78
3	0,96	0,95	1	0,93	0,93	0,31	0,78	0,92	0,92	0,73
4	0,93	0,92	0,93	1	0,94	0,9	0,78	0,92	0,92	0,78
5	0,08	0,04	0,93	0,94	1	0,56	0,78	0,92	0,92	0,78
6	0,91	0,87	0,31	0,9	0,56	1	0,92	0,92	0,85	0,73
7	0,8	0,75	0,78	0,78	0,78	0,92	1	0,92	0,85	0,83
8	0,92	0,89	0,92	0,92	0,92	0,92	0,92	1	0,85	0,92
9	0,91	0,89	0,92	0,92	0,92	0,85	85	0,85	1	0,66
10	0,83	0,78	0,78	0,78	0,78	0,73	0,83	0,92	66	1

РЕГІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ
Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада»

Зміст

Вступ

1. Сфера застосування та заохочення громад до участі
2. Документи, з урахуванням яких розроблений стандарт
3. Основні терміни та визначення
4. Процедура проведення конкурсу «Найкраща спортивна громада»

5. Прикінцеві положення стандарту

Додаток 1. Рейтингові показники обласного щорічного конкурсу
«Найкраща спортивна громада»

Додаток 2. Заявка на участь в обласному конкурсі «Найкраща спортивна громада»

Додаток 3. Повний опис змісту та оцінки рейтингових показників стандарту «Обласний конкурс «Найкраща спортивна громада»

Додаток 4. Визначення місць територіальних громад за підсумками обласного конкурсу

Бібліографія

Вступ

Стандарт «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада»» (далі - Конкурс) має сприяти покращенню розвитку фізичної культури і спорту, а відтак створенню в громадах системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, яка проявляється у задоволенні замовників/мешканців територіальних громад отриманими послугами.

Розроблений і внесений кандидатом наук з фізичного виховання та спорту, доцентом, доцентом кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури Т. І. Дорофєєвою.

Конкурс **проводиться з метою** створення регіональної системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, що надаються населенню різного віку, пропаганди та сприяння формуванню здорового способу життя, розвитку спорту серед обдарованих дітей та молоді. Його проведення має спрямовувати керівництво громад на вибір та побудову ефективної моделі розвитку фізичної культури і спорту в умовах кожної конкретної території.

Учасниками є органи місцевого самоврядування (ОМС) територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення області, які подали заявки на участь у Конкурсі у порядку, який визначений у даному Стандарті (Додаток 2).

Оголошення про Конкурс, зміст його індикаторів/показників, умови визначення переможців та результати підведення підсумків оприлюднюються на офіційному веб-сайті обласної ради та в інших засобах масової інформації.

Основними завданнями Конкурсу є:

- стимулювання громад до активізації розвитку фізичної культури і спорту в селах і містах області шляхом створення для цього достатніх фінансових, матеріально-технічних, кадрових та організаційних передумов;
- збереження існуючої та підтримка створення сучасної мережі об'єктів і закладів фізичної культури і спорту (ДЮСШ, спортивних клубів);
- формування у населення різного віку інтересу до занять фізичною культурою і спортом, як важливої складової збереження власного здоров'я;
- удосконалення та впровадження ефективних форм залучення різних груп населення до регулярних занять фізичною культурою і спортом.

Конкурс організується обласною комісією з його проведення (далі - Комісія). Склад Комісії затверджується рішенням обласної ради.

1. Сфера застосування та заохочення громад до участі

Стандарт визначає основні вимоги до змісту Положення, а також порядок проведення і визначення переможців обласного конкурсу «Найкраща спортивна громада». Стандарт призначений для використання посадовими особами регіонального та місцевого рівня з метою заохочення керівництва та активу територіальних громад до покращення фізкультурно-спортивних послуг населенню. Розглядається як внутрішній, тобто набір регламентів, які щорічно можуть коригуватись ОМС для їх удосконалення з урахуванням зміни умов застосування. Враховуючи визначені та викладені у пропонованому Стандарті умови проведення та індикатори Конкурсу, у кожній з областей розробляється і приймається власне Положення про його проведення з урахуванням місцевої специфіки. Відтак, співвідношення Стандарту і кожного із створеного на його основі Положення про проведення конкурсу в областях України є зв'язком універсального (даний Стандарт) і сингулярного (тобто, створеного на основі врахування цього Стандарту в якійсь області Положення, завжди відмінного та унікального).

Переможці щорічного Конкурсу, відповідно до затвердженого в кожній з областей Положення, отримують з обласного бюджету цільові кошти, які спрямовуються на осучаснення спортивної бази громад відповідно до потреб.

2. Документи, з урахуванням яких розроблений стандарт

Стандарт про обласний конкурс «Найкраща спортивна громада», спрямований на заохочення до забезпечення належної якості фізкультурно-спортивних послуг, які надаються на рівні територіальних громад, розроблено згідно керівних принципів, зафіксованих у документах визнаних та поважних міжнародних організацій.

Діяльність усіх країн світу у питаннях освіти, фізичного розвитку, дозвілля та спорту підпорядкована «Міжнародній Хартії фізичного виховання і спорту», затвердженою Генеральною конференцією Організації об'єднаних націй. Стаття 1 Хартії має назву «Заняття фізичним вихованням і спортом – основне право кожної людини». Отже, в рівній мірі це право торкається як населення міст, так і сільської місцевості. У пункті 3.1 Хартії визначено, що програми фізичного виховання і спорту повинні розроблятися відповідно до існуючих потреб та індивідуальних особливостей жителів, а також

організаційних, культурних, соціально-економічних та кліматичних умов кожної країни. Причому, пріоритет повинен надаватися тим групам суспільства, які знаходяться в несприятливому становищі. А у пункті 5.3 Хартії зазначено, що до планів міського будівництва і сільського благоустрою мають бути включені довгострокові потреби в спорудах, обладнанні та інвентарі для фізичного виховання і спорту з урахуванням можливостей, що надаються природним навколишнім середовищем поселень.

Офіційна позиція Європейського Союзу щодо ролі, яку відіграє спорт в процесі інтеграційного об'єднання, виражається у п'яти основних функціях.

1. Освітня функція. Заняття спортом допомагають формувати різносторонньо розвинену особистість, забезпечуючи саморозвиток для людей будь-якого віку.

2. Функція підтримки здоров'я суспільства. Заняття спортом забезпечують поліпшення здоров'я населення, допомагають боротися з різними захворюваннями і дозволяють зберігати якість життя всіх поколінь.

3. Соціальна функція. Спорт - ідеальне середовище, для створення більшої соціальної активності населення, запобігання нетолерантності, расизму, сексизму, жорстокості, вживанню алкоголю і наркотичних засобів. Спорт допомагає залучати на ринок праці верстви населення з різним рівнем здоров'я.

4. Культурна функція. Спорт сприяє кращій адаптації різних категорій, допомагає їм засвоїти культурні норми, формує особливий тип ідентичності.

5. Рекреаційна функція. Спорт є оптимальною і корисною формою дозвілля для населення, сприяючи відновленню життєвого потенціалу.

Міжнародні стандарти ISO серії 9000, які використані при розробці даного Стандарту, розроблено для сприяння організаціям, незалежно від їх типу та чисельності працівників, у впровадженні та забезпеченні функціонування ефективних систем управління якістю. ISO серії 9000 подає основоположні поняття, принципи та словник термінів стосовно систем управління якістю (СУЯ) та забезпечує основу для інших стандартів на СУЯ. Цей Стандарт призначено допомогти користувачу зрозуміти основоположні поняття, принципи та терміни стосовно управління якістю з тим, щоб він був у змозі результативно та ефективно запровадити СУЯ та реалізувати цінність інших стандартів на СУЯ.

ISO 9001 установлює вимоги до системи управління якістю, якщо організація потребує продемонструвати свою здатність: постійно постачати фізкультурно-спортивні послуги (ФСП), які задовольняють вимоги замовника, а також застосовні законодавчі та регламентувальні вимоги; створювати можливості для підвищення задоволеності замовника; враховувати ризики і можливості, пов'язані із середовищем і цілями організації; демонструвати відповідність встановленим вимогам до системи управління якістю. Встановлені в стандарті ISO 9001 вимоги до системи управління якістю доповнюють існуючі, встановлені державою вимоги щодо надавання ФСП. У стандарті ISO 9001 використано процесний підхід, елементами якого є цикл

«Plan–Do–Check–Act» (PDCA) («Плануй–Виконуй–Перевірай–Дій») та ризик-орієнтоване мислення.

Цикл PDCA дає змогу організації забезпечувати впевненість у тому, що її процеси адекватно забезпечені ресурсами та керовані і що можливості для поліпшування визначено та реалізовано. Ризик-орієнтоване мислення дає змогу організації визначати чинники, які можуть спричиняти небажане відхилення її процесів та її системи управління якістю від запланованих результатів щодо ФСП, аби встановлювати запобіжні заходи контролю для мінімізації негативних впливів і максимального використання можливостей, по мірі їх виникнення

ISO 9004 містить настанови щодо досягнення сталого успіху. ISO 19011 – рекомендації щодо здійснення аудиту систем управління. ISO 18091 – настанови суб'єктам місцевого самоврядування щодо розуміння СУЯ відповідно до вимог ISO 9001, щоб задовольняти потреби та очікування замовників/громадян та всіх інших відповідних заінтересованих сторін послідовним наданням їм продуктів і послуг. Комплексний характер цієї системи є важливим чинником для забезпечення того, щоб всі сфери діяльності суб'єкта місцевого самоврядування мали визначений рівень надійності. Разом із стандартами ISO серії 10000 вони формують узгоджену серію стандартів на системи управління якістю послуг.

Національні стандарти ДСТУ ISO серії 9000 є ідентичними міжнародним стандартам. Так, стандарт ДСТУ ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги» встановлює вимоги до СУЯ, якщо організація: потребує показати свою здатність постійно надавати продукцію та послуги, які задовольняють вимоги замовника та застосовні законодавчі й регламентувальні вимоги; зорієнтована на підвищення задоволеності замовника завдяки результативному застосуванню системи, зокрема процесів поліпшування системи, забезпечування відповідності вимогам замовника та застосовним законодавчим і регламентувальним вимогам. Усі вимоги цього стандарту є загальними, вони призначені для застосування будь-якою організацією, незалежно від її типу чи розміру, а також від продукції, яку вона постачає, та послуг, які вона надає.

Підхід, що базується на застосуванні систем управління якістю, спонукає організації аналізувати вимоги замовників, визначати процеси, які сприяють отриманню продукції/послуг, прийнятої для замовника, і забезпечувати постійний контроль цих процесів. Система управління якістю пропонується як основа для постійного поліпшення якості ФСП, яке дозволяє збільшити ймовірність підвищення задоволеності замовника та інших зацікавлених сторін. Вона дає організації та замовникам на її послуги упевненість у спроможності поставляти продукцію/послуги, які постійно відповідають існуючим вимогам.

3. Основні терміни та визначення

Основні терміни, що використовуються в цьому стандарті.

Система управління якістю (quality management system) – система управління, яка спрямовує та контролює діяльність організації щодо якості ФСП.

Спорт – у Спортивній Хартії Європи «спорт» означає всі форми фізичної активності, яка через епізодичну або організовану участь, спрямована на вираження або вдосконалення фізичного і розумового стану, формування соціальних відносин або досягнення результатів в змаганнях усіх рівнів. Саме в такому поєднанні і змісті використовується поняття «фізична культура і спорт».

Основною ланкою вітчизняного фізкультурно-спортивного руху є *фізкультурно-спортивна організація*. Саме в рамках цих організацій/закладів здійснюється вся різноманітна робота з фізичного виховання учнів, надаються ФСП різним категоріям населення, відбувається залучення до занять спортом і підготовка спортсменів, а також проходять різні фізкультурно-спортивні заходи.

Якість (quality) – ступінь, до якої сукупність власних характеристик задовольняє вимоги. Термін «якість» можна вживати з такими прикметниками, як погана, добра або відмінна. Основні терміни стосовно якості, які вживаються в міжнародній і, відповідно, вітчизняній практиці систем управління якістю, використано й цьому Стандарті.

4. Процедура проведення конкурсу «Найкраща спортивна громада»

Проведення Конкурсу здійснюється серед сільських, селищних і міських (міст районного значення) рад, які подали заявки на участь у ньому.

Для участі у Конкурсі органи місцевого самоврядування територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення подають до 1 листопада Комісії з проведення Конкурсу наступні документи:

- заявку (Додаток 2);
- звіт про проведenu роботу за період календарного року станом на 31 жовтня поточного року згідно Рейтингових показників обласного конкурсу «Найкраща спортивна громада» (Додаток 1);
- підтверджуючі документи, відео та фотографії щодо проведеної роботи;
- відгуки про стан спорту у засобах масової інформації (у разі наявності).

Матеріали, подані пізніше встановленого терміну, розгляду не підлягають.

Комісія розглядає матеріали, подані учасниками, у два етапи до 1 грудня. Матеріали оцінюються членами комісії відповідно до показників, зазначених у описі змісту та оцінки рейтингових показників Обласного конкурсу «Найкраща спортивна громада») цього Стандарту. 1 етап – опрацювання матеріалів і визначення шістьох кращих конкурсантів шляхом вивчення звітів, а також відео-фото презентацій відібраних проєктів, з наступним попереднім відбором трійки кращих. 2 етап – виїзд членів Комісії до визначених шістьох територіальних громад, які попередньо стали претендентами на перемогу для прийняття остаточного рішення щодо переможців. Рішення про визначення

переможців приймається на засіданні Комісії у кількості не менше двох третин від її складу відкритим голосуванням простою більшістю голосів.

Результати підсумків Конкурсу, подані Комісією з його проведення, затверджуються розпорядженням голови обласної ради.

Переможцям Конкурсу вручаються відповідні дипломи обласної ради за I, II та III призові місця, а також виділяються грошові премії у формі субсидій з обласного бюджету відповідно до затвердженого в області Положення про проведення Конкурсу.

Оголошення переможців Конкурсу відбувається не пізніше дня відзначення професійного свята органів місцевого самоврядування, а саме Дня місцевого самоврядування (перший понеділок грудня місяця).

Органи місцевого самоврядування територіальних громад сільських, селищних, міських (міст районного значення) рад, які стали переможцями Конкурсу, отримують з обласного бюджету грошові премії шляхом перерахування іншої субвенції з обласного бюджету на капітальні видатки:

1 місце – ____ млн. грн.

2 місце – ____ тис. грн.

3 місце – ____ тис. грн.

Грошові премії (кошти відповідної субвенції з обласного бюджету) використовуються на спортивний розвиток територіальних громад відповідно до основної мети Конкурсу, а саме створення і вдосконалення системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, що надаються населенню різного віку.

Використання коштів на інші цілі не допускається. Після використання коштів в сільських, селищних, міських (районного значення) рад, об'єднаних територіальних громадах–переможцях Конкурсу, звіти про використання коштів подаються до управління фінансового забезпечення, бухгалтерського обліку та аудиту виконавчого апарату обласної ради з відмітками органів Державної казначейської служби України про об'єкт проведення відповідних видатків.

5. Прикінцеві положення Стандарту

Застосування Стандарту «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада»» безпосередньо впливає на якість фізкультурно-спортивних послуг через заохочення керівництва, відповідних фахівців і активу громад:

- до створення сприятливих матеріально-технічних та організаційних умов занять фізичною культурою і спортом для різних верств населення;
- підвищення іміджу громад в умовах області та України в цілому;
- покращення фінансового забезпечення через успішну участь у Конкурсі через отримання грошових премій (коштів відповідної субвенції з обласного бюджету), що використовуються на спортивний розвиток територіальних громад відповідно до основної мети Конкурсу, а саме створення системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, що надаються населенню різного віку.

Підведення підсумків щорічного конкурсу відбувається згідно повного опису змісту та оцінки рейтингових показників Стандарту Обласний конкурс «Найкраща спортивна громада», а також порядку визначення місць територіальних громад за підсумками обласного конкурсу.

Додаток К.1

Рейтингові показники обласного конкурсу «Найкраща спортивна громада»

№ з/п	Найменування показників	Одиниці виміру	Отримані бали
ДОВІДКОВІ ВІДОМОСТІ			
1.	Фактична кількість жителів у населеному пункті (громаді) у звітному періоді	тис. чол.	
2.	У т. ч. учнів шкіл	кількість осіб	
3.	У т. ч. учнів ПТУ і коледжів	кількість осіб	
4.	У т. ч. студентів закладів вищої освіти	кількість осіб	
РЕЙТИНГОВІ ПОКАЗНИКИ			
1. Розділ «Фінансові кошти, залучені та використані на розвиток спорту»			
1.1.	Фінансові кошти громади, виділені та освоєні на розвиток спорту (% від бюджету громади)	к-сть %	
1.2.	Фінансові кошти, залучені з інших джерел та освоєні на розвиток спорту (% від бюджету громади)	к-сть %	
1.3.	Витрачено коштів для проведення змагань на території громади	к-сть грн.	
1.	<i>Підсумки балів за розділом серед громад, які взяли участь в обласному Конкурсі</i>		
2. Розділ «Забезпечення сприятливих матеріально-технічних умов розвитку спорту»			
2.1.	Плавальні басейни	Передбачені бали	
2.2.	Спортивні комплекси площею 2784 і більше м ²	Передбачені бали	
2.3.	Спортивні комплекси площею до 2784 м ²	Передбачені бали	
2.4.	Стадіони з легкоатлетичними доріжками з синтетичним покриттям і футбольним полем, а також з місцями для глядачів	Передбачені бали	
2.5.	Спортивні зали площею 450 м ² і більше із допоміжними приміщеннями	Передбачені бали	
2.6.	Футбольні поля стандартного розміру з місцями для глядачів	Передбачені бали	
2.7.	Спортивні зали площею до 450 м ² із допоміжними приміщеннями	Передбачені бали	
2.8.	Спортивні майданчики (міні-футбольні поля, тенісні корти, баскетбольні і волейбольні майданчики) із синтетичним покриттям	Передбачені бали	
2.	<i>Підсумки балів за розділом серед ОТГ, які взяли участь в обласному Конкурсі</i>		
3. Розділ «Забезпечення спортивними кадрами»			
3.1.	Кількість інструкторів з фізичної культури і спорту зі спеціальною освітою, що введені до штатних розписів сільських і селищних рад на території громади	Передбачені бали	
3.2.	Кількість мешканців громади, які поступили на навчання до закладів освіти (вишів та коледжів) за спеціальністю «Фізична культура і спорт»	Передбачені бали	
3.	<i>Підсумки балів за розділом серед громад, які взяли участь в обласному Конкурсі</i>		
4. Розділ «Організаційні заходи з розвитку спорту»			

4.1.	Наявність цільової комплексної програми розвитку спорту в громаді на 2021-2023 рр.	Передбачені бали	
4.2.	Створення ДЮСШ та забезпечення умов для її роботи	Передбачені бали	
4.3.	Створення спортивного клубу та забезпечення умов для його роботи	Передбачені бали	
4.	<i>Підсумки балів за розділом серед громад, які взяли участь в обласному Конкурсі</i>		

5. Розділ «Масова фізкультурно-спортивна і фізкультурно-оздоровча робота»

Продовження Додатку К.1

5.1.	Відсоток залучених дітей та юнацтва (школярів з 1 по 11 клас) до занять спортом	к-сть %	
5.2.	Відсоток від загальної кількості сільських мешканців, залучених до занять фізичною культурою та спортом	к-сть %	
5.3.	Кількість залучених спортсменів у проведених спортивно – масових заходах на території громади	к-сть %	
5.4.	Кількість спортсменів, що прийняли участь в змаганнях за програмою Обласних сільських спортивних ігор	к-сть %	
5.5.	Місця, зайняті збірною громади, у Спартакіаді серед збірних команд громад на звання «Найкраща спортивна громада області»	Передбачені бали	
5.6.	Місця, зайняті збірною громади, у Спартакіаді на звання «Краще спортивне село області»	Передбачені бали	
5.	<i>Підсумки балів за розділом серед громад, які взяли участь в обласному Конкурсі</i>		

6. Розділ «Розвиток результативного спорту і підготовка спортивних резервів»

6.1.	Підготовлено спортсменів I розряду	Передбачені бали	
6.2.	Підготовлено кандидатів у майстри спорту	Передбачені бали	
6.3.	Підготовлено майстрів спорту	Передбачені бали	
6.4.	Успіхи мешканців громади у Всеукраїнських та Міжнародних змаганнях	нарахування очок згідно рейтингу Мінмолодьспорту з олімпійських та неолімпійських видів спорту Наказ № 530 від 7.07.2020	
6.5.	Наявність команд в аматорських лігах України	Передбачені бали	
6.6.	Наявність команд у другій лізі першостей України	Передбачені бали	
6.7.	Наявність команд у першій лізі першостей України	Передбачені бали	
6.	<i>Підсумки балів за розділом серед громад, які взяли участь в обласному Конкурсі</i>		
Усього		Сума балів -	Місце -

Додаток К.2

Заявка на участь в обласному Конкурсі «Найкраща спортивна громада»

Голові _____ обласної ради

Просимо прийняти звіт _____ громади для участі в обласному конкурсі «Найкраща спортивна громада» 202__ р.

Додатки на ____ арк.:

1. Звіт про згідно показників Конкурсу обсягом ____ арк.
2. Електронний варіант звіту.

Сільський (селищний, міський) голова

П.І.Б. _____ Контактний тел. _____

Адреса: _____ Підпис/дата _____ МП _____

Додаток К.3

Повний опис змісту та оцінки рейтингових показників Регіонального стандарту Обласний конкурс «Найкраща спортивна громада»

Завдання саме так розробленої системи рейтингових показників полягає в тому, аби привернути увагу керівництва громад та громадського активу щодо докладання зусиль до тих аспектів роботи, які по-справжньому сприятимуть як створенню потрібних умов, так і успіхам у залученні жителів різного віку до активних занять фізичною культурою і оздоровленням, до розвитку спорту. Фінансово заохотити провідні громади до розвитку фізичної культури і спорту у прагненні здобути найкращі результати в обласному конкурсі, що дозволить залучити нові кошти на створення сприятливих умов життя сільської молоді.

1. Розділ «Фінансові кошти, залучені та використані на розвиток спорту»

1.1. Фінансові кошти самої територіальної громади, виділені та освоєні впродовж року на розвиток спорту: на утримання, забезпечення діяльності та розвиток закладів сфери фізичної культури і спорту (% від бюджету громади) – за найвищий % серед громад, тобто перше місце - 1 бал, за друге місце – 2 бали і т.д.

1.2. Фінансові кошти, залучені з інших джерел, освоєні впродовж року на розвиток спорту (% від загального фінансового ресурсу громади) – за найвищий % серед громад, тобто перше місце - 1 бал, за друге місце – 2 бали і т.д.

1.3. Витрачено коштів для проведення змагань на території ОТГ в абсолютних показниках – за найвищий % серед громад, тобто перше місце - 1 бал, за друге місце – 2 бали і т. д.

Підсумки за розділом – вираховується сума балів за підрозділами 1.1 і 1.2 серед усіх громад. Переможець за даним розділом визначається за найменшою сумою балів серед ОТГ, які беруть участь у конкурсі, і отримує 1 місце і т. д.

2. Розділ «Забезпечення сприятливих матеріально-технічних умов розвитку спорту»

Враховуються уведені в дію (наявні) і такі що використовуються спортивні споруди:

2.1. Плавальні басейни – 20 балів

2.2. Спортивні комплекси площею 2784 і більше м² (за орієнтир взята площа комплексу Слобожанської селищної ради Дніпропетровської області) – 20 балів

2.3. Спортивні комплекси площею до 2784 м² - 15 балів

2.4. Стадіони з легкоатлетичними доріжками з синтетичним покриттям і футбольним полем, а також з місцями для глядачів – 15 балів

2.5. Спортивні зали площею 450 м² і більше із допоміжними приміщеннями – 10 балів

2.6. Футбольні поля стандартного розміру з місцями для глядачів – 10 балів

2.7. Спортивні зали площею до 450 м² із допоміжними приміщеннями – 7 балів

2.8. Спортивні майданчики (міні-футбольні поля, тенісні корти, баскетбольні і волейбольні майданчики) із синтетичним покриттям – 2 бали за кожен майданчик

Підсумки за розділом – вираховується сума балів за усіма наявними перерахованими діючими спортивними спорудами. Переможець за даними розділом визначається за більшою сумою серед усіх територіальних громад, які беруть участь у конкурсі, і отримує 1 місце і т. д.

Увага! Якщо у цьому та наступних розділах дві громади наберуть рівну кількість балів, наприклад, перше та друге, вони ділять між собою 1 і 2 місця і отримують по 1,5 бали (сума місць дорівнює трьом і ділиться навпіл).

3. Розділ «Забезпечення спортивними кадрами»

3.1. Кількість інструкторів з фізичної культури і спорту зі спеціальною освітою, що введені до штатних розписів сільських і селищних рад на території ОТГ – 2 бали за кожну особу

3.2. Кількість мешканців територіальної громади, які поступили на навчання до закладів освіти (вишів та коледжів) за спеціальністю «Фізична культура і спорт» – 1 бал за кожну особу

Підсумки за розділом – вираховується сума балів за підрозділами 3.1 і 3.2. Переможець за даними розділом визначається за більшою сумою серед усіх територіальних громад, які беруть участь у конкурсі, і отримує 1 місце і т. д.

4. Розділ «Організаційні заходи з розвитку спорту»

4.1. Наявність цільової комплексної програми розвитку спорту територіальної громади на 2021-2023 рр., створеної відповідно до змісту показників Положення про обласний конкурс «Найкраща спортивна громада». Копія такої програми має бути у ТО ВФСТ «Колос» – 20 балів

4.2. Створення чи наявність ДЮСШ та забезпечення умов для її роботи - 20 балів

4.3. Створення чи наявність спортивного клубу (іншої спортивної комунальної установи) та забезпечення умов для його роботи – 20 балів

Підсумки за розділом – вираховується сума балів за підрозділами 4.1, 4.2 і 4.3. Переможець за даними розділом визначається за більшою сумою серед усіх ОТГ, які беруть участь у конкурсі, і отримує 1 місце і т. д.

5. Розділ «Масова фізкультурно-спортивна і фізкультурно-оздоровча робота»

5.1. Відсоток залучених дітей та юнацтва (школярів з 1 по 11 клас) до занять спортом (не менше ніж два рази на тиждень) від загальної кількості дітей даної вікової групи, які мешкають на території громади. Для підтвердження подається список цих дітей, із зазначенням видів спорту і прізвищ тренерів - за найвищий % серед громад 1 бал, за друге місце – 2 бали і т. д.

5.2. Відсоток від загальної кількості сільських мешканців, залучених до занять фізичною культурою та спортом. Для підтвердження подається список дорослих старше 18 років - за найвищий % серед громад 1 бал, за друге місце – 2 бали і т. д.

5.3. Кількість залучених спортсменів у проведених спортивно-масових заходах на території громади, що підтверджується протоколами змагань і звітами головних суддів – за найвищий % серед громад 1 бал, за друге місце – 2 бали і т. д.

5.4. Кількість спортсменів, що прийняли участь в змаганнях за програмою обласних сільських спортивних ігор (ОССІ), що підтверджується таблицею ОССІ, яку веде ТО ВФСТ «Колос» - за найвищий % серед громад 1 бал, за друге місце – 2 бали і т. д.

5.5. Місця, зайняті збіркою громади, у Спартакіаді серед збірних команд територіальних громад на звання «Краща спортивна громада _____ області», що підтверджується таблицею ОССІ – за найвище місце серед громад 1 бал, за друге місце – 2 бали і т. д.

5.6. Місця, зайняті збіркою громади, у Спартакіаді на звання «Краще спортивне село» – за найвище місце серед громад 1 бал, за друге місце – 2 бали і т. д.

Підсумки за розділом – вираховується сума балів за підрозділами 5.1 – 5.6 серед усіх громад. Переможець за даним розділом визначається за найменшою сумою балів серед усіх територіальних громад, які беруть участь у конкурсі, і отримує 1 місце і т. д.

6. Розділ «Розвиток результативного спорту і підготовка спортивних резервів»

Підготовлено впродовж року з числа мешканців громади:

6.1. Спортсменів І розряду, що підтверджується завіреною копією наказу про присвоєння спортивного звання – 1 бал за кожну особу

6.2. Кандидатів у майстри спорту, що підтверджується завіреною копією наказу про присвоєння спортивного звання – 5 балів за кожну особу

6.3. Майстрів спорту, що підтверджується завіреною копією наказу про присвоєння спортивного звання – 20 балів за кожну особу

6.4. Успіхи мешканців громади у Всеукраїнських та Міжнародних змаганнях, що підтверджується завіреною копією протоколу змагань (нарахування очок згідно рейтингу Міністерства молоді і спорту України з олімпійських та неолімпійських видів спорту Наказ № 530 від 7.07.2020)

Наявність команд з ігрових видів спорту, які виступають в:

6.5. Аматорських лігах України – 20 балів

6.6. У другій лізі першостей України – 50 балів

6.7. У першій лізі першостей України – 100 балів

Підсумки за розділом – вираховується сума балів за підготовку спортсменів. Переможець за даним розділом визначається за більшою сумою серед усіх ОТГ, які беруть участь у конкурсі, і отримує 1 місце і т. д.

Визначення місць територіальних громад за підсумками обласного конкурсу

1. За перемогу в окремому розділі (відповідно до розписаних умов нарахування очок) громаді нараховується стільки балів, скільки громад взяли участь у підведенні підсумків обласного конкурсу «Найкраща спортивна громада» і подали відповідні матеріали. Наприклад, якщо таких громад-учасниць виявилось 25, то за перше місце у розділі територіальна громада отримує 25 підсумкових балів.

2. Підсумкове місце громад, які прийняли участь в обласному конкурсі «Найкраща спортивна громада» визначається за сумою підсумкових балів за розділами 1 – 6 Положення про конкурс. Переможцем визначається громада, яка має найбільшу суму (тобто здобула високі підсумкові місця за окремими розділами). Територіальна громада, яка має наступну суму підсумкових балів, займає друге місце і т. д. визначаються місця громад, які взяли участь в обласному конкурсі.

3. Зауваження щодо встановлення переможців Конкурсу згідно Стандарту:

- переможницею обласного Конкурсу може бути визнана лише та територіальна громада, яка отримала бали не менше ніж за п'ятьма з шести вказаних розділів Положення про обласний конкурс;

- у випадку встановлення комісією про проведення обласного конкурсу «найкраща спортивна громада» факту подачі від територіальної громади неправдивої інформації, вона усувається від участі у цьому Конкурсі на два наступні роки.

Бібліографія

1. ДСТУ ISO 9000:2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів : (ISO 9000:2015, IDT). – На заміну ДСТУ ISO 9000:2007 ; надано чинності 2016–07–01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – V, 45 с.

2. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги : (ISO 9001:2015, IDT). – На заміну ДСТУ ISO 9001:2009 ; надано чинності 2016–07–01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – IX, 22 с.

3. ДСТУ ISO 9004:2018 (ISO 9004:2018. IDT) Управління якістю. Якість організації. Настанови щодо досягнення сталого успіху. – На заміну ДСТУ ISO 9004:2012; ДСТУ ISO 9004-2-96; ДСТУ ISO 9004-3-98; ДСТУ ISO 9004-4-98 ; надано чинності 2020–01–01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2018. – VII, 82 с.

4. ДСТУ ISO 19011:2019. Настанови щодо здійснення аудитів систем управління (ISO 19011:2018, IDT). – На заміну ДСТУ ISO 1911:2012; надано чинності 2021–01–01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2020. – V, 34 с.

5. Международная Хартия физического воспитания и спорта. Принята Генеральной Конференцией ООН 21 ноября 1978 года. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_350#Text.

6. ISO 18091:2019(en) Quality management systems – Guidelines for the application of ISO 9001 in local government. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:18091:ed-2:v1:en>.

7. Vass Z, Boronyai Z, Csanyi T. European Framework of Quality Physical Education. European Physical Education Association, 2018. 24 p.

РЕГІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ
«Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг
територіальної громади»

Зміст

1. Вступ і сфера застосування стандарту
2. Документи, з урахуванням яких розроблений стандарт
3. Основні терміни та визначення
4. Планування та проведення заходів з покращення фізкультурно-спортивних послуг населенню громади
 - 4.1. Визначення головних наявних проблем
 - 4.2. Здійснення процедури бенчмаркінгу
 - 4.3. Цілі і політика громади щодо надання фізкультурно-спортивних послуг
 - 4.4. Індикатори оцінювання вихідного стану, що враховується при розробці середньострокової програми розвитку фізичної культури і спорту
 - 4.5. Встановлення існуючих ускладнень і переваг населення у видах занять фізичною культурою і спортом
 - 4.6. Зміст діяльності з впровадження системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг населенню громади
 - 4.7. Визначення процесів розвитку фізичної культури і спорту
5. Аналізування і рекомендації щодо подальшого вдосконалення фізкультурно-спортивних послуг
- Додаток 1. Маркери для здійснення процедури бенчмаркінгу розвитку фізичної культури і спорту в громадах
- Додаток 2. Індикатори оцінювання вихідного стану фізичної культури і спорту в громаді

Бібліографія

1. Вступ. Сфера застосування стандарту

Система управління якістю (СУЯ) це один із способів постійного вдосконалення організації за рахунок підвищення якості усіх видів її діяльності всіма співробітниками. Це сукупність всіх аспектів, включаючи різноманітні ресурси, персонал, організаційну структуру тощо, які впливають на якість кінцевих фізкультурно-спортивних послуг (ФСП). А у визначенні «система управління якістю» головний акцент роблять не на понятті «якість», а на «управлінні». Тож система спрямована не лише на контроль за якістю послуг, але головно на управління (організацією, послугами) в цілому, тобто на усі процеси, від яких залежить, які впливають на якість відповідних послуг.

Вимоги до системи управління якістю ФСП висуваються для того, щоб їх користувачі, суб'єкти і надавачі ФСП були впевнені в здатності органу місцевого самоврядування (ОМС) ефективно надавати послуги тривалий час, за який можуть змінюватися або з'являтися нові співробітники, відбуватись несприятливі події, але це не повинно позначатися на якості послуг.

Мета регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» (далі – Стандарт) полягає в тому, щоб сформувати цілісне, системне уявлення про розвиток фізичної культури і спорту (ФКіС) в громадах і, як результат, шляхи підвищення рівня ФСП населенню різних категорій, а також активізувати зусилля відповідних суб'єктів управління на всіх рівнях громади.

Стандарт містить основні принципи, терміни, цілі, зміст політики і необхідний склад індикаторів досягнення цілей, які дозволяють оцінити рівень і спрямовувати діяльність суб'єктів управління громади на покращення ФСП.

Розроблений і внесений кандидатом наук з фізичного виховання та спорту, доцентом, доцентом кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури Т. І. Дорофєєвою.

Питання, що включені до Стандарту, складають суть розвитку ФКіС на місцевому рівні та відображають очікування суспільства щодо ФСП на даний час. Але оскільки вони разом з умовами, в яких знаходяться громади, постійно змінюються, положення Стандарту, склад і кількісне вираження індикаторів розвитку ФКіС в громадах теж підлягають періодичному уточненню, що має відбуватись і з цим стандартом, який відноситься до категорії внутрішніх.

Стандарт розроблений для застосування в діяльності посадових осіб місцевого самоврядування територіальних громад, а виконання вимог стандарту є добровільним.

Стандарт призначений:

- для формування політики, цілей і програми дій суб'єктів, а саме посадових осіб місцевого самоврядування і активу територіальних громад, у сфері фізичної культури і спорту (ФКіС);
- створення умов для забезпечення раціонального обсягу рухової активності, а саме такого обсягу, який забезпечує зміцнення здоров'я та підвищення професійної працездатності населення;
- самооцінювання і моніторингу діяльності у сфері надавання населенню громади фізкультурно-спортивних послуг;
- встановлення відповідності діяльності громади з надавання ФСП даному Стандарту;
- складання звітів громади щодо стану розвитку ФКіС, інформування населення та інших заінтересованих сторін про відповідність діяльності у сфері фізичної культури і спорту даному Стандарту.

Стандарт може також слугувати основою для складання збірок досвіду про кращі практики надавання ФСП у громадах регіону та України в цілому.

2. Документи, з урахуванням яких розроблений стандарт

Цей Стандарт для забезпечення належної якості фізкультурно-спортивних послуг в умовах громад розроблено згідно керівних принципів, зафіксованих у документах відомих міжнародних організацій.

Діяльність усіх країн світу у питаннях освіти, фізичного розвитку, дозвілля та спорту підпорядкована «Міжнародній Хартії фізичного виховання і спорту», затвердженою Генеральною конференцією Організації об'єднаних націй. Стаття 1 Хартії має назву «Заняття фізичним вихованням і спортом – основне право кожної людини». Тобто в рівній мірі це право торкається як населення міст, так і сільської місцевості. У пункті 3.1 Хартії визначено, що програми фізичного виховання і спорту повинні розроблятися відповідно до потреб та індивідуальних особливостей учасників, а також організаційних, культурних, соціально-економічних та кліматичних умов кожної країни. Причому, пріоритет повинен надаватися тим групам суспільства, які знаходяться в несприятливому становищі. А у пункті 5.3 Хартії зазначено, що до планів міського будівництва і сільського благоустрою мають бути включені

довгострокові потреби в спорудах, обладнанні і інвентарі для фізичного виховання і спорту з урахуванням можливостей, що надаються природним навколишнім середовищем поселень.

Міжнародні стандарти ISO серії 9000, які використані при розробці даного Стандарту, розроблено для сприяння організаціям, незалежно від їх типу та чисельності працівників, у впровадженні та забезпеченні функціонування ефективних систем управління якістю (СУЯ). ISO 9000 подає основоположні поняття, принципи та словник термінів стосовно СУЯ та забезпечує основу для інших стандартів на СУЯ. Цей Стандарт призначено допомогти користувачу зрозуміти основоположні поняття, принципи та терміни стосовно управління якістю, щоб він був у змозі результативно і ефективно запровадити СУЯ та реалізувати цінність інших стандартів на СУЯ.

ISO 9001 установлює вимоги до системи управління якістю, якщо організація потребує продемонструвати свою здатність: постійно постачати фізкультурно-спортивні послуги, які задовольняють вимоги замовника, а також застосовні законодавчі та регламентувальні вимоги; створювати можливості для підвищення задоволеності замовника; враховувати ризики і можливості, пов'язані із середовищем і цілями організації; демонструвати відповідність встановленим вимогам до системи управління якістю. Встановлені в стандарті ISO 9001 вимоги до системи управління якістю доповнюють існуючі, встановлені державою вимоги щодо надавання ФСП. У стандарті ISO 9001 використано процесний підхід, елементами якого є цикл «Plan–Do–Check–Act» (PDCA) («Плануй–Виконуй–Перевірй–Дій») та ризик-орієнтоване мислення.

Цикл PDCA дає змогу організації забезпечувати впевненість у тому, що її процеси адекватно забезпечені ресурсами та керовані і що можливості для поліпшування визначено та реалізовано. Ризик-орієнтоване мислення дає змогу організації визначати чинники, які можуть спричиняти небажане відхилення її процесів та її системи управління якістю від запланованих результатів щодо ФСП, аби встановлювати запобіжні заходи контролю для мінімізації негативних впливів і максимального використання можливостей, по мірі їх виникнення

ISO 9004 містить настанови щодо досягнення сталого успіху. ISO 19011 – рекомендації щодо здійснення аудиту систем управління. ISO 18091 – настанови суб'єктам місцевого самоврядування щодо розуміння СУЯ відповідно до вимог ISO 9001, щоб задовольняти потреби та очікування замовників/громадян та всіх інших відповідних заінтересованих сторін послідовним наданням їм продуктів і послуг. Комплексний характер цієї системи є важливим чинником для забезпечення того, щоб всі сфери діяльності суб'єкта місцевого самоврядування мали визначений рівень надійності. Разом із стандартами ISO серії 10000 вони формують узгоджену серію стандартів на системи управління якістю послуг.

У міжнародному стандарті ISO 18091 подається детальний опис семи принципів управління якістю із акцентуванням на їх доречності для органів місцевого самоврядування:

- орієнтація на замовника/громадянина: орган місцевого самоврядування існує, щоб обслуговувати своїх замовників, тобто своїх громадян. Тому потреби та очікування громадян мають бути пріоритетними у планах і програмах органів місцевого самоврядування;
- лідерство: найвище керівництво органу місцевого самоврядування має сформувати бачення та спрямувати всіх кого це стосується, у тому числі посадових осіб і волонтерів, на досягнення цілей та виконання завдань, які відповідають потребам і очікуванням замовників/громадян;

- **задіяність персоналу:** весь персонал має бути залучено до процесів ОМС, охоплюючи добровільних учасників і громадян, які беруть участь у діяльності ОМС. Залучений персонал має бути повністю відданий та емоційно прив'язаний до організації, її цілей та завдань. Він працює з ентузіазмом і пишається своєю роботою. Цей принцип передбачає забезпечення на постійній основі високого рівня мотивації;

- **процесний підхід:** логічна структура та підхід до діяльності ОМС мають ґрунтуватися на процесах, які описують такі елементи, як бачення та довгострокові плани, а також щоденну діяльність ОМС у певних сферах;

- **вдосконалення:** для ОМС важливо підтримувати дієвість та шукати нові можливості для вдосконалення своїх процесів і підвищення задоволеності своїх замовників/громадян;

- **прийняття рішення на підставі фактичних даних:** використання фактів і результатів аналізування даних має забезпечити підґрунтя для вдосконалення системи управління якістю та її процесів;

- **керування взаємовідносинами:** ОМС має звертати увагу на те, як він відноситься до замовників/громадян, зовнішніх постачальників і партнерів, а також звертати увагу на горизонтальні та вертикальні взаємовідносини.

Національні стандарти ДСТУ ISO серії 9000 є ідентичними міжнародним стандартам. Так, стандарт ДСТУ ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги» встановлює вимоги до СУЯ, якщо організація: потребує показати свою здатність постійно надавати продукцію та послуги, які задовольняють вимоги замовника та застосовні законодавчі й регламентувальні вимоги; зорієнтована на підвищення задоволеності замовника завдяки результативному застосовуванню системи, зокрема процесів поліпшування системи та забезпечування відповідності вимогам замовника та застосовним законодавчим і регламентувальним вимогам. Усі вимоги цього стандарту є загальними, вони призначені для застосування будь-якою організацією, незалежно від її типу чи розміру, а також від продукції, яку вона постачає, та послуг, які вона надає.

Підхід, що базується на застосуванні систем управління якістю, спонукає організації аналізувати вимоги користувачів, визначати процеси, які сприяють отриманню продукції/послуг, прийнятих для замовника, і забезпечувати постійний контроль цих процесів. Система управління якістю може бути основою для безупинного вдосконалення, яке дозволяє збільшити ймовірність підвищення задоволеності користувачів та інших заінтересованих сторін. Вона дає організації та її замовникам упевненість у її спроможності поставляти продукцію/послуги, які постійно відповідають вимогам.

3. Основні терміни та визначення

Бенчмаркінг (еталонне оцінювання, англ. Benchmarking) – порівняльний аналіз на основі еталонних показників як процес визначення, розуміння та адаптації існуючих прикладів ефективного функціонування організації з метою поліпшення власної роботи. Аналіз включає в себе два процеси: оцінювання і зіставлення. Зазвичай за зразок приймають «кращі» результати для виявлення організацією/громадою можливих способів вдосконалення її власних продуктів/послуг і методів досягнення. Таким чином, самооцінка є ключовим елементом процесів стратегічного планування розвитку організації.

Замовник (customer) – тут особа, яка є споживачем, кінцевим користувачем наданої фізкультурно-спортивної послуги.

Задоволеність замовника (customer satisfaction) – сприйняття замовником ступеня виконання його вимог. Претензії замовників є звичайно показником низького рівня задоволеності споживача послуги, але їхня відсутність необов'язково свідчить про високий рівень вдовolenення замовника. Навіть якщо вимоги замовника було узгоджено з ним та виконано, це ще не є неодмінною гарантією високого рівня задоволеності замовника.

Користувач фізкультурно-спортивних послуг (далі – користувач) – фізична особа незалежно від ознак раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального статусу, яка відвідує фізкультурно-оздоровчі, спортивні заняття або заняття з фізкультурно-спортивної реабілітації.

Моніторинг повноти, якості та ефективності надання фізкультурно-спортивних послуг (далі – моніторинг) – постійний чи періодичний перегляд діяльності працівників суб'єкта, що надає послуги, з метою оцінювання поточних результатів, виявлення недоліків, визначення проблем і надання рекомендацій для їх усунення.

Надавач фізкультурно-спортивних послуг (далі – надавач послуг) – фахівець/працівник суб'єкта сфери фізичної культури і спорту, який безпосередньо проводить фізкультурно-оздоровчі заходи, фізкультурно-спортивну реабілітацію або підготовку спортсменів до змагань з видів спорту, визнаних в Україні.

Раціональний обсяг рухової активності – такий обсяг рухової активності, який забезпечує зміцнення здоров'я та підвищення професійної працездатності.

Система управління якістю (quality management system) – тут система управління, яка спрямовує та контролює діяльність громади щодо якості фізкультурно-спортивних послуг.

Суб'єкт, що надає послуги, – фізична або юридична особа, яка здійснює свою діяльність у сфері фізичної культури і спорту.

Сфера фізичної культури і спорту – у вживанні даного терміну в контексті громади – включає усі ті елементи, аспекти діяльності, які разом утворюють цілісне явище цієї області культури на конкретній території.

Розвиток фізичної культури і спорту – цілеспрямовані, комплексні і взаємно пов'язані зусилля, спрямовані на покращення стану функціонування сфери фізичної культури і спорту.

Фізкультурно-спортивна послуга (ФСП) – результат функціонування сфери фізичної культури і спорту в частині задоволення відповідної потреби населення; її якість визначається рівнем розвитку фізичної культури і спорту. Організація та проведення суб'єктами сфери фізичної культури і спорту фізкультурно-оздоровчої діяльності, фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю або підготовки спортсменів до змагань з видів спорту, визнаних в Україні.

Якість (quality) – ступінь, до якої сукупність власних характеристик ФСП задовольняє вимоги споживача послуги. Термін «якість» можна вживати з такими прикметниками, як погана, добра або відмінна.

4. Планування та проведення заходів з покращення фізкультурно-спортивних послуг населенню громади

4.1. Визначення головних наявних проблем

Серед найбільш поширених в громадах, є наступні проблеми, які мають бути подолані в процесі планування упровадження СУЯ ФСП. Їх усунення як раз і є метою стратегічного планування розвитку ФКіС і, як результат, покращення фінансування, матеріально-технічної

бази та організаційної структури фізичної культури і спорту на відповідних територіях. Зазвичай, це:

- низький рівень професійної підготовки керівників і усього кола тих фахівців громади, які мають впроваджувати демократичні зміни в управлінні сферою фізичної культури і спорту на рівні її виконавчих органів в цілому;
- не сформованість довгострокової політики в управлінні територіями та комунальним майном в частині сфери розвитку фізичної культури і спорту;
- низький рівень залучення активної частини громадян до участі у процесі розвитку фізичної культури в територіальній громаді;
- недосконалість механізмів і слабка результативність комунікації у процесі розвитку фізичної культури і спорту між керівництвом, представниками громади та владними структурами регіону і країни;
- консерватизм та небажання змін з боку частини інструкторів з фізичної культури, інших фахівців сфери, їх недостатня компетентність, негативна позиція, легковажне ставлення до правового порядку з боку «старих» кадрів;
- недостатня взаємодія між органами місцевого самоврядування і мешканцями, громадськими організаціями, нагальна потреба у підвищенні ефективності роботи в процесі залучення громадян до розв'язання місцевих проблем спорту та контролюючої функції громади щодо дій місцевої влади.

Окрім вказаних, в кожній громаді має бути проаналізований існуючий стан і, можливо, виявлені інші проблеми розвитку фізичної культури і спорту.

4.2. Здійснення процедури бенчмаркінгу

Стан фізичної культури і спорту в кожній з громад є суттєво різним і знаходиться ближче до одного з двох умовних полюсів. На одному існує лише нормативно визначене фізичне виховання в закладах дошкільної і шкільної освіти, а на іншому - окрім фізичного виховання дітей та юнацтва у закладах освіти, створені умови та організоване залучення різних верств населення до «Спорту для всіх», а також відповідні організаційні умови і налагоджена систематична підготовка талановитої молоді як перспективного спортивного резерву тощо (таких громад поки що суттєва меншість). Тож у кожній з громад має бути свій горизонт зони найближчого розвитку, який реалізується у формі середньострокового планування розвитку фізичної культури і спорту. Такі уявні горизонти пропонується вважати середнім, високим і дуже високим рівнем їх функціонування та розвитку. Процедура бенчмаркінгу полягає в тому, що при розробці програми розвитку фізичної культури і спорту, кожна з громад бере до уваги і застосовує ті маркери, які вона впродовж наступних років використає у зоні свого найближчого розвитку (Додаток 1 Стандарту).

4.3. Цілі і політика громади щодо надання фізкультурно-спортивних послуг

Цілі щодо вдосконалення ФСП - це бажаний стан, досягти якого в перспективі намагається громада. Значення цілей визначається тим, що кожна організація, і сфера фізичної культури і спорту не є винятком, існує заради досягнення суспільно-важливого результату, а цілі дозволяють окреслити його і довести інформацію про наміри до співробітників і мешканців громади.

Керівництво громади має забезпечити встановлення цілей у сфері якості ФСП на відповідних рівнях, спрямованих передусім на задоволення вимог населення та покращення системи управління. Для цього необхідно, щоб цілі у сфері якості ФСП були вимірні

(Додаток 2). Їх досягнення позитивно впливатиме на якість послуг, результативність та прозорість роботи виконавчих органів, зменшуватиме вірогідність надання неякісних послуг.

Необхідно, також, встановлювати цілі для всіх структурних підрозділів та виконавчих органів громади задля досягнення якості у надаванні ФСП, виконуючи вимоги користувачів, вимоги інших стандартів, законодавства і нормативно-правових документів органу місцевого самоврядування

Основа політики з вдосконалення якості фізкультурно-спортивних послуг має складати чітко сформульоване і доведене до відома громадськості, по-перше, розуміння важливості розвитку сфери в інтересах формування здорового покоління, покращення соціального клімату і дозволяти різних верств населення, що позитивно відіб'ється на покращенні якості життя в громаді. По-друге, готовності керівництва громади приділяти достатню увагу розвитку фізичної культури і спорту, залучаючи для цього потрібні ресурси. По-третє, вдосконалення практики надавання якісних фізкультурно-спортивних послуг стає важливою частиною стратегії і планів розвитку територіальної громади.

Відтак, політика громади має бути спрямована на удосконалення та впровадження ефективних форм залучення різних груп населення до регулярних занять фізичною культурою і спортом; залучення дітей, підлітків і молоді до регулярних занять фізичною культурою і спортом до відсотків від загальної кількості учнівської молоді; підвищення якості роботи у дитячо-юнацькому спорті, системі відбору обдарованих осіб до резервного спорту; створення умов для розвитку індивідуальних здібностей спортсменів на етапах багаторічної підготовки; створення умов для занять спортом неповносправним дітям та дорослим різних груп інвалідності; збереження існуючої мережі об'єктів і закладів фізичної культури і спорту, ефективне їх використання та будівництво сучасних спортивних споруд; покращення стану матеріально-технічної бази зі спортивно-масової роботи; фізкультурно-оздоровча робота з ветеранами; висвітлювання роботи кращих колективів фізичної культури сіл громади, а також проведеної роботи з організації різноманітних спортивних змагань в регіональних та всеукраїнських засобах масової інформації.

У зв'язку з тим, що клієнт орієнтованість і процесний підхід основні складові управління якістю ФСП, головний виклик успішного впровадження СУЯ полягає у зміні парадигми управління з функціональної до процесної. І потребує від державних службовців і фахівців громади зміни пріоритету з самовизначення «громада-виробник» ФСП на нову «громадянин-користувач».

Крім цього, рекомендовано розробити та прийняти «Етичний кодекс посадових осіб та інших органів громади», який має визначати такі принципи діяльності посадових осіб та інших органів громади, як принцип іміджу та авторитету, гуманізму, неупередженості та рівності, законності та професіоналізму. Має містити, також, окремі положення про правила етичної поведінки посадових осіб щодо своїх колег та щодо користувачів послуг, їхню відповідальність за недотримання правил, визначених у цьому кодексі.

4.4. Індикатори оцінювання вихідного стану, що враховується при розробці середньострокової програми розвитку фізичної культури і спорту

Розробці середньострокової програми передуює підготовка довідки про розвиток фізичної культури і спорту в громаді на даний час. Пропонується структура індикаторів довідки, яка відповідає змісту показників Стандарту «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада» (Додаток К).

Безпосередня розробка програми розвитку фізичної культури і спорту, що забезпечує цілі розвитку, пропонується за схемою, поданою у Додатку 2.

4.5. Встановлення існуючих ускладнень і переваг населення у видах занять фізичною культурою і спортом

Використовуються дані анкетування мешканців громади про наявність проблем та ускладнень, які заважають поширенню фізкультурно-спортивних послуг, а також встановлюють переваги мешканців різних населених пунктів щодо занять різними видами фізичної активності. Програма розвитку фізичної культури і спорту має бути спрямована на створення умов найбільш повного задоволення фізкультурно-спортивних потреб населення.

4.6. Зміст діяльності з упровадження системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг населенню громади

У процесі впровадження СУЯ ФСП керівництвом громади мають бути реалізовані такі заходи із залученням причетних фахівців, які надалі позитивно відіб'ються також на інших соціальних сферах:

- проведено навчання посадових осіб місцевого самоврядування та активу територіальної громади про сучасні методи управління якістю згідно з вимогами стандарту ISO 9001:2015, зокрема, цикл тренінгів-консультацій із залученням представників громадських організацій, ЗМІ;
- визначені у ході проведеного анкетування очікування населення громади, у розрізі населених пунктів, щодо ФСП, які мають надаватись;
- розроблено середньострокову програму розвитку фізичної культури і спорту, як складову стратегії розвитку громади, котра доведена до відома, обговорена і доопрацьована за участі активних представників громади;
- у середньостроковій програмі встановлюються основні стандарти якості відповідно до змісту Додатку 2 щодо підтримки та безпосередньої реалізації фізкультурно-спортивних послуг, які будуть надаватись в громаді;
- розроблені вимоги та схеми до аналізу впровадження даного Стандарту щодо кадрового, матеріально-технічного, організаційного та інформаційного забезпечення відповідно до стану виконання середньострокової програми;
- впроваджено систему електронного управління та документообігу, що дозволяє автоматично реєструвати вхідну-вихідну кореспонденцію, звернення громадян щодо фізичної культури і спорту, вести діловодство, і, таким чином, мінімізувати «людський фактор» у впорядкуванні надавання таких послуг;
- запроваджено практику щорічних внутрішніх аудитів (див. розділ 5 Стандарту, а саме пропоновану схему оцінювання CAF), згідно з якою оцінку функціонування системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг здійснює голова громади на підставі звіту уповноваженого з цих питань (керівника відповідного відділу). Для цього має скликатись спеціальна нарада за участю голови громади, його заступників, керівників відділів. Уповноважений з якості представляє звіт про результати аудитів, інформацію від замовників послуг (населення громади) про рівень їх задоволеності, аналізує заяви громадян, стан реалізації запобіжних і коригувальних дій та пропонує зміни, що можуть позитивно вплинути на поліпшення діяльності.

4.7. Визначення процесів розвитку фізичної культури і спорту

Згідно з визначенням, яке подається у ДСТУ ISO 9000:2015, «процес – сукупність взаємопов'язаних або взаємо дійних робіт, що використовують входи для створення запланованого результату». Будь який процес ОМС ініціюється потребою (запитом) громадянина-споживача/замовника і реалізується через сукупність дій, які використовують/перетворюють входи (внески/ресурси) за певною методикою/процедурою, для отримання результату – виходу, що очікується у вигляді продукції або послуги. Процесом можна вважати сукупність різних видів діяльності, для якої «на вході» використовуються один або більше видів ресурсів, і в результаті цієї діяльності на «виході» створюється продукт (тут – фізкультурно-спортивна послуга), що становить цінність для користувача.

Для управління процесом необхідно призначити відповідального за виконання процесу та за його результат, який буде здійснювати управління процесом (зазвичай, керівник того відділу громади, який опікується ФСП). Він має бути наділений відповідними повноваженнями, володіти ресурсами, необхідними для виконання і розвитку процесу. Керівник процесу може визначати нові під процеси, утворювати ресурси, залучати кадри, змінювати параметри процесу, перерозподіляти заплановані фінанси. Отже, керівник процесу – це та посадова особа чи колегіальний орган управління, що має у своєму розпорядженні ресурси, необхідні для виконання процесу, і несе відповідальність за його результат.

Вхідними даними для керівника процесу є інформація від підлеглих про хід та результати роботи складових процесу, плани та стратегічні цілі, що встановлює керівник організації/громади для процесу надавання ФСП.

Вихідні дані – інформація управлінського характеру, яку керівник процесу передає своїм підлеглим (управлінські рішення, розпорядження тощо), а також звітність щодо процесу, яку він передає вищому керівництву громади для аналізу результативності процесу і діяльності в цілому.

Керівник процесу, крім повноважень, повинен володіти знаннями про специфіку, структуру, послідовність виконання процесу, постійно вивчати досвід інших для прийняття найбільш ефективних управлінських рішень. Щодо процесів надання послуг, то він повинен піклуватися про якість та своєчасність надання ФСП, зниження витрат (часу та фінансів) на отримання запланованого результату, контактувати з їх споживачами, вести моніторинг задоволеності споживачів для своєчасного прийняття управлінських рішень.

Основними, які організують відповідні відділи та безпосередньо інструктори з фізичної культури, є наступні процеси, що *забезпечують створення умов для надавання ФСП*:

- планування розвитку сфери фізичної культури і спорту в громаді, а також щорічних різноманітних фізкультурно-спортивних заходів;
- сприяння навчанню у спеціалізованих закладах вищої фізкультурної освіти випускників шкіл, забезпеченню кадрами (працевлаштуванню та закріпленню фахівців на посадах у сфері фізичної культури і спорту);
- залучення та опцадливе використання фінансових коштів на сферу фізичної культури і спорту;
- збереження та модернізація існуючої, створення нової сучасної та утримання наявної спортивної бази;

- вдосконалення організаційної структури сфери фізичної культури і спорту шляхом створення ДЮСШ або їх відділень, спортивних клубів тощо і налагоджування їхньої діяльності відповідно до потреб населення у ФСП;

- формування, заохочення та підтримка фізкультурно-спортивного активу, у т. ч. громадських тренерів для спортивних секцій і клубів по інтересах, суддів з видів спорту тощо;

- сприяння впровадженню зарубіжного досвіду, а також досвіду кращих громад у частині фізкультурно-спортивної роботи;

- висвітлювання роботи у сфері фізичної культури і спорту у ЗМІ, поширення у такий спосіб бренду громади;

- співробітництво і взаємодія з суміжними фахівцями, районними та обласними фізкультурно-спортивними організаціями;

- підготовка запланованих зібрань, написання звітів та аналітичних записок про стан фізкультурно-спортивної роботи тощо.

Основними процесами безпосереднього надавання ФСП в громадах, є:

- інформування та пропаганда занять фізичною культурою і спортом, а також методична підтримка мешканців громади щодо їх самостійних занять;

- створення та сприяння діяльності спортивних секцій, клубів за інтересами мешканців фізкультурно-спортивної спрямованості;

- проведення фізкультурно-спортивних занять (у спортивних секціях, фізкультурно-оздоровчих групах), методичне керівництво клубами по інтересах;

- підготовка та проведення різноманітних фізкультурно-спортивних заходів, включаючи змагання та свята в громаді;

- забезпечення участі представників громади в районних, обласних та інших змаганнях;

- дотримання правил охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки у процесі фізкультурно-спортивних занять.

Для кожного процесу у ході надавання ФСП потрібно визначити:

- хто є замовником – це може бути внутрішній замовник (структурний підрозділ, громадянин, який отримує послугу) або зовнішній замовник (районні, обласні всеукраїнські структури, що проводять відповідні заходи);

- якими є основні входи до процесу – інформація, правові вимоги, політика органу влади, матеріали, енергія, людські та фінансові ресурси;

- якими є бажані виходи – характеристики ФСП, яку має бути надано;

- які засоби контролю потрібні для перевірки процесу та/чи результатів;

- якою є взаємодія з іншими процесами органу самоврядування / громади (виходи з одного процесу переважно є входами до інших процесів).

Ресурси процесу – усі сприяючі фактори (ресурси включають людей, устаткування, матеріали, приміщення і вимоги до виробничого середовища), що споживаються, але не перетворюються у такий стан, щоб стати вихідним потоком, та знаходяться у розпорядженні керівника процесу. Ресурс процесу – матеріальний чи інформаційний об'єкт, що постійно використовується для здійснення процесу, але не є входом процесу.

Для поліпшення керованості процесу доцільно розбити його на мережу під процесів. Для того, щоб не ламати існуючу в органі місцевого самоврядування організаційну структуру, під процеси бажано виділяти у рамках підрозділів (служб, відділів), але це не є

обов'язковим, тому що не завжди можливо. Відповідальним за виконання кожного під процесу призначається посадова особа підрозділу, найчастіше це керівник підрозділу, в якому виконується під процес, який складається з певної кількості дрібніших робіт (дій) і входить як окрема складова до загального процесу.

Визначені процеси органу самоврядування та структурних підрозділів у ході надання фізкультурно-спортивних послуг бажано описати.

Керівництво громади повинно визначити типи документів, які будуть розроблятися при побудові системи якості, та їх структуру. Зокрема може бути прийняте рішення про застосування методів графічного представлення процесів (у вигляді блок-схем) або текстового описання чи таблиці і т. ін.

5. Аналізування і рекомендації щодо подальшого вдосконалення фізкультурно-спортивних послуг

Процес внутрішнього аудиту забезпечує керівництво ОМС інформацією про ступінь, у який СУЯ задовольняє вимоги, а також про її результативність у досягненні цілей і задоволеності вимог замовників/громадян. Важливо, щоб найвище керівництво сприяло утвердженню культури випереджувального (про активного) внутрішнього аудиту, а не націленого на обвинувачування в будь-яких проблемах.

Проведення внутрішніх аудитів має відбуватися на основі рекомендацій щодо проведення внутрішнього аудиту, ведення записів та вимоги щодо кваліфікації аудиторів детально наведено у ДСТУ ISO 19011:2019.

«Відповідність» – це виконання вимоги. Невідповідність, у свою чергу, – це невиконання встановленої вимоги. Для того щоб усунути причину потенційної невідповідності або іншої потенційно небажаної ситуації, виконують запобіжні дії. Якщо в рамках СУЯ виявлені проблеми (невідповідності, виявлені при аудитах; недосагнення встановлених цілей; порушення інструкцій, збільшення скарг і звернень споживачів тощо), необхідно проводити детальний аналіз причин їх виникнення.

Невідповідності можуть бути пов'язані з недоліками в документації та у планах, недостатньою кваліфікацією або мотивацією персоналу. Важливо, щоб аналіз був спрямований на з'ясування дійсних причин невідповідності, а не на пошук і покарання винуватців. Після того, як причини встановлені, повинні бути визначені і реалізовані заходи для їх усунення – коригувальні дії.

Дії керівництва ОМС та активу територіальної громади щодо подальшого вдосконалення фізкультурно-спортивних послуг можуть ґрунтуватися на основних положеннях європейської моделі самооцінювання «Загальна схема оцінювання» (Common Assessment Framework, CAF).

Основою імплементації моделі CAF є самооцінка організації, що розуміється як відправна точка для всебічного процесу вдосконалення. Хоча CAF, насамперед, зосереджується на оцінці ефективності та результативності системи управління, щоб зробити можливим удосконалення діяльності, кінцевою метою моделі є сприяння належному врядуванню (Good Governance).

CAF має на меті стати каталізатором процесу всеохопного вдосконалення ОМС. Метою є надання кращих послуги громадянам, оскільки впровадження CAF сприяє підвищенню якості послуг для замовників/користувачів, а отже, задоволенню громадян. Модель підтримує ОМС для того, щоб:

1. Запроваджувати культуру досконалості.
2. Поступово реалізувати логіку PDCA (PLAN, DO, CHECK, ACT), яка є основою стандартів ISO на системи управління.
3. Здійснити процес самооцінювання з метою отримання всебічної перевірки організації.
4. Здійснити діагностику, яка виявить сильні сторони та сфери вдосконалення, що допомагає визначити заходи щодо вдосконалення.

Додаток Л.1

Маркери для здійснення процедури бенчмаркінгу розвитку фізичної культури і спорту в громадах

Умовному середньому рівню функціонування та розвитку спорту в ОТГ притаманна наявність окремої Програми розвитку фізичної культури і спорту на середньостроковий період (від двох до п'яти років). Програма цього рівня орієнтована на створення головно організаційних передумов щодо впровадження СУЯ фізкультурно-спортивних послуг для тієї частини громад, де розвиток спорту ще не отримав достатньо потужного імпульсу. Для них цей рівень є лише початком комплексних і тривалих дій, спрямованих на суттєве покращення існуючого стану з надавання фізкультурно-спортивних послуг.

Середній рівень функціонування та розвитку спорту в ОТГ, безумовно, відзначає наявність якісної Програми розвитку фізичної культури і спорту на середньостроковий період, але в ній передбачені заходи, на виконання яких спрямовуються головно ресурси даної ОТГ у межах видатків, передбачених в її щорічних бюджетах. Тобто мова йде головно про традиційні, зазвичай обмежені, джерела фінансування, недостатні для дійсного розвитку спорту.

Крім того, до розвитку спорту варто почати залучати кошти спонсорів і можливості фермерів. Так, у Семенівській громаді Чернігівської області домовились, що 1 грн. з 1 гектара орної землі ті щороку віддають на потреби спорту. Цим шляхом йшли при утворенні міжколгоспного спортивного клубу «Колос» Нікопольського району на Дніпропетровщині ще за часів СРСР.

Високий рівень функціонування та розвитку спорту в ОТГ, безумовно, відзначає наявність якісно підготовленої Програми розвитку фізичної культури і спорту на середньостроковий період. Але в ній вже намічені заходи та джерела фінансування, більш масштабні для успішного розвитку спорту.

Програму високого рівня функціонування та розвитку спорту в ОТГ має відзначати включення питань залучення також інших джерел фінансування (спонсорів, меценатів, надавачів грантів тощо) за участю вже спеціально створених Центрів з фандрейзингової діяльності. У тому числі для залучення можливостей Державного фонду регіонального розвитку та з інших джерел.

Дуже високий рівень функціонування та розвитку спорту відзначає наявність не лише якісно підготовленої Програми розвитку фізичної культури і спорту на середньостроковий період і досвіду фандрейзингової діяльності, що забезпечив залучення значних додаткових грошових коштів на реалізацію проектів, але й ряд інших маркерів успішного розвитку ФСП. Серед них:

- сформульована і сприйнята значною частиною громади політика в частині потреби розвитку фізичної культури і спорту серед жителів ОТГ;

- наявність як групи штатних фахівців фізичної культури і спорту, окрім посад учителів фізичної культури шкіл (інструкторів з фізичної культури, тренерів), так і громадського активу, який проявляє діяльну зацікавленість у розвитку спорту шляхом активної участі в різних аспектах спортивного життя;

- налагоджені практики співробітництва зі спеціалізованими закладами освіти для направлення на навчання випускників шкіл, які бажають стати фахівцями фізичної культури і спорту;

- участь як спортивних активістів, так і фахівців фізичної культури і спорту в різних формах підвищення кваліфікації (курси, тренінги), а також у відповідних конкурсах (на звання кращого учителя фізичної культури тощо);

- наявність достатньої і сучасної бази для занять фізичною культурою і спортом різних верств населення, включаючи спортивне знаряддя (тренажери, облаштування для занять воркаутом - так званою, «вуличною гімнастикою», спортивної і туристичної форми, спортивного взуття та інвентарю тощо);

- наявність власного спортивного клубу (або ДЮСШ), діяльність яких спрямована на залучення до занять спортом обдарованих дітей і молоді;

- в цілому високий стан розвитку складових системи занять фізичною культурою і спортом, а саме: постановки фізичного виховання в дитячих садках, закладах середньої освіти, інших типах освітніх закладів (за їх наявності), «Спорту для всіх» (у т. ч. можливість занять для осіб середнього і старшого віку), а також підготовки спортивного резерву і, можливо, участь провідних спортсменів і команд у всеукраїнських і міжнародних змаганнях;

- налагоджена система медичного контролю за особами різного віку, які займаються фізичною культурою і спортом, а також надання їм потрібної медичної допомоги у випадку спортивних травм;

- налагоджене співробітництво у питаннях обміну досвідом і взаємної допомоги між спортивними організаціями як в Україні, так і за кордоном;

- проведення на спортивній базі ОТГ районних, обласних і навіть всеукраїнських змагань.

Дуже високому рівню розвитку спорту має бути також притаманне:

- напрацювання зразків інноваційного характеру нового для ОТГ України досвіду розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості;

- залучення провідних фахівців (науковців і досвідчених практиків), включаючи закордонних, що забезпечує гідний рівень реалізованих ініціатив;

- використання здобутків у розвитку фізкультури і спорту для брендингу ОТГ, що сприятиме подальшому розвитку громади та популяризації її успіхів;

- готовність до надання можливості (або запрошення) для проведення наукових досліджень з вивчення здобутого в ОТГ соціально-економічного ефекту від активного розвитку фізичної культури і спорту для доказовості і підтвердження важливості цієї діяльності в сільській місцевості України;

- готовність до узагальнення і поширення власного досвіду у практику інших ОТГ, у тому числі через проведення семінарів для фахівців спорту.

Індикатори оцінювання стану фізичної культури і спорту в громаді

№	Найменування показників
Довідкові відомості	
1.	Фактична кількість жителів у населеному пункті/громаді (тис. чол.)
2.	У т. ч. учнів шкіл (кількість осіб)
3.	У т. ч. учнів ліцеїв і коледжів (кількість осіб)
4.	У т. ч. студентів закладів вищої освіти (кількість осіб)
ПОКАЗНИКИ, ЩО ВРАХОВУЮТЬСЯ	
1. Розділ «Фінансові кошти, залучені та використані на розвиток спорту»	
1.1	Фінансові кошти самої громади, виділені та освоєні на розвиток спорту (% від бюджету громади)
1.2	Фінансові кошти, залучені з інших джерел та освоєні на розвиток спорту (% від бюджету громади)
1.3	Витрачено коштів для проведення змагань на території громади (% від бюджету громади)
2. Розділ «Забезпечення сприятливих матеріально-технічних умов розвитку спорту»	
2.1	Плавальні басейни 25 м.
2.2	Спортивні комплекси площею 2784 і більше м ²
2.3	Спортивні комплекси площею до 2784 м ²
2.4	Стадіони з легкоатлетичними доріжками з синтетичним покриттям і футбольним полем, а також з місцями для глядачів
2.5	Спортивні зали площею 450 м ² і більше із допоміжними приміщеннями
2.6	Футбольні поля стандартного розміру з місцями для глядачів
2.7	Спортивні зали площею до 450 м ² із допоміжними приміщеннями
2.8	Спортивні майданчики (міні-футбольні поля, тенісні корти, баскетбольні і волейбольні майданчики) із синтетичним покриттям
3. Розділ «Забезпечення спортивними кадрами»	
3.1	Кількість інструкторів з фізичної культури і спорту (тренерів) зі спеціальною освітою, що введені до штатних розписів сільських і селищних рад на території громади
3.2	Кількість мешканців громади – випускників шкіл, які поступили на навчання до закладів вищої освіти за спеціальністю «Фізична культура і спорт»
4. Розділ «Організаційні заходи з розвитку спорту» ¹	
4.1	Наявність цільової комплексної програми розвитку спорту в громаді на 2021-2023 рр.
4.2	Створення ДЮСШ та забезпечення умов для її роботи
4.3	Створення спортивного клубу та забезпечення умов для його роботи
5. Розділ «Масова фізкультурно-спортивна і фізкультурно-оздоровча робота»	
5.1	Відсоток залучених дітей та юнацтва (школярів з 1 по 11 клас) до занять спортом у поза навчальний час
5.2	Відсоток від загальної кількості сільських мешканців, окрім учнів шкіл, залучених до занять фізичною культурою та спортом
5.3	Кількість залучених спортсменів у проведених спортивно – масових заходах на території громади
5.4	Кількість спортсменів, що прийняли участь в змаганнях за програмою Обласних сільських спортивних ігор
5.5	Місія, зайняті збірною громади, у Стартакіаді серед збірних команд громад на звання «Найкраща спортивна громада області»
5.6	Місія, зайняті збірною громади, у Стартакіаді на звання «Краще спортивне село області»
6. Розділ «Розвиток результативного спорту і підготовка спортивних резервів»	
6.1	Підготовлено спортсменів I розряду
6.2	Підготовлено кандидатів у майстри спорту України
6.3	Підготовлено майстрів спорту України
Продовження додатку Л.2	
6.4	Успіхи мешканців громади у Всеукраїнських та Міжнародних змаганнях (оцінюються згідно діючого Рейтингу Міністерства молоді та спорту України з олімпійських і неолімпійських видів спорту)
6.5	Наявність команд з ігрових видів спорту в аматорських лігах України
6.6	Наявність команд у другій лізі першостей України
6.7	Наявність команд у першій лізі першостей України

Примітка: ¹При розробці середньострокової програми розвитку до розділу «Організаційні заходи з розвитку спорту» вносять маркери, включені до Додатку 1 даного Стандарту, а також відомі заходи, що вже позитивно зарекомендували себе у розвитку фізичної культури і спорту в інших ОТГ.

Бібліографія

1. ДСТУ ISO 9000:2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів : (ISO 9000:2015, IDT). – На заміну ДСТУ ISO 9000:2007 ; надано чинності 2016–07–01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – V, 45 с.
2. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги : (ISO 9001:2015, IDT). – На заміну ДСТУ ISO 9001:2009 ; надано чинності 2016–07–01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – IX, 22 с.
3. ДСТУ ISO 9004:2018 (ISO 9004:2018. IDT) Управління якістю. Якість організації. Настанови щодо досягнення сталого успіху. – На заміну ДСТУ ISO 9004:2012; ДСТУ ISO 9004-2-96; ДСТУ ISO 9004-3-98; ДСТУ ISO 9004-4-98 ; надано чинності 2020–01–01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2018. – VII, 82 с.
4. ДСТУ ISO 19011:2019. Настанови щодо здійснення аудитів систем управління (ISO 19011:2018, IDT). – На заміну ДСТУ ISO 1911:2012; надано чинності 2021–01–01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2020. – V, 34 с.
5. CAF 2020. Common Assessment Framework. The European model for improving public organisations through self-assessment. URL: <https://www.eipa.eu/wp-content/uploads/2019/11/CAF-2020.pdf>
6. ISO 18091:2019(en) Quality management systems – Guidelines for the application of ISO 9001 in local government. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:18091:ed-2:v1:en>.

РЕГІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ

**«Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і
селищних рад, об'єднаних територіальних громад»**

ПЕРЕДМОВА

Регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад області» визначає загальні вимоги до планування й організації підвищення кваліфікації та стажування інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад області.

Нормативні посилання:

- Закон України «Про вищу освіту» 01.07.2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37,38. Ст. 2004;
 - Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікації» від 23.10.2011, № 1341;
 - Постанова Кабінету Міністрів України «Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 26.04.2015, №266.
 - Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Київ : Ленвіт, 2006. 35с.
- Відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:
- післядипломну освіту здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ;
 - педагогічні і науково-педагогічні працівники підвищують кваліфікацію та проходять стажування в Україні і за кордоном;
 - об'єднана територіальна громада забезпечує підвищення кваліфікації та стажування інструкторів фізичної культури не рідше одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати;
 - результати підвищення кваліфікації та проходження стажування враховуються: під час проведення атестації працівників; під час укладення трудового договору; посади інструкторів, які підвищують кваліфікацію або проходять стажування з відривом від виробництва, на цей період можуть заміщуватися іншими особами на умовах строкового трудового договору (контракту).

Підвищення кваліфікації та стажування проводиться на підставі договорів, що укладаються між громадою та закладом вищої освіти.

Громада - замовник забезпечує навчання слухачів не рідше, ніж один раз на п'ять років зі збереженням середньої заробітної плати. У разі навчання з відривом від основного місця роботи слухачі мають право на гарантії і компенсації, передбачені законодавством України.

Фінансування витрат, пов'язаних з післядипломною освітою здійснюється за кошти бюджету громади, не заборонених законодавством України, а також за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

Регіональний стандарт поширюється на усі громади конкретної області і застосовується у діяльності територіальної організації ВФСТ «Колос».

1. Терміни та їх визначення

Післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її знань, умінь і навичок на основі здобутої раніше вищої освіти (спеціальності) та практичного досвіду.

Підвищення кваліфікації, як складова післядипломної освіти, це підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набуття нових знань і вмінь у межах професійної діяльності або галузі знань.

Слухач це особа, яка отримує додаткові чи окремі освітні послуги, у тому числі за програмами післядипломної освіти.

Стажування (складова післядипломної освіти) – набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків певної професійної діяльності або галузі знань, що входить до змісту діяльності інструктора фізичної культури.

2. Цілі підвищення кваліфікації (стажування) та політика його реалізації у сфері фізичної культури і спорту

Забезпечення рівня професійної кваліфікації інструкторів, необхідного і достатнього для сучасного інформаційно-методичного забезпечення усіх видів діяльності, визначених Стандартом 3 «Інструктор фізичної культури» сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад».

Проведення усіх видів професійної діяльності інструктора фізичної культури згідно Стандарту 3 для забезпечення високої якості фізкультурно-спортивних послуг, що надаються мешканцям громади різного віку.

Реалізація кадрової політики громади за критеріями професійного розвитку інструкторів фізичної культури забезпечується через:

- компетентність цієї категорії фахівців у дорученій сфері діяльності;
- сучасну світоглядну та гуманітарну (культурну та етико-моральну) компетентність науково-педагогічних фахівців;
- участь у дослідженнях з прикладної тематики, що сприяють вдосконаленню якості фізкультурно-спортивних послуг, що надаються;
- здатність до універсального, творчого, соціально-відповідального мислення та загальносистемного уявлення про необхідність впровадження результатів досліджень в контексті світових соціокультурних процесів ;
- використання новітніх навчально-інформаційних технологій у практиці забезпечення високої якості фізкультурно-спортивних послуг;
- знання іноземних мов та їх використання у практиці забезпечення високої якості фізкультурно-спортивних послуг;
- опанування наявними національними надбаннями та кращим закордонним досвідом надавання фізкультурно-спортивних послуг;
- обмін інноваційним досвідом надавання фізкультурно-спортивних послуг громадам України та країн європейського освітнього простору;
- здатність до комунікації, автономності та відповідальності;
- спроможність до роботи в умовах інституціональної відкритості до комунікації з суміжними фахівцями і колегами сфери фізичної культури і спорту;
- поведінка, що базується на науковому світогляді, критичному та незалежному мисленні, культурній відкритості та толерантності, розвиненому почутті власної гідності;
- активний опір корупційним проявам;
- спроможність відтворювати високий ступень психологічної комфортності та успішності у професійній діяльності;

- здатність до патріотичної і моральної успішної професійної та життєвої практичної самореалізації.

3. Завдання підвищення кваліфікації

Забезпечення необхідного рівня комунікації через доказове, зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців фізичної культури і спорту, а також і нефахівців зокрема суміжних спеціалістів і фізкультурно-спортивного активу.

Забезпечення необхідного рівня автономності та відповідальності через: здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах; відповідальність за професійний та педагогічний розвиток; спроможність оцінювати шляхи стратегічного розвитку громади; здатність до подальшого навчання та освіти, які значною мірою є автономними та самостійними.

Забезпечення необхідного рівня фахових компетенцій через: використання законів суспільних і природничих наук про людину; оперування відповідними термінами та поняттями; застосування комп'ютерних технологій для вирішення фахових завдань.

Визначення компетенцій (кола повноважень) фахівців з вищою освітою спеціальності «Інструктор фізичної культури» сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад з урахуванням вимог професійного стандарту.

Визначення результатів навчання (компетентностей) за спеціальністю «Інструктор фізичної культури» сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій завдяки формуванню системи професійних умінь, що дозволяють реалізувати встановлені повноваження фахівця, а також відбору знань, необхідних і достатніх для їх реалізації.

Визначення структури змісту навчання за пропонованою дисципліною (освітнім компонентом), створення і застосування відповідних засобів діагностики рівня сформованості власних дисциплінарних компетенцій.

Використання положень основних нормативних документів з питань розвитку фізичної культури і спорту під час організації та реалізації навчального процесу щодо його кадрового, науково-методичного, матеріально-технічного забезпечення.

Розроблення пропозицій щодо удосконалення процесу надавання фізкультурно-спортивних послуг населенню громад різного віку.

4. Види, форми та строки підвищення кваліфікації та стажування

Навчання інструкторів фізичної культури здійснюється за такими видами:

- довгострокове підвищення кваліфікації та стажування;
- короткострокове підвищення кваліфікації та стажування (семінари, семінари-практикуми, семінари-наради, семінари-тренінги, тренінги, вебінари, «круглі столи» тощо).

Навчання здійснюється відповідно до затвердженого керівником громади-замовника плану за денною, вечірньою, заочною та дистанційною формами навчання. Форми навчання можуть поєднуватись.

Форми навчання встановлюються закладами вищої освіти - виконавцями залежно від складності навчальних програм, їх мети та змісту з урахуванням потреб громад-замовників.

Навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації та

стажування спрямовується на оволодіння, оновлення та поглиблення інструкторами спеціальних фахових, науково-методичних, педагогічних, соціально-гуманітарних, психологічних, правових, економічних та управлінських компетентностей, у тому числі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду надавання фізкультурно-спортивних послуг, що сприяє якісному виконанню своїх посадових обов'язків, розширенню компетенцій.

Навчання за програмами короткострокового підвищення кваліфікації та стажування передбачає комплексне вивчення актуальних наукових проблем галузі фізичної культури і спорту, відповідних нормативно-правових актів, вітчизняного та зарубіжного досвіду, підвищення професійної культури тощо.

Навчальні програми семінарів-тренінгів та тренінгів спрямовані на формування, розвиток та вдосконалення особистісних професійних компетентностей (організаційно-управлінських, творчих, лідерських, комунікативних тощо), підвищення ефективності професійної діяльності в сфері фізичної культури і спорту.

Якщо навчання у ході підвищення кваліфікації здійснюється в громадах, організаціях, на підприємствах, навчальні плани та програми визначаються договором між громадою-замовником і закладом-виконавцем.

Строк навчання слухачів визначається навчальними планами та програмами, обсягом навчального часу (в кредитах ECTS) і встановлюється закладом-виконавцем відповідно до вимог законодавства за погодженням із громадою-замовником залежно від форм та видів навчальних занять.

Строк довгострокового підвищення кваліфікації становить не менше трьох кредитів ECTS. Співвідношення аудиторних занять і самостійної роботи слухачів визначається в межах від однієї третини до двох третин загального обсягу.

Періодичність довгострокового підвищення кваліфікації та стажування устанавлюється громадами-замовниками залежно від потреби, але не рідше ніж один раз на п'ять років.

Строк короткострокового підвищення кваліфікації та стажування – до двох кредитів ECTS. Співвідношення аудиторних занять і самостійної роботи слухачів визначається в межах від однієї до двох третин загального обсягу.

Періодичність короткострокового підвищення кваліфікації устанавлюється громадою-замовником.

Строк стажування інструкторів фізичної культури визначається громадою-замовником з урахуванням обсягу навчальної програми, її цілей та завдань за погодженням з керівником закладу-виконавця і може становити від 6 до 48-ми кредитів ECTS.

5. Планування та організація навчання слухачів

Керівники відділів (зустрічаються назви: сім'ї, молоді та спорту; освіти, культури, молоді, спорту та туризму; культури, молоді та спорту) планують підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури таким чином, щоб раз на п'ять років кожен вказаний фахівець офіційно здійснив таку процедуру.

Вибір форми та строки підвищення кваліфікації та стажування інструкторів визначається керівниками відділів індивідуально для кожного працівника в залежності від рівня його компетентності.

Обробка персональних даних працівників здійснюється відповідно до

Закону України «Про захист персональних даних».

План відділу щодо підвищення кваліфікації на 5 років (Додаток 1) розглядається та затверджується на його засіданні. У кінці кожного календарного року керівник відділу підтверджує список працівників, які повинні проходити підвищення кваліфікації та стажування у наступному календарному році.

Інструктори фізичної культури, які за планом-графіком проходитимуть підвищення кваліфікації та стажування, подають керівнику громади:

- заяву щодо направлення на підвищення кваліфікації за певною формою згідно з Додатком 2;
- підготовлене на підпис направлення на підвищення кваліфікації за формою Додатку 3;
- індивідуальний план підвищення кваліфікації за формою Додатку 4.

Направлення на навчання здійснюється за наказом керівника громади відповідно до плану-графіка підвищення кваліфікації та договору з організацією-виконавцем.

Зарахування на навчання здійснюється за наказом ректора/керівника організації-виконавця на підставі направлення на підвищення кваліфікації (стажування) інструктора фізичної культури. На час навчання працівники забезпечуються гуртожитком, умови проживання у якому зазначаються у договорі про навчання.

Організовує і контролює навчальний процес слухачів директор/декан відповідного інституту/факультету безперервної освіти.

Оплата праці осіб, які залучаються до навчання інструкторів, визначається відповідно до чинного законодавства або договором між громадою-замовником та закладом-виконавцем і не може бути меншим, ніж розмір ставок погодинної оплати праці працівників усіх галузей економіки за проведення навчальних занять.

Навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації спрямовується на оволодіння, оновлення та поглиблення інструкторами спеціальних фахових, науково-методичних, педагогічних, соціально-гуманітарних, психологічних, правових, економічних та організаційно-управлінських компетентностей, у тому числі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду, що сприяє якісному виконанню ними своїх посадових обов'язків, розширенню їх компетенції тощо.

Навчання за програмами короткострокового підвищення кваліфікації (семінарів, семінарів-практикумів, семінарів-нарад, семінарів-тренінгів, тренінгів, вебінарів, «круглих столів» тощо) передбачає комплексне вивчення сучасних та актуальних наукових проблем галузі фізичної культури і спорту, відповідних нормативно-правових актів, вітчизняного та зарубіжного досвіду, підвищення рівня професійної культури тощо.

Навчальні програми семінарів-тренінгів та тренінгів спрямовані на формування, розвиток та вдосконалення особистісних професійних компетентностей (організаційно-управлінських, творчих, лідерських, комунікативних тощо), підвищення ефективності професійної діяльності в галузі фізичної культури і спорту.

Стажування здійснюється з метою формування і закріплення на практиці професійних компетентностей, здобутих у результаті теоретичної підготовки,

щодо виконання завдань і обов'язків на займаній посаді інструктора фізичної культури або посаді вищого рівня, засвоєння вітчизняного та зарубіжного досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на новому, більш високому якісному рівні в межах спеціальності.

Зміст навчальних планів та програм формується з урахуванням галузевої специфіки (фізичної культури і спорту) та наукового спрямування працівників і визначається:

- вимогами суспільства щодо забезпечення об'єднаних територіальних громад висококваліфікованими фахівцями;
- сучасними вимогами щодо форм, методів і засобів професійної діяльності працівників сфери фізичної культури і спорту;
- діючими стандартами вищої освіти;
- досягненнями у напрямках соціальної, психологічної, організаційно-управлінської, економічної, правової, ІТ підготовки тощо.

Навчальні плани та програми довгострокового підвищення кваліфікації затверджує директор/декан інституту/факультету безперервної освіти закладу вищої освіти-виконавця.

Якщо навчання здійснюється в громадах, організаціях, на підприємствах, навчальні плани і програми довгострокового підвищення кваліфікації визначаються громадою, організацією, підприємством-виконавцем.

Навчальний план довгострокового підвищення кваліфікації передбачає аудиторні заняття, самостійну навчальну роботу слухачів та форми проведення підсумкового контролю.

Навчальні плани та програми короткострокового підвищення кваліфікації розробляються структурними підрозділами (кафедрами, відділами тощо), які здійснюють навчання, і затверджуються директором/деканом інституту/факультету безперервної освіти.

Стажування здійснюється за індивідуальним навчальним планом, що розробляється інститутом/факультетом безперервної освіти і затверджується ректором/керівником закладу вищої освіти/організації виконавця.

Форми підсумкового контролю за результатами навчання слухачів визначаються інститутом/факультетом безперервної освіти.

Зміст програм підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури формується з урахуванням цілей та завдань цього Стандарту.

6. Оцінка результатів підвищення кваліфікації та стажування та їх упровадження

Завершення навчання слухачів засвідчує підсумковий контроль і відповідний документ про післядипломну освіту.

Для проведення підсумкового контролю довгострокового підвищення кваліфікації наказом керівника закладу-виконавця створюється атестаційна комісія. До складу атестаційної комісії входять голова та члени – представники закладу-замовника, інституту/факультету безперервної освіти, територіальної організації ВФСТ «Колос»), педагогічні і науково-педагогічні та наукові працівники суміжних закладів вищої освіти, наукових установ тощо.

Забезпечує діяльність атестаційної комісії директор/декан інституту/факультету безперервної освіти.

Підсумковий контроль за результатами довгострокового підвищення кваліфікації здійснюється на підставі оцінки рівня професійних компетентностей слухачів, набутих під час навчання за відповідними навчальними планами та програмами.

На підставі рішення атестаційної комісії інститут/факультет безперервної освіти видає слухачам, які пройшли підсумковий контроль, документ про післядипломну освіту.

При незадовільних результатах підсумкового контролю слухач не раніше ніж через місяць має право на повторне проходження підсумкового контролю за результатами довгострокового підвищення кваліфікації.

При стажуванні форми підсумкового контролю відповідно до навчальної програми стажування визначаються інститутом/факультетом безперервної освіти.

Слухачам, які пройшли стажування, короткострокове підвищення кваліфікації, видається відповідний документ про післядипломну освіту.

Слухачі, які пройшли довгострокове підвищення кваліфікації (стажування), протягом двох тижнів складають звіт про підвищення кваліфікації (стажування) за формою Додатку 5 цього Положення.

Громада, де працює інструктор фізичної культури, на підставі його звіту має прийняти рішення про доцільність впровадження результатів підвищення кваліфікації до змісту її діяльності з розвитку фізичної культури і спорту.

Звіт про підвищення кваліфікації подається у відділ (сім'ї, молоді та спорту; освіти, культури, молоді, спорту та туризму; культури, молоді та спорту) громади, де працює інструктор фізичної культури.

До звіту додаються:

- копія посвідчення про підвищення кваліфікації (стажування);
- виписка з протоколу засідання відділу щодо впровадження результатів підвищення кваліфікації за формою Додатку 6.

Копії документів про післядипломну освіту зберігаються в особовій справі інструктора фізичної культури і використовуються для підготовки звіту про проведеної роботу за результатами календарного року.

Контроль за виконанням планів відповідних відділів з підвищення кваліфікації та стажування інструкторів фізичної культури здійснює відділ кадрів апарату громади.

Додаток М.1

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні фахівців відділу,
протокол № _____
від «___» _____ 20__ р.

ПЛАН
підвищення кваліфікації (стажування) фахівців відділу
на 20__ - 20__ роки

№ з/п	Прізвище, ініціали	Посада	Рік останнього підвищення кваліфікації (стажування)	Запланований строк підвищення кваліфікації (стажування)	Форма післядипломної освіти (підвищення кваліфікації, стажування)
1.	Іваненко В.П.	Інструктор фізичної культури	2016	2021	Підвищення кваліфікації

Завідувач відділу _____ підпис

ПІБ

Додаток М.2

Зразок заяви щодо направлення на підвищення кваліфікації (стажування)

Голові територіальної громади
ПІБ
інструктора фізичної культури
Іваненка В.П.

ЗАЯВА

Прошу направити мене для підвищення кваліфікації до Харківської державної академії фізичної культури з «___» _____ 2021 р. по «___» _____ 2021 р. відповідно графіка підвищення кваліфікації (стажування) працівників відділу _____.

Цілі підвищення кваліфікації:

1. Опанування методиками вивчення думки мешканців громади щодо проблем та подальшого розвитку фізичної культури і спорту.
2. Опанування сучасними підходами щодо вдосконалення матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
3. Опанування сучасними підходами до роботи з кадрами (спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту випускників шкіл, координація діяльності вже працюючих фахівців, формування і взаємодія з фізкультурно-спортивним активом).
4. Сприяння створенню та координація діяльності фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).

Копія плану підвищення кваліфікації (стажування) фахівців відділу на 20__ - 20__ роки додається.

Дата

Підпис _____

Іваненко В.П.

Додаток М.3

Зразок направлення
на підвищення кваліфікації (стажування) до Харківської державної академії
фізичної культури

НАПРАВЛЕННЯ
на підвищення кваліфікації інструктора фізичної культури
Іваненка Валерія Павловича,
який працює у _____ громаді Харківської області.
Посада – інструктор фізичної культури.
Освіта вища спеціальна, у 2000 р. закінчив факультет фізичного виховання
Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.
Загальний стаж роботи – 21 рік. На посаді інструктора фізичної культури
громади працює з 2016 року.
Останній раз підвищував кваліфікацію у Дніпропетровському державному
інституті фізичної культури і спорту у 2014 році, працюючи тренером.
Телефон слухача _____.
Прошу зарахувати інструктора фізичної культури Іваненка В.П. з метою
підвищення кваліфікації до Харківської державної академії фізичної культури
у період з «___» _____ 2021 по «___» _____ 2021 р. згідно
графіка підвищення кваліфікації фахівців _____ громади.

Голова громади _____
Підпис _____ ПІБ _____
М.П.

Додаток М.4

Зразок індивідуального плану підвищення кваліфікації (стажування)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач відділом _____
_____ громади
_____ Федоренко М.М.
«___» _____ 2021 р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

підвищення кваліфікації
інструктора фізичної культури _____ громади
Іваненка Валерія Павловича
Строк підвищення кваліфікації з «___» _____ по
«___» _____ 20__ р.

Цілі підвищення кваліфікації:

1. Опанування методиками вивчення думки мешканців громади щодо проблем та подальшого розвитку фізичної культури і спорту.
2. Опанування сучасними підходами щодо вдосконалення матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
3. Опанування сучасними підходами до роботи з кадрами (спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту випускників шкіл, координація діяльності вже працюючих фахівців, формування і взаємодія з фізкультурно-спортивним активом).
4. Сприяння створенню діяльності фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).

Очікувані набуті знання та вміння за період підвищення кваліфікації:

Знання	Вміння
1.Знати методики вивчення думки мешканців громади щодо проблем та подальшого розвитку фізичної культури і спорту.	Вміти використовувати анкетне опитування для вивчення думки мешканців щодо існуючих проблем та напрямків подальшого розвитку фізичної культури і спорту.
2.Продемонструвати знання щодо розробки, застосування авторської анкети та обробити результати отриманих відповідей.	Вміти розробити, застосувати авторську анкету та обробити результати відповідей.
3.Опанувати знаннями про сучасні підходи до вдосконалення в громадах матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.	Вміти підготувати обґрунтовані пропозиції про перспективу подальшого розвитку в конкретній громаді матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
4.Опанувати знаннями про використання позабюджетних коштів на вдосконалення матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.	Вміти підготувати проєкт для запиту позабюджетних коштів для дольової участі у ремонті та будівництві нових спортивних споруд.
5.Знати сучасні підходи в роботі з кадрами (щодо спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту випускників шкіл).	Вміти провести профорієнтацію, заохотити до навчання та сприяти підготовці до вступу на навчання до ЗВО фізкультурно-спортивного профілю.
6.Опанувати сучасні підходи в роботі з кадрами (щодо координації діяльності з іншими фахівцями).	Вміти координувати спільну діяльність з іншими фахівцями у ході проведення фізкультурно-спортивних заходів.
7.Опанувати сучасні підходи в роботі з кадрами (щодо формування і взаємодії з фізкультурно-спортивним активом).	Вміти заохотити активістів до участі у волонтерській діяльності з розвитку фізичної культури і спорту.
8.Знати методику сприяння створенню фізкультурно-спортивних закладів	Вміти дієво сприяти створенню фізкультурно-спортивних закладів

комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).	комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).
9.Знання щодо забезпечення координації діяльності з фізкультурно-спортивними закладами комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).	Вміти забезпечувати координацію з фізкультурно-спортивними закладами комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів) у ході фізкультурно-спортивних заходів.

Завдання індивідуального плану розглянуто та затверджено на засіданні
Відділу _____ «__» _____ 20__ року,
протокол № _____.
Слухач _____ Іваненко В.П.

Додаток М.5

Зразок звіту про підвищення кваліфікації (стажування)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Перший проректор з науково-педагогічної
діяльності Харківської державної академії
фізичної культури

_____ ПІБ
«__» _____ 20__ р.

ЗВІТ

про підвищення кваліфікації інструктора фізичної культури Іваненка Валерія
Павловича з урахуванням вимог професійного стандарту

Цілі підвищення кваліфікації:

1. Опанування методиками вивчення думки мешканців громади щодо проблем та подальшого розвитку фізичної культури і спорту.
2. Опанування сучасними підходами щодо вдосконалення матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
3. Опанування сучасними підходами до роботи з кадрами (спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту випускників шкіл, координація діяльності вже працюючих фахівців, формування і взаємодія з фізкультурно-спортивним активом).
4. Сприяння створенню діяльності фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).

Строк підвищення кваліфікації: з «__» _____ 20__ р. по «__»
_____ 20__ р. відповідно до наказу від «__» _____ 20__ р., № ____.

Завдання стажування:

- 1.Знати методики вивчення думки мешканців громади щодо проблем та подальшого розвитку фізичної культури і спорту.
- 2.Продемонструвати знання щодо розробки, застосування авторської анкети та обробити результати отриманих відповідей.
- 3.Опанувати знаннями про сучасні підходи до вдосконалення в громадах матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
- 4.Опанувати знаннями про використання позабюджетних коштів на вдосконалення матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
- 5.Знати сучасні підходи в роботі з кадрами (щодо спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту випускників шкіл).
- 6.Опанувати сучасні підходи в роботі з кадрами (щодо координації діяльності з іншими фахівцями).
- 7.Опанувати сучасні підходи в роботі з кадрами (щодо формування і взаємодії з фізкультурно-спортивним активом).
- 8.Знати методику сприяння створенню фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).
- 9.Знання щодо забезпечення координації діяльності з фізкультурно-спортивними закладами комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).

Результати підвищення кваліфікації. Були сформовані вміння:

- 1.Використовувати анкетне опитування для вивчення думки мешканців щодо існуючих проблем та напрямків подальшого розвитку фізичної культури і спорту.
- 2.Розробити, застосувати авторську анкету та обробити результати відповідей.
- 3.Підготувати обґрунтовані пропозиції про перспективу подальшого розвитку в конкретній громаді матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
- 4.Підготувати проєкт для запиту позабюджетних коштів для дольової участі у ремонті та будівництві нових спортивних споруд.
- 5.Провести профорієнтацію, заохотити до навчання та сприяти підготовці до вступу на навчання до ЗВО фізкультурно-спортивного профілю.
- 6.Координувати спільну діяльність з іншими фахівцями у ході проведення фізкультурно-спортивних заходів.
- 7.Заохотити активістів до участі у волонтерській діяльності з розвитку фізичної культури і спорту.
- 8.Дієво сприяти створенню фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).
- 9.Забезпечувати координацію з фізкультурно-спортивними закладами комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів) у ході фізкультурно-спортивних заходів.

Таким чином, цілі та завдання підвищення кваліфікації реалізовано Іваненком В.П. в повному обсязі.

Документ, що підтверджує підвищення кваліфікації Іваненком В.П.

назва, серія, номер, дата видачі документу, назва закладу, що видав документ

Директор інституту/факультету безперервної освіти

ПІБ

Додаток М.6

Зразок витягу з засідання відділу за результатами підвищення кваліфікації (стажування).

ВИТЯГ

з протоколу засідання відділу _____
 _____ громади
 від «___» _____ 20__ р.

Присутні:

Слухали: звіт інструктора фізичної культури Іваненка В.П. про проходження підвищення кваліфікації.

Виступили:

Ухвалили:

Вважати за доцільне використати набуті Іваненком В.П. знання та вміння у ході подальшого розвитку фізичної культури і спорту в _____ громаді відповідно до змісту поданого ним звіту і набутих компетентностей.

Завідувач відділу

ПІБ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РОБОТИ
У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ»**

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	017 Фізична культура і спорт
Спеціалізація	Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад
Кваліфікація	магістр фізичної культури і спорту за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад»

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
протокол № 14 від 23 грудня 2021 р.

Голова Вченої ради

 В. Мулик

Освітня програма вводиться в дію
протокол № 2 від 21 лютого 2022 р.

Ректор В. Мулик

Розроблено проектною групою Харківської державної академії фізичної культури за спеціальності 017 - Фізична культура і спорт у складі:

Дорофєєва Тетяна Іванівна – доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, керівник проектної групи;

Боднар Анастасія Сергіївна – завідувач кафедри менеджменту фізичної культури Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, членкиня проектної групи;

Масляк Ірина Павлівна – професор кафедри теорії та методики фізичного виховання, Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор, членкиня проектної групи;

Стадник Світлана Олександрівна - доцент кафедри менеджменту фізичної культури Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, членкиня проектної групи.

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

Афанасьєв Сергій Миколайович – перший проректор з науково-педагогічної роботи, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор;

Сергієнко Ніна Анатоліївна – начальник відділу культури, спорту та молоді Циркунівської громади Харківського району, Харківської області.

Стандарт розглянуто схвалено та рекомендовано до внесення в програму роботи на засіданні вченої ради Харківської державної академії фізичної культури, 15 квітня 2021 р., протокол № 2.

Фахову експертизу проводили:

Путятіна Галина Миколаївна – проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент.

Джим Віктор Юрійович – декан факультету магістратури, заочного навчання та підвищення кваліфікації, Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, заступник підкомісії;

Ананченко Костянтин Володимирович - кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, начальник Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації.

1. Профіль освітньо-професійної програми

1. Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Харківська державна академія фізичної культури Факультет магістратури, заочного навчання та підвищення кваліфікації Кафедра менеджменту фізичної культури
Ступінь вищої освіти та кваліфікація мовою оригіналу	Магістр Магістр фізичної культури і спорту за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад»
Офіційна назва програми	«Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах»
Тип диплому та обсяг освітньо-професійної програми	Диплом магістра одиночний 90 кредитів ЄКТС, термін навчання – 1 рік і 4 місяці
Кваліфікація в дипломі	Магістр фізичної культури і спорту за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад»
Наявність акредитації	
Цикл/рівень	НРК України – 7 рівень; FQ-EHEA – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень
Передумови	Наявність ступеня бакалавр. Вимоги до результатів навчання осіб, які можуть розпочати навчання за ОПП, визначаються у програмах вступних випробувань з урахуванням вимог до результатів навчання, встановлених Стандартом вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії ОПП	
Інтернет-адреса постійного Розміщення опису ОПП	https://khdafrk.edu.ua
2. Мета освітньо-професійної програми	
Забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців в галузі освіти зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в процесі професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту на рівні територіальних громад, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю проблем та невизначеністю умов професійної діяльності; здатних до проведення дослідницької діяльності та застосування інновацій	
3. Характеристика освітньо-професійної програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність)	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт
Орієнтація освітньо-професійної програми	Освітньо-професійна програма прикладної спрямованості. Практична діяльність фахівців сфери фізичної культури і спорту, зокрема в організації фізкультурно - оздоровчої та спортивної діяльності, що базується на використанні новітніх технологій управління суб'єктів сфери фізичної культури і спорту

Основний фокус ОПП	ОПП зорієнтовано на формування професійного світогляду, цілісної системи знань та загальних й професійних компетентностей для здійснення педагогічної, дослідницької, тренерської, організаційної діяльності в сфері фізичної культури і спорту, зокрема передбачає застосування системно-функціонального підходу до практичної діяльності в контексті предметно-професійних, комунікативних, комерційних, аналітико - рефлексивних та іміджево-презентативних здібностей. Ключові слова: фізична культура і спорт, управління, організація, персонал, управлінське рішення, фізкультурно-спортивна послуга
Особливості ОПП та її унікальність	Освітньо-професійна програма узгоджується з пріоритетами Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, планами роботи Міністерства Молоді та спорту України, а також соціальної Програми розвитку фізичної культури і спорту , молодіжних ініціатив та формування здорового способу життя у Харківській області на 2019 - 2023 роки. Системний та комплексний підхід до напрямків, методів, засобів підготовки інструкторів (за змістом діяльності - керівників) сфери фізичної культури і спорту в сільській місцевості. Застосування сучасних технологій підготовки інструкторів та контролю за ефективністю їх діяльності. Високий (достатній) рівень практичної підготовки забезпечується участю здобувачів вищої освіти на відповідній базі практик (у структурі територіальних організацій Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос», провідних з точки розвитку спорту об'єднаних територіальних громад та ін.) із залученням провідних фахівців галузі, які мають досвід організаційно-управлінської роботи і роботи на керівних посадах. Передбачено формування компетентностей і програмних результатів навчання, пов'язаних із підготовкою здобувачів освіти до управлінської та підприємницької діяльності в ринкових умовах та відповідно до запитів суспільства. Освітньо-професійна програма передбачає максимальне сприяння формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувача. Програмою передбачено можливість дуальної освіти.
4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Працевлаштування випускників рекомендовано на посади, кваліфікаційні вимоги яких передбачають наявність ступеня магістра. Тренувальна, організаційна, проектна, управлінська, науково-педагогічна, сервісна діяльність у сфері фізичної культури і спорту. Випускники спроможні обіймати посади, кваліфікаційні вимоги яких передбачають наявність ступеня магістра, у суб'єктах господарювання, які здійснюють такі види економічної діяльності (за КВЕД ДК 009:2010): 72.20 Дослідження й експериментальні розробки у сфері

	суспільних і гуманітарних наук; 85.42 Вища освіта; 85.51 Освіта у сфері спорту та відпочинку; 93.11 Функціонування спортивних споруд; 93.12 Діяльність спортивних клубів; 93.13 Діяльність фітнес-центрів; 93.19 Інша діяльність у сфері спорту; 93.29 Організування інших видів відпочинку та розваг; 94.99 Діяльність інших громадських організацій.
Подальше навчання	Здобуття освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти
5. Викладання та оцінювання	
Навчання та оцінювання	Освітній процес здійснюється на засадах академічної доброчесності та ґрунтується на студентоцентрованому, проблемному, системному, компетентнісному, міждисциплінарному підходах. Викладання відбувається у вигляді лекцій, практичних занять, семінарів, презентацій, практики, консультацій з викладачами, виконання завдань із самопідготовки (інформаційних пошуків, аналітичних, творчих робіт). Методи навчання: інтерактивні (тренінги, ділові ігри, «кейс-стаді», мозковий штурм та ін.), проблемно-пошуковий, інформаційнорецептивний у т.ч.(аудіо, відео-технології).
Оцінювання та атестація	Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною (рейтинговою) шкалою ЕКТС (ECTS) , національною 4 -х бальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вербальною («зараховано», «незараховано») системами. Види контролю: поточний, тематичний, підсумковий, самоконтроль. Поточний та тематичний контроль: усне та письмове опитування; тестові завдання в т.ч. комп'ютерне тестування, презентації, реферативні звіти, виступи із доповіддю на практичних (семінарських) заняттях; експрес-контроль; перевірка виконання самостійних робіт, індивідуальних завдань. Семестровий контроль: заліки та екзамени з урахуванням накопичених протягом семестра балів, захист практики. Атестація проводиться у формі складання державного іспиту та захисту кваліфікаційної роботи.
6. Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати завдання дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної культури і спорту
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК6. Здатність розробляти проекти та управляти ними. ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті

Спеціальні компетентності (СК)	СК1. Здатність до критичного осмислення проблем у сфері фізичної культури і спорту, оригінального мислення та проведення досліджень. СК2. Здатність розробляти та реалізовувати інноваційні проекти у сфері фізичної культури і спорту. СК3. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти. СК4. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері фізичної культури та спорту, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів. СК5. Здатність розв'язувати проблеми у сфері фізичної культури та спорту у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності. СК6. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної професіоналізації у сфері фізичної культури і спорту. СК7. Здатність планувати, організовувати та здійснювати самостійні наукові дослідження з проблем фізичної культури і спорту. СК8. Здатність впроваджувати у практичну діяльність результати наукових досліджень, спрямованих на вирішення прикладних завдань у сфері фізичної культури і спорту. СК9. Здатність усвідомлювати принципи професійної та академічної етики і необхідність їх дотримання. Фахові компетентності спеціалізації СК 10. Здатність використовувати сучасний інструментарій теорії управління та маркетингу у сфері фізичної культури і спорту. СК 11. Здатність проектувати діяльність (бізнес-план створення та розвитку, ефективна комунікація, підприємливість) фізкультурно-спортивної організації та управляти нею в умовах динамічного ринку або в сільській місцевості. СК 12. Здатність структурувати проблеми та аналізувати результати діяльності фізкультурно-спортивної організації, зіставляти їх із факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, ухвалювати управлінські рішення та забезпечувати умови їх реалізації. СК 13. Здатність орієнтуватися у законах ринку фізкультурно-спортивних послуг, методах маркетингових досліджень для побудови маркетингової стратегії розвитку фізкультурно-спортивної організації у сільській місцевості. СК 14. Здатність до визначення прогностичних показників надання послуг, аналізу поведінки споживачів і конкурентів СК. 15. Здатність приймати та реалізовувати управлінські

	рішення у сфері фізичної культури та спорту
7. Програмні результати навчання	
Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти (програмні результати навчання)	ПРН.1. Аналізувати особливості, протиріччя та перспективи розвитку сучасної сфери фізичної культури і спорту, критично осмислювати проблеми у галузі та на межі галузей знань. ПРН. 2. Приймати ефективні рішення щодо вирішення проблем у сфері фізичної культури та спорту, генерувати та порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та ресурсні потреби ПРН. 3. Вільно обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проєктів у сфері фізичної культури та спорту державною та іноземною мовами усно і письмово. ПРН. 4. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань фізичної культури та спорту до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. ПРН.5. Розробляти і викладати спеціалізовані навчальні дисципліни у закладах вищої освіти. ПРН.6. Відшуковувати необхідну інформацію у науковій літературі, базах даних, інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію. ПРН.7. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення, методи статистичного аналізу даних для розв'язання складних задач фізичної культури та спорту. ПРН.8. Організовувати ефективну роботу колективу, спрямовану на досягнення визначених цілей з урахуванням економічних, правових та етичних аспектів. ПРН.9. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проєкти, спрямовані на розв'язання проблем інноваційного характеру сфери фізичної культури і спорту, а також дотичні до неї міждисциплінарні проєкти. Програмні результати навчання спеціалізації ПРН10. Використовувати у практичній діяльності знання з теорії управління; демонструвати знання основних теорій мотивації, лідерства та влади для вирішення управлінських завдань у фізкультурно-спортивній діяльності, уміння використовувати різні способи вирішення конфліктних ситуацій, що виникають у спортивній організації. ПРН11. Здійснювати стратегічний, поточний та оперативний контроль за діяльністю організації, структурних підрозділів та персоналу. ПРН12. Демонструвати знання концепцій, функцій, видів, інструментів маркетингу та показувати навички підготовки й обґрунтування маркетингового забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності. ПРН13. Формувати підходи щодо прийняття управлінських рішень у складних і невизначених умовах розвитку сфери фізичної культури і спорту та окремих спортивних організацій із застосуванням SWOT-аналізу та іншого дослідницького інструментарію ПРН14. Розробляти (самостійно або у складі групи) та

	організовувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту ПРН 15. Знати цілі та завдання фандрейзингу, технологічні, організаційні та економічні аспекти ведення фандрейзингової діяльності
8. Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Усі науково-педагогічні працівники, залучені до реалізації освітньої складової освітньо-професійної програми мають науковий ступінь та/або вчене звання та є штатними співробітниками ХДАФК. Всі науково-педагогічні працівники мають підтверджений рівень наукової і професійної активності та відповідають Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти
Матеріально- технічне забезпечення	Для здійснення освітньої діяльності ХДАФК має свою матеріально-технічну базу, яка поновлюється паралельно із розвитком і розширенням діяльності академії. Навчальні аудиторії, кабінети та лабораторії забезпечені необхідним устаткуванням і меблями, які відповідають програмі підготовки з дисциплін. Навчальні та навчально-допоміжні приміщення відповідають санітарним нормам та вимогам, державним будівельним нормам України ДБН В2.2-3-97 «Будинки та споруди навчальних закладів» . Забезпеченість навчальних корпусів теплом, водою , газом та електроенергією проводиться централізовано з міських інженерних мереж.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Офіційний веб-сайт Академії https://khdafk.com.ua містить інформацію про освітні програми, навчальну, наукову і виховну діяльність, структурні підрозділи, правила прийому, контакти. Забезпечується вільний доступ до баз даних періодичних фахових наукових видань (в тому числі, англійською мовою) через сайт ХДАФК.
9. Академічна мобільність	
Міжнародна кредитна мобільність	Укладено угоду про академічну співпрацю (проведення сумісних наукових досліджень, конференцій, обмін викладачами, студентами, освітніми програмами) між Харківською державною академією фізичної культури та: - Університетом Економіки у Бидгощі (Польща); - Інститутом фізичної культури в Ченду (Китай); - Академією фізичної культури та спорту імені Анджея Снядецького в Гданське (Польща); - Казахською академією спорту та туризму (Казахстан); - Литовським університетом спорту (Литва); - Лоунським педагогічним університетом (Китай).
Національна кредитна мобільність	Національна кредитна мобільність передбачає: - можливість переведення з інших закладів вищої освіти України за спорідненою спеціальністю та отримання другої вищої освіти; -можливість навчання за кредитно-трансферною системою з обсягом 1 кредит ЄКТС 30 годин, а також можливість навчання та стажування у ЗВО-партнерах.

Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Передбачена можливість навчання іноземних здобувачів вищої освіти

2.Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1.Перелік компонентів освітньо-професійної програми

Код	Компоненти ОПП (навчальні дисципліни, практики)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
1.1. Обов'язкові компоненти (ОК) ОПП			
ОК.1	Сучасна світова філософія	3	екзамен
ОК.2	Практикум із наукової комунікації з іноземної мови	7	залік, екзамен
ОК.3	Системно-інформаційні основи наукових досліджень в фізичній культурі та спорті	5	екзамен
ОК.4	Медико-біологічний супровід програм фізкультурно-оздоровчого та спортивного спрямування	3	екзамен
ОК.5	Методологія та організація наукових досліджень у фізичній культурі та спорті	3	екзамен
ОК.6	Психологія науково-педагогічної діяльності у сфері фізичної культури і спор т у	3	екзамен
ОК.7	Педагогіка вищої школи	3	екзамен
ОК.8	Проектна діяльність у сфері фізичної культури і спорту	3	залік
ОК.9	Науково-дослідна практика	5	д.залік
ОК.10	Науково -педагогічна практика	5	д. залік
ОК.11	Кваліфікаційна робота	5	д.залік
Загальний обсяг обов'язкових ОК		45	
1.2. ООбов'язкові компоненти освітньої програми (цикл спеціалізації)			
ОК.12	Менеджмент та маркетинг у сфері фізичної культури і спорту	6	екзамен
ОК.13	Методологія дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг	6	екзамен
ОК.14	Інформаційно-комунікаційні системи у фізичній культурі і спорті	3	екзамен
ОК.15	Сучасні технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності	3	Залік
ОК.16	Основи фандрейзingu	3	залік
Загальний обсяг ОК компонентів спеціалізації:		21	
Загалом		66	

2. Варіативні компоненти (ВК) ОПП			
ВК.0.1	Інформаційно-комунікаційні системи у фізичній культурі та спорті	4	залік
ВК.0.2	Комп'ютерні навчальні та психо-діагностичні системи	4	залік
ВК.0.3	Інтелектуальна власність у сфері фізичної культури і спорту	4	залік
ВК.0.4	Біомеханічний аналіз рухових дій	4	залік
ВК.0.5	Біомеханічний аналіз рухових дій	4	залік
ВК.0.6	Професійна етика та ефективна комунікація	4	залік
ВК.07	Ринкові відносини і підприємництво у сфері фізичної культури і спорту	4	залік
ВК.08	Реінженірінг бізнес-процесу фізкультурно-спортивної організації	4	залік
ВК.09	Техніка мовлення й культура спілкування	4	залік
ВК.10	Психологічний практикум у фізичній культурі та спорті	4	залік
ВК.11	Психологія спілкування	4	залік
ВК.12	Психологія конфлікту	4	
ВК. 13	Рекреаційні ресурси України	4	залік
ВК. 14	Ергономіка трудових відносин у сфері фізичної культури і спорту	4	залік
ВК. 15	Лідерство та командування у фізичній культурі та спорті	4	залік
ВК. 16	Філософія здоров'я	4	залік
ВК. 17	Системи відновлення та підвищення працездатності в спорті	4	залік
ВК. 18	Івент-менеджмент	4	залік
ВК. 19	Фітнес-технології у підготовці кваліфікованих спортсменів	4	залік
ВК. 20	Позатренувальні та позазмагальні чинники в системі підготовки спортсменів	4	залік
ВК. 21	Теорія системного підходу у професійній діяльності	4	залік
ВК. 22	Моделювання і прогнозування у спортивній діяльності	4	залік
ВК. 23	Комплексні наукові дослідження у спорті	4	залік
ВК. 24	Інноваційні аспекти професійної діяльності	4	залік
ВК. 25	Використання технічних засобів у підготовці спортсменів високої кваліфікації	4	залік
ВК. 26	Логістика у фізичній культурі і спорті	4	залік
Загальний обсяг компонентів за вибором:		24	
Загальний обсяг		90	

Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачає складання екзамену та публічний захист кваліфікаційної роботи.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Атестація здійснюється екзаменаційною комісією відповідно до вимог стандарту вищої освіти після виконання студентом навчального плану та завершується виданням диплому встановленого зразка.

Термін проведення атестації визначається навчальним планом та графіком освітнього процесу.

4. Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

В академії функціонує система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом.
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- 9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення академією якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) в установленому порядку оцінюється Національним агентством із забезпечення якості освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджується Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та міжнародними стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості освіти.

2. Матриця відповідності програмних результатів навчання компонентам освітньо-професійної програми

	ОК.1	ОК.2	ОК.3	ОК.4	ОК.5	ОК.6	ОК.7	ОК.8	ОК.9	ОК.10	ОК.11	ОК.12	ОК.13	ОК.14	ОК.15	ОК.16
ПРН .1	•	•									•	•				•
ПРН .2	•	•														
ПРН .3				•				•							•	•
ПРН .4			•				•					•	•			
ПРН .5			•				•									
ПРН .6				•	•											
ПРН .7				•	•		•						•			
ПРН .8						•	•					•			•	
ПРН .9						•							•	•		
ПРН .10							•	•	•	•						•
ПРН .11									•			•	•			
ПРН .12											•			•	•	
ПРН .13				•	•					•	•		•	•		
ПРН .14	•					•				•						•
ПРН .15		•				•										

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

1. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/l556-18#Text>.
2. Національна рамка кваліфікацій : затверджена постановою Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/l341-2011-%D0%BF/paranl2#nl2>.
3. Національний класифікатор України: Класифікатор професій 003:2010 (На зміну ДК 003:2005); Чинний від 01.11.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-l0#Text>.
4. Національний класифікатор України: Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010; Чинний від з 01.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>.

5. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від «21 »грудня 2017 р. № 1648). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>.

6. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.05.2021 №516. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/05/26/017.Fizychna.kultura.sport-516-mahistr.docx>

7. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248149695>.

8. Закон «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

9. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів. URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.

10. Національний глосарій 2014. URL: <http://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy/Vishaosvita2014tempus-office.pdf>.

11. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. URL: [file:///D:/Users/Dell/Downloads/Rol onskviProcessNewParadigmHE.pdf](file:///D:/Users/Dell/Downloads/Rol%20onskviProcessNewParadigmHE.pdf).

12. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд. URL: [http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok sisitemi zabesp yakosti VO UA 2015.pdf](http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok%20sisitemi%20zabesp%20yakosti%20VO%20UA%202015.pdf)

Рецензія К. В. Ананченко на регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад»

РЕЦЕНЗІЯ

На проект регіонального стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури і спорту для сільських і селищних рад ОТГ» розробленого Дорофєєвою Тетяною Іванівною, к.фіз.вих., доцент Харківської державної академії фізичної культури

На даний час в об'єднаних територіальних громадах працюють близько 800 інструкторів фізичної культури. Але з огляду на те, що утворені 1469 громад, які охоплюють 5-7 і навіть більше населених пунктів з числом мешканців від декількох тисяч, до десятків тисяч населення, будуть достатньо швидко вводитись нові посади інструкторів. Крім цього необхідно враховувати що інструктор фізичної культури повинен мати різноманітні компетентності, зміст яких має бути суттєво розширений після утворення в Україні об'єднаних територіальних громад.

Очевидно, це покличе за собою розв'язання проблеми якісної освіти та підготовки інструкторів рівня магістр, а також створення сучасної системи підвищення їх кваліфікації.

Все це актуалізує потребу у обґрунтуванні та розробці стандарту, який би визначав вимоги до підвищення кваліфікації вказаної категорії фахівців.

Запропонований Дорофєєвою Т.І. стандарт є невід'ємним компонентом для розвитку фізичної культури і спорту в громадах. Існуючі стандарти освіти в Україні, зокрема спеціалізація «Менеджмент фізичної культури і спорту», не в повному обсязі відповідають сучасним вимогам ринку. Це демонструє необхідність створення нового стандарту, який відповідатиме європейським кваліфікаційним рамкам та сучасним потребам. Приклади міжнародних програм, таких як «Спортивний менеджмент та комунікації в спорті» в університеті м. Кьольн, підкреслюють важливість сучасних освітніх підходів. Відповідно, українська практика також має потребу у стандартизації для підвищення кваліфікації інструкторів.

Стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури і спорту для сільських і селищних рад ОТГ» є ключовим, оскільки інструктори виконують не лише педагогічні функції, а й організаційно-управлінську діяльність. Це вимагає розширення їхньої кваліфікаційної характеристики. Створення освітньо-професійної програми (ОПП) «Організація фізкультурно-спортивної роботи територіальних громад» для магістрів є важливим кроком вперед, що дозволяє підготувати спеціалістів з сучасними знаннями.

Крім цього запропонований стандарт враховує багатофункціональність інструкторів, які не лише працюють із громадою, але й взаємодіють з медичними працівниками та іншими фахівцями. Включення до ОПП таких компетенцій, як управління, маркетинг, фандрейзинг та SWOT-аналіз, дозволить розвивати управлінські компетентності інструкторів, що працюють у сільських громадах.

Розробка даного стандарту враховує специфіку діяльності інструкторів, зокрема їхню багатофункціональність та необхідність взаємодії з мешканцями громади, медичними працівниками та іншими фахівцями. Це забезпечить широкий спектр компетенцій, необхідних для ефективної роботи в громадах. Застосування міждисциплінарного підходу, який охоплює аспекти співпраці з фахівцями різних сфер, забезпечуючи комплексний розвиток фізичної культури і спорту в громадах.

Завдяки впровадженню цього стандарту, інструктори зможуть працювати на високому рівні, створюючи нові організаційні структури в громаді, такі як спортивні клуби та дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ), що підвищить доступність та якість послуг для мешканців. Це також сприятиме створенню нових моделей співпраці між інструкторами, місцевими органами влади та громадами.

Резюмуючи вищесказане можна з впевненістю зазначити що, створення і впровадження стандарту «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури і спорту для сільських і селищних рад ОТГ» є критично важливим кроком для забезпечення якості управління фізкультурно-спортивними процесами у громадах. Стандарт має базуватися на європейських і міжнародних підходах, інтегруючи сучасні методи управління, маркетингу та інноваційної діяльності, що дозволить підготувати кваліфікованих фахівців, здатних відповідати сучасним викликам.

Рецензент:

Начальник Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної військової адміністрації, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

К.В. Ананченко

Витяг з протоколу засідання Вченої ради ХДАФК № 14
від 23 грудня 2021 року

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, тел./факс: +38 057 705-23-01
E-mail: office.rector@khdafk.com, веб-сайт: khdafk.kh.ua Код ЄДРПОУ 02928261

23.12.21 № 15
на № _____

ВИТЯГ

з протоколу засідання Вченої ради № 14

від 23 грудня 2021 року

СЛУХАЛИ:

Інформацію проректора з науково-педагогічної роботи Галини Путятіної, яка запропонувала з метою розширення переліку освітніх послуг Академії для запровадження освітньої діяльності, створити з 2022 року проєктні групи для розроблення освітньо-професійних програм другого (магістрського) рівня вищої освіти:

1. «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах» за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт (кафедра менеджменту фізичної культури) – керівник проєктної групи – к.фіз.вих., доц. Дорофєєва Т.І.; члени проєктної групи – Масляк І.П., к.фіз.вих., проф., проф. кафедри теорії та методики фізичного виховання; Бондар А.С., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри менеджменту фізичної культури; Стадник С.О., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри менеджменту фізичної культури.

2. «Фізкультурно-спортивна реабілітація» за акредитованою спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт для здобувачів вищої освіти другого (магістрського) рівня вищої освіти – керівник проєктної групи –

Єфіменко П. Б., кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри фізичної терапії; (гарант освітньо-професійної програми); члени проєктної групи: Рубан Л. А. – завідувач кафедри медичних дисциплін та охорони здоров'я, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент; Літовченко А. В., кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри медичних дисциплін та охорони здоров'я; Гончаров О. Г., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри медичних дисциплін та охорони здоров'я.

УХВАЛИЛИ:

1. Для запровадження освітньої діяльності у 2022 році з метою розширення освітніх послуг у Харківській державній академії фізичної культури затвердити склад проєктних груп для розроблення освітньо-професійних програм другого (магістерського) рівня вищої освіти:

- «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах» за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт (кафедра менеджменту фізичної культури) – керівник проєктної групи – к.фіз.вих., доц. Дорофєєва Т.І.; члени проєктної групи – Масляк І.П., к.фіз.вих., проф., проф. кафедри теорії та методики фізичного виховання; Бондар А.С., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри менеджменту фізичної культури; Стадник С.О., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри менеджменту фізичної культури.

- «Фізкультурно-спортивна реабілітація» за акредитованою спеціальністю 017 Фізична культура і спорт для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти – керівник проєктної групи – Єфіменко П. Б., кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри фізичної терапії; (гарант освітньо-професійної програми); члени проєктної групи: Рубан Л. А. – завідувач кафедри медичних дисциплін та охорони здоров'я, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент; Літовченко

Андрій Вікторович, кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри медичних дисциплін та охорони здоров'я; Гончаров О. Г., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри медичних дисциплін та охорони здоров'я.

2. Проскtnим групам розробити та затвердити з 2022 року освітньо-професійну програму «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах» за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт (кафедра менеджменту фізичної культури) та освітньо-професійну програму «Фізкультурно-спортивна реабілітація» за акредитованою спеціальністю 017 Фізична культура і спорт для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти.

3. У Правилах прийому до Харківської державної академії фізичної культури визначити умови вступу на означені освітньо-професійні програми.

Відповідальні: Галина Путятіна, Ірина Помещикова, Лариса Рубан, Анастасія Бондар.

Вчений секретар

Любов КАРПЕЦЬ

Додаток Н.3

Рішення засідання Вченої ради ХДАФК № 14
від 21 лютого 2022 року

Рішення

Вченої ради Харківської державної академії фізичної культури

від 21 лютого 2022 року, протокол № 2

Питання: Про затвердження освітньо-професійної програми «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах» за акредитованою спеціальністю 017 Фізична культура і спорт для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Заслухавши інформацію проректора з науково-педагогічної роботи Анатолія Губи з означеного питання, Вчена рада ухвалила:

Затвердити освітньо-професійну програму «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах» за акредитованою спеціальністю 017 Фізична культура і спорт для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Голова Вченої ради

Вячеслав МУЛИК

Вчений секретар

Любов КАРПЕЦЬ

Додаток О**Шановний колего!**

Звертаємось до Вас з проханням прийняти участь в експертній оцінці групи розроблених нами стандартів: регіональний стандарт «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада»»;

- регіональний стандарт «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади»;

- регіональний стандарт «Підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад області».

Для цього, просимо ознайомитись з вказаними стандартами (надсилаємо їх окремим файлом), а також дати Ваші відповіді на питання підготовленої анкети (додається).

Прохання надіслану Вам анкету роздрукувати, дати Ваші відповіді на її питання, подати також відомості про експерта в кінці анкети і надіслати нам.

Заздалегідь дякуємо Вам за ознайомлення з нашими науковими розробками, а саме групою стандартів, і можливість отримати Вашу оцінку їхньої якості та важливості для сфери фізичної культури і спорту нашої країни.

АНКЕТА**для опитування експертів щодо системи управління розвитком фізичної культури і спорту в умовах регіону**

Шановний колего, Ви мали змогу докладно ознайомитись з групою розроблених стандартів, метою застосування яких на практиці є суттєве покращення стану розвитку фізичної культури і спорту і якості фізкультурно-спортивних послуг, що надаються населенню в територіальних громадах.

Просимо Вас дати особисту оцінку вказаним науковим розробкам і, для цього, відповісти на подані нижче питання анкети. Можлива відповідь на кожне питання за єдиними критеріями відповідно до шкали від 0 до 4 балів:

- оцінка 0 балів - відповідає твердженню «Важко відповісти»;
- оцінка 1 бал - відповідає твердженню «Ні, не згоден(-а)»;
- оцінка 2 бали - відповідає твердженню «Скоріше не згоден(-а)»;
- оцінка 3 бали - відповідає твердженню «Скоріше згоден(-а)»;
- оцінка 4 бали - відповідає твердженню «Так, згоден(-а)».

Шановний колего, перед тим, як почати відповідати на питання анкети, будь ласка, ознайомтесь спочатку зі змістом усіх блоків 1-6 критеріїв анкети. До відома: у сформульованих питаннях в блоках критеріїв щодо стану і перспектив розвитку фізичної культури і спорту вживаємо скорочене «спорт».

Блок критеріїв оцінювання 1. Стан і потреба у покращенні управління розвитком спорту на місцевому рівні (в областях і територіальних громадах)

№ з/п	Твердження Щодо стану і потреби покращення управління розвитком спорту (цифру, обраного варіанту відповіді обведіть у кружечок)
1.1.	<i>Рівень управління суттєво визначає стан розвитку спорту і якість фізкультурно-спортивних послуг.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
1.2.	<i>Існуючий рівень управління розвитком спорту на місцевому рівні слабкий, явно недостатній.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
1.3.	<i>Існують значні можливості і резерви для покращення управління розвитком спорту на місцевому рівні.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
1.4.	<i>До покращення управління розвитком спорту на рівні регіонів і громад має долучитись спортивна наука.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
1.5.	<i>Впровадження у практику якісних наукових розробок покращить управління спортом у регіонах.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а);

	4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.

Блок критеріїв оцінювання 2. Перспективи використання міжнародних стандартів серії ISO 9000 до вдосконалення управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні

№ з/п	Твердження Щодо використання міжнародних стандартів серії ISO 9000 (цифру, обраного варіанту відповіді обведіть у кружечок)
2.1.	<i>Потрібно створити систему управління якістю фізкультурно-спортивних послуг населенню.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
2.2.	<i>Створенню системи буде сприяти використання кращих міжнародних, у т. ч. європейських, практик.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
2.3.	<i>Для створення системи, як варіант, можуть бути використані міжнародні стандарти серії ISO 9000.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
2.4.	<i>Використання міжнародних стандартів серії ISO 9000 неможливе без адаптації до сфери спорту.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
2.5.	<i>Використання у спорті міжнародних стандартів серії ISO 9000 потребує відповідних наукових розробок.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а);

	5. Важко відповісти.

Блок критеріїв оцінювання 3. Щодо потреби у системі стандартів і способу перевірки якості групи розроблених стандартів до вдосконалення управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні

№ з/п	Твердження Щодо значення, особливостей і способу перевірки групи стандартів (цифру, обраного варіанту відповіді обведіть у кружечок)
3.1.	<i>Для управління якістю фізкультурно-спортивних послуг населенню потрібен не один, а група стандартів.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
3.2.	<i>Група стандартів має охоплювати обласний рівень, рівень громади і компетентність фахівців спорту.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
3.3.	<i>Охоплюючи вказані вище рівні, група стандартів являє систему, яка здатна впливати на стан практики.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
3.4.	<i>Складно перевірити на практиці групу стандартів, це потребуватиме часу і знань у практиків спорту.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
3.5.	<i>Якість групи стандартів може бути оцінена провідними науковцями, які довго працюють у сфері спорту.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.

Блок критеріїв оцінювання 4. Щодо структури розроблених стандартів вдосконалення управління фізичною культурою і спортом

№ з/п	Твердження Щодо структури групи розроблених стандартів (цифру, обраного варіанту відповіді обведіть у кружечок)
4.1.	<i>Структура регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада» є вдалою.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
4.2.	<i>Структура стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» є вдалою.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
4.3.	<i>Структура «Стандарту підвищення кваліфікації «Інструкторів фізичної культури» сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» є вдалою.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
4.4	<i>Група розроблених стандартів може покращити якість фізкультурно-спортивних послуг населенню.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
4.5.	<i>Розроблені стандарти можуть бути застосовані в умовах окремого регіону (області) і окремої громади.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.

Блок критеріїв оцінювання 5. Щодо впровадження розроблених стандартів вдосконалення управління фізичною культурою і спортом

№ з/п	Твердження Щодо впровадження групи розроблених стандартів у практику (цифру, обраного варіанту відповіді обведіть у кружечок)
5.1.	<i>Впровадженню групи регіональних стандартів має передувати відповідна і значна підготовча робота.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
5.2.	<i>Впровадження групи стандартів має бути підтримане державними і громадськими організаціями спорту.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
5.3.	<i>Після початку впровадження групи стандартів треба вивчати досвід кращих у цій діяльності областей і громад.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
5.4	<i>Встановлені кращі зразки досвіду використання стандартів треба поширювати на області і громади.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
5.5.	<i>Ефект групи стандартів залежить від якості стандартів, а також якості практики їх впровадження.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.

Блок критеріїв оцінювання 6. Щодо ефекту від застосування стандартів вдосконалення управління фізичною культурою і спортом

№ з/п	Твердження Щодо ефекту від застосування групи розроблених стандартів (цифру, обраного варіанту відповіді обведіть у кружечок)
6.1.	<i>Застосування регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Найкраща спортивна громада» приверне увагу керівників громад до потреби розвитку спорту.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
6.2.	<i>Застосування стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» здатне покращити спортивну базу і фінансування спорту.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
6.3.	<i>Застосування «Стандарту підвищення кваліфікації «Інструкторів фізичної культури» сільських і селищних рад, територіальних громад» важливе для розвитку спорту.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
6.4	<i>Використання групи стандартів дасть суттєво більший ефект для покращення якості фізкультурно-спортивних послуг, аніж вдосконалення нині існуючих діяльностей.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а); 3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.
6.5.	<i>Наукова розробка групи стандартів здатна пришвидшити вирішення вкрай важливої соціальної проблеми розвитку фізкультури і спорту в умовах територіальних громад.</i> 1. Так, згоден(-а); 2. Скоріше згоден(-а);

	3. Скоріше не згоден(-а); 4. Ні, не згоден(-а); 5. Важко відповісти.

Відомості про експерта, який відповів на питання анкети:

Ваше прізвище та ініціали - _____.

Ваш науковий ступінь - _____.

Ваше наукове звання - _____.

Ваші почесні звання - _____.

Ваш вік: 31-40, 41-50, 51-60, 61+ (потрібне підкресліть).

Ваша стать: чоловіча, жіноча.

Ваш стаж роботи у якості науково-педагогічного працівника: ____ років.

Місто, у якому проживає експерт - _____.

Назва закладу вищої освіти (наукової установи), де працює експерт: _____.

Посада, яку Ви займаєте: _____.

Ваш номер телефону: _____.

Ваша поштова адреса (E-mail): _____.

Висловлюємо глибоку вдячність за участь у нашому дослідженні.

Додаток П
Таблиця 1

СПИСОК
учасників експертного дослідження

№ п/п	Прізвище, ініціали	Науковий ступінь, вчене звання	Місце роботи	Займана посада
1.	Альошина А. Г.	Д-р фіз. вих., проф.	Волинський національний університет імені Лесі Українки	Завідувач кафедри теорії спорту та фізичної культури
2.	Андрєєва О. В.	Д-р фіз. вих., проф.	Національний ун-т ФВіС України	Зав. каф. здоров'я, фітнесу та рекреації
3.	Андрійчук О. Я.	Д-р фіз. вих., проф.	Волинський національний університет імені Лесі Українки	Завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії
4.	Ахметов Р. Ф.	Д-р фіз. вих., проф.	Житомирський держ. ун-т імені Івана Франка	Зав. каф. теоретико-методич. основ фіз. вих та спорту
5.	Белікова Н. О.	Д-р пед. наук, проф.	Волинський національний університет імені Лесі Українки	Зав. кафедри теорії фіз. виховання та рекреації
6.	Богдановська Н. В.	Д-р. біол. н., проф.	Запорізький національний ун-т	Зав. каф. фізич. терапії та рекреації
7.	Боднар І. Р.	Д-р фіз. вих., проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Зав. каф. теорії та методики фізич. культ.
8.	Борисова О. В.	Д-р фіз. вих., проф.	Національний ун-т ФВіС України	Проректор з науково-педагогічної роботи
9.	Бріскін Ю. А.	Д-р фіз. вих., проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Зав. каф. теорії спорту та фізичної культури
10.	Виноградський Б. А.	Д-р фіз. вих., проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Зав. каф. стрільби та технічних видів спорту
11.	Вовканич А. С.	Канд. біол. н., проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Проректор з наук. роботи та зовнішніх зв'язків

Продовження таблиці 1.

12.	Данилевич М. В.	Д-р пед. наук, проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Декан факультету, професор кафедри фітнесу та рекреації
13.	Дорошенко Е. Ю.	Д-р фіз. вих., проф.	Запорізький держ. медич. ун-т	Проф. каф. фіз. реабілітації, спорт. медицини, фіз. вихов. і здоров'я
14.	Завидівська Н. Н.	Д-р пед. наук, проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Проф. каф. теорії та методики фізич. культ.
15.	Кашуба В. О.	Д-р фіз. вих., проф.	Національний ун-т ФВіС України	Зав. каф. кінезіології та фізк.спорт. реабілітації
16.	Клопов Р. В.	Д-р пед. наук, проф.	Запорізький національний ун-т	Проф. каф. фізич. культ. і спорту
17.	Конох А. П.	Д-р пед. наук, проф.	Запорізький національний ун-т	Зав. каф. теорії та метод. фізич. культ. І спорту
18.	Корягін В. М.	Д-р пед. наук, д-р фіз. вих., проф.	Національний ун-т «Львівська політехніка» (м. Львів)	Зав. каф. фізичного виховання
19.	Кутек Т. Б.	Д-р фіз. вих., проф.	Житомирський держ. ун-т імені Івана Франка	Декан факультету фізич. вихов. і спорту
20.	Лазоренко С. А.	Д-р пед. наук, доцент.	Сумський держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка	Зав. каф. спорт. Дисциплін і фізичного виховання
21.	Линець М. М.	Канд. пед. н., проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Проф. каф. теоретико-методичних основ спорту
22.	Маковецька Н. В.	Д-р пед. наук, проф.	Запорізький національний ун-т	Зав. каф. туризму та готельно-ресторанної справи
23.	Маліков М. В.	Д-р. біол. н., проф.	Запорізький національний ун-т	Декан факультету фізич. вихов., здоров'я та спорту
24.	Мітова О. О.	Д-р фіз. вих., доцент	Придніпровська держ. акад. фізич. культ. і спорту (м. Дніпро)	Зав. каф. спортивних ігор
25.	Мічуда Ю. П.	Д-р фіз. вих., проф.	Національний ун-т ФВіС України	Зав. каф. завідувач кафедри менеджменту і економіки
26.	Передерій А. В.	Д-р фіз. вих., проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Проф. каф. теорії спорту та фізич. культури

Продовження таблиці 1.

27.	Пітин М. П.	Д-р фіз. вих., проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Проф. каф. теорії спорту та фізич. культури
28.	Пічурін В. В.	Д-р фіз. вих., доцент	Дніпровський нац. н-т залізнич. транспорту імені В. Лазаряна	Зав. каф. фізич. виховання
29.	Приступа Є. Н.	Д-р пед. наук, проф.	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Ректор, проф. каф. теорії та методики фізич. культ.
30.	Пронтенко К. В.	Д-р фіз. вих, проф.	Житомирський військовий ін-т ім. С. П. Корольова	Проф. каф. фіз. вих, спец. фізич. підгот. і спорту
31.	Рибалко П. Ф.	Д-р пед. наук, проф.	Сумський держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка	Проф. каф. теорії та методики фізич. культ.
32.	Свасьєв А. В.	Д-р пед. наук, проф.	Запорізький національний ун-т	Зав. каф. фізич. культури і спорту
33.	Сергієнко В. М.	Д-р фіз. вих., доцент	Сумський державний ун-т	Доцент каф. фізичного виховання і спорту
34.	Тищенко В. О.	Д-р фіз. вих., проф.	Запорізький національний ун-т	Проф. каф. теорії та метод. фізич. культ. і спорту
35.	Томенко О. А.	Д-р фіз. вих., проф.	Сумський держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка	Зав. каф. теорії та методики фізич. культ.
36.	Цьось А. В.	Д-р фіз. вих., проф.	Волинський національний уні- верситет імені Лесі Українки	Ректор університету
37.	Чеховська Л. Я.	Д-р фіз. вих, доцент	Львівський держ. ун-т фіз. культ. ім. Івана Боберського	Зав. кафедрою фітнесу та рекреації
38.	Шинкарук О. А.	Д-р фіз. вих., проф.	Національний ун-т ФВіС України	Зав. каф. кіберспорту та інформаційних технологій

Додаток Р

Рецензія Т. В. Маматової на проєкт стандарту «Обласний щорічний конкурс "Найкраща спортивна громада"»

РЕЦЕНЗІЯ
на проєкт регіонального стандарту
«Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»»
розробленого Дорофєєвою Тетяною Іванівною,
к. п. з фізичного виховання та спорту, доцентом,
доцентом кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму
Харківської державної академії фізичної культури

На сучасному етапі становлення нашої держави до переліку пріоритетних напрямів розвитку територіальних громад мають увійти формування здорового способу життя та орієнтація громадян на поетапне формування ефективної моделі розвитку фізичної культури і спорту на демократичних та гуманістичних засадах. Стан розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах різних регіонів України та у межах однієї області суттєво різняться. Отже, питання подальшого розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні на місцевому рівні в сучасних соціально-економічних умовах має значну актуальність. Одним з напрямів наукових досліджень і практичних упроваджень є розроблення й імплементація моделей оцінювання, за якими територіальні громади можуть виміряти існуючий рівень функціонування та розвитку спорту на власній території, взяти участь у рейтингуванні, розробити програми вдосконалення й подальшого бенчмаркінгу.

Розроблений Т. І. Дорофєєвою регіональний стандарт визначає основні вимоги до змісту Положення, а також надає настанови щодо здійснення процедури проведення конкурсу, уміщує рейтингові показники обласного щорічного конкурсу «Краща спортивна громада», опис їх змісту та оцінки. Стандарт призначений для використання посадовими особами місцевого самоврядування регіонального та місцевого рівня з метою заохочення керівництва та активу територіальних громад до покращення фізкультурно-спортивних послуг населенню.

Проєкт регіонального стандарту розроблено згідно керівних принципів, зафіксованих у документах визнаних міжнародних організацій. Упровадження настанов щодо проведення обласного конкурсу «Краща спортивна громада», які викладено у пропонованому проєкті регіонального стандарту сприятиме забезпеченню належної якості фізкультурно-спортивних послуг, які надаються на рівні територіальних громад, та розгортанню процесів безупинного вдосконалення у цій сфері.

Структура регіонального стандарту відповідає вимогам до нормативних документів такого рівня й типу. Стандарт розроблений таким чином, що може бути застосований у комплексі із іншими стандартами різних рівнів.

У цілому можна зробити висновок, що поданий на рецензування проєкт регіонального стандарту «Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада»» може бути рекомендований до пілотного впровадження.

Професор кафедри менеджменту
та управління проектами
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президенті України,
доктор наук з державного управління,
професор, член національного технічного
комітету зі стандартизації ТК 189
«Системи управління якістю»

Т.В.Маматова

Підпис Маматової Т.В. засвідчено
Начальник відділу роботи з стандартизації

Л.П.Ющенко

Додаток С

Рецензія Т. В. Маматової на проєкт регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади»

РЕЦЕНЗІЯ
на проєкт регіонального стандарту
«Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади»
розробленого Дорофєєвою Тетяною Іванівною, к. п. з фізичного виховання та спорту,
доцентом, доцентом кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму
Харківської державної академії фізичної культури

В умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні ключовою стає роль територіальних громад у забезпеченні сталого розвитку. Зазначене актуалізує пошук нових підходів до підвищення результативності та ефективності діяльності органів місцевого самоврядування на основі найкращих методів та стандартів управління, які мають міжнародне визнання як інструменти забезпечення якості управлінських процесів і публічних послуг. До таких підходів належить управління на основі моделей якості, впровадження якого сприяє орієнтації на безупинне вдосконалення та фокусуванню на потреби заінтересованих сторін. Загально визнаним є те, що зазначений підхід може бути застосований до всіх сфер життєдіяльності територіальної громади.

Розроблений Т. І. Дорофєєвою регіональний стандарт містить основні принципи, терміни, цілі, зміст політики і необхідний склад індикаторів досягнення цілей, які дозволяють оцінити рівень і спрямовувати діяльність суб'єктів управління громади на покращення фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади.

Стандарт призначений, зокрема, для: здійснення самооцінювання і моніторингу діяльності у сфері надавання населенню громади фізкультурно-спортивних послуг; встановлення відповідності діяльності громади з надавання фізкультурно-спортивних послуг пропонованому стандарту; складання звітів громади щодо стану розвитку фізичної культури і спорту, інформування населення та інших заінтересованих сторін про відповідність діяльності у сфері фізичної культури і спорту пропонованому стандарту.

Застосування регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» сприятиме формуванню системного уявлення про розвиток фізичної культури і спорту в територіальних громадах, що матиме низку позитивних наслідків, зокрема, активізації зусиль відповідних суб'єктів управління та підвищення якості фізкультурно-спортивних послуг, які надаються на місцевому рівні різним категоріям населення.

Структура регіонального стандарту відповідає вимогам до нормативних документів такого рівня й типу. Стандарт розроблений таким чином, що може бути застосований у комплексі із іншими стандартами різних рівнів.

У цілому можна зробити висновок, що поданий на рецензування проєкт регіонального стандарту «Система управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади» може бути рекомендований до пілотного впровадження.

Професор кафедри менеджменту
та управління проектами
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президенті України,
доктор наук з державного управління,
професор, член національного технічного
комітету зі стандартизації ТК 189
«Системи управління якістю»

Т.В.Маматова

Підпис Маматової Т.В. засвідчено
Начальник відділу роботи з персоналом

Л.П.Ющенко

Додаток Т

Рецензія-відгук С.М. Афанасьєва на освітньо-професійну програму
«Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах»

РЕЦЕНЗІЯ-ВІДГУК

**на освітньо-професійну програму «Організація фізкультурно-спортивної
роботи у територіальних громадах», підготовлену кафедрою
менеджменту фізичної культури Харківської державної академії
фізичної культури**

Вказана освітньо-професійна програма підготовки фахівців на другому рівні вищої освіти (магістратури) є вкрай потрібною в умовах адміністративно-територіальної реформи, що нині відбувається. Адже в розробленій в ХДАФК освітньо-професійній програмі визначені такі спеціальні компетентності, оволодіння якими сприятиме підготовці магістрів до успішної професійної діяльності в об'єднаних територіальних громадах.

Зазначимо, в освітньо-професійній програмі «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах» вдало визначено обсяг компетентностей, що узагальнюють як результати наукових досліджень, так і досвід успішної роботи кращих працюючих інструкторів фізичної культури.

Очевидно, що оволодіння цими компетентностями дасть майбутнім випускникам ХДАФК як достатню базу теоретичних знань, так і важливий досвід їх застосування в умовах громад під час їхнього практичного навчання.

Відмітимо, також, що висока результативність освітнього процесу відповідно змісту вказаної ОПП підкріплена його продуманою організацією і вдалим поєднанням змісту теоретичного навчання з практичною підготовкою.

Таким чином, підготовлена освітньо-професійна програма «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах» дає можливість забезпечити сучасну і фахову підготовку магістрів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт. Крім того, освітньо-професійна програма включає всі передбачені структурні та змістовні складові. Цілому вона відображає актуальні вимоги до якісної підготовки фахівців сфери фізичної культури і спорту, а отже відповідає запитам використання в умовах як децентралізації державної влади, так і покращення публічного управління на місцевому рівні.

Рецензент:

Перший проректор з науково-педагогічної
роботи, доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор

С. М. Афанасьєв

Додаток У

Рецензія-відгук Циркунівської сільської ради Харківського району, Харківської області, відділ культури, спорту та молоді, на освітньо-професійну програму «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах»

Україна

**ЦИРКУНІВСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА
ХАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ КУЛЬТУРИ, СПОРТУ ТА МОЛОДІ**

62441, Харківська обл., Харківський р-н, с. Циркуни, вул. Соборна, 26 А
тел.(057)747-94-65; e-mail:vdkultsporttsyrkun@ukr.net; факс(057)747-93-00

«__»____2022р. №__

РЕЦЕНЗІЯ-ВІДГУК

на освітньо-професійну програму

**«Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах»,
яка підготовлена кафедрою менеджменту фізичної культури Харківської державної
академії фізичної культури**

Освітньо-професійна підготовка фахівців у сфері фізичної культури і спорту для України є дуже важливим соціально-економічними завданням. Україна стрімко розвивається у політичному, економічному, суспільному напрямках, що неодмінно вимагає врахування та підвищення стандартів забезпечення розвитку спорту та належної рухової активності населення. Поєднання економічного розвитку із соціальними стандартами є основою сталого розвитку держави. В освітньо-професійній програмі «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах», особлива увага приділяється актуальним вимогам та потребам забезпечення розвитку територіальних громад.

В освітньо-професійній програмі визначені програмні компетентності, враховуються основні види і завдання фізкультурно-спортивної діяльності. Навчальний план підготовки магістрів освітньо-професійної програми «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах» повністю відповідає завданням освітньо-професійної програми. Визначені програмою фахові компетентності та результати навчання засвідчують високий рівень професійної підготовки випускників, забезпечують достатньо широке поле їх професійної діяльності та високу конкурентоспроможність на ринку праці. Ефективність освітнього процесу забезпечується його логічною побудовою, чітко продуманою та збалансованою структурою програми, раціональним поєднанням теоретичного навчання і практичної підготовки.

Запропонована освітньо-професійна програма «Організація фізкультурно-спортивної роботи у територіальних громадах», дозволяє забезпечити сучасну та якісну фахову підготовку магістрів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт. Освітньо-професійна програма містить в собі всі необхідні структурні та змістові складові, відображає сучасні вимоги до підготовки фахівців у сфері фізичної культури і спорту і відповідає запиту практичного використання в умовах децентралізації управління та розвитку територіальних громад.

Рецензент

начальник відділу культури, спорту та молоді

Циркунівської громади Харківського району Харківської області

Ніна СЕРГІЄНКО

Додаток Ф

Копія Авторського свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір № 109775 Літературний твір наукового характеру «Управління функціонуванням та розвитком фізичної культури і спорту в умовах регіональної структури територіальних громад. Обласний щорічний конкурс «Краща спортивна громада». Дата реєстрації 24 листопада 2021 р.

Додаток Х

Копія Авторського свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір № 109775 Літературний твір наукового характеру «Регіональний стандарт системи управління якістю фізкультурно-спортивних послуг територіальної громади». Дата реєстрації 23 листопада 2021 р.

Додаток Ц

Акт впровадження ГО ВФСТ «КОЛОС» місто Ужгород від 27 грудня 2021 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень

місто Ужгород

«27» грудня 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, Закарпатська територіальна організація ВФСТ «Колос» в особі голови ТО _____, з одного боку та Харківська державна академія фізичної культури в особі проректора з науково-педагогічної роботи Корольової М. В. з іншого, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту і туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми науково-дослідних робіт «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016-2020 рр. і 2021-2025 рр., використані для підвищення рівня знань фахівців з метою розвитку фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад.

Назва розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату	Практичні результати, які отримано
Практичні рекомендації територіальним організаціям ВФСТ «Колос» щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах	Застосування змісту положень, включених до Практичних рекомендацій, спрямоване на пришвидшення переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужне фінансування його розвитку. Це сприятиме покращенню як масовості в заняттях, так і росту змагальних результатів в різних видах спорту у ТО ГО ВФСТ «Колос»	Підвищення рівня компетентності фахівців спорту, які працюють в сільській місцевості, а також керівників громад, для реалізації обґрунтованих автором пропозицій щодо розвитку масового і результативного спорту, зумовленої переходом від адміністративно-командної до ринкової моделі розвитку сільських територій в сучасних умовах

Автор розробки

Т. І. Дорофєєва

Голова ГО Закарпатської територіальної організації ВФСТ «Колос»

В. П. Шмелянчук

Проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури

М. В. Корольова

Акт впровадження ГО ВФСТ «КОЛОС» місто Полтава від 25 листопада 2021 р.

АКТ
впровадження результатів наукових досліджень

місто Полтава

«15» листопада 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, Територіальна організація Громадської організації «Всукраїнське фізкультурно-спортивне товариство «Колос» у Полтавській області, в особі голови Голованя А. Л., з одного боку, та Харківська державна академія фізичної культури в особі проректора з науково-педагогічної роботи Корольової М. В. з іншого, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту і туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми науково-дослідних робіт «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016-2020 рр. і 2021-2025 рр., використані для підвищення рівня знань фахівців з метою розвитку фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад.

Назва розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату	Практичні результати, які отримано
Практичні рекомендації територіальним організаціям ВФСТ «Колос» щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах	Застосування змісту положень, включених до Практичних рекомендацій, спрямоване на пришвидшення переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужне фінансування його розвитку. Це сприятиме покращенню як масовості в заняттях, так і росту змагальних результатів в різних видах спорту у Територіальній організації ГО ВФСТ «Колос» у Полтавській області	Підвищення рівня компетентності фахівців спорту, які працюють в сільській місцевості, а також керівників громад, для реалізації обґрунтованих автором пропозицій щодо розвитку масового і результативного спорту, зумовленої переходом від адміністративно-командної до ринкової моделі розвитку сільських територій в сучасних умовах

Автор розробки

Т. І. Дорофєєва

Голова Територіальної організації
ГО «ВФСТ «Колос» у Полтавській області

А. Л. Головань

Проректор з науково-педагогічної
роботи Харківської державної академії
фізичної культури

М. В. Корольова

(Signature of M. V. Korolyova)

Акт впровадження ГО ВФСТ «КОЛОС» місто Тернопіль від 2 грудня 2021 р.

АКТ
впровадження результатів наукових досліджень

місто Тернопіль

«2» грудня 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, Тернопільська територіальна організація ВФСТ «Колос» в особі голови ТО Гунтіка Г.М. з одного боку та Харківська державна академія фізичної культури в особі проректора з науково-педагогічної роботи Корольової М. В. з іншого, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту і туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми науково-дослідних робіт «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016-2020 рр. і 2021-2025 рр., використані для підвищення рівня знань фахівців з метою розвитку фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад.

Назва розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату	Практичні результати, які отримано
Практичні рекомендації територіальним організаціям ВФСТ «Колос» щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах	Застосування змісту положень, включених до Практичних рекомендацій, спрямоване на пришвидшення переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужне фінансування його розвитку. Це сприятиме покращенню як масовості в заняттях, так і росту змагальних результатів в різних видах спорту у ТО ГО ВФСТ «Колос»	Підвищення рівня компетентності фахівців спорту, які працюють в сільській місцевості, а також керівників громад, для реалізації обґрунтованих автором пропозицій щодо розвитку масового і результативного спорту, зумовленої переходом від адміністративно-командної до ринкової моделі розвитку сільських територій в сучасних умовах

Автор розробки

Т. І. Дорофєєва

Голова ГО Тернопільської територіальної організації ВФСТ «Колос»

Г. М. Гунтік

Проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури

М. В. Корольова

Акт впровадження ГО ВФСТ «КОЛОС» місто Суми від 29 листопада 2021 р.

АКТ
впровадження результатів наукових досліджень

місто Суми

«29» листопада 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, Громадська організація «Сумська територіальна організація Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос» в особі голови Зюзь Є.О., з одного боку та Харківська державна академія фізичної культури в особі проректора з науково-педагогічної роботи Корольової М. В. з іншого, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту і туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми науково-дослідних робіт «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016-2020 рр. і 2021-2025 рр., використані для підвищення рівня знань фахівців з метою розвитку фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад.

Назва розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату	Практичні результати, які отримано
Практичні рекомендації територіальним організаціям ВФСТ «Колос» щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах	Застосування змісту положень, включених до Практичних рекомендацій, спрямоване на пришвидшення переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужне фінансування його розвитку. Це сприятиме покращенню як масовості в заняттях, так і росту змагальних результатів в різних видах спорту у ГО «Сумська ТО ВФСТ «Колос»	Підвищення рівня компетентності фахівців спорту, які працюють в сільській місцевості, а також керівників громад, для реалізації обґрунтованих автором пропозицій щодо розвитку масового і результативного спорту, зумовленої переходом від адміністративно-командної до ринкової моделі розвитку сільських територій в сучасних умовах

Автор розробки

Т. І. Дорофєєва

Голова ГО «Сумська ТО ВФСТ «Колос»

Є.О.Зюзь

Проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури

М. В. Корольова

Акт впровадження ГО ВФСТ «КОЛОС» місто Дніпро від 24 листопада 2021 р.

АКТ
впровадження результатів наукових досліджень

місто Дніпро

«24» листопада 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, ГО «Дніпропетровська територіальна організація ВФСТ «Колос» в особі голови ТО Береста М.М. з одного боку та Харківська державна академія фізичної культури в особі проректора з науково-педагогічної роботи Корольової М. В. з іншого, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту і туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми науково-дослідних робіт «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016-2020 рр. і 2021-2025 рр., використані для підвищення рівня знань фахівців з метою розвитку фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад.

Назва розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату	Практичні результати, які отримано
Практичні рекомендації територіальним організаціям ВФСТ «Колос» щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах	Застосування змісту положень, включених до Практичних рекомендацій, спрямоване на пришвидшення переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужне фінансування його розвитку. Це сприятиме покращенню як масовості в заняттях, так і росту змагальних результатів в різних видах спорту у ТО ГО ВФСТ «Колос»	Підвищення рівня компетентності фахівців спорту, які працюють в сільській місцевості, а також керівників громад, для реалізації обґрунтованих автором пропозицій щодо розвитку масового і результативного спорту, зумовленої переходом від адміністративно-командної до ринкової моделі розвитку сільських територій в сучасних умовах

Автор розробки

Т. І. Дорофєєва

Голова ГО Дніпропетровська територіальна організація ВФСТ «Колос»

М. М. Берест

Проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури

М. В. Корольова

Акт впровадження ГО ВФСТ «КОЛОС» місто Івано-Франківськ від 17 грудня 2021 р.

АКТ
впровадження результатів наукових досліджень

місто Івано-Франківськ

«17» грудня 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, Івано-Франківська територіальна організація ВФСТ «Колос» в особі голови ТО Вінтоняка М. І., з одного боку та Харківська державна академія фізичної культури в особі проректора з науково-педагогічної роботи Корольової М. В. з іншого, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту і туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми науково-дослідних робіт «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016-2020 рр. і 2021-2025 рр., використані для підвищення рівня знань фахівців з метою розвитку фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад.

Назва розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату	Практичні результати, які отримано
Практичні рекомендації територіальним організаціям ВФСТ «Колос» щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах	Застосування змісту положень, включених до Практичних рекомендацій, спрямоване на пришвидшення переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужне фінансування його розвитку. Це сприятиме покращенню як масовості в заняттях, так і росту змагальних результатів в різних видах спорту у ТО ГО ВФСТ «Колос»	Підвищення рівня компетентності фахівців спорту, які працюють в сільській місцевості, а також керівників громад, для реалізації обґрунтованих автором пропозицій щодо розвитку масового і результативного спорту, зумовленої переходом від адміністративно-командної до ринкової моделі розвитку сільських територій в сучасних умовах

Автор розробки

Т. І. Дорофєєва

Голова ГО Івано-Франківської територіальної організації ВФСТ «Колос»

М. І. Вінтоняк

Проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури

М. В. Корольова

Акт впровадження ГО ВФСТ «КОЛОС» місто Запоріжжя від 06 грудня 2021 р.

АКТ
впровадження результатів наукових досліджень

місто Запоріжжя

«6» грудня 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, в особі голови Відокремленого підрозділу "ГО ВФСТ "Колос" у Запорізькій області" Землякова А.О. з одного боку та Харківська державна академія фізичної культури в особі проректора з науково-педагогічної роботи Корольової М. В. з іншого, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту і туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми науково-дослідних робіт «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016-2020 рр. і 2021-2025 рр., використані для підвищення рівня знань фахівців з метою розвитку фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад.

Назва розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату	Практичні результати, які отримано
Практичні рекомендації територіальним організаціям ВФСТ «Колос» щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах	Застосування змісту положень, включених до Практичних рекомендацій, спрямоване на пришвидшення переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужне фінансування його розвитку. Це сприятиме покращенню як масовості в заняттях, так і росту змагальних результатів різних видів спорту у ТО ГО ВФСТ «Колос»	Підвищення рівня компетентності фахівців спорту, які працюють в сільській місцевості, а також керівників громад, для реалізації обґрунтованих автором пропозицій щодо розвитку масового і результативного спорту, зумовленої переходом від адміністративно-командної до ринкової моделі розвитку сільських територій в сучасних умовах

Автор розробки

Т. І. Дорофєєва

Голова Відокремленого підрозділу
"ГО ВФСТ "Колос" у
Запорізькій області"

А.О. Земляков

Проректор з науково-педагогічної
роботи Харківської державної академії
фізичної культури

М. В. Корольова

Акт впровадження ГО ВФСТ «КОЛОС» місто Харків від 22 листопада 2021 р.

АКТ
впровадження результатів наукових досліджень

місто Харків

«22» листопада 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, Харківська територіальна організація ВФСТ «Колос» в особі голови ТО Снопка В. Ф., з одного боку та Харківська державна академія фізичної культури в особі проректора з науково-педагогічної роботи Корольової М. В. з іншого, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту і туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми науково-дослідних робіт «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів» на 2016-2020 рр. і 2021-2025 рр., використані для підвищення рівня знань фахівців з метою розвитку фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад.

Назва розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату	Практичні результати, які отримано
Практичні рекомендації територіальним організаціям ВФСТ «Колос» щодо подальшого розвитку фізичної культури і спорту в територіальних громадах	Застосування змісту положень, включених до Практичних рекомендацій, спрямоване на пришвидшення переходу до децентралізації в управлінні спортом в умовах областей, громад і більш потужне фінансування його розвитку. Це сприятиме покращенню як масовості в заняттях, так і росту змагальних результатів в різних видах спорту у ТО ГО ВФСТ «Колос»	Підвищення рівня компетентності фахівців спорту, які працюють в сільській місцевості, а також керівників громад, для реалізації обґрунтованих автором пропозицій щодо розвитку масового і результативного спорту, зумовленої переходом від адміністративно-командної до ринкової моделі розвитку сільських територій в сучасних умовах

Автор розробки

Т. І. Дорофєєва

Голова ГО Харківської територіальної організації ВФСТ «Колос»

В. Ф. Снопко

Проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури

М. В. Корольова

Акт впровадження результатів наукових досліджень у практику Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту від 4 січня 2022 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту

м. Дніпро

«4» січня 2022 р.

Ми, ті що нижче підписалися, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання, доцента, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури Т. І. Дорофєєвої, виконавця теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів», включеної до плану НДР ПДАФКіС на 2021-2025 рр., було використано для інтенсивної перебудови окремих освітніх компонентів здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура), а також 017 (Фізична культура і спорт, фізичне виховання), що посилює їхні фахові компетентності.

Назва розробки, пропозиції, форма впровадження та стисла характеристика	Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання	Ефект від впровадження
Управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад. Запропоновано добір та упорядкування навчальних матеріалів, призначених для формування знань про витоки ФКіС на селі в Україні та стан даної сфери в сільських територіальних громадах. Знань з упровадження механізму SWOT-аналізу до сфери ФКіС сільських громад. Спосіб використання: Посібник «Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад : посібник». Харків: ХДАФК, 2022. 183 с. Автори Т. І. Дорофєєва та В. С. Ашанін.	Вперше у формі ужиткової навчальної інформації для майбутніх фахівців фізичного виховання: - представлено історію становлення ФКіС в умовах сільських територій України; - висвітлено управління сферою ФКіС на місцевому рівні в країнах Європи; - поданий приклад і запропонований для застосування механізм SWOT-аналізу до управління сферою ФКіС в сільських громадах.	Впровадження результатів дослідження у освітній процес бакалаврів спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура), а також 017 (Фізична культура і спорт, фізичне виховання), сприяло підвищенню у них рівня компетентності з організації спортивно-масової роботи в умовах регіонів та сільських територіальних громад.

Автор розробки

Доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму ХДАФК, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Т. І. Дорофєєва

Проректор з науково-педагогічної роботи, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Г. М. Путятіна

Представники установи, де виконувалося впровадження:

Проректор ПДАФКіС з наукової діяльності, доктор наук, з фізичного виховання та спорту, професор

Н. В. Москаленко

Завідувач кафедри теорії та методики спортивної підготовки, доктор педагогічних наук, професор

В. В. Приходько

Акт впровадження результатів наукових досліджень у практику Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка від 5 січня 2022 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

м. Суми

«5» січня 2022 р.

Ми, ті що нижче підписалися, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури Дорофєєвої Т. І, виконаних згідно теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів», включеної до плану НДР Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр., було використано для інтенсивної перебудови окремих освітніх компонентів здобувачів ступеня вищої освіти (бакалавр, магістр) спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура), що посилює їх фахові компетентності.

Назва розробки, пропозиції, форма впровадження та стисла характеристика	Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання	Ефект від впровадження
Запропоновано добір та упорядкування навчальних матеріалів, призначених для формування знань про витоки ФКіС на селі в Україні та стан даної сфери в сільських територіальних громадах. Знань з упровадження механізму SWOT-аналізу до сфери ФКіС сільських громад. Спосіб використання: Посібник «Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад : посібник». Харків: ХДАФК, 2022. 183 с.	Вперше у формі ужиткової навчальної інформації для майбутніх фахівців фізичного виховання: - представлено історію становлення ФКіС в умовах сільських територій України; - висвітлено управління сферою ФКіС на місцевому рівні в країнах Європи; - поданий приклад і запропонований для застосування механізм SWOT-аналізу до управління сферою ФКіС в сільських громадах.	Впровадження результатів дослідження у освітній процес бакалаврів та магістрів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) сприяло підвищенню у них рівня компетентності з організації спортивно-масової роботи в умовах регіонів та сільських територіальних громад.

Автор розробки

Доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму ХДАФК, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Проректор з науково-педагогічної роботи, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Представники установи, що виконує впровадження:

Завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

Перший проректор

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, державного управління, професор

Т. І. Дорофєєва

Г. М. Путятіна

О. А. Томенко

Л. В. Пшенична

Акт впровадження результатів наукових досліджень у практику Харківської державної академії фізичної культури від 23 грудня 2021 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику
Харківської державної академії фізичної культури

м. Харків

«23» грудня 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури Дорофєєвої Т. І, виконаних згідно теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів», включеної до плану НДР Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр., було використано для інтенсивної перебудови окремих освітніх компонентів здобувачів ступеня вищої освіти (бакалавр, магістр) спеціальності 017 Фізична культура і спорт, що посилює їх фахові компетентності.

Назва розробки, пропозиції, форма впровадження та стисла характеристика	Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання	Ефект від впровадження
Запропоновано добір та упорядкування навчальних матеріалів, призначених для формування знань про витoki ФКіС на селі в Україні та стан даної сфери в сільських територіальних громадах. Знань з упровадження механізму SWOT-аналізу до сфери ФКіС сільських громад. Спосіб використання: Посібник «Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад : посібник». Харків: ХДАФК, 2021. 183 с.	Вперше у формі ужиткової навчальної інформації для майбутніх фахівців фізичного виховання: - представлено історію становлення ФКіС в умовах сільських територій України; - висвітлено управління сферою ФКіС на місцевому рівні в країнах Європи; - поданий приклад і запропонований для застосування механізм SWOT-аналізу до управління сферою ФКіС в сільських громадах.	Впровадження результатів дослідження у освітній процес бакалаврів та магістрів спеціальності 017 Фізична культура і спорт сприяло підвищенню у них рівня компетентності з організації спортивно-масової роботи в умовах регіонів та сільських територіальних громад.

Автор розробки

Доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму ХДАФК, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Представники установи, де виконувалось впровадження:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,

Завідувач кафедри менеджменту фізичної культури

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,

Проректор ХДАФК з науково-педагогічної роботи

Тетяна ДОРОФЄЄВА

Анастасія БОНДАР

Галина ПУТЯТИНА

Акт впровадження результатів наукових досліджень у практику Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх м. Київ» від 07 лютого 2023 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику
Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»

м. Київ

07 лютого 2023 р.

Ми, ті що нижче підписалися, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента, доцента кафедри теорії та методики спортивної підготовки Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту Дорофєєвої Т. І., виконаних згідно теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів», включеної до Тематичного плану науково-дослідних робіт ПДАФКіС на 2021-2025 рр., було використано для удосконалення окремих складових професійних компетентностей фахівців Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», а також відповідних регіональних та місцевих організацій, що посилює їхню професійну кваліфікацію з розвитку масового спорту.

Назва розробки, пропозиції, форма впровадження та стисла характеристика	Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання	Ефект від впровадження
Запропоновано добір та упорядкування інформаційних матеріалів, призначених для формування знань та умінь фахівців мережі центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» щодо використання сучасних технологій розвитку масового спорту на місцевому рівні. Форма впровадження: Дорофєєва Т.І. Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту. Харків : посібник. ХДАФК, 2021. 100 с.	Вперше у формі рекомендацій для фахівців з фізичної культури і спорту: - подано огляд зарубіжного досвіду в сфері стандартизації і сертифікації спортивно-оздоровчих послуг; - розкрито вимоги застосування стандартів послуг з фізичної культури та спорту в Україні; - розкрито особливості впровадження стандартів управління якістю фізкультурно-спортивних послуг.	Впровадження результатів дослідження у заходи з підвищення кваліфікації фахівців мережі центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» сприяло набуванню ними компетентностей з організації та проведення роботи з розвитку масового спорту шляхом застосування стандартів управління якістю фізкультурно-спортивних послуг.

Автор розробки

Доцент кафедри теорії та методики спортивної підготовки ПДАФКіС, кандидат наук з фізичного виховання та спорту

Проректор з наукової діяльності ПДАФКіС
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор

Представники установи, де виконувалось впровадження
Директор Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»

В. о. начальника відділу організації заходів та методичних досліджень Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»

Т. І. Дорофєєва
Н. В. Москаленко
А. А. Ребрина
Є. Ю. Алексеєнко

Акт впровадження результатів наукових досліджень у практику Харківської державної академії фізичної культури від 20 грудня 2021 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику
Харківської державної академії фізичної культури

м. Харків

«20» грудня 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури Дорофєєвої Т. І, виконаних згідно теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів», включеної до плану НДР Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр., було використано для інтенсивної перебудови окремих освітніх компонентів здобувачів ступеня вищої освіти (бакалавр, магістр) спеціальності 017 Фізична культура і спорт, що посилює їх фахові компетентності.

Назва розробки, пропозиції, форма впровадження та стисла характеристика	Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання	Ефект від впровадження
Запропоновано добір та упорядкування навчальних матеріалів, призначених для формування знань та умінь використання існуючих дієвих інструментів розвитку ФКіС на місцевому рівні, включаючи сільські територіальні громади. А саме впровадження стандартів управління до сфери ФКіС громад і регіонів. Спосіб використання: Посібник «Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту». Харків: ХДАФК, 2021. 100 с.	Вперше у формі ужиткової навчальної інформації для майбутніх фахівців фізичного виховання: - представлено світові тенденції у застосуванні стандартів до розвитку ФКіС; - висвітлено особливості використання стандартів до управління сферою ФКіС; - запропоноване застосування стандартів в умовах публічного управління розвитком ФКіС в органах місцевого самоврядування	Впровадження результатів дослідження у освітній процес бакалаврів та магістрів спеціальності 017 Фізична культура і спорт сприяло підвищенню у них рівня компетентності з організації спортивномасової роботи в умовах регіонів та сільських територіальних громад.

Автор розробки

Доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму ХДАФК, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Представники установи, де виконувалось впровадження:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Завідувач кафедри менеджменту фізичної культури і спорту,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Проректор ХДАФК з науково-педагогічної роботи

 Тетяна ДОРОФЄЄВА

 Анастасія БОНДАР

 Галина ПУТЯТИНА

Акт впровадження результатів наукових досліджень у практику Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту від 04 січня 2022 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту

м. Дніпро

«04» січня 2022 р.

Ми, ті що нижче підписалися, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання, доцента, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури Т. І. Дорофєєвої, виконавця теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів», включеної до плану НДР ПДАФКіС на 2021-2025 рр., було використано для інтенсивної перебудови окремих освітніх компонентів здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура), а також 017 (Фізична культура і спорт, фізичне виховання), що посилює їхні фахові компетентності.

Назва розробки, пропозиції, форма впровадження та стисла характеристика	Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання	Ефект від впровадження
Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту. Запропоновано добір та упорядкування навчальних матеріалів, призначених для формування знань та умінь використання існуючих дієвих інструментів розвитку ФКіС на місцевому рівні, включаючи сільські територіальні громади. А саме впровадження стандартів управління до сфери ФКіС громад і регіонів. Спосіб використання: Посібник «Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту». Харків: ХДАФК, 2021. 100 с. Автор Т. І. Дорофєєва.	Вперше у формі ужиткової навчальної інформації для майбутніх фахівців фізичного виховання: - представлено світові тенденції у застосуванні стандартів до розвитку ФКіС; - висвітлено особливості використання стандартів до управління сферою ФКіС; - запропоноване застосування стандартів в умовах публічного управління розвитком ФКіС в органах місцевого самоврядування	Впровадження результатів дослідження у освітній процес бакалаврів спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура), а також 017 (Фізична культура і спорт, фізичне виховання), сприяло підвищенню у них рівня компетентності з організації спортивно-масової роботи в умовах регіонів та сільських територіальних громад.

Автор розробки

Доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму ХДАФК, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Т. І. Дорофєєва

Проректор з науково-педагогічної роботи, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Г. М. Путятіна

Представники установи, де виконувалось впровадження:

Проректор ПДАФКіС з наукової діяльності, доктор наук, з фізичного виховання та спорту, професор

Н. В. Москаленко

Завідувач кафедри теорії та методики спортивної підготовки, доктор педагогічних наук, професор

В. В. Приходько

Акт впровадження результатів наукових досліджень у практику Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка від 5 січня 2022 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику роботи Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

м. Суми

«05» січня 2022 р.

Ми, ті що нижче підписалися, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму ХДАФК Дорофєєвої Т. І, виконаних згідно теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів», включеної до плану НДР Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр., було використано для перебудови окремих освітніх компонентів здобувачів ступеня вищої освіти (бакалавр, магістр) спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура), що посилює їх фахові компетентності.

Назва розробки, пропозиції, форма впровадження та стисла характеристика	Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання	Ефект від впровадження
Запропоновано добір та упорядкування навчальних матеріалів, призначених для формування знань та умінь використання існуючих дієвих інструментів розвитку ФКіС на місцевому рівні, включаючи сільські територіальні громади, а саме впровадження стандартів управління до сфери ФКіС громад і регіонів. Спосіб використання: посібник «Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту». Харків: ХДАФК, 2021. 100 с.	Вперше у формі ужиткової навчальної інформації для майбутніх фахівців фізичної культури: - представлено світові тенденції у застосуванні стандартів до розвитку ФКіС; - висвітлено особливості використання стандартів до управління сферою ФКіС; - запропоноване застосування стандартів в умовах публічного управління розвитком ФКіС в органах місцевого самоврядування	Впровадження результатів дослідження у освітній процес бакалаврів та магістрів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) сприяло підвищенню у них рівня компетентності з організації спортивно-масової роботи в умовах регіонів та територіальних громад

Автор розробки

доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму ХДАФК, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Т. І. Дорофєєва

Представник установи, де виконувалось впровадження:

завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

О. А. Томенко

Перший проректор, проректор з науково-педагогічної діяльності ХДАФК, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Г.М. Путятіна

Перший проректор

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, кандидат наук з державного управління, професор

Л.В.Пшенична

Акт впровадження результатів наукових досліджень у практику Харківської державної академії фізичної культури від 15 грудня 2021 р.

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику
Харківської державної академії фізичної культури

м. Харків

«15» грудня 2021 р.

Ми, ті що нижче підписалися, склали цей акт про те, що результати наукових досліджень кандидата наук з фізичного виховання, доцента кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури Дорофєєвої Т. І, виконаних згідно теми «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів», включеної до плану НДР Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр., було використано для інтенсивної перебудови окремих освітніх компонентів здобувачів ступеня вищої освіти (бакалавр, магістр) спеціальності 017 Фізична культура і спорт, що посилює їх фахові компетентності.

Назва розробки, пропозиції, форма впровадження та стисла характеристика	Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання	Ефект від впровадження
Підготовка фахівців за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в процесі професійної діяльності на рівні територіальних громад, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю проблем та невизначеністю умов професійної діяльності, застосуванням інновацій. Спосіб використання: Освітньо-професійна програма «Організація фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. Кваліфікація: магістр фізичної культури і спорту за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад». Харків: ХДАФК, 2021.	Запропоновано системний, комплексний підхід до змісту освіти, методів, засобів підготовки фахівців (за змістом діяльності - керівників) сфери фізичної культури і спорту в сільській місцевості. Застосування сучасних технологій підготовки інструкторів для забезпечення ефективності їхньої професійної діяльності. Високий (достатній) рівень практичної підготовки забезпечується участю здобувачів вищої освіти на відповідній базі практик (у структурі територіальних організацій ГО ВФСТ «Колос», провідних з розвитку спорту об'єднаних територіальних громад) із залученням фахівців, які мають досвід організаційно-управлінської роботи і роботи на керівних посадах.	Впровадження результатів дослідження у освітній процес Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка / 01 Education / Pedagogy. Спеціальність – 017 Фізична культура і спорт / Physical Culture and Sport. Спеціалізація – Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад. / Instructor-methodologist for the organization of physical culture and health work of territorial communities Орієнтація освітньої програми – Освітньо-професійна. Кваліфікація: магістр фізичної культури і спорту за спеціалізацією «Інструктор-методист з організації фізкультурно-оздоровчої роботи територіальних громад».

Автор розробки

Доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму ХДАФК, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Представники установи, де виконувалось впровадження:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,

Завідувач кафедри менеджменту фізичної культури

кандидат наук з фізичного виховання доцент,

Проректор ХДАФК з науково-педагогічної роботи

Тетяна ДОРОФЄЄВА

Анастасія БОНДАР

Галина ПУТЯТИНА